CATEHISMUL

CONCILIULUI DIN TRENTO

Prima ediție în limba română

ADEVĂRUL DE VEACURI

© Adevărul de Veacuri, 2026
Traducere în limba română © Robin Caramaschi, 2026

Textul original aparține domeniului public.

Prezenta ediție constituie o traducere originală în limba română, realizată după ediții engleze conforme tradiției catolice preconciliare, și este protejată conform legislației în vigoare privind drepturile de autor asupra traducerilor.

Reproducerea fragmentelor scurte este permisă numai cu menționarea sursei.

Editura: Adevărul de Veacuri - adevaruldeveacuri.ro
Anul publicării: 2026
Tipărit prin sistem de imprimare la cerere

Adevărul de Veacuri

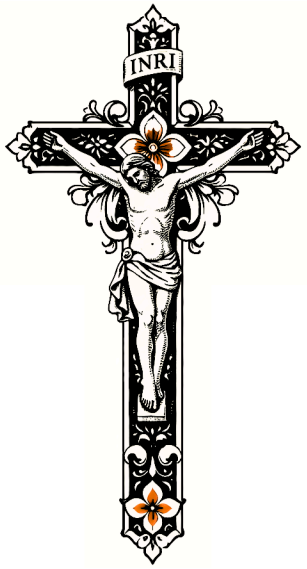
INRI

Imprimatur acordat la Tournai, la 17 iulie 1923, pentru ediția Desclée et Cie, al cărei text îl reproducem.

CUPRINS

PREFAȚA AUTORILOR CATEHISMULUI 27

NECESITATEA PĂSTORILOR ÎN BISERICĂ. — AUTORITATEA LOR, ÎNDATORIRILE LOR. — PRINCIPALELE ARTICOLE ALE DOCTRINEI CREȘTINE. 28

§ I. — BISERICA ARE NEVOIE DE PĂSTORI 29

§ II. — AUTORITATEA PĂSTORILOR 30

§ III. — ÎNDATORIRILE ȘI DATORIILE PĂSTORILOR 30

§ IV. — FELUL DE A-I INSTRUI PE CREDINCIOȘI 36

§ V. — PRINCIPALELE ARTICOLE ALE DOCTRINEI CREȘTINE 38

PARTEA ÎNTÂI — DESPRE SIMBOLUL APOSTOLILOR 41

Capitolul întâi
Despre Credință și despre Simbol în general 42

§ I. — Despre credință 42
§ II. — Despre Simbol 43
§ III. — Articolele Simbolului 44

Capitolul al doilea — Primul articol al Simbolului 46

Cred în Dumnezeu Tatăl Atotputernicul, Făcătorul cerului și al pământului 46
§ I. — Cred 46
§ II. — În Dumnezeu 48
§ III. — Tatăl 53
§ IV. — Atotputernicul 58
§ V. — Făcătorul cerului și al pământului 63
§ VI. — Providența 66

Capitolul al treilea — Despre al doilea articol al Simbolului 69

Și în Iisus Hristos, Fiul Său Unul-Născut, Domnul nostru 69
§ I. — Păcatul originar 69
§ II. — În Iisus Hristos 73
§ III. — Fiul Său Unul-Născut 77
§ IV. — Domnul nostru 80

Capitolul al patrulea
Despre al treilea articol al Simbolului 84

CARE S-A ZĂMISLIT DE LA DUHUL SFÂNT, S-A NĂSCUT DIN FECIOARA MARIA 84

§ I. — CARE S-A ZĂMISLIT DE LA DUHUL SFÂNT 86

§ II. — CARE S-A NĂSCUT DIN FECIOARA MARIA 89

Capitolul al cincilea — Despre al patrulea articol al Simbolului 96

CARE A PĂTIMIT SUB PONȚIU PILAT, A FOST RĂSTIGNIT, A MURIT ȘI A FOST ÎNGROPAT 96

§ I. — CARE A PĂTIMIT SUB PONȚIU PILAT 96

§ II. — A MURIT ȘI A FOST ÎNGROPAT 100

§ III. — CAUZELE MORȚII LUI IISUS HRISTOS 104

§ IV. — DURERILE LUI IISUS HRISTOS ÎN TRUPUL ȘI ÎN SUFLETUL SĂU 107

§ V. — ROADELE MORȚII LUI IISUS HRISTOS 109

Capitolul al șaselea — Despre al cincilea articol al Simbolului 113

CARE S-A COBORÂT ÎN IAD, IAR A TREIA ZI A ÎNVIAT DIN MORȚI 113

§ I. — S-A COBORÂT ÎN IAD 113

§ II. — A ÎNVIAT DIN MORȚI 118

§ III. — A TREIA ZI 121

§ IV. — CAUZELE, SCOPUL ȘI ROADELE ÎNVIERII 123

Capitolul al șaptelea — Despre al șaselea articol al Simbolului **129**

S-a înălțat la ceruri, șade de-a dreapta lui Dumnezeu, Tatăl Atotputernicul 129

§ I. — S-a înălțat la cer 130

§ II. — Șade de-a dreapta Tatălui Atotputernic 131

§ III. — Cauzele și rațiunile înălțării Domnului nostru 133

Capitolul al optulea — Despre al șaptelea articol al Simbolului **139**

De unde va veni să judece vii și morții 139

§ I. — Certitudinea judecății 139

§ II. — Două judecăți, una particulară și cealaltă generală 140

§ III. — Rațiunile judecății generale 141

§ IV. — Pentru ce judecata este dată lui Iisus Hristos 144

§ V. — Semnele premergătoare ale judecății 145

§ VI. — Sentința celor buni și aceea a celor răi 146

Capitolul al nouălea — Despre al optulea articol al Simbolului **150**

Cred în Duhul Sfânt 150

§ I. — NECESITATEA CREDINȚEI ÎN DUHUL SFÂNT 150
§ II. — CE ESTE DUHUL SFÂNT 151
§ III. — DESPRE LUCRURILE CARE SUNT ATRIBUITE ÎN CHIP SPECIAL DUHULUI SFÂNT 158

CAPITOLUL AL ZECELEA — DESPRE AL NOUĂLEA ARTICOL AL SIMBOLULUI 161

CRED SFÂNTA BISERICĂ CATOLICĂ, ÎMPĂRTĂȘIREA SFINȚILOR 161
§ I. — CE ESTE BISERICA 162
§ II. — DOUĂ PĂRȚI ALE BISERICII, UNA TRIUMFĂTOARE, CEALALTĂ LUPTĂTOARE 165
§ III. — CINE SUNT ACEIA CARE NU APARȚIN BISERICII 168
§ IV. — CARACTERELE PROPRII ALE BISERICII, UNITATEA 169
§ V. — SFINȚENIA BISERICII 173
§ VI. — BISERICA ESTE CATOLICĂ 175
§ VII. — BISERICA ESTE APOSTOLICĂ 176
§ VIII. — FIGURI ALE BISERICII ÎN VECHIUL TESTAMENT 177
§ IX. — CUM ADEVĂRUL BISERICII ESTE UN ARTICOL DE CREDINȚĂ 178
§ X. — ÎMPĂRTĂȘIREA SFINȚILOR 180

CAPITOLUL AL UNSPREZECELEA — DESPRE AL ZECELEA ARTICOL AL SIMBOLULUI 185

CRED IERTAREA PĂCATELOR 185
§ I. — EXISTĂ ÎN BISERICĂ O PUTERE DE A IERTA

PĂCATELE 186
§ II. — CUI I-A FOST ÎNCREDINȚATĂ, ÎN BISERICĂ, PUTEREA DE A IERTA PĂCATELE 188
§ III. — PUTEREA DE A IERTA PĂCATELE ESTE O MARE BINEFACERE 189
§ IV. — CUM TREBUIE CREDINCIOȘII SĂ SE FOLOSEASCĂ DE IERTAREA PĂCATELOR 192

CAPITOLUL AL DOISPREZECELEA — DESPRE AL UNSPREZECELEA ARTICOL AL SIMBOLULUI 194
CRED ÎNVIEREA TRUPULUI 194
§ I. — DOVADA ÎNVIERII 194
§ II. — STAREA TRUPURILOR ÎNVIATE 201
§ III. — CALITĂȚILE TRUPURILOR ÎNVIATE 204
§ IV. — ROADE DE SCOS DIN ACEST ARTICOL 207

CAPITOLUL AL TREISPREZECELEA — DESPRE AL DOISPREZECELEA ARTICOL AL SIMBOLULUI 210
CRED VIAȚA VEȘNICĂ 210
§ I. — CE ESTE VIAȚA VEȘNICĂ? 211
§ II. — NATURA FERICIRII VEȘNICE 214

A DOUA PARTE — DESPRE SACRAMENTE 223

CAPITOLUL AL PAISPREZECELEA — DESPRE SACRAMENTE ÎN GENERAL 224
§ I. — EXPLICAȚIA CUVÂNTULUI SACRAMENT 224
§ II. — DEFINIȚIA SACRAMENTULUI 226
§ III. — CE ESTE SEMNIFICAT PRIN SACRAMENTE 231

§ IV. — DESPRE RAȚIUNILE CARE AU FĂCUT SĂ FIE INSTITUITE SACRAMENTELE 233
§ V. — MATERIA ȘI FORMA SACRAMENTELOR 237
§ VI. — CEREMONII ÎNTREBUINȚATE ÎN ADMINISTRAREA SACRAMENTELOR 239
§ VII. — DESPRE NUMĂRUL SACRAMENTELOR 239
§ VIII. — DESPRE AUTORUL ȘI SLUJITORUL SACRAMENTELOR 242
§ IX. — EFECTELE SACRAMENTELOR 246
§ X. — CARACTERUL IMPRIMAT DE TREI SACRAMENTE 249

CAPITOLUL AL CINCISPREZECELEA — DESPRE SACRAMENTUL BOTEZULUI 252
§ I. — CE ESTE BOTEZUL DUPĂ NUME ȘI DUPĂ LUCRU 253
§ II. — DESPRE INSTITUIREA BOTEZULUI 263
§ III. — DESPRE MINIȘTRII BOTEZULUI 266
§ IV. — DESPRE NAȘI ȘI NAȘE 269

CAPITOLUL AL ȘAISPREZECELEA — CONTINUAREA SACRAMENTULUI BOTEZULUI 274
§ I. — NECESITATEA BOTEZULUI 274
§ II. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU A PRIMI BOTEZUL 278
§ III. — DESPRE EFECTELE BOTEZULUI 281
§ IV. — DESPRE RUGĂCIUNILE ȘI CEREMONIILE BOTEZULUI 293

Capitolul al șaptesprezecelea — Despre Sacramentul Confirmațiunii 301

§ I. — Confirmațiunea este un adevărat sacrament 302

§ II. — Materia și forma Confirmațiunii 306

§ III. — Despre miniștrii Confirmațiunii 309

§ IV. — Necesitatea Confirmațiunii 311

§ V. — Despre efectele Sacramentului Confirmațiunii 313

§ VI. — Despre ceremoniile Sacramentului Confirmațiunii 316

Capitolul al optsprezecelea — Despre Sacramentul Euharistiei 319

§ I. — Instituirea Euharistiei. Diferitele ei nume 320

§ II. — Euharistia este un adevărat sacrament: materia ei 323

§ III. — Forma Euharistiei 332

Capitolul al nouăsprezecelea — Despre Sacramentul Euharistiei — continuare 338

§ I. — Prezența reală 338

§ II. — Iisus Hristos este întreg în Euharistie 345

§ III. — Despre transubstanțiere 348

§ IV. — Cum se săvârșește transubstanțierea 351

§ V. — Despre accidentele pâinii și vinului 353

Capitolul al douăzecilea — Despre Sacramentul Euharistiei — continuare 356

DESPRE ÎMPĂRTĂȘANIE ȘI DESPRE SACRIFICIUL LITURGHIEI 356

§ I. — DESPRE VIRTUTEA ȘI ROADELE EUHARISTIEI 356

§ II. — TREI MODURI DE A PARTICIPA LA EUHARISTIE 361

§ III. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU ÎMPĂRTĂȘIRE 362

§ IV. — DESPRE OBLIGAȚIA DE A SE ÎMPĂRTĂȘI 366

§ V. — ÎMPĂRTĂȘANIA SUB CELE DOUĂ SPECII 369

§ VI. — MINISTRUL SACRAMENTULUI EUHARISTIEI 372

§ VII. — DESPRE EUHARISTIE CONSIDERATĂ CA SACRIFICIU 373

§ VIII. — SACRIFICIUL LITURGHIEI ESTE ACELAȘI CU CEL AL CRUCII 377

§ IX. — CEREMONIILE LITURGHIEI 379

Capitolul al douăzeci și unulea — Despre Sacramentul Pocăinței 381

§ I. — DESPRE NUMELE ȘI VIRTUTEA POCĂINȚEI 382

§ II. — DESPRE POCĂINȚĂ CONSIDERATĂ CA SACRAMENT 388

§ III. — MATERIA ȘI FORMA SACRAMENTULUI POCĂINȚEI 390

§ IV. — DESPRE EFECTELE SACRAMENTULUI POCĂINȚEI 394

Capitolul al douăzeci și doilea — Despre Sacramentul Pocăinței — continuare 399

DESPRE CONTRITIUNE 399

§ I. — CE ESTE CONTRITIUNEA 399

§ II. — CALITĂȚILE CONTRITIUNII 402

§ III. — DESPRE EFECTELE CONTRITIUNII ȘI DESPRE MIJLOACELE DE A O TREZI 408

Capitolul al douăzeci și treilea — Despre Sacramentul Pocăinței — continuare 411

§ I. — DESPRE CONFESIUNE 411

§ II. — FOLOSUL ȘI NECESITATEA CONFESIUNII 411

§ III. — IISUS HRISTOS, AUTORUL CONFESIUNII 414

§ IV. — DESPRE OBLIGAȚIA DE A SE CONFESA 418

§ V. — DESPRE CALITĂȚILE CONFESIUNII 419

§ VI. — DESPRE MINISTRUL SACRAMENTULUI POCĂINȚEI 424

Capitolul al douăzeci și patrulea — Despre Sacramentul Pocăinței — continuare 432

DESPRE SATISFACȚIE 432

§ I. — CE ESTE SATISFACȚIA 432

§ II. — NECESITATEA SATISFACȚIEI 435

§ III. — EFECTELE ȘI AVANTAJELE SATISFACȚIEI 437

§ IV. — DIVERSE FELURI DE FAPTE SATISFĂCĂTOARE 442

Capitolul al douăzeci și cincilea — Despre Sacramentul Extremei-Ungeri 447

§ I. — DESPRE EXTREMA-UNGERE ȘI DESPRE NATURA SACRAMENTULUI EXTREMEI-UNGERI 448

§ II. — CINE SUNT ACEIA CĂRORA TREBUIE SĂ LI SE ADMINISTREZE EXTREMA-UNGERE 453

§ III. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU A PRIMI EXTREMA-UNGERE 455

§ IV. — CARE SUNT MINIȘTRII ACESTUI SACRAMENT 456

§ V. — DESPRE EFECTELE EXTREMEI-UNGERI 457

Capitolul al douăzeci și șaselea — Despre Sacramentul Ordinului 461

§ I. — ESTE FOLOSITOR SĂ SE EXPLICE CREDINCIOȘILOR SACRAMENTUL ORDINULUI 461

§ II. — DESPRE PUTEREA ECLEZIASTICĂ 466

§ III. — ORDINUL ESTE UN ADEVĂRAT SACRAMENT 468

§ IV. — DESPRE TONSURĂ 470

§ V. — DESPRE ORDINELE MINORE 472

§ VI. — DESPRE ORDINELE MAJORE 474

§ VII. — DESPRE PREOȚIE 476

§ VIII. — TREPTELE ȘI FUNCȚIILE PREOȚIEI 479

§ IX. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU ORDINE 483

§ X. — DESPRE EFECTELE ORDINULUI 485

Capitolul al douăzeci și șaptelea — Despre sacramentul Căsătoriei **488**

§ I. — Ce este căsătoria 489

§ II. — Despre căsătorie considerată în raport cu natura 494

§ III. — Despre motivele și scopurile căsătoriei 495

§ IV. — Despre sacramentul căsătoriei 497

§ V. — Despre avantajele și bunurile căsătoriei 502

§ VI. — Îndatoririle reciproce ale soților 506

§ VII. — Despre formalitățile căsătoriei 508

PARTEA A TREIA
DESPRE DECALOG **512**

Capitolul al douăzeci și optulea — Despre Poruncile lui Dumnezeu în general **513**

§ I. — Necesitatea de a studia și de a explica Decalogul 513

§ II. — Dumnezeu, autorul Decalogului 514

§ III. — Necesitatea de a păzi poruncile 518

§ IV. — Folosul legii lui Dumnezeu 519

Capitolul al douăzeci și nouălea — Despre prima Poruncă **522**

§ I. — Relatare prescurtată a istoriei sacre 522

§ II. — Aplicarea acestei istorii la creștini 525

§ III. — OBIECTUL PRIMEI PORUNCI 527
§ IV. — DESPRE CULTUL ȘI INVOCAREA ÎNGERILOR ȘI A SFINȚILOR 529
§ V. — LUCRURILE OPRITE PRIN PRIMA PORUNCĂ 534
§ VI. — TOTUȘI, LA CREȘTINI DUMNEZEIREA POATE FI REPREZENTATĂ PRIN SIMBOLURI 537
§ VII. — IMAGINILE LUI ISUS HRISTOS, ALE SFINTEI FECIOARE ȘI ALE SFINȚILOR SUNT ÎNGĂDUITE 538
§ VIII. — MOTIVE DE A PĂZI LEGEA: RĂSPLĂȚI ȘI PEDEPSE 539

CAPITOLUL AL TREIZECILEA — DESPRE A DOUA PORUNCĂ 547

SĂ NU IEI ÎN ZADAR NUMELE DOMNULUI DUMNEZEULUI TĂU 547
§ I. — CEEA CE ESTE PORUNCIT PRIN A DOUA PORUNCĂ 549
§ II. — DESPRE JURĂMÂNT 552
§ III. — CONDIȚIILE NECESARE PENTRU CA JURĂMÂNTUL SĂ FIE ÎNGĂDUIT 554
§ IV. — CEEA CE ESTE OPRIT PRIN PORUNCA A DOUA 560
§ V. — PEDEPSELE CELOR CARE ÎNCALCĂ PORUNCA A DOUA 563

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI UNULEA — DESPRE A TREIA PORUNCĂ 566

§ I. — COMPARAȚIE ÎNTRE PORUNCA A TREIA ȘI CELELALTE 567
§ II. — ADUCEȚI-VĂ AMINTE SĂ SFINȚIȚI ZIUA

SABATULUI 570
§ III. — VEȚI LUCRA TIMP DE ȘASE ZILE ETC. 572
§ IV. — DUMINICA ÎNLOCUITOARE A SABATULUI. SĂRBĂTORILE BISERICII 575
§ V. — DESPRE LUCRĂRILE SERVILE 576
§ VI. — CARE SUNT LUCRĂRILE PORUNCITE DUMINICA? 578
§ VII. — PRINCIPALELE FOLOASE ALE SFINȚIRII DUMINICII 579

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI DOILEA — DESPRE A PATRA PORUNCĂ 582
§ I. — DEOSEBIREA DINTRE CELE TREI DINTÂI PORUNCI ȘI CELE URMĂTOARE 584
§ II. — CINSTEȘTE PE TATĂL TĂU ȘI PE MAMA TA 587
§ III. — ÎN CE CONSTĂ ONOAREA DATORATĂ PĂRINȚILOR 589
§ IV. — CINE SUNT CEI PE CARE TREBUIE SĂ-I CINSTIM ÎNCĂ ÎMPREUNĂ CU PĂRINȚII ȘI ÎN CE FEL? 592
§ VI. — PEDEAPSA REZERVATĂ CELOR CARE ÎNCALCĂ AL PATRULEA PRECEPT 596
§ VII. — DATORIILE PĂRINȚILOR ȘI ALE SUPERIORILOR FAȚĂ DE COPIII ȘI INFERIORII LOR 597

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI TREILEA — DESPRE A CINCEA PORUNCĂ 600
SĂ NU UCIZI. 600
§ I. — CARE SUNT UCIDERILE CARE NU SUNT

OPRITE AICI 601
§ II. — UCIDERILE OPRITE 604
§ III. — ALTE LUCRURI OPRITE PRIN ACEST PRECEPT 605
§ IV. — MIJLOACE DE A EVITA GREȘELILE POTRIVNICE PORUNCII A CINCEA 606
§ V. — CEEA CE ESTE PORUNCIT PRIN ACEST PRECEPT 608

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI PATRULEA — DESPRE A ȘASEA PORUNCĂ 615

SĂ NU FII ADULTER. 615
§ I. — DESPRE ADULTER 616
§ II. — CEEA CE ESTE PORUNCIT PRIN PORUNCA A ȘASEA 618
§ III. — LEACURI ÎMPOTRIVA GÂNDURILOR RELE 619
§ IV. — ALTE LEACURI ÎMPOTRIVA NECURĂȚIEI 622

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI CINCILEA — DESPRE A ȘAPTEA PORUNCĂ 626

SĂ NU FURI. 626
§ I. — CE ESTE FURTUL? 628
§ II. — FURTUL ESTE UN MARE PĂCAT 629
§ III. — DIFERITE SPECII DE FURT 630
§ IV. — DESPRE RĂPIRE 632
§ V. — DESPRE RESTITUIRE 635
§ VI. — DESPRE FAPTELE DE MILOSTENIE 636
§ VII. — TREBUIE SĂ NE PUNEM ÎN STARE DE A

FACE MILOSTENIE 638
§ VIII. — PEDEPSELE FURTULUI: RĂSPLĂȚILE FAPTELOR DE MILOSTENIE 639
§ IX. — SCUZELE HOȚILOR 640

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI ȘASELEA — DESPRE A OPTA PORUNCĂ 645

SĂ NU ADUCI MĂRTURIE MINCINOASĂ ÎMPOTRIVA APROAPELUI TĂU. 645
§ I. — DESPRE MĂRTURIA MINCINOASĂ 646
§ II. — DESPRE CLEVETIRE ȘI CALOMNIE 650
§ III. — LINGUȘIREA, MINCIUNA ȘI PREFĂCĂTORIA 652
§ IV. — LA CE SUNTEM OBLIGAȚI PRIN ACEASTĂ PORUNCĂ 654
§ V. — MOTIVE DE A DETESTA MINCIUNA 657
§ VI. — SCUZELE DEȘARTE ALE MINCINOȘILOR 659

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI ȘAPTELEA — DESPRE A NOUA ȘI A ZECEA PORUNCĂ 662

§ I. — DEOSEBIREA ȘI NECESITATEA ACESTOR DOUĂ PORUNCI 663
§ II. — CE ESTE CONCUPISCENȚA 666
§ III. — CARE ESTE POFTA CARE ESTE OPRITĂ AICI 668
§ IV. — DIFERITE SPECII DE BUNURI ALE ALTUIA PE CARE NU TREBUIE SĂ LE DORIM 669
§ V. — ESTE INTERZIS A DORI FEMEIA APROAPELUI TĂU 671
§ VI. — CEEA CE DUMNEZEU PORUNCEȘTE PRIN ACESTE DOUĂ PORUNCI 672

§ VII. — CINE SUNT CEI CARE PĂCĂTUIESC ÎMPOTRIVA ACESTOR DOUĂ PORUNCI 675

PARTEA A PATRA
DESPRE RUGĂCIUNE 677

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI OPTULEA — DESPRE RUGĂCIUNE ÎN GENERAL 678

§ I. — DESPRE NECESITATEA RUGĂCIUNII 679
§ II. — FOLOSUL ȘI ROADELE RUGĂCIUNII 681
§ III. — DESPRE DIFERITELE PĂRȚI ALE RUGĂCIUNII 686
§ IV. — CE TREBUIE CERUT ÎN RUGĂCIUNE 691
§ V. — PENTRU CINE TREBUIE SĂ NE RUGĂM 693
§ VI. — CUI TREBUIE SĂ-I ADRESĂM RUGĂCIUNI 697
§ VII. — DESPRE PREGĂTIREA PENTRU RUGĂCIUNE 699
§ VIII. — FELUL DE A NE RUGA: CALITĂȚILE RUGĂCIUNII 705

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI NOUĂLEA — DESPRE RUGĂCIUNEA DOMNEASCĂ 711

§ I. — TATĂL NOSTRU 712
§ II. — DE CE FIECARE SPUNE TATĂL NOSTRU 721
§ III. — CARE EȘTI ÎN CERURI 725

CAPITOLUL AL PATRUZECILEA — PRIMA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI 728

SFINȚEASCĂ-SE NUMELE TĂU 728
§ I. — DE CE ACEASTĂ CERERE ESTE CEA DINTÂI?

728
§ II. — CE ESTE GLORIA LUI DUMNEZEU? 729
§ III. — OBIECTUL PRIMEI CERERI 731
§ IV. — UN ADEVĂRAT CREȘTIN TREBUIE SĂ CINSTEASCĂ ACEST SFÂNT NUME PRIN FAPTELE SALE 734

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI UNULEA — A DOUA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI 736
VIE ÎMPĂRĂȚIA TA 736
§ I. — DESPRE ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU 736
§ II. — CE ESTE CUPRINS ÎN ACEASTĂ CERERE 737
§ III. — DESPRE MIZERIILE ACESTEI VIEȚI 738
§ IV. — CARE ESTE OBIECTUL CELEI DE-A DOUA CERERI 741
§ V. — CU CE SIMȚĂMINTE TREBUIE FĂCUTĂ ACEASTĂ CERERE 747

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI DOILEA — A TREIA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI 750
FACĂ-SE VOIA TA, PRECUM ÎN CER AȘA ȘI PE PĂMÂNT 750
§ I. — MIZERIILE NEAMULUI OMENESC, CAUZA LOR 751
§ II. — CEREM LEACUL MIZERIILOR NOASTRE PRIN ACESTE CUVINTE: FACĂ-SE VOIA TA ETC. 754
§ III. — CE ESTE VOINȚA LUI DUMNEZEU 756
§ IV. — PE PĂMÂNT CA ÎN CER 761

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI TREILEA — A PATRA CEREA A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI 766

DĂ-NE NOUĂ ASTĂZI PÂINEA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE 766

§ I. — ÎN CE FEL TREBUIE CERUTE BUNURILE VIEȚII 767

§ II. — PÂINEA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE 771

§ III. — DĂ-NE NOUĂ ASTĂZI 776

§ IV. — DESPRE PÂINEA SPIRITUALĂ 778

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI PATRULEA — A CINCEA CEREA A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI 783

IARTĂ-NE NOUĂ GREȘELILE NOASTRE, PRECUM ȘI NOI IERTĂM CELOR CARE NE-AU GREȘIT 783

§ I. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU A FACE ACEASTĂ RUGĂCIUNE. — CĂINȚA 784

§ II. — ÎNCREDEREA ÎN DUMNEZEU 789

§ III. — CE SE ÎNȚELEGE PRIN CUVÂNTUL DATORII 791

§ IV. — PRECUM ȘI NOI IERTĂM CELOR CARE NE-AU GREȘIT 794

§ V. — MOTIVELE ȘI FELURILE DE A IERTA APROAPELUI 795

§ VII. — DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU A FACE ACEASTĂ RUGĂCIUNE CU ROD 798

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI CINCILEA — A ȘASEA CEREA A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI 801

ȘI NU NE DUCE PE NOI ÎN ISPITĂ 801

§ I. — DE CE ISUS HRISTOS NE-A PORUNCIT ACEASTĂ A ȘASEA CERERE? 802
§ II. — DESPRE ISPITE; DESPRE CAUZELE LOR 803
§ III. — DESPRE DEMONI 804
§ IV. — CE ÎNSEAMNĂ A FI ISPITIT ȘI DUS ÎN ISPITĂ 808
§ V. — CE ÎI CEREM LUI DUMNEZEU PRIN ACESTE CUVINTE: NU NE DUCE PE NOI ÎN ISPITĂ 812
§ VI. — MOTIVELE ȘI MIJLOACELE DE A REZISTA DEMONULUI 813

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI ȘASELEA — A ȘAPTEA CEREREA RUGĂCIUNII DOMNEȘTI 818

CI NE IZBĂVEȘTE DE CEL RĂU 818
§ I. — CUM TREBUIE SĂ CEREM SĂ FIM IZBĂVIȚI DE RĂU 819
§ II. — CARE SUNT RELELE DE CARE CEREM AICI SĂ FIM IZBĂVIȚI 823
§ III. — DESPRE RĂBDAREA NECESARĂ ÎN RELE 826
§ IV. — ÎNCHEIEREA RUGĂCIUNII DOMNEȘTI. AMIN. AȘA SĂ FIE! 828

PREFAȚA AUTORILOR CATEHISMULUI

NECESITATEA PĂSTORILOR ÎN BISERICĂ. — AUTORITATEA LOR, ÎNDATORIRILE LOR. — PRINCIPALELE ARTICOLE ALE DOCTRINEI CREȘTINE.

Inteligența și rațiunea noastră sunt astfel alcătuite încât, atunci când voim să cercetăm adevărurile privitoare la Dumnezeu, putem, printr-o muncă aprofundată și printr-o aplicare serioasă, să ajungem la cunoașterea unui anumit număr dintre aceste adevăruri; însă atunci când este vorba despre ansamblul mijloacelor capabile să ne facă să dobândim mântuirea veșnică pentru care Dumnezeu ne-a creat și ne-a format după chipul și asemănarea Sa, nici unul dintre noi nu le-ar fi putut descoperi ori întrezări vreodată prin singura lumină naturală.

Fără îndoială, după învățătura Apostolului, se văd manifestându-se, în lucrările văzute ale creației, anumite însușiri ale lui Dumnezeu, precum Puterea Sa veșnică și Dumnezeirea Sa. Dar această taină, care a rămas ascunsă generațiilor veacurilor de mai înainte, depășește cu mult înțelegerea omului; și dacă Dumnezeu nu S-ar fi îngrijit să o

descopere Sfinților Săi — cărora I-a plăcut să le reveleze, împreună cu darul credinței, bogățiile și slava ascunse în Cuvântul Său făcut om, Domnul nostru Iisus Hristos — niciodată mintea noastră nu ar fi putut ajunge la cunoașterea unei Înțelepciuni atât de desăvârșite.

§ I. — BISERICA ARE NEVOIE DE PĂSTORI

Dar, fiindcă credința vine prin auzire, este lesne de înțeles cât de necesar a fost în toate timpurile, pentru a ne mântui, să recurgem la grija și slujirea unui învățător învestit cu autoritate. Căci este scris: Cum vor auzi fără propovăduitori? și cum vor fi propovăduitori dacă nu sunt trimiși?

Astfel, dintru începutul lumii, Dumnezeul a toată îndurarea și bunătatea nu i-a lipsit niciodată pe ai Săi. Ci, după ce a vorbit părinților noștri în multe rânduri și în multe chipuri prin Prooroci, El le-a arătat întotdeauna, după vremuri și împrejurări, o cale sigură și dreaptă pentru a-i conduce la fericirea cerului. Mai mult, deoarece făgăduise să trimită un Învățător al dreptății pentru a lumina neamurile și a duce mântuirea până la marginile pământului, ne-a vorbit în cele din urmă prin gura Fiului Său, de ale cărui porunci ne-a poruncit să ascultăm, atunci când un glas coborât din cer, ieșit chiar din tronul slavei, a venit să ne poruncească tuturor să-L ascultăm.

Apoi, acest însuși Fiu ne-a dat Apostoli, Prooroci, Păstori și Învățători, pentru a ne face să auzim cuvântul mântuirii, ca să

nu fim văzuți ca niște copii purtați încoace și încolo și clătinați de orice vânt al doctrinei, ci, rămânând neclintiți pe temelia nezdruncinată a credinței noastre, să fim asemenea unei adevărate zidiri a lui Dumnezeu, în Duhul Sfânt.

§ II. — AUTORITATEA PĂSTORILOR

Și pentru ca nimeni să nu fie ispitit să primească cuvântul lui Dumnezeu vestit de slujitorii Bisericii ca pe cuvântul oamenilor, iar nu ca pe însuși cuvântul lui Iisus Hristos, Mântuitorul nostru a voit să lege de învățătura lor o atât de mare autoritate, încât a spus într-o zi: cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă; cine vă disprețuiește pe voi, pe Mine Mă disprețuiește.

Și fără îndoială, El nu a voit să aplice această declarație numai acelora cărora le vorbea atunci, ci și tuturor acelora care aveau să succeadă în mod legitim Apostolilor în îndatoririle slujirii lor. Tuturor acestora le-a făgăduit ajutorul Său în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor.

§ III. — ÎNDATORIRILE ȘI DATORIILE PĂSTORILOR

Predicarea cuvântului lui Dumnezeu nu trebuie să înceteze niciodată în Biserică. Însă mai ales în vremea în care trăim, pietatea și zelul trebuie să se reînnoiască într-un anumit chip și să sporească încă și mai mult, pentru a hrăni și întări pe

credincioși cu pâinea dătătoare de viață a unei doctrine curate și sănătoase.

Căci am văzut răspândindu-se în lume acei prooroci mincinoși despre care Domnul a spus: Eu nu-i trimiteam, și totuși ei mergeau; Eu nu le vorbeam, și totuși ei prooroceau. Scopul lor este să strice inimile creștinilor prin învățături neobișnuite și străine. Nelegiuirea lor, întărită prin toate meșteșugirile Satanei, a înaintat atât de departe încât pare aproape cu neputință a o opri și a-i pune hotar.

Și dacă nu am avea deplină încredere în făgăduința minunată pe care Domnul nostru a făcut-o de a-Și zidi Biserica pe o temelie atât de tare încât porțile iadului nu vor putea niciodată să biruie împotriva ei, în această vreme în care este atacată din toate părțile de atât de mulți vrăjmași și lovită în atâtea locuri, am avea temei să ne temem că o vom vedea căzând.

Căci, fără a mai vorbi despre acele frumoase provincii care păstrau odinioară cu atât respect și statornicie adevărata credință catolică pe care strămoșii lor le-au transmis-o și care, după ce au părăsit calea adevărului, umblă acum în rătăcire, având pretenția de a se apropia cu atât mai mult de adevărata pietate cu cât se îndepărtează mai mult de credința părinților noștri, există oare vreun ținut atât de îndepărtat, vreun loc atât de întărit, vreun colț al lumii creștine atât de retras, unde această ciumă să nu fi căutat să se răspândească prin mijloace ascunse?

Într-adevăr, aceia care și-au propus să infecteze sufletul creștinilor credincioși au înțeles prea bine că nu ar putea niciodată să se explice pe față cu ei și nici să facă să ajungă la urechile tuturor cuvintele lor pline de otravă. Astfel au încercat un alt mijloc pentru a răspândi mai ușor și mai departe erorile lor nelegiuite.

Pe lângă acele cărți mari cu ajutorul cărora au încercat să distrugă credința catolică — cărți totuși ușor de respins, cu puțină muncă și pricepere, tocmai din pricina ereziilor vădite pe care le cuprindeau — au făcut să apară un foarte mare număr de mici tratate care, sub aparențele adevăratei pietăți, au surprins și rătăcit prea ușor buna-credință a sufletelor simple.

De aceea, Părinții Sfântului Conciliu Ecumenic din Trento, voind cu orice preț să combată un rău atât de mare și atât de primejdios printr-un remediu eficace, nu numai că au avut grijă să definească limpede, împotriva ereziilor timpului nostru, principalele puncte ale doctrinei catolice, ci și-au făcut totodată o datorie de a lăsa, pentru instruirea creștinilor în adevărurile credinței, un fel de plan și metodă pe care să o poată urma în deplină siguranță, în bisericile lor, aceia care au însărcinarea de Învățători și Păstori legitimi.

Știm că un anumit număr de autori au tratat deja aceste materii cu tot atâta pietate cât și știință; totuși, acești Părinți au socotit că este de cea mai mare importanță ca, prin autoritatea Sfântului Conciliu, să apară o carte din care Păstorii și toți

aceia însărcinați să învețe să poată scoate adevăruri de o certitudine absolută și să le transmită apoi credincioșilor spre zidirea lor sufletească.

Astfel, după cum nu există decât un singur Domn și o singură credință, să nu existe decât un singur și același mod, o singură și aceeași regulă pentru a învăța poporul credința creștină și toate îndatoririle pe care aceasta le impune.

Adevărurile care ar intra în acest plan sunt foarte numeroase. Nimănui nu-i va veni în minte că Sfântul Conciliu ar fi avut pretenția de a explica în detaliu și într-o singură carte toate dogmele credinței noastre. Aceasta aparține teologilor care au profesiunea de a transmite prin învățământ întreaga religie, împreună cu istoria și dogmele sale.

În plus, aceasta ar fi fost o lucrare enormă și care nu ar fi împlinit scopul Conciliului. Căci această sfântă adunare, hotărând alcătuirea acestui catehism, a voit pur și simplu să dea Păstorilor și celorlalți Preoți care au grijă de suflete cunoașterea lucrurilor ce aparțin în chip propriu slujirii unei parohii și care sunt cele mai potrivite pentru înțelegerea credincioșilor.

Iată de ce nu au trebuit să se ocupe aici decât de acele lucruri care ar putea sprijini zelul și pietatea anumitor Păstori care poate nu s-ar simți destul de siguri de ei înșiși în punctele cele mai dificile ale științei dumnezeiești.

Dar înainte de a ajunge la explicarea fiecăruia dintre articolele care trebuie să alcătuiască acest rezumat al credinței noastre, însăși ordinea lucrării noastre ne obligă să facem aici câteva declarații pe care Păstorii vor avea grijă să nu le piardă niciodată din vedere.

Aceste explicații îi vor face să cunoască exact care trebuie să fie scopul gândurilor, ostenelilor și studiilor lor și, în același timp, mijloacele ce trebuie întrebuințate pentru a ajunge cu siguranță la succesul dorit.

Or, ceea ce pare a avea întâietate asupra tuturor celorlalte este ca ei să nu uite niciodată că toată știința creștinului, sau mai degrabă, după cum spune Domnul nostru, însăși viața veșnică întreagă constă numai în acest punct: a Te cunoaște pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis.

De aceea, adevăratul Învățător al Bisericii se va strădui înainte de toate să nască în sufletul credincioșilor dorința sinceră de a-L cunoaște pe Iisus Hristos și pe Iisus Hristos răstignit. El se va îngriji să le întipărească și să le întărească în inimă această credință neclintită că nu există sub cer nici un alt nume prin care să ne putem mântui, deoarece El este jertfa de ispășire pentru păcatele noastre.

Și deoarece nu putem fi siguri că Îl cunoaștem cu adevărat decât în măsura în care păzim poruncile Sale, a doua obligație, care nu poate fi despărțită de cea pe care tocmai am arătat-o,

va fi aceea de a pune bine în lumină că viața credincioșilor nu trebuie să se scurgă în repaus și trândăvie, ci că trebuie să mergem pe urmele Mântuitorului nostru și să căutăm fără încetare și din toate puterile noastre dreptatea, pietatea, credința, dragostea și blândețea.

Căci dacă Iisus Hristos S-a dat pe Sine pentru noi, a făcut aceasta pentru a ne smulge din orice fărădelege, pentru a face din noi un popor curat, plăcut înaintea ochilor Săi, râvnitor cu înfocare pentru fapte bune. Astfel poruncește Apostolul Păstorilor să-L facă cunoscut și să-L propună drept pildă.

Dar Învățătorul și Mântuitorul nostru nu S-a mulțumit numai să vorbească; El a voit, pe deasupra, să dovedească prin purtarea Sa că Legea și Proorocii se cuprind în întregime în dragoste. De altfel, Apostolul a învățat în mod lămurit că dragostea este sfârșitul poruncilor și plinătatea Legii.

Nimeni nu poate, așadar, să se îndoiască de faptul că este o datorie, și încă o datorie primordială, de a îndemna poporul credincios la dragostea lui Dumnezeu și a nesfârșitei Sale bunătăți față de noi. Astfel, aprins de o adevărată râvnă dumnezeiască, acest popor se va putea avânta către Binele suprem, Binele desăvârșit, a cărui iubire și stăpânire produc adevărata și statornica fericire în inima tuturor acelora care pot striga împreună cu Proorocul: Ce am eu în cer și ce am dorit pe pământ afară de Tine, Doamne?

Aceasta este într-adevăr acea cale mai presus de toate pe care ne-o arăta Sfântul Pavel atunci când își rezuma întreaga doctrină și întreaga sa propovăduire în dragostea care nu piere niciodată.

De aceea, fie că este vorba despre credință, despre nădejde sau despre orice altă virtute, se cuvine să se insiste întotdeauna cu atât de mare putere asupra dragostei pentru Domnul nostru Iisus Hristos, încât fiecare să fie într-un fel silit să înțeleagă că toate lucrările desăvârșirii și ale virtuții creștine nu pot avea alt izvor și alt sfârșit decât această sfântă Dragoste.

§ IV. — FELUL DE A-I INSTRUI PE CREDINCIOȘI

Dar dacă, în orice fel de învățământ, este important să se aleagă o metodă sau alta, acest adevăr își află mai ales aplicarea atunci când este vorba de instruirea poporului creștin. Căci trebuie, într-adevăr, să se țină seama de vârstă, de inteligență, de deprinderi, de condiție. Cel care învață trebuie să se facă tuturor toate, pentru a-i câștiga pe toți pentru Iisus Hristos; el trebuie să se arate el însuși un slujitor și un iconom credincios, și, după pilda slujitorului bun și credincios, trebuie să merite a fi pus de Domnul nostru peste îndatoriri mai însemnate.

Mai ales să nu-și închipuie că un singur fel de suflete îi este încredințat și că, prin urmare, îi este îngăduit să-i învețe și să-i formeze deopotrivă pe toți Credincioșii la adevărata pietate,

printr-una și aceeași metodă, mereu aceeași. Să știe bine că unii sunt în Iisus Hristos ca niște prunci de curând născuți, alții ca niște tineri, iar câțiva, în sfârșit, ca unii ajunși în deplina stăpânire a puterilor lor.

Va trebui, așadar, să se străduiască să recunoască și să deosebească pe aceia care au nevoie de laptele doctrinei și pe aceia care cer o hrană mai tare. Astfel, va putea împărți tuturor și fiecăruia aceste alimente duhovnicești care sporesc viața sufletului, până când vom fi ajuns cu toții la unitatea aceleiași Credințe și a aceleiași cunoașteri a Fiului lui Dumnezeu, la starea de oameni desăvârșiți și la măsura plinătății vârstei lui Iisus Hristos.

De altfel, Apostolul a voit să se dea pe sine însuși drept pildă tuturor creștinilor în această privință, atunci când spune că este dator Grecilor și Barbarilor, învățaților și neștiutorilor. El voia să arate tuturor acelora care sunt chemați la slujirea propovăduirii că trebuie, atunci când transmit învățătura tainelor Credinței și a regulilor moravurilor, să-și potrivească cuvintele după mintea și priceperea ascultătorilor lor. Astfel, după ce vor fi hrănit cu un aliment duhovnicesc spiritele cele mai înalte, nu-i vor lăsa să piară de lipsă pe aceia care, încă fiind copii, ar cere o pâine care nu le-ar fi frântă.

Nimeni nu trebuie, așadar, să-și lase zelul pentru instruire să se răcească, fiindcă, din când în când, va trebui să explice aceste adevăruri care par simple și elementare și care sunt abordate

cu atât mai puțină plăcere cu cât cineva se desfată mai mult în studiul adevărurilor mai înalte.

Dar dacă însăși Înțelepciunea Tatălui veșnic a binevoit să coboare aici jos, în înjosirea trupului nostru, pentru a ne învăța legile vieții supranaturale, cine este acela pe care dragostea lui Iisus Hristos să nu-l îndemne a se face mic între frații săi și a imita, asemenea Lui, grijile mamei pentru copiii ei? Cine este acela care să nu dorească destul de arzător mântuirea aproapelui său încât să vrea, după cum spune Sfântul Pavel despre sine însuși, să le dea nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar propria sa viață?

Or, toate adevărurile care trebuie învățate credincioșilor sunt cuprinse în cuvântul lui Dumnezeu, fie acela care este scris, fie acela care a fost păstrat prin tradiție. Sfânta Scriptură și Tradiția: iată, așadar, ceea ce Păstorii vor trebui să mediteze zi și noapte.

Și ei se vor feri să uite acest îndemn pe care Sfântul Pavel îl adresa lui Timotei și care se aplică tuturor acelora care au grijă de suflete: Dă-ți silința la citire, la îndemnare și la învățătură; căci toată Scriptura insuflată de Dumnezeu este de folos pentru a învăța, pentru a mustra, pentru a îndrepta, pentru a forma în dreptate, spre a-l face pe omul lui Dumnezeu desăvârșit și destoinic pentru orice faptă bună.

§ V. — PRINCIPALELE ARTICOLE ALE DOCTRINEI CREȘTINE

Tot ceea ce Dumnezeu ne-a revelat este însemnat și felurit. Și nu toate, în această revelație, se înțeleg destul de ușor și nici, chiar după ce au fost înțelese, nu rămân destul de bine întipărite în memorie, pentru ca cineva să poată da întotdeauna o explicație satisfăcătoare. De aceea, cu o adâncă înțelepciune, Părinții noștri au redus întreaga doctrină și întreaga știință a mântuirii la patru puncte principale, care sunt Simbolul Apostolilor, Sacramentele, Decalogul și Rugăciunea Domnească.

Într-adevăr, tot ceea ce trebuie să credem și să cunoaștem despre doctrina, creația și cârmuirea lumii, despre răsplata celor buni și pedepsirea celor răi, toate acestea sunt cuprinse în Simbol.

Cât despre semnele și mijloacele pe care Dumnezeu ni le dă pentru a dobândi harul Său, le găsim în cele șapte Sacramente.

Poruncile dumnezeiești, care au toate drept scop Dragostea, sunt înscrise în Decalog.

În sfârșit, tot ceea ce putem dori, nădăjdui sau cere pentru binele nostru este cuprins în Rugăciunea Domnească. Astfel, după ce vom fi explicat aceste patru articole, care sunt ca niște locuri comune ale Sfintei Scripturi, nu-i va mai lipsi aproape nimic creștinului pentru a cunoaște ceea ce este obligat să știe.

Prin urmare, socotim de datoria noastră să-i avertizăm pe Păstori că, ori de câte ori vor avea de pus în lumină un pasaj

din Evanghelie sau din orice altă parte a Sfintei Scripturi, îl vor putea aduce întotdeauna la unul dintre aceste patru puncte și vor lua de acolo, ca din izvorul său, explicația dorită.

De pildă, dacă este vorba de interpretarea Evangheliei din prima Duminică a Adventului: Vor fi semne în soare și în lună etc., ei vor afla ceea ce se raportează la acest adevăr în articolul Simbolului: El va veni să judece viii și morții. Prin acest mijloc, ei vor face cunoscute în același timp credincioșilor și Simbolul, și Evanghelia.

Astfel, în toată învățătura și în toate comentariile sale, Păstorul va putea lua și păstra deprinderea de a aduce totul la aceste patru puncte principale, care, după părerea noastră, cuprind toată măduva Sfintelor Scripturi și chiar întregul Creștinism.

Cât despre ordinea învățământului, va trebui să se aleagă aceea care va părea cea mai potrivită vremurilor și persoanelor.

Cât despre noi, după pilda Sfinților Părinți care, voind să-i inițieze pe oameni în cunoașterea lui Iisus Hristos și a doctrinei Sale, au început întotdeauna cu Credința, am socotit potrivit să explicăm mai întâi ceea ce privește această virtute.

PARTEA ÎNTÂI — DESPRE SIMBOLUL APOSTOLILOR

Capitolul întâi
Despre Credință și despre Simbol în general

§ I. — Despre Credință

Cuvântul Credință are, în Sfânta Scriptură, mai multe înțelesuri. Aici îl luăm pentru acea virtute prin care dăm un asentiment deplin și întreg adevărurilor revelate de Dumnezeu. Nimeni nu poate, în chip rațional, să se îndoiască de faptul că această Credință despre care vorbim este necesară pentru mântuire, căci este scris: Fără Credință este cu neputință a plăcea lui Dumnezeu.

Într-adevăr, scopul ultim al omului, adică fericirea spre care trebuie să tindă, este mult prea înalt pentru ca el să o poată descoperi numai prin luminile minții sale. Era, așadar, necesar ca Dumnezeu Însuși să-i dea cunoașterea ei. Or, această cunoaștere nu este altceva decât Credința, prin care, fără nici o șovăire, ținem drept sigur tot ceea ce autoritatea Sfintei Biserici, mama noastră, ne propune ca revelat de Dumnezeu.

Căci este cu neputință să concepem cea mai mică îndoială asupra lucrurilor care vin de la Dumnezeu, de vreme ce El este Adevărul însuși. De aici este ușor de înțeles cât de mult se deosebește Credința pe care o avem în Dumnezeu de aceea pe

care o acordăm mărturiei istoricilor care ne povestesc fapte pur naturale.

Dar dacă Credința admite diferite trepte în întindere și în desăvârșire, după cum se vede în aceste locuri ale Scripturii: Om cu puțină Credință, pentru ce te-ai îndoit? — Mare este Credința ta. — Sporește-ne Credința. — Credința fără fapte este o Credință moartă. — Credința care lucrează prin dragoste — ea nu recunoaște totuși nici o diversitate de specii, iar aceeași definiție se potrivește desăvârșit tuturor treptelor pe care le poate avea. Cât despre roadele pe care le produce și despre folosul pe care ni-l aduce, le vom arăta în explicarea fiecăruia dintre articole.

§ II. — DESPRE SIMBOL

Ceea ce creștinii trebuie să știe mai întâi sunt adevărurile pe care Sfinții Apostoli, învățătorii și călăuzele noastre în Credință, insuflați de Duhul lui Dumnezeu, le-au cuprins în cele douăsprezece articole ale Simbolului.

După ce au primit de la Domnul nostru porunca de a merge să împlinească pentru El slujirea de ambasadori și de a se răspândi în lumea întreagă pentru a predica Evanghelia la toată făptura, ei au socotit potrivit să alcătuiască o formulă a Credinței creștine, pentru ca toți să aibă aceeași credință și același grai, să nu fie nici dezbinare, nici schismă între aceia pe care aveau să-i cheme la aceeași Credință, și toți să fie desăvârșiți într-un singur cuget și într-o singură simțire.

Și această mărturisire a Credinței și a Nădejdii creștine, pe care o alcătuiseră, au numit-o Simbol, fie pentru că au format-o din ansamblul adevărurilor felurite pe care fiecare dintre ei le-a formulat, fie pentru că au voit să se slujească de ea ca de un semn și de un cuvânt de ordine, care să-i facă să-i deosebească lesne pe adevărații ostași ai lui Iisus Hristos de dezertori și de frații mincinoși care se strecurau în Biserică pentru a strica Evanghelia.

§ III. — ARTICOLELE SIMBOLULUI

Adevărurile pe care le învață Credința creștină și pe care credincioșii sunt obligați să le creadă cu tărie, fie în particular, fie în general, sunt destul de numeroase. Dar primul și cel mai esențial dintre toate, acela care este în același timp ca temelia și culmea edificiului, și pe care Dumnezeu Însuși ni l-a învățat, este unitatea Esenței dumnezeiești, distincția celor trei Persoane și diversitatea lucrărilor atribuite mai îndeosebi fiecăreia dintre Ele.

Păstorul va arăta că întreaga doctrină a acestui Mister este cuprinsă pe scurt în Simbolul Apostolilor. Într-adevăr, după cum au observat strămoșii noștri, care au tratat aceste materii cu multă grijă și pietate, Simbolul pare a fi fost împărțit tocmai în trei părți: în prima se vorbește despre prima Persoană dumnezeiască și despre minunata lucrare a Creației; în a doua, despre a doua Persoană dumnezeiască și despre misterul Răscumpărării oamenilor; în a treia, în sfârșit, despre

a treia Persoană dumnezeiască, izvorul și principiul Sfințirii noastre.

Aceste trei părți sunt distincte, deși legate între ele. După o comparație adesea întrebuințată de Părinți, le numim articole. Căci, după cum în mădularele noastre există anumite articulații care le deosebesc și le despart, tot astfel, în această mărturisire de Credință, s-a dat cu multă justețe și rațiune numele de articole adevărurilor pe care trebuie să le credem în particular și în chip distinct.

Capitolul al doilea — Primul articol al Simbolului

CRED ÎN DUMNEZEU TATĂL ATOTPUTERNICUL, FĂCĂTORUL CERULUI ȘI AL PĂMÂNTULUI

Iată sensul acestor cuvinte: cred cu tărie și mărturisesc fără nici o șovăire pe Dumnezeu Tatăl, adică prima Persoană a Sfintei Treimi, care, prin puterea Sa atotputernică, a creat din nimic cerul și pământul și toate cele ce se cuprind în ele, și care, după ce le-a creat pe toate, păstrează și cârmuiește toate lucrurile.

Și nu numai că cred în El cu inima și Îl mărturisesc cu gura, ci încă tind către El cu toată ardoarea și cu toată puterea sufletului meu, ca spre Binele suveran și desăvârșit.

Acest prim articol nu este lung; însă fiecare dintre cuvintele care îl alcătuiesc ascunde mari mistere. Iar aceste mistere, Păstorului îi revine să le aprofundeze și să le explice cu cea mai mare grijă, pentru ca credincioșii să nu vină, dacă Dumnezeu va binevoi, decât cu frică și cutremur să contemple slava infinitei Sale Maiestăți.

§ I. — CRED

A crede aici nu este același lucru cu a gândi, a-ți imagina, a avea o opinie. Este, potrivit învățăturii Sfintelor noastre Cărți, o consimțire foarte fermă, nezdruncinată și statornică a inteligenței noastre față de misterele revelate de Dumnezeu. Astfel, în ceea ce ne ocupă acum, acela crede care și-a format asupra unui adevăr oarecare o convingere și o certitudine lipsite de orice îndoială.

Și să nu-și închipuie cineva că această cunoaștere care ne vine din Credință ar fi mai puțin sigură, sub pretextul că nu vedem adevărurile pe care ea ni le propune spre a fi crezute. Dacă lumina dumnezeiască ce ni le face cunoscute nu ne dă evidența lor, totuși ea nu ne îngăduie să ne îndoim de ele. Căci același Dumnezeu care a făcut să iasă lumina din întuneric a luminat îndeajuns inimile noastre, pentru ca Evanghelia să nu fie acoperită pentru noi, precum este pentru cei care pier.

De aici urmează că acela care se află în posesia acestei cunoașteri cerești a Credinței este eliberat de dorința cercetărilor de pură curiozitate. Căci, atunci când Dumnezeu ne-a poruncit să credem, El nu ne-a propus să iscodim judecățile Sale, nici să le cercetăm rațiunile și motivele, ci ne-a poruncit această Credință neschimbătoare prin care mintea noastră se odihnește cu totul în cunoașterea pe care o are despre adevărul veșnic.

Într-adevăr, numai Dumnezeu este adevărat, spune Apostolul, iar tot omul este mincinos. Dacă, așadar, este semeție și

obrăznicie să nu dai crezare afirmațiilor unui om înțelept și prudent și să ceri ca el să dovedească prin rațiuni sau martori ceea ce afirmă, care nu va fi îndrăzneala, sau mai degrabă nebunia aceluia care, auzind glasul lui Dumnezeu Însuși, ar îndrăzni să ceară dovezile doctrinei cerești a mântuirii? Trebuie, așadar, să facem actul nostru de Credință nu numai fără nici o îndoială, ci și fără a căuta demonstrație.

Păstorul va învăța de asemenea că acela care spune: Cred, exprimând prin acest cuvânt asentimentul lăuntric al minții sale, care este actul interior al Credinței, nu trebuie să se mărginească la acest act de Credință, ci este ținut să manifeste în afară, printr-o mărturisire deschisă, simțămintele pe care le poartă în inima sa, precum și să le recunoască și să le vestească înaintea tuturor cu bucurie și grabnică râvnă.

Toți credincioșii trebuie să aibă acest spirit care îl însuflețea pe Profet când spunea: Am crezut, și de aceea am vorbit. Ei trebuie să-i imite pe Apostoli, care răspundeau căpeteniilor poporului: Nu putem să nu spunem ceea ce am văzut și am auzit; și să se încurajeze fie prin aceste minunate cuvinte ale Sfântului Pavel: Nu mă rușinez de Evanghelie, căci ea este puterea și virtutea lui Dumnezeu spre mântuirea tuturor celor ce cred; fie prin acestea, care dovedesc în chip deosebit adevărul pe care îl stabilim: Cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire.

§ II. — ÎN DUMNEZEU

Aceste cuvinte ne fac să cunoaștem îndată excelența și demnitatea înțelepciunii creștine și, prin aceasta, tot ceea ce datorăm bunătății dumnezeiești, care binevoiește să ne ridice, prin adevărurile Credinței, ca prin tot atâtea trepte, la cunoașterea obiectului celui mai sublim și mai vrednic de dorit.

Există, într-adevăr, o deosebire uriașă între filosofia creștină și înțelepciunea veacului. Aceasta din urmă, călăuzită numai de lumina naturală, poate, este adevărat, să se ridice puțin câte puțin, cu ajutorul efectelor și al percepțiilor simțurilor; dar nu ajunge decât cu prețul multor osteneli și trude să contemple lucrurile nevăzute ale lui Dumnezeu, să-L recunoască și să-L înțeleagă ca pe cauza și Autorul a tot ceea ce există.

Cea dintâi, dimpotrivă, sporește atât de mult pătrunderea naturală a minții, încât aceasta se poate ridica lesne până la cer și acolo, datorită splendorii dumnezeiești care o luminează, să contemple mai întâi focarul veșnic al oricărei lumini și apoi celelalte lucruri așezate mai jos decât el. Atunci simțim cu o bucurie desăvârșită că am fost chemați cu adevărat din întuneric la o lumină minunată, după cum spune principele Apostolilor, și că Credința noastră ne pricinuiește o încântare negrăită.

Așadar, pe drept cuvânt credincioșii mărturisesc mai întâi că ei cred în Dumnezeu, a cărui Maiestate, după expresia lui Ieremia, este de necuprins; care locuiește, spune la rândul său Apostolul, într-o lumină neapropiată, pe care nimeni nu L-a

văzut și nici nu-L poate vedea; Dumnezeu, în sfârșit, pe care nici un om nu L-ar putea vedea fără să moară, după cum El Însuși i-a spus lui Moise. Căci, într-adevăr, pentru ca sufletul nostru să se poată ridica până la Dumnezeu, care este nesfârșit mai presus de toate, trebuie în mod absolut necesar ca el să fie cu totul desprins de simțuri. Dar aceasta nu îi este cu putință în mod natural în această viață.

Cu toate acestea, Dumnezeu nu S-a lăsat pe Sine fără mărturie, spune Apostolul, căci El este Cel care ne face bine, care ne trimite ploile din cer și anotimpurile prielnice roadelor; El este Cel care ne dă din belșug hrana de care avem nevoie și care umple inimile noastre de bucurie.

Iată de ce filosofii n-au putut concepe în El nimic nedesăvârșit; ei au respins departe, ca nevrednică de El, orice idee de trup, de amestec și de compoziție. Ei au așezat în El plinătatea tuturor bunurilor și L-au privit ca pe acel izvor nesecat și veșnic de bunătate și de dragoste, care revarsă asupra tuturor făpturilor ceea ce vedem în ele frumos și desăvârșit. Ei L-au numit Înțeleptul, Autorul și Prietenul adevărului, Dreptul, Binefăcătorul suprem. I-au dat mai multe alte nume care cuprind perfecțiunea suverană și absolută. În sfârșit, au recunoscut în El o putere imensă, infinită, care se întinde asupra tuturor și pretutindeni.

Dar aceste adevăruri sunt mult mai solid întemeiate și mai limpede exprimate în Sfintele noastre Scrieri, ca, de pildă, în aceste locuri: Dumnezeu este duh; sau: Fiți desăvârșiți precum

Tatăl vostru ceresc este desăvârșit. — Toate sunt goale și descoperite înaintea ochilor Săi. — O, adâncul bogățiilor înțelepciunii și științei lui Dumnezeu. — Dumnezeu este Adevăr. — Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. — Dreapta Ta, Doamne, este plină de dreptate. — Tu deschizi mâna Ta și umpli de binecuvântări tot ce are suflare. — Unde mă voi duce ca să mă ascund de Duhul Tău? Unde voi fugi de la fața Ta? Dacă mă voi sui la cer, Tu ești acolo; dacă mă voi coborî în iad, Te aflu și acolo; dacă dimineața îmi voi lua aripile ca să zbor până la marginile mării, mâna Ta mă va călăuzi acolo. În sfârșit, Dumnezeu Însuși ne spune: Oare nu umplu Eu cerul și pământul?

Astfel sunt concepțiile cu adevărat mari și mărețe pe care filosofii înșiși și le-au format despre natura lui Dumnezeu prin observarea lumii create și care se află atât de conforme cu învățătura Sfintelor noastre Cărți. Și totuși, pentru a înțelege câtă nevoie aveam, chiar și asupra acestui punct, de revelația de sus, ne va fi de ajuns să observăm că ceea ce face excelența Credinței nu este numai, după cum am spus deja, faptul de a descoperi repede și fără trudă celor mai neștiutori și celor mai grosolani știința pe care numai lungi studii ar putea-o face cunoscută celor învățați; ci, mai mult, cunoașterea pe care ea ne-o dă despre adevăr este mult mai sigură, mai limpede și mai ferită de eroare decât dacă ar fi rodul raționamentelor omenești.

Dar mai ales în noțiunea pe care ne-o dă despre substanța dumnezeiască atingem cu mâna superioritatea ei. Într-adevăr,

simpla contemplare a naturii nu poate să-L facă cunoscut pe Dumnezeu tuturor, pe când lumina Credinței Îl revelează întotdeauna în chip infailibil celor care cred.

Or, tot ceea ce Credința ne învață despre Dumnezeu este cuprins în articolele Simbolului. Acolo aflăm unitatea în Esența dumnezeiască și distincția în cele trei Persoane. Acolo vedem, de asemenea, că Dumnezeu este scopul nostru ultim și că de la El trebuie să așteptăm o fericire cerească și veșnică, după cuvântul Sfântului Pavel, că Dumnezeu îi răsplătește pe cei care Îl caută. Și cu mult înainte de Apostol, Profetul Isaia, pentru a ne face să înțelegem cât de mare este această fericire și cât de neputincioasă este inteligența omenească de a o cunoaște prin ea însăși, avea grijă să ne spună: Nu, de la începutul veacurilor, oamenii nu au conceput, urechea nu a auzit, nici un ochi nu a văzut, afară de Tine, Doamne, ceea ce ai pregătit celor care Te iubesc.

După cele ce tocmai am spus, trebuie să facem profesiune de a admite că nu există decât un singur Dumnezeu, iar nu mai mulți. Noi recunoaștem că Dumnezeu este bunătatea suverană și perfecțiunea însăși. Or, este cu neputință ca perfecțiunea absolută să se potrivească mai multora. Căci acela căruia îi lipsește cel mai mic lucru pentru a ajunge până la suveran și absolut este, prin aceasta chiar, nedesăvârșit; prin urmare, el nu poate fi Dumnezeu.

Acest adevăr este afirmat în multe locuri din Sfânta Scriptură. Astfel, este scris: Ascultă, Israele, Domnul Dumnezeul nostru

este singurul Dumnezeu. Mai mult, este o poruncă a Domnului: Să nu ai alți dumnezei înaintea Mea. Adesea Dumnezeu ne face să înțelegem prin Profetul Isaia că El este cel dintâi și cel de pe urmă și că nu există alt Dumnezeu afară de El. În sfârșit, și Apostolul Sfântul Pavel atestă foarte limpede că nu este decât un singur Domn, o singură Credință, un singur Botez.

Sfânta Scriptură dă uneori numele de dumnezei unor ființe create. Să nu ne mirăm de aceasta. Căci atunci când îi numește dumnezei pe Profeți și pe Judecători, nu o face în sensul absurd și nelegiuit al păgânilor care și-au făurit mai multe divinități, ci pur și simplu pentru a exprima, după acest fel obișnuit de a vorbi, fie o oarecare calitate eminentă, fie o funcție sublimă la care Dumnezeu îi ridicase.

Credința creștină crede deci și mărturisește că nu există decât un singur Dumnezeu, prin natură, prin substanță și prin esență. Aceasta este însăși definiția Conciliului din Niceea, care a voit să confirme acest adevăr în Simbolul său. Apoi, înălțându-se încă mai sus, aceeași Credință creștină recunoaște unitatea lui Dumnezeu, adorând în același timp Treimea în unitatea Sa și unitatea în Treimea Sa. Acesta este Misterul de care trebuie să ne ocupăm acum, potrivit următorilor termeni ai Simbolului.

§ III. — TATĂL

I se dă lui Dumnezeu numele de Tată pentru mai multe raţiuni. Se cuvine, aşadar, să se explice mai întâi în ce sens I se atribuie aici în chip mai special.

Unii, chiar dintre aceia ale căror întunecimi nu fuseseră luminate de Credinţă, înţeleseseră totuşi că Dumnezeu este o substanţă veşnică, că toate emană de la El, că El cârmuieşte şi păstrează, prin Providenţa Sa, ordinea şi starea a tot ceea ce există. Şi de aici, văzând că oamenii îl numesc tată pe acela care este autorul unei familii şi care continuă să o conducă prin sfaturile şi prin autoritatea sa, au dat de asemenea acest nume de Tată lui Dumnezeu, pe care Îl recunoşteau drept Creatorul şi Cârmuitorul tuturor lucrurilor.

Însăşi Sfintele Scripturi întrebuinţează acest cuvânt atunci când, vorbind despre Dumnezeu, Îi atribuie Creaţia, Puterea supremă şi această Providenţă care conduce atât de admirabil universul. Citim într-adevăr: Nu este oare Domnul Tatăl vostru, Stăpânul vostru, Cel care v-a făcut şi v-a scos din neant? Şi de asemenea: Nu este oare El singurul nostru Tată? Nu este oare numai Dumnezeu Cel care ne-a creat?

Dar în cărţile Noului Testament El este numit cu mult mai des şi într-un chip cu mult mai special Tatăl creştinilor, deoarece ei nu au primit duhul robiei care face să se trăiască în frică, ci duhul înfierii fiilor lui Dumnezeu, prin care strigăm: Tată! Tată! — Căci Tatăl ne-a arătat atâta iubire încât suntem numiţi, şi suntem cu adevărat, fiii lui Dumnezeu. — Iar dacă suntem fii, suntem moştenitori ai lui Dumnezeu şi

împreună-moștenitori cu Iisus Hristos, — care este întâiul-născut între mai mulți frați — și care nu Se rușinează să ne numească frații Săi.

Astfel, fie că Îl considerăm pe Dumnezeu în chip general în raport cu creația și cu Providența, fie că ne oprim în chip special asupra înfierii spirituale a creștinilor, pe bună dreptate credincioșii fac profesiune de a-L recunoaște drept Tatăl lor.

Dar, pe lângă aceste explicații pe care tocmai le-am dat, Păstorul nu va lipsi să-i avertizeze pe credincioși că, auzind pronunțându-se acest nume de Tată, ei trebuie să-și înalțe sufletele către mistere încă și mai sublime. Într-adevăr, tot ceea ce este mai ascuns și mai nepătruns în această lumină neapropiată pe care Dumnezeu o locuiește, ceea ce rațiunea și inteligența omenească nu puteau nici atinge, nici măcar bănui, oracolele dumnezeiești încep să ni-l facă să-l întrezărim prin acest nume de Tată.

Acest nume ne arată că trebuie să admitem în Esența dumnezeiască nu o singură Persoană, ci mai multe, realmente distincte. Există, într-adevăr, trei Persoane într-una și aceeași Dumnezeire: aceea a Tatălui, care nu este născut din nici o alta; aceea a Fiului, care este născut din Tatăl mai înainte de toți vecii; aceea a Sfântului Duh, care purcede de la Tatăl și de la Fiul, din toată veșnicia.

Tatăl este, în unitatea naturii dumnezeiești, prima Persoană; și împreună cu Fiul Său Unul-Născut și cu Sfântul Duh

formează un singur Dumnezeu, un singur Domn: nu o singură Persoană, ci o singură natură în trei Persoane. Și nu este îngăduit să se creadă că există între aceste Persoane cea mai mică deosebire, cea mai mică inegalitate: toată distincția care se poate concepe între Ele vine din proprietățile Lor respective. Tatăl nu este născut; Fiul este născut din Tatăl; Sfântul Duh purcede de la unul și de la celălalt.

Astfel, recunoaștem una și aceeași natură, una și aceeași substanță pentru cele trei Persoane, însă în așa fel încât, în profesiunea noastră de Credință privitoare la Dumnezeul adevărat și veșnic, adorăm, cu toată pietatea și tot respectul cu putință, distincția în Persoane, unitatea în Substanță și egalitatea în Treime.

Iată de ce, atunci când spunem că Tatăl este prima Persoană, nu trebuie să credem că voim să presupunem în Treime ceva dintâi și ceva de pe urmă, ceva mai mare și ceva mai mic. Ferească Dumnezeu ca o asemenea nelegiuire să intre vreodată în mintea credincioșilor, de vreme ce Religia creștină proclamă în cele trei Persoane aceeași veșnicie, aceeași slavă și aceeași maiestate.

Dar, întrucât Tatăl este principiul fără principiu, afirmăm cu adevăr și fără nici o șovăire că El este prima Persoană; și, deoarece El nu Se deosebește de celelalte Persoane decât prin proprietatea de Tată, tot Lui singur Îi aparține și să nască pe Fiul din toată veșnicia. De aceea, tocmai pentru a ne face să ne amintim în același timp că Dumnezeu a fost întotdeauna și că

a fost întotdeauna Tată, unim împreună, în această profesiune de Credință, numele de Dumnezeu și numele de Tată.

Dar, deoarece nu există nimic mai primejdios decât a căuta să pătrunzi adevăruri atât de înalte și atât de delicate, nici nimic mai grav decât a te înșela voind să le exprimi, Păstorul va avea grijă să-i învețe pe credincioși că trebuie să păstreze cu scrupulozitate cuvintele Esență și Persoană, consacrate oarecum exprimării proprii a acestui Mister, și să nu uite că unitatea este în Esență, iar distincția în Persoane.

Mai mult, trebuie evitate asupra acestui punct cercetările subtile și curioase, potrivit acestui cuvânt: Cel care va voi să cerceteze maiestatea va fi copleșit de strălucirea slavei. Trebuie să ne fie de ajuns să știm în chip sigur, prin Credință, că Dumnezeu Însuși ne-a învățat acest adevăr, căci a nu crede oracolelor Sale ar fi o nebunie vădită și o nenorocire extremă.

Mergeți, spune Domnul nostru Iisus Hristos Apostolilor Săi, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. — Și Apostolul Sfântul Ioan ne spune de asemenea: Trei sunt care dau mărturie în cer: Tatăl, Cuvântul și Duhul; și acești trei una sunt.

Așadar, acela care, prin harul lui Dumnezeu, crede aceste adevăruri să se roage cu stăruință și să-L conjure pe Dumnezeu Tatăl, care a creat toate lucrurile din nimic, care rânduiește toate spre fericirea noastră, care ne-a dat puterea de a deveni fiii Săi, care a revelat minții omului misterul Sfintei

Treimi; da, să ceară fără încetare harul de a fi admis într-o zi în corturile veșnice, pentru a contempla acolo această fecunditate negrăită a Tatălui care, privindu-Se și cunoscându-Se pe Sine Însuși, naște un Fiu egal și asemenea Lui; pentru a contempla acolo și acel bine veșnic și nedespărțit prin care duhul dragostei, care este Duhul Sfânt, iubire cu totul egală a Tatălui și a Fiului, purcezând de la unul și de la celălalt, unește împreună și pentru totdeauna pe Cel care naște și pe Cel care este născut; pentru a vedea, în sfârșit, unitatea de Esență în Treimea dumnezeiască și distincția desăvârșită în cele trei Persoane.

§ IV. — ATOTPUTERNICUL

Sfintele Scripturi întrebuințează de obicei diferite cuvinte pentru a exprima Puterea infinită a lui Dumnezeu și Maiestatea Sa suverană, pentru a ne arăta cu câtă religiozitate și pietate trebuie să cinstim acest nume de trei ori sfânt. Dar Păstorul va avea grijă să învețe înainte de toate că perfecțiunea care Îi este atribuită cel mai des este aceea de Atotputernic.

Vorbind despre Sine Însuși, Dumnezeu spune: Eu sunt Domnul Atotputernic. Iar Iacob, trimițându-și fiii către Iosif, făcea această rugăciune: Dumnezeul meu Atotputernic să-l plece spre voi! Este scris în Apocalipsă: Domnul Atotputernic, Cel care este, care era și care trebuie să vină. În alt loc, ziua cea mare este numită ziua Dumnezeului Atotputernic. Alteori, mai multe cuvinte slujesc pentru a însemna același lucru. Astfel, de pildă: Nimic nu este cu neputință lui Dumnezeu. —

Oare mâna lui Dumnezeu poate fi neputincioasă? — Tu poți, Doamne, toate câte voiești. Și multe alte expresii care, sub forme diferite, sunt adevărate sinonime ale cuvântului Atotputernic.

Înțelegem deci prin aceasta că nu există nimic, că mintea nu poate concepe nimic, că imaginația nu poate închipui nimic pe care Dumnezeu să nu aibă puterea de a-l realiza. Căci El nu poate numai să săvârșească toate aceste minuni care, oricât de mari ar fi, nu depășesc totuși în chip absolut concepțiile noastre, precum a face ca toate să se întoarcă în neant sau a crea din nimic, într-o clipă, alte mai multe lumi; ci Puterea Sa se întinde și asupra unei mulțimi de alte lucruri cu mult mai înalte, pe care rațiunea și inteligența omului nici măcar nu le pot bănui.

Totuși, deși Atotputernic, Dumnezeu nu poate nici să mintă, nici să înșele, nici să fie înșelat, nici să păcătuiască, nici să piară, nici să ignore ceva. Aceste lucruri nu se întâlnesc decât la ființele a căror acțiune este nedesăvârșită. Și tocmai fiindcă acțiunea lui Dumnezeu este întotdeauna de o perfecțiune infinită, se spune că El nu le poate face. În realitate, o asemenea facultate este un efect al slăbiciunii, iar nu al unei puteri suverane și nelimitate, precum cea pe care El o posedă.

Astfel, deci, credem că Dumnezeu este Atotputernic, dar având mare grijă, în gândirea noastră, să îndepărtăm departe de El tot ceea ce nu ar fi în armonie și în raport cu perfecțiunea supremă a naturii Sale.

Mais Păstorul să arate bine că au existat cele mai înțelepte rațiuni pentru a omite în Simbol celelalte atribute ale lui Dumnezeu și pentru a nu propune Credinței noastre decât pe acela al atotputerniciei Sale. Într-adevăr, de îndată ce Îl recunoaștem ca Atotputernic, mărturisim prin aceasta că El are știința tuturor lucrurilor și că toate sunt supuse stăpânirii și voinței Sale.

Mai mult, dacă credem cu tărie că El poate face toate, suntem obligați, printr-o consecință necesară, să ținem drept sigure în El aceste alte perfecțiuni fără de care ne-ar fi cu neputință să concepem Puterea Sa suverană.

În sfârșit, nimic nu este mai potrivit pentru a întări Credința și nădejdea noastră decât convingerea adânc întipărită în sufletele noastre că nimic nu este cu neputință lui Dumnezeu. Căci tot ceea ce ni se va propune apoi spre a fi crezut, lucrurile cele mai mari, cele mai de neînțeles, precum și cele mai înălțate deasupra legilor obișnuite ale naturii, de îndată ce rațiunea noastră va avea numai ideea atotputerniciei dumnezeiești, le va primi cu ușurință și fără nici o șovăire.

Și chiar, cu cât oracolele dumnezeiești vor vesti lucruri mai minunate, cu atât ne vom simți mai înclinați și mai grabnici să le primim; iar dacă este vorba despre bunuri de nădăjduit, niciodată măreția obiectului făgăduit dorințelor noastre nu va descuraja încrederea noastră. Dimpotrivă, vom vedea crescând dorințele și nădejdile noastre, amintindu-ne adesea că nimic nu este cu neputință unui Dumnezeu Atotputernic.

Și această Credință trebuie să ne susțină și să ne întărească mai ales atunci când vom avea de împlinit o lucrare grea, un fel de minune, pentru binele și folosul aproapelui, sau când vom voi să dobândim de la Dumnezeu, prin rugăciune, vreun har special. Domnul nostru a voit să ne învețe El Însuși cea dintâi dintre aceste datorii atunci când, mustrând necredința Apostolilor Săi, le spunea: Dacă veți avea Credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Treci de aici acolo, și va trece, și nimic nu vă va fi cu neputință.

Iar Apostolul Sfântul Iacob ne amintește astfel pe cea de-a doua: Cel care se roagă să o facă în Credință și fără șovăire; căci cel care șovăie este asemenea valului mării, care este agitat și împins de vânt în toate părțile. Să nu-și închipuie, deci, omul acela că va primi ceva de la Domnul.

De altfel, sub alte raporturi, această Credință ne este de asemenea foarte folositoare și foarte avantajoasă. Mai întâi, ea ne formează în chip admirabil, și în toate lucrurile, la modestie și la smerenia sufletului, potrivit acestui cuvânt al Prințului Apostolilor: Smeriți-vă sub mâna puternică a lui Dumnezeu.

Mai mult, ea ne învață să nu tremurăm acolo unde nu există nici un motiv de spaimă și să nu ne temem decât de Dumnezeu singur, care ne ține în puterea Sa, pe noi și toate bunurile noastre. Și Mântuitorul nostru Însuși nu a spus oare: Vă voi arăta de cine trebuie să vă temeți: temeți-vă de acela care, după ce a ucis trupul, poate să vă arunce în iad.

În sfârșit, aceeași Credință ne slujește spre a ne aminti și a celebra cu recunoștință imensele binefaceri ale lui Dumnezeu față de noi. Căci cine ar putea crede în atotputernicia lui Dumnezeu și, în același timp, să fie atât de nerecunoscător încât să nu strige adesea: Cel Atotputernic a făcut lucruri mari pentru mine?

De altfel, dacă în acest articol Îl numim pe Tatăl „Atotputernic", nimeni nu trebuie să-și închipuie — căci aceasta ar fi o eroare — că Îi atribuim acest nume numai Lui și că refuzăm să-l dăm de asemenea Fiului și Sfântului Duh. Căci, după cum spunem că Tatăl este Dumnezeu, că Fiul este Dumnezeu, că Sfântul Duh este Dumnezeu, fără a spune prin aceasta că există trei Dumnezei, ci mărturisind în realitate un singur Dumnezeu, tot astfel, atunci când afirmăm că Tatăl este Atotputernic, că Fiul este Atotputernic, că Sfântul Duh este Atotputernic, nu recunoaștem trei atotputernici, ci unul singur.

Și atribuim această calitate Tatălui pentru această rațiune particulară: că El este izvorul a tot ceea ce există; după cum spunem despre Fiul că este Înțelepciunea, fiindcă El este Cuvântul veșnic al Tatălui, și despre Sfântul Duh că posedă bunătatea, fiindcă El este iubirea Tatălui și a Fiului. Și totuși, aceste calități și toate celelalte asemenea lor, după învățătura Credinței catolice, pot fi aplicate deopotrivă celor trei Persoane dumnezeiești.

§ V. — FĂCĂTORUL CERULUI ȘI AL PĂMÂNTULUI

Ceea ce avem de spus acum despre creația tuturor lucrurilor ne va face să înțelegem lesne cât de necesar era să se dea mai întâi credincioșilor noțiunea unui Dumnezeu Atotputernic. Căci este cu atât mai ușor de admis o lucrare atât de minunată cu cât ne îndoim mai puțin de puterea infinită a Creatorului.

Or, Dumnezeu nu a format lumea dintr-o materie preexistentă; El a scos-o din neant, fără necesitate și fără constrângere, liber și din deplina Sa voie. Singurul motiv care L-a determinat la lucrarea creației este bunătatea Sa, pe care voia să o reverse asupra ființelor pe care avea să le producă. Căci Dumnezeu, suveran fericit în El Însuși și prin El Însuși, nu are nevoie de nimic și de nimeni, după cum proclamă David în acești termeni: Am zis Domnului meu: Tu ești Dumnezeul meu și nu ai nevoie de bunurile mele.

Și după cum nu a ascultat decât de bunătatea Sa atunci când a făcut toate câte a voit, tot astfel, pentru a forma universul, El nu a luat nici model, nici plan care să nu fi fost în El. Inteligența Sa infinită posedă în ea însăși ideea exemplară a tuturor lucrurilor. Și, contemplând înlăuntrul Său această idee exemplară și reproducând-o, ca să spunem astfel, Lucrătorul prin excelență, cu acea Înțelepciune și acea Putere supreme care Îi sunt proprii, a creat de la început universalitatea lucrurilor care există. El a zis, și toate s-au făcut; El a poruncit, și toate au fost create.

Prin aceste cuvinte, „cerul și pământul", se înțelege tot ceea ce cerul și pământul cuprind. Căci nu numai că Dumnezeu a format cerurile despre care Profetul a spus că sunt lucrarea degetelor Sale, ci El le-a și împodobit cu strălucirea soarelui, a lunii și a tuturor celorlalte astre, pentru a le face să slujească drept semne, spre a deosebi anotimpurile, zilele și anii. Tot El a dat tuturor globurilor cerești un mers atât de statornic și de rânduit, încât nu se poate vedea nimic mai rapid decât mișcările lor neîncetate, nici mai regulat decât aceste mișcări înseși.

Dumnezeu a creat de asemenea duhuri curate și Îngeri fără număr, pentru a-i face slujitorii și miniștrii Săi. El i-a împodobit și i-a îmbogățit cu darurile harului și ale puterii Sale. Când Sfânta Scriptură ne istorisește că demonul nu a rămas în adevăr, Ea ne face să înțelegem limpede că el și ceilalți îngeri apostați primiseră harul încă de la începutul existenței lor.

Sfântul Augustin afirmă aceasta în chip limpede: Dumnezeu, spune el, i-a creat pe Îngeri cu o voință dreaptă, adică cu o dragoste curată care îi unea cu El, formând în același timp natura lor și adăugându-i harul ca pe o binefacere. De unde trebuie să conchidem că Îngerii sfinți nu au pierdut niciodată această voință dreaptă, adică iubirea de Dumnezeu.

Cât despre știința lor, iată mărturia Sfintelor noastre Cărți: O, Domnul și Regele meu, ai înțelepciunea unui Înger al lui Dumnezeu și cunoști tot ceea ce este pe pământ. Pentru a

exprima puterea lor, sfântul rege David ne spune: Îngerii sunt puternici în virtute și împlinesc poruncile lui Dumnezeu. De aceea Sfânta Scriptură îi numește adesea puteri și oștirea Domnului.

Dar, deși toți primiseră aceste daruri cerești care alcătuiau slava lor, mai mulți totuși, pentru că L-au părăsit pe Dumnezeu, Tatăl și Creatorul lor, au fost izgoniți din locuințele lor sublime și închiși într-o temniță foarte întunecoasă, în centrul pământului, unde suferă pedeapsa veșnică datorată orgoliului lor. Aceasta l-a făcut pe Prințul Apostolilor să spună: Dumnezeu nu i-a cruțat pe îngerii păcătoși, ci i-a prăvălit în iad și i-a încărcat de lanțuri, pentru a fi chinuiți acolo și pentru a aștepta judecata.

Dumnezeu a întărit de asemenea pământul pe temelia lui și, prin cuvântul Său, i-a statornicit locul în mijlocul lumii. El a înălțat munții, a săpat văile și, pentru ca violența apelor să nu-l poată inunda, a pus hotare mării, pentru a o împiedica să-l acopere. Apoi l-a îmbrăcat și l-a împodobit cu tot felul de arbori, plante și flori; l-a populat cu animale de orice specie, după cum făcuse mai înainte pentru mare și văzduh.

În sfârșit, El a format trupul omului din lutul pământului și, printr-un efect curat al bunătății Sale, i-a acordat darul nemuririi și al nepătimirii, care nu era legat în mod esențial de natura sa. Cât despre suflet, El l-a făcut după chipul și asemănarea Sa, l-a înzestrat cu liberul arbitru și a rânduit atât de bine toate mișcările și toate dorințele inimii, încât ele

trebuiau să fie întotdeauna supuse autorității rațiunii. La aceasta a voit să adauge darul minunat al dreptății originare și, în sfârșit, i-a supus toate animalele.

Pentru a-i instrui pe credincioși asupra acestor adevăruri, Păstorul nu va avea de altfel decât să consulte istoria sacră a Genezei.

Astfel, deci, aceste cuvinte despre creația cerului și a pământului trebuie înțelese despre creația tuturor lucrurilor. Deja Profetul David spusese aceasta în aceste puține cuvinte: Cerurile sunt ale Tale și pământul Îți aparține. Tu ai format globul pământului și tot ceea ce îl umple. Dar Părinții Conciliului din Niceea au exprimat aceasta încă și mai scurt, adăugând Simbolului aceste simple cuvinte: văzute și nevăzute.

Și, într-adevăr, tot ceea ce cuprinde ansamblul lucrurilor, tot ceea ce recunoaștem ca fiind lucrarea lui Dumnezeu, poate fie să cadă sub simțuri, și îl numim văzut, fie să fie perceput numai prin inteligență și rațiune, și atunci îl numim nevăzut.

§ VI. — PROVIDENȚA

Dar, recunoscând că Dumnezeu este Autorul și Creatorul tuturor lucrurilor, să nu credem că lucrarea Sa, odată desăvârșită și terminată de El, ar fi putut subzista fără Puterea Sa infinită. Căci, după cum, pentru a exista, toate au avut nevoie de Puterea suverană, de Înțelepciunea și de Bunătatea

Creatorului, tot astfel este necesar ca acțiunea Providenței să se întindă necontenit asupra a tot ceea ce El a creat.

Și dacă El nu Și-ar păstra lucrarea cu aceeași putere pe care a întrebuințat-o pentru a o forma la început, ea s-ar întoarce îndată în neant. Scriptura ne-o declară în termeni formali, atunci când Îi spune lui Dumnezeu: Cum ar putea ceva să subziste dacă Tu nu ai voi astfel? Ceea ce Tu nu ai chemat, cum s-ar păstra?

Și nu numai că Dumnezeu, prin Providența Sa, susține și cârmuiește întreaga creație; ci El este Cel care, în realitate, comunică mișcarea și acțiunea la tot ceea ce se mișcă și la tot ceea ce lucrează; și aceasta în așa fel încât El previne, fără a o împiedica, influența cauzelor secunde.

Este o virtute ascunsă, dar care se întinde la toate și, după cum spune Înțeleptul, lucrează cu tărie de la o margine până la cealaltă și le rânduiește pe toate cu dulceața cuvenită. Aceasta l-a făcut pe Apostol, predicând atenienilor pe Dumnezeul pe care Îl adorau fără să-L cunoască, să spună: El nu este departe de fiecare dintre noi; în El avem viața, mișcarea și ființa.

Am spus destul despre acest prim articol. Totuși, ne rămâne să adăugăm că lucrarea creatoare este comună celor trei Persoane ale Sfintei și nedespărțitei Treimi. Căci, dacă, după învățătura Apostolilor în Simbolul lor, știm și proclamăm că Tatăl este Creatorul cerului și al pământului, pe de altă parte citim despre Fiul în Sfintele Scripturi că toate s-au făcut prin El; iar

despre Sfântul Duh, că Duhul Domnului Se purta deasupra apelor. Și încă, că cerurile au fost întărite prin Cuvântul lui Dumnezeu și că toată frumusețea lor este lucrarea Suflării gurii Sale.

Capitolul al treilea — Despre al doilea articol al Simbolului

și în Iisus Hristos, Fiul Său Unul-Născut, Domnul nostru

Neamul omenesc află în credința și mărturisirea acestui Articol foloase imense și minunate. Avem dovadă în acest cuvânt al Apostolului Sfântul Ioan: Oricine va mărturisi că Iisus este Fiul lui Dumnezeu va rămâne în El, și el în Dumnezeu. Dar Domnul nostru Iisus Hristos Însuși avusese grijă să ne dea o altă dovadă, atunci când proclamase în chip atât de strălucit fericirea prințului Apostolilor: Fericit ești, Simone, fiul lui Iona, căci nu trupul și sângele ți-au descoperit aceasta, ci Tatăl Meu care este în ceruri. Aici este, într-adevăr, temelia cea mai solidă a Mântuirii și a Răscumpărării noastre.

§ I. — Păcatul originar

Pentru a prețui mai bine roadele minunate pe care le culegem din acest Articol, trebuie să ne amintim pierderea vrednică de plâns pe care primii noștri părinți au făcut-o din acea stare atât de fericită în care Dumnezeu îi așezase. Păstorul să se străduiască, așadar, să explice bine credincioșilor cauza comună a mizeriilor și nenorocirilor noastre.

Abia a nesocotit Adam porunca lui Dumnezeu și a călcat preceptul care îi spunea: Poți mânca din toate roadele grădinii, dar să nu te atingi de pomul cunoașterii binelui și răului; căci în ziua în care vei mânca din rodul lui vei muri de moarte, că îndată a căzut în acea nenorocire înfricoșătoare care l-a făcut să piardă sfințenia și dreptatea în care fusese creat, iar el însuși a devenit supus unei mulțimi de alte rele pe care Sfântul Conciliu din Trento le-a enumerat pe larg.

Pe de altă parte, nu trebuie uitat că acest păcat și pedeapsa lui nu s-au oprit nicidecum în Adam, ci că el a fost ca izvorul și principiul care le-a făcut să treacă pe drept la toată posteritatea sa.

Totuși, neamul omenesc fiind căzut de la o atât de mare înălțime, nimic nu-l putea ridica și readuce în starea lui dintâi, nici puterile oamenilor, nici cele ale Îngerilor. Pentru nenorocirile sale, pentru ruina sa, nu mai rămânea alt leac decât Însuși Fiul lui Dumnezeu, cu Puterea Sa infinită. Numai El putea, îmbrăcându-Se cu neputința trupului nostru, să nimicească răutatea infinită a păcatului și să ne împace cu Dumnezeu în sângele Său.

Or, credința și mărturisirea acestui mister al Răscumpărării este și a fost întotdeauna atât de necesară oamenilor pentru a-i conduce la mântuire, încât Dumnezeu a voit să-l reveleze încă de la început. În clipa osândirii generale care a urmat atât de aproape păcatului, El a făcut să strălucească nădejdea Răscumpărării în cuvintele de care S-a slujit pentru a-i prezice

demonului propria sa ruină, chiar prin eliberarea omului: Voi pune vrăjmășii între tine și femeie, între semința ta și a ei. Ea îți va zdrobi capul, iar tu vei căuta să o rănești la călcâi.

Adesea, după aceea, Dumnezeu a întărit această făgăduință și a făcut cunoscute planurile Sale într-un chip mai pozitiv, mai ales atunci când voia să mărturisească anumitor oameni o bunătate deosebită. Avraam, între alți patriarhi, a primit de mai multe ori de la El revelația acestui mister. Dar mai ales în ceasul în care urma să-l jertfească pe fiul său Isaac, pentru a-I asculta, l-a cunoscut limpede.

Dumnezeu i-a spus, într-adevăr: Fiindcă ai făcut aceasta și nu l-ai cruțat pe fiul tău unul-născut, te voi binecuvânta și voi înmulți semința ta ca stelele și ca nisipul de pe țărmul mării. Urmașii tăi vor stăpâni cetățile vrăjmașilor tăi, și toate neamurile pământului vor fi binecuvântate în semința ta, pentru că ai ascultat de glasul Meu.

Asemenea cuvinte făceau să se conchidă cu ușurință că unul dintre urmașii lui Avraam va elibera într-o zi neamul omenesc de înfricoșătoarea tiranie a Satanei și îi va aduce mântuirea. Or, acest Eliberator vestit nu putea fi decât Fiul lui Dumnezeu, ieșit, ca om, din semința lui Avraam.

Puțin timp după aceea, Domnul, pentru a păstra amintirea acestei făgăduințe, a reînnoit același legământ cu Iacob, nepotul lui Avraam. Într-adevăr, acest patriarh a văzut în vis o scară al cărei picior se sprijinea pe pământ, al cărei vârf atingea

cerul și de-a lungul căreia Îngerii lui Dumnezeu urcau și coborau. Și Dumnezeu Însuși, sprijinit pe această scară, îi spunea: Eu sunt Domnul Dumnezeul lui Avraam, tatăl tău, și Dumnezeul lui Isaac. Pământul pe care dormi ți-l voi da ție și urmașilor tăi, iar descendenții tăi vor fi ca pulberea pământului. Te vei întinde spre Răsărit și spre Apus, spre Miazănoapte și spre Miazăzi, și toate semințiile pământului vor fi binecuvântate în tine și în semința ta.

Și după aceea Dumnezeu a continuat să reînnoiască amintirea făgăduinței Sale și să trezească așteptarea Mântuitorului, nu numai la urmașii lui Avraam, ci și la mulți alți oameni. Îndată ce cârmuirea iudaică, împreună cu religia ei, a fost bine statornicită, poporul a cunoscut mai limpede această făgăduință. Căci, pe de o parte, obiecte mute prefigurau, iar pe de altă parte oameni prevesteau bunurile extraordinare pe care Iisus Hristos, Mântuitorul și Răscumpărătorul nostru, trebuia să ni le aducă.

Profeții, al căror duh era luminat de o lumină cerească, au vestit dinainte poporului nașterea Fiului lui Dumnezeu, lucrările Sale minunate, lucrări pe care El le-a săvârșit în timpul vieții Sale omenești, doctrina Sa, moravurile Sale, viața Sa, moartea Sa, învierea Sa și toate celelalte mistere ale Sale. Și vorbeau limpede despre toate aceste lucruri, ca și cum le-ar fi avut sub ochi. Astfel încât, dacă suprimăm distanța care există între trecut și viitor, vom confunda laolaltă prezicerile Profeților și predicările Apostolilor, Credința vechilor patriarhi și propria noastră Credință.

Dar este timpul să explicăm fiecare dintre cuvintele acestui al doilea articol.

§ II. — ÎN IISUS HRISTOS

Iisus este numele propriu al Aceluia care este Dumnezeu și om deopotrivă. El înseamnă Mântuitor; și nu întâmplarea, nici judecata și voința oamenilor I-au dat acest nume, ci porunca și planul însuși al lui Dumnezeu. Căci Îngerul Gabriel îi spusese Mariei, vestindu-i că va fi Mama Lui: Iată că vei zămisli în sânul tău și vei naște un fiu, și Îl vei chema cu numele de Iisus.

Mai târziu, același Înger nu numai că i-a făcut o datorie lui Iosif, Soțul Sfintei Fecioare, de a da acest nume Copilului, ci încă l-a învățat pentru ce trebuia El să fie numit astfel: „Iosif, fiul lui David, i-a zis el, nu te teme să o iei la tine pe Maria, soția ta, căci ceea ce s-a născut în ea este de la Sfântul Duh. Ea va naște un fiu, și Îl vei chema cu numele de Iisus, pentru că El va elibera poporul Său de păcatele sale."

Este adevărat că mai multe personaje din Sfintele noastre Scripturi au purtat și ele acest nume. Astfel a fost Iosua, fiul lui Navi, care l-a înlocuit pe Moise și care a avut privilegiul, refuzat predecesorului său, de a introduce în pământul făgăduit poporul pe care acesta din urmă îl scosese din robia Egiptului. Astfel a fost, de asemenea, Iisus, fiul lui Iosedec, marele preot.

Dar nu se potrivește oare cu infinit mai multă justețe acest nume de Iisus Mântuitorului nostru? Lui, care a dat lumina, libertatea și mântuirea nu numai unui singur popor, ci tuturor oamenilor din toate veacurile; care nu i-a eliberat numai de foame și de stăpânirea Egiptului și a Babilonului, ci i-a scos din umbrele morții în care ședeau, a frânt legăturile atât de aspre ale păcatului și ale demonului; care le-a redat, după ce l-a recucerit pentru ei, dreptul la moștenirea Împărăției cerești și i-a împăcat cu Dumnezeu Tatăl.

Personajele numite și ele Iisus nu erau decât figura Domnului nostru Iisus Hristos, care a copleșit neamul omenesc cu toate binefacerile pe care tocmai le-am amintit. Mai mult, toate celelalte nume sub care Profeții preziseseră că Dumnezeu voia să-L desemneze pe Fiul Său sunt cuprinse în singurul nume de Iisus. Căci fiecare dintre ele nu exprimă decât sub un punct de vedere special mântuirea pe care El trebuia să ne-o aducă, pe când numele de Iisus exprimă, el singur, toată întinderea și toate efectele Răscumpărării neamului omenesc.

La numele de Iisus s-a adăugat acela de Hristos, care înseamnă uns. Este, în același timp, un titlu de cinste și un cuvânt care desemnează o funcție. Nu este un nume propriu, căci este comun multor persoane. Astfel, în vechime, părinții noștri îi numeau hristoși pe Preoți și pe regi, deoarece, din pricina demnității slujirii lor, Dumnezeu poruncise să primească ungerea sfântă.

Preoții, într-adevăr, sunt cei care trebuie să recomande poporul lui Dumnezeu prin rugăciuni stăruitoare; ei sunt cei care Îi oferă jertfe și Îi potolesc mânia prin mijlocirea lor. Regii sunt însărcinați să cârmuiască popoarele; lor le aparține să facă respectate legile, să ocrotească viața celor nevinovați și să pedepsească îndrăzneala celor vinovați. Și, deoarece fiecare dintre aceste slujiri pare să reprezinte aici jos maiestatea Celui Preaînalt, aceia care erau aleși pentru a fi făcuți Preoți sau regi trebuiau să primească ungerea untdelemnului sfânt.

A fost de asemenea obiceiul de a conferi această ungere Profeților, adevărați interpreți și ambasadori ai Dumnezeului nemuritor, însărcinați să ne descopere tainele cerului și să ne îndemne la îndreptarea moravurilor noastre prin învățături mântuitoare și prin prezicerea viitorului.

Or, Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, venind în lume, a luat deodată aceste trei însărcinări, aceste trei funcții de Profet, de Preot și de Rege. Iată de ce a primit numele de Hristos și ungerea proprie acestor trei slujiri. Și a primit această ungere nu din mâna oamenilor, ci prin însăși virtutea Tatălui Său ceresc; nu o ungere cu untdelemn pământesc, ci cu untdelemn curat spiritual; adică harul, darurile și plinătatea Sfântului Duh s-au revărsat în sufletul Său preasfânt cu o asemenea abundență, încât niciodată nici o altă creatură nu va fi capabilă să le primească într-un grad atât de înalt.

Aceasta o exprimă foarte bine Profetul atunci când, adresându-se Răscumpărătorului Însuși, Îi spune: Ai iubit

dreptatea și ai urât fărădelegea; de aceea Dumnezeu, Dumnezeul Tău, Ți-a dat o ungere de bucurie mai aleasă decât a tuturor celor care o împărtășesc cu Tine. Aceasta ne-o arată și mai limpede Isaia prin aceste cuvinte pe care Îl face pe Mântuitorul să le spună: Duhul Domnului este asupra Mea, pentru că Domnul M-a uns și M-a trimis să-L vestesc celor blânzi.

Iisus Hristos a fost, așadar, Profetul și Învățătorul suprem, care ne-a învățat voința lui Dumnezeu și a cărui doctrină a făcut cunoscut lumii pe Tatăl Său ceresc. Și acest nume de Profet I se potrivește cu atât mai mult adevăr și dreptate, cu cât toți cei care au avut cinstea de a-l purta asemenea Lui nu au fost decât ucenicii Săi, trimiși în chip special pentru a vesti venirea acestui mare Profet care, El, venea să-i mântuiască pe oameni.

Hristos a fost și Preot, nu după rânduiala preoților din seminția lui Levi în Legea veche, ci după cum a cântat David: Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec. Sfântul Pavel, în epistola sa către Evrei, explică acest cuvânt cu cea mai mare grijă.

În sfârșit, Îl recunoaștem pe Iisus Hristos ca Rege, nu numai ca Dumnezeu, ci și ca om și îmbrăcat în însăși natura noastră. Nu despre El a spus Îngerul: El va domni în veci în casa lui Iacob, și împărăția Lui nu va avea sfârșit?

Or, această împărăție este o împărăție spirituală și veșnică. Ea începe pe pământ pentru a se desăvârși în cer. Și se poate

spune că toate datoriile pe care regalitatea I le impune, Iisus Hristos le împlinește într-un chip minunat față de Biserica Sa. El o cârmuiește, o ocrotește împotriva atacurilor și curselor vrăjmașilor ei; îi comunică nu numai sfințenia și dreptatea, ci și puterea și mijloacele de a stărui.

Și deși toți oamenii, buni și răi, sunt cuprinși deopotrivă în această împărăție, deși toți fără excepție sunt de drept supușii Săi și Îi aparțin, totuși aceia dintre ei care păzesc poruncile Sale și duc o viață curată și nevinovată simt într-un chip deosebit efectele bunătății și ale binefacerii infinite ale Regelui nostru.

De altfel, dacă această împărăție I-a revenit, nu a fost nici prin drept de succesiune, fiindcă Se trăgea din regi iluștri, nici prin vreun alt drept omenesc. El este Rege fiindcă Dumnezeu a unit în Persoana Sa tot ceea ce natura omenească poate cuprinde ca putere, demnitate și măreție. Da, Dumnezeu a pus în mâinile Sale stăpânirea lumii; și dacă încă din această viață El începe să-Și exercite autoritatea asupra tuturor creaturilor, numai în ziua judecății această autoritate va dobândi o supunere deplină și întreagă.

§ III. — FIUL SĂU UNUL-NĂSCUT

Aceste cuvinte ne propun spre a crede și contempla în Iisus Hristos mistere încă și mai sublime, anume că El este Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat asemenea Tatălui Său, care L-a născut din toată veșnicia. Mai mult, recunoaștem și

mărturisim în El a doua Persoană a Sfintei Treimi, desăvârșit egală în toate cu celelalte două; căci nici o inegalitate, nici o neasemănare nu pot exista, nici măcar nu pot fi concepute între Persoanele dumnezeiești, de vreme ce facem profesiune de a crede că toate trei nu au decât una și aceeași esență, una și aceeași Voință, una și aceeași Putere.

Avem dovada acestui adevăr într-un mare număr de texte ale Sfintei Scripturi, dar mai ales în acest cuvânt al Sfântului Ioan, care este atât de luminos: La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu.

Dar atunci când ni se spune că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, trebuie să ne ferim bine de a gândi că ar fi ceva muritor și pământesc în nașterea Sa. Actul prin care Dumnezeu Tatăl Îl naște pe Fiul Său din toată veșnicia este de necuprins și depășește în chip absolut inteligența noastră. Trebuie să-l credem cu tărie, să-l cinstim cu cea mai sinceră pietate și, cuprinși de uimire înaintea unui asemenea mister, să strigăm împreună cu Profetul: Cine va putea istorisi nașterea Lui?

Ceea ce trebuie, deci, crezut este că Fiul este de aceeași natură cu Tatăl, că El posedă aceeași Putere și aceeași Înțelepciune, după cum mărturisim într-un chip mai explicit în aceste cuvinte ale Simbolului de la Niceea: Și în Iisus Hristos, Fiul Său Unul-Născut, născut din Tatăl mai înainte de toți vecii, Dumnezeu din Dumnezeu, Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu creat, consubstanțial Tatălui, prin care toate s-au făcut.

Se obișnuiește să se întrebuințeze un anumit număr de comparații pentru a încerca să se explice modul și natura acestei nașteri veșnice. Cea mai justă pare a fi aceea care se ia din formarea gândirii noastre în sufletul nostru. De aceea Sfântul Ioan dă Fiului lui Dumnezeu numele de Cuvânt. Căci, după cum mintea noastră, înțelegându-se și contemplându-se pe sine, formează din ea însăși o imagine, pe care teologii o numesc Cuvânt, tot astfel putem spune — atât cât lucrurile dumnezeiești și lucrurile omenești pot fi comparate între ele — că Dumnezeu, cunoscându-Se și contemplându-Se pe Sine Însuși, naște Cuvântul Său veșnic.

De altfel, este de preferat să ne oprim pur și simplu la ceea ce propune Credința, adică să credem și să mărturisim cu sinceritate că Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat și om adevărat deopotrivă; că, în calitate de Dumnezeu, El este născut din Tatăl mai înainte de toți vecii; că, în calitate de om, El S-a născut în timp din Fecioara Maria, Mama Sa.

Totuși, admițând această dublă naștere, nu recunoaștem decât un singur Fiu. Căci Iisus Hristos nu este decât una și aceeași Persoană, care unește în ea natura dumnezeiască și natura omenească. Din partea nașterii dumnezeiești, El nu are nici frați, nici împreună-moștenitori, fiindcă El este Fiul Unul-Născut al Tatălui, pe când noi nu suntem decât creaturile Sale și lucrarea fragilă a mâinilor Sale.

Din partea nașterii Sale omenești, sunt mulți cărora nu numai că le dă numele de frați, ci pe care îi tratează realmente ca

atare, de vreme ce îi admite să împartă cu El slava moștenirii Tatălui Său. Aceștia sunt cei care L-au primit prin Credință și care arată această Credință pe care o mărturisesc prin purtarea lor și prin faptele dragostei. De aceea Apostolul Îl numește întâiul-născut între mulți frați.

§ IV. — DOMNUL NOSTRU

Dintre toate lucrurile pe care Sfânta Scriptură ni le spune despre Mântuitorul nostru, nu este greu să recunoaștem că unele I se potrivesc ca Dumnezeu, iar altele ca om. Căci El a primit în mod necesar de la aceste două naturi distincte proprietățile lor diferite. Astfel spunem despre El că este Atotputernic, veșnic, imens, fiindcă este Dumnezeu. Și spunem despre El că a suferit, că a murit, că a înviat, fiindcă aceste adevăruri nu se pot aplica, în mod vădit, decât naturii omenești.

Dar există anumite atribute care se potrivesc celor două naturi, precum, de pildă, numele de Domn pe care I-l dăm aici. Și dacă acest nume de Domn se poate aplica naturii dumnezeiești și naturii omenești, cu mare dreptate Îl numim pe Iisus Hristos Domnul nostru.

Și mai întâi, după cum El este Dumnezeu veșnic asemenea Tatălui, tot astfel, asemenea Tatălui, El este Stăpânul tuturor lucrurilor. Și după cum El și Tatăl Său nu sunt unul un Dumnezeu și celălalt un alt Dumnezeu, ci în chip absolut

același Dumnezeu, tot astfel El și Tatăl Său nu sunt doi Domni diferiți, ci același Domn.

Apoi nu lipsesc rațiunile pentru a-I da, ca om, numele de Domn. În primul rând, prin simplul fapt că El a fost Răscumpărătorul nostru și ne-a eliberat de păcatele noastre, El a cucerit asupra noastră destulă putere pentru a fi cu adevărat Domnul nostru și pentru a purta acest titlu.

Aceasta ne învață Apostolul: El S-a smerit pe Sine Însuși; S-a făcut ascultător până la moarte, și încă moartea pe cruce; de aceea Dumnezeu L-a înălțat și I-a dat un nume care este mai presus de orice nume, pentru ca în numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, în cer, pe pământ și în iad, și toată limba să recunoască faptul că Domnul Iisus este în slava lui Dumnezeu Tatăl.

În sfârșit, El Însuși, după Învierea Sa, nu a spus oare: Toată puterea Mi-a fost dată în cer și pe pământ? În al doilea rând, El este numit încă Domn pentru că a unit în Sine, într-o singură Persoană, natura dumnezeiască și natura omenească. Unire minunată care Îi merita, chiar fără să moară pentru noi, să fie rânduit ca Domn suveran al tuturor creaturilor în general și în special al credincioșilor care Îi ascultă și Îi slujesc din toată afecțiunea inimii lor.

Păstorul va trebui, așadar, să-i îndemne pe credincioși să nu piardă niciodată din vedere că de la Iisus Hristos ne-am luat numele de creștini, că nu putem ignora imensele binefaceri cu

care El ne-a copleșit, de vreme ce El Însuși a binevoit să ni le facă cunoscute prin Credință, și că, prin urmare, suntem ținuți în conștiință, mai mult decât toți ceilalți oameni, să ne consacrăm pentru totdeauna Răscumpărătorului și Domnului nostru și să ne devotăm Lui ca niște robi stăpânului lor.

Într-adevăr, aceasta am făgăduit-o la poarta Bisericii, atunci când am primit inițierea creștină prin Botez. Am declarat că renunțăm la Satan și la lume, pentru a ne dărui cu totul lui Iisus Hristos. Dar dacă, pentru a merita să aparținem oștirii creștine, a trebuit să ne consacrăm Domnului nostru prin jurăminte atât de solemne și atât de sacre, de ce pedeapsă nu am fi vrednici dacă, după ce am intrat în Biserică, după ce am cunoscut Voința lui Dumnezeu și Legea Sa, după ce am primit harul Sacramentelor, am avea nenorocirea de a trăi după maximele și preceptele lumii și ale demonului, ca și cum, în ziua curățirii noastre baptismale, ne-am fi dat lumii și demonului, iar nu lui Iisus Hristos, Domnul și Răscumpărătorul nostru?

Ce inimă nu s-ar simți aprinsă de dragoste pentru un Stăpân atât de mare și, în același timp, atât de bun față de noi, atât de devotat fericirii noastre? Căci, deși El ne ține în puterea Sa și sub stăpânirea Sa ca pe niște robi pe care i-a răscumpărat prin Sângele Său, totuși ne arată atâta dragoste încât binevoiește să ne numească prietenii și frații Săi, iar nu robii Săi.

Iată, fără îndoială, una dintre rațiunile cele mai puternice, și poate chiar cea mai bună, pentru a ne obliga să-L

recunoaștem, să-L cinstim și să-I slujim întotdeauna ca adevăratului nostru Domn.

Capitolul al patrulea
Despre al treilea articol al Simbolului

care s-a zămislit de la Duhul Sfânt, s-a născut din fecioara Maria

Explicațiile pe care tocmai le-am dat în articolul precedent sunt pe deplin suficiente pentru a-i face pe credincioși să înțeleagă ce har imens și ce binefacere însemnată a acordat Dumnezeu neamului omenesc, smulgându-ne din robia celui mai crud tiran și redându-ne libertatea. Dar dacă reflectăm la căile și mijloacele de care S-a folosit în chip special pentru a ajunge la acest scop, nu vom afla nimic mai izbitor, nimic mai măreț decât bunătatea și dărnicia Sa față de noi.

Așadar, în acest al treilea articol, Păstorul va începe să arate măreția acestui Mister pe care Sfânta Scriptură ne invită atât de des să-l medităm ca pe însuși fundamentul Mântuirii noastre. Și, mai întâi, va învăța, potrivit sensului cuvintelor care îl exprimă, că noi credem și facem profesiune de a crede

că Iisus Hristos, Domnul nostru și Fiul Unul-Născut al lui Dumnezeu, luând pentru noi un trup omenesc în sânul unei Fecioare, nu a fost zămislit asemenea celorlalți oameni, omenește, ci printr-o intervenție supranaturală, numai prin virtutea Sfântului Duh. Astfel încât aceeași Persoană, rămânând Dumnezeu, precum era din toată veșnicia, a devenit om, ceea ce nu era mai înainte.

Și ceea ce dovedește limpede că aceste cuvinte au într-adevăr acest sens este profesiunea de credință a Sfântului Conciliu din Constantinopol: Iisus Hristos, spune el, S-a coborât din ceruri pentru noi oamenii și pentru mântuirea noastră; S-a întrupat în sânul Fecioarei Maria, de la Duhul Sfânt, și S-a făcut om.

Tot astfel a explicat și Sfântul Ioan Evanghelistul acest adânc mister. El își scosese cunoașterea lui chiar de pe pieptul Mântuitorului. După ce a declarat natura Cuvântului dumnezeiesc în acești termeni: La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu, el încheie prin aceștia: Și Cuvântul S-a făcut trup și a locuit între noi.

Într-adevăr, Cuvântul, care este una dintre Persoanele dumnezeiești, a luat natura omenească într-un chip atât de complet, încât cele două naturi nu au mai făcut în El decât una și aceeași ipostază, una și aceeași Persoană. Și totuși, în această unire minunată, fiecare dintre cele două naturi și-a păstrat lucrările și proprietățile; iar ilustrul Pontif Sfântul Leon a avut dreptate să spună: Slava naturii dumnezeiești nu a

absorbit natura omenească, iar înălțarea naturii omenești nu a făcut natura dumnezeiască să piardă nimic.

§ I. — CARE S-A ZĂMISLIT DE LA DUHUL SFÂNT

Dar, deoarece este esențial să se explice bine cuvintele, Păstorul va avea grijă să învețe că, dacă spunem că Fiul lui Dumnezeu S-a zămislit de la Duhul Sfânt, nu pretindem prin aceasta că numai această Persoană a Sfintei Treimi a săvârșit misterul Întrupării. Este adevărat că numai Fiul a luat natura omenească, însă cele trei Persoane dumnezeiești, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, au avut parte la acest Mister.

Este, într-adevăr, o regulă absolută a Credinței creștine că, în lucrurile pe care Dumnezeu le face în afara Sa, totul este comun celor trei Persoane; că una nu lucrează fără cealaltă. Singurul lucru care nu este comun celor trei Persoane dumnezeiești și care nu poate fi astfel este modul de purcedere. Într-adevăr, Fiul este născut numai din Tatăl, pe când Sfântul Duh purcede de la Tatăl și de la Fiul. Dar în tot ceea ce Ele produc în afara Lor, cele trei Persoane lucrează deopotrivă și fără nici o deosebire. Iar aceasta se aplică tocmai misterului Întrupării.

Nu este mai puțin adevărat că, printre lucrurile care sunt comune celor trei Persoane, este un obicei, în Sfintele noastre Cărți, de a atribui unele unei anumite Persoane, iar altele alteia: de pildă, Tatălui, Puterea suverană; Fiului,

Înțelepciunea; iar Duhului Sfânt, Iubirea. Și, întrucât misterul Întrupării este dovada fără răspuns a iubirii imense și speciale pe care Dumnezeu o are pentru noi, pentru aceasta îl atribuim în chip special Duhului Sfânt.

De altfel, se cuvine să observăm că, în acest mister, anumite lucruri sunt mai presus de natură, pe când altele îi sunt cu totul conforme. Astfel, credem că trupul lui Iisus Hristos a fost format din sângele foarte curat al Fecioarei, Mama Sa. Și nu vedem în aceasta decât o lucrare pur naturală, căci este propriu oricărui trup omenesc să fie format din sângele mamei.

Dar ceea ce depășește ordinea naturală și chiar inteligența omului este faptul că Preafericita Fecioară, abia dându-și consimțământul la cuvintele Îngerului, spunând: Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău, îndată trupul preasfânt al lui Iisus Hristos a fost format în ea, un suflet bucurându-se pe deplin de rațiune a fost unit cu acest trup și, într-unul și același moment, El a fost Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit. Or, nimeni nu s-ar putea îndoi că un efect atât de extraordinar și atât de minunat nu este lucrarea Duhului Sfânt. Căci, după legile obișnuite ale naturii, sufletul rațional nu vine să se unească cu trupul decât după un timp determinat.

Ceea ce nu este mai puțin vrednic de admirația noastră este că, în chiar momentul în care sufletul lui Iisus Hristos se unea cu trupul Său, Dumnezeirea se unea de asemenea și cu unul, și cu celălalt; și astfel, după cum trupul a fost însuflețit îndată ce a

fost format, tot astfel îndată Dumnezeirea a fost unită cu trupul și cu sufletul.

De aici urmează că, în același moment, Iisus Hristos a fost Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit, și că Preasfânta Fecioară a putut fi numită cu adevărat și în mod propriu Mama lui Dumnezeu și Mama unui om, deoarece în același moment ea zămislise un Dumnezeu-om. Aceasta Îngerul i-o arătase bine, spunându-i: Iată că vei zămisli în sânul tău și vei naște un fiu, căruia îi vei da numele de Iisus. El va fi mare și Se va chema Fiul Celui Preaînalt. De altfel, evenimentul nu făcea decât să confirme profeția lui Isaia: O Fecioară va zămisli și va naște un fiu. Sfânta Elisabeta avea același gând atunci când, plină de Duhul Sfânt și învățată de El despre zămislirea Fiului lui Dumnezeu, îi spunea Mariei: De unde îmi vine mie această fericire, ca Mama Dumnezeului meu să binevoiască a veni să mă cerceteze?

Dar, după cum trupul lui Iisus Hristos a fost format, precum tocmai am spus, din sângele cel mai curat al celei mai curate dintre Fecioare, și aceasta nu în chip omenesc, ci numai prin virtutea Duhului Sfânt; tot astfel și sufletul Său, încă din prima clipă a zămislirii Sale, a primit plinătatea Duhului lui Dumnezeu, împreună cu belșugul tuturor darurilor Sale. Căci, după mărturia Sfântului Ioan, Dumnezeu nu I-a dat Duhul Său cu măsură, precum face cu ceilalți oameni pe care binevoiește să-i îmbogățească și să-i sfințească prin harul Său, ci a revărsat în sufletul Său un asemenea belșug de haruri, încât ne este cu putință tuturor să primim din plinătatea Sa.

Totuși, nu trebuie spus că Iisus Hristos este Fiul adoptiv al lui Dumnezeu, deși a primit acest Duh care le conferă Sfinților calitatea de fii adoptivi ai lui Dumnezeu. El este Fiul lui Dumnezeu prin natură și, prin urmare, nici harul înfierii, nici titlul de fiu adoptiv nu I se pot potrivi în nici un fel.

Acestea sunt explicațiile pe care am socotit că trebuie să le dăm asupra minunatului Mister al zămislirii Fiului lui Dumnezeu.

Și dacă credincioșii voiesc să scoată din ele roade mântuitoare, trebuie să-și amintească adesea și să mediteze în inima lor aceste adevăruri atât de importante: că Acela care a luat trupul nostru este Dumnezeu; că El S-a făcut om într-un chip atât de supranatural încât mintea noastră nu poate înțelege acest mister, și cu atât mai puțin să-l explice; că, în sfârșit, El a voit să Se facă om pentru a ne face pe noi să redevenim fii ai lui Dumnezeu. Și, după ce vor fi reflectat bine și cu atenție asupra misterelor cuprinse în acest articol, să se străduiască să le creadă și să le adore cu o inimă smerită și supusă, fără a căuta să le scruteze și să le pătrundă. Aceste feluri de curiozități sunt rareori lipsite de primejdie.

§ II. — CARE S-A NĂSCUT DIN FECIOARA MARIA

Aceasta este a doua parte a articolului nostru. Păstorul o va explica cu cea mai mare grijă. Căci credincioșii sunt obligați să creadă nu numai că Domnul nostru Iisus Hristos S-a zămislit prin lucrarea Duhului Sfânt, ci și că S-a născut din Fecioara Maria și că ea L-a adus pe lume. Cu o bucurie adâncă și cu o vie veselie trebuie să medităm acest mister al Credinței noastre. Cuvântul Îngerului, care cel dintâi a făcut cunoscut lumii fericita lui împlinire, ne îndeamnă la aceasta: Vă vestesc, spune el, un mare prilej de bucurie pentru tot poporul. Și, împreună cu acest cuvânt, cântarea Îngerilor: Slavă lui Dumnezeu întru cei de sus și pace pe pământ oamenilor de bunăvoință.

Atunci, într-adevăr, începea să se împlinească minunata făgăduință pe care Dumnezeu i-o făcuse lui Avraam, de a binecuvânta într-o zi toate neamurile în semința sa. Căci Maria, pe care o recunoaștem în chip înalt și pe care o cinstim ca adevărată Mamă a lui Dumnezeu, fiindcă Persoana pe care a născut-o este Dumnezeu și om deopotrivă, Maria se trăgea din David.

Dar dacă zămislirea Mântuitorului este mai presus de toate legile naturii, nașterea Sa nu este mai puțin astfel; iar ceea ce este cu totul minunat, ceea ce depășește orice gând și orice cuvânt, este că El S-a născut din Mama Sa, care a rămas pururea Fecioară. După cum mai târziu a ieșit din mormântul Său fără a rupe pecetea care îl ținea închis, după cum a intrat, ușile fiind închise, în casa unde erau ucenicii Săi, după cum încă — pentru a lua comparațiile noastre din fenomenele

obișnuite — razele soarelui trec prin sticlă fără a o sparge sau a o vătăma, tot astfel, dar într-un chip cu mult mai minunat, Iisus Hristos S-a născut din Mama Sa, care a păstrat privilegiul Fecioriei. Avem deci mare dreptate să o cinstim pe Maria deopotrivă ca Mamă și ca Fecioară. Acest privilegiu nemaiauzit a fost lucrarea Duhului Sfânt, potrivit profesiunii de credință a Sfântului Conciliu din Constantinopol citate mai sus: „Iisus Hristos S-a întrupat în sânul Fecioarei Maria, de la Duhul Sfânt, și S-a făcut om."

Apostolul Sfântul Pavel Îl numește uneori pe Iisus Hristos noul Adam și Îl compară cu cel dintâi. Într-adevăr, după cum toți oamenii au murit în acesta, tot astfel toți sunt chemați din nou la viață în Acela. Și, după cum cel dintâi a fost părintele neamului omenesc după ordinea naturii, tot astfel cel de-al doilea este, pentru toți oamenii, Autorul harului și al slavei.

Prin analogie, putem de asemenea să o comparăm pe Fecioara-Mamă cu Eva și să arătăm raporturile care există între prima Evă și Maria, care este a doua, după cum tocmai am făcut între primul Adam și cel de-al doilea, care este Iisus Hristos. Eva, crezând șarpelui, a atras asupra neamului omenesc blestemul și moartea; Maria, dând crezare cuvintelor Îngerului, a dobândit pentru oameni, de la bunătatea lui Dumnezeu, binecuvântarea și viața. Prin Eva ne naștem copii ai mâniei; prin Maria Îl primim pe Iisus Hristos, care ne face să renaștem copii ai harului. Evei i s-a spus: Vei naște în durere; Maria Îl naște pe Domnul nostru Iisus Hristos și nu

suferă, și, după cum am spus mai înainte, ea păstrează privilegiul Fecioriei desăvârșite.

Dar, fiindcă zămislirea și nașterea Răscumpărătorului trebuiau să cuprindă minuni atât de mari și atât de adânci, nu se cuvenea oare ca Providența dumnezeiască să ne instruiască dinainte despre ele prin numeroase figuri și prin oracole formale?

De aceea Sfinții Doctori au aplicat acestui mister multe texte ale Sfintei Scripturi, și mai ales pe acestea: această poartă a sanctuarului pe care Ezechiel a văzut-o închisă; această piatră care, în Daniel, se desprinde din munte fără ca oamenii să pună mâna și devine ea însăși un munte mare care acoperă tot pământul; toiagul lui Aaron, care înflorește singur în mijlocul tuturor toiegelor căpeteniilor lui Israel; în sfârșit, rugul pe care Moise l-a văzut arzând fără a se mistui.

Cât despre însăși nașterea Mântuitorului, ea este istorisită de Sfântul Luca în toate amănuntele ei. Nu trebuie deci să stăruim aici mai mult asupra ei. Păstorul o va găsi la acest Evanghelist. Ceea ce va trebui să-l preocupe mai ales va fi să întipărească puternic în mintea și în inima credincioșilor cunoașterea acestor mistere care au fost scrise spre instruirea noastră; pentru ca, pe de o parte, amintirea unei binefaceri atât de mari să-i îndemne la recunoștință față de Dumnezeu, care este autorul ei, iar pe de altă parte, spectacolul unei smerenii atât de uimitoare și atât de desăvârșite să devină pentru ei un exemplu de imitat.

Într-adevăr, ce poate fi mai folositor, ce poate fi mai potrivit pentru a înfrâna orgoliul și vanitatea minții noastre decât gândul frecvent, ca și vederea, unui Dumnezeu care Se smerește până acolo încât să comunice slava Sa oamenilor și să Se îmbrace cu slăbiciunea și fragilitatea lor? Unui Dumnezeu care binevoiește să Se facă om? Unei Maiestăți suverane și infinite care Se coboară să slujească omului, în timp ce coloanele cerului, cum spune Scriptura, tremură de spaimă la cel mai mic semn al Voinței Sale, și care consimte să Se nască și să trăiască pe pământ, în timp ce Îngerii Îl adoră în cer?

Or, de vreme ce pentru noi a făcut Dumnezeu toate acestea, ce nu trebuie să facem noi, la rândul nostru, pentru a-I asculta? Cu ce grabă, cu ce veselie nu trebuie să iubim, să îmbrățișăm și să împlinim toate datoriile pe care smerenia ni le impune? Ah! de har, să culegem lecțiile mântuitoare pe care Iisus Hristos ni le dă prin nașterea Sa, și chiar înainte de a fi rostit un singur cuvânt! El Se naște sărac; Se naște ca un străin, într-un loc care nu Îi aparține; Se naște într-un staul josnic; Se naște în mijlocul iernii.

Căci iată ce ne relatează Sfântul Luca: Pe când erau ei acolo, s-a întâmplat că s-a împlinit vremea când ea trebuia să nască, și L-a adus pe lume pe Fiul ei întâi-născut; L-a înfășat și L-a culcat într-o iesle, fiindcă nu era loc pentru El în han. Putea oare Evanghelistul să ascundă sub termeni mai smeriți această maiestate și această slavă care umplu cerul și pământul? El nu spune numai că nu era loc în han, ci că nu era loc pentru El, pentru Acela care a zis: Pământul este al Meu și tot ceea ce

cuprinde el. Și un alt Evanghelist a spus de asemenea: A venit la ai Săi, și ai Săi nu L-au primit.

Contemplând aceste mistere, credincioșii nu vor uita că, dacă Dumnezeu a binevoit să Se îmbrace cu josnicia și slăbiciunea naturii noastre, aceasta a fost pentru a ridica neamul omenesc la cel mai înalt grad de slavă. Într-adevăr, pentru a înțelege bine demnitatea eminentă, chiar superioritatea pe care Dumnezeu, în bunătatea Sa, a voit să o acorde omului, nu este oare de ajuns să recunoaștem că Iisus Hristos, care este cu adevărat Dumnezeu, este și cu adevărat om?

Și aceasta este atât de adevărat, încât ne este îngăduit să ne glorificăm că Fiul lui Dumnezeu este realmente carnea și oasele noastre, privilegiu care nu aparține duhurilor fericite; căci, spune Apostolul, Iisus Hristos nu Și-a însușit nicidecum natura îngerească, ci pe aceea a fiilor lui Avraam.

În sfârșit, să luăm seama ca nu cumva să ni se întâmple, spre nenorocirea noastră, ceea ce s-a întâmplat la Betleem; și, după cum Domnul nostru nu a găsit loc în han pentru a Se naște acolo, tot astfel să nu găsească nici în inimile noastre loc pentru a lua naștere în ele, nu după trup, ci după duh. Căci El dorește cu ardoare să vină în noi, din pricina dorinței extreme pe care o are pentru mântuirea noastră.

Și după cum El S-a făcut om, S-a născut, a fost sfințit, a fost însăși sfințenia prin virtutea Sfântului Duh și într-un chip cu totul supranatural, tot astfel trebuie ca noi să ne naștem nu din

sânge și din voința trupului, ci din Dumnezeu; apoi să umblăm ca făpturi noi într-un duh nou și să păstrăm această sfințenie și această curăție a inimii, care se cuvin atât de bine oamenilor regenerați prin Duhul lui Dumnezeu.

În acest fel vom putea reproduce în noi înșine oarecare imagine a acestei Zămisliri și a acestei Nașteri atât de sfinte a Fiului lui Dumnezeu, pe care le credem cu o Credință fermă și pe care le adorăm și le admirăm în același timp ca Înțelepciunea lui Dumnezeu ascunsă în acest Mister.

Capitolul al cincilea — Despre al patrulea articol al Simbolului

CARE A PĂTIMIT SUB PONȚIU PILAT, A FOST RĂSTIGNIT, A MURIT ȘI A FOST ÎNGROPAT

Pentru a arăta cât de necesară este cunoașterea acestui articol și cu cât zel trebuie Păstorul să-i îndemne pe credincioși să-și amintească cât mai des cu putință Patimile Mântuitorului, este de ajuns să citățm aceste cuvinte ale marelui Apostol, în care el face profesiune de a nu ști nimic altceva decât pe Iisus Hristos răstignit.

Păstorul va trebui deci să-și întrebuințeze toată grija și toate străduaniile pentru a pune bine în lumină acest adevăr, pentru ca amintirea unei binefaceri atât de mari să facă impresie asupra credincioșilor și să-i îndemne să recunoască și să admire fără rezervă bunătatea și iubirea lui Dumnezeu față de noi.

§ I. — CARE A PĂTIMIT SUB PONȚIU PILAT

Prima parte a acestui articol, despre a doua se va vorbi puțin mai jos, ne propune spre a crede că Domnul nostru Iisus Hristos a fost răstignit în timpul în care Ponțiu Pilat cârmuia Iudeea în numele împăratului Tiberiu. Într-adevăr, El a fost

prins, copleșit de batjocuri și ocări, chinuit în felurite chipuri și, în sfârșit, pironit pe o cruce.

Și nu este îngăduit să ne îndoim că sufletul Său, în partea sa inferioară, a fost simțitor la aceste chinuri. Căci, prin simplul fapt că El luase natura omenească, suntem obligați să recunoaștem că a simțit în sufletul Său cea mai vie durere. De aceea spune El Însuși: Sufletul Meu este trist până la moarte.

Fără îndoială, natura omenească se afla unită în El cu o Persoană dumnezeiască, dar nu este mai puțin adevărat că El a suferit toată amărăciunea Patimilor Sale ca și cum această unire nu ar fi existat. Proprietățile celor două naturi au fost păstrate în Persoana unică a lui Iisus Hristos. Prin urmare, ceea ce în El era pătimitor și muritor a rămas pătimitor și muritor; iar ceea ce era nepătimitor și nemuritor, adică natura dumnezeiască, nu a pierdut nimic din calitățile sale esențiale.

Cât despre grija particulară cu care s-a voit să se amintească aici că Iisus Hristos a pătimit în timpul în care Ponțiu Pilat cârmuia Iudeea, redusă la provincie romană, Păstorul nu va lipsi să-i dea rațiunea: anume că cunoașterea unui eveniment atât de însemnat și în același timp atât de necesar pentru omenire devenea cu mult mai ușoară pentru toți, precizându-se epoca sigură a împlinirii lui. Aceasta este ceea ce făcuse Apostolul Sfântul Pavel.

Mai mult, trebuie să vedem în aceste cuvinte împlinirea acestei profeții a Mântuitorului, care spunea despre Sine

Însuși: Îl vor da neamurilor ca să fie batjocorit, biciuit și răstignit.

Tot printr-un sfat particular al lui Dumnezeu a voit El să moară pe cruce. Nu trebuia oare ca viața să ne revină pe acolo pe unde ne venise moartea? Șarpele care biruise pe primii noștri părinți prin rodul unui pom a fost, la rândul său, biruit de Iisus Hristos pe lemnul Crucii.

Sfinții Părinți au dezvoltat pe larg un mare număr de rațiuni pe care le-am putea reproduce pentru a face să se înțeleagă toate convenințele acestui fel de moarte mai mult decât ale oricărui altul. Dar Păstorul îi va avertiza pe credincioși că le este de ajuns să creadă că Iisus Hristos a ales Crucea pentru a muri pe ea fiindcă a găsit-o cea mai potrivită și cea mai adecvată Răscumpărării neamului omenesc.

Într-adevăr, nu era nimic mai rușinos, nici mai umilitor. Și nu numai păgânii priveau acest supliciu ca abominabil și plin de rușine și infamie; însăși legea lui Moise pronunța anatema împotriva celui spânzurat pe lemn.

Păstorul nu va uita nici să povestească istoria suferințelor lui Iisus Hristos, atât de grijuliu descrise de Evangheliști. Cel puțin va face cunoscute credincioșilor punctele principale ale acestui mister, adică acelea care par mai necesare pentru a întări adevărul Credinței noastre. Căci pe acest articol Credința și Religia creștină se sprijină ca pe temelia lor. Dacă se are grijă să fie bine stabilit, tot restul se susține desăvârșit.

Căci, dacă mintea omenească găsește în altă parte dificultăți, fără îndoială în misterul Răscumpărării întâlnește cele mai mari. Ne este greu să concepem că mântuirea noastră depinde de Cruce și de Cel care S-a lăsat pironit pe ea din iubire pentru noi. Dar tocmai în aceasta, după învățătura Apostolului, trebuie să admirăm Providența suverană a lui Dumnezeu. Căci, văzând că lumea, cu înțelepciunea ei, nu L-a recunoscut în lucrările Înțelepciunii Sale dumnezeiești, I-a plăcut să-i mântuiască prin nebunia predicării pe cei care aveau să creadă.

Nu este, așadar, de mirare că Profeții, înainte de venirea Sa în lume, și Apostolii, după Moartea și Învierea Sa, au făcut atâtea strădanii pentru a-i convinge pe oameni că Iisus Hristos este Răscumpărătorul lor și pentru a-i aduce să recunoască puterea acestui Răstignit și să I se supună.

Se poate spune că misterul Crucii, omenește vorbind, este mai mult decât toate celelalte în afara concepțiilor rațiunii; iată de ce, de la păcatul lui Adam, Dumnezeu nu a încetat să vestească moartea Fiului Său, când prin figuri, când prin oracolele Profeților Săi.

Astfel, pentru a spune un cuvânt despre figuri: Abel, ucis de gelozia fratelui său; Isaac, oferit de tatăl său ca jertfă; mielul înjunghiat de Evrei la ieșirea lor din Egipt; șarpele de aramă pe care Moise l-a înălțat în pustiu: iată tot atâtea figuri care reprezentau dinainte Patimile și Moartea Domnului nostru Iisus Hristos.

Cât despre Profeți, aproape toți le-au prezis; iar profețiile lor sunt prea cunoscute pentru ca noi să trebuiască să le aducem aici. Dar, pe lângă cele ale lui David, care a cuprins în Psalmii săi toate misterele Răscumpărării noastre, este oare cu putință să se găsească unele mai limpezi și mai vădite decât cele ale lui Isaia? Și nu s-ar spune oare că acest văzător istorisește fapte împlinite mai mult decât profețește evenimente viitoare?

§ II. — A MURIT ȘI A FOST ÎNGROPAT

Păstorul va învăța că aceste cuvinte ne obligă să credem că Iisus Hristos, după ce a fost răstignit, a murit cu adevărat și a fost îngropat. Și nu fără motiv Apostolii au făcut din acest adevăr un articol special al Crezului lor. Căci s-au aflat oameni, și încă într-un anumit număr, care să susțină că Domnul nostru nu ar fi murit pe Cruce.

Apostolii, aceste personaje atât de sfinte și atât de venerabile, au dat deci dovadă de înțelepciune stabilind acest punct particular al Credinței noastre pentru a respinge această eroare. De altfel, autenticitatea faptului nu lasă nici un loc îndoielii. Toți Evangheliștii sunt de acord să spună că Iisus Hristos Și-a dat duhul.

Pe deasupra, Mântuitorul nostru fiind cu adevărat și desăvârșit om, putea prin aceasta chiar să moară cu adevărat. Or, omul moare atunci când sufletul său se desparte de trupul său. Astfel, atunci când spunem că Iisus Hristos a murit, înțelegem că sufletul Său a fost despărțit de Trupul Său.

Dar nu admitem că Dumnezeirea a fost despărțită de acesta. Nu, căci credem cu tărie, dimpotrivă, și facem profesiune de a crede că, după despărțirea Trupului și a Sufletului, Dumnezeirea a rămas în chip inviolabil unită cu Trupul în mormânt și cu Sufletul în iad. Or, se cuvenea ca Fiul lui Dumnezeu să moară, pentru ca prin moartea Sa să-l nimicească pe cel care avea stăpânirea morții, adică pe demon, și să-i elibereze pe aceia pe care frica morții îi ținea, în tot timpul vieții, într-o stare de robie.

Dar ceea ce este extraordinar în Moartea lui Iisus Hristos este că El a murit tocmai ca Stăpân al morții, în chiar momentul în care hotărâse să moară; și, mai mult, că moartea Sa a fost efectul voinței Sale, iar nu al violenței vrăjmașilor Săi. El Își rânduise și hotărâse, într-adevăr, nu numai moartea, ci îi fixase și locul și momentul.

Isaia spusese despre El: A fost oferit, adică jertfit, fiindcă El a voit. El Însuși, înainte de Patima Sa, spunea la rândul Său: Îmi las sufletul pentru a-l lua din nou. Nimeni nu Mi-l ia, ci Eu îl las de la Mine Însumi. Am puterea de a-l lăsa și am puterea de a-l lua din nou.

Iar despre timpul și locul morții Sale, iată cum Se explică El atunci când Irod Îi întindea curse pentru a-L face să piară: Mergeți și spuneți acelei vulpi: Iată, scot demonii și săvârșesc vindecări astăzi și mâine, iar a treia zi voi muri. Și totuși trebuie să umblu astăzi, mâine și în ziua următoare; căci nu se cuvine ca un Profet să piară în afara Ierusalimului.

Nu a fost deci nici împotriva voinței Sale, nici prin constrângere; dimpotrivă, prin voința Sa deplină S-a oferit pe Sine Însuși și a spus, înaintând spre vrăjmașii Săi: Eu sunt! Și de bunăvoie a îndurat toate chinurile nedrepte și crude cu care ei L-au copleșit.

Nimic nu este mai capabil să ne miște și să ne atingă adânc decât amintirea și meditarea tuturor suferințelor și tuturor chinurilor Sale. Dacă cineva ar fi suferit pentru noi tot felul de dureri, nu în mod voit, ci din necesitate și prin constrângere, poate că am putea vedea în aceste suferințe numai o binefacere relativă. Dar, dimpotrivă, dacă ar fi vorba despre cineva care, pentru noi, numai pentru noi, ar fi binevoit să sufere moartea de bunăvoie și atunci când putea să se sustragă ei, această trăsătură de bunătate ar fi atât de frumoasă și atât de mare, încât inima cea mai recunoscătoare nu numai că nu ar ști să exprime, dar nici măcar să simtă toată recunoștința pe care El ar merita-o.

Care este deci excelența dragostei lui Iisus Hristos față de noi și cum să măsurăm tot ceea ce este imens și dumnezeiesc în binefacerea Răscumpărării?

Mărturisim apoi că El a fost îngropat. Dar nu considerăm aceste cuvinte ca un adevăr particular care ar oferi dificultăți noi, după explicațiile pe care le-am dat asupra morții Sale. Într-adevăr, de vreme ce credem că Iisus Hristos a murit cu adevărat, nu mai este greu să ne convingem că El a fost îngropat. Dacă, așadar, s-au adăugat aceste cuvinte, aceasta

este mai întâi pentru a înlătura orice pretext de îndoială asupra morții Sale, căci una dintre cele mai mari dovezi ale morții unui om este însăși faptul îngropării sale. Este, în al doilea rând, pentru a face mai simțită și mai strălucitoare minunea Învierii Sale.

Dar prin aceste cuvinte nu recunoaștem numai că Trupul lui Iisus Hristos a fost îngropat; admitem, mai mult, și mai ales, după cum Biserica ne propune spre a crede, că un Dumnezeu a primit îngroparea, după cum spunem cu tot adevărul, potrivit regulii Credinței catolice, că Dumnezeu a murit, că Dumnezeu S-a născut dintr-o Fecioară. Și, de fapt, deoarece Dumnezeirea lui Iisus Hristos nu a fost despărțită de Trupul Său închis în mormânt, avem dreptul să spunem că Dumnezeu a fost îngropat.

În ceea ce privește felul și locul acestei îngropări, Păstorul se va mulțumi cu textul Sfintelor Evanghelii. Totuși, va face aici două observații foarte importante: prima, că Trupul lui Iisus Hristos în mormânt a fost ferit de orice stricăciune, după cum Profetul vestise în acești termeni: Nu vei îngădui, Doamne, ca Sfântul Tău să vadă stricăciunea. A doua, că toate părțile acestui articol, Îngroparea, Patima și Moartea, nu se potrivesc lui Iisus Hristos decât în măsura în care El este om, iar nu în măsura în care El este Dumnezeu. Căci suferința și moartea sunt tristul apanaj al naturii omenești. Totuși, aceste lucruri sunt atribuite lui Dumnezeu în Simbol, fiindcă este limpede că ele pot fi spuse cu dreptate despre Persoana care este deopotrivă Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit.

§ III. — CAUZELE MORȚII LUI IISUS HRISTOS

După ce aceste adevăruri au fost astfel expuse, Păstorii vor avea grijă să dezvolte, asupra Patimii și morții lui Iisus Hristos, anumite considerații potrivite pentru a-i face pe credincioși să mediteze adâncimea unui mister atât de mare.

Și mai întâi, vor spune cine este Acela care a îndurat toate aceste suferințe. Este Acela a cărui demnitate este atât de mare încât nu o putem nici înțelege, nici explica; Acela despre care Sfântul Ioan a spus că este Cuvântul care era la Dumnezeu; Acela căruia Apostolul Sfântul Pavel i-a făcut această magnifică laudă: că a fost rânduit de Dumnezeu moștenitor al tuturor lucrurilor, că veacurile au fost făcute prin El; că El este strălucirea slavei și chipul substanței Tatălui; că susține toate prin cuvântul Puterii Sale; că ne-a curățit de păcatele noastre și că, în consecință, șade de-a dreapta Maiestății supreme, în cele mai înalte ceruri.

Și, pentru a spune totul într-un cuvânt, Cel care a suferit pentru noi este Iisus Hristos, Dumnezeu și om deopotrivă. Da, Creatorul suferă pentru creaturile Sale; Stăpânul suferă pentru robii Săi. Este Acela care a creat Îngerii, oamenii, cerul și toate elementele; în sfârșit, Acela în care, prin care și din care toate aceste lucruri subzistă.

Nu trebuie deci să ne mirăm că, atunci când Autorul naturii a fost atât de violent tulburat de atâtea chinuri, întreaga zidire a fost zguduită și că, după relatarea Scripturii, pământul s-a

cutremurat, stâncile s-au despicat, întunericul a acoperit toată fața pământului și soarele s-a întunecat.

Dar dacă aceste creaturi mute și nesimțitoare au plâns moartea Creatorului lor, ce lacrimi nu trebuie să verse credincioșii și de ce durere nu trebuie să fie pătrunși ei, care sunt pietrele vii ale casei lui Dumnezeu?

Trebuie apoi expuse cauzele Patimii, pentru a face și mai izbitoare măreția și puterea Iubirii lui Dumnezeu față de noi. Or, dacă voim să căutăm motivul care L-a purtat pe Fiul lui Dumnezeu să îndure o Patimă atât de dureroasă, vom afla că au fost, pe lângă vina ereditară a primilor noștri părinți, păcatele și crimele pe care oamenii le-au săvârșit de la începutul lumii până în ziua de astăzi, precum și cele pe care le vor mai săvârși până la sfârșitul veacurilor.

Într-adevăr, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, a avut drept scop, în Patima și în Moartea Sa, să răscumpere și să șteargă păcatele tuturor timpurilor și să ofere Tatălui Său, pentru aceste păcate, o satisfacție îmbelșugată și deplină.

Se cuvine să adăugăm, pentru a da și mai mult preț Sacrificiului Său, că nu numai că acest dumnezeiesc Răscumpărător a voit să sufere pentru păcătoși, ci păcătoșii înșiși au fost autorii și, ca să spunem astfel, instrumentele tuturor pedepselor pe care El le-a îndurat. Aceasta este observația Apostolului Sfântul Pavel în epistola sa către Evrei: Gândiți-vă în voi înșivă la Acela care a suferit o atât de mare

împotrivire din partea păcătoșilor ridicați împotriva Lui, ca să nu vă descurajați și să nu cădeți în abatere.

Trebuie deci să-i privim ca vinovați de această greșeală înfricoșătoare pe aceia care continuă să recadă în păcatele lor. De vreme ce crimele noastre au făcut ca Domnul nostru Iisus Hristos să îndure supliciul Crucii, desigur, aceia care se cufundă în dezordini și în rău Îl răstignesc din nou în inima lor, pe cât stă în ei, pe Fiul lui Dumnezeu prin păcatele lor și Îl acoperă de rușine.

Și trebuie să recunoaștem că vina noastră, în acest caz, este mai mare decât aceea a Iudeilor. Căci ei, după mărturia Apostolului, dacă L-ar fi cunoscut pe Împăratul slavei, nu L-ar fi răstignit niciodată. Noi, dimpotrivă, facem profesiune de a-L cunoaște. Și atunci când Îl renegăm prin faptele noastre, punem oarecum asupra Lui mâinile noastre deicide.

În sfârșit, Sfânta Scriptură ne învață că Domnul nostru Iisus Hristos a fost dat la moarte de Tatăl Său și de El Însuși. Profetul Isaia Îl face pe Dumnezeu Tatăl să spună: L-am lovit din pricina crimei poporului Meu. Și, cu câteva rânduri mai sus, același Profet, plin de Duhul lui Dumnezeu, văzând în viitor pe Mântuitorul acoperit de plăgi și de răni, striga: Noi toți ne-am rătăcit ca niște oi. Fiecare dintre noi a urmat calea sa, și Domnul a pus asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor.

Apoi, vorbind despre Dumnezeu Fiul, el spune: Dacă Își jertfește viața pentru păcat, va vedea o posteritate lungă. Iar

Apostolul Sfântul Pavel confirmă acest adevăr prin cuvinte încă și mai hotărâtoare, voind de altfel să ne arate ceea ce avem de nădăjduit de la Milostivirea și Bunătatea infinită a lui Dumnezeu: Acela, spune el, care nu L-a cruțat pe propriul Său Fiu, ci L-a dat pentru noi toți, cum, împreună cu El, nu ne-ar fi dat și toate lucrurile?

§ IV. — DURERILE LUI IISUS HRISTOS ÎN TRUPUL ȘI ÎN SUFLETUL SĂU

Aici Păstorul va trebui să explice cât de crude au fost durerile Patimilor. Vai! Nu avem decât să ne amintim această sudoare care curgea din Trupul Mântuitorului până la pământ în picături de sânge, la gândul torturilor și al supliciilor care Îl așteptau, pentru a înțelege că era cu neputință să se adauge ceva la asemenea suferințe. Căci dacă simplul gând al chinurilor care Îl amenințau a fost destul de dureros pentru a stârni în El o sudoare de sânge, ce nu a suferit El atunci când le-a îndurat realmente?

Este deci foarte sigur că Domnul nostru Iisus Hristos a simțit în Trupul și în Sufletul Său cele mai crude dureri.

Și mai întâi, nu a existat nici o parte a Trupului Său care să nu fi îndurat chinuri extreme. Picioarele și mâinile Sale au fost pironite pe Cruce; capul Său a fost străpuns de cununa de spini și lovit cu trestia; fața Sa a fost murdărită de scuipări și zdrobită de palme; în sfârșit, întreg Trupul Său a fost bătut cu vergi.

Nu este totul. Oameni de toate rangurile și de toate condițiile au conspirat împotriva Domnului și împotriva Hristosului Său. Iudeii și Neamurile au fost deopotrivă instigatorii, autorii și slujitorii Patimilor Sale. Iuda L-a trădat. Petru L-a renegat. Toți ceilalți ucenici L-au părăsit.

Să-L privim acum pe Cruce. Trebuie oare să deplângem cruzimea sau ocara unui asemenea supliciu, ori aceste două lucruri împreună? Desigur, nu se putea inventa un fel de moarte nici mai rușinos, nici mai dureros. El era rezervat marilor criminali, celor mai josnici dintre nelegiuiți, iar încetineala morții făcea și mai ascuțit sentimentul celor mai violente dureri.

Dar ceea ce sporea de asemenea intensitatea suferințelor Sale era însăși constituția și calitățile Trupului lui Iisus Hristos. Format prin lucrarea Sfântului Duh, acest Trup era incomparabil mai desăvârșit și mai delicat alcătuit decât acela al celorlalți oameni. Iată de ce și sensibilitatea Sa era cu mult mai vie și Îl făcea să simtă mai adânc toate aceste chinuri.

Cât despre suferințele lăuntrice ale sufletului, nimeni nu se poate îndoi că ele au fost extreme în Iisus Hristos. Atunci când Sfinții aveau de îndurat persecuții sau erau dați la chinuri, sufletul lor primea de la Dumnezeu mângâieri negrăite, care îi reînsuflețeau în mijlocul torturilor și le dădeau puterea de a suporta cu răbdare toate asprimile lor. S-au văzut chiar uneori unii care simțeau atunci în inima lor cea mai vie bucurie. Mă bucur, spunea Apostolul, în relele pe care le îndur pentru voi,

și împlinesc în trupul meu ceea ce lipsește suferințelor lui Iisus Hristos, suferind eu însumi pentru Trupul Său, care este Biserica. Și în alt loc: Sunt plin de mângâieri și prisosesc de bucurie în toate necazurile mele.

Dar Domnul nostru Iisus Hristos a voit să bea potirul amar al Patimilor Sale fără amestecul nici unei dulcețuri. Ba mai mult, El a lăsat natura omenească, cu care Se îmbrăcase, să guste, într-un fel, toată asprimea chinurilor, ca și cum nu ar fi fost decât om, iar nu Dumnezeu.

§ V. — ROADELE MORȚII LUI IISUS HRISTOS

Ajuns aici, Păstorul nu mai are decât să explice — dar cu grijă — avantajele și bunurile pe care Patima Mântuitorului ni le-a dobândit.

În primul rând, Iisus Hristos, prin suferințele Sale, ne-a eliberat de păcat. El ne-a iubit, spune Sfântul Ioan, și ne-a spălat de păcatele noastre în Sângele Său. Și încă, după cum spune Apostolul, El ne-a făcut să revenim la viață împreună cu El, iertându-ne toate păcatele, ștergând zapisul de osândire scris și ridicat împotriva noastră, desființându-l și pironindu-l pe Cruce.

Apoi, El ne-a smuls din tirania demonului. Acum este judecata lumii, spune Însuși Mântuitorul, și principele acestei lumi va fi alungat; iar Eu, când voi fi înălțat de pe pământ, îi voi atrage pe toți la Mine.

În al treilea rând, El a plătit pedeapsa care era datorată pentru păcatele noastre.

Mai mult, deoarece nu se putea oferi lui Dumnezeu un sacrificiu mai vrednic sau mai plăcut, El ne-a împăcat cu Tatăl Său, L-a îmblânzit și ni L-a făcut favorabil.

În sfârșit, înlăturând păcatele noastre, El ne-a deschis poarta cerului pe care păcatul comun tuturor oamenilor o închisese. Aceasta o arată bine Apostolul prin aceste cuvinte: Avem încrederea de a intra în Sanctuar prin Sângele lui Iisus Hristos.

Și Vechiul Testament nu era lipsit de simboluri și figuri care exprimau același adevăr. Astfel, cetățenii care nu se puteau întoarce în țara lor decât la moartea marelui preot erau imaginea Drepților cărora intrarea în Patria cerească le era interzisă, în ciuda întregii lor sfințenii, până la Moartea Suveranului și Veșnicului Pontif, Iisus Hristos. Dar de când Răscumpărătorul a suferit această Moarte, porțile cerului sunt deschise tuturor acelora care, curățiți prin Sacramente și având Credința, Nădejdea și Dragostea, devin părtași ai meritelor Patimilor Sale.

Păstorul va arăta că toate aceste avantaje, toate aceste dumnezeiești Binefaceri ne vin din Patima Domnului nostru. În primul rând, pentru că moartea Sa a fost o satisfacție deplină și întreagă, care I-a dat mijlocul minunat de a plăti lui Dumnezeu Tatăl Său toată datoria păcatelor noastre. Iar prețul

pe care El l-a plătit pentru noi nu numai că egalează obligația noastră, ci îi este infinit superior.

În al doilea rând, pentru că sacrificiul Crucii a fost infinit de plăcut lui Dumnezeu. Abia l-a oferit Iisus Hristos, că mânia și indignarea Tatălui Său au fost cu totul potolite. De aceea Apostolul are grijă să ne facă să observăm că Moartea Mântuitorului a fost un adevărat Sacrificiu: Iisus Hristos ne-a iubit, spune el, și S-a dat pe Sine Însuși pentru noi, oferindu-Se lui Dumnezeu ca Victimă și Oblățiune de bună mireasmă.

În al treilea rând, în sfârșit, pentru că Patima a fost pentru noi acea Răscumpărare despre care vorbește principele Apostolilor când spune: Nu prin aur sau argint stricăcios ați fost răscumpărați din deșertăciunea vieții voastre, pe care ați moștenit-o de la părinții voștri, ci prin Sângele prețios al Mielului Sfânt și Neprihănit, Domnul nostru Iisus Hristos. Iar Sfântul Pavel spune la rândul său: Iisus Hristos ne-a răscumpărat din blestemul legii, făcându-Se blestem pentru noi.

Pe lângă aceste avantaje atât de prețioase, Patima ne mai oferă încă unul de un preț neprețuit. Ea pune sub ochii noștri cele mai izbitoare exemple ale tuturor virtuților: răbdarea, smerenia, o dragoste minunată, blândețea, ascultarea, un curaj supraomenesc de a suferi pentru dreptate, nu numai dureri, ci moartea însăși. Și putem spune cu adevărat că Mântuitorul nostru, în singura zi a Patimilor Sale, a voit să reprezinte în

Sine toate virtuțile a căror practică o recomandase în tot cursul predicării Sale.

Iată ce aveam de spus aici despre Patima și Moartea atât de mântuitoare ale Domnului nostru Iisus Hristos! Fie ca noi să medităm fără încetare aceste mistere în adâncul inimilor noastre! Fie ca prin ele să învățăm să suferim, să murim, să fim îngropați împreună cu acest dumnezeiesc Mântuitor! Atunci, curățiți de întinăciunile păcatului și înviind împreună cu El la o viață nouă, vom merita, prin Harul și prin Milostivirea Sa, să fim părtași într-o zi la slava Împărăției Sale cerești.

Capitolul al șaselea — Despre al cincilea articol al Simbolului

care s-a coborât în iad, iar a treia zi a înviat din morți

Este de cea mai mare însemnătate, să o spunem răspicat, să cunoaștem slava îngropării Domnului nostru Iisus Hristos, despre care tocmai am vorbit în articolul precedent; dar este cu mult mai important încă să cunoaștem biruințele strălucite pe care El le-a dobândit asupra demonului învins și asupra iadului jefuit! Aceasta vom explica, împreună cu Învierea Sa. Fără îndoială, aceste două adevăruri puteau foarte bine să fie despărțite. Dar, pentru a urma uzul și autoritatea Părinților, am socotit că trebuie să le reunim.

§ I. — S-a coborât în iad

Prima parte a acestui articol ne propune spre a crede că, îndată după Moartea lui Iisus Hristos, sufletul Său S-a coborât în iad și a rămas acolo atâta vreme cât Trupul Său a rămas în mormânt.

Dar aceste cuvinte ne obligă, de asemenea, să recunoaștem și să credem că aceeași Persoană a lui Iisus Hristos era în același timp în iad și în adâncul mormântului Său. Și acest punct al

Credinței noastre nu va mira pe nimeni, mai ales dacă se va voi să se amintească, după cum am spus de atâtea ori, că, deși Sufletul părăsise realmente Trupul, totuși Dumnezeirea nu a fost niciodată despărțită nici de Suflet, nici de Trup.

Păstorul va putea arunca o mare lumină asupra primelor cuvinte ale acestui articol dacă va avea grijă să-i învețe și să le explice bine credincioșilor ce trebuie să înțeleagă prin această expresie: iadul, care nu înseamnă aici mormântul, după cum unii au crezut, cu tot atâta nelegiuire câtă neștiință. Într-adevăr, articolul precedent ne învață în mod pozitiv că Domnul nostru Iisus Hristos a fost îngropat. Prin urmare, Apostolii nu aveau nici un motiv, transmițându-ne regula Credinței, să repete același adevăr într-un chip diferit și mult mai obscur.

Acest cuvânt, iadul, desemnează deci aici acele locuri, acele sălașuri ascunse unde sunt ținute prizoniere sufletele care nu au dobândit încă fericirea cerească. În acest sens îl întrebuințează Sfânta Scriptură în multe locuri. Astfel citim la Apostolul Sfântul Pavel: În numele lui Iisus, tot genunchiul se pleacă în cer, pe pământ și în iad. Iar în Cartea Faptelor, Sfântul Petru ne asigură că Iisus Hristos a înviat după ce a fost eliberat de durerile iadului.

Dar aceste locuri nu sunt toate asemenea. Unul este o temniță înfricoșătoare și întunecoasă, unde sufletele osândiților sunt chinuite împreună cu duhurile necurate de un foc veșnic și

care nu se stinge niciodată. Acest loc poartă numele de gheenă, de abis; este iadul propriu-zis.

Există un alt iad unde este focul Purgatoriului. Acolo sufletele drepților se curăță în suferințe care durează un timp determinat, așteptând să fie vrednice de a intra în Patria veșnică, fiindcă nimic întinat nu poate pătrunde acolo. Acest adevăr se sprijină pe mărturia Scripturilor și pe tradiția apostolică, în același timp fiind confirmat de decretele sfintelor Concilii. Păstorii vor avea grijă să-l predice adesea și să-l stabilească pe cele mai solide rațiuni. Căci ne aflăm într-un timp în care oamenii nu mai voiesc să suporte doctrina sănătoasă.

Un al treilea iad este acela unde erau primite sufletele Sfinților înainte de venirea Domnului nostru Iisus Hristos și unde ele se bucurau de un sălaș liniștit, ferite de orice durere și susținute de fericita nădejde a răscumpărării lor. Or, tocmai aceste suflete sfinte, care Îl așteptau pe Eliberatorul lor în sânul lui Avraam, le-a eliberat Iisus Hristos atunci când S-a coborât în iad.

Și nu trebuie să ne închipuim că Domnul nostru S-a coborât în iad numai prin Puterea și prin Virtutea Sa și că Sufletul Său nu a pătruns acolo realmente. Dimpotrivă, trebuie să credem, în chipul cel mai formal, că El S-a coborât acolo cu adevărat și că a fost acolo prezent substanțial. Aceasta este mărturia pozitivă a lui David: Nu vei lăsa Sufletul Meu în iad.

Dar, coborându-Se în iad, Iisus Hristos nu a pierdut nimic din Puterea Sa; iar strălucirea Sfinţeniei Sale nu a fost deloc întunecată. Dimpotrivă, acest eveniment nu a slujit decât să pună în lumină adevărul magnificelor descrieri trasate de Profeţi şi să arate din nou că El era cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, după cum El Însuşi o dovedise deja prin atâtea minuni.

Aceasta o vom înţelege cu uşurinţă dacă vom avea grijă să comparăm între ele diferitele cauze care L-au făcut pe Iisus Hristos şi pe ceilalţi oameni să coboare în iad. Oamenii veniseră acolo ca robi. El era liber în mijlocul morţilor, liber şi biruitor, de vreme ce venea să-i doboare pe demoni, care îi ţineau acolo pe oameni închişi şi înlănţuiţi din pricina păcatelor lor.

Dintre toţi aceşti prizonieri, unii îndurau cele mai crude pedepse; alţii, deşi scutiţi de chinuri, sufereau totuşi de lipsirea de Dumnezeu şi nu puteau decât să nădăjduiască neîncetat Slava care trebuia să-i facă fericiţi. Iisus Hristos, însă, nu numai că nu a suferit acolo, dar nu S-a arătat acolo decât pentru a-i elibera pe Sfinţi şi pe Drepţi de durerile tristei lor captivităţi şi pentru a le comunica roadele Patimilor Sale. Astfel, coborârea Sa în iad nu I-a făcut să piardă nimic din Demnitatea Sa, nici din Puterea Sa suverană.

După ce aceste prime explicaţii au fost date, Păstorul va trebui apoi să expună că Domnul nostru Iisus Hristos S-a coborât în iad nu numai pentru a le lua demonilor prăzile lor şi pentru a

frânge lanțurile sfinților Patriarhi și ale celorlalți Drepți, ci încă pentru a-i introduce împreună cu El în Cer.

Lucru pe care l-a făcut într-un chip minunat și infinit de glorios. Căci singura Sa Prezență a răspândit îndată în mijlocul lor o lumină strălucitoare, i-a umplut de o bucurie și de o veselie negrăită și i-a pus în posesia acelei fericiri pe care o doreau atât de mult și care constă în vederea lui Dumnezeu. Atunci s-a adeverit făgăduința pe care Domnul nostru o făcuse tâlharului celui bun: Astăzi vei fi cu Mine în Rai.

Această eliberare a Drepților, Profetul Osea o prezisese cu mult timp înainte: O, Moarte, spunea el, Eu voi fi moartea ta; o, iadule, te voi sfâșia. Profetul Zaharia o vestise de asemenea în acești termeni: Și Tu, prin Sângele Legământului Tău, ai scos pe cei robiți ai Tăi din groapa în care nu este apă. Și, în sfârșit, Apostolul Sfântul Pavel exprimă același adevăr spunând despre Domnul nostru Iisus Hristos: El a dezarmat Principatele și Puterile, le-a expus în spectacol cu deplină autoritate, după ce a triumfat asupra lor în propria Sa Persoană.

Dar, pentru a înțelege încă și mai bine întinderea acestui Mister, trebuie să ne amintim adesea că Drepții, nu numai aceia care au trăit după Domnul nostru, ci și aceia care L-au precedat de la Adam, precum și aceia care vor veni după El până la sfârșitul veacurilor, toți acești drepți, fără excepție, au fost mântuiți prin binefacerea Patimilor Sale. Iată de ce, înainte de Moartea și Învierea Sa, porțile Cerului nu fuseseră

niciodată deschise nimănui. Sufletele Drepților, despărțindu-se de trupurile lor, erau purtate în sânul lui Avraam sau, precum se întâmplă încă astăzi cu acelea care, părăsind această lume, au vreo întinăciune de spălat și vreo datorie de plătit, mergeau să se curețe prin focul Purgatoriului.

În sfârșit, o ultimă rațiune pentru care Domnul nostru Iisus Hristos S-a coborât în iad este că voia să-Și manifeste acolo Forța și Puterea, ca și în cer și pe pământ, pentru ca să fie cu totul adevărat a spune că la numele Său tot genunchiul se pleacă în Cer, pe pământ și în iad.

Cine nu ar admira aici Bunătatea infinită a lui Dumnezeu față de oameni? Cine nu ar fi cuprins de uimire văzându-L pe Fiul Său Unul-Născut nu numai îndurând pentru noi moartea cea mai crudă, ci încă pătrunzând până în cele mai de jos părți ale pământului, pentru a smulge de acolo Sufletele care Îi erau dragi și pentru a le conduce la lăcașul fericirii?

§ II. — A ÎNVIAT DIN MORȚI

Această a doua parte a articolului al cincilea cere să fie explicată cu cea mai mare grijă. Păstorul va lua aminte la aceasta. Este avertismentul Apostolului: Amintiți-vă că Domnul nostru Iisus Hristos a înviat dintre morți. Or, această recomandare a Sfântului Pavel către Timotei se aplică, în chip vădit, tuturor celor care au grijă de suflete.

Iată acum sensul acestei părți a articolului: După ce Iisus Hristos, în ziua a șasea, la ceasul al nouălea, Și-a dat duhul pe Cruce, și după ce, în aceeași zi, spre seară, a fost îngropat de ucenicii Săi — care, cu îngăduința Procuratorului roman Ponțiu Pilat, coborâseră Trupul Său de pe Cruce și Îl așezaseră într-un mormânt nou, în mijlocul unei grădini învecinate — în a treia zi după aceea, care era Duminica, dis-de-dimineață, Sufletul Său s-a unit din nou cu Trupul Său. Astfel, după ce a rămas mort în timpul acestor trei zile, El a reluat viața pe care o părăsise murind și a înviat.

Și prin acest cuvânt, Înviere, nu trebuie să se înțeleagă numai că Iisus Hristos S-a trezit dintre morți, așa cum s-a întâmplat cu mai mulți alții, ci că El a înviat prin propria Sa Forță, prin Puterea Sa personală, ceea ce nu poate conveni decât Lui singur. Căci este contrar naturii, și nimeni nu a avut vreodată această putere, de a trece prin propria sa virtute de la moarte la viață. Aceasta era rezervat numai lui Dumnezeu, Puterii Sale suverane.

Apostolul ne-o spune: Dacă a fost răstignit în neputința Sa de om, prin Puterea Sa de Dumnezeu a revenit la viață. Și, într-adevăr, Dumnezeirea nefiind niciodată despărțită nici de Trupul lui Iisus Hristos cât timp El era în mormânt, nici de Sufletul Său cât timp acesta coborâse în iad, acest Trup și acest Suflet păstrau o Virtute dumnezeiască. Și prin această Virtute dumnezeiască Trupul putea fi unit din nou cu Sufletul, Sufletul putea să se întoarcă la Trup, iar Iisus Hristos putea să revină la viață și să învie din morți prin propria Sa putere.

David, plin de Duhul lui Dumnezeu, vestise această minune atunci când spusese: Dreapta Sa și brațul Său puternic L-au mântuit. Domnul nostru Însuși ne dăduse asigurarea din propria Sa gură: Îmi părăsesc sufletul pentru a-l lua din nou. Am puterea de a-l părăsi și am puterea de a-l lua din nou. Pentru a confirma acest adevăr le spunea Iudeilor: Dărâmați acest templu și în trei zile îl voi reclădi. Fără îndoială, Iudeii credeau că El vorbea despre acel magnific templu de piatră pe care îl aveau sub ochi; El însă voia să vorbească despre templul Trupului Său, după cum spune Sfântul Ioan în termeni formali.

Și dacă citim în unele locuri ale Sfintelor noastre Cărți că Iisus Hristos a fost înviat de Tatăl Său, aceste cuvinte se raportează la El ca om; după cum trebuie să raportăm la Dumnezeirea Sa aceste alte cuvinte ale Sfintei Scripturi: El S-a înviat prin propria Sa virtute.

Mai este încă ceva particular în Învierea lui Iisus Hristos: anume că El a fost primul dintre toți care a participat la această binefacere dumnezeiască. Iată de ce Sfânta Scriptură Îl numește întâiul-născut dintre morți și întâiul-născut al morților. Iar Sfântul Pavel ne spune despre El: Hristos a înviat dintre morți, ca pârgă a celor care dorm. Căci dacă moartea a venit printr-un om, tot printr-un om vine și învierea. Și după cum toți mor în Adam, tot astfel toți vor reveni la viață în Iisus Hristos, dar fiecare în rândul său: Iisus Hristos mai întâi, ca pârgă, apoi cei care sunt ai lui Iisus Hristos.

Aceste cuvinte trebuie înțelese despre învierea desăvârșită, care nimicește pentru noi orice fel de necesitate de a muri a doua oară și ne pune în posesia unei vieți nemuritoare. Or, în acest fel de înviere, Iisus Hristos ține primul rang. Căci, dacă ar fi vorba numai despre acea întoarcere la viață care nu înlătură necesitatea de a muri a doua oară, mai mulți, înainte de Iisus Hristos, înviaseră și ei; dar, revenind la viață, erau mereu obligați să moară din nou. Iisus Hristos, dimpotrivă, a biruit și a supus atât de desăvârșit moartea prin Învierea Sa, încât nu mai putea muri. Aceasta este învățătura formală a Sfântului Pavel: Iisus Hristos, înviat din morți, nu mai moare; iar moartea nu va mai avea de acum stăpânire asupra Lui.

§ III. — A TREIA ZI

Aceste cuvinte sunt adăugate articolului. Păstorul va avea grijă să le explice bine credincioșilor, pentru ca ei să nu-și închipuie nicidecum că Domnul nostru Iisus Hristos a rămas trei zile întregi în mormânt. Într-adevăr, El nu a fost închis acolo decât o zi întreagă, o parte din ziua precedentă și o parte din ziua următoare. Aceasta este de ajuns pentru ca noi să putem spune, în tot adevărul, că El a rămas trei zile în mormânt și că a înviat a treia zi.

Pentru a arăta că era Dumnezeu, El nu a voit să amâne Învierea Sa până la sfârșitul lumii; pentru a dovedi că era cu adevărat om și realmente mort, El nu a înviat imediat după moartea Sa, ci numai a treia zi după aceea. Acest interval de

timp I s-a părut suficient pentru a garanta realitatea morții Sale.

Părinții primului Conciliu de la Constantinopol au adăugat acestea: după Scripturi. Aceste cuvinte sunt împrumutate de la Apostol, iar Părinții despre care vorbim nu le-au trecut în Simbolul Credinței lor decât fiindcă învățaseră de la același Apostol cât de necesar era misterul Învierii. Dacă Iisus Hristos nu a înviat, spune Sfântul Pavel Corintenilor, predicarea noastră este zadarnică și zadarnică este și Credința voastră. Și încă: Dacă Iisus Hristos nu a înviat, Credința voastră este zadarnică, sunteți încă în păcatele voastre.

De aceea Sfântul Augustin, plin de admirație pentru această învățătură a Credinței noastre, striga: Este puțin lucru a crede că Iisus Hristos a murit; păgânii, Iudeii, cei răi cred aceasta. Da, toți cred că El a murit; dar ceea ce caracterizează Credința creștinilor este Învierea Sa. Ceea ce face măreția ei este că noi credem că El a înviat.

Iată de ce Domnul nostru vorbea atât de des despre Învierea Sa. Și chiar aproape niciodată nu vorbea despre Patima Sa cu ucenicii Săi fără să adauge câteva cuvinte despre Învierea Sa. Astfel, după ce a spus: Fiul Omului va fi dat neamurilor, va fi batjocorit, biciuit, acoperit de scuipări și dat la moarte după ce va fi fost flagelat, încheia spunând: iar a treia zi va învia.

Și atunci când Iudeii Îi cereau să-Și dovedească doctrina printr-un semn, printr-o minune oarecare, El le-a răspuns că

nu li se va da nici un alt semn decât acela al profetului Iona și că, după cum Iona a fost trei zile și trei nopți în pântecele unei balene, tot astfel Fiul Omului va fi trei zile și trei nopți în sânul pământului.

Dar pentru a pătrunde mai bine adâncimea și sensul acestui articol, trebuie să studiem și să știm trei lucruri: întâi, de ce Învierea lui Iisus Hristos era necesară; al doilea, care erau sfârșitul și scopul acestei Învieri; al treilea, în sfârșit, ce roade și ce foloase am dobândit din ea.

§ IV. — CAUZELE, SCOPUL ȘI ROADELE ÎNVIERII

Și mai întâi, era necesar ca Iisus Hristos să învie pentru a face să strălucească dreptatea lui Dumnezeu. Într-adevăr, Dumnezeu Își datora Lui Însuși să-L slăvească pe Acela care, pentru a asculta, Se smerise de bunăvoie și primise toate ocările. Aceasta este însăși rațiunea pe care ne-o dă Apostolul scriind Filipenilor: El S-a smerit pe Sine Însuși, făcându-Se ascultător până la moarte, și încă moartea pe cruce. De aceea Dumnezeu L-a înălțat.

O a doua rațiune a Învierii este că ea era necesară pentru a întări în noi Credința, fără de care omul nu ar putea fi justificat. Căci ceea ce dovedește cel mai bine că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu este Învierea Sa din morți, prin propria Sa virtute.

În al treilea rând, Învierea Domnului nostru era necesară pentru a hrăni și a susține nădejdea noastră. Într-adevăr, prin simplul fapt că Iisus Hristos a înviat, avem dreptul să nădăjduim într-un chip sigur că și noi vom învia. Căci mădularele trebuie, în mod absolut necesar, să împărtășească soarta capului. La această concluzie vrea să ajungă Apostolul în scrisorile sale atât de motivate către credincioșii din Corint și din Tesalonic; acesta este, de asemenea, raționamentul Prințului Apostolilor, care ne spune: Binecuvântat fie Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, care, după marea Sa milostivire, ne-a renăscut prin Învierea lui Iisus Hristos dintre morți, dându-ne nădejdea vie a unei moșteniri nestricăcioase!

În sfârșit, să adăugăm că Învierea Mântuitorului era necesară pentru a desăvârși misterul Mântuirii și al Răscumpărării noastre. Prin moartea Sa, Iisus Hristos ne eliberase de păcatele noastre; prin Învierea Sa, El ne reda acele bunuri prețioase pe care păcatul ni le făcuse să le pierdem. Iată de ce Apostolul nu a lipsit să spună: Iisus Hristos a fost dat pentru păcatele noastre și a înviat pentru justificarea noastră. Așadar, pentru ca lucrarea mântuirii noastre să fie completă, Învierea Domnului nostru era necesară, ca și moartea Sa.

Prin tot ceea ce am spus până aici, este ușor de prețuit avantajele considerabile pe care Învierea Domnului nostru ni le-a dobândit.

Și mai întâi, vedem în această minune un Dumnezeu nemuritor, plin de slavă, biruitor al morții și al demonului, căci toate aceste titluri Îi aparțin lui Iisus Hristos; noi le credem cu tărie și facem profesiune de a le crede.

Apoi, Învierea Mântuitorului ne merită și ne asigură propria noastră înviere. Pe de o parte, ea este cauza eficientă a acesteia, iar pe de altă parte, este modelul după care trebuie să înviem cu toții. Iată, într-adevăr, ceea ce ne afirmă Apostolul vorbind despre învierea trupurilor: Moartea a venit printr-un om, și învierea morților va veni de asemenea printr-un om. Atât este de adevărat că tot ceea ce Dumnezeu a făcut în misterul răscumpărării noastre, El a făcut slujindu-Se de omenitatea Fiului Său ca de un mijloc eficace. Astfel, Învierea Sa a fost ca un instrument pentru a o săvârși pe a noastră.

Și mai spunem că ea este modelul învierii noastre, fiindcă ea este cea mai desăvârșită. După cum Trupul lui Iisus Hristos, înviind, s-a ridicat prin transformarea Sa la o slavă nemuritoare, tot astfel și trupurile noastre, astăzi slabe și muritoare, vor fi, după înviere, îmbrăcate în slavă și în nemurire. Căci, spune Apostolul, Îl așteptăm pe Mântuitorul nostru, Domnul Iisus Hristos, care va reforma trupul nostru umilit, făcându-l asemenea Trupului Său de slavă.

Ceea ce tocmai am spus despre trup se poate aplica sufletului mort prin păcat. Învierea lui Iisus Hristos este modelul învierii sale. Apostolul ne-o învață limpede: După cum, spune el, Iisus Hristos a înviat dintre morți prin slava Tatălui Său, tot astfel

va trebui și noi să umblăm într-o viață nouă. Căci, dacă am fost altoiți în El prin asemănarea morții Sale, vom fi altoiți și prin asemănarea Învierii Sale.

Și puțin mai jos spune încă: Știm că Iisus Hristos, înviat dintre morți, nu mai moare, și că moartea nu va mai avea stăpânire asupra Lui. Căci dacă a murit pentru păcat, a murit o singură dată; iar acum, când trăiește, trăiește pentru Dumnezeu. Astfel, socotiți-vă și voi pe voi înșivă ca morți păcatului și ca nemaitrăind decât pentru Dumnezeu în Iisus Hristos.

Avem deci două lucruri de făcut pentru a imita Învierea lui Iisus Hristos. Mai întâi, după ce ne-am spălat de întinăciunile păcatului, trebuie să îmbrățișăm un nou fel de viață, în care să se poată vedea strălucind curăția moravurilor, nevinovăția, sfințenia, modestia, dreptatea, dragostea și smerenia.

Apoi, este necesar să stăruim în această viață nouă, astfel încât să nu ne abatem niciodată, cu harul lui Dumnezeu, de la calea dreptății.

Or, cuvintele Apostolului pe care tocmai le-am citat nu ne învață numai că Învierea lui Iisus Hristos ne este propusă ca model al învierii noastre, ci și că ea ne dă în realitate virtutea de a învia într-o zi și că, până atunci, ne comunică luminile și puterile necesare pentru a stărui în sfințenie, în dreptate și în împlinirea preceptelor dumnezeiești.

Căci, după cum moartea Mântuitorului nostru este un model al morții față de păcat și, mai mult, ne dă virtutea de a realiza în noi acest fel de moarte, tot astfel Învierea Sa ne dobândește puterile suficiente pentru a dobândi dreptatea, pentru a-I sluji lui Dumnezeu în pietate și în sfințenie și pentru a umbla definitiv în această viață nouă în care intrăm.

Iată, într-adevăr, ceea ce Domnul nostru a voit mai ales să dobândească prin Învierea Sa: ca noi, care mai înainte eram morți împreună cu El față de păcat și față de lume, să putem învia împreună cu El la o viață cu totul nouă și desăvârșit rânduită.

Care sunt semnele principale ale acestei învieri spirituale? Apostolul a voit să ne prevină asupra lor. Dacă, spune el, ați înviat împreună cu Iisus Hristos, căutați cele de sus, unde Iisus Hristos șade de-a dreapta Tatălui Său. Aceasta ne arată limpede că aceia care nu caută și nu doresc viața, cinstea, odihna și bogățiile decât acolo unde este Iisus Hristos, aceia sunt cu adevărat înviați împreună cu El.

Și când adaugă: Iubiți cele ale cerului, iar nu cele ale pământului, nu ne dă oare încă un alt semn pentru a recunoaște dacă suntem cu adevărat înviați împreună cu Domnul nostru? După cum gustul arată de obicei dispozițiile trupului și gradul sănătății sale, tot astfel, de îndată ce cineva gustă tot ceea ce este adevărat, tot ceea ce este cinstit, tot ceea ce este drept, tot ceea ce este sfânt, de îndată ce simte înlăuntrul său suavitatea lucrurilor cerești, aceasta este dovada

că a înviat cu adevărat la o viață nouă și spirituală, împreună cu Domnul nostru Iisus Hristos.

Capitolul al șaptelea — Despre al șaselea articol al Simbolului

S-a înălțat la ceruri, șade de-a dreapta lui Dumnezeu, Tatăl Atotputernicul

Profetul David, plin de Duhul lui Dumnezeu și contemplând Înălțarea atât de fericită și atât de glorioasă a Domnului nostru Iisus Hristos, îi cheamă pe toți oamenii să celebreze acest triumf cu avânturile celei mai vii bucurii, ale celei mai depline veselii, și strigă: Toate neamurile, bateți din mâini spre a aplauda, lăudați pe Dumnezeu și scoateți strigăte de bucurie: Dumnezeu S-a înălțat la cer în mijlocul aclamațiilor.

Aceste cuvinte îi pot face Păstorului să înțeleagă cu câtă grijă trebuie să explice acest mister și cu cât zel trebuie să-i îndemne pe credincioși nu numai să-l cunoască și să-l creadă, ci încă să-l exprime, pe cât este cu putință, cu harul lui Dumnezeu, în faptele lor și în toată purtarea lor.

§ I. — S-A ÎNĂLȚAT LA CER

Pentru a explica așa cum se cuvine acest al șaselea articol, care tratează în chip special marele mister al Înălțării, trebuie mai întâi să luăm primele cuvinte: S-a înălțat la cer, și să arătăm limpede sensul și întinderea lor.

Iată ceea ce credincioșii trebuie să creadă fără șovăire și cu foarte mare tărie despre Persoana Domnului nostru Iisus Hristos: că, după ce a împlinit și a desăvârșit misterul Răscumpărării noastre, El S-a înălțat la cer ca om, în trup și în suflet. Căci, ca Dumnezeu, El fusese acolo întotdeauna, deoarece prin Dumnezeirea Sa ocupă și umple toate locurile.

Dar Păstorul să spună bine că Domnul nostru S-a înălțat la cer prin propria Sa virtute și nu printr-o forță străină, precum Ilie, care a fost transportat acolo într-un car de foc, sau precum Profetul Habacuc ori diaconul Filip, care, purtați în văzduh de puterea dumnezeiască, au străbătut astfel distanțe considerabile.

Și nu numai ca Dumnezeu a făcut Iisus Hristos Înălțarea Sa prin această virtute atotputernică pe care o avea din însăși Dumnezeirea Sa, ci și ca om. Fără îndoială, o asemenea minune depășește forțele naturale, dar puterea cu care sufletul Său fericit era înzestrat putea transporta Trupul Său oriunde voia. Iar Trupul Său, deja glorificat, asculta fără greutate de poruncile sufletului în toate mișcările pe care acesta i le imprima.

Iată de ce credem că Iisus Hristos S-a înălțat la cer prin propria Sa virtute, și ca om, și ca Dumnezeu.

A doua parte a articolului nostru este aceasta:

§ II. — ȘADE DE-A DREAPTA TATĂLUI ATOTPUTERNIC

Să remarcăm mai întâi că aceste cuvinte cuprind un trop, adică una dintre acele schimbări de semnificație foarte întrebuințate în Sfânta Scriptură. Pentru a se acomoda felului nostru de a ne reprezenta lucrurile, această figură Îi atribuie lui Dumnezeu mădulare omenești și afecte omenești, deși este cu neputință să concepem în El ceva trupesc, fiindcă El este duh.

Dar, fiindcă între oameni a așeza pe cineva la dreapta sa înseamnă a-i da cel mai mare semn de cinste, s-a transferat ideea acestui obicei la lucrurile spirituale; și, pentru a pune în toată lumina sa slava pe care Iisus Hristos Și-a dobândit-o și care Îl înalță ca om mai presus de toate creaturile, spunem că El șade de-a dreapta Tatălui Său.

Tot astfel, această expresie, a ședea, nu reprezintă aici forma și poziția trupului; ea înseamnă posesia fermă și statornică a puterii regale și a slavei infinite pe care Iisus Hristos a primit-o de la Tatăl Său. Căci, spune Apostolul, Tatăl Său, după ce L-a înviat dintre morți, L-a făcut să șadă de-a dreapta Sa în cer, mai presus de toate Principatele, de toate Puterile, de toate

Virtuțile, de toate Domniile și de tot ceea ce se poate afla mai mare, fie în veacul de acum, fie în veacul viitor; și a pus toate lucrurile sub picioarele Sale.

Asemenea cuvinte arată limpede că această slavă este atât de proprie și particulară Domnului nostru, încât nu se poate potrivi nici unei alte creaturi. Și aceasta l-a făcut pe același Apostol să spună în alt loc: Căruia dintre Îngeri i-a spus vreodată Dumnezeu: Șezi de-a dreapta Mea?

Păstorii vor avea grijă să explice mai pe larg sensul acestui articol, relatând istoria Înălțării, așa cum Sfântul Luca a descris-o cu o exactitate minunată în cartea Faptelor Apostolilor; și, în explicațiile lor, vor trebui să facă să se remarce înainte de toate că celelalte mistere ale lui Iisus Hristos se raportează la Înălțare ca la scopul lor și că își află în ea perfecțiunea și deplina lor desăvârșire. Căci, după cum toate misterele religiei noastre încep cu Întruparea, tot astfel șederea Mântuitorului printre noi se încheie cu Înălțarea Sa.

Celelalte articole ale Simbolului care se aplică Domnului nostru Iisus Hristos ne arată smerenia Sa și uimitoarele Sale coborâri. Într-adevăr, nu s-ar putea imagina nimic mai jos și mai umil pentru Fiul lui Dumnezeu decât să fi luat natura noastră cu toate slăbiciunile ei și să fi binevoit să sufere și să moară pentru noi. Dar, proclamând în articolul precedent că El a înviat dintre morți, iar în acesta că S-a înălțat la cer și că șade de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl Său, nu putem spune

nimic mai măreț, nici mai minunat, pentru a celebra Slava și Maiestatea Sa dumnezeiască.

După ce aceste dezvoltări au fost date, rămâne să se explice cu grijă de ce Iisus Hristos S-a înălțat la ceruri.

§ III. — CAUZELE ȘI RAȚIUNILE ÎNĂLȚĂRII DOMNULUI NOSTRU

Domnul nostru S-a înălțat la cer, în primul rând, pentru că Trupul Său, devenit glorios și nemuritor prin Învierea Sa, nu mai putea să se mulțumească cu șederea pe acest pământ josnic și întunecos; Îi trebuiau de acum înălțimile și strălucirile cerului. Și aceasta, nu numai pentru a intra în posesia acestei Împărății și a acestui tron de slavă pe care le cucerise prin Sângele Său, ci încă pentru a avea grijă acolo de cele ce privesc Mântuirea noastră.

În al doilea rând, Iisus Hristos S-a înălțat la cer pentru a dovedi că Împărăția Sa nu era realmente din această lume. Împărățiile acestei lumi sunt pământești și trecătoare; ele nu se susțin decât prin bani și prin sabie. Împărăția lui Iisus Hristos nu este pământească, așa cum o așteptau Iudeii; ea este spirituală și veșnică. Iar Mântuitorul nostru ne-a arătat bine că tezaurele și bogățiile Sale sunt pur spirituale, de vreme ce a voit să-Și așeze tronul în cer, în acea Împărăție unde cei mai bogați și cei care posedă o mai mare abundență de bunuri sunt aceia care caută cu cel mai mare zel lucrurile lui Dumnezeu. Nu ne asigură oare Apostolul Sfântul Iacob că Dumnezeu i-a

ales pe săracii acestei lumi pentru a le da bogățiile Credinței și moștenirea Împărăției pe care a făgăduit-o celor care Îl iubesc?

Există o a treia rațiune pentru care Iisus Hristos S-a înălțat la cer: aceea că voia să trezească în inimile noastre gândul și dorința de a-L urma acolo. După cum ne lăsase în Moartea și în Învierea Sa modelul unei morți și al unei învieri spirituale, tot astfel, prin Înălțarea Sa, El voiește să ne învețe și să ne convingă că, deși rămânem aici jos, trebuie, prin gând, să ne transportăm până în cer și să recunoaștem, după cum spune Sfântul Pavel, că nu suntem pe pământ decât oaspeți și străini în căutarea patriei noastre și ca mădulare ale cetății Sfinților și ale casei lui Dumnezeu. Într-adevăr, spune încă același Apostol, noi trăim deja în cer.

Cât despre bunurile negrăite pe care Bunătatea lui Dumnezeu le-a revărsat asupra noastră prin acest mister, dumnezeiescul Profet David, după însuși Sfântul Pavel, le celebrase cu mult timp înainte, când cânta: Urcând la cer, El a dus roabă o mulțime de robi și a revărsat darurile Sale asupra oamenilor. Într-adevăr, la zece zile după Înălțarea Sa, El L-a trimis pe Sfântul Duh, care, prin virtutea și fecunditatea Sa, a produs acea mulțime de credincioși pe care o vedem. Astfel, El a împlinit cu adevărat făgăduințele minunate pe care le făcuse spunând Apostolilor Săi: Vă este de folos ca Eu să plec; căci dacă nu plec, Mângâietorul nu va veni la voi; dar dacă plec, vi-L voi trimite.

El S-a înălțat încă la cer, după gândul Apostolului, pentru a Se înfățișa acum pentru noi înaintea Feței lui Dumnezeu și pentru a împlini lângă Tatăl Său oficiul de Avocat. Copiii mei, spune Sfântul Ioan, vă scriu acestea ca să nu păcătuiți; dar dacă cineva păcătuiește, avem Avocat înaintea Tatălui pe Iisus Hristos, care este drept, și care este El Însuși Victima de ispășire pentru păcatele noastre. Or, nimic nu este mai potrivit să inspire credincioșilor o bucurie solidă și adevărată decât să-L vadă pe Iisus Hristos devenit apărătorul cauzei lor și mijlocitorul lor în lucrarea Mântuirii, El care se bucură lângă Tatăl Său de o putere și de o favoare fără margini.

În ultimul rând, Iisus Hristos ne-a pregătit în cer locul pe care ni-l făgăduise acolo și, în numele tuturor și ca Cap al nostru, a luat în posesie slava cerească.

Intrând în cer, El ne-a deschis porțile lui, pe care păcatul lui Adam le închisese, și ne-a pregătit o cale sigură pentru a ne conduce la fericirea veșnică, după cum le prezisese Apostolilor Săi în timpul Cinei. Și tocmai pentru a arăta încă și mai bine sinceritatea făgăduințelor Sale prin împlinirea lor, după ce a smuls din iad sufletele Sfinților, le-a dus cu El în lăcașul fericirii veșnice.

Tuturor acestor daruri cerești, atât de prețioase și atât de numeroase, care sunt pentru noi rodul Înălțării Mântuitorului, li se mai adaugă încă mai multe avantaje.

Mai întâi, Înălțarea pune culmea meritului Credinței noastre, căci Credința se aplică lucrurilor care nu se văd și care depășesc rațiunea și inteligența omului. De aceea Credința noastră ar fi pierdut mult din meritul ei dacă Domnul nostru nu ne-ar fi părăsit, de vreme ce El Însuși îi proclamă fericiți pe aceia care cred, deși nu au văzut.

Apoi, Înălțarea este foarte potrivită pentru a confirma în noi virtutea Nădejdii. Căci, într-adevăr, dacă noi credem că Iisus Hristos, ca om, S-a înălțat la cer și a făcut natura omenească să șadă de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, avem un puternic motiv de a nădăjdui că și noi, care suntem mădularele Sale, ne vom înălța acolo și ne vom reuni cu Capul nostru. De altfel, El Însuși ne-a dat asigurarea prin aceste cuvinte: Tatăl Meu, voiesc ca acolo unde sunt Eu să fie împreună cu Mine aceia pe care Mi i-ai dat.

Unul dintre cele mai mari avantaje pe care ni le dobândește încă Înălțarea este că a tras spre cer iubirea inimii noastre și a aprins-o de focul Sfântului Duh. S-a spus foarte drept că acolo unde este comoara noastră, acolo este și inima noastră. Dacă, așadar, Domnul nostru Iisus Hristos ar fi continuat să rămână cu noi pe pământ, am fi mărginit toate gândurile noastre la a-L vedea în omenitatea Sa și la a trăi în compania Sa; nu am fi privit în El decât pe omul care ar fi fost atât de bun cu noi, iar afecțiunea noastră pentru El ar fi fost cu totul naturală.

Dar, înălțându-Se la cer, El a spiritualizat iubirea noastră și, prin faptul că nu mai putem fi cu El decât prin gând, din

pricina absenței Sale, Îl cinstim și Îl iubim ca Dumnezeu. Aceasta o învățăm, pe de o parte, din exemplul Apostolilor: cât timp Mântuitorul a fost cu ei, nu aveau pentru El decât simțăminte cu totul omenești. Aceasta ne-o confirmă, pe de altă parte, mărturia Domnului nostru Iisus Hristos Însuși: Vă este de folos ca Eu să plec, le spune El Apostolilor Săi. Căci această iubire nedesăvârșită pe care o aveau pentru El cât timp era cu ei trebuia să fie desăvârșită printr-o iubire dumnezeiască, adică prin venirea Sfântului Duh în ei. De aceea adaugă îndată: Dacă nu plec, Mângâietorul nu va veni la voi.

Se cuvine să adăugăm la cele ce tocmai am spus că Înălțarea a marcat pe pământ adevărata dezvoltare a casei lui Iisus Hristos, adică a Bisericii Sale, care urma să fie îndrumată și condusă de Sfântul Duh. Pentru a-L reprezenta înaintea oamenilor, El l-a pus în fruntea acestei Biserici, ca prim Păstor și ca suveran Preot, pe Petru, principele Apostolilor; și, pe lângă aceasta, a rânduit Apostoli, Profeți, Evangheliști, Păstori și Învățători; iar de la dreapta Tatălui Său, unde șade, El nu încetează să împartă fiecăruia darurile care i se potrivesc. Aceasta este învățătura formală a Apostolului: Harul, spune el, este dat fiecăruia dintre noi după măsura darului lui Iisus Hristos.

În sfârșit, ceea ce am spus mai înainte despre Moartea și Învierea Domnului nostru este de asemenea adevărat despre Înălțarea Sa: trebuie să se facă observat credincioșilor acest lucru. Căci, într-adevăr, deși datorăm Mântuirea și Răscumpărarea noastră Patimilor Mântuitorului, deși meritele

Sale au deschis drepților poarta cerului, totuși Înălțarea Sa nu este numai un model așezat înaintea ochilor noștri pentru a ne învăța să ne înălțăm sufletele și să urcăm în duh la cer, ci ne dă și o forță și o virtute dumnezeiască ce ne fac în stare să atingem realmente scopul.

Capitolul al optulea — Despre al șaptelea articol al Simbolului

DE UNDE VA VENI SĂ JUDECE VII ȘI MORȚII

Domnul nostru Iisus Hristos împlinește față de noi trei oficii, trei slujiri de o importanță capitală și foarte potrivite pentru a înălța cinstea și slava Bisericii: acelea de Răscumpărător, de Avocat și de Judecător. În articolele precedente am arătat că, prin Patima și Moartea Sa, El i-a răscumpărat pe toți oamenii, că prin Înălțarea Sa a devenit pentru totdeauna Avocatul și Apărătorul lor. Ne rămâne acum să arătăm că El este și Judecătorul lor.

§ I. — Certitudinea judecății

Iată sensul și întinderea acestui Articol: în ziua de pe urmă, Domnul nostru Iisus Hristos va judeca întregul neam omenesc. Sfintele Scripturi, într-adevăr, menționează două

veniri ale Fiului lui Dumnezeu: cea dintâi, atunci când, pentru a ne mântui, El a luat natura noastră și S-a făcut om în sânul unei Fecioare; cea de-a doua, când, la sfârșitul veacurilor, va veni pentru a-i judeca pe toți oamenii. Această din urmă venire este numită, în Scriptură, ziua Domnului.

Ziua Domnului, spune Apostolul, va veni ca un hoț în noapte; nimeni nu cunoaște această zi, nici acest ceas, spune Însuși Mântuitorul. Pentru a dovedi realitatea acestei judecăți, ne va fi de ajuns să citățm acest cuvânt al Apostolului: Trebuie ca noi toți să ne înfățișăm înaintea tribunalului lui Iisus Hristos, pentru ca fiecare să primească ceea ce se cuvine faptelor bune sau rele pe care le-a săvârșit cât timp era îmbrăcat în trupul său.

Scriptura este plină de o mulțime de mărturii pe care Păstorii le vor găsi pretutindeni și care nu numai că dovedesc acest Adevăr, ci îl pot face sensibil credincioșilor. Și dacă, după aceste mărturii, încă de la începutul lumii, toți oamenii au dorit cu foarte mare ardoare acea zi a Domnului în care El S-a îmbrăcat cu trupul nostru, fiindcă puneau în acest mister nădejdea eliberării lor, astăzi, când Fiul lui Dumnezeu a murit și S-a înălțat la cer, suspinele și dorințele noastre cele mai arzătoare trebuie să fie pentru cealaltă zi a Domnului, în care așteptăm realizarea fericitei nădejdi și Venirea glorioasă a marelui Dumnezeu.

§ II. — DOUĂ JUDECĂȚI, UNA PARTICULARĂ ȘI CEALALTĂ GENERALĂ

Pentru a pune bine în lumină acest adevăr, Păstorii vor avea grijă să distingă două timpuri diferite în care fiecare dintre noi trebuie în mod necesar să se înfățișeze înaintea lui Dumnezeu, pentru a da socoteală de toate gândurile sale, de toate faptele sale, de toate cuvintele sale, și pentru a auzi, pe loc, sentința Judecătorului său.

Primul vine în momentul în care tocmai am părăsit viața. În acea clipă chiar, fiecare se înfățișează înaintea tribunalului lui Dumnezeu și acolo suferă o cercetare riguroasă asupra a tot ceea ce a făcut, tot ceea ce a spus, tot ceea ce a gândit în timpul vieții sale. Aceasta se numește Judecata particulară.

Cealaltă va veni atunci când toți oamenii, adunați împreună, în aceeași zi și în același loc, se vor înfățișa înaintea tribunalului Judecătorului lor. Acolo, sub ochii tuturor oamenilor din toate veacurile, toți și fiecare vor auzi Judecata pe care Dumnezeu o va fi rostit asupra lor. Iar această sentință nu va fi cea mai mică pedeapsă și cel mai mic chin al nelegiuiților și al ticăloșilor. Dimpotrivă, Sfinții și Drepții vor afla în ea o parte a răsplății lor, de vreme ce purtarea lor va fi arătată acolo așa cum a fost în timpul vieții.

Această judecată se numește Judecata generală. Dar aici trebuie în mod necesar să se arate de ce, după o Judecată particulară pentru fiecare, oamenii trebuie să mai îndure încă o Judecată generală pentru toți.

§ III. — RAȚIUNILE JUDECĂȚII GENERALE

Oamenii, murind, lasă de obicei ucenici sau prieteni care le imită exemplele, se atașează de maximele lor, le apără purtarea și faptele. De aici vine o creștere necesară în pedepsele și răsplățile lor de dincolo de mormânt. Dar această influență bună sau rea, pe care cei mai mulți dintre ei continuă să o exercite după moarte, nu se poate sfârși decât în ziua de pe urmă a lumii. Dreptatea cere deci să se facă o cercetare riguroasă asupra tuturor acestor cuvinte și asupra tuturor acestor fapte vrednice de laudă sau de mustrare. Ceea ce este cu neputință fără o judecată generală a tuturor oamenilor.

O altă rațiune este că adesea reputația celor buni este atacată, în timp ce cei răi primesc laudele datorate nevinovăției. Dreptatea dumnezeiască voiește ca cei buni să-și recapete, într-o adunare generală a tuturor oamenilor și printr-o judecată solemnă, stima pe care o merită și care le-a fost răpită pe nedrept aici jos.

Pe de altă parte, la cei buni ca și la cei răi, trupurile nu sunt niciodată străine de actele acestei vieți. Binele și răul aparțin deci trupurilor noastre într-un anumit fel, de vreme ce trupurile noastre au fost instrumentul unuia și al celuilalt. Iată de ce era cu totul potrivit să se hotărască pentru trupuri, ca și pentru suflete, răsplățile sau pedepsele veșnice pe care amândouă le merită. Or, acest dublu scop nu poate fi atins decât prin Învierea și Judecata generală a tuturor oamenilor.

În sfârșit, deoarece pe acest pământ adversitatea și prosperitatea sunt aproape fără deosebire partea celor buni și a

celor răi, trebuia să se dovedească faptul că Înțelepciunea și Dreptatea infinită a lui Dumnezeu conduc și cârmuiesc toate lucrurile.

Or, nu era de ajuns să existe în cealaltă lume răsplăți pentru cei buni și pedepse pentru cei răi; aceste răsplăți și aceste pedepse trebuiau să fie hotărâte într-o Judecată publică și generală. Acesta era mijlocul de a le face cunoscute tuturor într-un chip foarte strălucit și de a-i obliga pe toți oamenii să dea Dreptății și Providenței lui Dumnezeu laudele pe care le merită. Nu se văzuseră oare de mai multe ori chiar drepții, în timpul șederii lor pe acest pământ, plângându-se pe nedrept de această Providență, atunci când cei răi, lângă ei, trăiau în belșug și în onoruri?

Picioarele mele au șovăit, spunea însuși Profetul David, pașii mei aproape s-au abătut de la cale, fiindcă am văzut cu gelozie și cu regret pacea păcătoșilor. Iată, spune el puțin mai departe, iată că păcătoșii și fericiții veacului au dobândit bogății, iar eu am zis: Așadar, în zadar mi-am păstrat inima curată și mi-am păstrat mâinile nevinovate, de vreme ce sunt lovit de plăgi toată ziua și sunt pedepsit încă de dimineață.

Și această plângere, mulți alții au făcut-o auzită asemenea lui. Trebuia deci, în mod absolut necesar, o Judecată generală, pentru ca oamenii să nu spună: Dumnezeu Se plimbă în cer, fără a Se îngriji de lucrurile pământului. Așadar, pe bună dreptate s-a așezat acest Adevăr printre cele douăsprezece Articole ale Credinței noastre, pentru a întări credința acelora

care ar fi putut să se îndoiască de Dreptatea și de Providența lui Dumnezeu.

De altfel, era de cel mai mare folos să se propună această Judecată a lui Dumnezeu celor buni și celor răi, pentru a-i mângâia pe unii și a-i înfricoșa pe ceilalți; pentru a-i împiedica pe cei dintâi să se descurajeze, făcându-le cunoscută Dreptatea lui Dumnezeu, și pentru a-i abate pe cei din urmă de la rău prin teama de supliciile veșnice.

De aceea, Iisus Hristos, Dumnezeul și Mântuitorul nostru, vorbind despre ziua de pe urmă, a declarat El Însuși că va fi o Judecată generală. El i-a arătat semnele premergătoare, pentru ca, văzându-le sosind, să ne fie cu putință să cunoaștem că sfârșitul lumii este aproape. Apoi, în chiar momentul în care Se înălța la cer, a trimis Îngeri să-i mângâie prin aceste cuvinte pe Apostolii Săi întristați: Acest Iisus, care tocmai v-a părăsit și S-a înălțat la cer, Se va întoarce într-o zi în același fel în care L-ați văzut urcând acolo.

§ IV. — PENTRU CE JUDECATA ESTE DATĂ LUI IISUS HRISTOS

Sfintele noastre Cărți afirmă că această Judecată a fost rezervată Domnului nostru Iisus Hristos nu numai ca Dumnezeu, ci și ca om. Este adevărat că puterea de a judeca este comună celor trei Persoane ale Sfintei Treimi, totuși o atribuim în chip special Fiului, după cum Îi atribuim Înțelepciunea.

Că Fiul trebuie deci să judece lumea ca om, aceasta ne-o asigură El Însuși: După cum Tatăl, spune El, are viața în Sine Însuși, tot astfel a dat Fiului să aibă și El viața în Sine Însuși; și I-a dat puterea de a face Judecata, fiindcă este Fiul Omului.

De altfel, era cu totul potrivit ca această Judecată să fie exercitată de Iisus Hristos. De vreme ce era vorba de a judeca oameni, nu trebuiau oare acești oameni să-L vadă pe Judecătorul lor cu ochii trupului, să audă cu urechile lor sentința pronunțată și, în sfârșit, să-și cunoască Judecata prin propriile lor simțuri? Nu era oare și o dreptate care trebuia făcută lui Iisus Hristos? Pe pământ, El fusese judecat și condamnat în chipul cel mai nedrept de judecători perverși; nu trebuia oare, după aceea, să Se arate, la rândul Său, tuturor ochilor, șezând pe tribunalul Său pentru a-i judeca pe toți oamenii?

De aceea, principele Apostolilor, după ce a expus în casa lui Corneliu principalele adevăruri ale Religiei creștine, după ce a învățat că Iisus Hristos a fost pironit pe Cruce și dat la moarte de Iudei și că a treia zi a înviat, are grijă să adauge: Și El ne-a poruncit să predicăm poporului, să dăm mărturie că El este Acela care a fost rânduit de Dumnezeu Judecătorul viilor și al morților.

§ V. — SEMNELE PREMERGĂTOARE ALE JUDECĂȚII

Trei semne principale, ne spune Sfânta Scriptură, trebuie să preceadă Judecata generală: predicarea Evangheliei pe tot pământul, apostazia și Anticristul. Într-adevăr, Domnul nostru Iisus Hristos ne declară că Evanghelia Împărăției va fi predicată în lumea întreagă, spre mărturie tuturor neamurilor, și atunci va veni sfârșitul. La rândul său, Apostolul ne previne să nu ne lăsăm amăgiți crezând că ziua Domnului este aproape. Căci, atâta vreme cât apostazia nu va fi venit și omul păcatului nu se va fi arătat, Judecata nu va avea loc.

În ceea ce privește forma și natura Judecății, Păstorii își vor face cu ușurință o idee justă, studiind-o în profețiile lui Daniel, în Sfintele Evanghelii și în Apostolul Sfântul Pavel.

§ VI. — SENTINȚA CELOR BUNI ȘI ACEEA A CELOR RĂI

Aici trebuie examinați și cântăriți cu cea mai mare grijă chiar termenii sentinței Judecătorului suveran. Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, aruncând o privire de bunăvoință asupra celor buni așezați la dreapta Sa, le va spune cu o bunătate infinită: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu; luați în stăpânire Împărăția care v-a fost pregătită de la începutul lumii.

Este ușor de înțeles că nu se poate auzi nimic mai plăcut decât aceste cuvinte, mai ales dacă sunt comparate cu osândirea celor răi și dacă se reflectează în sine că această sentință îi cheamă pe Sfinți și pe Drepți de la osteneli la odihnă, dintr-o vale de lacrimi la bucurii negrăite, din toate mizeriile vieții la

fericirea veșnică pe care o vor fi meritat prin exercitarea Dragostei.

Întorcându-Se apoi către cei care vor fi la stânga Sa, El va lăsa să izbucnească împotriva lor Dreptatea Sa în acești termeni: Depărtați-vă de la Mine, blestemaților, în focul veșnic care a fost pregătit demonului și îngerilor săi.

Aceste prime cuvinte: depărtați-vă de la Mine, exprimă cea mai mare pedeapsă care îi va lovi pe cei reprobați, aceea de a fi alungați și privați cu totul de vederea lui Dumnezeu, fără a fi mângâiați de nădejdea de a intra vreodată din nou în posesia unui Bine atât de desăvârșit. Această pedeapsă teologii o numesc pedeapsa damnării, fiindcă osândiții în iad vor fi privați pentru totdeauna de strălucirile vederii lui Dumnezeu.

Cuvântul care urmează: blestemaților, sporește încă în chip crud înfricoșătoarea lor nenorocire. Într-adevăr, dacă, în momentul în care îi alungă din Prezența Sa, Dumnezeu ar fi binevoit să lase să cadă asupra lor cea mai mică binecuvântare, ei ar fi simțit o mare ușurare. Dar, vai! nu au nimic asemănător de așteptat pentru a-și îndulci suferința, iar Dreptatea dumnezeiască, izgonindu-i, va avea prea mult dreptate să-i copleșească cu toate blestemele Sale.

În focul veșnic. Aceste cuvinte desemnează un alt fel de pedeapsă, pe care teologii o numesc pedeapsa simțirii, fiindcă simțurile trupului sunt organele ei, ca în supliciul vergilor, al biciurilor sau al altora mai grave. Dar dacă, dintre toate

chinurile, cel mai simțit și cel mai dureros este acela al focului, și dacă, pe de altă parte, se adaugă la aceasta faptul că aceste chinuri nu vor avea niciodată sfârșit, se va rămâne convins că pedeapsa osândiților este culmea tuturor pedepselor.

Și ceea ce face să se simtă și mai bine excesul nenorocirii lor sunt aceste cuvinte care încheie sentința Judecătorului suveran: care a fost pregătit demonului și îngerilor săi. Natura noastră este astfel făcută încât suportăm mai ușor toate relele care ne ating atunci când avem parte de tovarăși de nenorocire, a căror prudență și bunătate le pot îndulci într-un anumit fel. Dar care nu va fi cumplita nenorocire a celor reprobați atunci când, în mijlocul torturilor lor, se vor vedea în imposibilitatea de a se smulge din tovărășia demonilor, aceste ființe atât de perverse?

Totuși, sentința de osândire rostită împotriva lor de Mântuitorul va fi desăvârșit dreaptă, deoarece, în nelegiuirea lor, vor fi neglijat toate datoriile pe care adevărata pietate li le impunea, refuzând să dea de mâncare celui flămând, de băut celui însetat, respingându-i pe străini fără a le da ospitalitate, neîmbrăcându-l pe cel gol și nevizitându-i pe cei închiși și pe cei bolnavi.

Iată adevăruri pe care Păstorii trebuie să le repete credincioșilor cât mai des cu putință, pentru a-i pătrunde de ele. Nimic nu este mai puternic, dacă sunt crezute cu tărie, pentru a reprima patimile rele ale inimii și pentru a-i îndepărta pe oameni de păcat. De aceea Ecleziasticul ne spune:

În toate lucrările tale, adu-ți aminte de cele de pe urmă ale tale și nu vei păcătui niciodată.

Căci, într-adevăr, ar trebui să fii împins spre rău cu o violență extraordinară pentru a nu fi readus la iubirea Virtuții prin acest gând că într-o zi va trebui să te înfățișezi înaintea Judecătorului, care este Dreptatea însăși, și să-I dai socoteală nu numai de toate faptele tale, de toate cuvintele tale, ci chiar și de gândurile tale cele mai tainice, și să înduri pedeapsa pe care acestea o vor fi meritat.

Dreptul, dimpotrivă, nu poate decât să se simtă din ce în ce mai îndemnat la practica Sfințeniei. Bucuria lui va fi mare, chiar în sânul sărăciei, al ocării și al chinurilor, dacă își înalță gândurile către acea zi glorioasă în care, după luptele acestei vieți pline de mizerii, va fi proclamat biruitor înaintea întregului univers, introdus în Patria cerească și copleșit de onoruri dumnezeiești și veșnice.

Aici Păstorii nu mai au deci decât să-i îndemne pe credincioși, și nu vor lipsi să o facă, să-și rânduiască viața cât mai bine cu putință, să se exercite în toate lucrările pietății, pentru ca să poată aștepta cu o încredere desăvârșită această mare zi a Domnului și chiar să o dorească cu cea mai vie ardoare, așa cum se cuvine unor copii care voiesc să meargă către Tatăl lor.

Capitolul al nouălea — Despre al optulea articol al Simbolului

CRED ÎN DUHUL SFÂNT

§ I. — Necesitatea credinței în Duhul Sfânt

Până aici am vorbit despre prima și despre a doua Persoană a Sfintei Treimi și am dat asupra acestui dublu subiect explicațiile cuvenite. Acum este vorba să expunem ceea ce Simbolul ne învață despre a treia Persoană, care este Duhul Sfânt. Este un punct care cere tot zelul și toată aplicarea Păstorilor.

Căci nu le este mai îngăduit creștinilor să ignore sau să cunoască greșit acest Articol decât Articolele precedente. De aceea Apostolul nu a voit să lase un anumit număr de Efeseni în neștiința în care se aflau cu privire la Duhul Sfânt. După ce

i-a întrebat dacă L-au primit, ei i-au răspuns că nici măcar nu știau dacă există un Duh Sfânt. Îndată el le-a pus această întrebare: Ce Botez ați primit, deci?

Aceste cuvinte ne arată că credincioșii sunt riguros obligați să aibă o cunoaștere specială a acestui Articol. Iar primul rod pe care îl vor dobândi din el este că, dacă vor considera cu seriozitate că tot ceea ce posedă datorează liberalității și bunătății Duhului Sfânt, vor deveni mai smeriți și mai modești în gândurile și simțămintele lor despre ei înșiși și își vor pune toată nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu. Or, nu este aceasta, pentru creștin, primul pas spre Înțelepciune și, prin urmare, spre Fericirea veșnică?

§ II. — CE ESTE DUHUL SFÂNT

Pentru început, trebuie mai întâi explicat bine ce idee și ce sens se leagă aici de cuvântul Duh Sfânt. Căci, într-adevăr, el se poate aplica deopotrivă Tatălui și Fiului. Amândoi sunt duhuri și Amândoi sunt Sfinți, iar noi facem profesiune de a crede că Dumnezeu este duh. Pe de altă parte, acest nume se dă de asemenea Îngerilor și sufletelor drepților. Trebuie deci luat seama ca în mintea credincioșilor să nu fie nici echivoc, nici eroare.

Prin urmare, este necesar să li se învețe că prin Duhul Sfânt se înțelege aici a treia Persoană a Sfintei Treimi. Astfel este El numit uneori în Vechiul Testament și foarte adesea în Noul. David Îi spune lui Dumnezeu în rugăciunea sa: Nu îndepărta

de la mine pe Duhul Tău Sfânt. Înțeleptul strigă: Cine va cunoaște planurile Tale, Doamne, dacă nu acela căruia îi vei da Înțelepciunea și căruia îi vei trimite de sus pe Duhul Tău Sfânt? În alt loc, el spune: Dumnezeu a creat Înțelepciunea în Duhul Sfânt.

În Noul Testament, Iisus Hristos poruncește să se boteze neamurile în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Citim acolo că Preasfânta Fecioară a zămislit de la Duhul Sfânt. În sfârșit, Sfântul Ioan ne trimite la Iisus Hristos pentru ca El să ne boteze în Duhul Sfânt; fără a mai vorbi de un mare număr de alte texte ale Sfintelor noastre Cărți, unde întâlnim aceeași expresie.

Și nimeni nu trebuie să găsească straniu că nu s-a dat un nume particular celei de-a treia Persoane a Sfintei Treimi, la fel ca primei și celei de-a doua. Dacă a doua Persoană are un nume care Îi este propriu, dacă Se numește Fiul, aceasta este fiindcă nașterea Sa veșnică din Tatăl se numește în mod propriu generație, după cum am spus în articolele precedente. Iar din moment ce această naștere poate purta numele de generație, avem dreptul să numim Fiu Persoana care emană și Tată pe aceea din care emană.

Dar, deoarece emanarea celei de-a treia Persoane nu are un nume care să-I fie propriu și este numită pur și simplu aspirație și purcedere, care sunt nume comune, prin aceasta însăși Persoana astfel produsă este în mod necesar lipsită de o denumire particulară. Iar rațiunea este că toate numele pe care

le dăm lui Dumnezeu suntem siliți să le împrumutăm din lucrurile create. Și cum, pe de altă parte, nu cunoaștem în creaturi altă comunicare de natură și de esență decât aceea care se face pe calea generației, ne este cu neputință să exprimăm printr-un nume propriu această comunicare pe care Dumnezeu o face din Sine Însuși și din întreaga Sa Ființă pe calea iubirii.

De aceea, a treia Persoană a Sfintei Treimi poartă denumirea comună de Duh Sfânt; denumire care, de altfel, I se potrivește desăvârșit, fiindcă, pe de o parte, Ea, a treia Persoană, răspândește în sufletele noastre viața spirituală, viața Duhului, iar pe de altă parte, fără suflarea și inspirația acestui Duh preasfânt, nu putem face nimic care să merite Viața veșnică.

După ce sensul cuvântului Duh Sfânt a fost bine explicat, trebuie apoi să se învețe poporului că Duhul Sfânt este Dumnezeu, asemenea Tatălui și Fiului, că Le este egal în toate lucrurile, Atotputernic asemenea Lor, veșnic asemenea Lor și, asemenea Lor, de o perfecțiune, de o măreție, de o bunătate, de o înțelepciune infinită, într-un cuvânt, că are aceeași natură.

Această egalitate este suficient indicată prin acest mic cuvânt: în, pe care îl întrebuințăm atunci când spunem: Cred în Duhul Sfânt. Căci acest cuvânt îl așezăm înaintea numelui fiecărei Persoane a Sfintei Treimi: Cred în Dumnezeu și în Iisus Hristos; este un fel de a exprima plinătatea și tăria Credinței noastre.

De altfel, acest Adevăr are de partea sa mărturiile cele mai puțin îndoielnice ale Sfintei Scripturi. De pildă, atunci când Sfântul Petru, în Faptele Apostolilor, spune: Anania, pentru ce Satan a ispitit inima ta până la a te face să minți Duhului Sfânt? adaugă îndată: nu oamenilor ai mințit, ci lui Dumnezeu; dând astfel numele de Dumnezeu Aceluia pe care tocmai Îl numise Duhul Sfânt.

Tot astfel, Apostolul, scriind Corintenilor, aplică Duhului Sfânt numele de Dumnezeu pe care tocmai îl rostise. Sunt, le spune el, felurite lucrări, dar este același Dumnezeu care lucrează toate în toți. Și adaugă: da, unul și același Duh lucrează toate aceste lucruri, împărțind fiecăruia darurile Sale după cum voiește.

Mai mult, același Apostol atribuie Duhului Sfânt, în Cartea Faptelor, ceea ce Profeții raportează numai la Dumnezeu. Isaia spusese: Am auzit acest glas al Domnului: Pe cine voi trimite? Apoi El mi-a zis: Mergi, spune acestui popor: inima voastră se îngreuiază, iar urechile voastre devin surde, și vă acoperiți ochii ca să nu vedeți, și vă închideți urechile ca să nu auziți. Or, Apostolul, citând aceste cuvinte și adresându-se Iudeilor, se exprimă astfel: Ceea ce Duhul Sfânt a spus prin gura Profetului Isaia este foarte adevărat.

Pe de altă parte, atunci când vedem Sfânta Scriptură alăturând Persoana Duhului Sfânt de Persoana Tatălui și a Fiului, ca în locul unde poruncește să se confere Botezul în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, nici o îndoială nu mai este

posibilă asupra adevărului acestui mister; căci, dacă Tatăl este Dumnezeu și dacă Fiul este Dumnezeu, suntem obligați să recunoaștem că și Duhul Sfânt este Dumnezeu, de vreme ce Scriptura Îl așază pe același rang cu Tatăl și cu Fiul.

Mai mult, faptul de a fi botezat în numele unei creaturi oarecare nu poate procura nici un folos. Oare în numele lui Pavel ați fost botezați?, spune Apostolul; și vorbind astfel, el voia să facă să se înțeleagă în chip vădit că un botez de acest fel ar fi nefolositor pentru Mântuire. Dacă deci suntem botezați în numele Duhului Sfânt, trebuie să mărturisim că El este Dumnezeu.

Aceeași ordine a celor trei Persoane dumnezeiești, care ne furnizează dovada Dumnezeirii Duhului Sfânt, se remarcă de asemenea în această Epistolă a Sfântului Ioan, unde citim: Trei sunt cei care dau mărturie în cer: Tatăl, Cuvântul și Duhul Sfânt; și acești trei nu sunt decât una și aceeași realitate. Această ordine se regăsește și în această laudă măreață a Sfintei Treimi, care încheie Psalmii și Cântările sacre: Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh!

În sfârșit, ceea ce confirmă cu putere acest Adevăr este că Sfânta Scriptură atribuie în chip formal Duhului Sfânt tot ceea ce, după datele Credinței, este propriu numai lui Dumnezeu. Astfel, Îi recunoaște temple: Nu știți, spune Apostolul, că mădularele voastre sunt temple ale Duhului Sfânt? Îi atribuie puterea de a sfinți, de a da viață și de a cerceta adâncurile lui

Dumnezeu, de a vorbi prin Profeți, de a fi pretutindeni; tot atâtea perfecțiuni care nu se potrivesc decât lui Dumnezeu.

Nu este totul. Trebuie, mai mult, să li se explice credincioșilor, și cu multă grijă, nu numai că Duhul Sfânt este Dumnezeu, ci încă și că El este a treia Persoană în Esența dumnezeiască, desăvârșit distinctă de Tatăl și de Fiul și produsă prin Voința unuia și a celuilalt. Aceasta este însăși învățătura Credinței. Căci, fără a mai vorbi de celelalte mărturii ale Scripturii, forma Botezului pe care Mântuitorul nostru ne-a învățat-o arată foarte limpede că Duhul Sfânt este o a treia Persoană care subzistă prin Ea Însăși în natura dumnezeiască și care este distinctă de celelalte două.

Astfel declară Apostolul când spune: Harul Domnului nostru Iisus Hristos, și Dragostea lui Dumnezeu, și împărtășirea Duhului Sfânt să fie cu voi toți. Amin!

Dar ceea ce, mai mult decât orice altceva, pune acest adevăr în deplină lumină este declarația formală a primului Conciliu ecumenic de la Constantinopol. Pentru a respinge erezia absurdă și nelegiuită a lui Macedoniu, Părinții acestui conciliu au adăugat Simbolului de la Niceea aceste cuvinte atât de importante: Cred în Duhul Sfânt, Domnul și de viață Făcătorul, care purcede de la Tatăl și de la Fiul, care împreună cu Tatăl și cu Fiul este adorat și glorificat, care a grăit prin Profeți.

Mărturisind că Duhul Sfânt este Domnul nostru, ei arată prin fapt cât este El mai presus de Îngeri, care sunt totuși cele mai nobile duhuri pe care Dumnezeu le-a creat, toți, după mărturia Sfântului Pavel, duhuri slujitoare, trimise să-și exercite slujirea în favoarea celor care trebuie să fie moștenitorii mântuirii.

Ei spun încă și că El dă viață, fiindcă din unirea sa cu Dumnezeu sufletul dobândește o viață mai reală decât aceea de care se bucură trupul prin unirea sa cu sufletul. Și deoarece Sfânta Scriptură atribuie Duhului Sfânt această unire a sufletului cu Dumnezeu, este limpede că există perfectă dreptate în a-I da numele de Duh dătător de viață.

Pentru a explica cuvintele care urmează: Care purcede de la Tatăl și de la Fiul, trebuie să li se facă bine înțeles credincioșilor că Duhul Sfânt purcede din toată veșnicia de la Tatăl și de la Fiul ca dintr-un principiu unic. Acest adevăr este propus Credinței noastre prin însăși definițiile Bisericii, de care un creștin nu are niciodată dreptul să se îndepărteze, și este confirmat prin autoritatea Sfintelor noastre Cărți și a Conciliilor.

Într-adevăr, Domnul nostru Iisus Hristos, vorbind despre Duhul Sfânt, spune: El Mă va glorifica, pentru că va primi din ceea ce este al Meu. Și atunci când vedem în Sfânta Scriptură că El este numit când Duhul lui Hristos, când Duhul Tatălui; că este trimis când de Tatăl, când de Fiul, aceasta este dovada vădită că El purcede deopotrivă de la unul și de la celălalt.

Cel care nu are Duhul lui Iisus Hristos, spune Sfântul Pavel, nu este al Lui. Și în Epistola către Galateni, el Îl numește iarăși pe Duhul Sfânt Duhul lui Iisus Hristos: Dumnezeu, spune el, a trimis în inimile voastre Duhul Fiului Său, care strigă: Tatăl meu, Tatăl meu. La rândul Său, Domnul nostru, în Sfântul Matei, Îl numește Duhul Tatălui: Nu voi sunteți cei care vorbiți, ci Duhul Tatălui vostru.

Iar la Cină, El Se exprimă astfel: Mângâietorul pe care Eu vi-L voi trimite este Duhul adevărului, care purcede de la Tatăl și care va da mărturie despre Mine. În alt loc, El ne anunță în acești termeni că același Duh Sfânt va fi trimis de Tatăl: Tatăl Îl va trimite în numele Meu. Toate aceste expresii se înțeleg în mod vădit despre purcederea Duhului Sfânt; este deci foarte limpede și foarte sigur că El purcede de la Tatăl și de la Fiul.

Iată ce va trebui spus despre Persoana Duhului Sfânt.

§ III. — DESPRE LUCRURILE CARE SUNT ATRIBUITE ÎN CHIP SPECIAL DUHULUI SFÂNT

Dar, mai mult, Păstorii vor trebui să explice cu grijă anumite efecte minunate, anumite daruri alese pe care Credința I le atribuie și care ies și decurg din El ca din izvorul veșnic al Bunătății. Este adevărat că toate lucrările exterioare ale Sfintei Treimi sunt comune celor trei Persoane. Totuși, există unele care sunt atribuite mai îndeosebi Duhului Sfânt, pentru a ne face să înțelegem că ele vin din imensa Dragoste a lui Dumnezeu față de noi. Duhul Sfânt, într-adevăr, purcede din

Voința lui Dumnezeu, ca printr-o înflăcărare de iubire, și de aceea este ușor de conceput că efectele care Îi sunt atribuite în chip special trebuie să decurgă din Iubirea infinită a lui Dumnezeu pentru noi.

Din aceeași rațiune, Duhul Sfânt este numit dar. Căci se numește dar ceea ce este acordat cu liberalitate, în mod gratuit și fără nădejde de răsplată. Astfel, toate bunurile, toate harurile pe care le-am primit de la Dumnezeu — și ce avem noi pe care să nu-l fi primit de la El?, spune Apostolul — le avem din liberalitatea Duhului Sfânt. Iar aceasta trebuie să o recunoaștem cu o sinceră și pioasă recunoștință.

Efectele produse de Duhul Sfânt sunt numeroase. Căci, fără a vorbi aici despre creație, despre propagarea creaturilor și despre cârmuirea lumii, subiecte pe care le-am tratat în primul articol al Simbolului, tocmai am demonstrat că Lui I se atribuie în mod propriu vivificarea spirituală, iar cuvintele următoare ale lui Ezechiel sunt o adevărată mărturie în favoarea acestui Adevăr: Vă voi da Duhul Meu și veți trăi.

Iată cum Isaia enumeră efectele sau darurile principale ale Duhului Sfânt și pe acelea care Îi convin mai îndeosebi: Îl numește Duhul Înțelepciunii și al înțelegerii, Duhul Sfatului și al Tăriei, Duhul Științei și al Pietății, Duhul fricii de Domnul. Efecte pe care le numim în mod obișnuit Darurile Duhului Sfânt și cărora li se dă uneori chiar numele de Duh Sfânt. De aceea, remarcă judicios Sfântul Augustin, „atunci când întâlnim cuvântul Duh Sfânt în Sfânta Scriptură, trebuie să

vedem bine dacă este vorba de a treia Persoană a Sfintei Treimi sau numai de efectele și de lucrările Sale. Căci aceste două lucruri se deosebesc unul de celălalt atât cât Dumnezeu Însuși Se deosebește de creatură."

Se cuvine să se scoată în relief aceste comentarii cu o grijă deosebită, căci aceste daruri ale Duhului Sfânt sunt pentru noi ca un izvor dumnezeiesc din care scoatem preceptele Vieții creștine, și prin ele încă putem ști dacă Duhul Sfânt locuiește cu adevărat în noi.

Între aceste daruri mărețe, acela care, în mintea noastră, trebuie să treacă înaintea tuturor celorlalte este Harul care ne justifică și care ne marchează cu pecetea Duhului Sfânt, care a fost făgăduit și care este arvuna moștenirii noastre. Într-adevăr, acest har este cel care ne leagă de Dumnezeu prin legăturile cele mai strânse ale iubirii, care aprinde în inimile noastre zelul arzător al pietății, care ne face să începem o viață nouă, care ne face părtași ai naturii dumnezeiești și ne face să merităm numele și calitatea reală de copii ai lui Dumnezeu.

Capitolul al zecelea — Despre al nouălea articol al Simbolului

Cred sfânta biserică catolică, împărtășirea sfinților

Pentru a înțelege îndată cu câtă grijă și cu câtă atenție vor trebui Păstorii să lucreze pentru a explica bine credincioșilor acest al nouălea articol al Simbolului, două considerații sunt necesare și suficiente.

Prima este că, după observația Sfântului Augustin, Profeții au vorbit mai limpede și mai pe larg despre Biserică decât despre Iisus Hristos, căci prevedeau că vor fi mult mai multe erori, voite și nevoite, asupra acestui punct decât asupra misterului Întrupării. Într-adevăr, nu aveau să lipsească nelegiuiții care să pretindă, după imitația maimuței care vrea să facă să se creadă că este om, cu tot atâta orgoliu câtă răutate, că numai ei sunt catolici, că Biserica Catolică este la ei și numai la ei.

A doua considerație este că acela care va fi întipărit adânc în inima sa credința în adevărul Bisericii nu va avea greutate să evite teribilul pericol al ereziei. Nu ești eretic prin simplul fapt că păcătuiești împotriva Credinței, ci fiindcă disprețuiești autoritatea Bisericii și te atașezi cu încăpățânare de opinii rele.

Dacă deci este cu neputință ca un creștin să fie atins de această ciumă înfricoșătoare a ereziei atâta vreme cât continuă să creadă ceea ce acest articol propune Credinței sale, Păstorii trebuie să-și dubleze străduințile pentru a-i instrui pe credincioși asupra acestui mister, pentru a-i pune astfel la adăpost împotriva artificiilor vrăjmașului și pentru a-i ajuta să stăruie în Credință.

De altfel, acest articol depinde de cel precedent. După ce am arătat că toată sfințenia vine de la Duhul Sfânt ca de la izvorul și Autorul ei, recunoaștem acum, pe cale de concluzie, că sfințenia care este în Biserică nu poate ieși decât din El.

§ I. — CE ESTE BISERICA

Cuvântul Biserică vine din greacă. Latinii l-au împrumutat din această limbă și, după publicarea Evangheliei, l-au consacrat exclusiv lucrurilor sfinte. Să vedem care este sensul lui. El înseamnă propriu-zis convocare. Dar, cu timpul, autorii l-au împrumutat adesea pentru a desemna o adunare, o reuniune de oameni, fără a cerceta dacă acești oameni Îl adorau pe adevăratul Dumnezeu sau falsele divinități.

Citim în cartea Faptelor că grefierul cetății Efes, după ce a liniștit poporul, i-a spus: Dacă aveți vreo altă pricină de propus, o vom putea trata într-o adunare legitimă. Astfel, adunarea poporului din Efes este numită legitimă, deși acest popor era dedat cultului Dianei.

Și nu numai neamurilor care nu-L cunosc pe Dumnezeu li se dă acest nume de Biserică, ci uneori el este aplicat chiar adunărilor celor răi și ale nelegiuiților. Urăsc Biserica celor răi, spune Profetul, și nu voi ședea cu nelegiuiții.

Dar, după aceea, uzul obișnuit al Sfintei Scripturi a fost de a consacra acest cuvânt pentru a desemna numai societatea creștină și adunările credincioșilor, adică ale acelora care au fost chemați prin credință la lumina adevărului și la cunoașterea lui Dumnezeu, care au risipit întunericul neștiinței și al erorii, care adoră cu pietate și sfințenie pe Dumnezeul cel viu și adevărat și care Îi slujesc din toată inima.

În sfârșit, pentru a spune totul într-un cuvânt, Biserica, după Sfântul Augustin, este poporul credincios răspândit în întregul univers.

Dar acest cuvânt al Bisericii cuprinde adevărate mistere și mistere foarte importante. Într-adevăr, dacă îl înțelegem în sensul de convocare, vedem îndată strălucind înaintea ochilor noștri dulceața și lumina Harului dumnezeiesc și simțim cât de mult se deosebește Biserica de toate celelalte societăți. Acestea nu se susțin decât prin rațiunea și prudența omenească; aceea

se sprijină pe Înțelepciunea și Sfatul lui Dumnezeu Însuși. Căci Dumnezeu ne-a chemat lăuntric prin inspirația Duhului Său Sfânt, care deschide inimile, și în afară prin grija și slujirea Păstorilor și a predicatorilor.

Și vedem curând că scopul acestei chemări este cunoașterea și posesia lucrurilor veșnice, dacă observăm numai că altădată poporul credincios, sub legea lui Moise, se numea sinagogă, adică turmă. Căci, spune Sfântul Augustin, acest nume îi fusese dat fiindcă, asemenea animalelor care caută să se grupeze pentru a trăi, el nu avea în vedere decât bunuri pământești și pieritoare. Dimpotrivă, poporul creștin se numește nu sinagogă, ci adunare sau convocare, fiindcă disprețuiește lucrurile pământești și pieritoare, pentru a nu se atașa decât de bunurile cerești și nepieritoare.

Există încă și alte nume misterioase care slujesc pentru a desemna Societatea creștinilor. Astfel, Apostolul Sfântul Pavel o numește Casa și Edificiul lui Dumnezeu. Îți scriu, îi spune el lui Timotei, pentru ca, dacă voi întârzia prea mult, să știi cum trebuie să te porți în casa Dumnezeului celui viu, coloana și temelia Adevărului.

Biserica este numită aici casă fiindcă este ca o familie, care nu este cârmuită decât de unul singur, Tatăl familiei, și în care toate bunurile spirituale sunt comune. I se mai dă numele de turmă a oilor lui Iisus Hristos, care este Păstorul ei și, în același timp, poarta staulului; acela de mireasă a lui Iisus Hristos: V-am logodit, spune Apostolul Corintenilor, cu un singur

Mire, Iisus Hristos, pentru a vă înfățișa Lui ca pe o fecioară curată.

Să-l ascultăm spunând Efesenilor: Bărbaților, iubiți-vă soțiile, după cum Iisus Hristos iubește Biserica. Apoi, vorbind despre Căsătorie: Acest Sacrament este mare, o spun în Iisus Hristos și în Biserică. Și, în sfârșit, acela de Trup al lui Iisus Hristos, după cum se poate vedea în Epistolele către Efeseni și către Coloseni. Aceste diferite nume sunt foarte potrivite pentru a-i îndemna pe credincioși să se facă vrednici de Clemența și de Bunătatea infinită a lui Dumnezeu, care i-a ales pentru a face din ei poporul Său.

§ II. — DOUĂ PĂRȚI ALE BISERICII, UNA TRIUMFĂTOARE, CEALALTĂ LUPTĂTOARE

După aceste explicații, va fi necesar să se enumere diferitele părți care alcătuiesc Biserica și să se arate deosebirile care există între fiecare dintre ele. Astfel, credincioșii vor cunoaște mai bine natura, proprietățile, darurile și harurile acestei Biserici atât de dragi lui Dumnezeu și nu vor înceta să laude numele Său de trei ori sfânt.

Există în Biserică două părți principale: una care se numește triumfătoare, iar cealaltă luptătoare.

Biserica triumfătoare este acea Societate atât de strălucită și atât de fericită a duhurilor cerești și a tuturor acelora care au dobândit biruința asupra lumii, asupra trupului și asupra

demonului, vrăjmașul nostru înverșunat, și care acum, eliberați fără întoarcere de mizeriile vieții, se bucură de Fericirea veșnică.

Biserica luptătoare este Societatea tuturor credincioșilor care trăiesc încă pe pământ. Ea se numește luptătoare fiindcă este obligată să susțină un război neîncetat împotriva celor mai cruzi vrăjmași: lumea, trupul și Satan.

Totuși, nu trebuie să credem pentru aceasta că există două Biserici. Nu, Biserica este una, dar este alcătuită din două părți. Dintre aceste două părți, una a precedat-o pe cealaltă și este deja în posesia Patriei cerești. A doua merge în fiecare zi pe urmele celei dintâi, până când, în sfârșit, se va uni cu Mântuitorul nostru și se va odihni în sânul Fericirii veșnice.

Biserica luptătoare cuprinde două feluri de persoane: cei buni și cei răi. Cei răi participă la aceleași Sacramente și mărturisesc aceeași Credință ca cei buni; dar se deosebesc de ei prin purtare și moravuri. Cei buni nu sunt aceia care sunt uniți numai prin mărturisirea aceleiași Credințe și prin participarea la aceleași Sacramente, ci aceia care sunt legați unii de alții prin duhul Harului și prin legătura Dragostei. Despre ei s-a spus: Domnul cunoaște pe cei ce sunt ai Săi.

Oamenii pot și ei, după anumite conjecturi, să presupună cine sunt aceia care trebuie așezați printre cei buni, dar nu o pot afirma niciodată cu certitudine. De aceea trebuie să ne ferim să credem că Domnul nostru Iisus Hristos a voit să vorbească

despre această parte a Bisericii atunci când ne trimite la Biserică și ne poruncește să-i ascultăm. De vreme ce este necunoscută, cum am putea ști, fără teamă de a ne înșela, la ce tribunal trebuie să recurgem și cărei autorități trebuie să ne supunem?

Biserica îi cuprinde deci fără deosebire pe cei buni și pe cei răi, după cum ne învață Sfânta Scriptură și Părinții, și după cum Apostolul arăta spunând: Nu este decât un singur trup și un singur duh. Înțeleasă astfel, Biserica este cunoscută de toată lumea. Este cetatea așezată pe munte și care se vede din toate părțile. Ea nu trebuie să fie necunoscută nimănui, de vreme ce toți trebuie să-i asculte.

Și ceea ce dovedește încă faptul că ea îi cuprinde nu numai pe cei buni, ci și pe cei răi, este ceea ce ne învață Evanghelia prin mai multe parabole: de pildă, când ne spune că Împărăția cerurilor, adică Biserica luptătoare, este asemenea unui năvod aruncat în mare, unui ogor în care s-a semănat neghină peste grâul bun, unei arii unde se păstrează paiele împreună cu grâul, celor zece fecioare dintre care unele sunt nebune, iar altele înțelepte. Și, cu mult timp înainte, Arca lui Noe, în care erau închise toate speciile de animale, curate și necurate, era deja figura și imaginea Bisericii.

Totuși, deși Credința catolică învață ca pe un adevăr statornic și neîndoielnic că cei răi, ca și cei buni, fac parte din Biserică, ea voiește totodată să se arate credincioșilor cât de diferită este condiția lor. Cei răi, într-adevăr, nu sunt în Biserică decât

precum paiele amestecate în arie cu grâul bun sau precum mădulare moarte pe un trup viu.

§ III. — CINE SUNT ACEIA CARE NU APARȚIN BISERICII

Din ceea ce tocmai am spus rezultă că numai trei feluri de persoane sunt excluse din Biserică: mai întâi necredincioșii, apoi ereticii și schismaticii, și în sfârșit excomunicații. Necredincioșii, fiindcă nu au fost niciodată în sânul ei, nu au cunoscut-o și nu au participat la nici un Sacrament în societatea creștinilor. Ereticii și schismaticii, fiindcă au părăsit-o și, de atunci, nu-i pot aparține mai mult decât un dezertor aparține armatei pe care a părăsit-o.

Totuși, nu se poate nega că ei rămân sub puterea ei. Ea are dreptul de a-i judeca, de a-i pedepsi, de a-i lovi cu anatema. În sfârșit, excomunicații, fiindcă ea i-a alungat din sânul său prin comuniunea sa, atâta vreme cât nu se convertesc.

Cât despre toți ceilalți, oricât de răi și oricât de criminali ar fi, nu este îndoielnic că fac încă parte din Biserică. Și acesta este un adevăr care nu poate fi repetat prea mult credincioșilor, pentru ca, dacă din nefericire viața Conducătorilor lor spirituali ar deveni scandaloasă, ei să știe bine că până și asemenea Păstori ar aparține totuși Bisericii și nu ar pierde nimic din autoritatea lor.

Este destul de obișnuit să se dea numele de Biserică unor simple părți ale Bisericii universale. Astfel, Apostolul vorbește despre Biserica din Corint, din Galatia, din Laodiceea, din Tesalonic. El numește chiar Biserică familii particulare de creștini. Astfel, poruncește să fie salutată Biserica domestică a Priscăi și a lui Acvila; iar în alt loc: Acvila și Priscila, spune el, împreună cu Biserica din casa lor, vă salută foarte afectuos în Domnul. El se exprimă în același fel scriindu-i lui Filimon.

Uneori, cuvântul Biserică nu desemnează decât Prelații și Păstorii. Dacă nu te ascultă, spune Iisus Hristos, spune-l Bisericii, adică Păstorilor ei. În sfârșit, locul unde se adună poporul pentru a asculta Cuvântul lui Dumnezeu sau pentru a împlini vreo datorie religioasă, chiar acel loc este numit biserică. Dar în acest articol, ansamblul tuturor creștinilor, buni și răi, cei care trebuie să asculte, ca și cei care poruncesc, toți sunt deopotrivă cuprinși sub numele de Biserică.

§ IV. — CARACTERELE PROPRII ALE BISERICII, UNITATEA

A venit momentul să li se facă cunoscute credincioșilor proprietățile și caracterele Bisericii. Nimic nu este mai potrivit pentru a-i face să simtă ce imensă binefacere le-a acordat Dumnezeu, făcându-i să se nască și să crească în sânul ei.

Primul caracter pe care i-l dă Simbolul de la Niceea este Unitatea. Porumbița mea este unică, spune Mirele din Cântări, numai ea este frumoasă. Or, atunci când spunem că o

mulțime atât de mare de oameni, răspândită în atâtea locuri diferite, este una, aceasta este fiindcă, după cum spune Apostolul scriind Efesenilor, nu este decât un Domn, o Credință, un Botez.

Într-adevăr, Biserica nu are decât un singur Cap, un singur conducător nevăzut, pe Domnul nostru Iisus Hristos, rânduit de Tatăl veșnic Cap al întregii Biserici, care este Trupul Său; și un singur Cap văzut, care este succesorul legitim al Sfântului Petru pe Scaunul Romei.

Toți Părinții sunt unanimi asupra acestui punct: că acest Cap văzut al Bisericii era necesar pentru a stabili și a păstra unitatea ei. Sfântul Ieronim înțelesese admirabil acest lucru și îl spune foarte bine împotriva lui Iovinian: unul singur este ales, pentru ca, odată constituit Capul, să nu mai existe pretext de schismă. Și în scrisoarea sa către Papa Sfântul Damas: să dispară invidia, ambiția și măreția romană! Eu vorbesc succesorului unui pescar și ucenicului Crucii. Neurmând alt Cap dintâi decât pe Iisus Hristos, sunt unit în comuniune cu Sfinția Voastră, adică cu Scaunul Sfântului Petru. Știu că Biserica a fost zidită pe această piatră. Oricine mănâncă Mielul în afara acestei Case este un profan; toți cei care nu vor fi în Arca lui Noe în timpul potopului vor pieri în ape.

Cu mult înainte de Sfântul Ieronim, Sfântul Irineu vorbise în același sens; iar Sfântul Ciprian, tratând la rândul său despre Unitatea Bisericii, se exprimă astfel: Domnul îi spune lui Petru: „Eu îți spun ție că tu ești Petru și pe această piatră voi

zidi Biserica Mea." Astfel, El Își zidește Biserica pe unul singur. Și dacă, după Învierea Sa, acordă o putere egală tuturor Apostolilor Săi; dacă le spune: După cum Tatăl Meu M-a trimis pe Mine, și Eu vă trimit pe voi; primiți pe Duhul Sfânt; totuși, pentru a face unitatea mai izbitoare, voiește, în Autoritatea Sa suverană, ca această unitate, încă de la început, să nu izvorască decât din unul singur.

Optat de Mileve îi spune lui Parmenian: Nu vă puteți scuza sub pretext de neștiință; căci știți că scaunul episcopal al Romei a fost dat mai întâi Sfântului Petru, care l-a ocupat ca Șef al tuturor Apostolilor. În acest scaun unic trebuia să fie păstrată unitatea de către toți, de teamă ca fiecare dintre Apostoli să nu pretindă a se face independent în al său. De atunci, acela este în mod necesar schismatic și prevaricator care îndrăznește să ridice un alt scaun împotriva acestuia, care este unic.

Apoi Sfântul Vasile scrie: Petru a fost așezat pentru a fi temelia. El Îi spusese lui Iisus Hristos: Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu; iar la rândul său i s-a spus că era Petru, deși nu era piatră în același fel ca Iisus Hristos, care este figura nemișcată, ci numai prin Voința lui Iisus Hristos. Dumnezeu comunică oamenilor propriile Sale demnități. El este preot și face preoți; El este piatră și dă calitatea de piatră, făcându-i astfel pe slujitorii Săi părtași la ceea ce Îi este propriu.

Să-l ascultăm, în sfârșit, pe Sfântul Ambrozie: Dacă cineva obiectează Bisericii că se poate mulțumi cu Iisus Hristos drept Cap și Mire unic și că nu îi trebuie altul, răspunsul este ușor. Iisus Hristos este pentru noi nu numai Autorul, ci și adevăratul Slujitor lăuntric al fiecărui Sacrament. El este cu adevărat Cel care botează și dezleagă, și totuși nu a încetat să aleagă oameni pentru a fi slujitorii exteriori ai Sacramentelor. Astfel, deși cârmuiește El Însuși Biserica prin influența tainică a Duhului Său, El așază de asemenea în fruntea ei un om pentru a fi Vicarul Său și depozitarul exterior al Puterii Sale. Unei Biserici văzute îi trebuia un Cap văzut. Iată de ce Mântuitorul nostru l-a rânduit pe Sfântul Petru Cap și Păstor al întregii turme a credincioșilor, atunci când i-a încredințat sarcina de a paște oile Sale. Totuși, a făcut-o în termeni atât de generali și atât de întinși, încât a voit ca aceeași putere de a cârmui întreaga Biserică să treacă la succesorii săi.

De altfel, este unul și același Duh, scrie Apostolul Corintenilor, care comunică harul credincioșilor, după cum sufletul însuflețește toate mădularele unuia și aceluiași trup. Lucrați, le spunea el Efesenilor, îndemnându-i să păstreze unitatea, lucrați cu grijă pentru a păstra unitatea Duhului în legătura păcii; voi nu alcătuiți decât un singur trup și un singur Duh. Căci, după cum trupul omenesc este alcătuit din mai multe mădulare și toate aceste mădulare sunt însuflețite de un singur suflet, care comunică diferitelor organe proprietățile lor speciale, ochilor pe aceea de a vedea, urechilor pe aceea de

a auzi, tot astfel Trupul mistic al lui Iisus Hristos, care este Biserica, este alcătuit din toți credincioșii.

Nu există de asemenea decât o singură Nădejde la care suntem toți chemați, după cum atestă același Apostol în același loc, deoarece nădăjduim toți același lucru, adică Viața veșnică și fericită. Nu există decât o singură Credință, pe care toți trebuie să o păstreze și să o mărturisească public. Să nu fie schisme între voi, spune Sfântul Pavel. Nu există, în sfârșit, decât un singur Botez, care este pecetea Credinței creștine.

§ V. — SFINȚENIA BISERICII

Al doilea caracter al Bisericii este Sfințenia. Voi sunteți neamul ales, spune Sfântul Petru, neamul sfânt.

Or, spunem că Biserica este sfântă:

1° Pentru că este închinată și consacrată lui Dumnezeu. Într-adevăr, este obiceiul de a atribui această calitate obiectelor corporale sau materiale prin faptul că sunt destinate și întrebuințate pentru cultul lui Dumnezeu. Astfel, de pildă, în Legea veche, vasele, veșmintele și altarele, precum și întâii-născuți care erau consacrați Celui Preaînalt, erau numiți sfinți.

Și nu trebuie să ne mirăm că Biserica este numită sfântă, deși cuprinde mulți păcătoși. Credincioșii sunt sfinți fiindcă au devenit poporul lui Dumnezeu și sunt consacrați lui Iisus Hristos prin Credință și prin Botezul pe care l-au primit; sunt

sfinți, deși prea adesea săvârșesc greșeli și nu împlinesc tot ceea ce au făgăduit. Astfel, cei care au îmbrățișat o artă continuă să poarte numele profesiei lor, chiar atunci când nu îi respectă regulile. Iată de ce Sfântul Pavel le dă Corintenilor numele de sfințiți și de sfinți, deși află în mijlocul lor creștini pe care îi numea trupești și cărora le adresa mustrări încă și mai severe.

2° Biserica este sfântă fiindcă este unită cu un Cap sfânt al cărui Trup este: cu Domnul nostru Iisus Hristos, Izvorul oricărei Sfințenii, care revarsă asupra ei darurile Sfântului Duh și tezaurele Bunătății dumnezeiești. De aceea Sfântul Augustin, explicând aceste cuvinte ale Profetului David: „Păzește sufletul meu, fiindcă sunt sfânt", spune admirabil: „Să nu se teamă acest trup mistic al lui Iisus Hristos, care nu face cu adevărat decât un singur om, să nu se mai teamă să ridice glasul din toate părțile pământului și să spună împreună cu Capul său și sub Capul său: sunt sfânt; căci a primit harul Sfințeniei, harul Botezului și al Învierii din păcate."

Și puțin mai jos: „Dacă este adevărat că toți creștinii și credincioșii botezați în Iisus Hristos s-au îmbrăcat în Iisus Hristos, după cum Apostolul o afirmă în cuvintele sale: Voi toți care ați fost botezați în Iisus Hristos v-ați îmbrăcat în Iisus Hristos; dacă este adevărat că au devenit mădularele Trupului Său și că totuși îndrăznesc să spună că nu sunt sfinți, ei aduc injurie Capului ale cărui mădulare sunt sfinte."

3° În sfârşit, Biserica este sfântă fiindcă numai ea posedă cultul Sacrificiului legitim şi întrebuinţarea mântuitoare a Sacramentelor, aceste instrumente eficiente ale Harului dumnezeiesc prin care Dumnezeu ne comunică Sfinţenia. În afara ei, este cu neputinţă a fi cu adevărat sfânt. Este deci cu totul evident că Biserica este sfântă. Da, şi ea este sfântă tocmai fiindcă este Trupul lui Iisus Hristos, care o sfinţeşte şi o curăţă în Sângele Său.

§ VI. — BISERICA ESTE CATOLICĂ

Al treilea caracter al Bisericii este că ea este catolică, adică Universală. Şi acest nume i se potriveşte desăvârşit, căci, spune Sfântul Augustin, numai prin lumina Credinţei, ea se întinde de la răsărit până la apus. Ea nu este, precum statele pământului sau feluritele erezii, mărginită la hotarele unui regat sau la o rasă de oameni, sciţi sau barbari, liberi sau robi, bărbat sau femeie; ea cuprinde totul în măruntaiele dragostei sale.

De aceea se spune despre Domnul nostru: Tu ne-ai răscumpărat şi ne-ai redat lui Dumnezeu în Sângele Tău, scoţându-ne din orice trib, din orice limbă, din orice popor, din orice neam, şi ai făcut din noi o Împărăţie pentru Dumnezeul nostru.

Despre Biserică spunea David: Cere de la Mine şi Îţi voi da neamurile ca moştenire şi marginile pământului ca hotare ale stăpânirii Tale. Şi în alt loc: Îmi voi aminti de Rahab şi de

Babilon, care Mă vor cunoaște, și o mulțime de neamuri se vor naște în sânul ei.

De altfel, toți credincioșii care au existat de la Adam până astăzi, toți cei care vor exista cât va fi lumea lume, mărturisind adevărata Credință, aparțin aceleiași Biserici întemeiate pe Apostoli și pe Profeți. Căci toți au fost așezați și întemeiați pe Iisus Hristos, Piatra din capul unghiului, care din cele două popoare a făcut unul singur și care a vestit Pacea celor ce erau departe.

O altă rațiune pentru care Biserica este numită Catolică este că toți cei care doresc să dobândească Mântuirea veșnică trebuie să se alipească de ea și să intre în sânul ei, după cum odinioară trebuia să intre în arcă pentru a nu pieri în apele potopului. Aceasta este, așadar, una dintre mărcile cele mai sigure pentru a deosebi adevărata Biserică de cele false.

§ VII. — BISERICA ESTE APOSTOLICĂ

Iată un ultim caracter propriu pentru a ne face să deosebim adevărata Biserică: ea vine de la Apostoli, depozitarii marii binefaceri a revelației. Doctrina ei nu este ceva nou și care începe acum; nu, este adevărul transmis odinioară de Apostoli și răspândit de ei în întregul univers.

Este deci evident pentru toți că limbajul nelegiuit al ereticilor de astăzi este cu totul contrar Credinței adevăratei Biserici, fiindcă este atât de opus doctrinei predicate de Apostoli și

păstrate de la ei până la noi. Iată de ce Părinții Conciliului de la Niceea, pentru a face cunoscut tuturor care era Biserica catolică, au adăugat Simbolului, printr-o inspirație dumnezeiască, cuvântul Apostolică.

Și, într-adevăr, Duhul Sfânt, care cârmuiește Biserica, nu o cârmuiește decât prin slujitori apostolici, adică prin succesorii legitimi ai Apostolilor. Acest Duh a fost dat mai întâi Apostolilor, dar apoi, datorită Bunătății infinite a lui Dumnezeu, a rămas întotdeauna în Biserică. Și, fiindcă ea este singura cârmuită de Duhul Sfânt, ea este și singura infailibilă în Credință și în regula moravurilor. Dimpotrivă, toate celelalte care uzurpă numele de Biserici sunt sub conducerea duhului demonului și cad în mod necesar în cele mai funeste erori de doctrină și de morală.

§ VIII. — FIGURI ALE BISERICII ÎN VECHIUL TESTAMENT

Figurile Vechiului Testament posedă o virtute minunată pentru a atinge inima credincioșilor și pentru a le readuce în memorie adevărurile cele mai importante. De aceea Apostolii nu au lipsit să se slujească de ele în acest scop. Iată de ce, la rândul lor, Păstorii se vor feri bine să neglijeze un mijloc de instruire atât de folositor.

Or, dintre toate aceste figuri, cea mai expresivă este Arca lui Noe. Zidită după porunca formală a lui Dumnezeu, ea era prin aceasta însăși o figură a Bisericii. Asupra acestui punct nu

este posibilă nici o îndoială. Dumnezeu a statornicit și a întemeiat Biserica Sa în asemenea condiții încât aceia care ar intra în ea prin Botez ar fi păziți de moartea veșnică, pe când aceia care ar rămâne în afara sânului ei ar pieri îngropați sub crimele lor; aceasta a fost soarta celor care nu se aflau în Arcă.

O altă figură este încă această mare cetate a Ierusalimului, al cărei nume Sfintele Scripturi îl întrebuințează adesea pentru a semnifica Sfânta Biserică. Numai înăuntrul zidurilor ei era îngăduit să se ofere sacrificii lui Dumnezeu. Tot astfel, în Sfânta Biserică a lui Dumnezeu, și nicăieri altundeva, se află adevăratul cult, adevăratul Sacrificiu, singurul care Îi este plăcut.

§ IX. — CUM ADEVĂRUL BISERICII ESTE UN ARTICOL DE CREDINȚĂ

În sfârșit, Păstorii vor avea grijă să-i învețe pe credincioși de ce este un articol de Credință a crede Biserica. Rațiunea și simțul sunt pe deplin suficiente pentru a ne asigura că există pe pământ o Biserică, adică o societate de oameni devotați și consacrați lui Iisus Hristos. Pentru a fi convinși de aceasta, Credința nu pare necesară. Iudeii și turcii înșiși știu că Biserica există.

Dar, pentru Misterele pe care ea le cuprinde, acelea despre care tocmai am vorbit și acelea despre care vom vorbi în Sacramentul Ordinului, mintea are nevoie să fie luminată de

Credință pentru a le pricepe, iar rațiunea singură nu ar putea să o convingă de ele.

Astfel, acest articol nu depășește mai puțin decât celelalte întinderea naturală și puterile minții noastre. Avem deci dreptate să spunem că nu prin inteligență, ci prin luminile Credinței cunoaștem originea, darurile și excelența Bisericii.

Căci, într-adevăr, această Biserică nu este lucrarea omului. Dumnezeul nemuritor a întemeiat-o pe piatra neclintită. Profetul David ne-o spune în chip expres: Cel Preaînalt a întemeiat-o El Însuși. De aceea ea este numită moștenirea lui Dumnezeu și poporul lui Dumnezeu.

Puterea ei nu îi vine nici ea de la oameni, ci de la Dumnezeu; și, după cum natura este incapabilă să-i dea această putere, tot astfel Credința, iar nu natura, ne face să admitem că ea a primit cheile Împărăției cerurilor, puterea de a ierta păcatele, de a-i excomunica pe păcătoși, de a consacra adevăratul Trup al lui Iisus Hristos și, în sfârșit, că cetățenii care rămân în sânul ei nu au aici jos o locuință statornică, ci caută cetatea viitoare în care trebuie să locuiască într-o zi.

Suntem deci riguros ținuți să credem că Biserica este Una, Sfântă și Catolică.

Dar dacă, crezând în cele trei Persoane ale Sfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, ne punem în Ele Credința și încrederea, aici, dimpotrivă, vorbim altfel și facem profesiune

de a crede o Biserică Sfântă, iar nu în o Biserică sfântă. Și prin acest fel diferit de a ne exprima păstrăm distincția necesară între Creator și lucrurile pe care El le-a creat, și atribuim Bunătății Sale dumnezeiești toate darurile pe care Biserica le posedă.

§ X. — ÎMPĂRTĂȘIREA SFINȚILOR

Sfântul Ioan Evanghelistul, scriindu-le credincioșilor despre misterele Credinței, le dă rațiunea pentru care îi instruiește asupra acestor adevăruri: pentru ca, le spune el, să intrați în societate cu noi, iar societatea noastră să fie cu Tatăl și cu Iisus Hristos, Fiul Său. Or, această societate este Împărtășirea Sfinților, despre care se vorbește în acest articol.

Și dea Dumnezeu ca Păstorii să aibă același zel ca Pavel și ceilalți Apostoli pentru a răspândi această învățătură! Căci ea nu este numai un fel de dezvoltare a articolului precedent și o doctrină rodnică prin ea însăși în roade alese; această învățătură este și pentru noi o călăuză și un învățător în folosirea pe care trebuie să o facem de adevărurile cuprinse în Simbol. Într-adevăr, nu trebuie să studiem și să cercetăm aceste adevăruri decât pentru a ne face vrednici să fim primiți în această mare și fericită Societate a Sfinților și pentru a stărui apoi în ea necontenit, mulțumind cu bucurie lui Dumnezeu Tatăl, care ne-a făcut vrednici, prin lumina Credinței, de partea și de moștenirea Sfinților.

Se cuvine deci să se arate bine mai întâi credincioșilor că această parte a articolului este o dezvoltare mai completă a ceea ce am spus mai înainte despre Sfânta Biserică catolică. Fiindcă această Biserică este cârmuită de unul și același Duh, toate bunurile pe care le-a primit devin în mod necesar un fond comun.

Rodul tuturor Sacramentelor aparține tuturor. Căci Sacramentele, și mai ales Botezul, care este ca poarta prin care oamenii intră în Biserică, sunt tot atâtea legături sacre care îi unesc pe toți și îi alipesc de Iisus Hristos.

Și ceea ce dovedește că Împărtășirea Sfinților nu este nimic altceva decât Împărtășirea Sacramentelor sunt aceste cuvinte ale Părinților Conciliului de la Niceea adăugate Simbolului: Mărturisesc un singur Botez. Căci toate celelalte Sacramente, și Euharistia în particular, sunt inseparabile de Sacramentul Botezului. Și chiar numele de împărtășire se poate aplica fiecăruia dintre ele, căci fiecare dintre ele ne unește cu Dumnezeu și ne face părtași ai naturii dumnezeiești prin harul pe care ni-l comunică. Dar acest nume i se potrivește mai bine Euharistiei decât oricărui altul, fiindcă ea este cea care desăvârșește în chip principal această împărtășire.

Mai este încă un alt fel de împărtășire de considerat în Biserică. Dragostea este principiul ei. Într-adevăr, deoarece această virtute nu își caută niciodată propriile interese, ea face să se întoarcă spre folosul tuturor lucrările sfinte și pioase ale fiecăruia. Astfel învață Sfântul Ambrozie, explicând aceste

cuvinte ale Psalmistului: Sunt unit cu inima tuturor celor care se tem de Tine. „După cum un mădular, spune el, participă la toate bunurile trupului, tot astfel cel care este unit cu cei care se tem de Dumnezeu participă la toate faptele bune."

De aceea Domnul nostru Iisus Hristos, în Rugăciunea pe care ne-a învățat-o, ne poruncește să spunem pâinea noastră, iar nu pâinea mea, și tot astfel în rest, pentru a ne arăta că nu trebuie să ne gândim numai la noi, ci încă și la binele și la mântuirea tuturor celorlalți.

Pentru a marca această comunitate de bunuri în Biserică, Sfintele noastre Cărți întrebuințează adesea comparația atât de justă a mădularelor trupului omenesc. Într-adevăr, există mai multe mădulare în trupul omului și, cu toate acestea, ele nu formează decât un singur trup. Și toate împlinesc nu aceeași funcție, ci funcția particulară care le este proprie. De asemenea, nu toate au aceeași demnitate, iar funcțiile lor nu sunt nici deopotrivă de folositoare, nici deopotrivă de onorabile; totuși, niciunul dintre ele nu își propune avantajul și folosul particular, ci avantajul și folosul întregului trup.

Pe de altă parte, ele sunt atât de strâns unite și atât de bine asociate între ele, încât, dacă unul dintre aceste mădulare suferă vreo durere, toate celelalte o simt la fel prin afinitate și prin simpatie. Dacă, dimpotrivă, este fericit, toate celelalte împărtășesc fericirea lui.

Or, putem contempla acest spectacol în Biserică. Ea cuprinde multe mădulare diferite și neamuri felurite, Iudei, Neamuri, oameni liberi și robi, bogați și săraci. Dar, de îndată ce au primit Botezul, toți nu fac decât un singur Trup, al cărui Cap este Iisus Hristos.

Mai mult, fiecare în Biserică are funcția sa determinată. Unii sunt apostoli, alții sunt doctori, dar toți sunt stabiliți pentru folosul întregii Societăți. Unii au sarcina de a porunci și de a învăța, alții au datoria de a asculta și de a se supune.

Totuși, aceste bunuri atât de prețioase și atât de multiple, aceste daruri ale Dărniciei dumnezeiești, merg întotdeauna către cei care trăiesc creștinește, păstrează Dragostea, practică Dreptatea și sunt plăcuți lui Dumnezeu.

Cât despre mădularele moarte, adică nefericiții robi ai păcatului și lipsiți de harul lui Dumnezeu, ei nu pierd, cu toate acestea, avantajul de a face încă parte din trupul Bisericii; dar, fiind morți, nu primesc roadele spirituale care aparțin creștinilor cu adevărat drepți și pioși. Cu toate acestea, prin simplul fapt că sunt încă mădulare ale Bisericii, ei se află ajutați, pentru a redobândi Harul pe care l-au pierdut și Viața spirituală, de către cei care trăiesc viața duhului; și culeg anumite roade de mântuire, de care rămân lipsiți cei care sunt cu totul tăiați din sânul Bisericii.

Bunurile care sunt astfel comune tuturor nu sunt numai darurile care ne fac drepți și plăcuți lui Dumnezeu. Sunt încă

și harurile gratuite, precum știința, darul profeției, darul limbilor și al minunilor, și celelalte daruri de aceeași natură. Aceste privilegii, care sunt acordate uneori chiar și celor răi, nu se dau niciodată pentru un interes personal, ci pentru binele și zidirea întregii Biserici. Astfel, darul vindecărilor nu este acordat spre avantajul celui care se bucură de el, ci spre folosul bolnavilor pe care îi vindecă.

În sfârșit, tot ceea ce adevăratul creștin posedă trebuie să privească drept un bun comun cu toți, și întotdeauna trebuie să fie gata și grabnic să vină în ajutorul lipsei și mizeriei aproapelui. Căci, dacă acela care posedă îl vede pe fratele său în nevoie fără a-l ajuta, aceasta este o dovadă vădită că nu are Dragostea lui Dumnezeu în el.

De aici este evident că aceia care fac parte din această Împărtășire se bucură deja de o fericire vrednică de prețuit și pot repeta cu tot adevărul împreună cu Profetul David: Cât de iubite sunt corturile Tale, Doamne, Dumnezeul puterilor! Sufletul meu suspină și cade ca în leșin gândindu-se la Casa Domnului. Fericiți, Dumnezeul meu, cei care locuiesc în Casa Ta!

Capitolul al unsprezecelea — Despre al zecelea articol al Simbolului

CRED IERTAREA PĂCATELOR

Nu există nimeni care, văzând această dogmă a Iertării păcatelor printre articolele Simbolului, să se poată îndoi fie și o singură clipă că se află în fața unui mister cu totul dumnezeiesc și absolut necesar Mântuirii. Am demonstrat mai înainte: fără o Credință fermă în tot ceea ce Simbolul ne propune spre a crede, nu este cu putință nici o pietate.

Totuși, dacă acest adevăr, care este deja destul de limpede prin el însuși, ar mai avea nevoie de unele dovezi, ar fi de ajuns să redăm cuvintele pe care le-a rostit Domnul nostru puțin înainte de Înălțarea Sa, când a deschis inteligența Apostolilor Săi pentru a-i face să înțeleagă Scripturile: Trebuia, spune El, ca Hristos să pătimească și să învie a treia zi dintre morți, și ca Pocăința și Iertarea păcatelor să fie predicate în numele Său tuturor neamurilor, începând de la Ierusalim.

Meditând aceste cuvinte, Păstorii nu vor avea greutate să vadă că, dacă sunt obligați să transmită credincioșilor toate Adevărurile Religiei, Domnul le face o datorie strictă și riguroasă de a explica cu cea mai mare grijă acest capitol al Iertării păcatelor.

§ I. — EXISTĂ ÎN BISERICĂ O PUTERE DE A IERTA PĂCATELE

Datoria Păstorului va fi deci să învețe aici că nu numai că se găsește Iertarea păcatelor în Biserica Catolică, după această profeție a lui Isaia: Poporul care va locui în sânul ei va fi curățit de păcatele sale, ci încă și că Biserica însăși are puterea de a ierta păcatele. Și atunci când preoții se folosesc în mod legitim de această putere și după regulile prescrise de Domnul nostru Iisus Hristos, trebuie să credem că păcatele sunt iertate și dezlegate.

În momentul în care facem prima noastră profesiune de Credință, primind sfântul Botez care ne curățește, iertarea pe care o primim este atât de deplină și atât de întreagă, încât nu ne mai rămâne absolut nimic de șters, fie din vina originară, fie din greșelile săvârșite prin voința noastră proprie, nici vreo pedeapsă de îndurat pentru a le ispăși.

Dar, cu toate acestea, harul Botezului nu eliberează pe nimeni de neputințele naturii. Dimpotrivă, mai avem încă de luptat împotriva mișcărilor concupiscenței, care nu încetează să ne poarte spre rău; iar în această luptă abia s-ar putea găsi un om

a cărui rezistență să fie destul de riguroasă și grija pentru mântuirea sa destul de veghetoare ca să scape de orice rană.

Dacă, așadar, era necesar ca Biserica să aibă puterea de a ierta păcatele, trebuia de asemenea ca Botezul să nu fie pentru ea singurul mijloc de a se sluji de aceste chei ale Împărăției cerurilor pe care le primise de la Iisus Hristos; trebuia ca ea să fie capabilă să le ierte greșelile tuturor adevăraților penitenți, chiar dacă ar fi păcătuit până în ultima clipă a vieții lor.

Avem în Sfintele noastre Cărți mărturiile cele mai pozitive în favoarea acestui adevăr. Astfel, în Sfântul Matei, Domnul îi spune lui Petru: Îți voi da cheile Împărăției cerurilor; tot ceea ce vei lega pe pământ va fi legat în cer, și tot ceea ce vei dezlega pe pământ va fi dezlegat în cer. El spune la fel tuturor Apostolilor: Tot ceea ce veți lega pe pământ va fi legat în cer, și tot ceea ce veți dezlega pe pământ va fi dezlegat în cer.

Sfântul Ioan, la rândul său, ne asigură că Iisus Hristos, după ce a suflat asupra Apostolilor, le-a spus: Primiți pe Duhul Sfânt: păcatele vor fi iertate celor cărora le veți ierta, și vor fi ținute celor cărora le veți ține.

Și nu trebuie să ne închipuim că această putere de a ierta se aplică numai anumitor feluri de greșeli. Nu. Nu există nici una, oricât de criminală ar fi sau ar fi presupusă, pe care Sfânta Biserică să nu o poată ierta. Nu există nimeni, oricât de rău și oricât de vinovat ar fi, care să nu trebuiască să nădăjduiască cu siguranță iertarea sa, cu condiția ca pocăința sa să fie sinceră.

Nici această putere nu este limitată astfel încât să se poată folosi de ea numai într-un timp determinat. Oricare ar fi ceasul în care păcătosul voiește să se întoarcă la bine, nu trebuie respins. Aceasta este porunca formală a Domnului nostru. Atunci când principele Apostolilor L-a întrebat dacă trebuie să ierte de mai mult de șapte ori, El i-a răspuns: nu de șapte ori, ci de șaptezeci de ori câte șapte.

§ II. — CUI I-A FOST ÎNCREDINȚATĂ, ÎN BISERICĂ, PUTEREA DE A IERTA PĂCATELE

Dacă privim această putere în cei care trebuie să o exercite, îi găsim limite. Într-adevăr, Domnul nostru nu a voit să încredințeze tuturor creștinilor o funcție atât de înaltă și atât de sfântă; El i-a însărcinat cu ea numai pe Episcopi și pe Preoți.

Dacă, pe de altă parte, considerăm această putere în felul de a o exercita, ea este de asemenea limitată. Numai prin Sacramente, administrate fiecare după forma cerută, pot fi iertate păcatele. Biserica nu a primit dreptul de a le ierta altfel. Astfel, în Iertarea păcatelor, Preoții și Sacramentele sunt pure instrumente de care Domnul nostru Iisus Hristos, unicul Autor și Împărțitor al Mântuirii noastre, binevoiește să Se slujească pentru a șterge fărădelegile noastre și pentru a ne da harul justificării.

§ III. — PUTEREA DE A IERTA PĂCATELE ESTE O MARE BINEFACERE

Pentru ca credincioșii să fie în stare să prețuiască, așa cum se cuvine, această mare Binefacere a infinitei Milostiviri a lui Dumnezeu față de Biserica Sa și, prin urmare, să profite de ea cu toată graba zelului și a pietății, Păstorii se vor strădui să pună în deplină lumină excelența și întinderea unui asemenea Har.

Și nu le va fi greu să atingă acest scop, dacă vor avea grijă să arate bine care este puterea capabilă să ierte păcatele și să-i facă pe oameni să treacă de la rău la bine. Este sigur că, pentru a produce un asemenea efect, nu trebuie nimic mai puțin decât Virtutea lui Dumnezeu, acea Virtute imensă și infinită pe care o credem necesară pentru a-i învia pe morți și pentru a crea lumea. Și chiar, după părerea Sfântului Augustin, a face dintr-un nelegiuit un drept trebuie socotit o lucrare mai mare decât a crea din nimic cerul și pământul. Dacă deci este nevoie de o putere infinită pentru a crea, cu atât mai mult este necesară o putere infinită pentru a opera iertarea păcatelor.

Părinții noștri au avut deci mare dreptate să afirme că numai Dumnezeu poate ierta oamenilor păcatele lor și că o minune atât de mare nu poate fi decât lucrarea Bunătății și a Puterii Sale suverane. Eu sunt, spune Domnul Însuși printr-un Profet, Eu Însumi sunt Cel care șterg fărădelegile.

Într-adevăr, Iertarea păcatelor pare supusă aceleiași legi ca achitarea unei datorii. O datorie nu poate fi iertată decât de creditorul însuși. Or, față de Dumnezeu contractăm noi o obligație prin păcat. Nu-I spunem oare în fiecare zi în rugăciunea noastră: Iartă-ne nouă datoriile noastre? Este deci foarte limpede că El, și numai El, ne poate ierta păcatele.

Înainte de Întruparea Fiului lui Dumnezeu, această putere minunată și cu adevărat dumnezeiască nu fusese dată niciodată unei creaturi. Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, Dumnezeu adevărat și om adevărat, este cel dintâi care a primit-o, ca om, de la Dumnezeu Tatăl Său. Ca să știți, spune El, că Fiul Omului are pe pământ puterea de a ierta păcatele, ridică-te, îi spune paraliticului, ia-ți patul și mergi în casa ta. El Se făcuse om pentru a acorda oamenilor iertarea păcatelor lor.

Dar înainte de a Se întoarce la Cer, pentru a ședea acolo pe vecie de-a dreapta Tatălui Său, El a lăsat această putere în Biserica Sa Episcopilor și Preoților. Totuși, după cum am remarcat deja, Domnul nostru Iisus Hristos iartă păcatele prin propria Sa autoritate, pe când ceilalți nu exercită această putere decât ca slujitori ai Săi. Dacă deci tot ceea ce poartă pecetea Puterii infinite trebuie să ne umple de admirație și respect, cum am putea să nu simțim tot prețul acestei Binefaceri atât de prețioase pe care Iisus Hristos, în bunătatea Sa, a voit să ne-o acorde?

Mijlocul însuși pe care Dumnezeu Tatăl nostru l-a ales în Clemența Sa pentru a șterge păcatele lumii este de asemenea

foarte potrivit pentru a ne face să înțelegem întinderea unei asemenea favori. Căci dacă Fiul Său Unul-Născut Și-a vărsat Sângele, a fost pentru a ne curăți de crimele noastre. El a suferit El Însuși, prin deplina și propria Sa Voință, pedeapsa pe care o meritaserăm prin fărădelegile noastre. Dreptul a fost condamnat pentru păcătoși; Nevinovatul a suferit pentru vinovați moartea cea mai înfricoșătoare.

Să reflectăm în noi înșine că nu am fost răscumpărați prin aur sau prin argint, care sunt supuse stricăciunii, ci prin Prețiosul Sânge al lui Iisus Hristos, adevăratul Miel fără pată și fără prihană, și nu ne va fi greu să vedem că nimic mai mântuitor nu ne putea fi acordat decât această facultate de a ierta păcatele. Căci, într-adevăr, în această putere pe care Dumnezeu ne-a dat-o există o dovadă a Providenței Sale minunate și, în același timp, a iubirii Sale infinite față de noi.

Iată, de asemenea, un gând foarte prețios în roade de mântuire pentru toți cei care vor voi să se oprească asupra lui. Acela care are nenorocirea de a-L ofensa pe Dumnezeu printr-un păcat de moarte pierde îndată toate meritele pe care le putuse dobândi prin Moartea și Crucea lui Iisus Hristos; iar intrarea în Cer, care îi fusese deja închisă o dată, dar pe care Patima Mântuitorului o deschisese din nou tuturor, îi este de atunci interzisă.

Cum să nu fim loviți de cea mai vie spaimă la vederea mizeriei noastre, atunci când mintea noastră se oprește asupra acestei triste realități? Atunci trebuie să ne întoarcem gândul spre

această putere minunată pe care Dumnezeu a dat-o Bisericii Sale. Și dacă credem cu tărie, după acest articol al Simbolului, că tuturor le-a fost acordată facultatea de a reintra, cu ajutorul Harului, în demnitatea stării lor dintâi, este cu neputință să nu concepem cea mai vie bucurie, cea mai deplină veselie, și să nu aducem lui Dumnezeu nemuritoare mulțumiri.

Și desigur, dacă avem obiceiul de a găsi bune și de dorit leacurile pe care arta și știința medicilor ni le pregătesc atunci când suntem atacați de vreo boală gravă, cu cât nu trebuie să găsim încă mai plăcute leacurile pe care Dumnezeu, în Înțelepciunea Sa, a binevoit să le pună la dispoziția noastră pentru a vindeca sufletele noastre și a le reda viața Harului? Cu atât mai mult cu cât aceste leacuri dumnezeiești nu dau numai o speranță îndoielnică de vindecare, precum cele ale oamenilor, ci procură în chip infailibil sănătatea spirituală tuturor celor care o doresc.

§ IV. — CUM TREBUIE CREDINCIOȘII SĂ SE FOLOSEASCĂ DE IERTAREA PĂCATELOR

După ce le-au făcut cunoscută credincioșilor excelența unei puteri atât de întinse și atât de minunate, va fi potrivit să-i îndemne să profite de ea cu multă grijă, pentru cel mai mare bine al sufletelor lor.

Este greu ca acela care nu se folosește de un lucru util și necesar să nu pară că îl disprețuiește. Nu trebuie uitat că Domnul nostru Iisus Hristos nu a dat Bisericii Sale puterea de

a ierta păcatele decât pentru a pune la dispoziția tuturor acest Remediu mântuitor. După cum nimeni nu se poate curăți fără Botez, tot astfel, după ce a pierdut harul baptismal prin păcatul de moarte, nimeni nu îl poate redobândi decât recurgând la acest alt mijloc de ispășire care se numește Sacramentul Pocăinței.

Dar trebuie bine avertizați credincioșii că o atât de mare ușurință a iertării, atât de întinsă din punctul de vedere al greșelilor și atât de nelimitată din punctul de vedere al timpului, nu trebuie să-i facă mai liberi pentru a se lăsa pradă păcatului, nici mai înceți pentru a se pocăi. În primul caz, ar fi în chip vădit convinși de dispreț injurios față de această Putere dumnezeiască și, prin urmare, ar fi nevrednici de Milostivirea lui Dumnezeu. În al doilea, ar fi mult de temut ca nu cumva să fie surprinși de moarte și, prin urmare, ca nu cumva credința lor în Iertarea păcatelor să devină inutilă, fiindcă întârzierile și amânările lor i-ar fi făcut pe drept să piardă toate avantajele ei.

Capitolul al doisprezecelea — Despre al unsprezecelea articol al Simbolului

CRED ÎNVIEREA TRUPULUI

§ I. — DOVADA ÎNVIERII

Dovada vădită a forței și a valorii acestui articol pentru a întări adevărul Credinței noastre este că Sfintele noastre Scripturi nu se mulțumesc să-l propună credinței credincioșilor, ci au grijă să-l sprijine pe mai multe raționamente. Ceea ce nu fac aproape niciodată cu privire la celelalte articole. De aici trebuie să conchidem că Învierea trupului este, într-un fel, temelia cea mai solidă a nădejdilor noastre cerești.

Dacă morții nu învie, spune foarte bine Apostolul Sfântul Pavel, nici Iisus Hristos nu a înviat; prin urmare, predicarea noastră este zadarnică și Credința noastră este zadarnică de

asemenea. Păstorul va trebui deci să aducă tot atâta zel pentru a stabili și a explica acest Adevăr, cât au pus atâția nelegiuiți pentru a încerca să-l distrugă. Cunoașterea lui va fi foarte folositoare și foarte avantajoasă credincioșilor; vom arăta aceasta îndată.

Să remarcăm mai întâi că învierea oamenilor ia aici numele de înviere a trupului. Și aceasta nu este fără rațiune. Apostolii au voit prin aceasta să întărească acest adevăr, care trebuie admis în mod necesar: nemurirea sufletului. Și cum se puteau teme ca nu cumva să se ajungă la a se închipui că acest suflet piere împreună cu trupul și că apoi este rechemat la viață împreună cu el, în ciuda numeroaselor pasaje ale Scripturii care atestă nemurirea lui, ei nu au vorbit intenționat în acest articol decât despre Învierea trupului.

Este adevărat că vedem de mai multe ori în Sfânta Scriptură cuvântul trup desemnând omul întreg, ca în acest text al lui Isaia: Tot trupul este ca fânul; și în acesta al Sfântului Ioan: Cuvântul S-a făcut trup. Dar aici el nu desemnează decât trupul, pentru a ne arăta bine că, dintre cele două părți care alcătuiesc omul, sufletul și trupul, numai trupul este supus stricăciunii și se întoarce în țărâna din care a fost scos, pe când sufletul este cu totul nestricăcios. De atunci, fiindcă nimeni nu poate învia fără să fi trecut mai înainte prin moarte, este cu neputință, propriu-zis, să se spună că sufletul învie.

O altă rațiune a făcut de asemenea să se întrebuințeze aici acest cuvânt, trup: se voia respingerea ereziei lui Imeneu și

Filet, doi eretici din timpul Sfântului Pavel, care pretindeau că, atunci când Sfânta Scriptură ne vorbește despre înviere, nu este vorba de învierea trupurilor, ci de acea înviere spirituală care ne face să trecem de la moartea păcatului la Viața Harului. Or, termenii înșiși ai prezentului articol au tocmai efectul de a distruge această erezie și de a stabili limpede adevărul Învierii trupurilor.

Păstorii vor avea grijă să scoată în relief acest adevăr prin exemple luate din Vechiul și Noul Testament, precum și din istoria Bisericii. Ilie și Elisei în Vechiul Testament, în Noul Testament Apostolii și multe alte personaje au rechemat morți la viață, fără a-i mai număra pe cei pe care Iisus Hristos i-a înviat El Însuși. Toate aceste învieri confirmă doctrina învățată în acest articol. Într-adevăr, dacă credem că un mare număr de morți au fost rechemați la viață, pentru ce să nu credem de asemenea că toți vor fi într-o zi? La drept vorbind, primul rod pe care trebuie să-l scoatem din aceste minuni este de a crede mai ferm în dogma Învierii.

Acest adevăr are de altfel de partea sa, în Scriptură, numeroase mărturii care se vor prezenta în chip firesc minții celor care sunt cât de cât versați în cunoașterea Cărților Sfinte. Cele mai remarcabile din Vechiul Testament sunt, în cartea lui Iov: Îl voi vedea pe Dumnezeul meu în trupul meu; și în profețiile lui Daniel: Cei care dorm în țărână se vor trezi, unii pentru Viața veșnică, alții pentru Ocara veșnică.

La rândul său, Noul Testament ne vorbește limpede despre Învierea trupurilor în mai multe locuri, de pildă în Sfântul Matei, când ne relatează disputa Domnului nostru cu Saducheii, și în Sfântul Ioan, când ne istorisește judecata de pe urmă. La aceasta trebuie adăugat ceea ce Apostolul scria Corintenilor și Tesalonicenilor, tratând în chip special această chestiune.

Și, deși Învierea este absolut sigură prin Credință, va fi totuși foarte avantajos să se arate prin exemple și prin raționament că ceea ce Biserica ne propune spre a crede în acest articol nu are nimic contrar naturii, nici rațiunii.

Sfântul Pavel, răspunzând la această întrebare: cum vor învia morții?, spune: „Nebuni ce sunteți, nu vedeți că ceea ce semănați nu primește viață dacă nu moare mai înainte? Și când semănați, nu semănați trupul plantei însăși care trebuie să se nască, ci numai grăuntele, precum cel al grâului sau al altui lucru asemănător; iar Dumnezeu îi dă trupul pe care îl voiește." Puțin după aceea adaugă: Trupul este semănat în stricăciune și va învia nestricăcios.

La această comparație a Apostolului, Sfântul Grigorie arată că se pot adăuga multe altele. „În fiecare zi, spune el, lumina dispare din ochii noștri ca și cum ar muri, și în fiecare zi se arată din nou ca și cum ar învia. Plantele își pierd verdeața și apoi o recapătă, ca și cum s-ar întoarce la viață; semințele mor putrezind și învie germinând."

Scriitorii bisericești aduc, pe lângă aceasta, un anumit număr de rațiuni foarte potrivite, se pare, pentru a demonstra Învierea trupurilor.

Prima este că sufletele noastre, care nu sunt decât o parte din noi înșine, sunt nemuritoare și își păstrează întotdeauna înclinația naturală de a se uni cu trupurile noastre. De atunci, ar părea contrar naturii ca ele să fie despărțite de ele pentru totdeauna. Or, ceea ce este contrar naturii și într-o stare de violență nu poate dura întotdeauna. Prin urmare, este cu totul potrivit ca sufletul să fie reunit cu trupul său, și, prin urmare, trebuie de asemenea ca trupul să învie. Acesta este raționamentul de care a voit să Se slujească Însuși Mântuitorul nostru, în disputa Sa împotriva Saducheilor, atunci când, din nemurirea sufletelor, a conchis la Învierea trupurilor.

O a doua rațiune se trage din Dreptatea infinită a lui Dumnezeu, care a statornicit pedepse pentru cei răi și răsplăți pentru cei buni. Dar câți părăsesc această viață, unii înainte de a fi suferit pedepsele datorate păcatelor lor, alții fără să fi primit în nici un fel răsplățile meritate de virtuțile lor? Este deci cu totul necesar ca sufletele să fie din nou unite cu trupurile lor, pentru ca aceste trupuri, care au slujit ca instrumente pentru bine ca și pentru rău, să împartă cu sufletele răsplățile și pedepsele meritate.

Aceasta este gândirea pe care Sfântul Ioan Gură de Aur a dezvoltat-o cu cea mai mare grijă într-o omilie către poporul din Antiohia. La rândul său, Apostolul Sfântul Pavel, tratând

același subiect, spusese: Dacă numai pentru această viață nădăjduim în Iisus Hristos, suntem cei mai nenorociți dintre oameni. Cuvinte care nu trebuie înțelese despre mizeriile sufletului, căci sufletul este nemuritor și, chiar dacă trupurile nu ar învia, el ar putea totuși să posede fericirea în Viața viitoare. Trebuie deci să raportăm aceste cuvinte la omul întreg. Căci, într-adevăr, dacă trupul nu trebuie să-și primească răsplata pentru pedepsele pe care le îndură, este cu neputință să scăpăm de această concluzie: că aceia care suferă în această viață tot felul de necazuri și rele, precum Apostolii, sunt, cu siguranță, cei mai nenorociți dintre toți oamenii.

Același Sfânt Pavel învață acest adevăr Tesalonicenilor, și în termeni cu mult mai limpezi încă: Ne lăudăm cu voi în toate Bisericile, din pricina răbdării și a Credinței voastre, chiar în mijlocul tuturor persecuțiilor și tuturor necazurilor care vi se întâmplă. Ele sunt semne ale dreptei judecăți a lui Dumnezeu și slujesc pentru a vă face vrednici de Împărăția Sa, pentru care și suferiți. Căci este drept înaintea lui Dumnezeu ca El să-i necăjească la rândul lor pe toți aceia care vă necăjesc acum, iar pe voi, care sunteți în necaz, să vă facă să vă bucurați de odihnă împreună cu noi, atunci când Domnul Iisus Se va coborî din cer cu Îngerii, slujitori ai puterii Sale, când va veni în mijlocul flăcărilor pentru a Se răzbuna pe cei care nu-L cunosc pe Dumnezeu și care nu ascultă de Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos.

Adăugați la aceasta că nu este cu putință omului, atâta vreme cât sufletul este despărțit de trup, să posede o fericire întreagă

și la culmea tuturor bunurilor. Dacă partea, despărțită de întreg, este în mod necesar imperfectă, sufletul despărțit de trup este în același caz. De unde urmează că Învierea trupului este necesară, pentru ca nimic să nu lipsească fericirii sufletului. Cu aceste rațiuni și cu altele de același fel, Păstorul va putea da asupra acestui punct credincioșilor lumini suficiente.

Dar va trebui, mai mult, să le explice cu grijă, după doctrina Apostolului, cine sunt aceia care trebuie să învie. După cum toți mor în Adam, spune el Corintenilor, tot astfel toți vor fi aduși la viață în Iisus Hristos. Toți vor învia deci, fără deosebire între buni și răi, dar nu vor avea toți aceeași soartă. Cei care vor fi făcut binele vor învia pentru Viața veșnică, iar cei care vor fi făcut răul vor învia pentru osândirea lor.

Și când spunem toți, înțelegem și pe cei care vor fi morți înainte de Judecata de pe urmă, și pe cei care vor muri atunci. Părerea care afirmă că toți oamenii vor muri, fără a excepta pe nici unul, este aceea a Bisericii și cea mai conformă adevărului, după spusele Sfântului Ieronim. Sfântul Augustin este de aceeași părere. Și acest sentiment nu este nicidecum în opoziție cu aceste cuvinte ale Apostolului către Tesaloniceni: Cei care au murit în Iisus Hristos vor învia cei dintâi. Apoi noi, care suntem vii și care vom fi rămas în viață până în acel moment, vom fi răpiți împreună cu ei pe nori, pentru a merge în întâmpinarea lui Iisus Hristos în văzduh.

Sfântul Ambrozie, pentru a explica acest pasaj, adaugă: Moartea ne va cuprinde ca un somn chiar în această răpire. Abia va ieși sufletul din trup, că va intra din nou în el. Vom muri chiar în timpul în care vom fi răpiți, pentru ca, ajungând înaintea Domnului, Prezența Sa să ne redea sufletele, fiindcă morții nu pot fi cu Domnul. Această opinie are de partea ei și mărturia și autoritatea Sfântului Augustin, în cartea sa „Despre cetatea lui Dumnezeu".

§ II. — STAREA TRUPURILOR ÎNVIATE

Un alt lucru foarte important de cunoscut, și pe care Păstorii vor trebui să-l explice cu toată grija cu putință, este că fiecare dintre noi va învia cu propriul său trup, adică cu același trup pe care îl avem pe pământ și care va fi fost corupt în mormânt și redus în țărână.

Astfel învață Apostolul: Trebuie, spune el, ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune. Căci cuvântul acest trup desemnează limpede trupul pe care îl avem acum. Iov a prezis de asemenea aceeași minune și fără cea mai mică obscuritate: Îl voi vedea pe Dumnezeu în trupul meu, spune el, eu însumi Îl voi vedea, Îl voi contempla cu propriii mei ochi, eu și nu altul.

Aceeași concluzie se deduce din însăși definiția Învierii. Ce este, într-adevăr, după Sfântul Ioan Damaschin, Învierea, dacă nu întoarcerea la starea din care căzuse cineva?

În sfârșit, dacă voim să considerăm rațiunile pe care le-am stabilit mai sus despre necesitatea Învierii, nici o îndoială asupra acestui punct nu va mai fi posibilă. Trebuie să înviem toți, am spus, pentru ca trupurile noastre să primească, potrivit celor ce vor fi făcut, binele sau răul. Deci trebuie ca omul să învie cu același trup pe care îl va fi întrebuințat în slujba lui Dumnezeu sau în slujba demonului, pentru ca, tot în același trup, să dobândească cununa și răsplata biruinței sale, sau să aibă nenorocirea de a suporta pedepsele și chinurile pe care le va fi meritat.

Și nu numai propriul nostru trup va învia, ci tot ceea ce aparține integrității naturii sale, podoabei și frumuseții omului, îi va fi restituit. Avem în Sfântul Augustin o mărturie excelentă în favoarea acestui Adevăr. Atunci, spune el, nu va mai rămâne nimic defectuos în trup. Cei care vor fi avut prea multă grăsime și obezitate nu vor relua toată acea masă de carne: tot ceea ce va depăși o dreaptă proporție va fi socotit de prisos. Dimpotrivă, tot ceea ce boala sau bătrânețea va fi distrus în trup va fi reparat prin Virtutea dumnezeiască a lui Iisus Hristos. La fel va fi și cu trupurile în chip natural slabe și descărnate; Domnul nu numai că le va învia, ci le va reda tot ceea ce relele vieții le luaseră.

În alt loc, același Sfânt Augustin spune încă: Omul nu va renaște atunci cu toți perii săi, ci cu toți aceia pe care cuviința îi va cere, potrivit cu ceea ce citim în Evanghelie, că toți perii capului nostru sunt numărați, adică toți perii pe care Înțelepciunea dumnezeiască va socoti potrivit să ni-i redea.

Mai ales mădularele noastre vor fi restabilite și reașezate toate la locul lor, fiindcă toate sunt necesare integrității trupului omenesc. Astfel, orbii din naștere sau cei care vor fi devenit orbi prin accident, șchiopii, cei fără mâini, infirmii de tot felul, toți vor învia cu un trup desăvârșit și complet. Altminteri, sufletul, care are o dorință atât de mare de a se uni cu trupul, nu ar avea satisfacția pe care o cere. Și totuși credem cu tărie că, la Înviere, toate dorințele sale vor fi satisfăcute și împlinite.

Mai mult, nu este oare sigur că Învierea este, împreună cu Creația, una dintre principalele lucrări ale lui Dumnezeu? Dacă deci la început totul a fost creat într-o stare desăvârșită, trebuie bine să recunoaștem că la fel va fi și în Înviere.

Și aceasta nu este adevărat numai despre Martiri, despre care Sfântul Augustin a spus în mod expres: Ei nu vor rămâne fără mădularele lor. Această mutilare nu ar putea fi în trupurile lor decât un defect izbitor. Iar cei cărora li s-a tăiat capul ar trebui să învie fără cap. Vor purta încă, este adevărat, în mădularele lor urmele sabiei; dar aceste cicatrici glorioase, asemenea acelora ale lui Iisus Hristos, vor străluci cu mai multă lumină decât aurul și pietrele prețioase.

Și cei răi vor învia cu toate mădularele lor, chiar și cu acelea pe care le-ar fi pierdut de bunăvoie. Căci, cu cât vor avea mai multe mădulare, cu atât suferințele lor vor fi înmulțite. Nu pentru folosul lor vor fi restabiliți în starea lor dintâi, ci pentru nenorocirea și pedeapsa lor. Meritul faptelor noastre nu

aparține mădularelor noastre, ci persoanei care posedă aceste mădulare. Prin urmare, cei care vor fi făcut pocăință își vor recăpăta toate mădularele pentru ca răsplata lor să fie sporită, iar cei care vor fi disprețuit pocăința, pentru sporirea supliciului lor.

Dacă Păstorii vor ști să mediteze această doctrină cu atenție, nu le vor lipsi nici motivele, nici cuvintele pentru a-i îndemna pe credincioși la pietate și pentru a-i înflăcăra de iubire față de Dumnezeu. Astfel, în fața durerilor și a mizeriilor vieții, ei își vor întoarce privirile și nădejdile spre această Înviere atât de fericită și atât de glorioasă, care este făgăduită Drepților și Sfinților.

§ III. — CALITĂȚILE TRUPURILOR ÎNVIATE

Dacă este adevărat că trupurile care vor învia trebuie să fie, în ceea ce privește substanța, aceleași pe care moartea le va fi distrus, totuși trebuie ca credincioșii să știe bine că starea lor va fi în mod însemnat schimbată. Într-adevăr, fără a vorbi aici despre toate celelalte, deosebirea capitală dintre starea lor dintâi și cea de-a doua este că trupurile noastre, care mai înainte erau supuse morții, vor deveni nemuritoare de îndată ce vor fi rechemate la viață, fără deosebire între cei buni și cei răi.

Minunată restaurare a naturii noastre, pe care o datorăm biruinței pe care Domnul nostru Iisus Hristos a dobândit-o asupra morții. Sfânta Scriptură este formală asupra acestui

punct: El va nimici moartea pentru totdeauna, spune Isaia vorbind despre Iisus Hristos. Osea Îl face să spună: O, moarte, Eu voi fi moartea ta. Sfântul Pavel, explicând acest cuvânt, nu se teme să afirme că, după toți ceilalți vrăjmași, chiar moartea va fi nimicită.

Citim în Sfântul Ioan: Nu va mai fi moarte. Era, într-adevăr, de cea mai înaltă cuviință ca meritele lui Iisus Hristos, care au distrus stăpânirea morții, să fie infinit mai eficace și mai puternice decât păcatul lui Adam. În sfârșit, Dreptatea dumnezeiască cerea ca cei buni să fie pentru totdeauna în posesia Vieții fericite, în timp ce cei răi, suferind chinurile lor veșnice, vor căuta moartea fără să o găsească și o vor dori fără să o poată dobândi.

Nemurirea va fi deci comună celor buni și celor răi.

Mai mult, trupurile Sfinților, după Înviere, vor poseda anumite prerogative, anumite calități foarte strălucite, care le vor face mult mai excelente decât erau mai înainte. Părinții noștri numără patru principale, potrivit doctrinei Apostolului.

Prima este impasibilitatea, adică acest dar prețios care le va păzi de orice fel de rău, de durere, într-un cuvânt, de orice lucru supărător. Asprimea frigului, ardoarea flăcării, violența apelor, nimic nu le va putea vătăma. Trupul este semănat stricăcios, spune Apostolul, va învia nestricăcios. Dacă teologii au întrebuințat acest cuvânt de impasibilitate mai degrabă decât pe acela de nestricăciune, aceasta este pentru că au voit

să exprime prin el numai ceea ce se potrivește trupurilor glorioase. Căci osândiții nu vor împărtăși nicidecum cu Sfinții impasibilitatea. Dimpotrivă, trupurile lor, în ciuda nestricăciunii, vor putea suferi de căldură, de frig și de o mie de alte chinuri.

A doua este claritatea, care va face trupurile Sfinților la fel de strălucitoare ca soarele. Domnul nostru o afirmă limpede în Sfântul Matei: Drepții vor străluci ca soarele în Împărăția Tatălui Meu. Și, pentru a înlătura orice îndoială asupra acestui punct, El săvârșește înaintea Apostolilor Săi minunea Schimbării la Față.

Sfântul Pavel, pentru a exprima această calitate, se folosește când de cuvântul claritate, când de cuvântul slavă. Iisus Hristos, spune el, va reforma trupul nostru josnic și umilit, făcându-l asemenea Trupului Său glorios. Și în alt loc: trupul este semănat în ocară, va învia în slavă. Israeliții, în pustiu, au văzut o imagine a acestei slave pe fruntea lui Moise, atunci când, ieșind din convorbirea pe care o avusese față către față cu Dumnezeu, s-a arătat înaintea lor cu un chip atât de luminos, încât ochii lor nu-i puteau susține strălucirea.

Or, această claritate nu este decât o rază a suveranei fericiri a sufletului, revărsându-se asupra întregului trup; iar trupul va fi fericit de fericirea sufletului, după cum sufletul nu este fericit decât fiindcă participă la însăși fericirea lui Dumnezeu.

Dar nu trebuie să credem că acest dar al clarității va fi împărțit tuturor în mod egal, precum darul impasibilității. Trupurile Sfinților vor fi toate impasibile în același fel, dar nu vor avea toate același grad de claritate. Căci, spune Sfântul Pavel, alta este strălucirea Soarelui, alta cea a lunii, alta cea a stelelor. Și, după cum o stea se deosebește de alta în strălucire, tot astfel va fi și cu Învierea morților.

A treia calitate a trupurilor Sfinților va fi agilitatea. Ea va elibera trupul de greutatea care îl apasă în viața prezentă. Astfel, acest trup se va putea purta oriunde îi va plăcea sufletului, cu o ușurință și o viteză incomparabile. Aceasta este învățătura formală a Sfântului Augustin în lucrarea sa Cetatea lui Dumnezeu și a Sfântului Ieronim în comentariul său asupra lui Isaia. De aceea Apostolul a spus: Trupul este semănat în neputință, dar va învia în putere.

A patra este subtilitatea. Ea va face trupul cu totul supus stăpânirii sufletului; el va fi slujitorul său, întotdeauna gata să-i asculte la cel mai mic semn. Aceasta este afirmația foarte limpede a Apostolului Sfântul Pavel: Ceea ce se seamănă în pământ, spune el, este un trup animal, iar ceea ce va învia va fi un trup spiritual. Acestea sunt, în linii mari, punctele principale care trebuie puse în lumină, explicând acest articol.

§ IV. — ROADE DE SCOS DIN ACEST ARTICOL

Pentru ca credincioșii să fie în stare să prețuiască bine toate roadele pe care le pot scoate din cunoașterea atâtor și atât de

mari Mistere, va trebui mai întâi să li se declare că îi datorează toată recunoștința lui Dumnezeu, care a binevoit să reveleze aceste lucruri celor mici, în timp ce le-a ascuns celor înțelepți. Câți oameni, într-adevăr, eminenți prin înțelepciunea lor și distinși prin știința lor, nu au fost decât niște bieți orbi în fața unui Adevăr atât de incontestabil? Dacă deci Domnul ne-a descoperit aceste taine, la care nu avem nici măcar dreptul de a aspira, ce motiv pentru noi de a exalta, prin laude neîncetate, Bunătatea și Clemența Sa infinite!

În al doilea rând, iată un alt folos foarte prețios pe care îl vom scoate din meditarea acestui articol: la moartea celor care ne sunt uniți prin legăturile sângelui sau ale prieteniei, ne va fi mai ușor să-i mângâiem pe alții și să ne mângâiem pe noi înșine. Apostolul Sfântul Pavel nu a lipsit să se folosească de acest mijloc atunci când le-a scris Tesalonicenilor despre morții pe care îi plângeau.

În al treilea rând, gândul Învierii ne va aduce de asemenea cea mai bună mângâiere în toate durerile și mizeriile vieții. Acesta este exemplul pe care ni l-a lăsat sfântul om Iov, care nu se mângâia de necazurile și nenorocirile sale decât prin nădejdea de a-L vedea pe Domnul Dumnezeul său în ziua Învierii.

În sfârșit, poate că nu există adevăr mai capabil să-i îndemne pe credincioși să facă toate eforturile posibile pentru a duce o viață sfântă și curată de orice păcat. Într-adevăr, dacă se gândesc cu seriozitate la aceste bogății necalculabile care

trebuie să urmeze Învierii și care îi așteaptă, nu le va fi greu să se dăruiască cu ardoare practicii virtuții și pietății.

Și, dimpotrivă, nimic nu poate fi mai eficace pentru a înfrâna patimile rele și pentru a-l abate pe om de la rău decât a-i aminti frecvent pedepsele și supliciile care îi vor lovi pe cei răi atunci când, în ziua de pe urmă, vor învia pentru a fi condamnați.

Capitolul al treisprezecelea — Despre al doisprezecelea articol al Simbolului

CRED VIAȚA VEȘNICĂ

Sfinții Apostoli, călăuzele și învățătorii noștri, au voit ca Simbolul, acest rezumat al Credinței noastre, să se încheie prin articolul Vieții veșnice. Căci, într-adevăr, pe de o parte, după Învierea trupului, credincioșii nu mai au de așteptat decât răsplata Vieții veșnice; iar, pe de altă parte, ei trebuie să aibă neîncetat înaintea ochilor această fericire atât de plină și atât de completă și să facă din ea scopul și sfârșitul tuturor gândurilor și dorințelor lor.

De aceea, instruind popoarele, Păstorii nu vor pierde nici o ocazie de a le aminti aceste răsplăți minunate ale Vieții veșnice. Prin acest mijloc, îi vor îndemna cu siguranță nu numai să suporte, în calitatea lor de creștini, lucrurile cele mai

grele, ci chiar să le găsească ușoare și plăcute și să-I slujească lui Dumnezeu cu o ascultare mai promptă și mai bucuroasă.

§ I. — CE ESTE VIAȚA VEȘNICĂ?

Cuvintele care slujesc pentru a exprima în acest articol fericirea care ne așteaptă ascund mai multe mistere. Trebuie deci explicate cu grijă, pentru ca fiecare să le poată înțelege după întinderea inteligenței sale.

Păstorii vor trebui deci să-i învețe pe credincioși că aceste cuvinte, Viața veșnică, nu desemnează atât veșnicia vieții Sfinților, de vreme ce demonii și cei răi vor trăi veșnic ca și cei buni, cât veșnicia fericirii lor; fericire care le va împlini toate dorințele.

Astfel le înțelegea acel doctor al Legii care, în Evanghelie, L-a întrebat pe dumnezeiescul nostru Mântuitor ce avea de făcut pentru a poseda Viața veșnică. Ca și cum ar fi spus: ce trebuie să fac pentru a ajunge la locul unde se bucură cineva de o fericire desăvârșită? În acest sens întrebuințează Sfintele Scripturi aceste cuvinte. Se poate convinge cineva prin numeroase exemple.

Rațiunea principală pentru care s-a dat acest nume de Viață veșnică fericirii suverane și desăvârșite este că se voia înlăturarea absolută a ideii că această fericire ar putea consta în lucruri trupești și trecătoare, care nu pot fi veșnice. Acest cuvânt, fericire, nu exprima prin el însuși destul ceea ce

așteptăm, cu atât mai mult cu cât s-au întâlnit oameni umflați de o înțelepciune deșartă care nu s-au temut să așeze Binele Suveran în lucrurile sensibile.

Dar fiecare știe că ele îmbătrânesc și trec; pe când fericirea nu este mărginită de nici un timp. Dimpotrivă, aceste lucruri sensibile sunt atât de opuse fericirii, încât cu cât cineva se lasă prins mai mult de gustul și iubirea lumii, cu atât se îndepărtează mai mult de fericirea adevărată. De aceea este scris: Nu iubiți lumea, nici lucrurile care sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, Dragostea Tatălui nu este în el. Și puțin mai jos: Lumea trece și concupiscența ei împreună cu ea.

Iată ceea ce Păstorii se vor strădui să întipărească în inima credincioșilor, pentru ca ei să nu aibă decât dispreț pentru lucrurile pieritoare și să fie bine convinși că nu există adevărată fericire în această lume, unde nu suntem decât străini, iar nu adevărați cetățeni. Putem, fără îndoială, să ne spunem fericiți încă din această lume prin nădejde, atunci când, renunțând la nelegiuire și la dorințele veacului, trăim aici jos cu cumpătare, dreptate și pietate, așteptând fericita nădejde și sosirea slavei marelui Dumnezeu și a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Dar un mare număr de oameni, care erau plini de înțelepciune în propriii lor ochi, nu au înțeles acest Adevăr și au crezut că trebuie să caute fericirea pe acest pământ. Prin aceasta au fost niște bieți nebuni, care au căzut apoi în cele mai mari nenorociri.

Acest cuvânt, Viață veșnică, ne face de asemenea să înțelegem că fericirea, odată dobândită, nu mai poate fi pierdută, orice ar fi spus unii împotriva oricărui adevăr. Într-adevăr, fericirea adevărată cuprinde toate bunurile, fără nici un amestec de rău. Și, dacă este adevărat că ea trebuie să împlinească toate dorințele omului, trebuie în mod necesar să fie veșnică. Cel care este fericit poate oare să nu dorească cu ardoare să se bucure fără sfârșit de ceea ce îi face fericirea? Și fără siguranța unei fericiri stabile și certe, nu va fi el, împotriva voii sale, pradă tuturor chinurilor temerii?

În sfârșit, aceeași expresie de Viață veșnică este foarte potrivită pentru a ne face să concepem cât de mare este fericirea Fericiților care trăiesc în Patria cerească; această fericire este atât de mare încât nimeni, în afară de Sfinții înșiși, nu ar putea să-și facă despre ea o idee dreaptă. Căci, de îndată ce se întrebuințează, pentru a desemna un obiect, un termen care este comun mai multor altora, acesta este un semn evident că lipsește un cuvânt propriu pentru a exprima acel obiect în mod complet.

Dacă deci desemnăm fericirea Sfinților prin cuvinte care nu se aplică mai necesar lor decât, în general, tuturor celor care vor trăi veșnic, avem dreptul să conchidem că este un lucru prea înalt și prea excelent pentru ca să fie cu putință să se dea, printr-un cuvânt propriu, o idee destul de întinsă despre el.

Este adevărat că în Sfânta Scriptură găsim un mare număr de expresii diferite pentru a-l desemna, precum Împărăția lui

Dumnezeu, a lui Iisus Hristos, a cerurilor, Paradisul, cetatea sfântă, noul Ierusalim, casa Tatălui.

Dar este evident că nici unul dintre aceste nume nu este de ajuns pentru a-i exprima toată măreția.

Păstorii nu vor lăsa deci să le scape ocazia care li se oferă aici de a-i îndemna pe credincioși la pietate, la dreptate și la împlinirea tuturor datoriilor Vieții creștine, făcând să strălucească înaintea ochilor lor aceste răsplăți incomparabile care sunt desemnate sub numele de Viață veșnică. Într-adevăr, viața se numără întotdeauna printre cele mai mari bunuri pe care natura noastră le poate dori. Așadar, pe bună dreptate s-a exprimat de preferință fericirea suverană prin ideea Vieții veșnice. Și dacă această viață, care totuși este atât de scurtă, atât de plină de nenorociri, atât de supusă atâtor mizerii, încât ar merita mai degrabă să fie numită o adevărată moarte, dacă o asemenea viață, spunem noi, nu încetează să fie pentru noi bunul cel mai drag, cel mai iubit, cel mai plăcut, cu ce zel, cu ce ardoare nu trebuie să ne grăbim spre această Viață veșnică, ce nimicește toate relele și ne oferă abundența desăvârșită a tuturor bunurilor?

§ II. — NATURA FERICIRII VEȘNICE

După Sfinții Părinți, fericirea Vieții veșnice este, în același timp, eliberarea de toate relele și posesia tuturor bunurilor.

În ceea ce privește relele, Sfintele noastre Cărți sunt limpezi și formale. Astfel este scris în Apocalipsă: Fericiții nu vor mai avea nici foame, nici sete; soarele, nici vreo arșiță nu îi va mai supăra. Și în alt loc: Dumnezeu va șterge toate lacrimile din ochii lor; nu va mai fi nici moarte, nici doliu, nici strigăte, nici durere, fiindcă starea dintâi va fi trecut.

În ceea ce privește bunurile, slava lor va fi imensă și, în același timp, ei vor poseda toate felurile de bucurie și de desfătări. Dar astăzi ne este cu neputință să înțelegem măreția acestor bunuri; ele nu se pot manifesta minții noastre.

Pentru a le gusta, trebuie să fi intrat în bucuria Domnului. Atunci vom fi ca inundați și învăluiți de toate părțile, iar toate dorințele noastre vor fi satisfăcute.

Enumerarea relelor de care vom fi eliberați pare mult mai ușor de făcut, remarcă Sfântul Augustin, decât aceea a bunurilor și a plăcerilor de care ne vom bucura. Totuși, Păstorii vor trebui să se străduiască să explice limpede și pe scurt ceea ce vor crede potrivit pentru a aprinde în inima credincioșilor dorința de a dobândi această fericire suverană. Pentru aceasta, vor trebui să distingă, împreună cu cei mai buni autori bisericești, două feluri de bunuri care alcătuiesc Fericirea veșnică: unele care țin de însăși natura fericirii, iar altele care nu sunt decât consecințe ale ei. De aici numele de bunuri esențiale pe care îl dau celor dintâi, pentru ca învățătura lor să fie mai precisă, și numele de bunuri accidentale pe care îl rezervă celor de-al doilea.

Adevărata fericire, aceea care poate fi numită esențială, constă în vederea lui Dumnezeu și în cunoașterea Frumuseții Sale, principiu și izvor al oricărui bine și al oricărei perfecțiuni. Viața veșnică, spune Domnul nostru Iisus Hristos, este să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Acela pe care L-ai trimis, pe Iisus Hristos.

Cuvinte pe care Sfântul Ioan pare să le explice când spune: Preaiubiții mei, acum suntem copiii lui Dumnezeu; dar ceea ce vom fi într-o zi nu s-a arătat încă. Știm că, atunci când Iisus Hristos Se va arăta, vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea așa cum este. El ne face să înțelegem, într-adevăr, că fericirea constă în două lucruri: a-L vedea pe Dumnezeu așa cum este El în Sine Însuși și în propria Sa natură și a deveni noi înșine asemenea unor dumnezei. Cei care se bucură de Dumnezeu își păstrează întotdeauna, este adevărat, propria substanță; dar, în același timp, se îmbracă într-o formă minunată și aproape dumnezeiască, ce îi face să pară mai degrabă dumnezei decât oameni.

Și nu este greu de înțeles rațiunea acestei transformări. Lucrurile nu pot fi cunoscute decât în ele însele și în esența lor sau prin imagini și asemănări. Or, nefiind nimic realmente asemănător lui Dumnezeu, nu există nici o imagine, nici o asemănare a lui Dumnezeu capabilă să ne dea despre El o cunoaștere desăvârșită. Prin urmare, nimeni nu poate vedea natura și esența Sa, dacă însăși această Esență dumnezeiască nu vine să se unească cu noi.

Aceasta semnifică aceste cuvinte ale Apostolului: Vedem acum ca într-o oglindă și prin enigme, dar atunci vom vedea față către față. Ceea ce Sfântul Pavel înțelege prin enigme, spune Sfântul Augustin, este o imagine potrivită pentru a ne face să-L cunoaștem pe Dumnezeu.

Sfântul Dionisie învață limpede și el că imaginile lucrurilor inferioare nu pot sluji pentru a face cunoscute lucrurile superioare. Și, într-adevăr, cum ar putea imaginea unui lucru trupesc să ne reveleze natura și substanța unui lucru netrupesc, de vreme ce ideile și imaginile trebuie în mod necesar să fie mai puțin grosiere și mai spirituale decât obiectele pe care le reprezintă? Este ușor să ne convingem de acest adevăr, observând ceea ce se petrece în cunoașterea pe care o avem despre fiecare lucru.

Dacă deci nimic creat nu ne poate furniza o imagine atât de pură, atât de spirituală ca Dumnezeu Însuși, urmează că nici o imagine nu ne poate da o cunoaștere exactă a Esenței dumnezeiești.

De altfel, toate creaturile sunt mărginite și limitate în perfecțiunile pe care le pot avea. Dumnezeu, dimpotrivă, este infinit. Prin urmare, imaginea lucrurilor create nu ar putea reprezenta imensitatea Sa. Nu rămâne deci decât un singur mijloc, și unul singur, de a cunoaște Esența dumnezeiască: ca această Esență să Se unească cu noi, să ne înalțe mintea într-un chip minunat și să o înalțe destul de sus pentru a ne face capabili să o contemplăm în ea însăși și față către față.

Lumina Slavei va realiza în noi această minune, atunci când vom fi luminați de strălucirea ei și când Îl vom vedea pe Dumnezeu, care este Lumina adevărată, în propria Sa lumină. Fericiții Îl vor contempla veșnic pe Dumnezeu prezent înaintea lor; iar acest dar, cel mai excelent și cel mai minunat dintre toate, îi va face părtași ai naturii dumnezeiești și îi va pune în posesia adevăratei și definitivei Fericiri. Fericire în care trebuie să avem o credință atât de mare încât Simbolul Părinților de la Niceea ne poruncește să o așteptăm de la Bunătatea lui Dumnezeu cu cea mai fermă nădejde: aștept Învierea morților și Viața veacului ce va să vină.

Aceste lucruri sunt atât de dumnezeiești încât ne este cu totul imposibil să le concepem și să le exprimăm. Totuși, putem găsi o oarecare imagine a lor în lucrurile sensibile. Astfel, fierul pe care îl supunem acțiunii focului ia forma focului; și, deși nu își schimbă substanța, totuși este cu totul altul și pare a nu mai fi decât foc. Tot astfel, cei care au fost introduși în slava Cerului sunt atât de înflăcărați de iubirea lui Dumnezeu încât, fără a-și schimba natura, se deosebesc totuși mult mai mult de cei care trăiesc pe pământ decât fierul incandescent se deosebește de cel rece.

Pentru a spune totul într-un cuvânt, fericirea suverană și absolută, pe care o numim esențială, constă în posesia lui Dumnezeu. Ce îi poate lipsi, într-adevăr, fericirii desăvârșite a celui care Îl posedă pe Dumnezeul oricărei Bunătăți și al oricărei perfecțiuni?

Acestei Fericiri esențiale i se mai adaugă câteva avantaje accesorii, comune tuturor Sfinților. Avantaje care sunt mai la îndemâna mijloacelor noastre și care, prin aceasta, sunt de obicei mai puternice pentru a ne mișca inimile și a ne trezi dorințele. Din numărul lor sunt acelea pe care Apostolul le avea în vedere când le scria Romanilor: Slavă, cinste și pace oricui face binele!

Într-adevăr, pe lângă această slavă care se confundă cu fericirea esențială sau cel puțin care este inseparabilă de ea, există un alt fel de slavă de care se vor bucura Sfinții. Este aceea care va rezulta din cunoașterea limpede și distinctă pe care fiecare o va avea despre meritul și înălțarea celorlalți.

Nu va fi oare, de asemenea, o foarte mare cinste pentru Sfinți să fie numiți de Domnul nu slujitorii Săi, ci prietenii Săi, frații Săi și copiii lui Dumnezeu? Iar în aceste cuvinte pe care Mântuitorul nostru le va adresa aleșilor: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, luați în stăpânire Împărăția care v-a fost pregătită, este atâta tandrețe și iubire, ele sunt atât de onorabile și atât de glorioase, încât avem dreptul să strigăm: Doamne, Tu îi cinstești cu adevărat prea mult pe prietenii Tăi!

Mai mult, Iisus Hristos îi va copleși cu laude înaintea Tatălui Său ceresc și înaintea Îngerilor.

În sfârșit, dacă natura a întipărit în toate inimile dorința de a dobândi stima acelora care strălucesc prin înțelepciunea lor —

tocmai fiindcă sunt martorii și judecătorii cei mai capabili să aprecieze meritul — ce spor de slavă va fi pentru Fericiți faptul că vor avea unii pentru alții cea mai profundă stimă?

Ar fi o lucrare fără sfârșit să enumerăm plăcerile de care Sfinții vor fi copleșiți în sânul slavei. Nici măcar nu este cu putință să le concepem pe toate. Totuși, credincioșii trebuie să fie bine convinși că tot ceea ce pot încerca și chiar dori aici jos ca plăcut, fie că este vorba de bucuriile spiritului, fie de plăcerile care se raportează la starea normală și desăvârșită a trupului, vor poseda totul fără excepție și cu deplină abundență, dar într-un chip atât de înalt și atât de neînțeles, încât, după Apostol, ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit și inima omului nu a conceput niciodată ceva asemănător.

Astfel, trupul, mai înainte grosier și material, când își va fi pierdut mortalitatea în cer și va fi devenit subtil și spiritual, nu va mai avea nevoie de hrană.

La rândul său, sufletul va afla o desfătare negrăită să se sature din această hrană veșnică a Slavei, pe care Stăpânul acestui mare ospăț o va împărți tuturor.

Cine ar mai putea dori veșminte prețioase sau podoabele regilor, atunci când ele nu vor mai fi de nici un folos, iar toți Sfinții se vor vedea îmbrăcați în nemurire, strălucind de lumină și încununați cu o Slavă veșnică?

Pe pământ, cineva este fericit să posede o casă vastă și magnifică; dar se poate imagina ceva mai vast și mai magnific decât Cerul, care strălucește din toate părțile și care își primește splendoarea din însăși Lumina lui Dumnezeu? De aceea, când Profetul își reprezenta frumusețea acestui lăcaș și ardea de dorința de a ajunge la aceste fericite locuințe, striga: Cât de iubite sunt corturile Tale, Doamne Dumnezeul puterilor! Sufletul meu suspină și se mistuie de dorul casei Domnului. Inima mea și trupul meu ard de ardoare pentru Dumnezeul cel viu.

Acestea sunt sentimentele și limbajul pe care Păstorii nu trebuie numai să le dorească pentru credincioși, ci să lucreze neîncetat pentru a li le inspira. Căci, spune Domnul Iisus, sunt multe locașuri în casa Tatălui Meu, iar fiecare, după meritele sale, va primi acolo o răsplată mai mare sau mai mică. Cel care seamănă puțin va culege puțin; cel care seamănă mult va secera mult.

Nu va fi deci de ajuns să-i îndemne pe credincioși să merite această fericire. Va trebui încă să le reprezinte adesea că mijlocul cel mai sigur de a o dobândi este de a se înarma cu Credința și cu Dragostea, de a stărui în rugăciune și în practica atât de mântuitoare a Sacramentelor, și, în sfârșit, de a împlini față de aproapele toate datoriile Dragostei. Acesta este mijlocul sigur de a dobândi, de la Milostivirea lui Dumnezeu, care a pregătit această Slavă fericită celor care Îl iubesc, împlinirea acestei profeții a lui Isaia: Poporul Meu va locui

într-o pace plăcută; va fi liniștit sub corturile sale și se va bucura de odihnă în mijlocul abundenței.

A DOUA PARTE — DESPRE SACRAMENTE

Capitolul al paisprezecelea — Despre Sacramente în general

Toate părțile Doctrinei creștine cer din partea Păstorilor cunoștințe și grijă. Dar știința Sacramentelor, prescrisă atât de imperios de Dumnezeu Însuși și atât de rodnică în haruri de mântuire, cere o instruire și un zel cu totul particulare. Păstorii vor trebui deci să trateze frecvent acest subiect, cu toată exactitatea posibilă. Acesta este mijlocul de a-i face pe credincioși vrednici să participe, așa cum se cuvine, la lucruri atât de excelente și atât de sfinte. Este totodată, pentru ei înșiși, asigurarea de a rămâne fideli acestei interdicții dumnezeiești: Nu dați cele sfinte câinilor și nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor.

§ I. — Explicația cuvântului Sacrament

De vreme ce avem de vorbit despre Sacramente în general, trebuie mai întâi să explicăm acest cuvânt însuși, să-i dăm sensul, întinderea și să expunem limpede diferitele sale accepțiuni. Ne va fi apoi mai ușor să înțelegem semnificația specială pe care trebuie să o aibă aici.

Pentru a atinge acest scop, va trebui să se facă observat credincioșilor că termenul Sacrament nu a fost luat în același sens de autorii bisericești.

Autorii profani înțelegeau prin aceasta obligația pe care o contractăm atunci când ne angajăm în slujba altuia, sub credința jurământului. Astfel, jurământul pe care îl făceau soldații de a sluji cu fidelitate Statul se numea sacramentul militar. Acesta este cel puțin sensul cel mai obișnuit pe care acest cuvânt îl avea pentru ei.

Autorii bisericești, și mai ales Părinții latini, întrebuințează acest cuvânt pentru a exprima un lucru sacru și strict ascuns. La greci, el are aceeași semnificație ca termenul mister. Și tocmai acesta este sensul care trebuie să i se dea în aceste cuvinte ale Sfântului Pavel către Efeseni: El a revărsat asupra noastră Harul pentru a ne face să cunoaștem Sacramentul Voinței Sale; și în acesta către Timotei: Este un mare Sacrament al pietății; și, în sfârșit, în Cartea Înțelepciunii: Ei au ignorat Sacramentele lui Dumnezeu.

Aceste texte pe care tocmai le-am citat, și multe altele, ne prezintă toate cuvântul Sacrament cu același sens, adică un lucru sacru, dar necunoscut și misterios.

De aceea Doctorii latini au socotit că anumite semne sensibile, care produc harul în același timp în care îl reprezintă și îl pun sub ochi, puteau foarte bine să se numească Sacramente. Totuși, Sfântul Grigorie cel Mare susține că acest nume de

Sacrament le-a fost dat fiindcă ele cuprind, sub un înveliș trupesc și sensibil, o Virtute dumnezeiască ce lucrează în chip nevăzut mântuirea.

Și să nu se creadă că această expresie este nouă în Biserică. Este de ajuns să fie citit Sfântul Augustin și Sfântul Ieronim pentru a se convinge cineva că Doctorii noștri cei mai vechi, vorbind despre ceea ce ne ocupă aici, au întrebuințat cel mai adesea cuvântul Sacrament, uneori pe acela de Simbol, de semn mistic sau de semn sacru.

Aceste explicații sunt suficiente. Ele se potrivesc, de altfel, și Sacramentelor Legii Vechi. Dar, cum aceste Sacramente au fost desființate prin Evanghelie și prin legea Harului, Păstorii nu au nimic de spus despre ele.

§ II. — DEFINIȚIA SACRAMENTULUI

Am explicat numai cuvântul; trebuie acum să examinăm cu grijă natura și proprietățile lucrului și să-i învățăm bine pe credincioși ce este un Sacrament. Nimeni nu poate să se îndoiască de faptul că Sacramentele sunt necesare pentru a dobândi Dreptatea și Mântuirea. Dar, dintre toate definițiile care pot fi date pentru a le explica limpede, nu există nici una mai luminoasă și mai desăvârșită decât aceea a Sfântului Augustin, pe care toți Doctorii și teologii au adoptat-o după el. Sacramentul, spune el, este semnul unui lucru sacru, sau, cu alte cuvinte: un Sacrament este semnul văzut al unui Har nevăzut, instituit pentru sfințirea noastră.

Dar pentru a face această definiție încă mai luminoasă, Păstorii trebuie să expună toate părțile ei, una după alta.

Și mai întâi, trebuie să se învețe că lucrurile percepute de simțurile noastre sunt de două feluri. Unele nu au fost inventate decât pentru a semnifica ceva; celelalte, dimpotrivă, au fost făcute numai pentru ele însele, iar nu pentru a semnifica altele.

Aproape toate lucrurile pe care le produce natura aparțin acestei a doua categorii. Dar trebuie rânduite în prima cuvintele, scrierea, însemnele, imaginile, trâmbițele și o mulțime de alte obiecte de același fel. Dacă le scoatem cuvintelor, de pildă, semnificația lor, nu pare oare că distrugem în același timp rațiunea pentru care au fost inventate? Toate aceste lucruri nu sunt deci decât semne. Căci, după Sfântul Augustin, „semnul este ceva care, pe lângă obiectul pe care îl oferă simțurilor noastre, ne face să ne gândim la un lucru diferit de el însuși. Astfel, când găsim urme marcate pe pământ, conchidem îndată că cineva a trecut pe acolo și a lăsat acolo aceste urme."

Acestea fiind stabilite, este limpede că Sacramentele se raportează la acele lucruri care au fost instituite pentru a semnifica altele. Ele reprezintă ochilor noștri, printr-o imagine sensibilă și printr-un fel de analogie, ceea ce Dumnezeu lucrează în sufletele noastre prin Virtutea Sa nevăzută.

Un exemplu va face acest adevăr să fie atins cu mâna. Atunci când, în Botez, se varsă apa pe cap, ca pentru a-l spăla, și se rostesc în același timp cuvintele prescrise și consacrate, acesta este un semn sensibil că Virtutea Duhului Sfânt spală lăuntric toate petele și întinăciunile păcatului și că îmbogățește și împodobește sufletele noastre cu darul prețios al Dreptății cerești. Dar, după cum vom explica la timpul și locul potrivit, ceea ce această abluțiune a trupului semnifică, ea produce în același timp în suflet.

De altfel, rezultă limpede chiar din Sfânta Scriptură că Sacramentele trebuie privite ca semne. În Epistola sa către Romani, Apostolul Sfântul Pavel, vorbind despre circumcizia prescrisă lui Abraham, Tatăl tuturor credincioșilor, se exprimă astfel: el a primit semnul circumciziei ca semn al dreptății pe care o dobândise prin Credință. Iar atunci când, în alt loc, spune că noi toți, câți am fost botezați în Iisus Hristos, am fost botezați în moartea Sa, este ușor să conchidem că el privește Botezul ca pe un semn că am fost îngropați împreună cu Iisus Hristos prin Botez, pentru a muri păcatului.

Nu este puțin lucru pentru credincios să știe că Sacramentele sunt semne. Ei vor înțelege mai bine sfințenia și excelența efectelor pe care ele le semnifică, le cuprind și le produc în același timp. De atunci, vor fi mai purtați să cinstească și să recunoască, așa cum merită, infinita Bunătate a lui Dumnezeu față de noi.

Ne rămâne acum să explicăm aceste cuvinte: ale unui lucru sacru, care sunt a doua parte a definiției noastre. Și, pentru a o face bine, vom relua lucrurile puțin mai de sus, relatând ceea ce Sfântul Augustin a spus, cu tot atâta finețe cât adevăr, despre diversitatea semnelor.

Există semne naturale care ne conduc la cunoașterea unui lucru, făcându-se în același timp cunoscute ele însele. Și, în general, toate semnele au această proprietate, după cum am spus deja. Astfel, când se vede fum, se conchide îndată că există foc. Acest semn este numit natural, fiindcă fumul nu revelează focul prin convenție, ci fiindcă experiența face ca, numai văzând fum, să se conchidă îndată că dedesubt există un foc real și activ, deși încă nu este văzut.

Există alte semne care nu vin din natură. Oamenii sunt cei care le-au inventat și stabilit pentru a vorbi între ei, pentru a comunica altora gândurile lor și pentru a cunoaște la rândul lor simțămintele și planurile celorlalți. Aceste semne sunt numeroase și variate. Pentru a avea o idee despre ele, este de ajuns să se remarce că multe se adresează ochilor, un număr și mai mare auzului, iar altele, în sfârșit, celorlalte simțuri.

Astfel, atunci când, voind să facem pe cineva să înțeleagă ceva, ridicăm un steag, în chip vădit acest semn nu se raportează decât la vedere. Dimpotrivă, sunetele trâmbiței, ale fluierului și ale chitarei, care slujesc nu numai să ne încânte, ci încă și, cel mai adesea, să semnifice ceva, țin de auz. În acest sens,

cuvintele sunt și ele semne, fiindcă exprimă într-un chip minunat gândurile cele mai lăuntrice ale sufletului.

Dar, pe lângă aceste semne naturale sau de convenție pur omenească, există altele, și de mai mult de un fel — toată lumea este de acord — care vin de la Dumnezeu Însuși. Unele au fost instituite numai pentru a semnifica sau a aminti ceva, precum purificările Legii, pâinea azimă și cele mai multe dintre ceremoniile cultului mozaic. Altele au fost stabilite nu numai pentru a reprezenta, ci încă și pentru a produce ceva. Astfel sunt în mod vădit Sacramentele Legii noi. Căci ele sunt cu adevărat semne de instituire dumnezeiască, iar nu de invenție omenească, și credem cu tărie că posedă în ele însele virtutea de a opera efectele sacre pe care le exprimă.

Există mai multe feluri de lucruri sacre, după cum există mai multe feluri de semne. În ceea ce privește definiția noastră despre Sacrament în general, autorii bisericești înțeleg prin cuvintele lucru sacru Harul lui Dumnezeu, care ne sfințește și care înfrumusețează sufletul nostru, împodobindu-l cu toate virtuțile. Și au avut mare dreptate să dea această denumire de lucru sacru unui har a cărui proprietate este de a consacra și de a uni sufletul nostru cu Dumnezeu.

Pentru a face să se înțeleagă și mai bine ce este un Sacrament, trebuie adăugat că este un lucru sensibil căruia Dumnezeu a voit să-i lege virtutea de a semnifica și, în același timp, de a produce dreptatea și sfințenia. De unde este ușor de conchis că

imaginile Sfinților, crucile și alte lucruri de acest fel, care sunt semne ale lucrurilor sfinte, nu sunt totuși Sacramente.

Este ușor de asemenea să se dovedească justețea acestei definiții, arătând că în toate Sacramentele — și se poate verifica aceasta — există un lucru sensibil care semnifică și care, în același timp, produce Harul. Este ceea ce am spus vorbind despre Botez, când am văzut că abluțiunea exterioară este deopotrivă semnul și cauza formală a unui efect sacru produs în interior, adică în suflet, prin Virtutea Duhului Sfânt.

§ III. — CE ESTE SEMNIFICAT PRIN SACRAMENTE

Aceste semne mistice, care sunt lucrarea lui Dumnezeu, sunt destinate, după însăși instituirea lor, să semnifice nu un singur lucru, ci mai multe lucruri deodată. Este ușor să ne dăm seama de aceasta studiind Sacramentele, care, pe lângă sfințenia și justificarea pe care le exprimă, mai figurează încă două lucruri intim legate de Sfințenia însăși: Patima Domnului nostru Iisus Hristos, care este principiul ei, și Viața veșnică, Fericirea cerească, la care sfințenia se raportează ca la scopul ei necesar.

Această proprietate este comună tuturor Sacramentelor. Iată de ce Sfinții Doctori au învățat cu dreptate că fiecare dintre ele posedă trei semnificații diferite: una pentru a aminti un lucru trecut, alta pentru a indica și exprima un lucru prezent, iar a treia pentru a vesti un lucru viitor.

Și nu trebuie să se creadă că doctrina lor nu se sprijină pe mărturia Sfintelor Scripturi. Când Apostolul spune: Noi toți, care am fost botezați în Iisus Hristos, am fost botezați în Moartea Sa, nu învață el limpede că trebuie văzut în Botez un semn care ne face să ne amintim de Patima și de Moartea Domnului nostru?

Apoi, când adaugă: Am fost îngropați cu Iisus Hristos prin Botez pentru a muri, pentru ca, după cum Iisus Hristos a înviat dintre morți prin Slava Tatălui, și noi să umblăm pe căile unei vieți noi, aceste cuvinte nu spun oare deschis că Botezul este un semn al Harului ceresc revărsat în sufletele noastre, care ne dă puterea de a începe o viață nouă și de a împlini cu tot atâta ușurință câtă bucurie toate datoriile pietății?

În sfârșit, atunci când același Apostol scrie încă: Dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Sale, vom fi într-o zi și prin asemănarea Învierii Sale, el ne învață în mod evident că Botezul figurează fără echivoc Viața veșnică pe care trebuie să ne-o facă să o dobândim într-o zi.

Dar, pe lângă aceste trei feluri de semnificații generale, se întâmplă adesea ca un Sacrament să exprime și să figureze în același timp mai multe lucruri actuale și prezente. Astfel, dacă ne oprim puțin să considerăm preasfântul Sacrament al Euharistiei, este ușor să ne convingem. Într-adevăr, acest Sacrament exprimă deopotrivă prezența adevăratului Trup și a

adevăratului Sânge al lui Iisus Hristos și Harul pe care îl primesc cei care participă cu vrednicie la acest august Mister.

După ceea ce tocmai am spus, nu le va fi greu Păstorilor să găsească rațiuni excelente pentru a le arăta credincioșilor tot ceea ce este Putere dumnezeiască și minuni ascunse în Sacramentele Legii noi și pentru a-i convinge că trebuie să le trateze și să le primească cu pietatea cea mai respectuoasă și cea mai sinceră.

§ IV. — DESPRE RAȚIUNILE CARE AU FĂCUT SĂ FIE INSTITUITE SACRAMENTELE

Pentru a-i învăța pe creștini să facă din Sacramente o sfântă întrebuințare, nimic nu pare mai potrivit decât să li se expună cu grijă motivele care le-au făcut să fie instituite. Aceste motive sunt multiple.

Primul este slăbiciunea spiritului omenesc. Această slăbiciune este de așa natură, vorbind după natură, încât ne este cu neputință să ajungem la cunoașterea lucrurilor spirituale și pur inteligibile fără ajutorul celor percepute de vreunul dintre simțurile noastre. De aceea, Suveranul Autor al tuturor lucrurilor, pentru a ne ajuta să înțelegem mai ușor efectele nevăzute și ascunse pe care El le operează în sufletele noastre, a voit, în Înțelepciunea și Bunătatea Sa infinite, să ni le figureze prin anumite semne care cad sub simțurile noastre. După cum a spus atât de bine Sfântul Ioan Gură de Aur, „dacă omul nu ar fi avut trup, adevăratele Bunuri i-ar fi fost oferite

și date descoperit și fără văl; dar, deoarece sufletul este unit cu un trup, era o necesitate pentru el să se înalțe de la noțiunea lucrurilor sensibile la cunoașterea lucrurilor nevăzute."

Al doilea motiv este că mintea noastră nu este foarte înclinată să creadă lucrurile care îi sunt doar făgăduite. Iată de ce, încă de la începutul lumii, Dumnezeu a avut grijă să amintească foarte adesea, mai întâi prin cuvinte, ceea ce făgăduise să facă. Iar dacă se întâmpla să vestească un eveniment a cărui măreție și dificultate puteau zdruncina credința în făgăduințele Sale, El adăuga cuvintelor anumite alte semne care luau adesea caracterul minunii.

Astfel, când l-a trimis pe Moise pentru a-i elibera pe Evrei, acesta, neîncrezându-se nici chiar în ajutorul lui Dumnezeu care îi dădea porunci, s-a temut ca nu cumva o asemenea povară să fie mai presus de puterile sale sau ca nu cumva acest popor să refuze a da crezare oracolelor dumnezeiești. Atunci Domnul a binevoit să-Și confirme Făgăduința printr-un mare număr de minuni felurite.

Or, după cum Dumnezeu, în Vechiul Testament, confirma prin semne miraculoase certitudinea celor mai mari făgăduințe ale Sale, tot astfel, în Legea nouă, Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, făgăduindu-ne iertarea greșelilor noastre, Harul ceresc și comunicarea Duhului Sfânt, a stabilit anumite semne care trebuiau să lovească vederea și celelalte simțuri și să ne slujească drept gaj al obligațiilor pe care le contracta, fără a

ne îngădui să ne îndoim vreodată de fidelitatea Sa în a-Și ține făgăduința.

Al treilea motiv: Dumnezeu voia ca Sacramentele, ca niște mijloace de păzire și ca remediile mântuitoare ale Samariteanului din Evanghelie, după expresia Sfântului Ambrozie, să fie întotdeauna la dispoziția noastră, fie pentru a întreține, fie pentru a redobândi sănătatea sufletului. Virtutea care decurge din Patima lui Iisus Hristos, adică acel Har pe care El ni l-a meritat pe altarul Crucii, trebuie să treacă prin Sacramente ca printr-un canal, pentru a ajunge până la noi. Altminteri nu există nădejde de mântuire pentru nimeni.

De aceea, infinita Clemență a Domnului nostru a voit să lase în Biserica Sa Sacramente îmbrăcate cu pecetea Cuvântului și a Făgăduinței Sale; astfel, nu am avea greutate să credem că El voia să ne comunice în mod real prin ele roadele Patimii Sale. Este de ajuns ca fiecare dintre noi să se folosească, cu credință și pietate, de acest mijloc de vindecare.

Iată un al patrulea motiv care pare să fi făcut necesară instituirea Sacramentelor. Era nevoie de mărci și de anumite semne pentru a-i deosebi pe credincioși de ceilalți oameni. Niciodată, spune Sfântul Augustin, fie în numele unei religii adevărate, fie în numele unei religii false, niciodată o societate omenească nu ar putea forma un singur corp, dacă membrii acestei societăți nu sunt legați între ei prin vreun semn sau vreo marcă sensibilă. Or, Sacramentele Legii noi produc acest dublu efect: pe de o parte, îi deosebesc pe creștini de

necredincioși; iar pe de altă parte, sunt ca o legătură sacră care îi unește între ei.

Al cincilea motiv: se găsește încă un motiv excelent al instituirii Sacramentelor în aceste cuvinte ale Apostolului Sfântul Pavel: cu inima se crede spre justificare, dar cu gura se mărturisește spre mântuire. Prin Sacramente mărturisim în afară Credința noastră și o facem cunoscută înaintea oamenilor. Astfel, mergând să primim Botezul, facem profesiune publică de a crede că prin Virtutea acestei ape care spală trupul nostru, sufletul nostru este curățit de întinăciunile sale spirituale.

De altfel, Sacramentele au o mare eficacitate nu numai pentru a trezi și a hrăni Credința în mințile noastre, ci încă și pentru a aprinde în inimile noastre focul acestei Dragoste pe care trebuie să o avem unii pentru alții, amintindu-ne că participarea la aceleași Sacramente ne unește pe toți prin legăturile cele mai strânse și ne face mădulare ale unuia și aceluiași trup.

În sfârșit — avantaj prețios pentru Pietatea creștină — Sacramentele îmblânzesc și înfrânează orgoliul spiritului nostru, în același timp în care ne obligă să practicăm smerenia. Prin ele, într-adevăr, suntem constrânși să ne desprindem de elementele acestei lumi pentru a asculta de Dumnezeu, noi care Îl părăsiserăm într-un chip jignitor pentru a ne înrobi acestor elemente grosiere.

Iată ceea ce ni s-a părut cel mai vrednic de a fi învățat despre numele, natura și instituirea Sacramentelor. Dar, după ce vor fi dat aceste explicații cu toată grija posibilă, Păstorii vor mai avea încă să-i învețe bine pe credincioși din ce se compune fiecare Sacrament, care sunt părțile sale și, în sfârșit, care sunt riturile și ceremoniile ce trebuie observate în administrarea lor.

§ V. — MATERIA ȘI FORMA SACRAMENTELOR

Păstorii vor explica mai întâi că lucrul sensibil despre care vorbim — acest cuvânt se află în definiția Sacramentului — nu este simplu, deși nu constituie în realitate decât un singur semn. Într-adevăr, orice Sacrament se compune din două lucruri: unul care este ca materia și care se numește element; celălalt, care este forma și care constă în cuvinte.

Astfel învață Părinții, și în chip deosebit Sfântul Augustin, prin aceste cuvinte pe care toată lumea le cunoaște: Cuvântul se unește cu elementul și Sacramentul există. Prin urmare, sub numele de lucruri sensibile, Sacramentele cuprind mai întâi materia sau elementul, precum apa în Botez, crisma în Mir, untdelemnul sfânt în Extrema-Unțiune, toate lucruri care cad sub simțul văzului; apoi cuvintele, care sunt ca forma și care se adresează simțului auzului.

Aceasta a indicat-o foarte limpede Apostolul când a spus: Iisus Hristos a iubit Biserica; și S-a dat pe Sine pentru ea, pentru a o

sfinți, curățind-o în botezul apei, prin cuvântul Vieții. În acest pasaj, materia și forma sunt exprimate limpede.

Trebuia să se adauge cuvintele materiei, pentru a face mai limpede și mai sigură semnificația elementului folosit. Dintre toate semnele, cel mai expresiv este, în mod vădit, cuvântul. Dacă acesta ar fi suprimat în Sacramente, ar fi foarte greu de ghicit ce desemnează și ce semnifică materia în ea însăși. Avem o dovadă în Botez. Apa nu este mai puțin proprie pentru a răcori decât pentru a curăți. Ea poate deci să semnifice deopotrivă aceste două efecte. Și dacă nu s-ar fi alăturat cuvinte revărsării apei, poate că ar fi fost posibil să se găsească prin conjectură adevărata ei semnificație, dar ar fi fost cu neputință să se afirme ceva sigur în această privință. Dimpotrivă, adăugați cuvintele și se înțelege imediat că proprietatea și semnificația apei Botezului este de a curăți.

Și în aceasta Sacramentele noastre le întrec cu mult pe cele ale Legii vechi, care nu aveau, credem noi, nici o formă determinată de administrare. Iată de ce erau atât de nesigure și obscure. Ale noastre, dimpotrivă, posedă o formă de cuvinte atât de precisă, încât dacă, din întâmplare, cineva se abate de la ea, esența Sacramentului dispare. De aceea, și pentru această rațiune, ele sunt foarte clare și nu lasă nici un loc incertitudinii.

Acestea sunt părțile care constituie natura și substanța Sacramentelor și fără de care ele nu pot exista în nici un fel.

§ VI. — CEREMONII ÎNTREBUINȚATE ÎN ADMINISTRAREA SACRAMENTELOR

Materiei și formei li s-au alăturat Ceremonii, care nu pot fi omise fără păcat, decât dacă cineva este constrâns de necesitate. Totuși, cum aceste ceremonii nu ating esența Sacramentului, dacă din întâmplare ar fi omise, materia și forma nu ar pierde nimic din virtutea lor. Este un uz foarte înțelept și care urcă până la primele timpuri ale Bisericii, de a administra Sacramentele cu ceremonii solemne.

Mai întâi, era cu totul potrivit să fie înconjurate cu un cult particular Misterele Religiei, pentru a trata în chip sfânt, înaintea ochilor tuturor, lucrurile sacre. Apoi, Ceremoniile fac să fie cunoscute mult mai bine efectele fiecărui Sacrament; ele le pun oarecum sub ochi și întipăresc mai adânc în mintea credincioșilor ideea sfințeniei lor. În sfârșit, cei care sunt martori la ele și care le observă cu grijă se înalță cu ușurință la contemplarea lucrurilor cerești, în același timp în care simt crescând în inimile lor Credința și Dragostea.

De aceea este necesar să nu se neglijeze nimic pentru a explica bine credincioșilor întinderea ceremoniilor care fac parte din administrarea fiecărui Sacrament.

§ VII. — DESPRE NUMĂRUL SACRAMENTELOR

A venit momentul să vorbim despre numărul Sacramentelor. Va fi foarte folositor credincioșilor să-l cunoască. Căci se vor

grăbi să laude și să recunoască infinita Bunătate a lui Dumnezeu față de ei, cu o pietate cu atât mai sinceră și mai vie, cu cât vor vedea un număr mai mare de mijloace puse la dispoziția lor de Înțelepciunea dumnezeiască pentru a-i conduce la Mântuire și la Viața fericită.

Sacramentele Bisericii catolice, după mărturiile Sfintei Scripturi, tradiția Părinților și hotărârea Conciliilor, sunt în număr de șapte. Dar pentru ce șapte, nici mai multe, nici mai puține? Iată o rațiune destul de plauzibilă, luată din analogia care există între viața naturală și viața spirituală.

Pentru a trăi, pentru a-și păstra viața, pentru a o întrebuința în chip folositor, atât pentru sine însuși, cât și pentru societate, omul are nevoie de șapte lucruri: trebuie să se nască, să crească, să se hrănească, să se vindece dacă se îmbolnăvește, să-și refacă puterile atunci când au fost slăbite. Apoi, din punct de vedere social, mai trebuie ca el să nu ducă niciodată lipsă de magistrați învestiți cu autoritatea necesară pentru a porunci și, în sfârșit, să se perpetueze, pe sine însuși și neamul omenesc, prin generarea legitimă a copiilor.

Or, aceste șapte condiții par să corespundă destul de bine vieții spirituale, adică vieții sufletului pentru Dumnezeu; și, prin urmare, este ușor să găsim în ceea ce tocmai am spus rațiunea numărului Sacramentelor.

Botezul, care este primul și ca poarta celorlalte, ne face să ne naștem în Iisus Hristos.

Mirul vine apoi. El sporește în noi Harul lui Dumnezeu și ne întărește prin virtutea sa. Apostolii erau deja botezați, după mărturia Sfântului Augustin, atunci când Domnul nostru Iisus Hristos le-a spus: Rămâneți în cetate până când veți fi îmbrăcați cu Virtutea de sus.

Apoi Euharistia, care, ca o hrană cu adevărat cerească, hrănește și susține sufletele noastre. Despre ea spune Mântuitorul: Trupul Meu este cu adevărat o hrană, iar Sângele Meu este cu adevărat o băutură.

În al patrulea rând vine Pocăința, care redă sănătatea sufletelor noastre atunci când ele au fost rănite de păcat.

Apoi Extrema-Unțiune, care înlătură rămășițele păcatului și reînnoiește puterile sufletului. Apostolul Sfântul Iacob a spus despre acest Sacrament că iartă păcatele noastre, dacă le avem.

Al șaselea este Ordinul. El este cel care perpetuează în Biserică slujirea Sacramentelor, dând celor care îl primesc puterea de a le administra public și de a exercita toate celelalte funcții ale cultului.

În sfârșit, Căsătoria. Acest Sacrament este instituit pentru ca, într-o unire legitimă și sfințită, bărbatul și femeia să poată da copii pentru slujirea lui Dumnezeu și pentru păstrarea neamului omenesc, și de asemenea pentru ca ei să fie capabili să-i crească creștinește.

Dar ceea ce trebuie bine remarcat este că, deși toate Sacramentele posedă în ele însele o Virtute dumnezeiască și minunată, totuși ele nu sunt toate de o necesitate egală, după cum nu au nici aceeași demnitate, nici aceeași semnificație.

Astfel, există trei care sunt privite ca fiind cu adevărat necesare, deși sub titluri diferite. Botezul este absolut necesar tuturor, fără nici o excepție. Mântuitorul a declarat-o El Însuși în aceste cuvinte: Dacă cineva nu renaște din apă și din Duh, nu poate intra în Împărăția lui Dumnezeu.

Pocăința este de asemenea necesară, dar numai celor care au săvârșit vreun păcat de moarte după Botezul lor. Ei nu ar putea evita osânda veșnică dacă nu fac o adevărată pocăință.

În sfârșit, Ordinul este și el de o necesitate riguroasă, nu pentru credincioși în particular, ci pentru Biserică în general.

Dacă se consideră în Sacramente demnitatea și excelența lor, Euharistia le întrece cu mult pe toate celelalte prin sfințenia, numărul și măreția Misterelor pe care le conține.

Toate acestea se vor înțelege mai bine atunci când vom explica ceea ce se raportează la fiecare Sacrament în particular.

§ VIII. — DESPRE AUTORUL ȘI SLUJITORUL SACRAMENTELOR

Trebuie să vedem acum de la cine am primit aceste Mistere sacre și dumnezeiești. Căci nu poate fi pus la îndoială că

demnitatea și măreția celui care dăruiește adaugă în chip deosebit la excelența binefacerii.

Or, această chestiune nu poate ridica nici o dificultate. De vreme ce Dumnezeu este Cel care ne face drepți, iar Sacramentele nu sunt altceva decât instrumente minunate care ne comunică dreptatea, este evident că suntem obligați să-L recunoaștem pe același Dumnezeu ca Autor, în Iisus Hristos, al justificării și al Sacramentelor.

De altfel, aceste Sacramente posedă o virtute și o eficacitate care pătrund până în adâncul sufletului nostru. Or, numai Dumnezeu are puterea de a coborî astfel în spirite și în inimi. Este deci Dumnezeu Însuși Cel care a instituit Sacramentele prin Iisus Hristos, după cum trebuie să credem, cu o Credință fermă și neclintită, că El este Cel care le împărtește lăuntric efectele.

Aceasta este mărturia pe care Iisus Hristos Însuși i-a dat-o Sfântului Ioan Botezătorul: Cel care m-a trimis să botez în apă mi-a spus, asigură Înaintemergătorul: Cel peste care vei vedea Duhul Sfânt coborând și odihnindu-Se, Acela botează în Duhul Sfânt.

Dar, deși Dumnezeu este adevăratul Autor și Împărțitor al Sacramentelor, El nu a voit ca ele să fie administrate în Biserică de Îngeri, ci de oameni. Iar tradiția constantă a Sfinților Părinți ne învață că, pentru a produce un Sacrament, slujirea Ministrului este la fel de necesară ca materia și forma.

Or, acești Slujitori, în exercitarea funcțiilor lor sfinte, nu lucrează în numele lor propriu, ci în numele lui Iisus Hristos, a Cărui Persoană o reprezintă. Și de aceea, fie că sunt buni, fie că sunt răi, cu condiția să întrebuințeze materia și forma pe care Biserica Catolică le-a întrebuințat întotdeauna, după instituirea lui Iisus Hristos, și să aibă intenția de a face ceea ce face însăși Biserica administrându-le, Sacramentele pe care le produc și le conferă sunt adevărate Sacramente.

De unde urmează că nimic nu poate împiedica rodul Harului, dacă aceia care primesc Sacramentele nu voiesc să se lipsească ei înșiși de un bine atât de mare și să se împotrivească Duhului Sfânt. Aceasta a fost întotdeauna Credința foarte explicită a Bisericii. Sfântul Augustin o demonstrează foarte limpede în disputele sale împotriva Donatiștilor.

Și dacă voim să recurgem la mărturia Sfintei Scripturi, să-l ascultăm pe Apostolul însuși, care ne spune: Eu am sădit, Apolo a udat, dar Dumnezeu a dat creșterea. Or, nu cel care sădește este ceva, nici cel care udă, ci Dumnezeu care dă creșterea. După cum deci arborii nu pot suferi în nimic din pricina perversității celui care îi sădește, tot astfel, după textul pe care tocmai l-am citat, cei care sunt altoiți în Iisus Hristos prin slujirea unor oameni vinovați nu pot primi nici o vătămare spirituală din greșeli care le sunt străine.

Iuda, de pildă, după cum au învățat Sfinții noștri Părinți, după Evanghelia Sfântului Ioan, a botezat mai multe persoane, și totuși nu citim nicăieri că vreuna dintre ele ar fi fost botezată

din nou. Aceasta l-a făcut pe Sfântul Augustin să rostească aceste cuvinte remarcabile: Iuda a dat Botezul, și nu s-a botezat după Iuda. Ioan l-a dat și el, și s-a botezat după Ioan. Căci Botezul pe care îl dădea Iuda era Botezul lui Iisus Hristos, pe când cel pe care îl dădea Ioan era botezul lui Ioan. Desigur, nu-l preferăm pe Iuda lui Ioan, dar preferăm pe bună dreptate Botezul lui Iisus Hristos, dat de Iuda, botezului lui Ioan dat prin mâinile lui Ioan însuși.

Dar Păstorii și ceilalți Slujitori ai Sacramentelor, auzind aceste lucruri, să nu-și închipuie cumva că pot neglija curăția conștiinței și integritatea vieții și că le este de ajuns să observe exact regulile prescrise pentru administrarea Sacramentelor. Fără îndoială, acest punct merită toată atenția lor, dar este departe de a cuprinde toate obligațiile care se raportează la această slujire.

Sacramentele nu-și pierd niciodată Virtutea dumnezeiască, dar Păstorii nu trebuie să uite niciodată nici că ele pricinuiesc moartea și nenorocirea veșnică a celor care le administrează cu o conștiință întinată. Trebuie repetat, într-adevăr, și nu poate fi spus prea des: lucrurile sfinte trebuie tratate în chip sfânt și cu un respect profund.

Citim în Profetul David: Dumnezeu i-a spus păcătosului: Pentru ce vestești poruncile Mele, pentru ce vorbești despre legământul Meu, tu care urăști Legea Mea? Dar dacă este păcat să vorbești despre lucrurile lui Dumnezeu când nu ai inima curată, ce va fi crima aceluia care, simțindu-și conștiința

încărcată de o mulțime de fărădelegi, nu se teme totuși să rostească cu gura sa necurată cuvintele sacre, să ia în mâinile sale întinate, să atingă, să prezinte și să administreze Misterele sacre?

Mai ales când îl auzim pe Sfântul Dionisie afirmând că nici măcar nu le este îngăduit celor răi să atingă Simbolurile. Acesta este numele pe care îl dă Sacramentelor. Așadar, Slujitorii lucrurilor sfinte să se aplice înainte de toate să dobândească Sfințenia, să aducă o inimă curată la administrarea Sacramentelor și să se exerseze în Pietate cu un zel atât de desăvârșit, încât, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu lipsească a dobândi din administrarea frecventă și din întrebuințarea sfintelor Mistere un Har din zi în zi mai îmbelșugat.

§ IX. — EFECTELE SACRAMENTELOR

După aceste explicații, va trebui să fie bine marcate efectele Sacramentelor. Astfel se va pune și mai mult în lumină definiția pe care am dat-o mai sus. Aceste efecte sunt în număr de două principale.

Primul, fără îndoială, este Harul, pe care toți Doctorii îl numesc sfințitor și pe care Apostolul Sfântul Pavel îl exprimă foarte limpede când spune: Iisus Hristos a iubit Biserica Sa, S-a dat pe Sine pentru ea, pentru a o sfinți, curățind-o prin Botezul apei în Cuvântul vieții.

Dar cum se operează un efect atât de minunat și atât de uimitor? Cum se face, spune foarte bine Sfântul Augustin, ca apa să atingă inima spălând trupul? Rațiunea și inteligența omului nu pot înțelege aceasta. Este un principiu incontestabil că nici un obiect sensibil nu are, prin el însuși și prin natura sa, puterea de a pătrunde până la suflet. Dar la lumina Credinței descoperim că Atotputernicia lui Dumnezeu a pus în Sacramente o virtute supranaturală, care le face tocmai să opereze ceea ce lucrurile sensibile nu ar putea atinge în mod natural.

Și pentru ca credincioșii să nu fie niciodată ispitiți să conceapă îndoieli asupra acestui adevăr, Dumnezeu, în infinita Sa bunătate față de noi, atunci când Biserica Sa a început să administreze Sacramentele, a binevoit să manifeste prin minuni efectele pe care ele le operau în inimi și să ne convingă că aceste efecte nu se vor schimba, că vor fi întotdeauna aceleași, deși trebuiau să rămână cu totul ascunse simțurilor noastre.

Astfel, fără a mai aminti că la Botezul Mântuitorului nostru cerurile s-au deschis și Duhul Sfânt a coborât peste El sub forma unui porumbel, pentru a ne avertiza că în chiar momentul în care suntem spălați prin apa sfântă a Botezului, Harul este revărsat în sufletele noastre; fără a mai aminti acest prodigiu, care de altfel se raportează la sfințenia Sacramentului mai mult încă decât la efectele sale, nu citim oare că, în Ziua Cincizecimii, atunci când Apostolii au primit pe Duhul Sfânt, care avea să le dea puterea și ardoarea de a predica Credința și

curajul de a înfrunta toate primejdiile pentru slava lui Iisus Hristos, s-a făcut deodată un mare vuiet venit din cer, ca suflarea unui vânt puternic, și că s-au văzut ca niște limbi de foc împărțindu-se și odihnindu-se pe fiecare dintre ei?

Și nu este aceasta pentru noi o dovadă că, în Sacramentul Mirului, primim același Duh și aceleași puteri pentru a rezista cu curaj trupului, lumii și lui Satan, veșnicii noștri vrăjmași? În primele timpuri ale Bisericii, când Apostolii administrau Sacramentele, se vedeau reînnoindu-se aceste feluri de minuni, și ele nu au încetat decât în momentul în care Credința a fost destul de întărită și consolidată.

Ceea ce tocmai am spus despre Harul sfințitor, care este primul efect al Sacramentelor, ne arată limpede că Sacramentele Legii noi au o forță și o eficacitate cu mult superioare celor pe care le aveau odinioară Sacramentele Legii vechi, elemente sterpe, fără forță și fără virtute, spune Apostolul Sfântul Pavel, care nu curățeau decât întinăciunile trupului, iar nu pe cele ale sufletului. De aceea ele nu fuseseră instituite decât ca semne, pentru a figura efectele pe care ale noastre trebuiau să le opereze.

Dar în Legea nouă, Sacramentele ieșite din coasta Domnului nostru Iisus Hristos, care S-a oferit El Însuși lui Dumnezeu, prin Duhul Sfânt, ca o Victimă fără pată, curăță conștiințele noastre de lucrările morții, pentru a ne consacra slujirii Dumnezeului celui viu, și operează prin virtutea Sângelui lui Iisus Hristos Harul pe care îl semnifică. Dacă deci le

comparăm cu Sacramentele vechi, le vom găsi, în același timp, mai multă eficacitate și virtute, roade mai îmbelșugate și o sfințenie cu mult mai augustă.

§ X. — CARACTERUL IMPRIMAT DE TREI SACRAMENTE

Al doilea efect al Sacramentelor nu le este comun tuturor; el aparține numai la trei dintre ele: Botezului, Mirului și Ordinului. Acest efect este caracterul pe care îl imprimă în suflet. Atunci când Apostolul spune: Dumnezeu ne-a uns cu ungerea Sa. El ne-a însemnat cu pecetea Sa și a pus ca arvună pe Duhul Sfânt în inimile noastre, aceste cuvinte: El ne-a însemnat cu pecetea Sa, desemnează limpede un caracter, fiindcă efectul propriu al caracterului este de a marca și de a forma o amprentă.

Or, acest caracter este ca un semn imprimat în suflet, care nu poate fi șters, nici nimicit: el rămâne acolo veșnic. Sacramentele Legii noi ar avea oare mai puțină putere, spune Sfântul Augustin, decât acea marcă trupească cu care sunt cinstiți soldații? Totuși, dacă soldatul părăsește armele și le reia, nu i se imprimă o marcă nouă; se recunoaște cea veche și este admis.

Acest caracter are două efecte: unul ne face capabili să primim și să facem anumite lucruri din domeniul Religiei; celălalt este ca un semn care ne deosebește de cei care nu au fost marcați cu el.

Dublu rezultat pe care îl regăsim în caracterul Botezului. Pe de o parte, el ne face proprii pentru a primi celelalte Sacramente; pe de alta, slujește pentru a-i deosebi pe credincioși de neamurile care nu au Credința.

Ar fi ușor să descoperim aceleași efecte în caracterul Mirului și în acela al Ordinului. Cel dintâi ne înarmează și ne întărește ca pe niște ostași ai lui Iisus Hristos, pentru a mărturisi și a apăra public numele Său și pentru a lupta împotriva vrăjmașilor care sunt înăuntrul nostru și împotriva duhurilor rele care sunt în văzduh; apoi ne separă de cei nou botezați, care nu sunt decât copii nou născuți.

Cel de-al doilea, adică caracterul Sacramentului Ordinului, dă puterea de a produce și de a administra Sacramentele și îi deosebește de restul credincioșilor pe cei care sunt îmbrăcați cu el.

Trebuie deci crezut, ca un adevăr statornic în Biserica catolică, că aceste trei Sacramente imprimă un caracter și că ele nu trebuie niciodată reînnoite.

Iată ceea ce trebuie învățat despre Sacramente în general. Și, tratând acest subiect, Păstorii vor face toate eforturile pentru a obține mai ales două lucruri: primul, să-i facă pe creștini să înțeleagă câtă onoare, respect și venerație merită aceste daruri cerești și dumnezeiești; al doilea, să-i aducă să facă o întrebuințare pioasă și sfântă a acestor mijloace supranaturale pe care infinita Bunătate a lui Dumnezeu le-a pregătit pentru

mântuirea tuturor și să aprindă în ei o astfel de dorință a perfecțiunii, încât să privească drept o foarte mare pagubă pentru sufletele lor faptul de a fi lipsiți pentru un timp de întrebuințarea atât de mântuitoare a Sacramentului Pocăinței și, mai ales, a Sfintei Euharistii.

Or, ei vor dobândi ușor acest dublu rezultat dacă vor repeta adesea credincioșilor ceea ce am spus despre dumnezeirea și folosul Sacramentelor: anume că ele au fost instituite de Iisus Hristos Mântuitorul nostru, care nu poate produce nimic care să nu fie foarte desăvârșit; că, atunci când le primim, Virtutea atotputernică a Duhului Sfânt pătrunde până în adâncul inimilor noastre; că ele posedă proprietatea minunată și infailibilă de a ne vindeca; că sunt ca tot atâtea canale care ne comunică bogățiile infinite ale Patimii Domnului nostru Iisus Hristos; și că, în sfârșit, dacă edificiul Religiei se sprijină pe temelia neclintită a pietrei din capul unghiului, care este Iisus Hristos, el are totuși nevoie să fie susținut din toate părțile de predicarea Cuvântului lui Dumnezeu și de întrebuințarea Sacramentelor. Fără aceasta, ar fi mult de temut ca el să nu ajungă să cadă în ruină în mare parte. Căci, dacă Sacramentele ne fac să intrăm în Viața spirituală, ele sunt și Hrana care ne hrănește, ne păstrează și ne dă creșterea.

Capitolul al cincisprezecelea — Despre Sacramentul Botezului

Ceea ce am spus până aici despre Sacramente în general este de ajuns pentru a face să se înțeleagă cât de necesar este să se știe ceea ce Credința catolică învață despre fiecare Sacrament în particular, dacă cineva voiește să fie instruit așa cum se cuvine în Doctrina creștină și să practice adevărata pietate.

Mai mult: oricine îl va citi pe Sfântul Pavel cu puțină atenție va fi silit să conchidă că o cunoaștere desăvârșită a Botezului este absolut cerută credincioșilor; atât de des amintește el, în termeni solemni și plini de Duhul lui Dumnezeu, amintirea acestui Mister! Atât de mult îi scoate cu grijă în relief latura dumnezeiască și se străduiește să o pună sub ochii noștri, pentru a ne face să contemplăm în ea și să imităm Moartea, Îngroparea și Învierea Răscumpărătorului nostru.

De aceea Păstorii nu trebuie niciodată să creadă că au făcut prea mult sau că au desfășurat prea mult zel pentru a vorbi

despre acest Sacrament. Ei nu se vor mulțumi să explice, după exemplul strămoșilor noștri, diferitele sale mistere în ajunul Paștelui sau al Cincizecimii, în aceste două zile în care Biserica avea odinioară obiceiul de a administra acest Sacrament cu un respect atât de profund și cu ceremonii solemne; ci vor trebui încă să prindă, în celelalte timpuri, toate ocaziile de a spune ceva despre el.

Una dintre cele mai favorabile va fi împrejurarea în care se administrează cuiva Botezul și când vor vedea un anumit număr de persoane asistând la această ceremonie. Atunci le va fi ușor, dacă nu să treacă în revistă toate punctele care se raportează la acest Sacrament, cel puțin să dezvolte unul sau două, cu atât mai mult rod cu cât credincioșii vor avea sub ochi rituri sacre, în care vor vedea exprimate în chip sensibil adevărurile pe care le vor auzi, și vor fi ocupați să le contemple cu mai multă atenție și pietate.

De aici va rezulta că fiecare, lovit de ceea ce se va face pentru altul sub ochii săi, nu va lipsi să-și amintească obligațiile pe care le-a contractat el însuși cu Dumnezeu în ziua Botezului său și va fi adus să se întrebe dacă viața și moravurile sale sunt într-adevăr acelea pe care le presupune și le cere profesiunea de creștin.

§ I. — CE ESTE BOTEZUL DUPĂ NUME ȘI DUPĂ LUCRU

Pentru a pune ordine și claritate în această materie, se cuvine să explicăm mai întâi natura și esența Sacramentului, după ce vom fi dat totuși sensul cuvântului însuși.

Acest cuvânt, Botez, este, după cum se știe, un cuvânt grec care, în Sfintele Scripturi, nu semnifică numai acea abluțiune unită cu Sacramentul, ci încă orice fel de abluțiune, și uneori chiar Patima. Totuși, Autorii bisericești se slujesc de el pentru a exprima nu o abluțiune trupească oarecare, ci numai pe aceea care se face în Sacrament și care, în plus, este întotdeauna însoțită de forma prescrisă a cuvintelor. În acest sens l-au întrebuințat Apostolii foarte adesea, după Domnul nostru Iisus Hristos.

Sfinții Părinți au dat încă Botezului și alte denumiri. Astfel, fiindcă, primind Botezul, cineva face în același timp profesiune de întreaga Credință creștină, Sfântul Augustin îl numește Sacramentul Credinței. Și fiindcă credința pe care o mărturisim în Botez luminează inimile noastre, alții i-au dat numele de iluminare. Amintiți-vă, spune Apostolul Evreilor, de acele dintâi zile în care, după ce ați fost luminați, ați susținut marea încercare a necazurilor. Sfântul Pavel vorbește în mod vădit despre timpul în care Evreii primiseră Botezul.

Sfântul Ioan Gură de Aur, într-un discurs pe care l-a rostit înaintea Catehumenilor, îl numește încă, când îngropare, plantare, cruce a lui Iisus Hristos. Expresii a căror rațiune este ușor de găsit în Epistola către Romani.

În sfârșit, Sfântul Dionisie îl numește principiul sfintelor Porunci, fiindcă este ca poarta prin care se intră în Societatea creștină și fiindcă prin acest Sacrament se începe ascultarea de preceptele dumnezeiești. Iată în puține cuvinte ceea ce se va putea spune despre numele Botezului.

Cât despre definiția lucrului, se pot găsi mai multe la Autorii bisericești. Cea mai dreaptă și mai potrivită este aceea care se trage din cuvintele Domnului nostru în Sfântul Ioan și ale Apostolului în Epistola către Efeseni. Când Mântuitorul spune: Cel care nu va fi renăscut prin apă și prin Duh nu va putea intra în Împărăția lui Dumnezeu; când Apostolul, vorbind despre Biserică, ne învață că Iisus Hristos a curățit-o prin apă în cuvânt, nu rezultă oare că Botezul poate foarte bine și cu dreptate să fie definit Sacramentul Regenerării în apă prin cuvânt?

Prin natură ne naștem din Adam și ne naștem copii ai mâniei; dar prin Botez renaștem în Iisus Hristos, ca fii ai milostivirii, căci Dumnezeu a dat puterea de a deveni copii ai lui Dumnezeu tuturor oamenilor care cred în numele Său, care nu s-au născut nici din sânge, nici din voința trupului, nici din voința omului, ci din Dumnezeu.

Au reste, oricare ar fi expresiile întrebuințate pentru a defini Botezul și pentru a-l explica, ceea ce trebuie învățat poporului este că acest Sacrament constă într-o spălare căreia trebuie să i se unească în mod necesar cuvintele solemne pe care Însuși Domnul nostru le-a hotărât și le-a fixat. Astfel au învățat

întotdeauna Sfinții Părinți; iar Sfântul Augustin, în chip cu totul limpede și hotărât, o afirmă astfel: Cuvântul se unește cu elementul și Sacramentul există. Credincioșii trebuie să fie instruiți cu desăvârșire asupra acestui punct. Altfel, ei ar putea cădea în acea eroare destul de răspândită, care constă în a crede că apa păstrată în baptisteriu pentru administrarea Sacramentului este însăși Sacramentul. Botezul nu există decât atunci când apa este turnată asupra cuiva, în timp ce sunt rostite în același moment cuvintele instituite de Domnul nostru.

Am spus, atunci când am tratat despre Sacramente în general, că fiecare dintre ele se compune din materie și formă. Păstorii vor avea deci grijă să facă bine cunoscute materia și forma Botezului.

Materia, sau elementul acestui Sacrament, este orice fel de apă naturală: apă de mare, de râu, de mlaștină, de fântână, de izvor; într-un cuvânt, tot ceea ce poartă pur și simplu numele de apă, și nimic mai mult. Într-adevăr, Mântuitorul nostru a spus: Cel ce nu se va renaște din apă și din Duh, nu va putea intra în Împărăția lui Dumnezeu. Sfântul Pavel învață că Biserica a fost curățită prin apă. Și citim de asemenea la Sfântul Ioan că trei sunt cei care mărturisesc pe pământ: duhul, apa și sângele. Multe alte locuri ale Scripturii cuprind același adevăr.

Sfântul Ioan Botezătorul spunea, este adevărat, că Domnul nostru va veni și că va boteza în Duh Sfânt și în foc. Dar

aceste cuvinte nu trebuie nicidecum înțelese despre materia Botezului. Ele trebuie raportate la efectul lăuntric pe care Duhul Sfânt îl lucrează în suflet, sau mai degrabă la minunea care s-a arătat în ziua Rusaliilor, atunci când Duhul Sfânt S-a coborât din cer asupra Apostolilor sub chip de foc, minune pe care Domnul nostru le-o vestise spunând: Ioan a botezat cu apă, dar voi, peste puține zile, veți fi botezați în Duhul Sfânt.

Aceeași materie a Sacramentului nostru a voit Dumnezeu, potrivit Sfintelor Scripturi, să o exprime prin figuri și prin oracolele Profeților. Astfel, Potopul care a curățit pământul, fiindcă răutatea oamenilor ajunsese la culme și toate gândurile lor erau îndreptate spre rău, Potopul era o figură și o imagine a apei Botezului. Aceasta este mărturia formală a Prințului Apostolilor, în prima sa epistolă. Iar Sfântul Pavel, scriind Corintenilor, le declară că trecerea Mării Roșii avea aceeași semnificație. Și nu mai vorbim despre spălarea sirianului Naaman, nici despre virtutea minunată a scăldătorii probatice, nici despre multe alte lucruri de acest fel în care este ușor de văzut tot atâtea simboluri ale acestui Mister.

Cât despre Profeții care l-au vestit, nimeni nu poate pune aceasta la îndoială. Și acele ape la care Proorocul Isaia îi invită cu atâta râvnă pe toți cei însetați, și acelea pe care Iezechiel le vedea în duh ieșind din templu, și acea fântână pe care Zaharia o arăta în viitor casei lui David și locuitorilor Ierusalimului, ca pe un izvor pregătit spre curățirea păcătosului și a femeii necurate, toate aceste ape preaminunate

nu erau ele oare figura și semnul apei mântuitoare a Botezului?

De altfel, însăși natura și virtutea acestui Sacrament cereau ca apa să-i fie materie proprie. Sfântul Ieronim, scriind către Oceanus, demonstrează aceasta foarte bine și prin numeroase rațiuni.

Dar Păstorii, tratând aceeași materie, îi vor învăța înainte de toate pe Credincioși că, fiind acest Sacrament absolut necesar tuturor, fără nicio excepție, pentru dobândirea Vieții veșnice, nimic nu era mai potrivit și mai convenabil pentru a deveni materia sa decât apa, care se află pretutindeni și poate fi procurată atât de ușor. În plus, apa reprezintă în chip admirabil efectul Botezului. Ea spală întinăciunile trupului și, prin aceasta, exprimă foarte bine lucrarea și eficacitatea acestui Sacrament asupra sufletului, pe care îl curăță de păcate. În sfârșit, apa are proprietatea de a răcori trupurile, după cum Botezul are virtutea de a stinge în mare parte aprinderea patimilor.

Dar, deși apa naturală și fără niciun amestec este materie suficientă pentru administrarea Botezului în toate cazurile de necesitate, totuși este un obicei statornic în Biserica Catolică, întemeiat pe tradiția Apostolilor, de a adăuga apei Sfânta Crismă atunci când acest Sacrament este administrat cu ceremoniile prescrise; ceea ce reprezintă și mai limpede efectele sale. Poporul trebuie să știe de asemenea că, dacă în caz de necesitate se poate întrebuința o apă despre care există

îndoială dacă este de felul cerut de Sacrament, rămâne totuși un adevăr necontestat că niciodată și din nicio cauză Botezul nu poate exista dacă nu este administrat cu apă naturală.

După ce vor fi explicat prima dintre cele două lucruri care constituie Botezul, adică materia, Păstorii nu vor avea mai puțin zel pentru a-i instrui pe Credincioși asupra formei, a doua parte a Sacramentului, tot atât de indispensabilă ca și cealaltă. Ei vor trebui chiar să aducă acestor explicații o grijă și o osteneală cu atât mai stăruitoare, cu cât cunoașterea unui atât de sfânt Mister nu este numai proprie prin ea însăși să dea popoarelor lor o vie mângâiere — efect obișnuit al științei lucrurilor dumnezeiești — ci este încă infinit de dorită, din pricina întrebuințării aproape zilnice pe care suntem siliți a o face din ea. Se întâmplă adeseori, într-adevăr, după cum vom vedea mai târziu și mai pe larg, ca oameni din popor, și aproape întotdeauna simple femei, să fie obligați să administreze Botezul. Este deci necesar să se învețe și să se explice tuturor Credincioșilor fără excepție, și într-un chip foarte exact, tot ceea ce ține de esența acestui Sacrament.

Astfel, Păstorii vor învăța, în termeni foarte clari și pe înțelesul tuturor, că forma esențială și desăvârșită a Botezului se află în aceste cuvinte: Eu te botez în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. În acești termeni, într-adevăr, a fost dată de Iisus Hristos, Mântuitorul și Dumnezeul nostru, atunci când a spus lămurit Apostolilor Săi: Mergeți, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Prin acest cuvânt: botezându-le, Biserica Catolică,

inspirată de Dumnezeu, a înțeles întotdeauna că în forma acestui Sacrament trebuia exprimată acțiunea ministrului. Și aceasta se face spunând: Eu te botez.

Dar, pe lângă ministru, trebuia încă exprimată și persoana care primește Botezul, precum și cauza principală care produce Sacramentul. De aceea se adaugă cuvântul: te, și numele fiecăreia dintre cele trei Persoane ale Sfintei Treimi. Astfel încât forma întreagă și deplină a Sacramentului este cuprinsă în aceste cuvinte pe care tocmai le-am citat: Eu te botez în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Căci nu numai Persoana Fiului produce efectul acestui Sacrament, deși Sfântul Ioan spune: El este Cel care botează, ci cele trei Persoane ale Sfintei Treimi împreună. Și dacă se spune: în numele, iar nu: în numelele, aceasta este pentru a arăta că nu există decât o singură natură și o singură dumnezeire în Treime. Acest cuvânt nu se raportează deci la Persoane; el desemnează substanța, virtutea, puterea dumnezeiască, una și aceeași în cele trei Persoane.

În această formă pe care tocmai am dat-o ca întreagă și desăvârșită, există cuvinte atât de necesare încât nu ar putea fi suprimate fără a nimici validitatea Sacramentului; dar există și altele care nu sunt atât de esențiale și a căror omitere nu împiedică validitatea. Din acest număr este, în limba latină, cuvântul ego, al cărui sens este cuprins în verbul baptizo. Mai mult, Bisericile Grecești au variat exprimarea și au obiceiul de a suprima cu totul acest pronume, socotind că nu era necesar să se facă mențiune despre ministru. Astfel, în aceste Biserici,

se întrebuințează în general această formă: Să fie botezat robul lui Iisus Hristos în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Aceste cuvinte sunt suficiente pentru ca Sacramentul să fie conferit valid; Conciliul din Florența a hotărât astfel. Și într-adevăr, ele exprimă destul de limpede adevărata proprietate a acestui Sacrament, adică spălarea care se face în realitate atunci când sunt pronunțate.

Dacă suntem obligați să mărturisim că, la un anumit moment, Apostolii botezau numai în numele Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să ținem drept lucru sigur că nu au făcut aceasta decât prin inspirația Duhului Sfânt. În acele începuturi ale Bisericii, ei voiau să dea mai multă strălucire predicării lor prin numele lui Iisus Hristos și să facă mai cunoscută puterea Sa dumnezeiască și fără margini. De altfel, cercetând lucrul în adâncime, se vede curând că nu lipsește nimic acestei formule din ceea ce a fost prescris de Însuși Mântuitorul nostru. Într-adevăr, a spune Iisus Hristos înseamnă totodată a spune Persoana Tatălui de la care El a primit ungerea sfântă și Persoana Duhului Sfânt prin care a primit-o.

De altfel, este foarte îngăduit a se îndoi că Apostolii au conferit Botezul în acest chip. Sfântul Ambrozie, Sfântul Vasile și mulți alți Părinți de o sfințenie și o autoritate însemnată cred că acest Botez dat în numele lui Iisus Hristos nu este altceva decât Botezul instituit de Iisus Hristos și că a fost astfel numit pentru a-l deosebi de Botezul lui Ioan, fără să urmeze de aici că Apostolii s-ar fi abătut, pentru a-l conferi, de la forma obișnuită și comună care exprimă distinct cele trei

Persoane. Sfântul Pavel pare să se slujească de aceeași manieră de a vorbi în epistola sa către Galateni: Voi toți care ați fost botezați în Iisus Hristos, v-ați îmbrăcat în Iisus Hristos. Ce înseamnă aceste cuvinte, dacă nu că Galatenii fuseseră botezați în credința lui Iisus Hristos, dar nu cu o formulă diferită de aceea pe care Dumnezeul și Mântuitorul nostru Însuși o prescrisese?

Ceea ce tocmai am spus este de ajuns pentru a-i instrui pe Credincioși asupra materiei și formei, aceste două părți atât de importante ale însăși esenței Botezului. Dar, pentru a produce Sacramentul, există un mod de întrebuințare a apei — mod determinat de Biserică — de la care nu este îngăduit a se abate. Păstorii vor avea deci grijă să dea învățătura asupra acestui punct și să explice pe scurt uzul și practica Bisericii. Ea admite trei moduri de a boteza: fie prin cufundarea în apă a celor care sunt botezați, fie prin turnarea apei asupra lor, fie în sfârșit prin stropirea lor. Dar dintre aceste trei rituri, oricare ar fi cel urmat, este sigur că Botezul este valid. Apa nu este întrebuințată în Botez decât pentru a semnifica spălarea lăuntrică a sufletului pe care acest Sacrament o săvârșește. De aceea Sfântul Pavel îl numește baie. Or, există deopotrivă spălare fie că se cufundă în apă, după cum s-a făcut mult timp în primele veacuri ale Bisericii; fie că se toarnă apa, după cum este astăzi uzul general; fie în sfârșit că se face numai o stropire, după cum se spune că Sfântul Petru a făcut atunci când a convertit și a botezat într-o singură zi trei mii de persoane.

Puțin importă, de altfel, dacă se face o singură spălare sau trei. Sfântul Grigorie cel Mare, scriind lui Leandru, spune că Botezul s-a dat în Biserică și poate fi dat în două moduri; totuși credincioșii trebuie să observe ritul aflat în uz în bisericile lor particulare.

Dar trebuie avut mare grijă să se învețe poporul că apa trebuie turnată nu asupra oricărei părți a trupului, ci în principal asupra capului, deoarece capul este ca locul unde se întâlnesc toate simțurile lăuntrice și exterioare. Mai mult, cuvintele formei Sacramentului trebuie rostite nu înainte sau după spălare, ci chiar în momentul în care această spălare se face și de către același care o face.

§ II. — DESPRE INSTITUIREA BOTEZULUI

După aceste explicații, este important să se învețe — și să se amintească Credincioșilor — că Botezul, asemenea tuturor celorlalte Sacramente, a fost instituit de Domnul nostru Iisus Hristos. Dar ceea ce trebuie explicat adeseori și cu grijă este că, în ceea ce privește Botezul, există două lucruri foarte diferite de distins: pe de o parte timpul precis în care Domnul nostru l-a instituit și, pe de alta, acela în care obligația de a-l primi a fost impusă tuturor.

Și mai întâi, în ceea ce privește primul punct, apare limpede că acest Sacrament a fost instituit de Domnul nostru Iisus Hristos atunci când, primind El Însuși Botezul prin slujirea lui Ioan, a binevoit să dea apei puterea de a ne sfinți. Sfântul

Grigorie de Nazianz și Sfântul Augustin ne asigură că în acel moment însuși apa a primit puterea de a ne regenera pentru viața spirituală. Citim la Sfântul Augustin: Din clipa în care Iisus Hristos a fost cufundat în apă, apa a primit puterea de a șterge toate păcatele. Și încă: Domnul S-a făcut a Se boteza, nu pentru că ar fi avut nevoie să fie curățit, ci pentru a curăți apa prin atingerea Trupului Său fără pată și pentru a-i comunica virtutea de a ne curăți apoi pe noi.

Dar ceea ce ne oferă o dovadă fără răspuns a acestui adevăr este că, în acel moment solemn, întreaga Sfântă Treime, în numele căreia se conferă Botezul, Și-a manifestat prezența. S-a auzit glasul Tatălui, Fiul era acolo în persoană, iar Duhul Sfânt S-a coborât în chip de porumbel. Mai mult, cerurile s-au deschis, așa cum ni se deschid și nouă prin Botez.

Iar dacă cineva întreabă pentru ce a binevoit Domnul nostru să atribuie apei o virtute atât de minunată și de dumnezeiască, trebuie răspuns că aceasta depășește înțelegerea noastră.

Dar ceea ce putem înțelege în chip suficient este că, Mântuitorul nostru făcându-Se botezat, apa, atingând Trupul Său preasfânt și preacurat, s-a aflat consacrată pentru întrebuințarea acestui Sacrament. Însă nu trebuie să pierdem din vedere că, deși a fost instituit înainte de Patimă, Botezul nu a încetat să-și tragă întreaga virtute și eficacitate din aceasta, deoarece Patima era ca scopul către care Răscumpărătorul raporta toate acțiunile Sale.

Cât despre timpul în care obligația de a primi Botezul a fost impusă tuturor, nu poate exista nicio îndoială. Autorii bisericești sunt de acord că atunci când Domnul nostru, după Învierea Sa, a spus Apostolilor: Mergeți, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh, chiar în acel moment obligația de a primi Botezul a fost impusă tuturor oamenilor care ar voi să se mântuiască. Această concluzie se poate trage și din acele cuvinte atât de autoritare ale Prințului Apostolilor: El ne-a renăscut spre nădejde vie prin Învierea lui Iisus Hristos din morți; precum și din aceste cuvinte ale Sfântului Pavel care, vorbind despre Biserică, se exprimă astfel: S-a dat pe Sine pentru ea, ca să o sfințească, curățind-o prin baia apei în cuvântul vieții. Amândoi, într-adevăr, par să raporteze obligația Botezului la timpul care a urmat morții Mântuitorului; astfel încât acele cuvinte ale lui Iisus Hristos: Cel ce nu se va renaște din apă și din Duh, nu va putea intra în Împărăția lui Dumnezeu, se aplică în mod evident timpului care avea să urmeze Patimii Sale.

Dacă Păstorii vor avea grijă să trateze acest subiect după cum se cuvine, este cu neputință ca Credincioșii să nu recunoască excelența și demnitatea Botezului și să nu conceapă sentimente adânci de venerație și recunoștință pentru un bine atât de minunat și de uimitor, mai ales dacă vor voi să reflecteze că efectele miraculoase care s-au manifestat la Botezul Domnului nostru Iisus Hristos se produc lăuntric, prin virtutea Duhului Sfânt, în sufletul tuturor celor care

primesc Botezul. Și într-adevăr, dacă, asemenea slujitorului lui Elisei, ochii noștri s-ar putea deschide astfel încât să vedem lucrurile cerești, nu există nimeni atât de lipsit de judecată încât să nu fie cuprins de admirație în fața dumnezeieștilor mistere ale Botezului. Și de ce nu ar fi la fel, dacă Păstorii ar expune toate bogățiile acestui Sacrament cu o claritate atât de desăvârșită încât Credincioșii să fie capabili a le contempla, dacă nu cu ochii trupului, cel puțin cu ochii duhului luminat de Credință?

§ III. — DESPRE MINIȘTRII BOTEZULUI

Să vedem acum care sunt Miniștrii acestui Sacrament. Nu numai că este folositor, dar este și necesar a o spune: pe de o parte, pentru ca aceia care sunt însărcinați cu această funcție să se aplice a o împlini cu sfințenie și cu pietate; pe de alta, pentru ca nimeni să nu iasă din limitele atribuțiilor sale și să nu caute a se introduce fără vreme sau a pătrunde cu îndrăzneală pe terenul altuia. Căci, spune Apostolul, trebuie păstrată rânduiala în toate.

Credincioșii trebuie deci să știe că există trei clase de Miniștri ai Botezului.

Celei dintâi îi aparțin Episcopii și Preoții, care exercită acest minister de plin drept și nu în virtutea unei puteri extraordinare. Episcopilor le-a spus Domnul nostru, în persoana Apostolilor: Mergeți, botezați! Iar dacă, încă din primele timpuri, ei au luat obiceiul de a lăsa Preoților

administrarea Botezului, aceasta era numai pentru a nu fi obligați să abandoneze sarcina și mai importantă a predicării. Cât despre Preoți, doctrina Părinților și uzul constant al Bisericii mărturisesc că ei exercită această funcție în virtutea unui drept atât de propriu lor, încât pot boteza chiar și în prezența Episcopului. Și într-adevăr, fiind ei stabiliți pentru a consacra Euharistia, care este Sacramentul păcii și al unității, era cu totul firesc să primească în același timp puterea de a face tot ceea ce este necesar pentru a-i face pe oameni părtași acestei păci și acestei unități. Iar dacă unii Părinți au putut spune că Preoții nu aveau dreptul de a boteza fără permisiunea Episcopului, aceasta trebuie înțeleasă numai despre Botezul care avea obiceiul de a fi administrat mai solemn în anumite zile ale anului.

A doua clasă este aceea a diaconilor. Dar ei nu pot boteza decât cu consimțământul Episcopului sau al Preotului. Numeroase texte ale Părinților nu lasă nicio îndoială asupra acestui punct.

În al treilea și ultimul rând vin aceia care, în caz de necesitate, pot administra acest Sacrament fără ceremoniile obișnuite. Din acest număr sunt toți oamenii, bărbați sau femei, chiar și cei mai simpli din popor și de orice religie ar fi. Într-adevăr, iudei, necredincioși, eretici, atunci când necesitatea o cere, toți pot boteza, cu condiția să aibă intenția de a face ceea ce face Biserica atunci când administrează acest Sacrament. Astfel hotărâseră deja de multe ori Părinții și vechile Sinoade. Dar sfânta Adunare de la Trento a pronunțat în plus anatema

împotriva tuturor acelora care ar îndrăzni să susțină că Botezul dat de eretici în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh, cu intenția de a face ceea ce face Biserica, nu este un Botez valid și adevărat.

Și cu adevărat, aceasta este pentru noi un frumos prilej de a admira Bunătatea desăvârșită și Înțelepciunea infinită a Dumnezeului nostru. Pentru că Botezul este necesar tuturor, El a ales și a instituit drept materie a acestui Sacrament apa, care se găsește pretutindeni, și în același timp nu a voit să refuze nimănui puterea de a-l administra. Numai că, după cum am spus deja, nu toți au dreptul de a-l conferi cu ceremoniile stabilite de Biserică; nu pentru că aceste rituri și ceremonii ar fi ceva mai august decât Sacramentul însuși, ci pentru că ele sunt mai puțin necesare.

De altfel, dacă tuturor le este îngăduit să boteze, Credincioșii nu trebuie pentru aceasta să-și închipuie că buna-cuviință nu obligă la stabilirea unei anumite rânduieli între diferiții Miniștri ai acestui Sacrament. O femeie, de pildă, nu trebuie să îndrăznească a administra Botezul dacă este de față un bărbat; nici un Laic, dacă este de față un Cleric; nici un Cleric, dacă este de față un Preot. Totuși, moașele care sunt deprinse să boteze nu sunt nicidecum vrednice de mustrare dacă, în anumite cazuri și în prezența unui bărbat care nu știe să confere acest Sacrament, ele însele își asumă această funcție, care în alte împrejurări pare a se potrivi mult mai bine bărbatului.

§ IV. — DESPRE NAȘI ȘI NAȘE

Pe lângă acești diferiți Miniștri care pot, după cum tocmai am spus, să administreze Botezul, mai sunt și alții pe care un uz foarte vechi al Bisericii Catolice îi face să ia parte la ceremonia sfintei și mântuitoarei Spălări. Aceștia sunt cei pe care astăzi îi numim Nași, și pe care autorii bisericești îi numeau odinioară, în mod obișnuit, primitori, răspunzători sau chezășuitori. Deoarece asemenea funcții pot fi împlinite de aproape toți laicii, Păstorii vor trebui să le cerceteze cu grijă, pentru ca Credincioșii să știe bine ce trebuie făcut spre a le împlini cum se cuvine.

Mai înainte de toate, va fi necesar să se explice din ce motive au fost alăturați Miniștrilor Sacramentului Nașii și răspunzătorii. Iar acest motiv va părea foarte drept și foarte înțelept tuturor celor care vor voi să-și amintească faptul că Botezul este o regenerare spirituală, prin care ne naștem cu adevărat fii ai lui Dumnezeu. Astfel învață Sfântul Petru: Ca niște prunci de curând născuți, doriți laptele spiritual și curat de orice amestec.

De îndată ce un copil a văzut lumina zilei, el are nevoie de ajutorul și de îngrijirile unei doici și ale unui dascăl, mai întâi pentru a crește, iar apoi pentru a se instrui în științe și în arte. Tot astfel, cei care încep să trăiască viața spirituală primită din Fonturile Botezului au nevoie să fie încredințați unei persoane pline de Credință și de prudență, capabilă să-i instruiască în poruncile religiei creștine, să-i formeze în practica tuturor

Virtuților și să-i facă să crească puțin câte puțin în Iisus Hristos, până ce vor deveni, cu Harul lui Dumnezeu, oameni, adică Creștini desăvârșiți.

Și aceasta este cu atât mai necesar cu cât Păstorii însărcinați cu conducerea Parohiilor nu au, în general, destul răgaz pentru a se ocupa de grija instruirii copiilor în particular asupra elementelor Credinței. Sfântul Dionisie ne-a lăsat o mărturie remarcabilă despre vechimea acestui uz: Dumnezeieștii noștri Învățători, spune el, căci astfel îi numește pe Apostoli, au avut gândul și au socotit de cuviință să dea copiilor răspunzători, potrivit acestui sfânt obicei care îi îndeamnă pe părinții firești să aleagă pentru copiii lor persoane luminate în lucrurile lui Dumnezeu, capabile să le țină loc de învățători, și sub conducerea cărora acești copii trebuie să-și petreacă restul vieții, ca sub ocrotirea unui părinte spiritual și a păzitorului mântuirii lor. Papa Hygin spune același lucru, iar autoritatea sa întărește doctrina noastră.

Așadar, cu o profundă înțelepciune a decretat Sfânta Biserică faptul că legăturile afinității spirituale vor exista nu numai între cel care botează și cel care este botezat, ci și între Naș, finul său și părinții acestuia din urmă. Astfel încât nu poate exista căsătorie legitimă între aceste diferite persoane, iar dacă, din întâmplare, o căsătorie ar fi contractată în aceste condiții, ea ar fi nulă de plin drept.

Apoi va trebui ca Fideli să fie instruiți asupra obligațiilor Nașilor; astăzi această datorie este împlinită cu atâta neglijență,

încât din această sarcină nu mai rămâne decât numele. Nici măcar nu pare a se bănui că ea cuprinde ceva sacru. Or, în general, Nașii nu trebuie să piardă niciodată din vedere că au contractat obligația specială și riguroasă de a considera în copiii lor spirituali persoane încredințate pentru totdeauna grijii lor, de a-i forma cu mare zel în toate practicile Vieții creștine și de a face toate eforturile pentru a-i îndemna să împlinească în chip credincios, în timpul vieții lor, ceea ce au făgăduit pentru ei atât de solemn la Botez.

Să-l ascultăm asupra acestui punct pe Sfântul Dionisie. Iată ce îl face el să spună pe un răspunzător, adică pe Naș: Făgăduiesc să îndemn și să înduplec cu grijă pe acest copil, atunci când va fi în stare să înțeleagă Religia, să renunțe la tot ceea ce este potrivnic binelui, să mărturisească și să împlinească întocmai făgăduințele pe care le face acum lui Dumnezeu. — Iar voi toți, strigă la rândul său Sfântul Augustin, bărbați și femei care ați primit copii la Botez, vă avertizez: mai presus de toate, nu uitați că ați devenit înaintea lui Dumnezeu chezășuitorii acelora pe care ați fost văzuți primindu-i la Fonturile sfinte.

Și într-adevăr, nu este oare foarte drept ca acela care și-a asumat o slujire să nu obosească niciodată în a o împlini cu exactitate, și ca acela care a făgăduit public să fie învățătorul și călăuzitorul altuia să nu-și îngăduie a-l părăsi pe cel pe care l-a luat sub paza și ocrotirea sa, atâta timp cât știe că acesta are nevoie de serviciile și de sprijinul său? — Dar care sunt învățăturile pe care Nașii trebuie să le dea Finilor lor? Sfântul Augustin ne-o spune în puține cuvinte, tratând despre

obligațiile lor. Ei trebuie să-i avertizeze să păzească castitatea, să iubească dreptatea, să păstreze caritatea și să-i învețe cât mai curând cu putință, și înainte de toate celelalte, Simbolul, Rugăciunea Domnească, Decalogul și primele Principii ale Religiei creștine.

După aceasta, este ușor de văzut căror persoane nu trebuie să li se încredințeze conducerea acestei sfinte tutele. Sunt toate acelea care nu voiesc sau nu pot să o împlinească în chip credincios și cu zel. Mai întâi, tatăl și mama sunt excluși. Nu le este îngăduit să fie Nașii copiilor lor. Biserica voiește prin aceasta să ne facă să înțelegem cât de mult diferă educația spirituală de educația după trup. Apoi, această funcție nu trebuie niciodată încredințată ereticilor, iudeilor, necredincioșilor, deoarece ei nu gândesc și nu caută decât să întunece adevărul Credinței prin minciunile lor și să distrugă întreaga pietate creștină.

Conciliul de la Trento interzice de asemenea ca același copil să fie ținut la Fonturile Botezului de mai mulți Nași sau Nașe. Trebuie să ne limităm la un singur Naș sau la o singură Nașă, sau cel mult să fie luați unul și cealaltă. Iar iată îndoitul motiv: pe de o parte, mulțimea învățătorilor ar putea introduce confuzie în conducerea și instruirea copiilor; pe de altă parte, era bine să se restrângă afinitățile provenite din acest titlu între un număr prea mare de persoane, pentru a nu împiedica dezvoltarea alianțelor în societate prin căsătorie legitimă.

Capitolul al șaisprezecelea — Continuarea Sacramentului Botezului

§ I. — Necesitatea Botezului

Ceea ce am spus până aici despre acest Sacrament este foarte folositor de cunoscut pentru Credincioși. Dar ceea ce este absolut necesar să nu fie lăsați a ignora este că Domnul nostru a făcut pentru toți oamenii o lege de a se boteza, lege atât de riguroasă încât cei care nu ar fi regenerați în Dumnezeu prin harul acestui Sacrament nu ar veni pe lume decât spre nenorocirea lor și spre pierzarea lor veșnică, fie că părinții lor ar fi creștini, fie păgâni. De aceea Păstorii nu pot explica prea des aceste cuvinte ale Evangheliei: Dacă cineva nu se va renaște din apă și din Duh, nu poate intra în Împărăția cerurilor.

Și această lege nu îi privește numai pe adulți; autoritatea și mărturiile Părinților stabilesc că ea îi atinge chiar și pe copiii mici și că Biserica a primit-o din tradiția apostolică. De altfel,

este oare cu putință să credem că Domnul nostru Iisus Hristos ar fi refuzat copiilor Sacramentul și harul Botezului, El care spunea: Lăsați copiii mici și nu-i împiedicați să vină la Mine, căci Împărăția cerurilor este a celor asemenea lor; El care îi îmbrățișa, Își punea mâinile peste ei și îi binecuvânta?

Citim că Sfântul Pavel a botezat într-o zi o familie întreagă. Or, nu este oare destul de firesc să presupunem că și copiii care făceau parte din acea familie au fost de asemenea curățiți prin această apă mântuitoare?

Circumciziunea, care era figura Botezului, aduce și ea mărturia sa, și o mărturie însemnată, în favoarea Botezului copiilor. Într-adevăr, nimeni nu ignoră că se obișnuia a se da Circumciziunea copiilor în a opta zi după nașterea lor. Or, dacă Circumciziunea, care dezbracă trupul prin mâna oamenilor, era folositoare acestor copii, pentru ce Botezul, care este circumciziunea spirituală a lui Iisus Hristos, nu și-ar produce în ei efectele?

În sfârșit, după cum învață Apostolul, dacă moartea a domnit prin unul singur și prin păcatul unuia singur, cu atât mai mult cei care primesc belșugul Harului și al darului Dreptății trebuie să domnească în viață prin Unul singur, Care este Iisus Hristos. Or, copiii, prin păcatul lui Adam, au contractat pata originară; cu atât mai mult, deci, pot ei să primească Harul și Dreptatea prin Domnul nostru Iisus Hristos, pentru a domni în viață; ceea ce este absolut imposibil fără Botez.

De aceea, Păstorii vor învăța că este de toată necesitatea să fie botezați copiii, iar apoi să fie formați puțin câte puțin, încă din cea mai fragedă vârstă, prin poruncile Religiei creștine, în practica adevăratei pietăți. Căci, după cum a spus foarte bine Înțeleptul: Tânărul, chiar când va îmbătrâni, nu va părăsi calea pe care a urmat-o în tinerețea sa.

Nu se poate pune la îndoială că pruncii, în momentul în care primesc Botezul, primesc totodată darul tainic al Credinței; nu pentru că ar crede prin adeziunea inteligenței lor, ci pentru că sunt ca îmbrăcați și pătrunși de Credința părinților lor, dacă părinții lor sunt credincioși, sau, dacă aceștia sunt necredincioși, de Credința întregii societăți a Sfinților. Căci se poate spune cu adevărat că pruncii sunt prezentați la Botez de toți cei care doresc să-i vadă prezentați acolo și a căror caritate îi face primiți în Împărtășirea Duhului Sfânt.

Trebuie deci ca Fideli să fie îndemnați cu tărie să-și ducă pruncii la Biserică și să-i facă a fi botezați cu ceremoniile consacrate, de îndată ce vor putea face aceasta fără primejdie. Pruncii nu au alt mijloc de mântuire decât Botezul. Ar fi o greșeală, și o greșeală gravă, să fie lăsați în lipsirea de harul acestui Sacrament mai mult timp decât cere necesitatea. Și nu trebuie uitat că slăbiciunea vârstei lor îi expune la o infinitate de primejdii de moarte.

Cât despre adulții care au uzul deplin al rațiunii și care s-au născut din părinți necredincioși, conduita de urmat este cu totul diferită. Potrivit obiceiului Bisericii primitive, trebuie

mai întâi instruiți în adevărurile Credinței creștine, iar apoi îndemnați, stimulați și invitați cu cea mai mare ardoare să o îmbrățișeze. Dacă se convertesc la Domnul, vor fi avertizați să nu amâne primirea Botezului dincolo de timpul prescris de Biserică. Căci este scris: Nu întârziați să vă convertiți la Domnul și nu amânați de pe o zi pe alta.

Trebuie să li se explice că deplina convertire nu se află decât în regenerarea baptismală; că, cu cât vor veni mai târziu la Botez, cu atât mai mult timp vor rămâne lipsiți de întrebuințarea și de harul celorlalte Sacramente, care sunt, într-un fel, sufletul întregii Religii creștine, deoarece numai Botezul deschide porțile care duc până la ele; în sfârșit, că ar renunța de asemenea la avantajele imense pe care acest prim Sacrament le cuprinde. Căci, într-adevăr, apa mântuitoare a Botezului șterge și nimicește petele și întinăciunile tuturor păcatelor săvârșite mai înainte, în timp ce împodobește sufletul nostru cu acel Har dumnezeiesc al cărui ajutor și a cărui putere ne fac de acum înainte să evităm răul și să păstrăm dreptatea și nevinovăția — două lucruri în care se rezumă întreaga Viață creștină, după cum este ușor de văzut.

Cu toate acestea, Biserica nu are obiceiul de a da Botezul adulților îndată după convertirea lor. Ea voiește, dimpotrivă, ca el să fie amânat un anumit timp. Această întârziere nu atrage pentru ei primejdiile care îi amenință pe copii, după cum am spus mai sus. Deoarece au uzul rațiunii, dorința și hotărârea de a primi Botezul, unite cu pocăința pentru păcatele lor, le-ar fi de ajuns pentru a ajunge la har și la

justificare, dacă un accident neașteptat i-ar împiedica să fie curățiți în Fonturile mântuitoare. Dimpotrivă, aceste întârzieri își au folosul lor. Deoarece Biserica este însărcinată să vegheze, și cu cea mai mare grijă, ca nimeni să nu se apropie de acest Sacrament cu spirit de prefăcătorie și de ipocrizie, ea cunoaște și apreciază mai bine, amânând Botezul, sinceritatea celor care îl cer. Iată pentru ce vechile Concilii decretaseră ca iudeii care s-ar converti la Credința catolică să rămână timp de mai multe luni în rândul simplilor Catehumeni, înainte de a fi admiși să primească Botezul.

Pe de altă parte, această întârziere îngăduie instruirea Adulților într-un chip mai desăvârșit asupra regulilor Vieții creștine și asupra principiilor Credinței pe care trebuie să o mărturisească. În sfârșit, se aduce acestui Sacrament toată cinstirea pe care o merită, primindu-l într-un chip solemn și cu ceremoniile Bisericii, la sărbătorile Paștelui și ale Rusaliilor.

Totuși există uneori motive grave și chiar necesare de a nu amâna Botezul Adulților, de pildă dacă se află în primejdie de moarte sau dacă sunt desăvârșit instruiți în Misterele Credinței. Aceasta au făcut Sfântul Filip și Prințul Apostolilor. Sfântul Filip l-a botezat pe slujitorul reginei Etiopiei, iar Sfântul Petru pe centurionul Corneliu, unul și celălalt fără nicio întârziere, de îndată ce au declarat că erau gata să îmbrățișeze Credința.

§ II. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU A PRIMI BOTEZUL

Trebuie de asemenea să se învețe poporul și să i se explice bine care trebuie să fie dispozițiile celor care se prezintă la Botez. Cea dintâi dintre toate este dorința și voința fermă de a fi botezați. Deoarece prin Botez se moare păcatului și se îmbrățișează o viață nouă și principii noi, este drept să nu fie conferit nimănui împotriva voinței sale și să nu fie dat decât celor care îl primesc de bunăvoie și cu bucurie. Tradiția ne învață că a existat întotdeauna obiceiul de a-l întreba pe cel ce urmează a fi botezat dacă are voința de a fi. Și nu trebuie să se creadă că această voință lipsește, chiar și la cei mai mici copii, deoarece Biserica răspunde pentru ei, iar propria ei voință în această privință este foarte evidentă.

Cei lipsiți de minte și nebunii care s-au bucurat un timp de buna lor judecată și apoi au pierdut-o nu pot, în această stare, să aibă voința de a primi Botezul. Ei nu trebuie deci botezați, decât dacă se află în primejdie de moarte. Căci în acest caz trebuie botezați, cu condiția totuși să fi manifestat dorința de a primi acest Sacrament înainte de a cădea în demență. În caz contrar, nu trebuie botezați. La fel este și cu cei aflați în starea copilăriei. Dacă nu s-au bucurat niciodată de buna lor judecată, dacă nu au avut niciodată uzul rațiunii, obiceiul și autoritatea Bisericii cer ca ei să fie botezați asemenea copiilor care abia s-au născut.

Dar, pe lângă dorința formală a Botezului pe care trebuie să o aibă cei raționali, Credința le este de asemenea necesară pentru a primi harul Sacramentului, și necesară în același titlu

ca voința. Căci nu fără motiv a spus Domnul nostru: Cel ce va crede și se va boteza va fi mântuit.

În plus, trebuie ca ei să aibă o sinceră căință pentru toate păcatele lor, pentru toată purtarea lor rea de mai înainte, și o hotărâre fermă de a nu mai păcătui în viitor. Cel care ar cere Botezul fără a avea voința bine hotărâtă de a-și îndrepta obiceiurile vinovate ar trebui să fie îndepărtat în mod absolut. Nimic nu este mai opus harului și efectelor Botezului decât dispozițiile și sentimentele unui păcătos care nu voiește să pună niciun capăt dezordinilor sale. Deoarece acest Sacrament nu este dorit decât pentru a-L îmbrăca pe Iisus Hristos și pentru a se uni cu El, este deci o datorie indispensabilă să fie îndepărtat de la Spălarea sacră acela care își propune să persevereze în viciile și greșelile sale.

De altfel, nu trebuie niciodată să se abuzeze în vreun fel de ceea ce ține de Iisus Hristos și de Biserica Sa. Or, ar fi a abuza de Botez și a-l primi în zadar, cel puțin în ceea ce privește sfințirea și mântuirea, dacă, primindu-l, cineva ar păstra voința de a trăi după trup și nu după duh. Totuși, chiar cu această dispoziție, ar primi cu adevărat caracterul Sacramentului, cu condiția ca Botezul să fie administrat în mod regulat și ca acela să aibă intenția de a primi ceea ce Biserica însăși are intenția de a da. Iată pentru ce Prințul Apostolilor a răspuns acelei mulțimi de oameni care, ne spune Scriptura, veniseră cu inima străpunsă de căință să-l întrebe pe el și pe ceilalți Apostoli ce trebuiau să facă pentru a fi mântuiți: Faceți pocăință și fiecare dintre voi să primească Botezul; iar în alt

loc: Pocăiți-vă și convertiți-vă, pentru ca păcatele voastre să fie șterse.

De asemenea, Sfântul Pavel, în epistola sa către Romani, arată limpede că acela care este botezat trebuie în mod absolut să moară păcatului. De aceea ne avertizează să nu ne dăm mădularele păcatului, ca arme ale nelegiuirii, ci să ne dăm lui Dumnezeu, ca unii care ne-am întors de la moarte la viață.

Dacă Credincioșii vor ști să mediteze adeseori aceste Adevăruri, vor fi mai întâi siliți să admire fără rezerve bunătatea infinită a lui Dumnezeu, care, fără niciun merit din partea noastră și numai prin inspirația milostivirii Sale, a binevoit să ne acorde binefacerea atât de extraordinară și atât de prețioasă a Botezului. Iar dacă apoi vor ajunge să considere cât de curată și îndepărtată de orice rău trebuie să fie viața acelora care au primit un dar atât de măreț, nu vor avea nicio greutate să înțeleagă că un adevărat Creștin trebuie să-și petreacă toate zilele vieții sale atât de sfânt și cu atâta pietate, ca și cum abia în acea zi ar fi primit Sacramentul și harul Botezului.

§ III. — DESPRE EFECTELE BOTEZULUI

Unul dintre mijloacele cele mai eficace pentru a aprinde în inima Creștinilor focul adevăratei iubiri de Dumnezeu este să li se explice cu grijă efectele Botezului. Va trebui deci să se revină adeseori asupra acestui subiect, pentru ca ei să știe bine că acest Sacrament i-a ridicat la un foarte înalt grad de

demnitate și că nu trebuie să îngăduie niciodată ca meșteșugirile sau violența vrăjmașilor lor să-i facă să cadă din el.

Primul lucru care trebuie să li se învețe asupra acestui punct este că toate păcatele noastre, fie păcatul originar care ne vine de la primii noștri părinți, fie păcatul actual pe care îl săvârșim prin propria noastră voință — chiar dacă acest păcat ar depăși în răutate tot ceea ce se poate imagina — toate păcatele noastre, spunem noi, ne sunt remise și iertate prin virtutea minunată a Sacramentului Botezului. Cu mult timp înainte de Domnul nostru, Iezechiel prezisese acest efect: Voi turna peste voi apă curată, spune Însuși Dumnezeu prin gura Profetului, și veți fi curățiți de toate întinăciunile voastre. Iar Apostolul Sfântul Pavel, după ce le-a făcut Corintenilor o lungă enumerare a diferitelor feluri de păcate, adaugă: Așa ați fost odinioară; dar ați fost spălați, ați fost sfințiți.

Aceasta a fost într-adevăr, și în chip vădit, doctrina statornică a Bisericii. Sfântul Augustin, în cartea sa despre Botezul copiilor, spune că prin regenerarea Duhului Sfânt se dobândește iertarea păcatelor voite, împreună cu aceea a păcatului originar. Iar Sfântul Ieronim către Oceanus: Toate crimele, spune el, sunt iertate în Botez. Și pentru ca asupra acestui adevăr să nu poată rămâne nicio îndoială, chiar după definițiile celorlalte Concilii, sfânta adunare de la Trento a pronunțat anatema împotriva acelora care ar îndrăzni să gândească altfel și care ar avea temeritatea să susțină că iertarea păcatelor prin Botez nu este întreagă și că ele nu sunt absolut

șterse și ca smulse din rădăcină din suflet, ci numai tăiate și rase într-un anumit fel, astfel încât rădăcinile lor ar mai rămâne încă în inima noastră.

Căci, pentru a întrebuința propriile expresii ale Conciliului, Dumnezeu nu urăște nimic în cei regenerați, fiindcă nu există nicio cauză de osândire în cei care au fost cu adevărat îngropați cu Iisus Hristos prin Botez, spre a muri păcatului; care nu mai trăiesc după trup; care s-au dezbrăcat de omul cel vechi; care s-au îmbrăcat în omul cel nou, creat după Dumnezeu; și care au devenit nevinovați, curați, fără pată și plăcuți lui Dumnezeu.

Cu toate acestea, trebuie recunoscut, iar sfântul Conciliu a decretat-o formal în același loc, că concupiscența sau focarul păcatului subzistă încă în cei botezați; dar concupiscența nu este păcatul. Sfântul Augustin învață că la copii Botezul remite vina concupiscenței, dar le lasă concupiscența pentru a-i încerca. Iar în altă parte spune în mod pozitiv că vina este nimicită în Botez, dar slăbiciunea rămâne. Concupiscența care vine din păcat nu este altceva, într-adevăr, decât o înclinare sau tendință a sufletului, esențialmente contrară rațiunii; dar această tendință este totuși foarte diferită de adevărata natură a păcatului, atunci când nu i se alătură nici consimțământul voinței pentru a o urma, nici neglijența pentru a o combate. Iar când Sfântul Pavel a spus: „Nu aș fi cunoscut concupiscența dacă Legea nu mi-ar fi spus: Să nu poftești", el a voit să vorbească nu despre mișcările înseși ale concupiscenței, ci despre viciul voinței.

Găsim aceeași doctrină la Sfântul Grigorie: Dacă cineva pretinde, spune el, că prin Botez păcatele sunt remise numai la suprafață, ce poate fi mai puțin creștin decât această opinie? Căci, prin Sacramentul Credinței, sufletul, în întregime dezlegat de greșelile sale, nu mai este legat decât de Dumnezeu. Apoi, ca dovadă a celor afirmate, el aduce cuvintele Mântuitorului nostru din Sfântul Ioan: Cel care a fost spălat nu mai are nevoie decât să-și spele picioarele, și este curat în tot restul.

Dacă se voiește o imagine sensibilă și o figură izbitoare a acestui adevăr, nu este decât să se ia în seamă ceea ce Scriptura relatează despre Naaman, leprosul din Siria. După ce s-a scăldat de șapte ori în Iordan, el a fost atât de desăvârșit vindecat încât trupul său părea a fi trupul unui copil. Tot astfel, efectul propriu al Botezului este de a ne remite toate păcatele, atât păcatul originar, cât și pe acelea pe care le-am săvârșit prin propria noastră vină. Pentru acest scop însuși l-a instituit Mântuitorul nostru. Prințul Apostolilor, ca să nu citățm pe alții, ne învață aceasta în mod formal, când spune: Faceți pocăință și fiecare dintre voi să primească Botezul în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor sale.

Și nu numai că Botezul remite toate păcatele, ci, grație bunătății infinite a lui Dumnezeu, el remite în același timp toate pedepsele datorate lor. Este adevărat că Sacramentele au virtutea de a ne comunica meritele Patimii lui Iisus Hristos. Dar despre Botez a spus Apostolul că prin el murim și suntem îngropați împreună cu Iisus Hristos. Iată de ce Sfânta Biserică

a înțeles întotdeauna că nu s-ar putea, fără a aduce o foarte mare injurie acestui Sacrament, să se impună celui care trebuie să-l primească și să fie curățit prin el acele fapte de pietate pe care Sfinții Părinți le numesc în mod obișnuit fapte satisfăcătoare.

Și ceea ce spunem aici nu este nicidecum contrar uzului Bisericii primitive, care poruncea iudeilor, atunci când primeau Botezul, să postească timp de patruzeci de zile. Acest post nu avea raport cu satisfacția; ci era un mijloc de a aminti celor care primeau Botezul că, din respect pentru demnitatea acestui Sacrament, trebuiau să se dăruiască fără întrerupere, pentru un timp, postului și rugăciunii.

Dar dacă este absolut sigur că Botezul remite toate pedepsele datorate păcatelor, totuși el nu scutește de acele pedepse pe care tribunalele omenești le aplică marilor criminali. Astfel, cel care ar fi meritat moartea nu s-ar putea sustrage prin Botez supliciului rânduit de lege. Însă nu s-ar putea lăuda îndeajuns religia și pietatea acelor principi care, pentru a face să strălucească mai mult slava lui Dumnezeu în Sacramentele Sale, ar acorda harul lor vinovatului într-o asemenea împrejurare și i-ar remite pedeapsa.

Mai mult, Botezul, după scurta trecere a acestei vieți, ne izbăvește de toate pedepsele datorate păcatului originar. Acesta este un har pe care ni l-a meritat moartea lui Iisus Hristos. După cum am spus mai sus, prin Botez murim împreună cu Iisus Hristos; or, spune Apostolul, dacă suntem

altoiți în El prin asemănarea morții Sale, vom fi de asemenea prin asemănarea Învierii Sale.

Pentru ce, va spune poate cineva, nu suntem, îndată după Botez și încă din această viață muritoare, izbăviți de toate neajunsurile care o însoțesc și restabiliți, prin virtutea spălării sacre, în acea stare de demnitate și de perfecțiune în care Adam, părintele neamului omenesc, fusese așezat înainte de păcatul său? Putem da acestui fapt două rațiuni principale.

Cea dintâi este că noi suntem uniți cu Trupul lui Iisus Hristos și devenim mădularele Lui prin Botez. Or, nu se cuvenea să ni se acorde nouă mai multe privilegii decât Însuși Capului nostru. Domnul nostru Iisus Hristos, deși a posedat din prima clipă a zămislirii Sale plinătatea Harului și a Adevărului, nu a lepădat pentru aceasta fragilitatea naturii omenești pe care o luase, înainte de a fi îndurat chinurile Patimii și Morții Sale și înainte de a Se fi ridicat El Însuși la viața glorioasă a nemuririi. Prin urmare, cine s-ar putea mira văzându-i pe Credincioși, care posedă deja prin Botez harul dreptății cerești, continuând totuși să trăiască încă într-un trup pieritor și fragil? Când vor fi îndurat pentru Iisus Hristos tot felul de pedepse și osteneli, când vor fi suferit moartea și apoi vor fi revenit la viață, atunci vor fi vrednici să se bucure împreună cu El de veșnicia fericită.

A doua rațiune pentru care au fost lăsate în noi, după Botez, infirmitatea trupului, bolile, simțirea durerii și mișcările concupiscenței este că Dumnezeu voia să ne pregătească astfel un seceriș îmbelșugat de merite de tot felul și, prin acest

mijloc, să ne facă să dobândim într-o zi roade mai bogate de slavă și răsplăți mai mărețe. Dacă îndurăm cu răbdare toate mizeriile vieții, dacă, cu ajutorul lui Dumnezeu, supunem afecțiunile dezordonate ale inimii noastre stăpânirii rațiunii, avem dreptul să nădăjduim cu tărie, împreună cu Apostolul, că, după ce vom fi luptat lupta cea bună, ne vom fi sfârșit alergarea și vom fi păstrat Credința, Domnul ne va păstra cununa dreptății și că acest Judecător drept ne-o va da în ziua cea de pe urmă.

În același fel pare să fi lucrat Dumnezeu cu fiii lui Israel. I-a izbăvit din robia Egiptului, de urmărirea lui Faraon și a oștirii lui, pe care i-a prăvălit în mare; și totuși nu i-a introdus îndată în fericitul pământ al făgăduinței; ci mai înainte i-a făcut să treacă prin multe încercări și i-a expus la numeroase primejdii. Iar mai târziu, când i-a pus în stăpânirea pământului făgăduit, a alungat, este adevărat, din acel pământ cea mai mare parte a locuitorilor lui, dar a păstrat totuși acolo câteva neamuri, care nu au putut fi niciodată nimicite, pentru ca poporul lui Dumnezeu să aibă necontenit prilejul de a-și exercita curajul și virtutea războinică.

Să adăugăm la aceasta că, dacă Botezul, împodobind sufletul cu daruri cerești, ar procura în același timp și bunurile trupului, mulți ar voi probabil să-l primească mai degrabă pentru aceste avantaje temporale și prezente decât prin nădejdea slavei viitoare. Și totuși bunurile pe care Creștinul nu trebuie să le piardă niciodată din vedere nu sunt aceste bunuri

false și nesigure care se văd, ci bunurile adevărate și veșnice care nu se văd.

Cu toate acestea, viața prezentă, oricât de plină de mizerii ar fi, nu este lipsită de bucurii și de dulceți. Pentru noi, într-adevăr, care suntem ca niște ramuri altoite pe Iisus Hristos prin Botez, ce poate fi mai dulce și mai de dorit decât să luăm crucea pe umerii noștri, să-L urmăm pe Mântuitorul nostru ca pe un conducător, fără să ne lăsăm nici respinși de oboseală, nici opriți de primejdii, și să tindem necontenit, cu toate puterile noastre, spre răsplata cerească la care Dumnezeu ne cheamă, pentru a primi din mâna Sa: unii laurul fecioriei, alții cununa științei și a predicării, unii palma martiriului, iar alții, în sfârșit, răsplățile datorate virtuților lor? Or, toate aceste titluri și toate aceste însemne nu ne-ar putea fi acordate dacă mai înainte nu ne-am fi exersat în arena acestei vieți atât de anevoioase și dacă nu am fi dobândit biruința în luptă.

Pentru a reveni la efectele Botezului, va trebui explicat că acest Sacrament nu numai că ne izbăvește, prin virtutea care îi este proprie, de tot ceea ce se poate numi cu adevărat rele, ci ne îmbogățește încă și cu bunurile și darurile cele mai prețioase. Astfel, el umple sufletul nostru de acel Har dumnezeiesc care ne face drepți și ne face copii ai lui Dumnezeu, moștenitori ai mântuirii veșnice. Căci, după cum este scris: cel care va crede și va fi botezat va fi mântuit; iar Apostolul afirmă că Biserica a fost curățită prin Botezul apei prin cuvânt. Or, potrivit decretului Conciliului de la Trento, care ne obligă să credem aceasta sub pedeapsa anatemei, harul

primit în Botez nu numai că șterge păcatele noastre, ci este încă asemenea unei calități dumnezeiești care se lipește de suflet; este ca o rază, ca o lumină care îi absoarbe toate petele și îl face mai frumos și mai strălucitor. Acest adevăr se deduce de asemenea foarte limpede din Sfânta Scriptură, atunci când ea spune că harul este răspândit în inimile noastre și că el este arvuna Duhului Sfânt.

Dar acest har pe care Botezul îl comunică este însoțit de gloriosul cortegiu al tuturor virtuților care, printr-un dar special al lui Dumnezeu, pătrund în suflet în același timp cu el. Apostolul îi scria lui Tit: „Dumnezeu ne-a mântuit prin apa regenerării și a reînnoirii Duhului Sfânt, pe care L-a revărsat asupra noastră cu îmbelșugare, prin Iisus Hristos, Mântuitorul nostru." Iar Sfântul Augustin afirmă că aceste cuvinte, L-a revărsat cu îmbelșugare, trebuie înțelese despre întreaga iertare a păcatelor și despre abundența tuturor virtuților.

Botezul ne unește de asemenea și ne atașează de Iisus Hristos ca mădularele de capul lor. Capul este cel care comunică fiecărei părți a trupului puterea și mișcarea necesare pentru a împlini funcțiile care îi sunt proprii. Tot astfel, din plinătatea Domnului nostru Iisus Hristos se revarsă asupra tuturor celor care sunt justificați acea Virtute, acel Har dumnezeiesc care ne face capabili să împlinim toate datoriile Pietății creștine.

Și nimeni nu trebuie să găsească straniu faptul că, având o atât de mare abundență de virtuți care vin să împodobească și să

întărească sufletul nostru, nu putem totuși începe sau, cel puțin, duce la bun sfârșit nicio faptă bună fără cele mai mari osteneli și dificultăți. Aceasta nu pentru că Dumnezeu, în bunătatea Sa, nu ne-ar fi acordat cu adevărat virtuțile care nasc faptele bune. Ci pentru că, chiar și după Botez, lupta înverșunată a trupului împotriva duhului nu este sfârșită. Dimpotrivă. Și ar fi nevrednic de un Creștin să se descurajeze în această luptă sau să se lase doborât. Dacă se sprijină pe bunătatea lui Dumnezeu și dacă se străduiește în fiecare zi să trăiască bine, el trebuie să păstreze în inima sa nădejdea sigură că în curând va găsi ușor și plăcut tot ceea ce este cinstit, tot ceea ce este drept, tot ceea ce este sfânt. Să medităm adeseori aceste sfinte gânduri, să practicăm cu bucurie ceea ce ele ne învață, și Dumnezeul păcii va fi cu noi.

În plus, Botezul imprimă în sufletul nostru un caracter de neșters. Dar nu mai avem nevoie să vorbim aici despre aceasta. Căci am dezvoltat mai sus, tratând despre Sacramente în general, toate explicațiile care se raportează la acest obiect. Este ușor să fie găsite acolo. Totuși, întrucât întemeindu-se pe natura și virtutea acestui caracter Biserica a decis că Botezul nu poate fi niciodată reiterat, Păstorii nu vor neglija să le amintească adeseori Credincioșilor aceasta, pentru a preveni orice eroare în această privință.

De altfel, această doctrină este aceea pe care o mărturisește Apostolul în aceste cuvinte: „Nu este decât un singur Domn, o singură Credință, un singur Botez." Apoi, când îi îndeamnă pe Romani să păstreze cu grijă viața pe care au primit-o de la

Iisus Hristos, murind împreună cu El prin Botez, ceea ce adaugă: dacă Iisus Hristos a murit pentru păcat, El nu a murit decât o singură dată, nu pare oare că voiește să spună în chip deschis că, dacă Iisus Hristos nu poate muri a doua oară, nici nouă nu ne este îngăduit să murim de două ori prin Botez? De aceea Sfânta Biserică face în mod public profesiunea de a nu admite decât un singur Botez. Iar pentru a găsi această doctrină cu totul conformă rațiunii și naturii acestui Sacrament, este de ajuns să ne amintim că Botezul este o regenerare spirituală. După cum, potrivit ordinii naturii, nu ne naștem și nu venim pe lume decât o singură dată, după cum, ca să vorbim în limbajul Sfântului Augustin, este cu neputință să intrăm din nou în sânul mamei noastre, tot astfel nu poate exista decât o singură generație spirituală și, în niciun caz, Botezul nu poate fi reînnoit.

Și nimeni să nu-și închipuie că Biserica îl reînnoiește atunci când, în incertitudinea dacă Botezul a avut loc, ea face spălarea sacră, spunând: dacă ai fost botezat, nu te botez din nou; dar dacă nu ai fost, eu te botez în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Aceasta nu înseamnă a reîncepe Botezul în chip vinovat, ci, dimpotrivă, a împlini o datorie foarte sfântă, administrându-l astfel sub condiție.

Totuși Păstorii au de luat câteva precauții asupra acestui punct, pentru a evita greșeli zilnice care sunt foarte contrare respectului datorat Sacramentului. Astfel, sunt unii care nu cred că săvârșesc cea mai mică greșeală botezând sub condiție pe toți cei care le sunt prezentați fără deosebire. Dacă li se

aduce un copil, ei nu se gândesc deloc să se informeze dacă a fost botezat mai înainte, ci îl botează ei înșiși pe loc. Ba mai mult, dacă știu că Sacramentul a fost administrat acasă, nu ezită să repete Spălarea sfântă, adăugându-i ceremoniile prescrise. Totuși, ei nu ar putea să procedeze astfel fără a săvârși un sacrilegiu și fără a contracta acea nevrednicie pe care Autorii bisericești o numesc iregularitate. Papa Alexandru nu autorizează acest mod de a boteza decât în privința acelora asupra Botezului cărora, după o cercetare atentă, rămâne încă o oarecare îndoială. În toate celelalte cazuri, nu este niciodată îngăduit să se administreze din nou acest Sacrament, nici măcar sub condiție.

În sfârșit, după toate avantajele pe care le primim din Botez, mai este unul ultim la care toate celelalte se raportează: acela de a ne deschide poarta cerului, pe care păcatul ne-o ținea mai înainte închisă. De altfel, aceste efecte pe care le atribuim eficacității Botezului le putem deduce în chip desăvârșit din cele care, după mărturia Evangheliei, s-au manifestat la Botezul Domnului nostru. Cerurile s-au deschis atunci și s-a văzut Duhul Sfânt coborându-Se asupra lui Iisus Hristos sub forma unui porumbel. Această minune însemna că cei care sunt botezați primesc darurile Duhului Sfânt și că poarta cerului le este deschisă; nu, într-adevăr, pentru ca ei să intre în bucuria slavei cerești îndată după Botezul lor, ci atunci când va veni timpul, adică atunci când, izbăviți de toate mizeriile pământești, care nu pot atinge viața fericiților, se vor dezbrăca de condiția lor muritoare, pentru a se bucura de nemurire.

Acestea sunt efectele Botezului. Dacă se consideră numai virtutea Sacramentului, ele sunt, fără nicio îndoială, aceleași pentru toți. Dar dacă se iau în seamă dispozițiile celor care îl primesc, este foarte sigur că fiecare trage din el un har ceresc și roade mai mult sau mai puțin îmbelșugate, după starea particulară a inimii sale.

§ IV. — DESPRE RUGĂCIUNILE ȘI CEREMONIILE BOTEZULUI

Nu ne mai rămâne acum decât să vorbim în puține cuvinte și într-un chip limpede despre Rugăciunile, Riturile și Ceremoniile Botezului. Ceea ce Apostolul spune despre darul limbilor, că este inutil atunci când Credincioșii nu înțeleg ceea ce se spune, se poate aplica aproape la fel de bine Riturilor și Ceremoniilor Botezului. Acestea sunt, într-adevăr, semnele și imaginea văzută a efectelor nevăzute ale acestui Sacrament. Dar dacă Fideli ignoră sensul și întinderea acestor semne, nu se mai vede prea bine la ce pot fi folositoare Ceremoniile. Trebuie deci ca Păstorii să lucreze pentru a le face bine înțelese și să-i convingă pe Creștini că, deși nu sunt absolut necesare, ele sunt totuși foarte importante și vrednice de toată venerația noastră.

Este ușor să fie convinși de aceasta amintindu-le atât autoritatea celor care le-au stabilit, și care nu sunt alții decât Apostolii, cât și scopul pentru care au fost instituite. Ele ne poartă, într-adevăr, să administrăm Botezul mai religios și mai sfânt; ele așază, ca să spunem astfel, sub ochii noștri efectele

minunate și darurile dumnezeiești cuprinse în acest Sacrament; în sfârșit, ele întipăresc mai puternic în inimile noastre amintirea imenselor binefaceri ale lui Dumnezeu.

Dar, pentru a pune o anumită rânduială în explicațiile lor și pentru a ajuta în același timp memoria ascultătorilor, Păstorii vor trebui să reducă la trei categorii toate Ceremoniile și toate Rugăciunile de care Biserica se folosește în administrarea Botezului. Cea dintâi va cuprinde Ceremoniile care au loc înainte ca cineva să fi ajuns la Fonturi; a doua, pe acelea care se practică la Fonturile înseși; iar a treia, pe acelea care urmează administrării Sacramentului.

În primul rând, trebuie pregătită apa care urmează a fi întrebuințată la Botez. Ea se consacră amestecându-se cu uleiul Ungerii mistice; dar această consacrare nu se face în orice timp. După obiceiul strămoșilor noștri, se așteaptă pentru aceasta anumite Zile de Sărbătoare, care sunt socotite pe drept cuvânt cele mai sfinte și cele mai solemne ale anului. În ajunul acestor Sărbători se binecuvântează apa Spălării sacre; și chiar odinioară, în Biserica primitivă, Botezul nu era administrat decât în acele zile, atunci când necesitatea nu obliga a se lucra altfel. Și deși Biserica nu a socotit potrivit să păstreze acest uz, din pricina primejdiilor obișnuite ale vieții, totuși ea a păzit întotdeauna cu religiozitate obiceiul de a binecuvânta apa și Fonturile Botezului numai în sfintele zile ale Paștelui și ale Rusaliilor.

După această binecuvântare a apei, trebuie explicate celelalte Ceremonii care precedă nemijlocit Botezul. Cei care trebuie să fie botezați sunt aduși sau conduși la porțile bisericii; și acolo sunt obligați să se oprească, deoarece sunt nevrednici să intre în Casa lui Dumnezeu atâta timp cât nu au sfărâmat jugul celei mai rușinoase robii și nu s-au consacrat în întregime Domnului nostru Iisus Hristos și stăpânirii Sale prealegitime. Atunci Preotul îi întreabă ce doresc de la Biserică. După răspunsul lor, îi instruiește mai întâi în Credința Creștină pe care trebuie să o mărturisească la Botez. Această instruire se face sub formă de catehism. Nu se poate pune la îndoială că acest obicei este un efect al poruncii pe care Mântuitorul nostru Însuși a dat-o Apostolilor când le-a spus: „Mergeți în toată lumea, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit." Aceste cuvinte arată bine că Botezul nu trebuie administrat înainte de a fi expuse, cel puțin pe scurt, principalele articole ale sfintei noastre Religii.

Or, această instruire făcându-se sub formă de catehism, adică printr-un șir de mai multe întrebări, răspunsurile trebuie să fie date de cel care voiește să fie botezat, dacă este adult, iar dacă este copil, de răspunzătorul sau Nașul care se angajează solemn pentru el.

Urmează apoi Exorcismul, care are drept scop alungarea diavolului, nimicirea puterilor sale și slăbirea stăpânirii lui; el constă în rugăciuni și în Formule sacre și religioase.

Exorcismului i se alătură alte Ceremonii care, deși sunt mistice, nu au mai puțin o semnificație proprie și foarte limpede. Astfel, sarea care se pune în gura celui ce este botezat înseamnă în chip evident că, prin mărturisirea Credinței și prin darul Harului, el va fi izbăvit de stricăciunea păcatelor sale, va căpăta gustul faptelor sfinte și va iubi să se hrănească din Înțelepciunea dumnezeiască.

Apoi se face semnul Crucii pe fruntea lui, pe ochii lui, pe pieptul lui, pe umerii lui și pe urechile lui, pentru a arăta că efectul Botezului este de a deschide și de a întări simțurile, pentru ca Creștinul să-L poată primi pe Dumnezeu în sine, să înțeleagă Poruncile Sale și să le păzească. Îndată după aceea i se pune salivă pe nări și pe urechi și este introdus la Fonturile baptismale. Această ceremonie ne amintește de orbul din Evanghelie, pe ochii căruia Domnul nostru a pus puțin noroi făcut cu salivă și pe care l-a trimis apoi să se spele în scăldătoarea Siloamului, unde și-a recăpătat îndată vederea. Astfel, atât de mare este virtutea apei sacre a Botezului, încât ea luminează sufletul nostru cu o Lumină cerească și îl face să înțeleagă doctrina sfântă a Mântuirii.

Aceste preliminarii fiind încheiate, se merge la Fonturi. Acolo se împlinesc încă alte Rituri și alte Ceremonii, care cuprind pe scurt obligațiile impuse Creștinului. Mai întâi, preotul întreabă de trei ori pe cel care urmează să fie botezat: „Te lepezi de Satana, de toate lucrările lui și de toate pompele lui?" Iar la fiecare întrebare răspunde el sau Nașul în numele lui: „Da, mă lepăd." Astfel, cel care se consacră slujirii lui Iisus

Hristos trebuie să făgăduiască în primul rând, cu toată sinceritatea și cu toată religiozitatea cu putință, că va părăsi pe diavol și lumea și că de acum înainte le va privi necontenit ca pe cei mai cruzi vrăjmași ai săi.

Apoi, Preotul îl oprește înaintea Fonturilor sacre și îi pune această întrebare: „Crezi în Dumnezeu Tatăl Atotputernic?" El răspunde: „Da, cred." Întrebat în același fel asupra fiecăruia dintre celelalte Articole ale Simbolului, el face o profesiune solemnă de Credință, profesiune care, împreună cu făgăduința precedentă, cuprinde cu siguranță toate obligațiile și toate principiile Legii creștine.

Dar când momentul administrării Botezului a sosit în sfârșit, Preotul îl întreabă dacă voiește să fie botezat. După afirmația pe care o dă el însuși sau pe care o dă Nașul în numele lui, dacă încă nu vorbește, îndată se face să curgă asupra lui apa mântuitoare, în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Omul nu fusese condamnat atât de drept decât pentru că ascultase de bunăvoie de șarpe; astfel, Domnul nostru nu a voit să înscrie în numărul alor Săi decât pe soldatul de bunăvoie, care ar merita mântuirea veșnică ascultând de bunăvoie dumnezeiești Sale Porunci.

Botezul fiind încheiat, Preotul face pe creștetul celui botezat o ungere cu Sfânta Crismă, pentru ca el să știe că din acel moment este unit și atașat de Iisus Hristos ca un mădular de capul său, că tocmai a fost altoit pe Trupul Său și că numele

său de Creștin îi vine de la Hristos, după cum numele de Hristos vine de la crismă.

Cât despre semnificația Sfintei Crisme, ea se arată foarte bine, spune Sfântul Ambrozie, în Rugăciunea pe care o face atunci Preotul.

El îl îmbracă pe noul botezat cu o haină albă, spunând: „Primește acest veșmânt alb și poartă-l fără pată la tribunalul Domnului nostru Iisus Hristos, ca să dobândești Viața veșnică." Copiilor care nu poartă încă haina li se dă o mică pânză albă, care li se pune pe cap, rostindu-se aceleași cuvinte. Acest simbol reprezintă totodată, potrivit Sfinților Doctori, slava Învierii, pentru care tocmai ne-am născut prin Botez; strălucirea și frumusețea cu care acest Sacrament împodobește sufletul nostru după ce l-a curățit de întinăciunile păcatului; și, în sfârșit, nevinovăția și integritatea moravurilor, pe care noul botezat trebuie să le păstreze toată viața sa.

Apoi i se pune în mână o lumânare aprinsă. Aceasta este figura Credinței aprinse de Caritate, care i-a fost comunicată prin Botez și pe care trebuie apoi să o întrețină și să o sporească prin practica faptelor bune.

În sfârșit, se dă un nume celui botezat; însă acest nume trebuie întotdeauna împrumutat de la un personaj pe care pietatea și virtuțile sale eminente l-au făcut așezat în numărul Sfinților. Asemănarea numelui îl va îndemna să imite dreptatea și sfințenia lui; și nu numai că îl va imita, ci va voi încă să-l

invoce ca pe un Protector și un Avocat înaintea lui Dumnezeu, care îl va ajuta să-și mântuiască împreună și sufletul, și trupul.

Trebuie deci mustrați cu tărie aceia care caută cu afectare să dea copiilor nume de personaje păgâne, și mai ales ale acelora care au fost cei mai nelegiuiți. Ei arată bine prin aceasta cât de puțină stimă și cât de puțin respect au pentru Pietatea creștină, de vreme ce își găsesc plăcerea în a reaminti memoria acestor oameni răi și voiesc ca urechile Credincioșilor să fie lovite necontenit de aceste nume profane.

Dacă Păstorii au grijă să explice tot ceea ce tocmai am spus despre Sacramentul Botezului, nu le va fi greu să vadă că nu lipsește nimic esențial instruirii Creștinilor asupra acestei materii. Într-adevăr, am arătat ce înseamnă numele acestui Sacrament, care este natura și esența lui și din ce părți se compune. Am spus de cine a fost instituit, cine sunt cei care pot și trebuie să-l administreze și ce persoane trebuie admise ca îndrumători pentru a sprijini slăbiciunea noilor botezați. Am spus de asemenea cui poate fi dat Botezul, care trebuie să fie dispozițiile celor care îl primesc, care este virtutea și eficacitatea lui. În sfârșit, am explicat, atât cât cerea subiectul nostru, Riturile și Ceremoniile care îi însoțesc administrarea.

Iar rațiunea principală care îi obligă pe Păstori să nu neglijeze învățarea acestor adevăruri este că ele trebuie să facă obiectul necontenit al gândurilor și al grijii Creștinilor care vor voi să rămână credincioși făgăduințelor solemne și sacre ale

Botezului lor și să ducă o viață care să corespundă profesiunii atât de sfinte a numelui pe care au onoarea de a-l purta.

Capitolul al șaptesprezecelea — Despre Sacramentul Confirmațiunii

Dacă a fost întotdeauna o datorie pentru Păstori să explice cu grijă ceea ce privește Sacramentul Confirmațiunii, niciodată această datorie nu a părut mai necesară decât astăzi, când se vede un număr atât de mare de Creștini, chiar în sânul Bisericii lui Dumnezeu, neglijând cu totul să-l primească, și un număr atât de mic străduindu-se să tragă din el roadele mântuitoare pe care le poate produce. Trebuie deci ca Păstorii să-i instruiască pe Credincioși despre natura, eficacitatea și excelența lui, fie în ziua Rusaliilor, care este timpul principal în care se administrează, fie în alte zile în care vor putea face aceasta cu înlesnire. Ei trebuie să-i convingă nu numai să nu-l neglijeze, ci încă să-l primească cu mult respect și cu multă pietate; altfel s-ar întâmpla, prin vina noastră și spre nenorocirea noastră, ca această mare binefacere a lui Dumnezeu să ne fi fost acordată în zadar.

§ I. — CONFIRMAȚIUNEA ESTE UN ADEVĂRAT SACRAMENT

Începând chiar cu cuvântul, va trebui spus că Biserica a dat acestui Sacrament numele de Confirmațiune, deoarece acela care, după Botezul său, primește de la Episcop ungerea Sfintei Crisme împreună cu aceste cuvinte sacramentale: „Te însemnez cu semnul Crucii și te confirm prin Crisma mântuirii, în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh", primește de asemenea, atunci când nimic nu împiedică eficacitatea Sacramentului, o Virtute nouă care îl face mai puternic și care face din el un desăvârșit ostaș al lui Iisus Hristos.

Or, faptul că Confirmațiunea este un Sacrament real și adevărat, Sfânta Biserică Catolică l-a recunoscut întotdeauna; iar Papa Melchiade și mai mulți alți Suverani Pontifi foarte vechi și de o sfințenie eminentă l-au învățat limpede.

Sfântul Clement nu ar fi putut să o afirme într-un chip mai hotărât: „Toți trebuie să se grăbească, spune el, să se regenereze în Dumnezeu și să fie însemnați de Episcop, adică să primească Harul și cele șapte Daruri ale Duhului Sfânt; altminteri, dacă cineva neglijează să primească acest Sacrament, nu din necesitate, ci din dispreț și în mod voit, este cu neputință să fie Creștin desăvârșit, după cum învățăm de la Sfântul Petru și de la ceilalți Apostoli, care o țineau de la Însuși Iisus Hristos."

Papii Urban, Fabian, Eusebiu, care, însufleţiţi de acelaşi duh, şi-au vărsat sângele pentru Iisus Hristos, confirmă acelaşi adevăr prin decretalele lor. Toţi Părinţii l-au susţinut de asemenea.

Sfântul Dionisie Areopagitul, episcop al Atenei, explicând cum se pregăteşte Sfânta Crismă şi felul în care trebuie folosită, spune: „Preoţii îl îmbracă pe noul botezat cu un veşmânt potrivit nevinovăţiei sale şi îl conduc la Episcop. Acesta îl însemnează cu o Ungere sacră şi cu totul dumnezeiască şi îl face părtaş la preasfânta Împărtăşanie." Eusebiu de Cezareea atribuie atâta virtute acestui Sacrament, încât nu se teme să spună că ereticul Novat nu poate dobândi Duhul Sfânt, fiindcă, fiind bolnav atunci când a primit Botezul, nu a fost însemnat cu semnul Sfintei Crisme.

Dar mărturiile cele mai formale pe care le avem asupra acestui punct sunt aceea a Sfântului Ambrozie, în cartea pe care a scris-o despre noii botezaţi, şi aceea a Sfântului Augustin, în tratatele pe care le-a compus împotriva scrisorilor donatistului Petilian. Amândoi erau atât de convinşi de adevărul acestui Sacrament, încât l-au dovedit şi l-au sprijinit prin mai multe texte ale Sfintei Scripturi. Sfântul Ambrozie raportează la Confirmaţiune aceste cuvinte ale Apostolului: „Nu întristaţi pe Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, întru Care aţi fost însemnaţi." Iar Sfântul Augustin face acelaşi lucru cu următoarele pasaje, dintre care unul se citeşte în Psalmi: Ca untdelemnul revărsat pe capul lui Aaron şi care se coboară până pe barba lui; iar celălalt la Sfântul Pavel: Iubirea lui

Dumnezeu a fost revărsată în inimile noastre prin Duhul Sfânt Care ne-a fost dat.

Și deși Papa Melchiade a spus că Botezul este intim legat de Confirmațiune, nu trebuie să credem pentru aceasta că unul nu este cu totul distinct de celălalt. Deosebirea harurilor pe care fiecare dintre ele le comunică, semnele sensibile care reprezintă aceste haruri, stabilesc limpede că sunt și două Sacramente diferite.

Prin Botez, oamenii sunt născuți la o viață nouă; prin Confirmațiune, dimpotrivă, fiind deja născuți mai înainte, ei devin oameni maturi, lăsând cele ce țin de copilărie. Prin urmare, pe câtă deosebire este între naștere și creștere în viața naturală, pe atâta este între Botezul care ne regenerează spiritual și Confirmațiunea care ne face să creștem și ne dă puterea desăvârșită a sufletului.

De altfel, nu trebuia oare să fie instituit un fel aparte de Sacrament acolo unde sufletul întâlnește un fel aparte și nou de dificultate? Dacă avem mai întâi nevoie de harul Botezului pentru a ne reforma sufletul prin Credință, nu este oare de asemenea foarte potrivit ca inimile noastre să fie întărite printr-un alt har, pentru ca nimic, nici teama pedepselor, a supliciilor și a morții, să nu ne poată împiedica să mărturisim adevărata Credință? Or, tocmai acest ultim efect este produs de Confirmațiune.

De aici trebuie conchis că ea este un Sacrament diferit de Botez. Iată cum Papa Melchiade exprimă această deosebire într-un chip foarte precis: „La Botez, spune el, omul este înrolat în oaste; iar în Confirmațiune este înarmat pentru luptă. La fonturile Botezului, Duhul Sfânt acordă plinătatea nevinovăției; iar în Confirmațiune desăvârșește pentru păstrarea Harului. În Botez suntem regenerați pentru a trăi; după Botez, confirmați pentru a lupta. În unul suntem spălați; în celălalt suntem întăriți. Regenerarea îi mântuiește prin ea însăși în pace pe cei care primesc Botezul, iar Confirmațiunea dă arme și pregătește luptele."

Acest Adevăr, învățat deja de mai multe Concilii, a făcut obiectul unui decret special al Sfântului Conciliu de la Trento; astfel încât, departe de a fi îngăduită o opinie contrară asupra acestui punct, nici măcar îndoiala nu este îngăduită. Dar fiindcă am spus mai sus cât de important este să-i învățăm pe Credincioși de cine au fost instituite toate Sacramentele în general, trebuie făcut cunoscut și Autorul Confirmațiunii. Acesta este un mijloc de a da o idee mai înaltă despre sfințenia ei. Păstorii vor învăța deci că nu numai Domnul nostru Iisus Hristos a instituit-o, ci că El Însuși a determinat, după mărturia Papei Sfântul Fabian, întrebuințarea Sfintei Crisme și cuvintele pe care Biserica Catolică le folosește pentru a o administra. Nu le va fi greu să-i convingă de aceasta pe toți cei care văd în Confirmațiune un Sacrament adevărat. Într-adevăr, toate Sacramentele sunt mai presus de puterile

naturii și, prin urmare, nu pot avea ca Autor decât pe Dumnezeu singur.

§ II. — MATERIA ȘI FORMA CONFIRMAȚIUNII

Să vedem acum care sunt părțile care compun acest Sacrament și să vorbim mai întâi despre ceea ce constituie materia lui.

Materia Sacramentului Confirmațiunii se numește Crismă. Acest cuvânt, luat din greacă, este întrebuințat de scriitorii profani pentru a desemna orice fel de parfumuri. Dar Autorii bisericești nu îl aplică în mod obișnuit decât acestei compoziții de untdelemn și balsam, care se face cu binecuvântarea solemnă a Episcopului. Astfel, două lucruri sensibile amestecate împreună sunt materia acestui Sacrament. Iar prin amestecul elementelor diferite care o compun, această materie ne arată diversitatea darurilor Duhului Sfânt comunicate celui confirmat. Ea arată de asemenea foarte bine excelența Confirmațiunii.

Biserica, în Conciliile sale, a învățat întotdeauna că această materie este într-adevăr așa cum tocmai am descris-o. Îi găsim tradiția în scrierile Sfântului Dionisie, ale multor alți Părinți de mare autoritate, și mai ales ale Papei Sfântul Fabian, care asigură că Domnul nostru Iisus Hristos a prescris El Însuși Apostolilor compunerea balsamului și că ei au transmis-o apoi Bisericii.

Într-adevăr, nu exista nicio materie mai potrivită decât Sfânta Crismă pentru a reprezenta efectele Confirmațiunii. Untdelemnul, care prin natura sa este gras, curge și se răspândește ușor, exprimă plinătatea harului care, prin Duhul Sfânt, se revarsă și se întinde de la Iisus Hristos, Capul nostru, asupra noastră, asemenea acelui parfum „care se coboară pe barba lui Aaron și până pe veșmintele sale". Căci Dumnezeu a turnat untdelemnul bucuriei peste Fiul Său cu mai multă abundență decât peste toți ceilalți, iar noi toți am primit din plinătatea Lui.

Balsamul, al cărui parfum este foarte plăcut, semnifică buna mireasmă a tuturor virtuților pe care Credincioșii o răspândesc după ce au fost făcuți desăvârșiți prin Confirmațiune, și care le îngăduie să spună împreună cu Sfântul Pavel: „Noi suntem buna mireasmă a lui Iisus Hristos înaintea lui Dumnezeu." O altă proprietate a balsamului este aceea de a nu lăsa să se strice lucrurile care au fost unse cu el; ceea ce exprimă în chip admirabil virtutea Sacramentului Confirmațiunii, deoarece este constatat că inimile Credincioșilor, întărite de harul ceresc pe care el îl comunică, se păzesc cu ușurință de molipsirea păcatului.

Cât despre consacrarea Sfintei Crisme, Episcopul este cel care o face cu ceremonii solemne. Iar acest uz vine de la Însuși Mântuitorul nostru, Care l-a învățat și l-a prescris Apostolilor la Cina cea de Taină. O știm de la Papa Fabian, tot atât de ilustru prin sfințenia sa, cât și prin slava martiriului său. Dar, de altfel, rațiunea singură ar fi de ajuns pentru a ne arăta că

trebuia să fie astfel. Pentru cele mai multe dintre celelalte Sacramente, Iisus Hristos a ales o materie pe care El Însuși o sfințise. Astfel, nu S-a mulțumit să instituie apa drept materie a Botezului, spunând: „Dacă cineva nu se va renaște din apă și din Duh, nu poate intra în Împărăția lui Dumnezeu"; ci, când a fost El Însuși botezat, a comunicat apei virtutea de a sfinți. Aceasta l-a făcut pe Sfântul Ioan Gură de Aur să spună: „Apa nu ar putea șterge păcatele celor ce cred, dacă nu ar fi fost sfințită atingând Trupul Domnului nostru." Prin urmare, deoarece El nu a consacrat El Însuși materia Crismei, nefolosindu-Se de ea, era necesar ca ea să fie consacrată prin Rugăciuni sfinte și sacre și ca o asemenea consacrare să fie rezervată în mod special Episcopului, care este Ministrul obișnuit al acestui Sacrament.

După aceasta va trebui explicată a doua parte a Confirmațiunii, adică forma, sau cuvintele care însoțesc ungerea sfântă. Va fi potrivit să fie avertizați credincioșii care trebuie să primească acest Sacrament că clipa în care aud pronunțându-se aceste cuvinte este și aceea în care trebuie să trezească în inimile lor sentimente de Credință, de Pietate, de Religie, pentru ca în ei să nu fie nimic care să poată pune piedică Harului. Iată cuvintele care cuprind forma întreagă a acestui Sacrament: „Te însemnez cu semnul Crucii și te confirm prin Crisma mântuirii, în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh."

Și este ușor de arătat prin rațiune că aceasta este într-adevăr forma esențială. Într-adevăr, forma unui sacrament trebuie să

cuprindă tot ceea ce poate face cunoscută natura și substanța lui. Or, ce este mai important de observat în Confirmațiune? Trei lucruri: Puterea dumnezeiască ce lucrează în ea ca pricină principală, tăria duhului și a inimii pe care Ungerea sfântă o comunică Credincioșilor spre mântuirea lor și, în sfârșit, semnul cu care rămâne însemnat cel care urmează să intre în oastea creștină. Aceste trei lucruri sunt exprimate limpede în cuvintele pe care tocmai le-am citat: primul, în aceste cuvinte care se află la sfârșit: în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh; al doilea, în acestea, așezate la mijloc: te confirm prin Crisma mântuirii; iar al treilea, prin aceste cuvinte care sunt la început: te însemnez cu semnul Crucii. De altfel, chiar dacă rațiunea nu ar putea dovedi că aceasta este adevărata formă a Sacramentului Confirmațiunii, autoritatea Bisericii Catolice, care a învățat întotdeauna oficial această doctrină, nu ne-ar îngădui să avem nici cea mai mică îndoială asupra acestui punct.

§ III. — DESPRE MINIȘTRII CONFIRMAȚIUNII

Păstorii trebuie să învețe de asemenea cui a fost încredințată în chip mai special administrarea acestui Sacrament.

„Sunt mulți, spune Profetul, care aleargă fără să fie trimiși." Trebuie deci învățat poporul cine sunt adevărații și legitimi Miniștri ai Confirmațiunii, pentru ca el să poată primi harul și efectele ei. Or, după Sfânta Scriptură, numai Episcopul este Ministrul obișnuit al acestui Sacrament. Citim în Faptele Apostolilor că locuitorilor Samariei, după ce primiseră

cuvântul lui Dumnezeu, li s-au trimis „Petru și Ioan, care s-au rugat pentru ei, ca să primească Duhul Sfânt; căci El nu Se coborâse încă peste niciunul dintre ei și nu primiseră decât Botezul." Se poate vedea din acest pasaj că acela care îi botezase, nefiind decât Diacon, nu avea puterea de a confirma și că această Funcție era rezervată unor Miniștri de un ordin superior, adică Apostolilor. Aceeași observație s-ar putea face pretutindeni unde Scriptura pomenește acest Sacrament.

Nici mărturiile Sfinților Părinți și ale Suveranilor Pontifi nu lipsesc pentru a dovedi acest adevăr. Găsim unele foarte clare în decretele Papilor Urban, Eusebiu, Damasus, Inocențiu și Leon. Sfântul Augustin, în particular, se plânge cu tărie de obiceiul cu totul abuziv al Egiptului și al Alexandriei, unde Preoții aveau temeritatea de a administra Confirmațiunea.

Iată o comparație pe care Păstorii o vor putea întrebuința pentru a face să se înțeleagă cât era de rațional și legitim să se rezerve Episcopilor această funcție. Când se ridică o clădire, lucrătorii, care sunt ca niște miniștri inferiori, pregătesc și dispun cimentul, varul, lemnul și toate celelalte materiale; dar arhitectului îi aparține să dea ultima formă și perfecțiunea lucrării. Tot astfel, acest Sacrament, care este ca încununarea edificiului spiritual al mântuirii, trebuia administrat de Episcop, ca suveran Preot, și nu de alți miniștri inferiori.

Pentru Confirmațiune, ca și pentru Botez, se ia și un Naș. Dacă aceia care exercită meseria de gladiatori au nevoie de un maestru, a cărui știință și ale cărui sfaturi să-i învețe să

conducă un atac și să dea lovituri pentru a-și doborî adversarii, fără a se lăsa ei înșiși răniți, cu cât mai mult nu au Credincioșii nevoie de un conducător care să-i călăuzească și să-i instruiască atunci când au fost acoperiți și îmbrăcați cu armele puternice pe care le dă Confirmațiunea și când au coborât în această arenă spirituală în care mântuirea veșnică este în joc? Așadar, pe bună dreptate sunt chemați Nași pentru administrarea acestui Sacrament. Ei contractează aceleași afinități ca Nașii de la Botez, iar căsătoria le este interzisă cu aceleași persoane.

§ IV. — NECESITATEA CONFIRMAȚIUNII

Se întâmplă adeseori ca Fideli să aducă fie prea multă grabă, fie o molatică nepăsare și o leneșă întârziere în primirea acestui Sacrament. Cât despre aceia care au căzut atât de jos în nelegiuire încât îl disprețuiesc și își bat joc de el, nu avem a ne ocupa aici de ei. Păstorii vor avea deci grijă să spună cine sunt cei cărora trebuie să li se dea Confirmațiunea, la ce vârstă și cu ce dispoziții se cuvine să fie primită.

Și mai întâi îi vor învăța pe Credincioși că acest Sacrament nu este de o necesitate absolută, astfel încât să fie cu neputință mântuirea fără el. Dar, deși nu este necesar în acest fel, nimeni totuși nu trebuie să se abțină de la el; departe de aceasta, trebuie dimpotrivă să ne temem, într-un lucru atât de sfânt, care ne comunică într-un chip atât de abundent darurile lui Dumnezeu, de a săvârși cea mai mică neglijență. Ceea ce

Dumnezeu a stabilit pentru sfințirea tuturor, toți trebuie de asemenea să caute cu cea mai mare râvnă.

Sfântul Luca, povestind revărsarea minunată a Duhului Sfânt în ziua Rusaliilor, se exprimă astfel: „S-a făcut deodată din cer ca vuietul unui vânt puternic care se apropia și care a umplut toată casa"; apoi, puțin după aceea, adaugă că „toți au fost umpluți de Duhul Sfânt". Or, este îngăduit a conchide din aceste cuvinte că, fiind această casă imaginea și figura Bisericii, toți Credincioșii au drept la Sacramentul Confirmațiunii, a cărui primă aplicare datează din acea zi.

Aceeași concluzie se trage încă fără dificultate din însăși natura Sacramentului. Căci aceia trebuie să fie confirmați prin Sfânta Crismă care au nevoie să crească spiritual și să tindă spre desăvârșirea creștină. Or, toți Credincioșii se află în chip evident în acest caz. După cum scopul naturii este de a da creștere celor care se nasc și de a-i aduce la vârsta desăvârșită, deși nu reușește întotdeauna; tot astfel Biserica Catolică, mama noastră comună, dorește cu ardoare ca Creștinul desăvârșit să se formeze și să se împlinească în cei pe care i-a regenerat prin Botez. Or, acest efect nu se poate produce decât prin Sacramentul Confirmațiunii; prin urmare, este vădit că acest Sacrament trebuie primit de toți.

Dar aici este de făcut o observație. Toți cei care sunt botezați pot fi confirmați; totuși nu se cuvine să se administreze acest Sacrament celor care nu au încă uzul rațiunii; iar dacă nu se socotește necesar să se aștepte vârsta de doisprezece ani, cel

puțin este potrivit să nu fie administrat înainte de vârsta de șapte ani. De altfel, Confirmațiunea nu a fost instituită ca lucru necesar mântuirii, ci pentru a ne da curajul și armele de care avem nevoie în luptele pe care trebuie să le susținem pentru Credința lui Iisus Hristos. Or, copiii care nu au vârsta rațiunii nu susțin încă asemenea lupte.

Trebuie conchis din cele ce tocmai am spus că aceia care, ajunși la vârsta adultă, voiesc să fie confirmați nu pot dobândi harul și efectele Sacramentului decât în măsura în care aduc la primirea lui Credința și Pietatea, și mai ales dacă se căiesc sincer de greșelile grave pe care le-au săvârșit. Păstorii vor lucra deci pentru a-i face să se spovedească mai înainte; îi vor îndemna să postească, să practice alte fapte de pietate și să se conformeze lăudabilului obicei al Bisericii primitive, primind Confirmațiunea pe nemâncate. Și va fi ușor să se dobândească toate acestea de la Credincioși, dacă li se va face bine înțeleasă efectele minunate ale acestui Sacrament și harurile pe care ni le aduce.

§ V. — DESPRE EFECTELE SACRAMENTULUI CONFIRMAȚIUNII

Li se va învăța deci că Confirmațiunea are aceasta în comun cu celelalte Sacramente: că dă un har nou, dacă nu găsește nicio piedică în cel care o primește. Am demonstrat mai sus: toate Sacramentele sunt semne mistice și sacre, care semnifică și produc în același timp Harul sfințitor. Astfel, Confirmațiunea remite și iartă păcatele, fiindcă este cu

neputință să presupunem, fie și pentru o clipă, harul împreună cu păcatul.

Dar, pe lângă aceste efecte, care sunt ale tuturor Sacramentelor în general, Confirmațiunea are mai întâi acest lucru particular: ea desăvârșește harul Botezului. Cei care au devenit Creștini prin Botez rămân încă slabi și fără vlagă, asemenea unor copii de curând născuți; dar apoi Sacramentul Sfintei Crisme îi face mai tari pentru a rezista atacurilor trupului, ale lumii și ale diavolului; el întărește credința în inimile lor, pentru ca ei să poată mărturisi și slăvi numele Domnului nostru Iisus Hristos. Și fără îndoială pentru aceasta a primit acest Sacrament numele de Confirmațiune.

Căci nu trebuie să se creadă, cum au presupus unii cu tot atâta ignoranță câtă nelegiuire, că acest cuvânt de Confirmațiune vine din faptul că odinioară cei care fuseseră botezați în copilăria lor erau conduși la vârsta adultă înaintea Episcopului pentru a confirma în prezența lui profesiunea de Credință pe care o făcuseră la Botez; altfel ar trebui spus că nu era nicio deosebire între Confirmațiune și instruirea care se făcea Catehumenilor, ceea ce nu se poate susține prin nicio mărturie sigură. Nu; Confirmațiunea își trage numele din faptul că Dumnezeu, prin virtutea acestui Sacrament, confirmă în noi ceea ce Botezul a început să producă și ne conduce la desăvârșirea Vieții creștine.

Și nu numai că acest Sacrament confirmă Harul în noi, ci îl și sporește. Papa Melchiade ne asigură aceasta în acești termeni:

„Duhul Sfânt, coborându-Se asupra apelor Botezului, le face mântuitoare și le comunică plinătatea Harului pentru a repara nevinovăția omului; dar prin Confirmațiune El dă o creștere a harului." Și nu numai că îl sporește, ci îl sporește într-un chip minunat. Aceasta a exprimat-o în chip desăvârșit Scriptura prin imaginea unui veșmânt nou, în aceste cuvinte ale Mântuitorului nostru către Apostolii Săi: „Rămâneți în cetate până ce veți fi îmbrăcați cu Virtute de sus."

Dacă Păstorii voiesc să facă cunoscută eficacitatea dumnezeiască a acestui Sacrament — și nimic, fără îndoială, nu va fi mai potrivit pentru a atinge inima Credincioșilor — le va fi de ajuns să explice ceea ce s-a întâmplat cu Apostolii. Înainte de Patimă și chiar în ceasul Patimii, ei erau atât de timizi și atât de slabi, încât au luat fuga de îndată ce L-au văzut pe Iisus Hristos prins. Petru însuși, care fusese desemnat să fie piatra fundamentală a Bisericii, și care arătase de altfel mult curaj și măreție sufletească, Petru se înspăimântă la glasul unei simple femei și susține nu o dată, nici de două ori, ci de trei ori la rând, că nu este ucenicul lui Iisus Hristos. Toți, în sfârșit, după Înviere, se retrag într-o casă și se închid acolo de frica pe care o au de iudei. În ziua Rusaliilor, dimpotrivă, sunt atât de plini de virtutea Duhului Sfânt, încât încep să predice cu îndrăzneală și cu toată libertatea Evanghelia care le fusese încredințată, nu numai iudeilor, ci întregului univers, și nu găsesc fericire mai mare decât aceea „de a fi fost socotiți vrednici să sufere pentru numele lui Iisus Hristos ocări", închisoare, chinuri și cruci.

În sfârșit, Confirmațiunea are virtutea de a imprima un caracter care face ca ea să nu poată fi primită mai mult de o singură dată, așa cum am spus deja despre Botez și cum vom spune încă mai pe larg vorbind despre Sacramentul Preoției. Dacă Păstorii explică adeseori și cu grijă aceste adevăruri Credincioșilor, este cu neputință ca, după ce au cunoscut excelența și folosul acestui Sacrament, ei să nu se grăbească să-l primească cu mult zel, cu pietate și cu credință.

§ VI. — DESPRE CEREMONIILE SACRAMENTULUI CONFIRMAȚIUNII

Ne mai rămâne acum să spunem câteva cuvinte despre riturile și ceremoniile Bisericii în administrarea acestui Sacrament. Păstorii vor înțelege foarte bine avantajele unor asemenea explicații, dacă își vor aminti ceea ce am spus mai sus tratând acest subiect.

Mai întâi, persoanele care sunt confirmate primesc pe frunte ungerea Sfintei Crisme. Prin virtutea acestui Sacrament, Duhul Sfânt Se răspândește în inimile Credincioșilor; El le sporește puterea și curajul, pentru ca ei să poată lupta vitejește în lupta spirituală și să reziste în chip nebiruit vrăjmașilor mântuirii. Ungerea făcută pe frunte arată că ei nu trebuie niciodată să fie împiedicați de a mărturisi liber credința numelui Creștin, nici de teamă, nici de rușine, fiindcă pe frunte se manifestă cel mai sensibil aceste diferite afecțiuni ale sufletului.

De altfel, această însemnare, care distinge un Creștin confirmat de cei care nu sunt, așa cum anumite însemne disting un soldat de ceilalți, trebuia să fie imprimată pe partea cea mai nobilă și cea mai văzută a trupului, care este fruntea.

Mai este încă un uz păstrat cu religiozitate în Biserica lui Dumnezeu: acela de a administra Confirmațiunea de preferință în ziua Rusaliilor. Mai ales în acea zi virtutea Duhului Sfânt i-a întărit și i-a confirmat pe Apostoli; iar amintirea acestui eveniment minunat îi face pe Credincioși să înțeleagă foarte bine măreția și excelența Misterelor care sunt cuprinse în ungerea sacră.

Ungerea fiind făcută și Confirmațiunea dată, Episcopul lovește ușor cu mâna obrazul celui nou confirmat, pentru a-i face să înțeleagă că, asemenea unui atlet generos, trebuie să fie gata să sufere cu un curaj nebiruit toate împotrivirile pentru numele lui Iisus Hristos.

În sfârșit, îi dă Pacea, pentru a-i aminti că tocmai a primit plinătatea harului dumnezeiesc și „acea pace care întrece toate gândurile noastre".

Acestea sunt, pe scurt, Adevărurile pe care Păstorii trebuie să le învețe despre Sacramentul Confirmațiunii, nu într-un chip sec și gol, și numai în cuvinte, ci cu zelul unei pietăți capabile să aprindă inimile. În acest fel vor reuși să le întipărească adânc în spiritul Credincioșilor.

Capitolul al optsprezecelea — Despre Sacramentul Euharistiei

Dintre semnele mistice și sacre instituite de Domnul nostru Iisus Hristos pentru a fi ca niște canale credincioase ale Harului Său, nu există niciunul care să poată fi comparat cu augustul Sacrament al Euharistiei. Dar, tot astfel, nu există crimă de care Credincioșii să se teamă că vor fi pedepsiți mai aspru decât aceea de a lipsi de respect și de pietate față de un Sacrament care cuprinde atâta sfințenie, sau mai degrabă care Îl conține pe Însuși Autorul și Principiul întregii sfințenii.

Apostolul a înțeles bine aceasta și ne-a avertizat în mod expres. Căci, după ce a arătat cât de enormă este crima celor care „nu deosebesc Trupul Domnului", adaugă îndată: „De aceea mulți dintre voi sunt bolnavi și slabi, și mulți au murit". Prin urmare, pentru ca Credincioșii să poată culege roade îmbelșugate de har și să se pună la adăpost de dreapta mânie a lui Dumnezeu, aducând acestui Sacrament ceresc cinstirile dumnezeiești pe care le merită, va fi necesar ca Păstorii să

dezvolte cu cea mai mare grijă tot ceea ce este capabil să facă să iasă mai mult în lumină maiestatea Euharistiei.

§ I. — INSTITUIREA EUHARISTIEI. DIFERITELE EI NUME

Pentru aceasta, ei vor urma mersul Apostolului Sfântul Pavel, care protestează că nu le-a transmis Corintenilor decât ceea ce învățase de la Domnul, și vor explica în primul rând cum a fost instituit acest Sacrament.

Iată ce relatează Evanghelistul despre aceasta; nimic nu este mai limpede: „Domnul, iubindu-i pe ai Săi, i-a iubit până la sfârșit"; și, pentru a le da o chezășie cu totul dumnezeiască și minunată a acestei iubiri, știind că venise ceasul ca El să treacă din această lume la Tatăl Său, a întrebuințat, pentru a fi mereu cu ai Săi, un mijloc de neînțeles și infinit mai presus de toate lucrurile naturale. După ce a celebrat Paștele mâncând mielul pascal împreună cu ucenicii Săi, voind în sfârșit să pună adevărul în locul figurilor și realitatea în locul umbrei, „a luat pâine, apoi, aducând mulțumiri lui Dumnezeu, a binecuvântat-o, a frânt-o, a dat-o ucenicilor Săi și le-a zis: Luați și mâncați, acesta este Trupul Meu, care se va da pentru voi. Faceți aceasta în amintirea Mea. Apoi a luat de asemenea potirul, după ce au cinat, și a zis: Acest potir este Noul Testament în Sângele Meu. Ori de câte ori îl veți bea, faceți aceasta în amintirea Mea."

Convinși că nu ar putea niciodată, printr-un singur cuvânt, să dea o idee destul de înaltă despre excelența și demnitatea acestui Sacrament, Autorii sacri au încercat să o exprime prin numeroase denumiri. Astfel, ei îl numesc uneori Euharistie, cuvânt pe care îl putem traduce prin Har excelent sau Acțiune de mulțumire: două lucruri care i se potrivesc în chip desăvârșit.

Este un Har excelent, fie pentru că figurează Viața Veșnică, despre care s-a spus: „Harul lui Dumnezeu este Viața Veșnică"; fie pentru că Îl conține pe Iisus Hristos, Care este Harul însuși și izvorul tuturor harurilor. Este încă în mod vădit o Acțiune de mulțumire, fiindcă, jertfind această victimă de toată curăția, aducem în fiecare zi lui Dumnezeu nesfârșite mulțumiri pentru toate binefacerile cu care El ne copleșește, și mai ales pentru darul atât de desăvârșit al harului pe care ni-l comunică prin acest Sacrament. În plus, acest nume se potrivește foarte bine și cu împrejurările care au însoțit instituirea sa. Căci Iisus Hristos, „luând pâine, a frânt-o și a adus mulțumiri". Iar David, contemplând măreția acestui Mister, strigă: „Domnul, Dumnezeul bunătății și al milostivirii, a perpetuat amintirea minunilor Sale; El a dat hrană celor ce se tem de El." Dar această cântare o face să fie precedată de aceea a acțiunii de mulțumire și spune: „Măreția și slava Domnului strălucesc în lucrările Sale."

Adeseori, i se dă și numele de Sacrificiu; dar vom vorbi curând mai pe larg despre acest Mister.

Este numit încă Împărtășanie, cuvânt împrumutat în chip vădit din acest pasaj al Apostolului: „Potirul binecuvântării pe care îl binecuvântăm nu este oare împărtășirea Sângelui lui Iisus Hristos? Și pâinea pe care o frângem nu este oare participarea la Trupul Domnului?" Căci, după cum explică Sfântul Ioan Damaschin, acest Sacrament ne unește cu Iisus Hristos și ne face părtași la Trupul și la Dumnezeirea Sa; apoi ne apropie, ne unește în El, pentru a nu mai face din noi toți decât un singur trup.

Din acest motiv este numit și Sacramentul Păcii și al Caritații. Iar aceste cuvinte ne fac să înțelegem cât de nevrednici de numele de Creștini sunt cei care întrețin vrăjmășii unii împotriva altora și cu ce zel trebuie să alungăm departe de noi urile, dezbinările și discordiile, care sunt o ciumă atât de groaznică; cu atât mai mult cu cât, prin Sacrificiul zilnic al Religiei noastre, protestăm cu glas înalt că voim mai presus de toate să păstrăm Pacea și Caritatea.

Autorii sacri îi dau încă adeseori numele de Viatic, fie pentru că este hrana spirituală care ne susține în peregrinarea acestei vieți, fie pentru că ne pregătește și ne asigură calea care duce la slava și fericirea veșnică. De aceea obiceiul a fost întotdeauna păzit în Biserică, de a nu lăsa pe nimeni să moară fără a-l fi întărit cu acest Sacrament.

În sfârșit, sunt Părinți foarte vechi ai Bisericii care, întemeiați pe autoritatea Apostolului, au dat uneori Euharistiei numele de Cină, pentru că Domnul nostru Iisus Hristos a instituit-o

în misterul, atât de prețios pentru noi, al Cinei celei de pe urmă.

Totuși, nu ar trebui să se conchidă de aici că este îngăduit a consacra sau a primi Sfânta Euharistie după ce s-a luat vreo hrană sau vreo băutură. A fost întotdeauna reținut și păstrat acest uz mântuitor, introdus, după Autorii vechi, de Apostolii înșiși, de a nu o da decât celor care sunt pe nemâncate.

§ II. — EUHARISTIA ESTE UN ADEVĂRAT SACRAMENT: MATERIA EI

După aceste explicații asupra sensului cuvântului, va trebui să se învețe că Euharistia este un adevărat Sacrament și unul dintre cele șapte pe care Biserica le-a recunoscut și venerat întotdeauna. Mai întâi, în consacrarea potirului, ea este numită Misterul Credinței. Apoi, fără a mai vorbi despre acele mărturii aproape nenumărate ale Autorilor bisericești care au așezat necontenit Euharistia în rândul adevăratelor Sacramente, se găsește o dovadă a existenței ei în propria ei esență. Într-adevăr, vedem în ea semne exterioare și sensibile; Harul este în ea figurat și produs; în sfârșit, Evangheliștii și Apostolul nu lasă niciun loc de îndoială că Iisus Hristos este Autorul ei. Or, acestea sunt tocmai caracterele care se cuvin exclusiv Sacramentelor; iar acolo unde ele se întâlnesc, nu este nevoie să se caute alte dovezi.

Dar trebuie observat cu grijă că există mai multe lucruri în acest Mister cărora Autorii bisericești le-au dat numele de

Sacrament. Astfel, ei au numit Sacrament Consacrarea, Împărtășania și adeseori chiar Trupul și Sângele Domnului nostru, care sunt cuprinse în Euharistie. Sfântul Augustin spune că acest Sacrament constă în două lucruri: aparența vizibilă a elementelor și adevărul nevăzut al Trupului și Sângelui Domnului nostru Iisus Hristos. În același sens spunem că trebuie adorat acest Sacrament, adică Trupul și Sângele Domnului nostru. Dar este vădit că toate aceste lucruri nu se numesc Sacrament decât într-un chip impropriu. Acest nume nu se potrivește în mod esențial și real decât numai speciilor pâinii și vinului.

Se vede de aici cât de mult diferă Euharistia de toate celelalte Sacramente. Acestea nu subzistă decât prin întrebuințarea materiei, adică în clipa însăși în care sunt administrate. Botezul, de pildă, nu se ridică la starea de Sacrament decât în momentul în care se întrebuințează apa pentru a boteza pe cineva. Dar pentru a completa și a desăvârși Euharistia este de ajuns consacrarea materiei, care nu încetează să fie un adevărat Sacrament nici chiar în vasul în care este păstrată în rezervă.

În plus, în celelalte Sacramente, materia și elementele întrebuințate nu se schimbă într-o altă substanță. Apa Botezului și uleiul Confirmațiunii nu-și pierd natura lor primitivă de apă și de ulei atunci când sunt administrate aceste Sacramente. Dar în Euharistie, ceea ce era pâine și vin înainte de consacrare se schimbă după consacrare și devine cu adevărat Trupul și Sângele Domnului nostru.

Totuși, deși există două elemente, pâinea și vinul, pentru a alcătui materia integrală a Euharistiei, nu există decât un singur Sacrament și nu mai multe, potrivit doctrinei învățate de Biserică. Altfel, nu s-ar mai putea susține, împreună cu întreaga tradiție, cu Conciliile din Lateran, Florența și Trento, că există șapte Sacramente, nici mai mult, nici mai puțin. De altfel, harul acestui Sacrament are drept scop să facă din noi toți un singur trup mistic. Dar, pentru ca el însuși să fie în armonie cu efectul pe care îl produce, trebuie să fie unul; nu pentru că nu ar putea fi compus din mai multe părți, ci pentru că totul trebuie să nu reprezinte în el decât un singur lucru.

Hrana și băutura, care sunt două lucruri diferite, sunt întrebuințate pentru un singur și același scop, care este refacerea puterilor trupului. În același fel, era cu totul potrivit să se instituie Sacramentul cu două materii diferite între ele, dar analoge substanțelor despre care tocmai am vorbit, pentru a reprezenta Alimentul spiritual care susține sufletele noastre și le reface puterile. De aceea Domnul a spus: „Trupul Meu este cu adevărat hrană și Sângele Meu este cu adevărat băutură."

Păstorii vor avea apoi să explice cu mare grijă ce semnifică acest Sacrament, pentru ca Fideli, văzând Sfintele Mistere cu ochii trupurilor lor, să-și hrănească în același timp sufletul prin contemplarea Adevărurilor dumnezeiești pe care aceste Mistere le amintesc.

Or, Euharistia exprimă în principal trei lucruri. Primul este un lucru trecut: este Patima Domnului nostru Iisus Hristos. El

Însuși ne-o învață prin aceste cuvinte: Faceți aceasta în amintirea Mea. Apoi, Apostolul spune în mod pozitiv: Ori de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest potir, veți vesti moartea lui Iisus Hristos, până când va veni.

Al doilea este un lucru prezent: este Harul dumnezeiesc și ceresc pe care acest Sacrament ni-l comunică pentru a hrăni și a păstra sufletele noastre. În Botez suntem născuți la o viață nouă; în Confirmațiune suntem întăriți, pentru a putea rezista lui Satan și a-L mărturisi public pe Iisus Hristos. Dar în Euharistie primim hrana care întreține în noi Viața spirituală.

Al treilea privește viitorul: sunt desfătările și slava veșnică de care Dumnezeu a făgăduit să ne facă să ne bucurăm în patria cerească.

Aceste trei lucruri, care au în mod evident raport cu trecutul, prezentul și viitorul, sunt totuși atât de bine semnificate prin Misterul sacru al Euharistiei, încât Sacramentul, deși compus din specii diferite, o reprezintă pe fiecare dintre ele în particular, ca și cum ele nu ar face decât unul singur.

Dar, înainte de toate, este necesar ca Păstorii să cunoască bine materia Euharistiei, fie pentru ca ei înșiși să o poată consacra după cum cere Biserica, fie pentru ca să le poată face Credincioșilor înțeles ceea ce semnifică acest Sacrament și să trezească în inimile lor dorința și ardoarea de a-i culege roadele.

Acest Sacrament are două materii: prima, despre care vom vorbi, este pâinea de grâu curat; apoi, a doua, pe care o vom vedea mai departe. Evangheliștii Sfântul Matei, Sfântul Marcu și Sfântul Luca ne învață că Domnul nostru Iisus Hristos a luat pâine, a binecuvântat-o și a frânt-o, spunând: „Acesta este Trupul Meu." La Sfântul Ioan, Mântuitorul Își dă Sieși numele de pâine: „Eu sunt, spune El, Pâinea cea vie coborâtă din cer."

Dar există mai multe feluri de pâine. Uneori ea variază în materie: poate fi de grâu, de orz sau de legume, sau din alte roade ale pământului. Alteori numai calitățile vor fi diferite: una va cuprinde aluat, pe când alta nu va cuprinde deloc. Or, pentru Euharistie, cuvintele Domnului nostru arată că pâinea trebuie să fie de grâu curat. În limbajul obișnuit, acest cuvânt, întrebuințat simplu și fără modificare, semnifică numai pâinea de grâu. O figură a Vechiului Testament vine încă să confirme acest Adevăr. Domnul poruncise ca pâinile punerii înainte, care figurau Sacramentul Euharistiei, să fie din floare curată de grâu.

Dar dacă numai pâinea de grâu trebuie privită drept materia Euharistiei, potrivit tradiției apostolice și învățăturii formale a Bisericii Catolice, este ușor să ne convingem că această pâine trebuie să fie fără aluat, după ceea ce a făcut Domnul nostru în ziua în care a instituit acest Sacrament. Într-adevăr, era cea dintâi zi a azimelor și fiecare știe că în acea zi era interzis iudeilor să aibă pâine dospită în casele lor.

Dacă se opune acestei doctrine autoritatea Sfântului Ioan Evanghelistul, care relatează că toate acestea s-au făcut înainte de sărbătoarea Paștelui, este ușor de nimicit această obiecție. Sărbătoarea azimelor începea încă din seara celei de-a cincea ferii, timp în care Mântuitorul a celebrat Paștele. Iar ceea ce ceilalți Evangheliști au numit prima zi a azimelor, Sfântul Ioan a numit ajunul Paștelui, fiindcă a socotit că trebuie să noteze mai ales ziua naturală, a cărei durată începe la răsăritul soarelui. De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur înțelege prin prima zi a azimelor ziua în care, spre seară, trebuiau mâncate azimele.

De altfel, consacrarea pâinii fără aluat este în desăvârșită armonie cu curăția și nevinovăția inimii pe care Credincioșii trebuie să le aducă la primirea acestui Sacrament. Aceasta ne învață Apostolul prin aceste cuvinte: „Curățiți-vă de vechiul aluat, pentru ca să fiți o plămadă nouă, precum sunteți o pâine azimă; căci Iisus Hristos este Mielul pascal jertfit pentru noi. Să celebrăm deci Paștele nostru, nu cu vechiul aluat, acest aluat al răutății și al nelegiuirii, ci cu azimele sinceității și ale adevărului."

Totuși, această calitate a pâinii de a fi fără aluat nu este atât de necesară încât Sacramentul să nu poată exista dacă ea ar lipsi. Pâinea azimă și pâinea dospită păstrează deopotrivă numele, proprietățile și întreaga natură a pâinii adevărate. Totuși, nimănui nu îi este îngăduit să schimbe din autoritate privată sau, mai bine zis, să aibă temeritatea de a schimba sfântul obicei al Bisericii sale. Și aceasta este cu atât mai puțin

îngăduit Preoților Bisericii latine, cu cât Suveranii Pontifi au poruncit să nu se celebreze Sfintele Mistere decât cu pâine azimă.

Dar destul despre această primă parte a materiei euharistice. Să mai remarcăm totuși, încheind, că nu s-a determinat niciodată o cantitate particulară de pâine pentru consacrare, din motivul că nu se poate determina mai mult într-un chip precis numărul celor care pot și trebuie să participe la aceste Sacre Mistere.

Venim acum la cealaltă materie a Euharistiei. Această a doua materie este vinul stors din rodul viței, dar căruia trebuie să i se amestece puțină apă. Biserica Catolică a învățat întotdeauna că Mântuitorul nostru a întrebuințat vin la instituirea acestui Sacrament, deoarece El Însuși spune: „Nu voi mai bea din acest rod al viței până în ziua aceea...” Dacă este rodul viței, observă Sfântul Ioan Gură de Aur, este deci vin, iar nu apă, ca și cum ar fi voit să nimicească, cu mult timp înainte, erezia acelora care pretindeau că numai apa trebuie întrebuințată în Misterul Euharistiei.

Totuși, uzul a fost întotdeauna în Biserică de a amesteca puțină apă cu vinul. Mai întâi, fiindcă autoritatea Conciliilor și mărturia Sfântului Ciprian ne învață că Domnul nostru a făcut-o El Însuși; apoi, fiindcă acest amestec ne amintește Sângele și apa care au curs din coasta lui Iisus Hristos. În sfârșit, apa, după cum vedem în Apocalipsă, reprezintă poporul. Apa amestecată cu vinul exprimă foarte bine unirea

poporului credincios cu Iisus Hristos, Capul său. De altfel, acest uz este de tradiție apostolică, iar Biserica l-a observat întotdeauna.

Dar, oricât de grave ar fi motivele de a pune apă în vin și deși nu poate fi suprimată fără păcat de moarte, dacă ea ar lipsi, Sacramentul nu ar exista mai puțin. În sfârșit, ceea ce Preoții vor trebui să observe bine este că, dacă în celebrarea Sfintelor Mistere este necesar să se amestece puțină apă cu vinul, aceasta nu trebuie să fie decât în cantitate mică, deoarece, după judecata teologilor, această apă se schimbă în vin. Iată de ce Papa Honorius scria: „S-a introdus printre voi un abuz foarte vrednic de mustrare, acela de a pune mult mai multă apă decât vin, împotriva obiceiului foarte rațional al întregii Biserici, care este de a pune mult mai mult vin decât apă."

Nu există deci decât pâinea și vinul care să fie materia Euharistiei; și pe bună dreptate Biserica a interzis, prin mai multe decrete, să se ofere altceva decât pâine și vin, după cum unii aveau temeritatea să o facă.

Să vedem acum cât de potrivite sunt cele două simboluri ale pâinii și vinului pentru a reprezenta natura și efectele pe care le recunoaștem în acest Sacrament.

Și mai întâi ele ni-L reprezintă pe Iisus Hristos ca viața noastră adevărată. Nu a spus El Însuși: „Trupul Meu este cu adevărat hrană, iar Sângele Meu este cu adevărat băutură"? Trupul lui Iisus Hristos este deci, pentru cei care Îl primesc în chip sfânt

și cu pietate, un Aliment care dă Viața veșnică; și prin aceasta era cu totul potrivit ca acest Sacrament să fie constituit tocmai din elementele care slujesc la susținerea vieții prezente. Aceasta îi face pe Credincioși să înțeleagă foarte bine că spiritul și inima sunt săturate prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului.

Aceste două elemente mai aveau încă avantajul de a putea sluji la convingerea oamenilor despre prezența reală a Trupului și Sângelui lui Iisus Hristos în Euharistie. În fiecare zi vedem pâinea și vinul schimbându-se, prin simplele puteri ale naturii, în trupul și sângele nostru. Aceasta este o imagine care ne poate conduce cu ușurință să credem că substanța pâinii și a vinului este schimbată, prin cuvintele Consacrării, în adevăratul Trup și adevăratul Sânge al Domnului nostru.

Schimbarea minunată a acestor elemente poate sluji de asemenea să ne facă să întrezărim ceea ce se petrece în suflet. Căci, după cum substanța pâinii și a vinului este schimbată în mod real în Trupul și Sângele lui Iisus Hristos, deși nu există nicio aparență vizibilă a acestei schimbări; tot astfel, deși nimic nu pare să se schimbe în noi pe dinafară, totuși ne aflăm lăuntric reînnoiți pentru Viața spirituală, primind Viața adevărată în Sacramentul Euharistiei.

În sfârșit, Biserica este un singur trup alcătuit din mai multe mădulare, a căror unire nu putea fi reprezentată mai desăvârșit decât prin elementele pâinii și vinului. Pâinea este făcută dintr-o mulțime de boabe, iar vinul din mai multe ciorchini;

ele ne amintesc deci foarte bine că, oricât de numeroși am fi, Misterul dumnezeiesc al Euharistiei ne unește prin legătura cea mai strânsă și face din noi toți ca un singur trup.

§ III. — FORMA EUHARISTIEI

Ne rămâne acum să vorbim despre forma care trebuie întrebuințată pentru Consacrarea pâinii; nu pentru că ar fi folositor să fie date aceste Mistere, chiar poporului credincios, fără necesitate — deoarece nu este necesar ca aceia care nu sunt în Ordinele sacre să le cunoască — ci de teamă ca unii Preoți să nu le ignore și să nu săvârșească vreo greșeală considerabilă în Consacrare.

Evangheliștii Sfântul Matei, Sfântul Luca și Apostolul Sfântul Pavel ne învață că această formă constă în aceste cuvinte: Acesta este Trupul Meu, căci iată ce este scris: „Pe când cinau, Iisus a luat pâine, a binecuvântat-o, a frânt-o și a dat-o ucenicilor Săi, spunând: Luați și mâncați; acesta este Trupul Meu." Această formă, întrebuințată de Domnul nostru Iisus Hristos Însuși pentru consacrarea Trupului Său, a fost în mod constant în uz în Biserica Catolică. Trecem aici sub tăcere mărturiile Sfinților Părinți, pe care ar fi mult prea lung să le aducem, precum și decretul Conciliului de la Florența, pe care toată lumea îl cunoaște, și ne mărginim să amintim încă aceste cuvinte ale Domnului nostru: „Faceți aceasta în amintirea Mea." Ele stabilesc limpede punctul pe care îl tratăm. Această poruncă pe care El a dat-o Apostolilor Săi trebuie raportată nu numai la ceea ce El Însuși făcuse, ci încă la ceea ce El spusese,

și în chip special la cuvintele care au fost pronunțate atât pentru a produce, cât și pentru a semnifica efectul Sacramentului.

De altfel, cineva s-ar putea convinge cu ușurință de acest adevăr și prin rațiune. Forma unui Sacrament constă în cuvintele care exprimă efectul produs de acel Sacrament. Or, cuvintele pe care le-am citat arată și semnifică foarte bine ceea ce se lucrează în Euharistie, anume schimbarea pâinii în adevăratul Trup al Domnului nostru; și, prin urmare, ele sunt cu adevărat forma ei. În acest sens se poate înțelege ceea ce se spune la Evanghelist: „că El a binecuvântat pâinea". Pare a fi același lucru ca și cum ar fi spus că El a binecuvântat pâinea zicând: Acesta este Trupul Meu.

Este adevărat că Evanghelistul, înaintea cuvintelor pe care tocmai le-am citat, spune de asemenea: „Luați și mâncați"; dar aceste două cuvinte privesc numai întrebuințarea lucrului, iar nu consacrarea materiei. De aceea, deși Preotul este obligat să le pronunțe, ele nu sunt necesare existenței Sacramentului, după cum nici conjuncția căci, care totuși se pronunță în consacrarea Trupului și Sângelui lui Iisus Hristos. Altfel, dacă nu ar fi nimeni care să primească Euharistia, nu ar trebui și nici nu s-ar putea consacra. Și totuși este necontestat că Preotul care pronunță cuvintele Domnului, potrivit uzului și obiceiului Bisericii, asupra unei pâini potrivite să devină materia Euharistiei, consacră în mod real și valid această materie, chiar dacă s-ar întâmpla ca Euharistia să nu fie administrată nimănui.

Cât despre Consacrarea vinului, care este a doua materie a Sacramentului, este necesar, pentru aceleași rațiuni pe care le-am adus mai sus, ca Preotul să-i cunoască în mod desăvârșit forma. Or, trebuie să ținem drept sigur că ea este astfel formulată: „Acesta este Potirul Sângelui Meu, al Legământului celui nou și veșnic, Misterul Credinței, care se va vărsa pentru voi și pentru mulți, spre iertarea păcatelor." Dintre aceste cuvinte, mai multe sunt luate din Scriptură, iar pe celelalte Biserica le-a primit dintr-o tradiție apostolică. Se găsește la Sfântul Luca și la Apostol: Acesta este Potirul; iar la Sfântul Luca, precum și la Sfântul Matei: al Sângelui Meu, sau Sângele Meu al Legământului celui nou, care se va vărsa pentru voi și pentru mulți, spre iertarea păcatelor. Cât despre celelalte expresii, veșnic și Misterul Credinței, le ținem din tradiția interpretă și păzitoare a Adevărului catolic.

Nimeni nu va putea să se îndoiască de faptul că aceste cuvinte sunt forma Consacrării vinului, dacă își amintește ceea ce am spus despre forma Consacrării pâinii; căci este sigur că ea constă în cuvintele care exprimă schimbarea substanței vinului în Sângele Domnului nostru. Or, cele pe care tocmai le-am raportat arată limpede această schimbare; și, prin urmare, nu poate exista o altă formă decât aceasta pentru a consacra vinul.

Aceste cuvinte exprimă, în plus, câteva efecte admirabile ale Sângelui lui Iisus Hristos vărsat în Patima Sa și care aparțin într-un chip special acestui Sacrament. Primul dintre aceste efecte este accesul la moștenirea veșnică, la care ne dă drept Legământul cel nou și veșnic. Al doilea este accesul la dreptate

prin Misterul Credinței. Căci Dumnezeu L-a rânduit pe Iisus Hristos să fie Victimă de ispășire, prin Credința în Sângele Său, arătând totodată că El Însuși este drept și că îl justifică pe cel care are Credința în Iisus Hristos. Al treilea efect este iertarea păcatelor.

Dar, deoarece aceste cuvinte ale Consacrării vinului sunt pline de mistere și sunt desăvârșit potrivite cu ceea ce exprimă, este cuvenit să fie cercetate cu cea mai mare grijă. Când se spune: „Acesta este Potirul Sângelui Meu", aceste cuvinte înseamnă: acesta este Sângele Meu care este cuprins în acest potir. Și cu multă înțelepciune și rațiune se face pomenire de potir, consacrând Sângele care trebuie să fie băutura Credincioșilor. Sângele, prin el însuși, nu ar exprima destul de limpede că trebuie să fie băut, dacă nu ne-ar fi prezentat într-un potir.

Apoi se adaugă: „al Legământului celui nou", pentru a ne face să înțelegem că Sângele lui Iisus Hristos nu ne este dat numai în figură, ca în vechiul Legământ, despre care Sfântul Pavel a spus „că nu a fost întărit fără vărsare de sânge", ci în adevăr și în realitate. Ceea ce nu se potrivește decât Legământului celui nou.

Iată de ce Sfântul Pavel a scris: Iisus Hristos este Mijlocitorul Noului Testament, pentru ca, prin moartea Sa, cei chemați să primească moștenirea veșnică ce le-a fost făgăduită. Cât despre cuvântul veșnic, el se raportează tocmai la această moștenire veșnică, ce ne-a revenit prin dreptul pe care ni-l conferă moartea lui Iisus Hristos, Testatorul nostru veșnic.

Cuvintele care urmează, anume: „Misterul Credinței", nu exclud realitatea lucrului; ele arată numai că trebuie admis un efect ascuns și infinit îndepărtat de cuprinderea ochilor noștri. Sensul pe care îl primesc aici este cu totul diferit de acela pe care îl au atunci când sunt aplicate Botezului. Deoarece prin Credință vedem Sângele lui Iisus Hristos ascuns sub aparența vinului, pentru acest motiv îl numim Misterul Credinței. Botezul, dimpotrivă, se numește la noi Sacramentul Credinței, sau la greci Misterul Credinței, fiindcă el cuprinde o întreagă profesiune a Credinței creștine.

Ceea ce mai face ca noi să numim Sângele Domnului Misterul Credinței este faptul că rațiunea are multă greutate și osteneală în a admite și a crede, după învățătura Credinței, că Domnul nostru Iisus Hristos, adevăratul Fiu al lui Dumnezeu, adevărat Dumnezeu El Însuși și totodată adevărat om, a suferit moartea pentru noi. Or, această moarte ne este reprezentată prin Sacramentul Sângelui Său. De aceea era cu totul potrivit ca aici, mai degrabă decât în consacrarea pâinii, să fie amintită Patima Mântuitorului prin aceste cuvinte: „Care se va vărsa spre iertarea păcatelor." Sângele, consacrat separat, are mult mai multă putere și eficacitate pentru a pune sub ochii tuturor Patima Domnului nostru, Moartea Sa și natura suferințelor Sale.

Celelalte cuvinte: „pentru voi și pentru mulți", sunt împrumutate unele de la Sfântul Matei, iar altele de la Sfântul Luca. Și Biserica, inspirată de Duhul lui Dumnezeu, le-a unit. Ele slujesc la exprimarea roadelor și avantajelor Patimii. Dacă

îi considerăm, într-adevăr, virtutea și eficacitatea, suntem obligați să mărturisim că Sângele Domnului a fost vărsat pentru mântuirea tuturor. Dar dacă examinăm roadele pe care oamenii le trag din el, este evident că numai mulți, iar nu toți, se folosesc de ele.

Când Iisus Hristos spune: pentru voi, El înțelegea prin aceasta, cu excepția lui Iuda, pe cei care erau de față și cărora le vorbea, sau pe aleșii dintre iudei, precum ucenicii Săi. Adăugând: „pentru mulți", El voia să desemneze pe toți ceilalți aleși, fie dintre iudei, fie dintre neamuri. Astfel, pe bună dreptate nu s-a spus: pentru toți, fiindcă în acest loc era vorba despre rodul Patimii, care nu a procurat mântuirea decât aleșilor. În acest sens trebuie înțelese aceste cuvinte ale Apostolului: „Iisus Hristos nu a fost jertfit decât o singură dată pentru a șterge păcatele multora"; și ceea ce spune Domnul nostru la Sfântul Ioan: „Eu mă rog pentru ei, nu mă rog pentru lume, ci pentru cei pe care Mi i-ai dat, fiindcă ai Tăi sunt."

Mai sunt încă multe alte Mistere cuprinse în aceste cuvinte ale Consacrării. Dar Păstorii zeloși și credincioși în a medita adeseori lucrurile cerești le vor descoperi cu ușurință ei înșiși, cu ajutorul lui Dumnezeu.

Capitolul al nouăsprezecelea — Despre Sacramentul Euharistiei — continuare

§ I. — Prezența reală

A venit momentul să reluăm explicarea anumitor puncte de doctrină pe care, pentru niciun motiv, nu trebuie să le lăsăm necunoscute Credincioșilor.

Apostolul ne învață că aceia care nu deosebesc Trupul Domnului nostru săvârșesc o mare crimă. Păstorii vor trebui deci, înainte de toate, să-i îndemne pe Creștini să facă toate eforturile pentru a-și ridica aici spiritul și rațiunea mai presus de lucrurile sensibile. Dacă s-ar convinge că Sacramentul Euharistiei nu conține decât ceea ce simțurile percep în el, ar cădea în mod fatal în acea enormă nelegiuire de a crede că el nu cuprinde decât pâine și vin, de vreme ce ochii, pipăitul, mirosul și gustul nu raportează decât aparențe de pâine și de

vin. Trebuie deci făcut în așa fel încât ei să renunțe, pe cât este cu putință, la judecata simțurilor, pentru a se ridica numai la contemplarea Virtuții și Puterii infinite a lui Dumnezeu; căci Credința catolică învață și crede, fără nicio ezitare, că vorbele Consacrării produc în chip special trei efecte admirabile.

Primul este că adevăratul Trup al Domnului nostru Iisus Hristos, Același care S-a născut din Fecioara Maria, care șade de-a dreapta Tatălui, este cuprins în Euharistie.

Al doilea este că în Sacrament nu mai rămâne nimic din substanța celor două elemente, deși aceasta pare cu totul opusă și contrară mărturiei simțurilor.

Al treilea, care se deduce cu ușurință din celelalte două și care este exprimat în mod pozitiv prin cuvintele Consacrării, este că, printr-o rânduială inexplicabilă și cu totul miraculoasă, accidentele care apar ochilor și pe care le percep și celelalte simțuri se susțin fără ajutorul niciunui subiect. Ele prezintă încă toate aparențele pâinii și vinului. Dar nu țin de nicio substanță; ele subzistă prin ele însele. Cât despre însăși substanța pâinii și a vinului, ea este atât de schimbată în Trupul și Sângele lui Iisus Hristos, încât nu mai rămâne absolut nimic din ea și nu mai există în realitate nici substanța pâinii, nici substanța vinului.

Să vorbim mai întâi despre primul dintre aceste efecte. Păstorii se vor strădui să facă înțeles cât de clare și de pozitive sunt cuvintele Mântuitorului nostru, care stabilesc prezența reală a

Trupului Său în Euharistie. Într-adevăr, El a spus: „Acesta este Trupul Meu, acesta este Sângele Meu." Or, nu este nimeni cu bun-simț care să nu înțeleagă îndată ce înseamnă aceste cuvinte; cu atât mai mult cu cât aici este vorba despre natura omenească și este în afară de orice îndoială, în Credința catolică, faptul că Iisus Hristos era cu adevărat om. De aceea Sfântul Ilarie, acest personaj atât de distins prin sfințenia și prin știința sa, vorbind despre prezența reală a Trupului și Sângelui lui Iisus Hristos, a spus limpede „că este cu neputință pentru noi să ne îndoim de acest adevăr, deoarece Iisus Hristos a declarat El Însuși, iar Credința ne învață, că Trupul Său este cu adevărat hrană."

Păstorii vor mai avea de dezvoltat un alt pasaj a cărui explicație va face să se conchidă cu ușurință că Euharistia conține cu adevărat Trupul și Sângele lui Iisus Hristos. Sfântul Pavel, după ce a amintit consacrarea pe care Domnul o făcuse asupra pâinii și vinului și distribuirea Sfintelor Mistere Apostolilor Săi, adaugă: „Să se cerceteze deci omul pe sine însuși, și după aceea să mănânce din această pâine și să bea din acest potir; căci cel care mănâncă și bea cu nevrednicie își mănâncă și își bea propria osândă, nedeosebind Trupul Domnului." Dacă, după cum pretind ereticii, nu am avea altceva de venerat în acest Sacrament decât amintirea și semnul Patimii lui Iisus Hristos, pentru ce Apostolul s-ar sluji de expresii atât de puternice pentru a-i îndemna pe Credincioși să se cerceteze? Acest cuvânt teribil de osândă, întrebuințat de el, arată că este o crimă abominabilă a primi cu

nevrednicie Trupul Domnului ascuns sub speciile euharistice și a nu deosebi această Hrană de toate celelalte. Dar același Apostol se exprimă încă și mai formal în Capitolul precedent al aceleiași Epistole, când spune: „Potirul binecuvântării pe care îl binecuvântăm nu este oare împărtășirea Sângelui lui Iisus Hristos? Și pâinea pe care o frângem nu este oare participarea la Trupul Domnului?"

Nu se poate desemna mai limpede adevărata substanță a Trupului și Sângelui lui Iisus Hristos. Dar, explicând aceste pasaje ale Sfintei Scripturi, Păstorii vor avea grijă să le facă remarcat Credincioșilor că ele nu cuprind nimic îndoielnic sau nesigur, mai ales fiindcă Biserica lui Dumnezeu, cu autoritatea ei infailibilă, le-a înțeles întotdeauna în sensul pe care tocmai l-am expus. Pentru a ne convinge de aceasta, avem două mijloace ușoare.

Primul este să consultăm Părinții care au înflorit la începutul și în toate veacurile Bisericii și care sunt cei mai buni martori ai doctrinei ei. Or, ei toți au învățat, într-un acord unanim, adevărul dogmei în chestiune. Dar ar fi o lucrare nesfârșită să citățm toate mărturiile. Ne va fi de ajuns să aducem sau să indicăm câteva, care ne vor îngădui să judecăm despre celelalte.

Să aducă mai întâi Sfântul Ambrozie profesiunea sa de Credință: în cartea pe care a scris-o despre cei inițiați în Mistere, el afirmă că „în Euharistie se primește adevăratul Trup al lui Iisus Hristos, așa cum El Însuși l-a luat în chip

foarte real în sânul Fericitei Fecioare, și că acesta este un articol de Credință necontestat." — „Înainte de Consacrare, spune el în altă parte, nu este decât pâine, dar după Consacrare nu este decât Trupul lui Iisus Hristos."

Să se prezinte apoi Sfântul Ioan Gură de Aur; este un alt martor nu mai puțin vrednic de crezare și de o autoritate nu mai puțin mare. El mărturisește și învață același adevăr într-o mulțime de pasaje, dar mai ales în omilia a 60-a, „despre cei care participă cu nevrednicie la Sfintele Mistere", și în omiliile 41 și 45 la Sfântul Ioan. „Să ascultăm de Dumnezeu, spune el, și să nu refuzăm să-L credem, chiar atunci când El pare să spună lucruri contrare rațiunii și simțurilor. Cuvântul Său este infailibil, în vreme ce judecata noastră se rătăcește ușor."

Și Sfântul Augustin, acest apărător atât de zelos al Credinței catolice, a gândit și a vorbit întotdeauna la fel, dar în chip special în comentariul său la Psalmul 33: „A se purta pe sine însuși în propriile mâini este cu neputință omului, spune el; aceasta nu se poate potrivi decât lui Iisus Hristos; căci El Se purta în propriile Sale mâini atunci când, dând Trupul Său, a spus: Acesta este Trupul Meu."

În sfârșit, fără a mai vorbi despre Sfântul Iustin și Sfântul Irineu, Sfântul Chiril, în cartea a patra despre Sfântul Ioan, afirmă atât de limpede că adevăratul Trup al lui Iisus Hristos este în Euharistie, încât nicio interpretare falsă și vicleană nu va putea vreodată să-i întunece cuvintele.

Dacă Păstorii ar dori să cunoască încă alte mărturii ale Părinților, ar fi ușor să li se citeze Sfântul Dionisie, Sfântul Ilarie, Sfântul Ieronim, Sfântul Ioan Damaschin și o mulțime de alții, ale căror sentimente atât de importante asupra acestei materii au fost adunate într-un corp de lucrare de către oameni evlavioși și învățați și se citesc pretutindeni.

Al doilea mijloc de a cunoaște doctrina Bisericii în lucrurile Credinței este condamnarea pe care ea a făcut-o doctrinelor și opiniilor contrare. Or, este cu neputință să se nege: dogma Prezenței reale a lui Iisus Hristos în Euharistie a fost întotdeauna atât de răspândită și popularizată în întreaga Biserică, a fost întotdeauna atât de universal primită de toți Credincioșii, încât, în momentul în care Berengar, în secolul al unsprezecelea, a îndrăznit să o atace și să pretindă că acolo nu era decât un semn, a fost îndată condamnat, cu glas unanim, la Conciliul de la Vercelli, convocat de Papa Leon al IX-lea, și el însuși și-a anatematizat acolo erezia. Iar când, mai târziu, a revenit din nou la această eroare nelegiuită, a fost din nou condamnat de alte trei Concilii: unul la Tours și celelalte două la Roma, acestea din urmă adunate succesiv de Papii Nicolae al II-lea și Grigorie al VII-lea. Toate aceste hotărâri au fost apoi confirmate de Inocențiu al III-lea în Conciliul general de la Lateran. În sfârșit, Conciliile de la Florența și de la Trento au venit, la rândul lor, să fixeze această dogmă cu o claritate și o precizie de nebiruit.

Dacă Păstorii au grijă să pună bine în lumină toate aceste autorități, ei vor putea, nu să-i întoarcă pe eretici, care, orbiți

de erorile lor, nu urăsc nimic atât de mult ca adevărul, ci să-i întărească pe cei slabi și să umple sufletele evlavioase de mângâiere și de bucurie; cu atât mai mult cu cât — și aceasta este vădit pentru Credincioși — credința acestui adevăr este cuprinsă în celelalte articole ale Doctrinei creștine. Căci oricine crede și mărturisește că Dumnezeu este Atotputernic crede, prin aceasta însuși, că El nu a fost lipsit de putere pentru a săvârși capodopera pe care o admirăm și o venerăm în Euharistie. Oricine crede încă Sfânta Biserică Catolică trebuie în mod necesar să recunoască drept adevărată doctrina pe care tocmai am explicat-o.

Dar ceea ce pune culmea fericirii și edificării sufletelor evlavioase este contemplarea sublimei demnități a acestui Sacrament. Prin aceasta ele înțeleg mai întâi întreaga perfecțiune a Legii evanghelice, care posedă în realitate ceea ce Legea lui Moise nu avea decât în figuri și imagini. Aceasta l-a făcut pe Sfântul Dionisie să spună în chip admirabil că „Biserica noastră ține mijlocul între Sinagogă și Ierusalimul ceresc și că participă la una și la cealaltă".

Credincioșii nu vor putea deci admira niciodată îndeajuns perfecțiunea, slava și măreția Sfintei Biserici, fiindcă nu există, ca să spunem astfel, decât un singur grad care o desparte de fericirea cerească. Avem aceasta în comun cu locuitorii cerurilor: și unii, și alții Îl posedăm pe Iisus Hristos, Dumnezeu și om, prezent în mijlocul nostru. Singurul grad care ne desparte de ei este că ei se bucură de Prezența lui Iisus Hristos prin viziunea beatifică, pe când noi adorăm numai

Prezența Sa, Prezență nevăzută ochilor noștri și ascunsă sub vălul minunat al Sfintelor Mistere, dar pe care totuși o mărturisim cu o Credință fermă și neclintită.

În sfârșit, Iisus Hristos ne-a lăsat în acest Sacrament dovada iubirii nemărginite pe care o are pentru noi. Nu era oare, într-adevăr, una dintre cele mai frumoase trăsături ale acestei iubiri faptul de a nu fi dus departe de noi această natură pe care o împrumutase de la noi, ci de a fi voit, pe cât era cu putință, să rămână necontenit cu noi, pentru ca necontenit să se poată spune despre El, în tot adevărul: „desfătările Mele sunt a fi cu fiii oamenilor"?

§ II. — IISUS HRISTOS ESTE ÎNTREG ÎN EUHARISTIE

Aici Păstorii vor avea să explice că Euharistia nu conține numai Trupul lui Iisus Hristos cu tot ceea ce constituie un trup adevărat, precum oasele și nervii, ci încă pe Iisus Hristos întreg. Trebuie să se învețe că Iisus Hristos este numele unui Dumnezeu și al unui om totodată, adică al unei persoane în care natura dumnezeiască și natura omenească sunt unite; Iisus Hristos posedă cele două substanțe și ceea ce le caracterizează: dumnezeirea mai întâi, apoi întreaga natură omenească, împreună cu sufletul, părțile trupului și sângele care o compun. Trebuie deci să credem că toate aceste lucruri se află în Euharistie. Căci, după cum în cer omenitatea lui Iisus Hristos este unită cu dumnezeirea într-o singură persoană și într-o singură ipostază, tot astfel ar fi o crimă să presupunem

că Trupul prezent în Euharistie este acolo despărțit de dumnezeire.

Totuși Păstorii vor avea grijă să facă observat că toate aceste lucruri nu sunt conținute în același fel și prin aceeași rațiune în acest Sacrament. Sunt unele care se află acolo în virtutea și prin însăși puterea Consacrării. Căci aceste cuvinte produc ceea ce semnifică, iar Teologii spun că un lucru se află în Sacrament prin puterea Sacramentului atunci când este exprimat prin forma cuvintelor. După ei, dacă s-ar putea întâmpla ca lucrurile să fie despărțite unele de altele, în Sacrament ar fi numai ceea ce forma lui semnifică; restul nu s-ar afla acolo.

Dimpotrivă, există anumite lucruri care sunt cuprinse în Sacrament numai pentru această unică rațiune: că sunt legate în mod inseparabil de cele pe care forma le exprimă. Astfel, după cum forma întrebuințată pentru Consacrarea pâinii exprimă Trupul Domnului nostru, fiindcă se spune acolo: acesta este Trupul Meu, prin însăși puterea Sacramentului este cuprins Trupul lui Iisus Hristos în Euharistie. Dar, deoarece Sângele, sufletul și Dumnezeirea sunt inseparabile de Trup, toate aceste lucruri vor fi de asemenea în Sacrament, nu în virtutea Consacrării, ci prin unirea pe care o au cu Trupul sau, după cum spun Teologii, prin concomitență.

În acest fel, în chip vădit, Iisus Hristos este întreg în Euharistie. Căci atunci când două lucruri sunt absolut legate între ele, trebuie ca unul să fie pretutindeni unde se află

celălalt. Urmează de aici că Iisus Hristos este atât de întreg, dacă putem vorbi astfel, și sub specia pâinii, și sub specia vinului, încât, după cum specia pâinii conține nu numai Trupul, ci și Sângele și pe Iisus Hristos întreg, tot astfel specia vinului cuprinde nu numai Sângele, ci și Trupul și întreaga Persoană a lui Iisus Hristos.

Deși Credincioșii trebuie să aibă certitudinea și convingerea că lucrurile se petrec astfel, totuși Biserica a fost foarte înțeleaptă făcând separat cele două Consacrări. Mai întâi, aceasta exprimă mult mai bine Patima Mântuitorului, în care Sângele a fost despărțit de Trup. Chiar pentru acest motiv se face pomenire de vărsarea Sângelui în Consacrare. Apoi, deoarece acest Sacrament era destinat să hrănească sufletele noastre, era potrivit ca el să fie așezat sub forma hranei și a băuturii, fiindcă aceste două lucruri constituie în mod vădit alimentul deplin al trupurilor noastre.

Nu trebuie uitat nici să se spună că nu numai Iisus Hristos este întreg în fiecare dintre speciile pâinii și vinului, ci că El este întreg și în cea mai mică părticică a fiecărei specii. „Fiecare Îl primește pe Iisus Hristos, scria Sfântul Augustin, și Iisus Hristos este întreg în partea fiecăruia; El nu Se împarte între toți, ci Se dă întreg tuturor." Avem de altfel o dovadă a acestui adevăr în Evangheliști. Nu este de crezut, într-adevăr, că Iisus Hristos a consacrat separat fiecare dintre bucățile de pâine pe care le-a împărțit Apostolilor; pare, dimpotrivă, că a consacrat, rostind o singură dată cuvintele formei, toată pâinea care era necesară și că a împărțit-o apoi fiecăruia. Aceasta este în mod

vădit ceea ce s-a petrecut cu potirul, adică cu specia vinului, deoarece Iisus Hristos Însuși spune: „Luați și împărțiți între voi.”

Tot ceea ce am spus până aici are ca scop ca Păstorii să învețe că adevăratul Trup și adevăratul Sânge al lui Iisus Hristos sunt cuprinse în Euharistie.

§ III. — DESPRE TRANSUBSTANȚIERE

Păstorii vor învăța de asemenea — și acesta era al doilea punct al nostru — că după Consacrare nu mai rămâne absolut nimic din substanța pâinii și a vinului în Sacrament. Oricât de extraordinară și de prodigioasă ne-ar putea părea această minune, ea este totuși o consecință necesară a ceea ce tocmai am demonstrat. Într-adevăr, dacă după Consacrare Trupul și Sângele lui Iisus Hristos sunt cu adevărat prezente sub speciile pâinii și vinului, unde nu erau mai înainte, aceasta nu poate fi decât prin schimbare de loc, sau prin creație, sau prin schimbarea unei alte substanțe în a Sa. Or, este cu neputință ca Trupul lui Iisus Hristos să fie prezent în Euharistie venind acolo dintr-un alt loc, fiindcă altfel ar trebui să părăsească cerul, un trup neputând fi pus în mișcare fără a se îndepărta de locul de unde pornește mișcarea. Este încă și mai puțin credibil ca Trupul lui Iisus Hristos să fie în Euharistie prin creație, sau mai degrabă nici nu este îngăduit a gândi aceasta. Ce mai rămâne deci, dacă nu ca pâinea să fie schimbată în Trupul Său și, prin urmare, ca substanța pâinii să fie cu totul nimicită prin Consacrare?

De aceea Părinții Conciliului general din Lateran și cei ai Conciliului din Florența au învățat limpede acest adevăr. Iar după ei, Conciliul de la Trento l-a definit încă și mai formal în acești termeni: „Dacă cineva spune că în preasfântul Sacrament al Euharistiei substanța pâinii și a vinului rămâne împreună cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, să fie anatema!"

Este foarte ușor, de altfel, să se ajungă la aceeași concluzie prin înseși textele Sfintei Scripturi. Și mai întâi, Domnul nostru, instituind acest Sacrament, Se exprimă astfel: „acesta este Trupul Meu". Or, proprietatea cuvântului acesta este de a exprima întreaga substanță a obiectului prezent. Dacă deci substanța pâinii ar fi rămas, Iisus Hristos nu ar fi putut spune cu adevărat: acesta este Trupul Meu. Pe de altă parte, Domnul spune la Sfântul Ioan: „pâinea pe care Eu o voi da este Trupul Meu pentru viața lumii", desemnând astfel Trupul Său prin numele de pâine; apoi, o clipă după aceea, adaugă: „Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață în voi"; și încă: „Trupul Meu este cu adevărat hrană și Sângele Meu este cu adevărat băutură." Or, a numi în termeni atât de limpezi și atât de formali Trupul Său o adevărată pâine, o adevărată hrană, și Sângele Său o adevărată băutură, nu este oare în mod vădit pentru a ne învăța că nici substanța pâinii, nici aceea a vinului nu rămân în acest Sacrament?

Cei care au parcurs fie și numai Sfinții Părinți vor recunoaște fără greutate că aceasta a fost întotdeauna credința lor

unanimă. Iată ce scrie Sfântul Ambrozie: „Vei spune poate: această pâine este cu totul obișnuită. Da, este pâine obișnuită înainte de Consacrare; dar îndată după Consacrare această pâine devine Trupul lui Iisus Hristos." Apoi, pentru a-și face dovezile mai sensibile, aduce mai multe exemple și mai multe comparații. Într-un alt loc, explicând aceste cuvinte ale Psalmistului: „Domnul a făcut în cer și pe pământ tot ceea ce a voit", el spune: „deși se vede figura și forma pâinii și a vinului, totuși nu este nimic altceva după Consacrare decât Trupul și Sângele lui Iisus Hristos." Sfântul Ilarie s-a folosit aproape de aceiași termeni pentru a exprima același adevăr; el învață că „Trupul și Sângele Domnului sunt realmente în Euharistie, deși, pe dinafară, nu se vede decât pâine și vin."

Aici Păstorii vor face bine să-i avertizeze pe Credincioși că nu trebuie să se mire dacă s-a păstrat numele de pâine pentru Euharistie chiar și după Consacrare. Rațiunea este că Euharistia păstrează aparențele pâinii și chiar proprietatea naturală a pâinii, care este aceea de a hrăni și de a întări trupul. De altfel, este un obicei al Sfintei Scripturi să numească obiectele după formele lor exterioare. Aceasta se vede în Geneză, unde se spune că trei oameni i-au apărut lui Avraam, și totuși erau trei Îngeri. De asemenea, citim în Fapte că doi oameni le-au apărut Apostolilor în momentul în care Domnul nostru Iisus Hristos tocmai Se înălțase la cer, și acești oameni erau Îngeri.

§ IV. — CUM SE SĂVÂRȘEȘTE TRANSUBSTANȚIEREA

Explicarea acestui Mister este extrem de dificilă. Totuși Păstorii vor încerca să-i facă să înțeleagă, pe aceia care sunt destul de înaintați în cunoașterea Adevărurilor sfinte, cum se săvârșește această schimbare minunată. Căci pentru aceia care sunt încă slabi în Credință, ar fi de temut ca nu cumva să fie copleșiți sub greutatea unui Adevăr atât de înalt.

Această schimbare este de așa fel încât, prin puterea lui Dumnezeu, întreaga substanță a pâinii este convertită în întreaga substanță a Trupului lui Iisus Hristos, iar întreaga substanță a vinului în întreaga substanță a Sângelui Său, fără nicio schimbare din partea Domnului nostru Însuși. Într-adevăr, El nu este acolo nici născut, nici schimbat, nici sporit, ci rămâne neatins în substanța Sa. Aceasta l-a făcut pe Sfântul Ambrozie să spună, vorbind despre acest Mister: „Vedeți cât de eficace este cuvântul lui Iisus Hristos. Dacă a avut destulă putere pentru a face să existe ceea ce nu era, de pildă lumea, câtă putere nu i-a trebuit pentru a da o nouă ființă lucrurilor care existau deja și pentru a le schimba în altele?”

Mai mulți alți Părinți foarte vechi și de mare autoritate au vorbit în același sens. „O declarăm fără ezitare, spune Sfântul Augustin: înainte de Consacrare nu există decât pâinea și vinul formate de natură; dar după Consacrare nu mai există decât Trupul și Sângele lui Iisus Hristos, făcute prezente prin

cuvintele sacre." — „Trupul Domnului nostru", spune la rândul său Sfântul Ioan Damaschin, „Același care S-a născut dintr-o Fecioară, este cu adevărat unit în Euharistie cu dumnezeirea Sa; nu pentru că Se coboară din cer, unde S-a înălțat, ci pentru că pâinea și vinul sunt transubstanțiate în Trupul și Sângele Domnului."

Așadar, cu multă rațiune și justețe Biserica Catolică numește această minunată schimbare transubstanțiere, după cum învață Conciliul de la Trento. Într-adevăr, după cum generația naturală poate foarte bine să se numească transformare, fiindcă acolo se face o schimbare de formă, tot astfel cuvântul transubstanțiere a fost foarte potrivit creat de Părinții noștri pentru a exprima schimbarea unei substanțe întregi într-o altă substanță, așa cum este aceea care se săvârșește în Euharistie.

Dar, după cum Sfinții Părinți au recomandat foarte adeseori, trebuie avertizați Credincioșii să nu cerceteze cu prea multă curiozitate cum se poate face o asemenea schimbare. Ne este cu neputință să o înțelegem și nu putem găsi nicio imagine și niciun exemplu al ei în schimbările naturale, nici chiar în creație. Credința ne învață că lucrul este astfel; nu trebuie să căutăm cu curiozitate de ce sau cum lucrul este astfel.

Păstorilor nu le va trebui mai puțină prudență atunci când vor explica în ce fel, în acest Mister, Trupul lui Iisus Hristos se află cuprins întreg în fiecare dintre cele mai mici părticele ale pâinii euharistice. Pe cât este cu putință, trebuie evitate cu grijă aceste feluri de discuții; totuși, dacă Caritatea creștină

face din aceasta o datorie, să nu se uite mai întâi de toate a întări și a fortifica spiritul Credincioșilor prin aceste cuvinte ale Evangheliei: „Nimic nu este cu neputință la Dumnezeu."

După aceasta, Păstorii vor putea învăța că Domnul nostru Iisus Hristos nu este în acest Sacrament ca într-un loc. Lucrurile nu sunt într-un loc decât în măsura în care au oarecare întindere. Or, când spunem că Iisus Hristos este în Euharistie, nu facem atenție la întinderea mai mare sau mai mică a Trupului Său, ci la substanța însăși, considerată independent de întindere. Căci substanța pâinii este schimbată în substanța, iar nu în cantitatea și nici în mărimea Trupului lui Iisus Hristos. Or, nimeni nu se îndoiește că o substanță poate fi deopotrivă cuprinsă într-un spațiu mic ca și într-unul mare. Astfel, substanța aerului este întreagă într-o mică parte de aer ca și într-una mare; natura, sau substanța, apei nu este mai puțin întreagă într-un vas mic decât într-unul mare. Și, deoarece Trupul Domnului nostru înlocuiește substanța pâinii în Euharistie, suntem obligați să admitem că El este în Sacrament în același fel în care substanța pâinii era acolo înainte de Consacrare. Or, substanța pâinii era tot atât de bine și tot atât de întreagă în cea mai mică parte ca și în întreg. Aceasta nici măcar nu se discută.

§ V. — DESPRE ACCIDENTELE PÂINII ȘI VINULUI

A treia minune a acestui Sacrament, cea mai mare și cea mai uimitoare dintre toate, dar pe care Păstorii o vor putea aborda

mai ușor după ce le-au explicat pe cele două precedente, este că speciile pâinii și vinului subzistă acolo fără a fi susținute de vreun subiect. Într-adevăr, am demonstrat, pe de o parte, că Trupul și Sângele Domnului nostru sunt cu adevărat prezente în acest Sacrament, și în așa fel încât nu mai rămâne absolut nimic din substanța pâinii și a vinului. Dar, pe de altă parte, este cu neputință ca accidentele care rămân să se atașeze de Trupul și de Sângele Său. Prin urmare, este de toată necesitatea ca, împotriva tuturor legilor naturii, aceste accidente să subziste în ele însele și fără a fi susținute de nicio substanță. Aceasta a fost întotdeauna doctrina statornică a Bisericii Catolice, doctrină care poate, de altfel, să fie dedusă din mărturiile pe care le-am adus mai sus în favoarea adevărului de care ne ocupăm, anume că după Consacrare nu mai rămâne nimic din substanța pâinii și a vinului în Euharistie.

Dar nimic nu se potrivește mai bine pietății Credincioșilor decât să lase deoparte aceste chestiuni dificile și să se mărginească a venera, a adora măreția acestui Sacrament, iar apoi a admira Providența suverană a lui Dumnezeu, care a rânduit aceste Sacre Mistere să fie administrate sub speciile pâinii și vinului. Totuși, deoarece este cu totul respingător pentru natură să mănânce carnea și să bea sângele omului, este un mare semn de Înțelepciune din partea Domnului nostru faptul că ne-a dat Trupul și Sângele Său vrednice de adorare sub aparențele pâinii și vinului, care sunt hrana noastră zilnică, cea mai obișnuită și în același timp cea mai plăcută.

Găsim încă în aceasta alte două avantaje; primul este acela de a fi la adăpost de acuzații calomnioase, pe care ne-ar fi fost greu să le evităm din partea necredincioșilor dacă ne-ar fi văzut mâncând Trupul lui Iisus Hristos în propria Lui formă. Al doilea este că, primind Trupul și Sângele Domnului nostru fără ca simțurile noastre să poată surprinde realitatea existenței lor, aceasta este un mijloc puternic de a spori Credința în sufletele noastre. „Căci Credința, spune Sfântul Grigorie, nu mai are merit atunci când rațiunea demonstrează."

Tot ceea ce am spus despre aceste adevăruri atât de profunde nu trebuie prezentat Credincioșilor decât cu mari precauții, ținând seama de dezvoltarea inteligenței lor, precum și de împrejurări.

Capitolul al douăzecilea — Despre Sacramentul Euharistiei — continuare

Despre împărtășanie și despre sacrificiul Liturghiei

§ I. — Despre virtutea și roadele Euharistiei

Virtutea și roadele Sacramentului Euharistiei merită întreaga noastră admirație. Nu există, cu siguranță, nimeni căruia să nu-i fie folositor și chiar necesar să le cunoască. Și chiar întreaga doctrină pe care am expus-o până aici despre acest Sacrament a avut drept scop principal să-i pună pe Păstori în stare să-i instruiască mai bine pe Credincioși. Dar, deoarece bunurile și avantajele pe care le cuprinde sunt aproape infinite, cele mai frumoase și cele mai lungi discursuri nu le-ar putea explica în detaliu. De aceea Păstorii vor fi siliți să se atașeze de una sau două considerații principale, care vor fi de

ajuns pentru a arăta întinderea și abundența roadelor mântuitoare cuprinse în acest Mister sacru.

Iată un mijloc de a atinge în parte acest scop: să se arate, comparând între ele natura și eficacitatea tuturor Sacramentelor, că Euharistia este asemenea izvorului, pe când celelalte sunt pârâurile. Într-adevăr, Euharistia este cu adevărat izvorul tuturor harurilor, fiindcă Îl cuprinde într-un chip minunat pe Domnul nostru Iisus Hristos, Izvorul însuși al tuturor darurilor cerești, Autorul tuturor Sacramentelor și, în sfârșit, Principiul de unde derivă tot ceea ce este bun și desăvârșit în celelalte Sacramente. După aceasta nu va fi greu de înțeles cât de măreț sunt darurile Harului dumnezeiesc pe care ni le comunică Sfânta Euharistie.

Se va putea încă judeca ușor despre aceasta examinând natura pâinii și a vinului, care sunt simbolurile Euharistiei. Ceea ce pâinea și vinul produc pentru trup, Euharistia produce de asemenea, dar într-un chip infinit mai desăvârșit, pentru mântuirea și fericirea sufletului. Nu Sacramentul se convertește, asemenea pâinii și vinului, în substanța noastră; dimpotrivă, noi înșine suntem schimbați, ca să spunem astfel, în natura lui. Astfel încât se pot aplica foarte bine aici aceste cuvinte pe care Sfântul Augustin le pune în gura Domnului nostru: „Eu sunt hrana oamenilor desăvârșiți; creșteți, și apoi Mă veți mânca. Și nu Mă veți schimba pe Mine în voi, așa cum se întâmplă cu hrana trupului vostru, ci voi vă veți schimba în Mine."

„Dacă Harul și Adevărul au fost aduse prin Iisus Hristos", nu trebuie oare ele să se răspândească în mod necesar în sufletul celui care primește acest Sacrament cu o inimă curată și sfântă? Căci Domnul nostru a spus: „Cel care mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne în Mine, și Eu în el." Nimeni nu trebuie să se îndoiască de faptul că aceia care participă la acest Sacrament cu sentimente de Credință și de pietate Îl primesc pe Fiul lui Dumnezeu astfel încât se află, într-un fel, altoiți pe Trupul Său, ca niște mădulare vii. „Cel care Mă mănâncă, spune Mântuitorul, va trăi și el prin Mine. Pâinea pe care Eu o voi da este Trupul Meu pentru viața lumii." Asupra acestui lucru Sfântul Chiril a făcut această observație: „Cuvântul lui Dumnezeu, unindu-Se cu propriul Său Trup, l-a făcut dătător de viață. Era deci potrivit ca El să Se unească cu trupurile noastre într-un chip minunat, prin Trupul Său sacru și prin Sângele Său prețios, pe care ni le dă sub speciile pâinii și vinului, pentru a ne sfinți și a ne da viață."

Dar, spunând că Euharistia dă Harul, Păstorii să-i facă pe Credincioși să înțeleagă bine că, pentru a primi acest Sacrament într-un chip cu adevărat folositor, este necesar să-l posede mai înainte. După cum alimentele naturale nu folosesc la nimic morților, tot astfel este sigur că Sfintele Mistere sunt nefolositoare celui care nu are viața sufletului. Dacă ele se prezintă chiar sub aparențele pâinii și vinului, aceasta este tocmai pentru a ne face să înțelegem că nu au fost instituite pentru a reda viața sufletului, ci numai pentru a i-o păstra.

Se voiește deci a se spune prin aceasta că primul har necesar tuturor celor care voiesc să primească acest Sacrament fără a-și mânca și bea propria osândă nu se dă decât acelora care au dorința și hotărârea bine stabilită de a participa la el; căci el este scopul tuturor celorlalte Sacramente, simbolul unității și al unirii tuturor mădularelor Bisericii, în afara căreia este cu neputință a dobândi Harul.

Pe de altă parte, hrana naturală nu este destinată numai păstrării trupului, ci și creșterii lui, și chiar desfătării și plăcerii sale. Tot astfel hrana euharistică nu numai că susține sufletul, ci îl întărește și îi dă mai mult gust pentru lucrurile spirituale. Aveam deci dreptate să spunem că acest Sacrament comunică Harul și că poate fi comparat pe bună dreptate cu mana, în care se aflau desfătările tuturor gusturilor.

Nu se poate pune la îndoială nici faptul că Euharistia remite și iartă păcatele ușoare, pe care le numim de obicei veniale. Tot ceea ce sufletul, atras de ardoarea concupiscenței, a pierdut din viața Harului prin săvârșirea unor greșeli ușoare, acest Sacrament îi redă, ștergând aceste mici greșeli. La fel, pentru a ne sluji mereu de comparația noastră, hrana trupească repară puțin câte puțin și ne redă ceea ce pierdem în fiecare zi prin efectul căldurii naturale. Aceasta l-a făcut pe Sfântul Ambrozie să spună atât de drept, vorbind despre acest Sacrament ceresc: „Această pâine de fiecare zi este un leac pentru infirmitățile de fiecare zi." Totuși, aceasta nu se aplică decât păcatelor a căror simțire și atracție nu mai tulbură sufletul.

Este încă un alt efect al Euharistiei acela de a ne păstra scutiți și curați de orice păcat, de a ne ocroti împotriva atacurilor furioase ale ispitelor și de a ne sluji ca un antidot ceresc care ne împiedică să fim infectați și corupți de veninul mortal al patimilor rele. Astfel, după mărturia Sfântului Ciprian, atunci când, în primele timpuri ale Bisericii, Credincioșii erau condamnați de tirani la suplicii și la moarte pentru că mărturisiseră Credința lui Iisus Hristos, Episcopii aveau obiceiul să le administreze Sacramentul Trupului și Sângelui Domnului nostru, de teamă ca, învinși de violența chinurilor, să nu ajungă să cadă în această luptă supremă a mântuirii.

Euharistia reprimă și moderează de asemenea ardoarea dorințelor trupului. Prin însuși faptul că ea sporește în inimi focul Iubirii de Dumnezeu, ea stinge în mod necesar pe acela al concupiscenței. În sfârșit, pentru a exprima într-un singur cuvânt toate avantajele și toate binefacerile acestui Sacrament, este de ajuns să spunem că el posedă o putere suverană pentru a ne face să dobândim slava veșnică. Căci este scris, și este un cuvânt al Domnului nostru Iisus Hristos: „Cel care mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are Viața Veșnică, și Eu îl voi învia în ziua de apoi." Într-adevăr, prin harul Euharistiei, Credincioșii se bucură încă din această viață de o pace și de o liniște a conștiinței desăvârșite. Apoi, când trebuie să moară, tot prin Virtutea ei se ridică la slava și la fericirea veșnică, asemenea lui Ilie, „care, întărit prin pâinea coaptă sub cenușă, a mers până la Horeb, muntele lui Dumnezeu."

Păstorilor le va fi ușor să explice mai pe larg toate aceste binefaceri ale Euharistiei, dacă vor voi să comenteze înaintea Credincioșilor capitolul al șaselea al Evangheliei după Sfântul Ioan, unde sunt arătate multe dintre efectele acestui Sacrament; sau încă, dacă, parcurgând șirul admirabil al faptelor Domnului nostru, vor compara fericirea acelora care L-au primit în casa lor în timpul vieții Sale muritoare, sau care și-au recăpătat sănătatea „atingând veșmintele Sale și marginea hainei Sale", cu fericirea cu mult mai mare a acelora care Îl primesc în inima lor, acum când El este în posesia slavei nemuritoare, pentru a le vindeca toate rănile și a le îmbogăți sufletul cu darurile Sale cele mai alese.

§ II. — TREI MODURI DE A PARTICIPA LA EUHARISTIE

Trebuie arătat acum cine sunt aceia care primesc cu adevărat toate aceste roade admirabile ale Euharistiei. Trebuie arătat de asemenea că există mai mult decât un singur mod de a participa la acest Sacrament, pentru ca Credincioșii să se străduiască să-l întrebuințeze pe acela care este cel mai mântuitor. Or, în înțelepciunea lor, părinții noștri au distins foarte bine, iar Conciliul de la Trento după ei, că există trei moduri de a primi Euharistia.

Unii primesc numai Sacramentul. Aceștia sunt păcătoșii care nu se tem să primească Sfintele Mistere cu o gură și o inimă necurată și despre care Apostolul a spus „că mănâncă și beau cu nevrednicie Trupul Domnului." Lor li se aplică și aceste

cuvinte ale Sfântului Augustin: „Cel care nu rămâne în Iisus Hristos și în care Iisus Hristos nu rămâne nu mănâncă, desigur, Trupul Său în mod spiritual, deși material și vizibil apasă sub dinții săi Sacramentele Trupului și Sângelui Său." Dar aceia care primesc Sfintele Mistere în această dispoziție nu numai că nu trag din ele niciun rod, ci chiar, după mărturia Apostolului, „își mănâncă și își beau propria osândă."

Sunt alții care participă la Euharistie numai spiritual: aceștia sunt cei care, însuflețiți „de acea Credință vie care lucrează prin Caritate", se hrănesc cu această Pâine cerească prin dorințe și aspirații arzătoare. Dacă nu trag din acest Sacrament toate roadele pe care le cuprinde, primesc totuși din el roade foarte însemnate.

În sfârșit, sunt unii care participă la Euharistie în mod real și spiritual totodată. Credincioși avertismentelor Apostolului, ei au grijă să se cerceteze pe ei înșiși și să se îmbrace cu haina de nuntă înainte de a se apropia de masa sfântă. De aceea nu le lipsesc niciodată avantajele atât de îmbelșugate despre care am vorbit.

Iată de ce aceia care pot să se pună în stare de a primi Sacramentul Trupului Domnului nostru și care se mulțumesc să facă Împărtășania spirituală se lipsesc ei înșiși în mod voit de bunuri imense și cerești.

§ III. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU ÎMPĂRTĂȘIRE

Dar este timpul să spunem cum trebuie Credincioșii să se pregătească pentru a primi Sacramentul Euharistiei. Și mai întâi, pentru a-i convinge bine de necesitatea acestei pregătiri, se cuvine să li se propună exemplul Mântuitorului nostru. Când a voit să dea Apostolilor Săi Sacramentul Trupului și al Sângelui Său prețios, deși ei erau deja curați, după cum El Însuși le spusese, totuși nu a încetat să le spele picioarele, pentru a ne face să înțelegem prin aceasta că nu trebuie să neglijăm nimic pentru a ne pune în stare de har, și de har desăvârșit, atunci când mergem să primim Sfintele Mistere.

Să nu uităm nici că, dacă se primește întreaga abundență a darurilor lui Dumnezeu atunci când se participă la Euharistie cu o inimă bine dispusă și desăvârșit pregătită, dimpotrivă, acolo se găsesc cele mai mari neajunsuri și nenorociri — departe de a se trage cel mai mic rod — atunci când este primită fără pregătirea necesară. Lucrurile cele mai excelente și cele mai mântuitoare au aceasta propriu: produc cele mai fericite efecte dacă sunt folosite la vreme potrivită și, dimpotrivă, sunt funeste și pierzătoare dacă sunt întrebuințate fără cuviință. Nu este deci de mirare că aceste daruri atât de prețioase și atât de strălucitoare ale purei bunătăți a lui Dumnezeu, atunci când le primim într-o inimă bine pregătită, sunt pentru noi un ajutor puternic, capabil să ne facă să dobândim slava cerului; dar, dimpotrivă, ne aduc moartea — și moartea veșnică — dacă avem nenorocirea de a le primi cu nevrednicie.

Vedem o dovadă izbitoare a acestui adevăr în Arca Legământului. Israelitenii nu aveau nimic mai sacru. Dumnezeu Se slujise adeseori de ea pentru a le acorda binefacerile cele mai însemnate. Dar, răpită într-o zi de Filisteni, ea a făcut să cadă asupra lor o plagă cumplită, tot atât de dureroasă pe cât de rușinoasă, și care i-a acoperit de ocară. Tot astfel și hrana care ajunge într-un stomac bine pregătit susține și întărește trupul, dar, dimpotrivă, naște boli grave dacă stomacul este rău dispus și plin de umori rele.

Prima dispoziție necesară este de a ști să deosebim între masă și masă, adică să discernem această masă sacră de mesele profane, această Pâine cerească de pâinea obișnuită. Pentru aceasta, trebuie să credem cu tărie că Euharistia cuprinde adevăratul Trup și adevăratul Sânge al aceluiași Dumnezeu pe care Îngerii Îl adoră în cer, care face să tremure prin poruncile Sale stâlpii cerului, a Cărui slavă umple cerul și pământul. Aceasta înseamnă într-adevăr a deosebi, după cum recomandă Apostolul, Trupul Domnului. Dar trebuie să ne mulțumim a adora adâncimea acestui Mister, fără a căuta să-i pătrundem esența prin cercetări prea curioase.

O a doua dispoziție absolut indispensabilă este să ne întrebăm pe noi înșine dacă suntem în pace cu ceilalți, dacă îl iubim pe aproapele nostru în mod sincer și din adâncul inimii. „Dacă, aducând darul tău la altar, îți amintești că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi mai întâi să te împaci cu fratele tău; apoi vei veni să-ți aduci ofranda."

În al treilea rând, trebuie să ne examinăm conștiința cu cea mai mare grijă, de teamă ca ea să nu fie întinată de vreo greșeală de moarte, de care este necesar să ne căim și să dobândim iertarea prin contriție și mărturisire. Sfântul Conciliu de la Trento a hotărât într-adevăr „că nu îi este îngăduit celui care are pe conștiință un păcat de moarte să primească Sfânta Împărtășanie, oricât de mare ar crede că este căința sa, înainte de a se fi curățit prin spovadă, dacă a putut totuși să găsească un Confesor."

A patra dispoziție este să reflectăm în tăcere, înlăuntrul nostru, cât de nevrednici suntem de această binefacere dumnezeiască pe care o primim în Sfânta Euharistie. Asemenea Centurionului, căruia Domnul nostru Iisus Hristos Însuși i-a dat această mărturie, „că nu a găsit o Credință atât de mare în Israel", trebuie să repetăm din adâncul inimii: „Doamne, nu sunt vrednic ca Tu să intri în casa mea." Să ne întrebăm de asemenea dacă am avea dreptul să spunem împreună cu Sfântul Petru: „Doamne, Tu știi că Te iubesc!" Căci să nu uităm că acela care mersese să se așeze la ospățul stăpânului său „fără haina de nuntă" a fost aruncat într-o temniță întunecoasă, pentru a suferi acolo pedepse veșnice.

Dar pregătirea sufletului nu este de ajuns; trebuie aduse la Împărtășanie și anumite dispoziții ale trupului. Astfel, trebuie să ne apropiem de masa sfântă pe nemâncate, adică fără a fi mâncat și fără a fi băut nimic de la miezul nopții până în momentul în care primim Euharistia. Sfințenia unui atât de mare Sacrament cere într-adevăr ca însuși trupul, care va

deveni templul Domnului nostru Iisus Hristos, să fie curățit și, pe cât este cu putință, păstrat vrednic de Oaspetele dumnezeiesc care binevoiește să coboare în el. Iată, aproape, ceea ce este cel mai necesar de observat pentru a ne pregăti să primim cu folos Sfintele Mistere. Toate celelalte dispoziții pot fi cu ușurință raportate și reduse la cele pe care tocmai le-am arătat aici.

§ IV. — DESPRE OBLIGAȚIA DE A SE ÎMPĂRTĂȘI

Se poate întâmpla ca unii Creștini să arate neglijență și chiar lașitate în a primi acest Sacrament, sub pretext că pregătirea pe care o cere este prea anevoioasă și prea dificilă. Este deci necesar să li se amintească Credincioșilor că obligația de a se împărtăși îi privește pe toți. Mai mult, Biserica a decretat că acela care nu se apropie de masa sfântă cel puțin o dată pe an, în timpul Paștelui, trebuie să fie excomunicat.

Dar să nu credem că este de ajuns să ascultăm de această Poruncă și să primim numai o dată pe an Trupul Domnului nostru. Să fim bine convinși, dimpotrivă, că trebuie să reînnoim foarte adeseori Sfânta Împărtășanie. Dar trebuie oare să ne împărtășim în fiecare lună, în fiecare săptămână sau în fiecare zi? Nu se poate stabili asupra acestui lucru o regulă precisă și generală. Ceea ce se poate prescrie mai bine este: „Trăiți astfel încât să puteți să vă împărtășiți în fiecare zi!"

De aceea Păstorii vor avea grijă să-i îndemne adeseori pe Credincioși să nu neglijeze a-și hrăni în fiecare zi sufletul cu

această Pâine mântuitoare, arătându-le că ei nu lipsesc a da în fiecare zi trupului lor alimentele de care are nevoie și că hrana spirituală nu este mai puțin necesară sufletului decât hrana materială trupului. Va fi de asemenea foarte folositor să le amintească în același timp acele imense și dumnezeiești binefaceri pe care ni le procură Împărtășania euharistică, după cum am arătat mai sus.

Se va putea invoca încă și pâinea figurativă a manei, cu care Israeliții erau obligați să se hrănească în fiecare zi pentru a-și reface puterile trupului, precum și autoritatea Sfinților Părinți, care recomandă cu tărie primirea frecventă a acestui Sacrament. Nu numai Sfântul Augustin a spus: „Păcătuiți în fiecare zi; împărtășiți-vă în fiecare zi." Oricine va voi să studieze serios Părinții care au scris asupra acestui subiect se va convinge cu ușurință că toți sunt de aceeași părere.

Astfel vedem în Faptele Apostolilor că a fost odinioară un timp în care Credincioșii se împărtășeau în fiecare zi. Toți cei care mărturiseau atunci Religia creștină erau aprinși de o Caritate atât de adevărată și atât de sinceră, încât, fiind necontenit aplicați rugăciunii și celorlalte datorii ale pietății, se aflau gata să se apropie în fiecare zi de Sfintele Mistere.

Acest uz părând să slăbească, preasfântul Papă și martir Anaclet l-a reînnoit în parte. El a poruncit ca toți miniștrii Bisericii care ar asista la Sacrificiul Liturghiei să se împărtășească acolo, potrivit instituirii Apostolilor. De altfel, timp îndelungat a fost uz în Biserică faptul ca Preotul, după ce a terminat Sacrificiul

și a primit el însuși Euharistia, să se întoarcă spre popor și să-i invite pe Credincioși la masa sfântă prin aceste cuvinte: „Veniți, frații mei, la Împărtășanie"; iar atunci cei care erau pregătiți primeau Sfintele Mistere cu mari sentimente de religie.

Dar apoi Caritatea și iubirea de pietate s-au răcit atât de mult încât Credincioșii nu se mai apropiau decât foarte rar de Sfânta Împărtășanie. De aceea Papa Fabian a decretat ca toți Creștinii să primească Euharistia cel puțin de trei ori pe an, la sărbătorile Nașterii Domnului nostru, ale Învierii Sale și ale Rusaliilor. Această regulă a fost confirmată mai târziu de mai multe Concilii, și în special de primul Conciliu de la Agde.

În sfârșit, lucrurile ajungând la un asemenea grad de relaxare încât nu numai că nu se mai observa această rânduială atât de sfântă și atât de mântuitoare, ci chiar se amâna timp de mai mulți ani Împărtășania, Conciliul general de la Lateran a dat acest decret: toți Credincioșii trebuie să primească cel puțin o dată pe an, la Paști, Trupul sacru al Domnului nostru, iar aceia care ar neglija să facă aceasta să fie excluși de la intrarea în Biserică.

Totuși, deși această Lege, întemeiată deopotrivă pe autoritatea lui Dumnezeu și pe aceea a Bisericii, se întinde asupra tuturor Credincioșilor, trebuie exceptați de la obligația pe care o impune aceia care nu au încă uzul rațiunii, din pricina slăbiciunii vârstei lor. Ei sunt, într-adevăr, incapabili să deosebească Sfânta Euharistie de o pâine obișnuită și profană

și, prin urmare, incapabili să o primească cu sentimentele de religie și de pietate pe care le cere. Pare chiar că ar fi cu totul contrar instituirii acestui Sacrament a proceda altfel; Domnul nostru Iisus Hristos, spunând la instituirea lui: „Luați și mâncați", pare să fi exclus copiii care nu pot prin ei înșiși nici să ia, nici să mănânce.

Este adevărat că, odinioară, unele Biserici aveau uzul de a da Sfânta Euharistie copiilor; dar de multă vreme autoritatea Bisericii a făcut să dispară acest uz, fie pentru rațiunile pe care tocmai le-am spus, fie pentru alte motive foarte conforme pietății creștine.

Cât despre vârsta la care trebuie date copiilor Sfintele Mistere, nimeni nu o poate determina mai bine decât părinții lor și Preotul căruia își mărturisesc păcatele. Lor le aparține să-i cerceteze și să-i întrebe pe copii, pentru a ști dacă au o cunoaștere suficientă a acestui admirabil Sacrament și dacă sunt capabili să-i guste roadele.

Nu trebuie administrată Euharistia nici celor lipsiți de minte, fiindcă sunt incapabili de orice sentiment de pietate. Totuși, dacă înainte de a cădea în demență arătaseră pietate și sentimente religioase, li s-ar putea da Sfânta Împărtășanie în ceasul morții, potrivit decretului Conciliului de la Cartagina, cu condiția să nu fie de temut nici vărsare, nici necuviință, nici vreun alt inconvenient.

§ V. — ÎMPĂRTĂȘANIA SUB CELE DOUĂ SPECII

În ceea ce privește modul de a se împărtăși, Păstorii vor avea grijă să învețe că Biserica a interzis Împărtășania sub cele două specii tuturor Creștinilor, cu excepția Preoților atunci când consacră Euharistia în Sacrificiul Liturghiei; căci, după cum explică Conciliul de la Trento, deși Domnul nostru Iisus Hristos, la Cina cea de pe urmă, a instituit acest august Sacrament sub dubla specie a pâinii și a vinului și l-a dat astfel Apostolilor Săi, nu urmează totuși de aici că El ar fi voit să facă o lege din administrarea Sfintelor Mistere Credincioșilor sub aceste două specii. El Însuși, de altfel, când vorbește despre acest Sacrament, nu face cel mai adesea mențiune decât de o singură specie: „Dacă cineva mănâncă din această pâine, spune El, va trăi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da este Trupul Meu, pentru viața lumii. Cel care mănâncă această Pâine va trăi în veci."

Nu fără motive — și motive dintre cele mai grave — Biserica s-a hotărât nu numai să aprobe, ci și să sancționeze prin autoritatea unui decret obiceiul de a se împărtăși numai sub o singură specie.

Mai întâi, trebuiau luate cele mai mari precauții pentru ca Sângele Domnului nostru să nu se verse pe pământ, ceea ce era foarte greu, ca să nu spunem cu neputință, de evitat atunci când trebuia distribuit unei mari mulțimi de popor.

În al doilea rând, Euharistia trebuind să fie întotdeauna păstrată și pregătită pentru bolnavi, era foarte de temut ca

specia vinului, păstrată un timp mai îndelungat, să nu se acrească.

În al treilea rând, există un mare număr de persoane care nu pot suporta nici gustul, nici chiar mirosul vinului. Iată de ce Biserica a poruncit cu foarte mare înțelepciune ca Fideli să nu primească, în Sfânta Împărtășanie, decât specia pâinii. Altfel, ceea ce se dădea pentru mântuirea sufletului ar fi putut vătăma sănătatea trupului.

Să adăugăm la toate aceste rațiuni că, în multe ținuturi, vinul se găsește cu greutate și nu poate fi procurat decât cu mari cheltuieli, din pricina depărtării locurilor și a dificultății drumurilor.

În sfârșit — și acesta este punctul principal în această chestiune — trebuia doborâtă erezia acelora care pretindeau că Iisus Hristos nu este întreg sub fiecare specie; că specia pâinii conține numai Trupul Său, despărțit de Sângele Său, iar specia vinului Sângele Său, despărțit de Trupul Său. Și astfel, pentru a manifesta într-un chip mai sensibil înaintea ochilor tuturor adevărul Credinței catolice, Biserica a poruncit cu foarte mare înțelepciune Împărtășania sub o singură specie, care este aceea a pâinii.

Mai sunt și alte rațiuni ale acestui uz, raportate de cei care au tratat această materie, și pe care Păstorii le vor putea împrumuta de la ei, dacă vor socoti de cuviință.

§ VI. — MINISTRUL SACRAMENTULUI EUHARISTIEI

Avem acum de vorbit despre Ministrul Euharistiei, nu pentru că ar fi cu putință ca cineva să-l ignore, ci pentru a nu omite nimic din tot ceea ce pare să se lege de doctrina acestui Sacrament. Se va învăța deci că numai Preoții au primit puterea de a consacra Euharistia și de a o distribui Credincioșilor.

Uzul Bisericii a fost întotdeauna, spune Conciliul de la Trento, ca poporul să primească Împărtășania din mâinile Preoților, iar Preoții să se împărtășească pe ei înșiși atunci când celebrează Sfintele Mistere; uz pe care acest sfânt Conciliu îl face să urce până la Apostoli și pe care poruncește să fie păstrat cu religiozitate, cu atât mai mult cu cât este întemeiat pe exemplul atât de izbitor al Domnului nostru Iisus Hristos Însuși, Care a consacrat Trupul Său vrednic de adorare și L-a prezentat Apostolilor cu propriile Sale mâini.

Și chiar pentru a înălța încă, prin toate mijloacele cu putință, demnitatea unui Sacrament atât de august, nu numai că puterea de a-l administra nu a fost dată decât Preoților, ci Biserica a interzis printr-o lege tuturor celor care nu sunt în Ordine să mânuiască sau să atingă vasele sacre, pânzele și celelalte lucruri necesare pentru Consacrare, afară de cazul unei grave necesități. Iar aceasta trebuie să facă să înțeleagă, atât Preoții înșiși, cât și simplii Credincioși, cu ce sentimente

de pietate și cu ce nevinovăție se cuvine a consacra, a administra și a primi Euharistia.

Cu toate acestea, ceea ce am spus mai sus despre celelalte Sacramente, că ele pot fi administrate valid chiar și de Miniștri nevrednici, cu condiția ca materia și forma să fie exact întrebuințate, nu este mai puțin adevărat despre Sacramentul Euharistiei. Credința ne învață că efectul lor nu depinde de meritul celui care le administrează, ci de puterea și de meritele Domnului nostru Iisus Hristos.

Iată ceea ce va trebui spus despre Euharistie considerată ca Sacrament. Rămâne acum să fie considerată ca Sacrificiu. După aceasta, Păstorii nu vor ignora nimic din ceea ce sunt obligați, potrivit decretului Conciliului de la Trento, să învețe popoarele asupra acestui Mister în zilele de Duminică și de Sărbătoare.

§ VII. — DESPRE EUHARISTIE CONSIDERATĂ CA SACRIFICIU

Euharistia nu este numai tezaurul bogățiilor spirituale al căror bun uz ne asigură harul și prietenia lui Dumnezeu. Ea posedă, în plus, o virtute particulară care ne dă mijlocul de a-I mărturisi lui Dumnezeu recunoștința noastră pentru imensele binefaceri pe care le-am primit de la El.

Or, pentru a înțelege cât de plăcut și de scump Îi este acest Sacrificiu atunci când Îi este oferit cum se cuvine, este de

ajuns să ne amintim sacrificiile Legii vechi. Despre aceste sacrificii Profeții spuseseră: „Nu ai voit nici sacrificii, nici ofrande." „Dacă ai iubi sacrificiile, Ți-aș aduce; dar arderile de tot nu-Ți sunt plăcute." Și totuși Domnul le primea, deoarece Scriptura mărturisește că „le-a primit în mireasmă de bună mireasmă", adică I-au fost realmente plăcute. Prin urmare, ce nu trebuie să așteptăm de la un Sacrificiu în care se jertfește și se oferă Acela despre Care un glas ceresc a spus de două ori: „Acesta este Fiul Meu preaiubit, în Care Mi-am pus toată buna plăcere"?

Păstorii vor trebui deci să explice cu grijă acest Mister Credincioșilor, pentru ca, atunci când asistă la Liturghie, să fie capabili să mediteze cu atenție și cu pietate asupra acestui preasfânt Sacrificiu.

Ei vor învăța înainte de toate că Domnul nostru Iisus Hristos a instituit Euharistia din două rațiuni: prima, pentru ca ea să slujească sufletului nostru drept hrană spirituală, spre a susține și a păstra în el viața harului; a doua, pentru ca Biserica să posede un Sacrificiu perpetuu, capabil să ispășească păcatele noastre și prin mijlocul căruia Tatăl nostru ceresc, prea adesea ofensat în chip grav de nelegiuirile noastre, să poată fi întors de la mânie la milostivire și de la dreptele asprimi ale pedepsei la clemență.

Avem o figură și o imagine a acestui dublu efect în Mielul pascal pe care fiii lui Israel aveau obiceiul să-l ofere ca sacrificiu și să-l mănânce ca sacrament. Și, cu siguranță, în

momentul în care Se oferea pe Sine Însuși Tatălui Său pe Altarul Crucii, dumnezeiescul nostru Mântuitor nu putea să ne dea o dovadă mai strălucită a imensei Sale Caritați decât aceea de a ne lăsa acest Sacrificiu văzut, pentru a reînnoi necontenit acea jertfire sângeroasă pe care avea să o ofere o dată, a doua zi, pe Cruce, precum și pentru a-i păstra amintirea până la sfârșitul veacurilor și pentru a-i răspândi în fiecare zi roadele infinite în tot universul, prin mijlocirea Bisericii Sale.

Dar există o mare deosebire între Sacrament și Sacrificiu. Sacramentul are loc prin Consacrare, iar Sacrificiul constă mai ales în Ofertoriu. Astfel, câtă vreme este păstrată în ciboriu sau când este dusă bolnavilor, Euharistia nu are decât caracterul de Sacrament, iar nu pe acela de Sacrificiu. În plus, ca Sacrament, ea este o cauză de merit pentru cei care o primesc și le procură toate avantajele despre care am vorbit mai sus. Dar, ca Sacrificiu, ea posedă, pe lângă virtutea de a ne face să meritățm, și pe aceea de a satisface. Căci, după cum Domnul nostru Iisus Hristos a meritat și a satisfăcut pentru noi în Patima Sa, tot astfel aceia care oferă acest Sacrificiu, prin care comunică cu noi, merită să participe la roadele Patimii Domnului nostru și satisfac pentru păcatele lor.

Cât despre instituirea acestui Sacrificiu, nu este îngăduit să existe nici cea mai mică îndoială, după declarația Conciliului de la Trento; căci această sfântă adunare spune în mod formal că Iisus Hristos l-a instituit la Cina cea de pe urmă și lovește cu anatema pe aceia care pretind că nu se oferă lui Dumnezeu

niciun Sacrificiu adevărat în Biserică, sau cel puțin că acela care este oferit constă numai în a da de mâncare Trupul Domnului nostru.

Conciliul nu a uitat nici să amintească cu grijă că Sacrificiul nu se oferă și nu poate fi oferit decât lui Dumnezeu. Deși Biserica are obiceiul să celebreze din când în când Liturghii în amintirea și în cinstea Sfinților, sfântul Conciliu ne învață că acest Sacrificiu nu le este nicidecum oferit lor, ci numai lui Dumnezeu, Care i-a încununat cu o slavă nemuritoare. De aceea Preotul nu spune: Petre sau Pavele, îți ofer acest Sacrificiu; ci, sacrificând numai lui Dumnezeu, Îi aduce acțiuni de mulțumire pentru victoriile însemnate ale fericiților Martiri și imploră ocrotirea lor, pentru ca ei să binevoiască a mijloci pentru noi în cer, în vreme ce noi cinstim amintirea lor pe pământ.

Pe deasupra, această doctrină despre realitatea Sacrificiului euharistic Biserica a primit-o de la Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, atunci când, în acea noapte supremă în care le-a poruncit Apostolilor Săi să celebreze Sfintele Mistere, le-a spus: „Faceți aceasta în amintirea Mea." Într-adevăr, după cum a declarat sfântul Conciliu, chiar în acel moment El i-a instituit Preoți și le-a poruncit lor și succesorilor lor să jertfească și să ofere Sacrificiul Trupului Său.

Se trage de asemenea o altă dovadă a acestui adevăr din aceste cuvinte ale Apostolului către Corinteni: „Nu puteți bea Potirul Domnului și potirul demonilor; nu puteți participa la

masa Domnului și la masa demonilor." Or, prin masa demonilor trebuie înțeles în mod necesar altarul pe care li se jertfeau victime; deci, pentru ca raționamentul Apostolului să fie concludent, masa Domnului nu poate însemna altceva decât Altarul pe care I se sacrifică.

Dacă vom căuta în Vechiul Testament figuri și profeții ale acestui Sacrificiu, găsim mai întâi aceste cuvinte ale lui Malachia, care îl vestesc cu o claritate desăvârșită: „De la răsăritul soarelui până la apusul lui, numele Meu este mare între neamuri; în tot locul se sacrifică și se oferă Numelui Meu o victimă curată, pentru că numele Meu este mare între neamuri, spune Domnul oștirilor."

Aceeași victimă era figurată prin toate sacrificiile care au avut loc, fie înainte, fie după promulgarea Legii. Căci, într-adevăr, toate bunurile care erau semnificate prin aceste sacrificii se află cuprinse în acela al Euharistiei, care este perfecțiunea și împlinirea tuturor celorlalte.

Dar, dintre toate figurile care l-au vestit, nu există niciuna mai izbitoare decât sacrificiul lui Melchisedec, deoarece Domnul nostru Iisus Hristos Însuși, pentru a ne arăta bine că fusese stabilit „Preot în veac după rânduiala lui Melchisedec", a oferit lui Dumnezeu Tatăl Său, la Cina cea de pe urmă, Trupul și Sângele Său sub speciile pâinii și vinului.

§ VIII. — SACRIFICIUL LITURGHIEI ESTE ACELAȘI CU CEL AL CRUCII

Recunoaștem deci că Sacrificiul care se împlinește la Liturghie și acela care a fost oferit pe Cruce nu sunt și nu trebuie să fie decât unul și același Sacrificiu, după cum nu există decât una și aceeași Victimă, Domnul nostru Iisus Hristos, Care S-a jertfit o dată pe Cruce în chip sângeros. Căci nu există două ostii, una sângeroasă și alta nesângeroasă, ci una singură; nu există decât una și aceeași Victimă, a Cărei jertfire se reînnoiește în fiecare zi în Euharistie de când Domnul a dat această Poruncă: „Faceți aceasta în amintirea Mea."

Nu există nici decât unul și același Preot în acest Sacrificiu: Iisus Hristos. Căci Miniștrii care îl oferă nu lucrează în numele lor propriu. Ei reprezintă Persoana lui Iisus Hristos atunci când consacră Trupul și Sângele Său, după cum se vede din înseși cuvintele Consacrării. Căci preoții nu spun: Acesta este Trupul lui Iisus Hristos, ci: Acesta este Trupul Meu; punându-se astfel în locul Domnului nostru, pentru a converti substanța pâinii și a vinului în adevărata substanță a Trupului și a Sângelui Său.

Lucrurile fiind astfel, trebuie fără nicio ezitare să se învețe, împreună cu sfântul Conciliu, că augustul Sacrificiu al Liturghiei nu este numai un Sacrificiu de laude și de acțiuni de mulțumire, nici un simplu memorial al aceluia care a fost oferit pe Cruce, ci încă un adevărat Sacrificiu de ispășire, pentru a-L îmbuna pe Dumnezeu și a ni-L face favorabil.

Dacă deci jertfim și oferim această victimă preasfântă cu inimă curată, cu Credință vie și cu durere profundă pentru păcatele

noastre, vom dobândi fără greș milostivire de la Domnul și ajutorul Harului Său în toate nevoile noastre. Mireasma care se înalță din acest Sacrificiu Îi este atât de plăcută, încât El ne acordă darurile harului și ale pocăinței și ne iartă păcatele. De aceea Biserica spune într-una dintre Rugăciunile ei solemne: „De fiecare dată când reînnoim celebrarea acestui Sacrificiu, săvârșim lucrarea mântuirii noastre." Căci toate meritele atât de îmbelșugate ale Victimei sângeroase se răspândesc asupra noastră prin acest Sacrificiu nesângeros.

În sfârșit, atât de mare este virtutea acestui Sacrificiu — iar Păstorii nu trebuie să omită să o învețe — încât el folosește nu numai aceluia care îl jertfește și aceluia care participă la el, ci încă tuturor Credincioșilor, fie celor care trăiesc împreună cu noi pe pământ, fie acelora care au murit deja în Domnul, dar fără a-și fi ispășit îndeajuns greșelile. Căci este o tradiție foarte sigură a Apostolilor că Sfântul Sacrificiu al Liturghiei se oferă cu tot atât avantaj pentru morți, cât și pentru păcatele, pedepsele, satisfacțiile și toate felurile de calamități și de suferințe ale celor vii. De unde urmează limpede că toate Liturghiile sunt comune, sau generale, fiindcă ele se aplică binelui general și mântuirii comune a tuturor Credincioșilor.

§ IX. — CEREMONIILE LITURGHIEI

Acest Sacrificiu este însoțit de ceremonii impunătoare și maiestuoase. Și nu numai că nu există niciuna care să poată fi privită ca inutilă și de prisos, ci toate au drept scop să facă să strălucească mai mult maiestatea unui atât de mare Sacrificiu și

să-i poarte pe Credincioși, prin aceste semne mântuitoare și misterioase care izbesc vederea, la contemplarea lucrurilor dumnezeiești acoperite în Sacrificiu.

Dar nu credem că trebuie să ne oprim mai mult asupra acestui subiect, care ar cere dezvoltări prea considerabile pentru lucrarea pe care o avem în vedere. Pe de altă parte, există, în aceeași ordine de idei, un foarte mare număr de tratate și comentarii care sunt opera unor oameni tot atât de evlavioși pe cât sunt de învățați și pe care toți Preoții și le pot procura. Ne vom ține deci la ceea ce am expus până aici, cu harul lui Dumnezeu, asupra punctelor principale ale Doctrinei catolice cu privire la Sfânta Euharistie considerată ca Sacrament și ca Sacrificiu.

Capitolul al douăzeci și unulea — Despre Sacramentul Pocăinței

Slăbiciunea și fragilitatea naturii omenești sunt destul de cunoscute, iar fiecare îi simte destul efectele în sine însuși, pentru ca nimeni să nu poată ignora cât de necesar este Sacramentul Pocăinței. Dacă deci zelul pe care Păstorii sunt obligați să-l aducă în explicațiile lor trebuie să se măsoare după mărimea și importanța materiei pe care o tratează, vom admite de bunăvoie că ei nu vor putea niciodată să pară destul de râvnitori în a face cunoscut subiectul pe care îl abordăm.

Sacramentul Pocăinței cere chiar să fie explicat cu mai multă grijă decât Botezul; căci Botezul se administrează o singură dată și nu poate fi reiterat, pe când Sacramentul Pocăinței devine necesar și voiește să fie reînnoit ori de câte ori se cade în păcat după Botez. Aceasta l-a făcut pe Conciliul de la Trento să spună că Pocăința nu este mai puțin necesară pentru mântuire acelora care păcătuiesc după Botez decât Botezul acelora care nu sunt încă regenerați.

De aici vine și acel cuvânt atât de remarcabil al Sfântului Ieronim, cuvânt aprobat apoi fără rezervă de toți cei care au scris asupra acestei materii: „Pocăința este o a doua scândură." Într-adevăr, atunci când corabia se sfărâmă, singura resursă pentru a-ți salva viața este să poți apuca o scândură în mijlocul naufragiului; tot astfel, când s-a pierdut nevinovăția baptismală, dacă nu se recurge la scândura Pocăinței, nu mai există mântuire cu putință.

Iar ceea ce spunem aici nu se adresează numai Păstorilor, ci și Credincioșilor înșiși, care au nevoie să li se trezească zelul, pentru ca niciodată să nu fie de blamat în ei vreo nepăsare față de un lucru atât de necesar. Pătrunși de fragilitatea omenească, prima și cea mai arzătoare dorință a lor trebuie să fie aceea de a umbla pe calea lui Dumnezeu, cu ajutorul Harului Său, fără pas greșit și fără cădere. Dar, dacă totuși ajung uneori să cadă, să-și întoarcă atunci privirile spre bunătatea infinită a lui Dumnezeu, Care, ca un Bun Păstor, binevoiește să lege rănile oilor Sale și să le vindece, și să înțeleagă că leacul atât de mântuitor al Sacramentului Pocăinței nu trebuie amânat pentru un alt timp.

§ I. — DESPRE NUMELE ȘI VIRTUTEA POCĂINȚEI

Dar, pentru a intra îndată în materie, se cuvine mai întâi să se explice diferitele semnificații ale cuvântului Pocăință, pentru ca ambiguitatea acestei expresii să nu inducă pe nimeni în eroare. Unii iau Pocăința drept Satisfacție. Alții, într-un

sentiment cu totul opus doctrinei Credinței catolice, pretind că Pocăința nu este altceva decât o viață nouă, fără regret pentru trecut. Iată de ce trebuie arătat că acest cuvânt are mai multe sensuri diferite.

Mai întâi, se spune despre cineva că se căiește atunci când un lucru care îi era plăcut mai înainte începe să-i displacă; fie că acel lucru este bun sau rău, puțin importă. Aceasta este căința acelora „a căror tristețe este după lume", iar nu după Dumnezeu; căință care lucrează moartea, iar nu mântuirea.

O altă căință este durerea pe care o simțim nu din pricina lui Dumnezeu, ci din pricina noastră înșine, după ce am săvârșit o faptă rea care mai înainte ne surâdea.

În sfârșit, o a treia căință este aceea care nu se mărginește la regretul sincer și adânc pentru răul pe care l-am făcut, nici chiar la semne exterioare care exprimă acest regret, ci care vine în principal sau numai din faptul că L-am ofensat pe Dumnezeu.

Numele de Pocăință se potrivește deopotrivă acestor trei feluri de căință.

Dar când citim în Sfintele Scripturi că Dumnezeu S-a căit, în chip vădit aceasta nu este decât o metaforă. Acest fel de a vorbi este cu totul omenesc și potrivit deprinderilor noastre. Cărțile noastre Sfinte îl întrebuințează pentru a exprima că Dumnezeu a hotărât să schimbe ceva, fiindcă în aceasta

Dumnezeu pare a nu lucra altfel decât oamenii care, după ce au făcut un lucru de care se căiesc, lucrează din toate puterile pentru a-l schimba. În acest sens este scris că Dumnezeu „S-a căit că l-a creat pe om" și „că l-a făcut rege pe Saul".

Totuși trebuie observată o mare deosebire între aceste trei feluri de Pocăință. Cea dintâi este un defect; a doua nu este decât mâhnirea unui suflet agitat și tulburat. Iar a treia este în același timp o Virtute și un Sacrament. În acest ultim sens vom înțelege aici cuvântul Pocăință.

Dar mai întâi trebuie să vorbim despre Pocăința considerată ca virtute, nu numai fiindcă Păstorii sunt obligați să-i formeze pe Credincioși la toate virtuțile în general, ci și fiindcă actele acestei virtuți sunt ca materia asupra căreia se exercită acțiunea Sacramentului Pocăinței. Și, într-adevăr, dacă nu se cunoaște mai întâi virtutea Pocăinței, este cu neputință să se înțeleagă vreodată bine eficacitatea Sacramentului.

În primul rând, Credincioșii trebuie deci îndemnați să facă toate eforturile și să desfășoare toată ardoarea lor pentru a dobândi această căință a inimii pe care o numim virtutea Pocăinței. Fără ea, pocăința exterioară este puțin folositoare. Or, această Pocăință interioară constă în a se întoarce la Dumnezeu din adâncul inimii, în a detesta sincer păcatele pe care le-am săvârșit și în a fi ferm hotărâți și absolut decișii să ne reformăm obiceiurile rele și moravurile corupte. Dar, în același timp, trebuie să avem speranța că Dumnezeu ne va ierta și ne va face milă.

Această Pocăință este întotdeauna însoțită, ca o tovarășă inseparabilă a detestării păcatului, de o durere, de o tristețe, care este o adevărată emoție, o tulburare și chiar o pasiune, după cum o numesc mai mulți. Iată de ce unii Sfinți Părinți definesc Pocăința prin aceste feluri de chinuri ale sufletului. Totuși este necesar ca Credința să preceadă Pocăința. Nimeni nu se poate întoarce la Dumnezeu fără Credință. De unde urmează că nu se poate considera în niciun fel Credința ca o parte a Pocăinței.

Dar că această Pocăință interioară este o virtute, după cum am spus, o demonstrează limpede numeroasele Porunci pe care Dumnezeu ni le dă cu privire la ea. Căci Legea nu prescrie decât actele care se împlinesc prin virtute. Or, nimeni nu poate nega că este bine și vrednic de laudă să se căiască atunci când, cum și precum se cuvine. Și tocmai aceasta constituie virtutea Pocăinței.

Se întâmplă uneori ca oamenii să nu aibă o căință proporționată cu păcatele lor; și chiar, după cum spune Solomon: „Sunt unii care se bucură atunci când au făcut răul." Alții, dimpotrivă, se abandonează într-atât mâhnirii și deznădejdii, încât ajung să dispere cu totul de mântuirea lor. Așa pare să fi fost Cain, care spunea: „Crima mea este prea mare pentru a dobândi iertare." Și așa a fost cu siguranță Iuda, pe care „căința crimei sale l-a dus să se spânzure", pierzând astfel viața și sufletul totodată. Virtutea Pocăinței ne ajută deci să păstrăm o dreaptă măsură în durerea noastră.

Ceea ce dovedește încă faptul că Pocăința este o virtute este scopul pe care și-l propune acela care se căiește cu adevărat de păcatul său. El voiește mai întâi să-și șteargă vina și să spele toate petele și toate întinăciunile sufletului său. Apoi dorește să satisfacă lui Dumnezeu pentru nelegiuirile sale. Or, acesta este în mod vădit un act de dreptate. Căci, dacă nu poate exista dreptate strictă și riguroasă între Dumnezeu și oameni, deoarece ei sunt despărțiți printr-un interval infinit, este totuși sigur că există între ei un fel de dreptate, pe care o putem compara cu aceea pe care o găsim între un tată și copiii săi, între un stăpân și slujitorii săi.

Al treilea scop pe care și-l propune acela care se căiește este de a reintra în har cu Dumnezeu, a Cărui vrăjmășie și dizgrație le-a atras prin urâțenia păcatului său. Toate aceste lucruri arată îndeajuns că Pocăința este cu adevărat o virtute.

Dar este necesar să-i învățăm pe Credincioși prin ce trepte se poate urca până la această virtute dumnezeiască.

Mai întâi, milostivirea lui Dumnezeu ne previne și întoarce inimile noastre spre El, pentru a ne converti. Acesta este harul pe care îl cerea Profetul când spunea: „Întoarce-ne la Tine, Doamne, și ne vom întoarce!"

Apoi, luminați de această lumină, tindem spre Dumnezeu prin Credință. Căci, după cum ne asigură Apostolul: „Cel care voiește să meargă la Dumnezeu trebuie să creadă că El există și că este răsplătitorul celor care Îl caută."

Apoi vin mișcările fricii; atunci, lovit de considerarea supliciilor aspre pe care le-a meritat, păcătosul își desprinde inima de păcat. La această stare a sufletului par să se raporteze aceste cuvinte ale lui Isaia: „Am devenit ca aceea care se apropie de vremea în care trebuie să nască și care strigă în mijlocul durerilor pe care le simte."

Acestor sentimente li se alătură speranța de a dobândi milostivire de la Domnul, speranță care ne ridică din abaterea noastră și ne face să luăm hotărârea de a ne îndrepta viața și moravurile.

În sfârșit, Caritatea aprinde inimile noastre și naște în noi acea frică filială care se cuvine unor copii generoși și bine născuți. De atunci, netemându-ne decât de un singur lucru, acela de a răni în ceva maiestatea lui Dumnezeu, părăsim cu totul obișnuința păcatului.

Acestea sunt treptele prin care se ajunge la această sublimă virtute a Pocăinței, virtute care trebuie să fie în ochii noștri cu totul cerească și dumnezeiască, fiindcă Sfânta Scriptură îi făgăduiește Împărăția cerurilor. Astfel este scris la Sfântul Matei: „Faceți pocăință, căci Împărăția cerurilor este aproape." Iar la Iezechiel: „Dacă nelegiuitul face pocăință pentru toate păcatele pe care le-a săvârșit; dacă păzește toate poruncile Mele; dacă împlinește judecata și dreptatea, va trăi și nu va muri." Și într-un alt loc: „Nu voiesc moartea nelegiuitului, ci să se întoarcă de la calea sa și să trăiască." Or, toate aceste

cuvinte trebuie în mod vădit înțelese despre Viața Veșnică și fericită.

§ II. — DESPRE POCĂINȚĂ CONSIDERATĂ CA SACRAMENT

Cât despre Pocăința exterioară, trebuie învățat că ea este aceea care constituie, propriu-zis, Sacramentul și că ea constă în anumite acțiuni exterioare și sensibile care exprimă ceea ce se petrece înlăuntrul sufletului.

Dar, înainte de toate, ni se pare că trebuie să-i instruim pe Credincioși asupra rațiunilor pentru care Domnul nostru Iisus Hristos a așezat Pocăința în numărul Sacramentelor. Or, rațiunea principală a fost cu siguranță aceea de a ridica toate îndoielile pe care le-am fi putut concepe asupra iertării păcatelor noastre. Căci, deși Dumnezeu ne-a făgăduit această iertare în aceste cuvinte ale Profetului: „Dacă nelegiuitul face pocăință etc.", nu am fi mai puțin în necontenite neliniști asupra adevărului căinței noastre, deoarece nimeni nu se poate încrede în judecata pe care o poartă asupra propriilor sale acțiuni. Așadar, pentru a nimici orice neliniște în această privință, Domnul nostru a făcut din Pocăință un Sacrament capabil să ne dea încrederea că păcatele ne sunt iertate prin dezlegarea Preotului și, prin urmare, să pună mai multă liniște în conștiința noastră prin acea Credință legitimă pe care trebuie să o avem în virtutea Sacramentelor. Într-adevăr, atunci când Preotul ne dezleagă de greșelile noastre potrivit formei Sacramentului, cuvintele sale nu au alt sens decât

acelea ale Domnului nostru către paralitic: „Fiule, ai încredere, păcatele îți sunt iertate!”

În al doilea rând, nimeni nu poate dobândi mântuirea decât prin Iisus Hristos și prin meritele Patimii Sale. Era deci foarte potrivit în sine și foarte folositor pentru noi să existe un Sacrament care să facă să curgă asupra sufletelor noastre Sângele lui Iisus Hristos; un Sacrament care, prin virtutea și eficacitatea sa, să fie capabil să șteargă toate păcatele săvârșite după Botez și să ne oblige să recunoaștem că dumnezeiescului nostru Mântuitor, și numai Lui, Îi datorăm binefacerea împăcării noastre.

Or, că Pocăința este un adevărat Sacrament, Păstorii nu vor avea greutate să o demonstreze. Botezul este un Sacrament fiindcă șterge toate păcatele, și în special pe acela pe care îl contractăm la originea noastră. Pentru aceeași rațiune, Pocăința, care șterge toate păcatele dorințelor și ale faptelor săvârșite în mod voit după Botez, trebuie să fie un adevărat Sacrament, în sensul propriu al cuvântului.

De altfel, și aceasta este rațiunea principală, de vreme ce ceea ce Preotul și penitentul fac în afară și într-un chip sensibil exprimă limpede efectele care se săvârșesc în suflet, cine ar îndrăzni să susțină că Pocăința nu cuprinde toate proprietățile unui adevărat Sacrament? Un Sacrament este semnul unui lucru sacru. Or, pe de o parte, păcătosul care se căiește exprimă foarte bine prin cuvintele și prin acțiunile sale că și-a desprins inima de păcat; iar pe de altă parte, cuvintele și

acțiunile Preotului exprimă de asemenea în chip sensibil că Dumnezeu, prin milostivirea Sa, remite El Însuși păcatele.

De altfel, o dovadă evidentă a acestui adevăr se află în aceste cuvinte ale Mântuitorului: „Îți voi da cheile Împărăției cerurilor"; și în acestea: „Tot ceea ce veți dezlega pe pământ va fi dezlegat în cer." Căci dezlegarea rostită de Preot exprimă iertarea păcatelor pe care o produce în suflet.

Dar nu este de ajuns să-i învățăm pe Credincioși că Pocăința este un Sacrament; ei trebuie să știe încă faptul că ea este dintre acelea care pot fi reiterate. Apostolul Sfântul Petru, întrebându-L pe Domnul nostru dacă se poate acorda până la șapte ori iertarea unui păcat, a primit acest răspuns: „Nu-ți spun până la șapte ori, ci până la șaptezeci de ori câte șapte." Dacă deci trebuie tratat cu persoane care par să se îndoiască de bunătatea și clemența infinită a lui Dumnezeu, trebuie întărit curajul lor și ridicate speranțele lor față de Harul dumnezeiesc. Iar acest scop va fi dobândit cu ușurință fie citându-le acest pasaj pe care tocmai l-am amintit și o mulțime de altele care se întâlnesc atât de des în Sfânta Scriptură, fie împrumutând argumentele și rațiunile Sfântului Ioan Gură de Aur, în cartea sa Despre cei care au căzut, și pe acelea ale Sfântului Ambrozie, în tratatele sale Despre Pocăință.

§ III. — MATERIA ȘI FORMA SACRAMENTULUI POCĂINȚEI

Nimic nu trebuie să fie mai cunoscut Credincioșilor decât materia Sacramentului Pocăinței. Trebuie deci să li se facă remarcat că marea deosebire dintre acest Sacrament și celelalte este că materia acestora din urmă este întotdeauna un lucru natural sau artificial, pe când actele penitentului, Contritiunea, Confesiunea și Satisfacția sunt, spune Conciliul de la Trento, ca materia acestui Sacrament. Iar aceste acte sunt necesare din partea penitentului pentru integritatea Sacramentului și pentru întreaga iertare a păcatelor. Aceasta este de instituire dumnezeiască.

De altfel, actele despre care vorbim sunt privite ca părțile înseși ale Pocăinței. Iar dacă sfântul Conciliu spune simplu că ele sunt ca materia Sacramentului, aceasta nu înseamnă că nu sunt adevărata materie; ci că nu sunt de același gen cu celelalte materii sacramentale, care se iau din afară, precum apa în Botez și crisma în Confirmațiune. Iar dacă unii au privit păcatele înseși ca materia Sacramentului Pocăinței, sentimentul lor nu pare contrar celui al nostru, dacă vrem să-l cercetăm de aproape. După cum spunem despre lemn că este materia focului, fiindcă focul îl consumă, tot astfel putem spune foarte bine despre păcate că sunt materia Pocăinței, deoarece acest Sacrament le șterge și le mistuie într-un anumit fel.

Păstorii nu trebuie să neglijeze nici să-i instruiască pe Credincioși asupra formei acestui Sacrament. Aceasta nu poate decât să le trezească mai mult fervoarea atunci când vor voi să-l primească și să le inspire mai mult respect și venerație

pentru a se apropia de el. Or, iată această formă: Eu te dezleg. Ea ar putea fi deja trasă din aceste cuvinte ale Mântuitorului: „Tot ceea ce veți dezlega pe pământ va fi dezlegat în cer." Dar Apostolii ne-au transmis-o ca primită de la Însuși Domnul nostru Iisus Hristos.

De altfel, deoarece Sacramentele semnifică ceea ce produc, aceste cuvinte: Eu te dezleg, arată foarte bine că iertarea păcatelor se săvârșește prin administrarea acestui Sacrament; prin urmare, este limpede că ele sunt forma lui completă. Păcatele sunt, într-adevăr, ca niște legături care țin sufletele noastre înlănțuite și pe care Sacramentul Pocăinței vine să le rupă. Iar Preotul nu spune mai puțin adevărul atunci când pronunță aceste cuvinte asupra unui penitent care, prin vivacitatea unei Contritiuni desăvârșite, însoțită de dorința Confesiunii, a dobândit deja de la Dumnezeu iertarea păcatelor sale.

La aceste cuvinte se adaugă mai multe rugăciuni care nu sunt necesare pentru forma Sacramentului, dar care au drept scop să îndepărteze tot ceea ce ar putea împiedica virtutea și eficacitatea lui prin vina aceluia căruia îi este administrat.

Ce acțiuni de mulțumire nu trebuie deci să-I aducă lui Dumnezeu păcătoșii pentru faptul că a dat o putere atât de mare Preoților Bisericii Sale? Nu mai este vorba acum, ca odinioară sub Legea veche, de mărturia Preotului care se mărginea să declare că leprosul era vindecat. Nu, puterea Preoților în Biserică este atât de întinsă, încât ei nu se

mulțumesc să declare că păcătosul este dezlegat de păcatele sale, ci dau în mod real, ca Miniștri ai Domnului, Dezlegarea, care este ratificată în același timp de Dumnezeu Însuși, Autorul și Principiul harului și al justificării.

Cât despre riturile prescrise pentru primirea acestui Sacrament, Credincioșii vor avea grijă să se conformeze lor cu exactitate. Prin aceasta vor întipări mai adânc în inimile lor amintirea a ceea ce îi vor datora, adică harul de a fi fost împăcați, ca niște slujitori cu cel mai blând dintre stăpâni, sau mai degrabă ca niște copii cu cel mai bun dintre părinți; și apoi vor înțelege mai bine și cum aceia care voiesc — și toți trebuie să voiască — pot să-I dovedească lui Dumnezeu recunoștința lor pentru o binefacere atât de mare.

Orice păcătos care se căiește trebuie deci mai întâi să se arunce la picioarele Preotului cu sentimente de umilință și de înjosire, pentru ca, smerindu-se astfel, pe de o parte să învețe a recunoaște mai ușor că trebuie să smulgă din inima sa până la rădăcină orgoliul care a fost izvorul și principiul tuturor greșelilor pe care le deplânge, iar pe de altă parte să știe să venereze în Preot, care este judecătorul său legitim, Persoana și puterea lui Iisus Hristos Însuși. Căci în administrarea Sacramentului Pocăinței, ca și în toate celelalte Sacramente, Preotul ține locul Domnului nostru.

Apoi își va mărturisi toate păcatele, unul după altul, astfel încât să recunoască faptul că merită pedepsele cele mai mari și cele mai aspre. După aceea, va implora iertarea greșelilor sale.

Găsim la Sfântul Dionisie mărturiile cele mai formale asupra vechimii tuturor acestor practici.

§ IV. — DESPRE EFECTELE SACRAMENTULUI POCĂINȚEI

Dar nimic nu va fi mai folositor Credincioșilor, nimic nu le va da mai multă râvnă pentru a primi Sacramentul Pocăinței, decât a-i auzi pe Păstori explicând adeseori marile avantaje pe care le primim din el. Ei vor înțelege atunci că Pocăința este asemenea unui arbore ale cărui rădăcini sunt amare, dar ale cărui roade sunt pline de dulceață.

Mai întâi, Pocăința posedă virtutea de a ne restabili în harul lui Dumnezeu și de a ne uni cu El printr-o strânsă prietenie.

Apoi, această împăcare produce de obicei, la persoanele evlavioase care primesc acest Sacrament cu Credință și pietate, o pace profundă, o liniște desăvârșită a conștiinței și bucurii nespuse ale Duhului Sfânt.

De altfel, nu există crimă atât de mare și atât de groaznică încât să nu poată fi ștearsă prin Sacramentul Pocăinței, nu numai o dată, ci de două ori, ci întotdeauna. Dumnezeu Însuși ne dă asigurarea prin aceste cuvinte ale Profetului: „Dacă nelegiuitul face pocăință pentru toate păcatele pe care le-a săvârșit, dacă păzește poruncile Mele, dacă practică judecata și dreptatea, va trăi cu viață și nu va muri; și nu-Mi voi mai aminti de toate nelegiuirile pe care le-a săvârșit."

Aceasta l-a făcut pe Sfântul Ioan să spună: „Dacă ne mărturisim păcatele, Dumnezeu este credincios și drept ca să ni le ierte." Iar mai departe: „Dacă cineva a păcătuit, spune el, fără a excepta niciun fel de păcat, avem Avocat la Tatăl pe Iisus Hristos, Cel drept, Care este El Însuși ispășire pentru păcatele noastre, și nu numai pentru ale noastre, ci și pentru ale lumii întregi."

Dacă citim în Scriptură că anumite personaje nu au dobândit milostivire de la Dumnezeu, deși o ceruseră cu ardoare, știm că aceasta ținea de faptul că nu aveau o căință și o durere sincere pentru greșelile lor. Astfel, atunci când găsim în Cărțile noastre Sfinte sau la Sfinții Părinți unele pasaje care par să afirme că anumite păcate sunt de neiertat, trebuie să înțelegem prin aceasta că iertarea acestor păcate este extrem de greu de dobândit.

După cum există boli despre care se spune că sunt incurabile fiindcă îi inspiră bolnavului groază față de medicamentele care l-ar putea vindeca, tot astfel există păcate a căror iertare nu se dobândește fiindcă ele fac să fie respins harul lui Dumnezeu, acest unic leac al mântuirii. În acest sens spunea Sfântul Augustin: „Atunci când un om, ajuns la cunoașterea lui Dumnezeu prin harul lui Iisus Hristos, rănește apoi Caritatea frățească și, ridicându-se împotriva harului însuși, se abandonează furiilor invidiei, răul păcatului său este de așa fel încât nu se poate nici măcar smeri pentru a cere iertare, deși, de altfel, mustrările conștiinței sale îl silesc să-și recunoască și să-și mărturisească vina."

Dar, pentru a reveni la efectele Sacramentului Pocăinței, virtutea de a șterge păcatele îi este atât de proprie, încât este cu neputință să fie dobândită, sau chiar sperată, printr-un alt mijloc. „Dacă nu veți face pocăință, spune Domnul nostru, veți pieri cu toții." Este adevărat că aceste cuvinte nu se aplică decât păcatelor grave și de moarte. Totuși, păcatele ușoare, pe care le numim veniale, cer și ele felul lor de pocăință. „Căci, spune Sfântul Augustin, acea specie de pocăință care se face în fiecare zi în Biserică pentru păcatele veniale ar fi cu totul zadarnică, dacă aceste păcate s-ar putea ierta fără pocăință."

Dar, deoarece în lucrurile care țin de practică nu este de ajuns să se dea noțiuni și explicații generale, Păstorii vor avea grijă să explice separat tot ceea ce Fideli au nevoie să știe despre calitățile adevăratei și mântuitoarei Pocăințe. Or, acest Sacrament are aceasta particular: pe lângă materia și forma care sunt comune tuturor Sacramentelor în general, el mai cuprinde, după cum am remarcat deja, Contritiunea, Confesiunea și Satisfacția, care sunt necesare pentru a-l face întreg și desăvârșit.

Aceasta l-a făcut pe Sfântul Ioan Gură de Aur să spună: „Pocăința îl poartă pe păcătos să îndure toate de bunăvoie. Contritiunea este în inima lui, Confesiunea pe buzele lui, iar umilința sau Satisfacția mântuitoare în toate faptele lui."

Or, aceste trei părți sunt asemenea acelora care intră în mod necesar în alcătuirea unui întreg. După cum trupul omenesc este format din mai multe mădulare — mâinile, picioarele,

ochii și alte părți asemănătoare — dintre care unul singur nu i-ar putea lipsi fără ca noi să-l găsim nedesăvârșit, pe când este desăvârșit atunci când le posedă pe toate, tot astfel Pocăința este alcătuită în așa fel din aceste trei părți încât, dacă numai Contritiunea și Confesiunea, care îl justifică pe păcătos, sunt cerute în chip absolut pentru a o constitui în esența ei, ea rămâne totuși în mod necesar nedesăvârșită și defectuoasă atunci când nu posedă în același timp Satisfacția.

Aceste trei părți sunt deci inseparabile și atât de bine legate unele de altele, încât Contritiunea cuprinde hotărârea și voința de a se confesa și de a satisface, Confesiunea implică Contritiunea și dorința de a satisface, iar Satisfacția este urmarea celorlalte două.

Rațiunea care poate fi dată pentru necesitatea acestor trei părți este că noi Îl ofensăm pe Dumnezeu în trei moduri: în gânduri, în cuvinte și în fapte. Era deci drept și rațional ca, supunându-ne cheilor Bisericii, să potolim mânia lui Dumnezeu și să dobândim de la El iertarea păcatelor noastre prin aceleași mijloace pe care le-am întrebuințat pentru a ultraja infinita Sa Maiestate.

Dar se poate da încă o altă rațiune a acestei necesități. Pocăința este un fel de compensație pentru păcate, izvorâtă din inima păcătosului și fixată după voia lui Dumnezeu, împotriva Căruia a fost săvârșit păcatul. Trebuie deci, pe de o parte, ca penitentul să aibă voința de a face această compensație, ceea ce implică în mod special Contritiunea, iar pe de altă parte, să se

supună judecății Preotului, care ține locul lui Dumnezeu, pentru ca același Preot să poată fixa o pedeapsă proporționată cu mărimea ofenselor sale. De aici se poate vedea cu ușurință principiul și necesitatea Confesiunii și a Satisfacției.

Dar, deoarece trebuie făcută cunoscută în mod distinct Credincioșilor natura și proprietățile fiecăreia dintre aceste părți, trebuie început cu Contritiunea și explicată cu cea mai mare grijă. Cu o grijă cu atât mai mare cu cât trebuie să o trezim imediat în inima noastră dacă amintirea păcatelor noastre trecute se înfățișează spiritului nostru, sau dacă avem nenorocirea de a săvârși unele noi.

Capitolul al douăzeci și doilea — Despre Sacramentul Pocăinței — continuare

Despre contritiune

§ I. — Ce este contritiunea

Iată cum o definesc Părinții Conciliului de la Trento: „Contritiunea este o durere a sufletului și o detestare a păcatului săvârșit, împreună cu o hotărâre fermă de a nu mai păcătui pe viitor.” Apoi, vorbind puțin mai departe despre mișcarea Contritiunii, ei adaugă: Această mișcare pregătește pentru iertarea păcatelor, cu condiția să fie însoțită de încrederea în milostivirea lui Dumnezeu și de voința de a face tot ceea ce este necesar pentru a primi bine Sacramentul Pocăinței.

Această definiție le va face Credincioșilor să înțeleagă foarte bine că esența Contritiunii nu constă numai în a înceta de a păcătui, în a lua hotărârea de a duce o viață nouă, sau chiar în a începe deja acest nou fel de viață, ci încă și mai ales în a detesta și a ispăși răul vieții trecute. Aceasta o dovedesc în chip desăvârșit acele gemete ale Sfinților pe care le regăsim atât de des în Sfintele noastre Scrieri. „Mă istovesc gemând, spune David, scald în fiecare noapte patul meu cu lacrimile mele." Și încă: „Domnul a ascultat glasul plânsului meu."

Isaia strigă la rândul său: „Voi trece din nou înaintea Ta, Doamne, toți anii mei în amărăciunea sufletului meu." Cuvinte care, asemenea atâtor altora asemănătoare, sunt expresia evidentă a unei căințe adânci pentru greșelile săvârșite și a detestării vieții anterioare.

Dar când se spune că Contritiunea este o durere, trebuie avertizați Credincioșii să nu-și închipuie că este vorba aici despre o durere exterioară și sensibilă. Contritiunea este un act al voinței. Iar Sfântul Augustin ne avertizează că „durerea însoțește căința, dar nu este căința." Părinții Conciliului s-au folosit de cuvântul durere pentru a exprima ura și detestarea păcatului, fie pentru că Sfânta Scriptură se folosește ea însăși de el: „Până când, strigă David, sufletul meu va fi agitat de gânduri felurite, iar inima mea pradă durerii întreaga zi?"; fie și pentru că Contritiunea naște durerea în acea parte inferioară a sufletului care este sediul concupiscenței.

Nu este deci fără temei că a fost definită Contritiunea ca o durere, deoarece ea produce tocmai durere, iar penitenții, pentru a exprima mai sensibil pe aceea pe care o simt, au obiceiul de a-și schimba chiar veșmintele; după cum se vede din aceste cuvinte ale Domnului nostru la Sfântul Matei: „Vai ție, Corozaine! Vai ție, Betsaido! Căci dacă minunile care au fost făcute în mijlocul vostru ar fi fost săvârșite în Tir și în Sidon, aceste cetăți ar fi făcut pocăință în sac și cenușă."

Tot cu rațiune detestarea păcatului despre care vorbim a primit numele de Contritiune. S-a voit să se exprime prin aceasta violența durerii pe care o pricinuiește. În acest cuvânt este o figură împrumutată de la lucrurile materiale care se sfărâmă în bucăți atunci când sunt lovite cu o piatră sau cu un alt corp mai dur. Tot astfel, cuvântul Contritiune semnifică faptul că inimile noastre, întărite de orgoliu, sunt zdrobite și măcinate de puterea căinței. Și de aceea nicio altă durere — fie că este pricinuită de moartea părinților și a copiilor iubiți, fie de orice altă calamitate — nu primește vreodată acest nume; el este rezervat în mod absolut acelei dureri pe care ne-o face să o simțim pierderea harului lui Dumnezeu și a nevinovăției.

Mai sunt și alți termeni întrebuințați destul de frecvent pentru a desemna această detestare a păcatului. Uneori ea se numește zdrobire a inimii, fiindcă Sfânta Scriptură ia adeseori inima drept voință. După cum inima este principiul mișcărilor trupului, tot astfel voința rânduiește și guvernează toate celelalte puteri ale sufletului. Alteori Părinții îi dau numele de compunctiune a inimii, astfel încât au dat acest titlu scrierilor

pe care le-au compus despre Contritiune. Căci, după cum se deschide cu fierul un ulcer care este umflat, pentru ca puroiul pe care îl cuprinde să poată ieși, tot astfel bisturiul Contritiunii, dacă se poate vorbi astfel, deschide inimile pentru a face să iasă din ele otrava de moarte a păcatului. De aceea Profetul Ioil numește Contritiunea „o sfâșiere a inimii": „Întoarceți-vă la Mine din toată inima voastră, în post, în plâns și în suspine, și sfâșiați inimile voastre."

§ II. — CALITĂȚILE CONTRITIUNII

Durerea de a-L fi ofensat pe Dumnezeu prin păcat trebuie să fie suverană și astfel încât să nu poată fi concepută una mai mare. Este ușor de demonstrat acest adevăr prin considerațiile următoare.

De vreme ce adevărata Contritiune este un act de Caritate care purcede din frica filială, este vădit că Contritiunea nu trebuie să aibă altă măsură decât însăși Caritatea. Și, cum Caritatea prin care Îl iubim pe Dumnezeu este iubirea cea mai mare, urmează că și Contritiunea trebuie să poarte cu sine cea mai vie durere a sufletului. De vreme ce trebuie să-L iubim pe Dumnezeu mai presus de toate lucrurile, tot mai presus de toate lucrurile trebuie să detestăm ceea ce ne îndepărtează de El.

Iar ceea ce confirmă raționamentul nostru este faptul că Sfintele Scripturi întrebuințează aceiași termeni pentru a exprima întinderea Caritații și pe aceea a Contritiunii. Astfel,

vorbind despre cea dintâi, ele spun: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta"; iar când este vorba de Contritiune, Domnul ne strigă prin gura Profetului: „Întoarceți-vă din toată inima voastră."

În al doilea rând, după cum Dumnezeu este cel dintâi dintre toate bunurile pe care trebuie să le iubim, tot astfel păcatul este cel dintâi și cel mai mare dintre toate relele pe care oamenii trebuie să le urască. Prin urmare, aceeași rațiune care ne obligă să recunoaștem că Dumnezeu trebuie iubit în chip suveran ne obligă de asemenea să concepem față de păcat o ură suverană. Iubirea de Dumnezeu trebuie preferată tuturor lucrurilor. Chiar pentru a-și păstra viața nu este îngăduit să se păcătuiască. Există aici pentru noi o datorie formală. Să ascultăm mai degrabă aceste cuvinte ale Domnului nostru: „Cel care iubește pe tatăl său sau pe mama sa mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine." Și încă: „Cel care va voi să-și salveze viața o va pierde."

Să remarcăm încă faptul că, după mărturia Sfântului Bernard, caritatea nu poate avea nici limită, nici măsură. Căci, spune el: „Măsura de a-L iubi pe Dumnezeu este de a-L iubi fără măsură." Prin urmare, la fel trebuie să fie și cu detestarea păcatului. Ea nu poate fi limitată.

Nu este de ajuns ca această detestare a păcatului să fie suverană; trebuie încă să fie atât de vie și atât de adâncă încât să excludă orice neglijență și orice lenevire. Este scris în Deuteronom: „Când Îl veți căuta pe Domnul Dumnezeul

vostru, Îl veți găsi, cu condiția totuși să-L căutați din toată inima voastră și în toată durerea sufletului vostru." Iar la Ieremia: „Mă veți căuta și Mă veți găsi când Mă veți fi căutat din toată inima voastră; căci atunci Mă voi lăsa găsit de voi, spune Domnul."

Dar, chiar dacă Contritiunea noastră nu ar fi atât de desăvârșită cum tocmai am spus, căința noastră ar putea totuși să fie adevărată și eficace. Se întâmplă adeseori ca lucrurile sensibile să facă asupra noastră impresii mai vii decât lucrurile spirituale. Și se văd persoane cărora moartea copiilor lor, de pildă, le pricinuiește o durere mai vie decât urâțenia păcatului. Nu este nici necesar, pentru ca Contritiunea să fie reală, ca ea să facă să se verse lacrimi. Totuși, aceste lacrimi sunt foarte de dorit în Pocăință și trebuie îndemnat cu tărie spre ele. „Nu aveți măruntaiele pietății creștine, spune foarte bine Sfântul Augustin, voi care plângeți un trup pe care sufletul l-a părăsit și nu plângeți un suflet de care Dumnezeu S-a îndepărtat."

Aceasta o semnifică și aceste cuvinte ale Mântuitorului nostru pe care le-am raportat mai sus: „Vai ție, Corozaine! Vai ție, Betsaido! Căci dacă minunile care au fost făcute în mijlocul vostru s-ar fi săvârșit în Tir și în Sidon, aceste cetăți ar fi făcut pocăință în sac și cenușă." Dar ne este de ajuns, pentru a stabili acest adevăr, să amintim exemplele vestite ale ninivitenilor, ale lui David, ale femeii păcătoase și ale Prințului Apostolilor, care toți au implorat cu lacrimi îmbelșugate milostivirea lui Dumnezeu și au dobândit prin aceasta iertarea păcatelor lor.

Va fi bine să-i învățăm pe Credincioși și să-i îndemnăm în chipul cel mai stăruitor să formeze un act particular de Contritiune pentru fiecare păcat de moarte. O conchidem din aceste cuvinte ale lui Iezechia: „Voi trece din nou înaintea Ta toți anii vieții mele în amărăciunea sufletului meu." A trece din nou toți anii în spiritul său înseamnă a-și cerceta păcatele unul după altul, pentru a le deplânge din adâncul inimii pe fiecare în parte. Citim încă la Iezechiel: „Dacă nelegiuitul face pocăință pentru toate păcatele sale, va trăi." În același sens spune Sfântul Augustin: „Păcătosul să examineze calitatea păcatului său după loc, timp, lucru și persoană."

Dar Credincioșii să nu dispere niciodată de bunătatea și de clemența infinită a Dumnezeului nostru, Care dorește în chip suveran mântuirea noastră. Acest Dumnezeu nu întârzie niciodată să ne acorde iertarea; El Își întinde duioșia paternă asupra păcătosului îndată ce acesta intră în sine însuși și își detestă toate păcatele în general, cu condiția numai să aibă intenția de a le aduce mai târziu, dacă va putea, în amintirea sa și de a le detesta pe fiecare în parte. Aceasta Însuși Domnul ne poruncește să sperăm, când spune prin Profetul Său: „Din ziua în care nelegiuitul se va fi convertit, nelegiuirea lui nu-i va mai vătăma."

După cele ce tocmai am spus, este ușor de văzut care sunt condițiile necesare unei adevărate Contritiuni. Aceste condiții trebuie explicate Credincioșilor cu cea mai mare grijă, pentru ca toți să știe prin ce mijloace o vor putea dobândi și să aibă o

regulă sigură pentru a discerne până la ce punct pot fi îndepărtați de perfecțiunea acestei virtuți.

Primul lucru necesar este să urâm și să detestăm toate păcatele pe care am avut nenorocirea să le săvârșim. Dacă am simți căință numai pentru câteva dintre ele, Pocăința noastră nu ar fi mântuitoare. Ea ar fi falsă și simulată. Căci, după cum este scris la Apostolul Sfântul Iacob: „Cel care păzește toată Legea, dar o calcă într-un singur punct, este vinovat de Legea întreagă."

Al doilea este ca această Contritiune a noastră să cuprindă voința de a ne confesa și de a satisface: două puncte despre care vom vorbi îndată.

Al treilea este ca penitentul să ia hotărârea fermă și sinceră de a-și reforma conduita. Profetul ne învață limpede aceasta prin aceste cuvinte: „Dacă nelegiuitul face pocăință pentru toate păcatele pe care le-a săvârșit, dacă păzește toate Poruncile Mele și practică dreptatea și judecata, va trăi cu viață și nu va muri; și nu-Mi voi mai aminti de toate nelegiuirile pe care le-a săvârșit." Iar puțin mai departe spune încă: „Când nelegiuitul va părăsi nelegiuirea pe care a săvârșit-o și va practica dreptatea și judecata, va da viață sufletului său." Și, în sfârșit, adaugă: „Convertiți-vă și faceți pocăință pentru toate păcatele voastre, și nelegiuirea voastră nu se va întoarce spre ruina voastră. Aruncați departe de voi toate prevaricațiile voastre prin care ați păcătuit și faceți-vă o inimă nouă și un duh nou." Aceasta este și ceea ce Domnul nostru Însuși

poruncește femeii care fusese surprinsă în adulter: „Mergi, îi spune El, și nu mai păcătui"; și paraliticului pe care îl vindecase lângă scăldătoare: „Iată că ai fost vindecat, ia seama să nu mai păcătuiești."

De altfel, natura și însăși rațiunea ne arată limpede că două lucruri sunt absolut necesare pentru a face Contritiunea sinceră și adevărată, anume căința pentru păcatele săvârșite și hotărârea de a nu mai săvârși în viitor. Oricine voiește să se împace cu un prieten pe care l-a ofensat trebuie totodată să deplângă injuria și ultrajul de care s-a făcut vinovat față de el și să nu neglijeze nimic în viitor pentru a evita să rănească în ceva religia prieteniei.

Dar aceste două lucruri trebuie încă să fie însoțite în mod necesar de ascultare, căci este drept ca omul să asculte de legea naturală, dumnezeiască sau omenească, căreia îi este supus. Dacă deci un penitent a furat ceva de la aproapele său prin violență sau prin fraudă, este obligat să restituie. De asemenea, trebuie să dea satisfacție prin vreun serviciu și vreo binefacere aceluia pe care l-a lezat, în cuvânt sau în faptă, în slujbele sau în viața sa. Toată lumea cunoaște acest cuvânt al Sfântului Augustin, care a devenit un adevărat axiom: „Păcatul nu este iertat dacă ceea ce s-a luat nu este înapoiat."

Dar, printre condițiile pe care le cere Contritiunea, nu trebuie privit ca puțin important și puțin esențial faptul de a remite și de a ierta în întregime toate injuriile pe care le-am primit. Domnul și Mântuitorul nostru ne avertizează și ne denunță El

Însuși această obligație: „Dacă veți ierta oamenilor greșelile lor față de voi, Tatăl vostru ceresc vi le va ierta pe ale voastre; dar dacă nu veți ierta oamenilor, nici Tatăl Meu nu vă va ierta vouă."

Iată ceea ce Credincioșii au de observat în Contritiune. Toate celelalte dispoziții pe care Păstorii le vor putea deduce cu ușurință din acestea pot, într-adevăr, să facă Contritiunea mai desăvârșită și mai întreagă în felul ei; dar ele nu trebuie privite ca absolut necesare, iar fără ele se poate avea o căință adevărată și suficientă.

§ III. — DESPRE EFECTELE CONTRITIUNII ȘI DESPRE MIJLOACELE DE A O TREZI

Dar, deoarece nu este de ajuns pentru Păstori să-i învețe pe Credincioși toate obligațiile care privesc mântuirea, ci ei trebuie încă, prin tot felul de griji și eforturi, să-i aducă să-și conformeze întreaga viață datoriilor care le sunt prescrise, vor face un lucru extrem de folositor dacă le vor aminti adeseori virtutea și efectele Contritiunii.

Celelalte fapte de pietate, precum ajutorarea săracilor, posturile, rugăciunea și multe alte lucruri asemănătoare, de altfel foarte bune și foarte sfinte prin natura lor, sunt uneori respinse de Dumnezeu din vina celor care le fac. Dar Contritiunea nu poate niciodată să înceteze de a-I fi scumpă și plăcută. „Nu vei respinge, Dumnezeul meu, spune Profetul, o inimă contrită și smerită." Mai mult, nu am conceput mai

devreme această Contritiune în inima noastră, că Dumnezeu îndată ne acordă iertarea păcatelor noastre. Aceasta ne-o declară același Profet într-un alt loc: „Am zis: voi mărturisi împotriva mea nelegiuirea mea Domnului; și Tu mi-ai iertat îndată nelegiuirea păcatului meu."

Avem o figură sensibilă a acestui adevăr în cei zece leproși pe care Domnul nostru i-a trimis la Preoți și care au fost vindecați înainte de a ajunge la ei. Aceasta arată că adevărata Contritiune despre care tocmai am vorbit posedă o virtute atât de mare încât, pentru ea, Domnul ne acordă imediat iertarea tuturor păcatelor noastre.

Un alt motiv puternic pentru a stimula zelul Credincioșilor va fi să li se dea o metodă pentru a se trezi la Contritiune. Va trebui deci să fie avertizați să-și examineze adeseori conștiința și să vadă dacă au păzit cu fidelitate Poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii. Dacă se recunosc vinovați de vreo greșeală, să se acuze îndată înaintea lui Dumnezeu și să-I ceară foarte smerit iertare. Să-L conjure să le acorde timpul de a se confesa și de a satisface. Și mai ales să implore ajutorul Harului Său pentru a nu mai recădea în păcatele pe care regretă atât de mult că le-au săvârșit.

În sfârșit, Păstorii se vor strădui să le inspire Credincioșilor o ură suverană față de păcat, fie din pricina rușinii și a infamiei pe care le poartă cu sine, fie din pricina neajunsurilor și a relelor extreme pe care le atrage asupra noastră. Căci el îndepărtează de la noi bunătatea infinită a lui Dumnezeu, de la

Care am primit cele mai mari bunuri și Care ne făgăduia încă altele mai prețioase; și ne sortea morții veșnice, unor chinuri fără sfârșit, unor suplicii infinite.

Iată ceea ce aveam de spus despre Contritiune. Să venim acum la a doua parte a Sacramentului Pocăinței, care are nevoie să fie explicată de Păstori cu cea mai mare grijă și cea mai mare exactitate, după cum se va vedea ușor din cele ce urmează.

Capitolul al douăzeci și treilea — Despre Sacramentul Pocăinței — continuare

§ I. — Despre Confesiune

Toți Creștinii credincioși și practicanți sunt convinși că tot ceea ce bunătății lui Dumnezeu I-a plăcut să păstreze, în timpul de față, în Biserica Sa, ca sfințenie, pietate și religie, se datorează în mare parte Confesiunii. Nu trebuie deci să ne mirăm că vrăjmașul neamului omenesc, care ar voi, prin sateliții și miniștrii săi, să nimicească Credința catolică până în temeliile ei, și-a dat toate silințele pentru a răsturna această cetate a Virtuții creștine.

§ II. — Folosul și necesitatea Confesiunii

Va trebui să se învețe mai întâi că instituirea Confesiunii nu ne era numai avantajoasă, ci chiar necesară. Fără îndoială — și o recunoaștem — Contritiunea șterge păcatele; dar nu se vede oare că, în acest caz, ea trebuie să fie atât de puternică, atât de vie, atât de arzătoare, încât violența durerii să poată egala și atinge enormitatea greșelilor săvârșite? Și, cum puțini sunt capabili să ajungă la un atât de înalt grad de căință, puțini sunt și aceia care trebuie să spere, prin acest mijloc, iertarea păcatelor lor.

Era deci necesar ca Domnul nostru Iisus Hristos, în infinita Sa clemență, să se îngrijească de mântuirea tuturor printr-o cale mai ușoară. Și aceasta a realizat-o într-un chip minunat, dând Bisericii Sale cheile Împărăției cerurilor. Într-adevăr, învățătura Credinței catolice este formală. Trebuie cu toții să credem și să afirmăm fără rezervă că, dacă cineva este sincer căit de păcatele sale, dacă este bine hotărât să nu le mai săvârșească în viitor — chiar dacă nu ar simți o Contritiune suficientă pentru a dobândi iertarea sa — toate păcatele îi sunt remise și iertate prin puterea cheilor, dacă le mărturisește unui Preot aprobat. De aceea toți Sfinții Părinți au avut grijă să proclame, și cu dreptate, că cerul ne este deschis prin cheile Bisericii, iar Conciliul de la Florența a pus acest adevăr în afara oricărei îndoieli decretând „că efectul Sacramentului Pocăinței este de a curăți de păcat".

Iată încă o altă considerație care ne arată avantajele și folosul Confesiunii. Experiența dovedește că nimic nu este mai potrivit pentru a reforma moravurile persoanelor corupte

decât încredințarea repetată a gândurilor, cuvintelor și faptelor lor unui prieten înțelept și fidel, care le poate ajuta prin serviciile și sfaturile sale. În același fel, și pentru aceeași rațiune, trebuie să privim ca foarte mântuitor pentru cei tulburați de mustrările greșelilor lor să descopere bolile și rănile sufletului lor Preotului, care ține locul Domnului nostru Iisus Hristos și care este supus, prin legile cele mai sacre, celui mai inviolabil secret. Ei vor găsi îndată prin acest mijloc remedii cu totul pregătite, care posedă o virtute cerească nu numai pentru a vindeca bolile de care suferă, ci încă pentru a-i întări în vederea viitorului și a face recăderile lor foarte dificile.

Nu trebuie uitat nici un alt avantaj al Confesiunii, care interesează viu întreaga societate. Într-adevăr, scoateți din Religia creștină Confesiunea sacramentală, și curând lumea va fi inundată de crime ascunse și monstruoase. Apoi, în puțin timp, obișnuința răului îi va face pe oameni atât de depravați încât nu se vor mai rușina să săvârșească în public aceste nelegiuiri, și altele încă mult mai grave. Dimpotrivă, rușinea mântuitoare legată de Confesiune este o frână pentru libertinajul și îndrăzneala viciului, și îi reține pe cei mai pervertiți.

Aceste avantaje fiind expuse, Păstorii vor avea să facă cunoscute natura și virtutea Confesiunii. Iată cum este definită: o acuzație a propriilor păcate, făcută pentru a primi iertarea lor prin virtutea cheilor, în Sacramentul Pocăinței.

Și mai întâi, pe drept cuvânt este numită acuzație, fiindcă nu trebuie să ne mărturisim păcatele ca pentru a ne făli cu ele, după exemplul acelora „care se bucură când au făcut răul", nici pentru a face o povestire, ca și cum ar fi vorba de a distra niște ascultători fără ocupație; ci trebuie să le enumerăm cu intenția de a ne recunoaște vinovați și cu dorința de a le răzbuna asupra noastră înșine prin Pocăință.

Dar dacă ne mărturisim păcatele, o facem pentru a dobândi iertarea lor. Căci tribunalul Pocăinței este cu totul diferit de tribunalele omenești. Acolo, într-adevăr, pedeapsa și confuzia mărturisirilor sunt departe de a conta pentru achitarea vinei și pentru iertarea rătăcirilor.

Sfinții Părinți par să fi dat Confesiunii o definiție asemănătoare cu a noastră, deși în termeni diferiți, când spun, ca Sfântul Augustin: „Confesiunea este descoperirea unei boli ascunse, cu speranța de a dobândi vindecarea ei"; sau, ca Sfântul Grigorie: „Este detestarea păcatelor." Aceste două definiții se pot raporta cu ușurință la a noastră, fiindcă a noastră le cuprinde.

§ III. — IISUS HRISTOS, AUTORUL CONFESIUNII

Dar aici — și aceasta este una dintre obligațiile lor cele mai importante — Păstorii vor avea grijă să-i învețe pe Credincioși, fără cea mai mică ezitare, că Confesiunea a fost instituită de Domnul nostru Iisus Hristos, Care a făcut bine

toate lucrurile, și numai pentru mântuirea noastră, și că ea este un efect al bunătății și al milostivirii Sale infinite față de noi. Într-adevăr, într-o zi, când Apostolii Săi, după Înviere, erau adunați în același loc, El a suflat asupra lor, spunând: „Primiți pe Duhul Sfânt; păcatele vor fi remise celor cărora le veți remite, și vor fi ținute celor cărora le veți ține."

Dar dacă Domnul nostru a dat Preoților puterea de a ține și de a remite păcatele, în mod evident El i-a stabilit și judecători în această materie. Este ceea ce pare să fi voit să exprime atunci când, în momentul învierii lui Lazăr, i-a însărcinat pe Apostoli să-l dezlege de legăturile care îl țineau înfășurat. Iată, într-adevăr, cum explică Sfântul Augustin acest pasaj: „Acum, spune el, Preoții pot ei înșiși să fie încă și mai folositori și să remită mult mai mult penitenților ale căror păcate le iartă în Confesiune; căci, dându-l Apostolilor Săi pe Lazăr, pe care tocmai îl înviase, ca să-l dezlege, Iisus Hristos arăta prin aceasta că Preoții au primit puterea de a dezlega."

Tot pentru a ne învăța același adevăr, Mântuitorul, vindecând pe drum cei zece leproși, le-a poruncit „să meargă să se arate Preoților" și să se supună hotărârii lor. Și deoarece, după înțeleapta remarcă a Conciliului de la Trento, este cu neputință să se pronunțe o judecată dreaptă și să se păstreze adevăratele reguli ale dreptății în pedepsirea crimei într-o cauză care nu este suficient instruită și care nu este cunoscută în profunzime, urmează că penitenții sunt obligați să reveleze Preoților, prin Confesiune, toate păcatele lor, unul după altul.

Iată deci ceea ce Păstorii vor învăța, potrivit hotărârilor Conciliului de la Trento și doctrinei statornice a Bisericii Catolice. Pretutindeni, într-adevăr, găsim, citind cu atenție pe Sfinții Părinți, mărturiile cele mai limpezi pentru a stabili că Sacramentul Pocăinței a fost instituit de Domnul nostru Iisus Hristos și că legea Confesiunii sacramentale, numită de greci exomologeză și exagoreuză, adică mărturisire și manifestare a unui lucru secret, trebuie privită ca fiind cu adevărat evanghelică. Și chiar dacă vom consulta figurile Vechiului Testament, nu vom avea greutate să recunoaștem că tot la Confesiune trebuie raportate acele sacrificii atât de variate care erau oferite de Preoți pentru a ispăși diferitele feluri de păcate.

Dar, dacă trebuie să-i învățăm pe Credincioși că Domnul nostru Iisus Hristos Însuși a instituit Confesiunea, trebuie de asemenea să-i avertizăm că Biserica a adăugat la ea, prin autoritatea sa, anumite rituri și anumite ceremonii consacrate, care, fără să țină de esența însăși a Sacramentului, nu slujesc mai puțin la a-i face să iasă mai mult în lumină demnitatea și excelența; toate lucruri care trezesc pietatea penitenților și dispun mai bine inima lor să primească harul lui Dumnezeu. Într-adevăr, atunci când ne mărturisim păcatele, prosternați la picioarele Preotului, cu capul descoperit, cu ochii plecați spre pământ, ridicând mâini rugătoare și dând alte semne asemănătoare de umilință creștină, care nu sunt esențiale, toate acestea ne fac să înțelegem limpede că trebuie să recunoaștem în acest Sacrament o virtute cu adevărat cerească și să cerem,

implorând-o cu cea mai vie ardoare, milostivirea dumnezeiască.

Și să se păzească cineva să creadă că Confesiunea a fost instituită de Domnul nostru Iisus Hristos în asemenea condiții încât noi nu am fi obligați să ne folosim de ea. Dimpotrivă, trebuie ca Fideli să fie bine convinși că orice om vinovat de un păcat de moarte nu poate reveni la viața Harului decât prin Confesiunea sacramentală. Iar noi avem o dovadă sensibilă în figura întrebuințată de Domnul nostru pentru a exprima puterea de a administra acest Sacrament: El o numește „cheia Împărăției cerurilor". Căci, după cum nu este cu putință să pătrunzi într-un loc închis fără ajutorul celui care are cheia, tot astfel nimeni nu poate intra în cer dacă porțile lui nu sunt deschise de Preoții cărora Iisus Hristos le-a încredințat cheile.

Altfel, uzul cheilor ar părea nul în Biserică și în zadar ar voi cel care a primit puterea acestor chei să interzică cuiva accesul cerului, dacă ar exista un alt mijloc de a-și face deschisă intrarea. Sfântul Augustin înțelegea minunat acest adevăr atunci când striga: „Nu, nimeni să nu-și spună: Fac pocăință în taină înaintea Domnului, iar Dumnezeu, de la Care vine iertarea, cunoaşte bine ceea ce simt în adâncul inimii. Căci atunci s-ar fi spus fără rațiune: ceea ce veți dezlega pe pământ va fi dezlegat în cer; fără rațiune ar fi fost încredințate cheile Bisericii lui Dumnezeu." Acesta este de asemenea sentimentul exprimat de Sfântul Ambrozie în cartea sa Despre Pocăință, carte pe care a scris-o pentru a nimici eroarea novațienilor, care pretindeau că numai Dumnezeu are puterea de a remite

păcatele. „Care dintre cei doi, spune el, Îl cinstește mai mult pe Dumnezeu: acela care ascultă de Poruncile Sale sau acela care li se împotrivește? Dumnezeu ne-a poruncit să ascultăm de Miniștrii Săi, iar când ascultăm de ei, numai pe Dumnezeu Îl cinstim."

§ IV. — DESPRE OBLIGAȚIA DE A SE CONFESA

De vreme ce este cu neputință să ne îndoim că legea Confesiunii a fost dată și stabilită de Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, rămâne să examinăm cine sunt aceia pe care îi obligă această lege, la ce vârstă și în ce timp al anului trebuie împlinită.

Și mai întâi, potrivit Canonului Conciliului de la Lateran, care începe cu aceste cuvinte: „Orice Credincios de ambele sexe", este sigur și cert că nimeni nu este ținut de legea Confesiunii înainte de vârsta rațiunii. Dar această vârstă nu poate fi fixată într-un mod general și pozitiv. Regula în această materie este de a-i face pe copii să se confeseze din momentul în care deosebesc binele de rău și încep să fie capabili de oarecare viclenie. Când un om a ajuns la acea perioadă a vieții în care poate și trebuie să se gândească la mântuirea sa veșnică, de atunci este obligat să-și mărturisească păcatele unui Preot, fiindcă nu există alt mijloc de mântuire pentru el dacă este vinovat de vreun păcat de moarte.

Cât despre timpul în care este în mod particular necesar să se confeseze, Biserica l-a hotărât și decretat în Canonul despre

care am vorbit deja. Ea poruncește tuturor Credincioșilor să-și mărturisească păcatele cel puțin o dată în fiecare an. Dar dacă suntem atenți la ceea ce cer interesele mântuirii noastre, fără nicio îndoială, ori de câte ori suntem în primejdie de moarte sau când suntem obligați să facem un lucru pe care un om întinat de păcate nu este vrednic să-l împlinească, precum, de pildă, a administra sau a primi Sacramentele, atunci trebuie întotdeauna să recurgem la Confesiune.

Dar mai ales trebuie să folosim acest mijloc când ne temem să nu uităm vreo greșeală. Căci nu putem mărturisi decât păcatele de care ne amintim; și nu dobândim de la Domnul iertarea greșelilor noastre dacă Sacramentul Pocăinței nu le șterge prin Confesiune.

§ V. — DESPRE CALITĂȚILE CONFESIUNII

Mai sunt încă mai multe lucruri de observat în Confesiune. Dintre aceste lucruri, unele sunt necesare pentru validitatea Sacramentului, iar altele nu sunt absolut necesare. Totuși, toate trebuie explicate cu exactitate. Nu lipsesc nici tratate, nici comentarii din care pot fi luate cu ușurință, asupra acestor diferite puncte, explicațiile dorite.

Păstorii vor învăța înainte de toate că trebuie să ne străduim să facem confesiunile noastre întregi și complete. Suntem obligați să descoperim Preotului toate păcatele noastre de moarte. Cât despre greșelile veniale, care nu ne fac să pierdem harul lui Dumnezeu și în care cădem mai des, dacă este bine și

folositor să le mărturisim, după cum o dovedește practica persoanelor evlavioase, totuși ele pot fi omise fără păcat și ispășite prin multe alte mijloace.

Dar pentru păcatele de moarte trebuie, după cum tocmai am spus, să le enumerăm pe toate, unul după altul, chiar dacă ar fi extrem de secrete și din felul acelora care sunt interzise de ultimele două Porunci ale Decalogului. Căci se întâmplă destul de des ca aceste feluri de păcate să rănească sufletul mai primejdios decât acelea care se săvârșesc deschis și în public. Și aceasta este ceea ce Sfântul Conciliu de la Trento a definit și ceea ce Biserica Catolică a învățat întotdeauna, după cum se poate vedea din mărturia Sfinților Părinți.

Sfântul Ambrozie spune: „Nimeni nu poate fi justificat de păcatul său dacă nu îl mărturisește." Sfântul Ieronim, comentând Ecleziastul, confirmă pe deplin același adevăr: „Când șarpele infernal, spune el, a mușcat pe cineva în taină și fără martor, și l-a infectat cu veninul păcatului, dacă acesta tace, dacă nu face pocăință și nu voiește să-și descopere rana fratelui sau superiorului său, superiorul care avea cuvintele pentru a-l vindeca nu-i va putea fi de folos în nimic." Sfântul Ciprian învață limpede același lucru în tratatul Despre cei căzuți, adică despre cei care au căzut în persecuție: „Deși aceste persoane, spune el, nu au săvârșit efectiv crima de a sacrifica sau de a primi un certificat, totuși, deoarece au avut gândul de a o face, trebuie să se confeseze cu durere Preotului lui Dumnezeu." În sfârșit, acesta este sentimentul și glasul unanim al tuturor Doctorilor Bisericii.

De unde urmează că trebuie aduse în Confesiune aceeași aplicare și aceeași grijă pe care obișnuim să le dăm afacerilor celor mai importante, și trebuie să ne concentrăm eforturile asupra acestui punct atât de bine încât să putem vindeca rănile sufletului și smulge din inimă rădăcinile păcatului.

Dar nu este de ajuns să mărturisim și să explicăm greșelile grave; trebuie de asemenea să facem cunoscute circumstanțele care le-au însoțit și care le sporesc sau le micșorează în mod notabil răutatea. Căci sunt circumstanțe atât de însemnate încât sunt de ajuns, ele singure, pentru a imprima unei greșeli caracterul păcatului de moarte. De aceea suntem întotdeauna obligați să le mărturisim. Dacă, de pildă, cineva a ucis un om, trebuie să spună dacă acel om era laic sau ecleziastic. Tot astfel, dacă păcatul a atras un complice, este necesar să se facă cunoscut dacă acea persoană era liberă, căsătorită, rudă sau consacrată lui Dumnezeu printr-un vot. Căci toate aceste circumstanțe sunt tot atâtea păcate de specie diferită. De aceea Doctorii în știința sacră disting întotdeauna greșelile desemnându-le potrivit circumstanțelor care le însoțesc și care pot spori sau micșora gradul de vinovăție.

Și furtul este un păcat, dar acela care fură un scud săvârșește un păcat mai puțin grav decât acela care ia o sută, două sute sau mai mult, ori care își însușește bunurile Bisericii. Același lucru trebuie spus despre circumstanțele de timp și de loc; dar se găsesc asupra acestui lucru, într-un mare număr de cărți, exemple prea cunoscute pentru ca noi să le citățm aici.

Suntem deci obligați, după cum am spus, să declarăm toate aceste circumstanțe. Cât despre acelea care nu sporesc mult răutatea păcatului, ele pot fi omise fără crimă. Dar este un lucru atât de necesar ca Confesiunea să fie întreagă și desăvârșită, după cum spuneam mai sus, încât dacă cineva ar omite în mod expres și cu deliberare vreuna dintre aceste circumstanțe, mărturisindu-le de altfel pe celelalte, nu numai că nu ar trage niciun rod din această Confesiune, ci încă ar săvârși un nou păcat. O asemenea declarație nu ar putea fi privită ca o adevărată Confesiune sacramentală. Mai mult, penitentul este obligat să reînceapă această Confesiune și să se acuze în mod special că a profanat sfințenia Sacramentului Pocăinței printr-o Confesiune simulată.

Dar dacă se întâmplă, din vreun alt motiv, ca Confesiunea să nu fie întreagă, fie pentru că penitentul a uitat vreun păcat, fie pentru că a pus oarecare neglijență în examinarea conștiinței sale, atunci când totuși avea intenția pozitivă de a mărturisi în întregime toate păcatele sale, nu va fi necesar să o reînceapă; iar dacă aceste păcate uitate îi revin în memorie, va fi de ajuns să le declare Preotului într-un alt moment. Totuși trebuie bine văzut aici dacă nu și-a cercetat conștiința cu prea multă moliciune și lașitate și dacă puțina grijă pe care a pus-o în a-și aminti păcatele nu arată tocmai că nu avea voința de a și le aminti. Dacă ar fi astfel, ar trebui în mod absolut să reînceapă Confesiunea.

Este necesar, în al doilea rând, ca acuzația să fie clară, simplă și sinceră. Ea nu trebuie să fie făcută cu artă, cum se întâmplă la

unii care par mai degrabă să expună justificarea conduitei lor decât să-și mărturisească păcatele. Nu, Confesiunea trebuie să fie astfel încât să ne facă cunoscuți Preotului așa cum ne cunoaștem pe noi înșine și să dea drept sigur ceea ce este sigur, iar drept îndoielnic ceea ce nu este cert. Calitate care lipsește în mod vădit Confesiunii atunci când nu se trece în revistă fiecare dintre păcatele proprii sau când se spun lucruri străine de ceea ce trebuie spus.

Pe de altă parte, nu s-ar putea lăuda îndeajuns aceia care pun discreție și modestie în acuzarea și explicarea greșelilor lor. Prea multe cuvinte nu sunt bune. Trebuie spus pe scurt și cu reținere ceea ce este necesar pentru a face cunoscute natura și calitatea fiecărei greșeli.

În al patrulea rând, una dintre principalele griji, atât ale penitentului, cât și ale Confesorului, este de a face în așa fel încât tot ceea ce se spune în Confesiune să rămână îngropat în secret. De aceea nu este îngăduit să se facă mărturisirea prin procurator sau prin scrisoare, fiindcă secretul nu poate fi păstrat îndeajuns de exact prin aceste două mijloace.

Dar ceea ce Credincioșii trebuie să aibă cel mai mult la inimă este să-și curățească adeseori conștiința prin mărturisirea greșelilor lor. De îndată ce au avut nenorocirea de a cădea în vreun păcat de moarte, nimic nu poate fi mai mântuitor, din pricina numeroaselor primejdii care ne amenință necontenit, decât să se confeseze fără întârziere. Și, de altfel, chiar dacă ne-am putea promite cu toții o lungă carieră aici jos, nu ar fi

oare un lucru cu adevărat rușinos ca noi, care suntem atât de grăbiți să înlăturăm petele trupurilor și veșmintelor noastre, să fim mai puțin zeloși pentru a ne curăți sufletul de hidoasele întinăciuni ale păcatului?

Să vorbim acum despre Ministrul Sacramentului Pocăinței.

§ VI. — DESPRE MINISTRUL SACRAMENTULUI POCĂINȚEI

Acest Ministru este Preotul care are puterea obișnuită sau delegată de a dezlega. Asupra acestui punct, Legile bisericești sunt foarte limpezi. Totuși, pentru a împlini funcția despre care este vorba, puterea Ordinului nu este de ajuns; trebuie, în plus, puterea de jurisdicție.

Avem o dovadă foarte izbitoare a acestui adevăr în cuvintele pe care Sfântul Ioan le pune în gura Domnului nostru: „Păcatele vor fi remise celor cărora le veți remite și vor fi ținute celor cărora le veți ține." Or, această putere nu a fost dată tuturor oamenilor, ci numai Apostolilor. Iar Apostolii i-au avut pe Preoți ca succesori în acest minister.

Aceasta este, de altfel, un lucru foarte natural și cu totul conform rațiunii. Căci toate harurile pe care le primim în acest Sacrament ne vin de la Iisus Hristos, ca de la un Cap ale Cărui mădulare suntem; și, prin urmare, numai aceia trebuie să administreze Pocăința Trupului mistic al lui Iisus Hristos, adică Fideli, care posedă puterea de a consacra adevăratul Său

Trup; cu atât mai mult cu cât prin același Sacrament Creștinii devin capabili și vrednici să primească Sfânta Euharistie.

Pentru a înțelege cât de rezervat și sacru era în această materie dreptul Preotului obișnuit în Biserica primitivă, este de ajuns să se cunoască vechile Decrete ale Părinților, care interziceau oricărui episcop și oricărui Preot să exercite cel mai mic minister în Parohia altuia fără autorizația celui care o conducea sau fără o necesitate presantă. Astfel rânduise Însuși Apostolul Sfântul Pavel, atunci când îi poruncea lui Tit „să așeze Preoți în toate cetățile", pentru a-i hrăni și a-i întări pe Credincioși prin Alimentul ceresc al Doctrinei și al Sacramentelor.

Totuși, când este primejdie de moarte și nu cineva se poate confesa propriului său Păstor, Conciliul de la Trento ne învață că Biserica, pentru a nu lăsa să se piardă niciun suflet în aceste împrejurări, a fost întotdeauna în uzul de a permite tuturor Preoților să dezlege de tot felul de păcate, oricare ar fi puterea necesară pentru aceasta, și chiar de excomunicare.

Nu este de ajuns ca Preotul să fie învestit cu puterile Ordinului și ale jurisdicției, care, de altfel, îi sunt absolut necesare; este indispensabil să posede luminile, știința și prudența stării sale, deoarece împlinește în același timp funcțiile de judecător și de medic. Ca judecător, este vădit că îi trebuie o știință mai mult decât obișnuită, fie pentru a descoperi păcatele, fie pentru a distinge, în mijlocul

numeroaselor lor specii, pe cele grave de cele ușoare, potrivit condiției, rangului și clasei fiecăruia.

Ca medic, are nevoie de asemenea de cea mai mare prudență, deoarece trebuie să-și pună toată grija în a da bolnavului remediile cele mai potrivite pentru a-i vindeca sufletul și pentru a-l întări împotriva recăderilor în rău. Iar aceasta trebuie să-i facă pe Credincioși să înțeleagă cu câtă atenție trebuie fiecare dintre ei să-și aleagă un Preot recomandabil prin integritatea vieții sale, prin știința, înțelepciunea și judecata sa sigură; un Preot, în sfârșit, care să-și dea seama de importanța și gravitatea ministerului care îi este încredințat, care să știe să aplice în diferitele cazuri pocăințele potrivite și să recunoască cine sunt aceia pe care trebuie să-i lege sau să-i dezlege.

Dar, deoarece nu este nimeni care să nu dorească foarte viu să-și ascundă crimele și rușinea greșelilor sale, trebuie avertizați Credincioșii că nu trebuie să se teamă în niciun fel că Preotul căruia i se vor fi confesat va dezvălui vreodată cuiva păcatele pe care i le-au făcut cunoscute, nici că li s-ar putea întâmpla vreodată vreun rău ca urmare a Confesiunii. Legile și decretele Bisericii voiesc să se pedepsească în chipul cel mai riguros Preoții care nu ar ține îngropate într-o tăcere veșnică și sacră toate păcatele pe care le-ar fi cunoscut prin Confesiune. Astfel citim în actele Conciliului general de la Lateran: „Preotul să tremure de a-l trăda vreodată pe păcătos printr-un cuvânt, printr-un semn sau în orice alt fel."

După ce am vorbit despre ministrul Sacramentului Pocăinței, ordinea lucrurilor cere să explicăm anumite puncte principale care privesc uzul Confesiunii și felul în care Preotul trebuie să lucreze în administrarea acestui Sacrament. Un mare număr de Credincioși, vai!, nu doresc nimic atât de mult ca să vadă trecând zilele fixate de Biserică pentru Confesiune. Ei sunt atât de departe de desăvârșirea creștină, încât abia caută să-și amintească păcatele pentru a le acuza înaintea Preotului, departe de a aduce diligența și grija care ar fi necesare pentru a atrage asupra lor harul lui Dumnezeu.

Totuși, deoarece Preoții nu trebuie să neglijeze nimic pentru mântuirea penitenților lor, prima lor grijă va fi să cerceteze cu atenție dacă aceștia au o adevărată Contritiune pentru păcatele lor și dacă sunt sincer și ferm hotărâți să nu mai păcătuiască pe viitor. Dacă îi găsesc realmente în aceste dispoziții, se vor aplica din toate puterile să-i îndemne cu tărie să-I aducă lui Dumnezeu mulțumiri din toată inima pentru o binefacere atât de mare și de prețioasă și să implore necontenit ajutorul harului ceresc, pentru ca, ocrotiți și acoperiți de el, să poată rezista și ține piept patimilor lor rele.

O altă practică ce trebuie de asemenea recomandată penitenților este aceea de a nu lăsa să treacă nicio zi fără a medita vreunul dintre Misterele Patimii Domnului nostru Iisus Hristos și fără a se trezi, cu toată ardoarea cu putință, la a-L imita și la a-L iubi cu o iubire suverană. Această meditație îi va face, din zi în zi, mai tari împotriva ispitelor diavolului. Într-adevăr, dacă cedăm atât de repede și atât de ușor la cel

mai mic atac al vrăjmașului, este fiindcă neglijăm să întreținem și să aprindem în inimile noastre, prin contemplarea lucrurilor cerești, focul acelei iubiri dumnezeiești care singură poate întări și ridica curajul nostru.

Dar dacă Confesorul observă că acela care își acuză păcatele înaintea lui nu este cu adevărat contrit și căit, trebuie să se străduiască să-i inspire o iubire foarte vie față de Contritiune, pentru ca, aprins de dorința de a dobândi un dar atât de ales, să se pună îndată să-l implore și să-l ceară cu smerenie de la milostivirea lui Dumnezeu.

Dar trebuie să se lucreze în chip deosebit la reprimarea orgoliului acelora care caută, prin scuze, fie să-și justifice, fie să-și micșoreze păcatele. Sunt unii, de pildă, care, acuzându-se că s-au lăsat cuprinși de o mânie violentă, aruncă îndată cauza asupra altuia, de care se plâng că au primit cei dintâi o injurie. Trebuie avertizați că asemenea scuze sunt semnul unui spirit orgolios și al unui om care nu reflectează la mărimea păcatului său sau nu o înțelege nicidecum; și că ele sunt mult mai potrivite să-i sporească greșelile decât să le micșoreze. Căci a pretinde să-și justifice astfel conduita înseamnă a părea că spune pe față că va avea răbdare atunci când nu va fi ofensat de nimeni. Există oare ceva mai nevrednic de un Creștin? În loc să deplângă soarta celui care a făcut injuria și să fie mâhnit de perversitatea acțiunii lui, se mânie împotriva lui, împotriva fratelui său; și, departe de a profita de o ocazie atât de frumoasă pentru a-L cinsti pe Dumnezeu prin răbdare și

pentru a-și îndrepta fratele prin blândețe, face să se întoarcă spre pierzarea sa un prilej de merite.

Totuși, este o greșeală încă și mai funestă aceea de a nu îndrăzni să-și mărturisească păcatele fiind reținut de o rușine rea. Trebuie încurajați cei care au această nenorocire și trebuie să li se arate că nu au nimic de temut descoperindu-și greșelile, deoarece Confesorul lor nu se va mira niciodată să găsească oamenii păcătoși: acesta este, într-adevăr, un rău comun tuturor și o urmare naturală a slăbiciunii și fragilității omenești.

Sunt alții care, fie pentru că se confesează prea rar, fie pentru că nu și-au dat nicio osteneală să-și cerceteze conștiința și să-și recunoască păcatele, nu știu nici să-și explice greșelile, nici de unde să înceapă împlinirea acestei datorii. Aceștia trebuie mustrați mai viu și, mai ales, trebuie să li se arate bine că, înainte de a se prezenta Preotului, fiecare dintre noi trebuie să facă toate eforturile pentru a avea Contritiunea păcatelor sale și că nu se poate atinge niciodată acest scop dacă nu se aplică să le recunoască, trecându-le prin memorie unul după altul.

De aceea, când Confesorul va întâlni penitenți atât de puțin pregătiți, îi va trimite înapoi în termenii cei mai binevoitori și îi va îndemna să ia oarecare timp pentru a se gândi la greșelile lor și apoi să revină. Dar dacă acești penitenți afirmă că au adus în această lucrare toată grija și toată diligența lor, Preotul — din teama prea întemeiată că, odată trimiși înapoi, nu se vor mai întoarce — își va face o datorie din a-i asculta, mai ales

dacă arată oarecare dorință de a se îndrepta și dacă el însuși îi poate aduce să-și recunoască neglijența și să făgăduiască faptul că altă dată vor face o examinare mai îngrijită și mai exactă.

Totuși, aceasta cere multă precauție: căci, dacă după ce a ascultat Confesiunea acestor penitenți, Preotul judecă faptul că ei nu au lipsit nici de exactitate în acuzarea păcatelor, nici de durere și de Contritiune în regretarea lor, îi va putea dezlega. Dar dacă observă că amândouă aceste lucruri au lipsit, îi va sfătui și va încerca să-i convingă să-și cerceteze conștiința cu mai multă atenție, după cum tocmai am spus, și îi va trimite înapoi, după ce le va fi vorbit cu toată blândețea cu putință.

Și cum se întâmplă uneori femeilor, atunci când au uitat vreun păcat în Confesiune, să nu îndrăznească să se întoarcă la Confesor, de teamă să nu fie bănuite de vreo mare dezordine sau că ar căuta să-și dea reputația unei pietăți extraordinare, va trebui să se învețe adeseori, atât în public, cât și în particular, că nimeni nu poate avea destulă memorie pentru a-și aminti toate acțiunile, toate cuvintele și toate gândurile sale; și că, prin urmare, nimic nu trebuie să-i împiedice pe Credincioși să meargă din nou la Preot atunci când își amintesc vreun păcat uitat mai înainte.

Acestea sunt, în general, regulile pe care Preoții trebuie să le observe în Confesiune. Să venim acum la a treia parte a Sacramentului Pocăinței, care se numește Satisfacția.

Capitolul al douăzeci și patrulea — Despre Sacramentul Pocăinței — continuare

DESPRE SATISFACȚIE

Se cuvine mai întâi să explicăm cuvântul Satisfacție și să-i precizăm întinderea. Căci vrăjmașii Credinței catolice au luat prilej din acest cuvânt pentru a semăna dezbinare și discordie între Creștini, spre marea pagubă a Religiei.

§ I. — CE ESTE SATISFACȚIA

Satisfacția este plata integrală a unei datorii: căci cine spune satisfacție spune un lucru căruia nu-i lipsește nimic. De pildă, în materie de împăcare, a satisface înseamnă a acorda unei inimi iritate tot ceea ce trebuie pentru a o răzbuna de injuria care i-a fost făcută. De unde urmează că satisfacția nu este altceva decât compensarea, sau repararea, injuriei făcute cuiva.

Iar pentru a veni la obiectul care trebuie să ne ocupe aici, Doctorii Bisericii au întrebuințat acest cuvânt de Satisfacție pentru a exprima această compensație care se stabilește atunci când omul plătește ceva lui Dumnezeu pentru păcatele pe care le-a săvârșit.

Și cum această compensație poate avea mai multe trepte diferite, s-au distins de asemenea mai multe feluri de Satisfacție. Prima și cea mai excelentă este aceea care a plătit îndeajuns lui Dumnezeu tot ceea ce datoram pentru păcatele noastre, chiar dacă El ar fi voit să trateze cu noi în toată rigoarea dreptății. Dar nu privim ca atare decât Satisfacția care L-a împăcat pe Dumnezeu și ni L-a făcut favorabil. Și numai lui Iisus Hristos Îi suntem datori pentru ea. Căci El este Cel Care, pe Cruce, a plătit datoria păcatelor noastre și a satisfăcut cu prisosință dreptății lui Dumnezeu pentru noi.

Nimic creat nu ar fi putut avea un preț destul de mare pentru a ne elibera de o datorie atât de însemnată. Dar, după cum spune Sfântul Ioan: „Iisus Hristos este El Însuși Victima de ispășire pentru păcatele noastre, și nu numai pentru ale noastre, ci și pentru cele ale lumii întregi." Această Satisfacție este deci deplină și completă. Ea este proporționată în chip desăvârșit și adecvat cu greutatea tuturor crimelor care au fost săvârșite și care se săvârșesc în această lume. Numai ea dă preț și merit acțiunilor noastre înaintea lui Dumnezeu. Fără ea, ele ar fi zadarnice și lipsite de orice valoare reală.

Aceasta pare să fi avut David în vedere când, reculegându-se în sine însuși, striga: „Ce voi da Domnului pentru toate binefacerile pe care mi le-a acordat?" Și, negăsind, pentru a recunoaște atâtea favoruri, decât Satisfacția despre care vorbim, și căreia îi dă numele de potir, adăuga: „Voi lua potirul mântuirii și voi chema numele Domnului."

O altă specie de Satisfacție este aceea care se numește canonică și care se împlinește într-un timp fix și determinat. Este un uz urmat din cea mai înaltă vechime în Biserică, acela de a impune o pedeapsă penitenților atunci când primesc Dezlegarea păcatelor lor, iar împlinirea acestei pedepse s-a numit întotdeauna Satisfacție.

În sfârșit, se mai dă numele de Satisfacție tuturor pedepselor pe care le suferim pentru păcatele noastre fără a le primi din mâinile Preotului, ci impunându-ni-le noi înșine și aplicându-ni-le prin propria noastră voință. Dar aceste pedepse nu fac parte din Sacramentul Pocăinței. Lui îi aparțin numai acelea care ne sunt impuse prin autoritatea Preotului, pentru a plăti lui Dumnezeu ceea ce Îi datorăm pentru păcatele noastre; cu condiția încă să avem în suflet hotărârea foarte sinceră și foarte fermă de a face toate eforturile pentru a evita să-L ofensăm pe viitor.

Într-adevăr, unii au spus că a satisface înseamnă a-I reda lui Dumnezeu cinstea care Îi este datorată. Dar este vădit că nimeni nu-I poate reda această cinste dacă nu este hotărât să fugă în mod absolut de păcat. Prin urmare, a satisface

înseamnă a nimici cauzele păcatului și a-i închide intrarea în inimile noastre. În aceeași ordine de idei, alții au afirmat că satisfacția curățește sufletul nostru de resturile întinăciunilor pe care pata păcatului le-a lăsat acolo și achită pedepsele vremelnice care ne mai rămâneau de suportat.

§ II. — NECESITATEA SATISFACȚIEI

Lucrurile fiind astfel, nu va fi greu să se facă simțit Credincioșilor cât de necesar este penitenților să se exercite în această practică a Satisfacției. Va trebui să li se învețe că păcatul atrage după sine două lucruri: pata și pedeapsa. Și, deși remiterea vinei cuprinde întotdeauna în sine și pe aceea a supliciului morții veșnice, pregătit în iad, totuși se întâmplă adeseori, după cum a declarat Conciliul de la Trento, ca Dumnezeu să nu remită în același timp anumite resturi ale păcatului și pedeapsa vremelnică datorată lui.

Avem dovezi neechivoce ale acestui adevăr în mai multe locuri ale Sfintelor noastre Scrieri, în capitolul al treilea al Genezei, în capitolele al doisprezecelea și al douăzeci și doilea ale Numerilor și în multe alte pasaje, dar dintre care cel mai celebru și mai izbitor este cel al lui David. Profetul Natan îi spusese: „Domnul nu a reținut păcatul tău; nu vei muri." Și totuși el și-a impus de bunăvoie pedepse foarte mari, implorând zi și noapte milostivirea lui Dumnezeu în acești termeni: „Spală-mă tot mai mult de nelegiuirea mea și curățește-mă de păcatul meu; fiindcă îmi cunosc nelegiuirea și păcatul meu este pururea înaintea mea."

Prin aceste cuvinte, el cerea Domnului nu numai iertarea crimei sale, ci încă și remiterea pedepsei pe care o meritase; și Îl conjura să-l curățească de toate resturile greșelilor sale și să-l restabilească în starea sa dintâi de nevinovăție și de slavă. Totuși, în ciuda întregii fervori a rugăciunilor sale, Domnul nu a încetat să-l pedepsească, și prin pierderea copilului născut după greșeala sa, și prin revolta și moartea lui Absalom, pe care îl iubea cu duioșie, și prin mai multe alte pedepse și pedepse, cu care îl amenințase mai înainte.

Vedem încă în Exod că Domnul, îmbunat de rugăciunile lui Moise, a iertat poporului idolatria sa; ceea ce nu L-a împiedicat să vestească faptul că va trage din ea o răzbunare foarte severă. Iar Moise însuși a declarat că Domnul va pedepsi această crimă cu cea din urmă rigoare, până la a treia și a patra generație. Cât despre Biserica Catolică, doctrina ei nu a variat niciodată asupra acestui punct, iar toate scrierile Părinților dovedesc că ea nu a încetat să creadă acest adevăr.

Dar cum se face că Sacramentul Pocăinței nu remite, împreună cu păcatul, toate pedepsele care îi sunt datorate, asemenea Botezului? Conciliul de la Trento ne explică foarte bine aceasta, în acești termeni: „Dreptatea dumnezeiască pare să ceară, spune el, ca împăcarea să fie acordată în mod diferit acelora care au păcătuit din ignoranță înainte de Botez și acelora care, eliberați de păcat și de robia diavolului, după ce au primit darul Duhului Sfânt, nu se tem totuși să profaneze cu bună știință templul lui Dumnezeu și să întristeze pe Duhul Sfânt."

De altfel, se potrivește clemenței dumnezeiești să nu ne remită păcatele fără a cere de la noi vreo satisfacție. Altfel am fi expuși să ne privim greșelile ca mai mici decât sunt și, la prima ocazie, să cădem în altele mai grave, printr-un dispreț în chip suveran injurios față de Duhul Sfânt, adunându-ne astfel nouă înșine comoară de mânie pentru ziua răzbunării. Este în afara oricărei îndoieli că pedepsele satisfăcătoare sunt ca o frână puternică pentru a ne reține și a ne împiedica să recădem în rău. Din aceeași rațiune, ele îi fac pe penitenți mult mai circumspecți și mai vigilenți pentru viitor.

Se poate adăuga că aceste pocăințe sunt ca niște mărturii publice ale durerii pe care ne-o fac să simțim păcatele noastre și, prin aceasta, un mijloc de a satisface Bisericii, care a fost grav ofensată de crimele noastre. Căci, după cum spune Sfântul Augustin, Dumnezeu nu respinge o inimă contrită și smerită. Dar, deoarece durerea unei inimi este de obicei ascunsă pentru altul și nu se manifestă în afară nici prin cuvinte, nici prin alte semne, Păstorii Bisericii au stabilit pe bună dreptate timpuri de Pocăință, în timpul cărora se satisface Bisericii, de la care se primește iertarea păcatelor.

§ III. — EFECTELE ȘI AVANTAJELE SATISFACȚIEI

Pe de altă parte, exemplele noastre de pocăință îi învață pe ceilalți cum trebuie să-și rânduiască purtarea și să practice pietatea. Când semenii noștri sunt martori ai pedepselor care ne sunt impuse pentru păcatele noastre, ei conchid de aici că

trebuie să trăiască întotdeauna în cea mai mare veghere și să-și reformeze moravurile.

Iată de ce Biserica voit, cu multă înțelepciune, să impună o pocăință publică aceluia care săvârșise public vreo greșeală, pentru ca ceilalți, loviți de o teamă mântuitoare, să fie de acum înainte mai atenți să evite păcatul. Această lege se întindea uneori chiar și asupra crimelor secrete, atunci când erau foarte grave. Dar pentru greșelile publice era un uz constant și invariabil de a nu-i dezlega pe cei vinovați de ele înainte ca ei să fi suferit și împlinit pocăința lor publică.

În acest timp, Păstorii se rugau lui Dumnezeu pentru mântuirea lor și nu încetau să-i îndemne pe penitenți să facă la fel. În aceasta s-au văzut strălucind mai ales zelul și solicitudinea Sfântului Ambrozie. Se spune că lacrimile sale înduioșau atât de mult pe unii păcătoși care veneau să-i ceară Dezlegarea cu o inimă împietrită, încât le inspira durerea unei adevărate Contritiuni. Dar, mai târziu, s-a produs o asemenea relaxare în severitatea vechii discipline, iar Caritatea s-a răcit atât de mult, încât cea mai mare parte a Credincioșilor nu mai privesc durerea lăuntrică a sufletului și suspinele inimii ca necesare pentru a dobândi iertarea păcatelor lor, și cred că este de ajuns să arate doar înfățișările și aparențele căinței.

Pedepsele satisfăcătoare care ne sunt impuse mai au încă avantajul de a ne face să reproducem imaginea și asemănarea lui Iisus Hristos, Capul nostru, Care El Însuși a fost încercat și a suferit tot felul de dureri. „Nu se poate vedea nimic mai

diform, spune Sfântul Bernard, decât un mădular delicat sub un cap încununat cu spini." De altfel, după mărturia Apostolului, „noi nu suntem co-moștenitori ai Mântuitorului decât în măsura în care suferim împreună cu El"; și, după cum este scris într-un alt loc: „Dacă murim împreună cu El, vom trăi și împreună cu El; dacă suferim împreună cu El, vom domni și împreună cu El."

Sfântul Bernard mai stabilește că în păcat se găsesc două lucruri: o pată pentru suflet și o rană; că, într-adevăr, milostivirea lui Dumnezeu înlătură pata, dar că, pentru a vindeca rana păcatului, este necesar acel tratament care se întrebuințează ca remediu în Pocăință. Când o rană este vindecată, rămân încă cicatrici, care ele însele au nevoie de vindecare; tot astfel sufletul, după remiterea vinei sale, păstrează încă anumite resturi ale păcatelor sale, de care are nevoie să fie curățit.

Aceasta o spune foarte bine Sfântul Ioan Gură de Aur în acești termeni: „Nu este de ajuns să scoți săgeata din trup; trebuie, în plus, să vindeci rana care a fost făcută de săgeată." Tot astfel, după ce s-a primit iertarea păcatelor, trebuie încă tratată prin Pocăință rana care rămâne în suflet. Sfântul Augustin nu încetează să ne arate că sunt două lucruri de considerat în Sacramentul Pocăinței: milostivirea lui Dumnezeu și dreptatea Sa; milostivirea, care remite păcatele și pedepsele veșnice datorate lor; dreptatea, care îi impune omului pedepse limitate de timp.

În sfârșit, Satisfacțiile Sacramentului Pocăinței ne fac să evităm pedepsele lui Dumnezeu și supliciile care ne erau rezervate. Astfel învață Apostolul: „Dacă ne-am judeca pe noi înșine, cu siguranță nu am fi judecați; dar când suntem judecați, Domnul este Cel care ne pedepsește, pentru ca să nu fim osândiți împreună cu lumea."

Dacă Păstorii explică aceste adevăruri cu grijă, este aproape cu neputință ca Fideli să nu îmbrățișeze cu ardoare faptele Pocăinței. Dar ceea ce demonstrează în chip desăvârșit eficacitatea acestei Pocăințe este că ea își trage întreaga virtute din meritele Patimii Domnului nostru Iisus Hristos. Aceste merite comunică faptelor noastre bune în general două avantaje imense: unul este acela de a ne face să meritǎm răsplățile și slava veșnică, până într-atât încât un pahar de apă rece, dat în numele Mântuitorului, nu va fi pierdut; iar celălalt, de a satisface lui Dumnezeu pentru păcatele noastre.

Și să nu credem că satisfacțiile noastre micșorează pe aceea a Domnului nostru, atât de îmbelșugată și atât de desăvârșită. Dimpotrivă, ele nu slujesc decât să o facă încă mai strălucitoare și mai glorioasă, dacă este cu putință. Într-adevăr, harul lui Iisus Hristos pare cu atât mai abundent cu cât ne face părtași nu numai la ceea ce El a meritat și a plătit El Însuși, ci încă la meritele și la prețul pe care le-a comunicat celor Drepți și Sfinților, ca un Cap mădularelor sale.

Și iată, în mod vădit, ceea ce dă atâta valoare și importanță faptelor bune ale adevăraților Creștini! După cum capul

comunică viața mădularelor, după cum vița face să treacă seva în toate ramurile sale, tot astfel Domnul nostru Iisus Hristos nu încetează să reverse Harul Său asupra celor care Îi sunt uniți prin Caritate. Iar acest har precedă, însoțește și urmează întotdeauna faptele noastre. Fără el nu putem nici să merităm, nici să satisfacem în vreun fel dreptății lui Dumnezeu.

Astfel nimic nu lipsește celor drepți: prin faptele pe care le împlinesc cu ajutorul dumnezeiesc, ei pot, pe de o parte, să satisfacă lui Dumnezeu și Legii Sale atât cât îngăduie fragilitatea omenească, iar pe de altă parte să merite Viața Veșnică, în a cărei posesie vor intra dacă mor în stare de har. Cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos este formal: „Cel care va bea apa pe care Eu i-o voi da nu va înseta niciodată; iar această apă pe care Eu i-o voi da va deveni în el izvor care va țâșni spre Viața Veșnică."

Dar în Satisfacție sunt necesare două lucruri. Primul: ca acela care satisface să fie drept și prieten al lui Dumnezeu. Faptele care nu sunt făcute în Credință și în Caritate nu ar putea fi plăcute lui Dumnezeu. Al doilea: ca faptele pe care le împlinește să fie de natură să pricinuiască durere și osteneală. De vreme ce ele sunt o adevărată compensație pentru păcatele trecute și, după cum vorbește martirul Sfântul Ciprian, „răscumpărarea păcatelor", este cu totul necesar ca ele să prezinte ceva dificil și anevoios — deși nu se întâmplă întotdeauna ca aceia care se exercită în aceste fapte de mortificare să simtă durerea. Adeseori obișnuința de a suferi sau o Caritate arzătoare împiedică simțirea lucrurilor celor mai

grele de suportat prin ele însele. Totuși, aceste feluri de acțiuni nu încetează să posede virtutea de a satisface. Este chiar propriu copiilor lui Dumnezeu să fie atât de aprinși de sentimentele iubirii și ale pietății, încât în mijlocul celor mai crude suferințe să nu simtă nicio durere, sau cel puțin să suporte totul cu o inimă plină de bucurie.

§ IV. — DIVERSE FELURI DE FAPTE SATISFĂCĂTOARE

Păstorii vor învăța că toate felurile de Satisfacții pot fi reduse la trei feluri de fapte: Rugăciunea, Postul și Pomana, care corespund în chip desăvârșit celor trei feluri de bunuri pe care le-am primit de la Dumnezeu: bunurile sufletului, bunurile trupului și cele pe care le numim avantaje exterioare. Nimic nu este mai potrivit și mai eficace decât aceste trei feluri de fapte pentru a smulge rădăcinile tuturor păcatelor. Deoarece, după Apostolul Sfântul Ioan, „tot ceea ce este în lume este concupiscența trupului, sau concupiscența ochilor, sau orgoliul vieții", nu este nimeni care să nu vadă că acestor trei izvoare ale bolilor li s-au opus cu multă dreptate trei remedii excelente: celui dintâi, Postul; celui de-al doilea, Pomana; celui de-al treilea, Rugăciunea.

Pe de altă parte, dacă îi considerăm pe aceia pe care păcatele noastre îi ofensează, ne va fi ușor să înțelegem de ce orice satisfacție se raportează la aceste trei lucruri. Într-adevăr, păcatul Îl ofensează pe Dumnezeu, pe aproapele și pe noi înșine; or, prin Rugăciune Îl împăcăm pe Dumnezeu, prin

Pomană dăm satisfacție aproapelui, iar prin Post ne mortificăm pe noi înșine.

Dar, deoarece o mulțime de pedepse și calamități diferite ne apasă cât timp suntem în această viață, trebuie bine învățați Credincioșii că aceia care suportă cu răbdare tot ceea ce Dumnezeu le trimite dureros și mâhnitor găsesc tocmai acolo un izvor îmbelșugat de satisfacție și de merite; pe când aceia care nu îndură aceste încercări decât cu repulsie și împotriva voinței lor se lipsesc de toate avantajele faptelor satisfăcătoare și nu fac decât să suporte pedeapsa și dreapta pedepsire a lui Dumnezeu, Care Se răzbună pentru păcatele lor.

Dar ceea ce trebuie să ne facă să exaltăm, prin cele mai vii laude și acțiuni de mulțumire, bunătatea infinită și milostivirea lui Dumnezeu este faptul că El a binevoit să ne acorde nouă, atât de slabi și atât de mizerabili, putința de a satisface unii pentru alții. Aceasta este, într-adevăr, o proprietate specială care nu aparține decât Satisfacției. Dacă este vorba despre Contritiune și Confesiune, nimeni nu poate nici să se căiască, nici să se mărturisească pentru altul; dar aceia care posedă Harul dumnezeiesc pot, în numele altuia, să plătească lui Dumnezeu ceea ce Îi este datorat.

Astfel purtăm, într-un anumit fel, povara unii altora. Și nimeni dintre noi nu ar putea să se îndoiască de acest adevăr, de vreme ce mărturisim în Simbolul Apostolilor comuniunea Sfinților. De vreme ce toți renaștem în Iisus Hristos, curățiți prin același Botez, că participăm cu toții la aceleași Sacramente

și mai ales că avem drept aliment și băutură reparatoare același Trup și același Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, este tot atât de sigur pe cât este de evident că suntem cu toții mădularele unuia și aceluiași trup. Și dacă piciorul, de pildă, nu-și împlinește funcțiile numai pentru sine, ci și spre folosul ochilor, iar dacă ochii nu văd numai pentru ei înșiși, ci și pentru avantajul comun al tuturor mădularelor, faptele satisfăcătoare pot fi de asemenea comune între noi toți.

Totuși, acest lucru, deși adevărat, nu trebuie înțeles fără restricție, dacă avem în vedere în general toate avantajele pe care ni le procură satisfacția. Căci faptele satisfăcătoare sunt și ca un tratament și un remediu prescris penitentului pentru a vindeca afecțiunile dezordonate ale sufletului său. Dar este evident că acest efect particular nu se poate aplica acelora care nu satisfac prin ei înșiși.

Iată deci ceea ce Păstorii vor avea să expună într-un chip limpede și detaliat asupra celor trei părți ale Sacramentului Pocăinței: Contritiunea, Confesiunea și Satisfacția. Totuși, există un lucru pe care Confesorii trebuie să-l observe cu cea mai mare grijă: după ce au ascultat mărturisirea greșelilor penitentului și înainte de a-l dezlega, să-l oblige la repararea suficientă a nedreptăților pe care le-a putut face aproapelui, în bunurile sau în reputația sa, dacă aceste nedreptăți par destul de mari pentru a-l expune la osânda veșnică.

Nimeni nu trebuie dezlegat dacă nu promite să restituie fiecăruia ceea ce îi aparține. Și, cum se găsesc mulți care se

angajează prin multe cuvinte să-și împlinească această datorie, dar nu sunt mai puțin hotărâți și decișI să nu-și țină făgăduințele, trebuie în mod absolut să fie obligați să restituie și să li se amintească adeseori aceste cuvinte ale Apostolului: „Cel care fura să nu mai fure, ci mai degrabă să se ocupe lucrând cu mâinile sale la vreo lucrare bună și folositoare, ca să aibă de unde da celor care sunt în nevoie."

Cât despre pocăințele care trebuie impuse păcătoșilor, Confesorii nu le vor prescrie în mod arbitrar; ei vor urma în aceasta regulile dreptății, prudenței și pietății. Și pentru a le arăta penitenților că își măsoară greșelile după aceste reguli, precum și pentru a-i face să le simtă mai mult gravitatea, va fi bine să le amintească din când în când pedepsele pe care vechile Canoane Penitențiale le fixaseră pentru anumite păcate. Într-un cuvânt, natura greșelii trebuie să fie măsura generală a Satisfacției.

Dar dintre toate faptele satisfăcătoare care pot fi impuse penitenților, cea mai potrivită este să se aplice la Rugăciune în anumite zile și pentru un anumit timp și să se roage pentru toată lumea, și mai ales pentru aceia care au murit în Domnul.

Trebuie de asemenea îndemnați să reia uneori și să reînceapă ei înșiși faptele de satisfacție prescrise de Confesor și să dobândească asemenea dispoziții încât, după ce au împlinit tot ceea ce se raportează la Sacramentul Pocăinței, să nu părăsească niciodată practicile virtuții Pocăinței.

Dacă uneori, pentru o crimă publică, cineva se vede în obligația de a impune o pocăință publică, iar penitentul o respinge și roagă să fie scutit de ea, nu va trebui ascultat prea ușor; dimpotrivă, va trebui convins să se supună de bunăvoie și cu grabă unei pedepse care trebuie să fie mântuitoare și pentru el, și pentru ceilalți.

Învățând aceste lucruri despre Sacramentul Pocăinței și despre fiecare dintre părțile lui, Păstorul va avea drept scop nu numai să le facă cunoscute cu exactitate, ci încă să-i aducă pe Credincioși să le pună în practică cu un adevărat spirit de religie și de pietate.

Capitolul al douăzeci și cincilea — Despre Sacramentul Extremei-Ungeri

Când Sfintele Oracole ale Scripturilor ne spun: „În toate faptele voastre, amintiți-vă de cele din urmă ale voastre, și nu veți păcătui niciodată", ele îi avertizează îndeajuns pe Păstori să nu lase să le scape nicio ocazie de a-i îndemna pe Credincioși să mediteze necontenit asupra morții. Și, deoarece Extrema-Ungere amintește în mod necesar gândul zilei noastre de pe urmă, este ușor de înțeles că este potrivit să se vorbească adeseori despre acest Sacrament, nu numai pentru că este foarte cuvenit să se facă cunoscute și să se explice Misterele care au raport cu mântuirea, ci încă fiindcă Fideli, amintindu-și că pentru toți este o necesitate să moară, se vor aplica să-și reprime patimile dezordonate.

De atunci, gândul și așteptarea morții îi vor tulbura mult mai puțin. Și chiar Îi vor aduce lui Dumnezeu nemuritoare acțiuni

de mulțumire pentru faptul că, după ce ne-a deschis prin Sacramentul Botezului intrarea în viața adevărată, a binevoit să instituie încă Sacramentul Extremei-Ungeri, pentru ca, ieșind din această viață pieritoare, să avem o cale mai ușoară și mai sigură spre cer.

§ I. — DESPRE EXTREMA-UNGERE ȘI DESPRE NATURA SACRAMENTULUI EXTREMEI-UNGERI

Pentru a expune aproape în aceeași ordine pe care am urmat-o pentru celelalte Sacramente ceea ce este mai necesar de explicat aici, spunem mai întâi că acest Sacrament se numește Extrema-Ungere, deoarece, dintre toate Ungerile sfinte care au fost prescrise de Domnul nostru Iisus Hristos Bisericii Sale, aceasta este aceea care se administrează ultima. De aceea părinții noștri în Credință mai dădeau acestui Sacrament numele de Ungerea Bolnavilor și de Sacrament al Muribunzilor. Iar aceste cuvinte sunt foarte potrivite pentru a le aminti Credincioșilor gândul ultimelor lor clipe.

Dar trebuie arătat, în primul rând, că Extrema-Ungere este un adevărat Sacrament. Și nu poate exista nicio îndoială asupra acestui punct, dacă vrem să fim atenți la cuvintele de care Apostolul Sfântul Iacob s-a folosit pentru a promulga legea acestui Sacrament: „Dacă cineva este bolnav între voi, spune el, să cheme Preoții Bisericii și ei să se roage asupra lui, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului; și rugăciunea

Credinței îl va mântui pe bolnav; iar Domnul îl va ușura; și dacă are păcate, aceste păcate îi vor fi remise." Deoarece, potrivit Apostolului, păcatele sunt remise prin această Ungere, ea are deci natura și virtutea unui Sacrament.

Aceasta a fost întotdeauna, de altfel, doctrina Bisericii Catolice asupra Extremei-Ungeri; un mare număr de Concilii dau mărturie despre aceasta. Dar cel de la Trento a declarat-o atât de formal, încât pronunță anatema împotriva acelora care ar avea temeritatea de a învăța sau de a gândi contrariul. Papa Inocențiu I recomandă de asemenea acest Sacrament Credincioșilor cu multă putere.

Trebuie deci ca Păstorii să învețe fără nicio ezitare că Extrema-Ungere este un Sacrament adevărat; și, în plus, un singur Sacrament, deși este administrat prin mai multe Ungeri diferite, dintre care fiecare se face cu rugăciuni și cu o formă particulară. Acest Sacrament este unul, nu în sensul că părțile care îl compun nu ar putea fi divizate, ci fiindcă aceste părți contribuie fiecare la perfecțiunea lui. Aceasta se vede în tot ceea ce este compus. Astfel, o casă este compusă din multe lucruri și părți diferite, dar perfecțiunea ei nu stă decât în unitatea formei. Tot astfel, Sacramentul Extremei-Ungeri cuprinde mai multe lucruri și mai multe cuvinte, și totuși nu este decât un semn unic al unicului efect pe care are virtutea de a-l produce.

Păstorii nu vor lipsi să spună care sunt părțile acestui Sacrament, anume materia și forma. Căci Apostolul Sfântul

Iacob nu a neglijat să ne instruiască asupra lor, iar fiecare dintre aceste două părți cuprinde Mistere pe care este folositor să le medităm.

Elementul, sau materia acestui Sacrament, după cum au declarat mai multe Concilii, și în chip deosebit Conciliul de la Trento, este untdelemnul consacrat de Episcop, nu orice fel de untdelemn în general, extras dintr-o substanță grasă, ci numai untdelemnul de măsline.

Această materie exprimă în chip desăvârșit efectele pe care virtutea Extremei-Ungeri le operează în suflet. După cum untdelemnul este foarte potrivit pentru a alina durerile trupului, tot astfel virtutea acestui Sacrament micșorează tristețea și durerile sufletului. În plus, untdelemnul redă sănătatea, dă bucurie și slujește drept aliment luminii; dar mai ales este foarte eficace pentru a reînnoi puterile trupului abătut de oboseală. Or, toate aceste efecte reprezintă în chip sensibil ceea ce puterea dumnezeiască operează la bolnavi prin Extrema-Ungere. Dar aceasta este de ajuns despre materia acestui Sacrament.

Cât despre forma care îi este proprie, ea constă în aceste cuvinte și rugăciuni consacrate pe care Preotul le rostește făcând fiecare dintre Ungeri și spunând: „Prin această sfântă Ungere, Domnul să vă ierte tot ceea ce ați făcut rău prin vedere, prin miros sau prin atingere." Iar ceea ce ne arată că aceasta este cu adevărat forma proprie și adevărată a Sacramentului despre care vorbim sunt aceste cuvinte ale

Sfântului Iacob: „Și să se roage asupra lui, iar rugăciunea Credinței îl va mântui pe bolnav."

Într-adevăr, acest text ne arată că forma trebuie să semene cu o Rugăciune, deși Apostolul nu ne-a lăsat termenii înșiși în care ea trebuie concepută. Dar pe cei pe care tocmai i-am întrebuințat i-am primit dintr-o tradiție constantă a Părinților, iar toate Bisericile se folosesc de aceeași formă, care le vine de la Sfânta Biserică Romană, mamă și învățătoare a tuturor celorlalte Biserici. Unii, este adevărat, în locul acestor cuvinte: Domnul să vă ierte tot răul pe care l-ați făcut, spun: Să vă remită, sau să vindece tot răul pe care l-ați săvârșit. Dar sensul este întotdeauna același; și se poate spune că pretutindeni se întrebuințează cu religiozitate aceeași formă.

Și nimeni nu trebuie să se mire că în celelalte Sacramente forma semnifică într-un mod absolut ceea ce operează, ca atunci când spunem: Eu te botez, sau: Te însemnez cu semnul Crucii, ori că ea este imperativă, ca în Sacramentul Ordinului, unde se spune: Primiți Puterea etc., pe când numai forma Extremei-Ungeri se exprimă într-o Rugăciune. Și cu multă rațiune a fost stabilită astfel. Căci, pe lângă harul spiritual pe care îl conferă acest Sacrament, el are de asemenea drept scop să redea sănătatea bolnavilor. Totuși, deoarece nu se întâmplă întotdeauna ca bolnavii să se vindece, i s-a dat drept formă o Rugăciune, pentru ca prin acest mijloc să dobândim de la bunătatea lui Dumnezeu un efect pe care virtutea Sacramentului nu îl produce în mod necesar, nici întotdeauna.

Există și Ceremonii particulare care însoțesc administrarea acestui Sacrament. Ele sunt, în cea mai mare parte, formule de rugăciuni pe care Preotul le recită pentru a dobândi mântuirea bolnavului. Nu există Sacrament care să se administreze cu mai multe rugăciuni. Și, desigur, aceasta nu este fără motive. Nu există, într-adevăr, niciun moment în care Credincioșii să aibă o nevoie mai mare de acest ajutor pios. De aceea, toți cei care se află de față, și mai ales Păstorii, trebuie atunci să se roage lui Dumnezeu din toată inima și să încredințeze milostivirii Sale viața și mântuirea bolnavului cu toată fervoarea cu putință.

Dar, deoarece, după cum tocmai am demonstrat, Extrema-Ungere este un Sacrament real și adevărat, trebuie să conchidem că ea a fost instituită de Însuși Domnul nostru Iisus Hristos și că Sfântul Iacob, mai târziu, nu a făcut decât să o publice într-un anumit fel și să o aducă la cunoștința Credincioșilor. De altfel, Mântuitorul nostru Însuși pare să fi dat deja ca o imagine a acestei Ungeri atunci când i-a trimis înaintea Sa pe ucenicii Săi doi câte doi. Evanghelia ne spune într-adevăr că: „Plecând, ei predicau pocăința, alungau un mare număr de demoni, ungeau cu untdelemn mulți bolnavi și îi vindecau." Or, această Ungere nu era cu siguranță o invenție a Apostolilor; ea era prescrisă de Domnul nostru Însuși, înzestrată cu o virtute misterioasă, iar nu naturală, instituită în sfârșit mai degrabă pentru a vindeca sufletele decât pentru a ușura trupul. Astfel afirmă Sfântul Dionisie, Sfântul Ambrozie, Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul

Grigorie cel Mare. Nu este deci cu putință să ne îndoim că Extrema-Ungere este unul dintre cele șapte Sacramente ale Bisericii Catolice și că trebuie să o primim cu profunde sentimente de religie.

§ II. — CINE SUNT ACEIA CĂRORA TREBUIE SĂ LI SE ADMINISTREZE EXTREMA-UNGERE

Se cuvine să-i învățăm pe Credincioși că există un anumit număr de persoane cărora nu este îngăduit să li se administreze acest Sacrament, deși el a fost instituit pentru toți Creștinii fără excepție. Și mai întâi, nu poate fi dat celor care sunt sănătoși. Cuvintele Apostolului Sfântul Iacob sunt formale: „Dacă cineva este bolnav între voi" etc. Dar, pe de altă parte, rațiunea însăși ne arată aceasta, fiindcă acest Sacrament a fost instituit pentru a sluji drept remediu nu numai sufletului, ci și trupului. Or, numai bolnavii au nevoie de remedii; și, prin urmare, nu trebuie administrat acest Sacrament decât acelora care sunt primejdios de bolnavi și pentru care se poate teme că ziua de pe urmă este aproape.

Totuși, este o greșeală foarte mare să nu se dea Extrema-Ungere bolnavului decât în momentul în care orice speranță de vindecare este pierdută și în care viața pare deja să-l părăsească împreună cu uzul rațiunii și al simțurilor sale. Căci este sigur că harul comunicat prin acest Sacrament este cu mult mai îmbelșugat atunci când bolnavul posedă încă, primindu-l, rațiunea sa deplină și întreagă și când poate încă trezi în sine o Credință vie și o Religie sinceră. Trebuie deci

ca Păstorii să aibă mare grijă să administreze întotdeauna acest Remediu dumnezeiesc, atât de mântuitor prin propria sa virtute, în momentul în care vor judeca faptul că pietatea și Credința bolnavilor îl vor putea face folositor și mai eficace.

Nu trebuie administrată Extrema-Ungere celui care nu este atacat de o boală gravă, chiar dacă ar fi în primejdie de a-și pierde viața, ca, de pildă, dacă ar fi pe punctul de a întreprinde o navigație foarte periculoasă, dacă ar pleca la o luptă în care ar trebui să găsească o moarte sigură sau dacă, osândit la pedeapsa capitală, ar fi gata să meargă la supliciu.

În plus, acest Sacrament nu poate fi dat nici celor care sunt lipsiți de uzul rațiunii, nici copiilor care încă nu păcătuiesc și care nu au nevoie, prin urmare, de acest mijloc pentru a șterge resturile greșelilor lor; nici celor fără minte, nici furioșilor, afară numai dacă nu au intervale de rațiune, dacă atunci nu dau mărturie de sentimente de pietate și dacă nu cer Sfânta Ungere. Căci acela care nu a avut niciodată nici spiritul, nici rațiunea sa nu ar putea primi acest Sacrament; dar nu este la fel dacă bolnavul nu ar fi căzut în starea de nebunie sau de furie decât după ce a cerut el însuși Extrema-Ungere, atunci când încă se bucura de toate facultățile sale.

Nu se face Ungerea sacră pe toate părțile trupului, ci numai pe acelea pe care natura le-a dat omului pentru a sluji drept instrumente ale simțurilor: pe ochi, pentru vedere; pe urechi, pentru auz; pe nări, pentru miros; pe gură, pentru gust și vorbire; pe mâini, pentru atingere, care, deși este răspândită în

tot trupul, își are totuși organul principal în această parte. Biserica a adoptat acest fel de a da Extrema-Ungere fiindcă este foarte conformă cu însăși natura acestui Sacrament, care se administrează ca un adevărat remediu. Într-adevăr, în bolile trupești, deși trupul întreg este bolnav, tratamentul nu se aplică totuși decât pe partea care este ca sediul și izvorul răului. Tot astfel, nu trupul întreg primește Ungerea sacră, ci numai mădularele care sunt organele principale ale senzațiilor, apoi rărunchii, ca sediu al concupiscenței și al voluptății, și în sfârșit picioarele, aceste instrumente naturale ale pașilor și mersurilor noastre.

Dar trebuie remarcat aici că, atunci când aceeași primejdie de moarte se reînnoiește într-una și aceeași boală, bolnavul nu trebuie să primească Sfânta Ungere decât o singură dată. Totuși, dacă după ce a primit-o își recapătă sănătatea, de câte ori va cădea din nou în același pericol, de tot atâtea ori va putea primi ajutorul aceluiași Sacrament. Este de ajuns pentru a spune că Extrema-Ungere trebuie pusă în mod vădit în numărul Sacramentelor care pot fi reiterate.

§ III. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU A PRIMI EXTREMA-UNGERE

Deoarece trebuie lucrat cu cea mai mare grijă ca harul Sacramentului să nu fie oprit în cursul său, și deoarece, pe de altă parte, nimic nu-i este mai contrar decât păcatul de moarte, trebuie să ne conformăm exact uzului constant al Bisericii Catolice de a administra Sacramentele Pocăinței și

Euharistiei înaintea celui al Extremei-Ungeri. Apoi Păstorii se vor aplica să-l convingă pe bolnav să se ofere Preotului pentru a primi Sfânta Ungere cu spiritul de Credință al acelora care se prezentau Apostolilor pentru a fi vindecați. Trebuie cerută mai întâi și înainte de toate mântuirea sufletului, apoi sănătatea trupului, cu condiția totuși ca ea să fie spre folosul fericirii veșnice.

Credincioșii trebuie să fie bine convinși, de altfel, că Dumnezeu este întotdeauna gata să asculte aceste rugăciuni solemne și sacre pe care Preotul I le adresează, nu în numele său propriu, ci în numele Bisericii și al Domnului nostru Iisus Hristos. În sfârșit, trebuie îndemnați cu tărie să ceară ei înșiși, cu pietate și cu Credință, ungerea acestui untdelemn atât de mântuitor, de îndată ce lupta pare să devină mai violentă și puterile spiritului și ale trupului încep să le lipsească.

§ IV. — CARE SUNT MINIȘTRII ACESTUI SACRAMENT

Cât despre acela care trebuie să fie Ministrul Extremei-Ungeri, același Apostol care a promulgat această instituire a Domnului nostru ne învață aceasta când spune: „Bolnavul să cheme Preoții"; iar prin acest cuvânt el nu înțelege pe cei mai înaintați în vârstă, după cum a explicat foarte bine Conciliul de la Trento, nici pe aceia care ocupă primul rang în popor, ci pe Preoții care au fost în mod legitim hirotoniți de Episcopii înșiși, prin impunerea mâinilor.

Așadar Preoților le-a fost încredințată administrarea acestui Sacrament, nu oricărui Preot în mod indistinct, după cum a decretat Sfânta Biserică, ci numai propriului Păstor care are jurisdicție asupra bolnavului, sau unui alt Preot autorizat de el să exercite această Funcție. Dar să ne ferim să uităm că Preotul, în acest Sacrament ca și în toate celelalte, lucrează în numele lui Iisus Hristos și al Sfintei Biserici, Mireasa Sa.

§ V. — DESPRE EFECTELE EXTREMEI-UNGERI

Trebuie de asemenea dezvoltate cu multă grijă avantajele pe care le primim din acest Sacrament, pentru ca, dacă Fideli nu au alt motiv să dorească să-l primească, să fie îndemnați măcar de folosul lor personal, fiindcă aceasta este natura noastră, să facem totul să depindă de interesul nostru. Păstorii vor învăța deci că de acest Sacrament este legat un har care remite păcatele, și chiar în mod direct păcatele ușoare sau veniale, după cum sunt numite în mod obișnuit; căci, în ceea ce privește greșelile de moarte, ele sunt șterse prin Sacramentul Pocăinței. Extrema-Ungere nu a fost instituită direct pentru a remite aceste feluri de greșeli; numai Botezul și Pocăința au virtutea de a produce acest efect.

Un al doilea avantaj al Extremei-Ungeri este acela de a vindeca sufletul de acea lâncezeală și de acea infirmitate pe care le-a contractat prin păcatele sale și de a-l elibera de toate celelalte resturi ale greșelilor sale. Or, timpul cel mai potrivit pentru a opera această vindecare este acela al unei boli grave în care viața este în primejdie. Nimic nu este mai natural

omului decât să se teamă de moarte, mai ales atunci când își amintește păcatele trecute și conștiința i le reproșează mai viu. „Își vor aminti crimele lor tremurând, spune Scriptura, și nelegiuirile lor se vor ridica împotriva lor pentru a-i acuza."

Un alt gând, o altă grijă care îi chinuie încă violent pe bolnavi este aceea că, în curând, va trebui să apară înaintea tribunalului lui Dumnezeu, Care va pronunța asupra lor, în dreptatea Sa infinită, sentința pe care o vor fi meritat. Se întâmplă adeseori ca, sub lovitura acestei terori, Credincioșii să se tulbure în chip straniu. Or, nimic nu este mai potrivit pentru a face sufletul să intre din nou în liniște în ceasul morții decât a îndepărta de la el orice tristețe, a-l face să aștepte cu o inimă plină de bucurie venirea Domnului și a-l dispune să-I înapoieze de bunăvoie depozitul care îi fusese încredințat, de îndată ce El îl va cere din nou. Și tocmai Extrema-Ungere posedă virtutea de a-i elibera pe Credincioși de această anxietate și de a le umple inimile de o bucurie pioasă și sfântă.

Ea ne procură, pe lângă aceasta, un alt avantaj care poate trece pe bună dreptate drept cel mai mare dintre toate. Cât timp trăim, vrăjmașul neamului omenesc nu încetează să mediteze înfrângerea și ruina noastră. Dar niciodată, totuși, pentru a ne pierde cu totul și a ne răpi, dacă este cu putință, orice speranță în milostivirea lui Dumnezeu, nu-și dublează eforturile cu mai multă energie decât atunci când simte că se apropie ziua noastră de pe urmă. De aceea Credincioșii sunt fericiți să găsească în acest Sacrament arme și puteri pentru a-i doborî

ardoarea și impetuozitatea și pentru a-i rezista victorios. Prin Extrema-Ungere, într-adevăr, speranța în bunătatea lui Dumnezeu reînsuflețește și ridică curajul bolnavului, care se simte întărit și care suportă de atunci cu mai multă răbdare și tărie durerile pe care le îndură, după cum evită mai ușor cursele și vicleșugurile diavolului care caută să-l piardă.

În sfârșit, un ultim efect al Extremei-Ungeri este acela de a restabili sănătatea trupului, atunci când aceasta este avantajoasă bolnavilor. Dacă în zilele noastre vindecarea trupului se dobândește mai rar, să credem bine că aceasta nu provine nicidecum din neputința Sacramentului, ci din faptul că cei mai mulți dintre aceia care primesc Extrema-Ungere sau care o administrează au o Credință prea slabă. Citim în Evanghelie că Domnul nostru a făcut puține minuni printre ai Săi, din pricina necredinței lor. De altfel, se poate spune foarte bine și că Religia creștină, de când a aruncat în inimi rădăcini mai adânci, are mai puțină nevoie de ajutorul minunilor decât în timpul în care abia se năștea.

Totuși, trebuie, în această privință, stimulată cu tărie Credința Credincioșilor; și orice va plăcea lui Dumnezeu să rânduiască în Înțelepciunea Sa cu privire la sănătatea trupului, ei trebuie să păstreze speranța fermă că, prin virtutea Untdelemnului sfânt, vor dobândi sănătatea sufletului și că vor încerca, dacă ajung să moară, adevărul acestui oracol sacru: „Fericiți cei care mor în Domnul!"

Am expus în puține cuvinte ceea ce privește Extrema-Ungere; dar dacă Păstorii vor dezvolta fiecare dintre punctele noastre principale într-un chip mai întins și cu tot zelul pe care îl cere subiectul, este în afara oricărei îndoieli că Credincioșii vor trage din această învățătură cele mai însemnate avantaje pentru înaintarea lor în pietate.

Capitolul al douăzeci și șaselea — Despre Sacramentul Ordinului

Dacă vrem să examinăm cu atenție natura și esența celorlalte Sacramente, vom recunoaște cu ușurință că ele depind toate de Sacramentul Ordinului; fiindcă fără el, unele nu ar putea niciodată nici să existe, nici să fie administrate, iar celelalte ar rămâne lipsite de toate ceremoniile solemne, precum și de un anumit cult și de anumite rituri religioase. Este deci o datorie pentru Păstori, atunci când tratează materia Sacramentelor, să explice cu cea mai mare grijă tot ceea ce privește Sacramentul Ordinului.

§ I. — Este folositor să se explice credincioșilor Sacramentul Ordinului

Această explicație le va fi foarte folositoare mai întâi lor înșiși, apoi celorlalți ecleziastici și chiar simplilor Credincioși: lor înșiși, fiindcă tratând această materie vor fi mai îndemnați să

trezească în ei Harul pe care l-au primit în acest Sacrament; celorlalți ecleziastici chemați, asemenea lor, la moștenirea Domnului, fiindcă se vor simți însuflețiți de același zel și, în același timp, vor putea dobândi cunoașterea lucrurilor care le sunt necesare pentru a se ridica mai ușor la Ordinele superioare; în sfârșit, simplilor Credincioși, mai întâi fiindcă vor înțelege cât de mult trebuie să respecte Miniștrii Religiei, și apoi fiindcă această explicație va putea fi adeseori auzită de persoane care au intenția sau dorința de a-și face copiii să intre în Starea ecleziastică, sau de a îmbrățișa ele însele acest fel de viață din propria lor mișcare. Or, nu ar fi cuvenit să se lase aceste persoane în ignoranța lucrurilor care privesc în mod particular această vocație.

În primul rând, trebuie învățată Credincioșilor excelența și demnitatea acestui Sacrament, considerat în gradul său cel mai înalt, adică în Sacerdoțiu. Într-adevăr, dacă admitem — și este necesar să o facem — că Episcopii și Preoții sunt asemenea interpreților și ambasadorilor lui Dumnezeu, însărcinați să ne învețe în numele Său Legea dumnezeiască și regulile conduitei noastre, într-un cuvânt să țină pe pământ locul lui Dumnezeu Însuși, este evident că nu s-ar putea imagina Funcții mai nobile decât ale lor. Astfel, Scriptura le dă uneori, și pe drept cuvânt, numele de îngeri și chiar de dumnezei, fiindcă ei exercită într-un anumit fel în mijlocul nostru însăși Puterea Dumnezeului nemuritor.

În toate timpurile, Sacerdoțiul a fost înconjurat de cele mai mari onoruri; dar Preoții Noului Testament îi întrec infinit pe toți cei care i-au precedat.

Le puteri pe care le au de a consacra și de a oferi Trupul și Sângele Domnului nostru Isus Hristos, precum și aceea de a ierta păcatele, întrec toate închipuirile noastre omenești. Nimic asemănător nu se poate afla pe pământ. În sfârșit, după cum Mântuitorul nostru a fost trimis de Tatăl Său, după cum Apostolii și ucenicii au fost la rândul lor trimiși de Isus Hristos în întreaga lume, astfel și în fiecare zi Preoții sunt trimiși cu aceleași puteri, spre a lucra la desăvârșirea sfinților, la lucrarea slujirii și la zidirea Trupului Domnului nostru.

Nu trebuie, așadar, să se impună cu ușurătate nimănui povara unor slujiri atât de înalte. Numai aceia trebuie să fie învestiți cu ele care le pot purta prin sfințenia vieții lor, prin știința, credința și prudența lor. „Nimeni să nu-și ia singur această cinste, dacă nu este chemat de Dumnezeu, precum Aaron", adică dacă nu a fost chemat prin slujitorii legitimi ai Bisericii. Cât despre acei temerari care îndrăznesc să se amestece și să se introducă singuri în această slujire, trebuie neapărat să se observe că pe ei îi avea Dumnezeu în vedere atunci când spunea: „Eu nu trimiteam pe acești Prooroci, iar ei alergau." Nimic nu este în același timp mai jalnic și mai vrednic de milă decât acești intruși și nimic nu este mai funest pentru Biserică.

Și deoarece, în tot ceea ce întreprindem, este de cea mai mare însemnătate să ne propunem un scop bun, fiindcă din

bunătatea scopului depinde în mare parte bunătatea faptelor, cea dintâi recomandare ce trebuie făcută acelora care voiesc să intre în Ordine este ca ei să nu urmărească nimic nevrednic de niște slujiri atât de înalte. — Acest punct trebuie tratat cu atât mai multă grijă cu cât în zilele noastre credincioșii au obiceiul de a greși mai grav în această privință. — Unii, într-adevăr, îmbrățișează starea ecleziastică numai pentru a-și procura cele necesare hranei și îmbrăcămintei; ei nu caută în Preoție decât câștigul, asemenea celor mai mulți dintre aceia care îmbrățișează cele mai de jos meserii. Este adevărat, după cum învață Apostolul, potrivit legii naturale și Legii divine, că „cel ce slujește altarului trebuie să trăiască de pe altar"; totuși este un mare sacrilegiu a te apropia de altar pentru folosul care rezultă din aceasta. Alții sunt conduși spre Preoție de setea de onoruri și de ambiție. În sfârșit, sunt unii care nu caută Ordinele decât pentru a se îmbogăți; și dovada este că, dacă nu li se oferă vreun beneficiu însemnat, nici măcar nu se gândesc să primească vreunul dintre Ordinele sacre. Aceștia sunt aceia pe care Mântuitorul nostru îi numește simbriași și despre care Profetul Ezechiel spunea: „Se pasc pe ei înșiși, și nu oile." Josnicia și lăcomia lor au dezonorat starea ecleziastică în ochii credincioșilor, care o privesc acum aproape ca pe cea mai josnică și mai disprețuită dintre profesiuni. Astfel, ei nu trag alt rod din Preoția lor decât acela pe care l-a cules Iuda din apostolatul său, adică pierzarea lor veșnică.

Prin urmare, numai aceia care, fiind chemați în chip legitim de Dumnezeu, îmbrățișează cariera ecleziastică numai cu

scopul de a lucra pentru slava Sa, numai despre aceia se poate afirma că intră cu adevărat pe poartă în Biserică.

Aceasta nu înseamnă însă că obligația de a-L cinsti pe Dumnezeu în toate lucrurile nu ar fi comună tuturor oamenilor. Într-adevăr, toți au fost creați pentru a-L cinsti și a-L sluji pe Dumnezeu; iar credincioșii mai ales, care au primit harul Botezului, trebuie să împlinească această datorie din toată inima, din tot sufletul și din toate puterile lor. Dar aceia care voiesc să primească sacramentul Ordinului trebuie să-și propună nu numai să caute slava lui Dumnezeu în toate lucrurile, — obligație care le este, desigur, comună cu ceilalți oameni și mai ales cu credincioșii — ci încă și să-I slujească în sfințenie și dreptate, împlinind una sau alta dintre slujirile Bisericii. Într-o armată, toți soldații ascultă de poruncile generalului. Totuși, ei nu au toți aceleași îndatoriri; unul este Căpitan, altul Comandant. Tot astfel, toți credincioșii trebuie să facă toate eforturile pentru a trăi în evlavie și nevinovăție, virtuți care îl cinstesc cu adevărat pe Dumnezeu; și totuși trebuie, de asemenea, ca aceia care sunt angajați în Ordine să exercite anumite funcții și anumite slujiri particulare. Astfel, ei oferă sfintele Taine pentru ei înșiși și pentru întregul popor; ei învață Legea lui Dumnezeu; îi îndeamnă și îi formează pe credincioși să o păzească cu bucurie și râvnă; ei administrează Sacramentele Domnului nostru Isus Hristos, care ne dau harul, îl păstrează și îl sporesc în noi; în sfârșit, pentru a spune totul într-un singur cuvânt, ei trăiesc despărțiți de tot restul

poporului pentru a împlini cea mai mare și mai înaltă dintre toate slujirile.

După ce au fost date aceste explicații, Păstorii vor trece la acelea care se leagă, propriu-zis, de însăși natura Sacramentului, pentru ca credincioșii care doresc să intre în starea ecleziastică să știe bine la ce fel de demnitate sunt chemați și care este întinderea puterii pe care Dumnezeu a dat-o Bisericii Sale și slujitorilor ei.

§ II. — DESPRE PUTEREA ECLEZIASTICĂ

Puterea ecleziastică este dublă; ea se împarte: 1° în putere de Ordin, 2° în putere de Jurisdicție.

Puterea de Ordin are ca obiect Trupul adorabil al Domnului nostru Isus Hristos în Sfânta Euharistie.

Puterea de Jurisdicție se exercită în întregime asupra Trupului Său mistic. Ei îi aparține să guverneze poporul creștin, să-l conducă și să-l călăuzească pe calea fericirii cerești și veșnice.

Puterea de Ordin nu are numai virtutea și proprietatea de a consacra Euharistia; ea pregătește încă și inimile pentru a primi acest Sacrament, le face vrednice de el și, în general, se întinde asupra a tot ceea ce poate avea vreo legătură cu Euharistia.

Sfintele noastre Cărți vorbesc despre această putere în multe locuri. Dar nicăieri ea nu este exprimată mai limpede și mai

explicit decât la Sfântul Matei și la Sfântul Ioan. „După cum Tatăl Meu M-a trimis pe Mine", spune Domnul nostru, „așa vă trimit și Eu pe voi: primiți pe Duhul Sfânt: păcatele vor fi iertate acelora cărora le veți ierta și vor fi ținute acelora cărora le veți ține." În alt loc, El spunea: „Adevărat vă spun: tot ceea ce veți lega pe pământ va fi legat în cer; și tot ceea ce veți dezlega pe pământ va fi dezlegat în cer." Aceste două texte vor putea arunca o lumină foarte mare asupra adevărului pe care îl expunem, dacă Păstorii vor avea grijă să le explice după doctrina și autoritatea sfinților Părinți. Cât de mult întrece o asemenea putere pe aceea care fusese acordată sub legea naturii oamenilor însărcinați cu grija lucrurilor sfinte! Căci epoca ce a precedat Legea scrisă a avut și ea preoția și puterea sa spirituală, fiind sigur că avea și legea sa: lege și preoție atât de nedespărțite, după mărturia Apostolului, încât schimbarea uneia atrage în mod necesar schimbarea celeilalte. Călăuziți de un instinct, sau mai degrabă de o inspirație naturală, oamenii acelui timp simțeau că trebuie să-L cinstească pe Dumnezeu și, printr-o consecință necesară, au trebuit, în fiecare țară, să încredințeze unor persoane alese grija lucrurilor sfinte și a cultului divin: ceea ce constituie de fapt un fel de putere spirituală.

La Iudei s-a văzut, de asemenea, o putere sacerdotală, mult superioară, este adevărat, aceleia cu care erau învestiți preoții sub legea naturii și totuși infinit mai puțin excelentă decât puterea spirituală a Legii Evanghelice; putere cu totul cerească, care întrece chiar și pe aceea a Îngerilor și care, de

altfel, nu vine de la Moise, ci de la Isus Hristos, Preot după rânduiala lui Melchisedec și nu după rânduiala lui Aaron. Da, Domnul nostru Isus Hristos este Acela care, având puterea de a conferi harul și de a ierta păcatele, a lăsat Bisericii Sale aceeași putere, mărginită însă în exercițiul ei și legată de Sacramente.

Pentru exercitarea acestei puteri au fost instituiți și consacrați, prin ceremonii solemne, slujitori deosebiți. Această consacrare a primit numele de sacramentul Ordinului sau de sfântă Hirotonire. Și dacă sfinții Părinți au socotit că trebuie să întrebuințeze această expresie, al cărei sens este foarte întins, aceasta s-a făcut tocmai pentru a face mai bine apreciată demnitatea și excelența slujitorilor lui Dumnezeu.

Într-adevăr, Ordinul, luat acest cuvânt în puterea și accepțiunea sa proprie, este o așezare a lucrurilor superioare și a celor inferioare, dispuse între ele astfel încât una se leagă de cealaltă. Prin urmare, deoarece în această slujire există mai multe trepte și mai multe funcții diferite și deoarece totul este distribuit și rânduit după o ordine determinată, numele de Ordin i-a fost aplicat foarte bine și foarte pe drept.

§ III. — ORDINUL ESTE UN ADEVĂRAT SACRAMENT

Că Ordinul, sau Hirotonirea sacră, este un adevărat Sacrament al Bisericii, sfântul Conciliu din Trento o dovedește prin același raționament pe care l-am întrebuințat deja de mai

multe ori: Sacramentul este semnul unui lucru sfânt; or, ceea ce se face în chip exterior în această consacrare semnifică harul și puterea care sunt acordate celui ce este hirotonit. Este, deci, foarte limpede, din aceasta, că Ordinul este un adevărat Sacrament în toată rigoarea termenului. Astfel, când Episcopul hirotonește un Preot, îi prezintă Potirul cu vin și apă și Patena cu pâinea, spunând: „Primește puterea de a oferi Jertfa" etc... Căci Biserica a învățat întotdeauna că aceste cuvinte, unite cu materia, conferă cu adevărat puterea de a consacra Euharistia și că ele imprimă în suflet un caracter care poartă cu sine harul necesar pentru a împlini în chip vrednic și legitim această slujire. Astfel declară însuși Apostolul: „Îți aduc aminte", spune el lui Timotei, „să înflăcărezi harul lui Dumnezeu care este în tine prin punerea mâinilor mele; căci Dumnezeu nu ne-a dat un duh de frică, ci un duh de putere, de iubire și de înțelepciune."

Astfel, pentru a ne servi de expresiile sfântului Conciliu, exercițiul unei Preoții atât de sublime fiind un lucru cu totul dumnezeiesc, era cu totul potrivit ca, pentru a-i atașa mai multă demnitate și a-i atrage mai multă venerare, să existe în Biserică mai multe feluri de slujitori de ranguri diferite, destinați să-i asiste pe Preoți, fiecare după funcțiile sale proprii. Iată de ce aceste funcții sunt distribuite astfel încât aceia care au primit tonsura clericală să fie ridicați apoi la Ordinele superioare, trecând prin Ordinele inferioare.

Trebuie, așadar, să se învețe — și Biserica Catolică a făcut-o întotdeauna — că aceste Ordine sunt în număr de șapte,

desemnate prin numele de Portar, Lector, Exorcist, Acolit, Subdiacon, Diacon și Preot. Și cu mare înțelepciune au fost stabilite aceste Ordine într-un asemenea număr. Este ușor de dovedit prin diferitele slujiri care sunt necesare pentru a celebra Sfânta Jertfă a Liturghiei și pentru a administra Sfânta Euharistie. Căci pentru aceste două scopuri au fost ele instituite în chip special. Aceste Ordine se împart în majore și minore. Ordinele majore, numite și Ordine sacre, sunt Preoția, Diaconatul și Subdiaconatul. Ordinele minore sunt acelea de Acolit, Exorcist, Lector și Portar. Vom spune câte un cuvânt despre fiecare dintre ele, pentru ca Păstorii să le poată explica, mai ales acelora care, după judecata lor, ar fi chemați să le primească.

§ IV. — DESPRE TONSURĂ

Să vorbim mai întâi despre tonsură, care este ca o pregătire pentru primirea Ordinelor. (Căci astfel trebuie privită). Într-adevăr, omul este pregătit pentru Botez prin exorcisme, pentru Căsătorie prin Logodnă. Tot astfel și aceia cărora li se taie părul, consacrându-i lui Dumnezeu, sunt introduși prin aceasta pe calea sacramentului Ordinului; căci această ceremonie este figura dispozițiilor pe care trebuie să le aibă acela care dorește să se consacre slujirilor sacre.

Numele de Cleric pe care îl primește atunci pentru prima dată vine din faptul că cel tuns începe să-L ia pe Domnul drept partea și moștenirea sa. Astfel, la Evrei, aceia care erau atașați cultului divin nu trebuiau să aibă nicio parte la împărțirea

pământului făgăduit, potrivit chiar poruncii Domnului care le spusese: „Eu sunt partea și moștenirea ta." Și, deși aceste cuvinte se pot aplica tuturor credincioșilor fără excepție, este sigur că ele se potrivesc în mod deosebit acelora care s-au consacrat slujirii lui Dumnezeu.

Părul este tăiat astfel încât tonsura să formeze o coroană, care trebuie păstrată întotdeauna și care trebuie să fie cu atât mai mare cu cât se înaintează în Ordine. Biserica învață că această practică îi vine de la Apostoli; ea este menționată la cei mai vechi și mai însemnați dintre Părinți, precum Sfântul Dionisie Areopagitul, Sfântul Augustin și Sfântul Ieronim.

Se spune chiar că Sfântul Petru, prințul Apostolilor, a fost cel dintâi care a introdus acest obicei, în amintirea coroanei de spini care a fost pusă pe capul Mântuitorului nostru, pentru ca ceea ce servise la umilirea și chinuirea lui Isus Hristos în mâinile celor nelegiuiți să fie pentru Apostoli un semn de onoare și de slavă. Era, în același timp, un mijloc de a le aminti slujitorilor Bisericii că trebuie să se străduiască să-L imite pe Domnul nostru și să-L reprezinte în toate lucrurile.

Unii voiesc ca tonsura să fie semnul demnității regale care pare a fi apanajul rezervat acelora pe care Dumnezeu îi cheamă să-L ia drept moștenire. Căci ceea ce Apostolul Sfântul Petru atribuie întregului popor creștin, când spune: „Voi sunteți seminția aleasă, preoția împărătească, neamul sfânt", se potrivește cu mult mai mult și într-un mod cu totul particular — lucru ușor de înțeles — slujitorilor Sfintei Biserici.

Alții susțin că tonsura sau coroana clericilor este semnul vieții mai desăvârșite pe care ei o mărturisesc. (Figura circulară fiind cea mai desăvârșită dintre toate figurile). În sfârșit, alții socotesc că tonsura înseamnă disprețul față de lucrurile acestei lumi și lepădarea tuturor grijilor pământești, deoarece ea înlătură o parte din păr, care este într-adevăr ceva de prisos în trupul omenesc.

§ V. — DESPRE ORDINELE MINORE

După tonsură, prima treaptă pentru a intra în Ordine este Ordinul Portarilor. Portarul are funcția de a păzi cheile și ușa Bisericii și de a împiedica intrarea acelora care nu sunt vrednici. Altădată, el asista la Sfânta Jertfă a Liturghiei pentru a veghea ca nimeni să nu se apropie prea mult de altar și să nu tulbure pe Preotul ocupat cu celebrarea sfintelor Taine. I se încredința încă și alte însărcinări, după cum se poate vedea din ceremoniile care se păstrează la hirotonirea sa. Episcopul, într-adevăr, ia cheile de pe altar, le pune în mâinile celui pe care îl instituie Portar și îi spune: „Poartă-te ca unul care va da socoteală lui Dumnezeu de lucrurile închise sub aceste chei." În Biserica veche, demnitatea acestui Ordin era foarte mare. Se vede aceasta după obiectele care se păstrau atunci în temple. Portarii uneau sarcina de vistiernic cu aceea de păzitor al tabernacolului și al vaselor sacre. Și astăzi, de altfel, aceste funcții sunt dintre cele mai onorabile în Biserică.

A doua treaptă a Ordinului este aceea de Lector. Funcția Lectorului este de a citi în Biserică, cu glas limpede și distinct,

cărțile Vechiului și Noului Testament și mai ales acelea care se recită în timpul psalmodiei de noapte. Altădată, el era însărcinat și cu învățarea credincioșilor în primele elemente ale Religiei creștine. De aceea, Episcopul, atunci când îl hirotonește, îi înmânează înaintea poporului Cartea în care sunt cuprinse cele ce privesc această slujire și îi spune: „Primește și transmite cuvântul lui Dumnezeu; dacă îți vei împlini cu fidelitate și cu rod slujirea, vei avea parte cu aceia care au vestit cu vrednicie cuvântul dumnezeiesc încă de la început."

Al treilea Ordin este acela al Exorciștilor. Ei au puterea de a invoca numele Domnului asupra acelora care sunt stăpâniți de duhuri necurate. De aceea, Episcopul, hirotonindu-i, le prezintă Cartea în care sunt cuprinse exorcismele și rostește în același timp aceste cuvinte: „Primește această Carte și păstreaz-o în memoria ta și primește puterea de a pune mâinile peste cei energumeni, atât peste cei botezați, cât și peste cei care sunt încă catehumeni."

În sfârșit, al patrulea și ultimul dintre Ordinele minore este acela al Acoliților. Ei îi însoțesc pe slujitorii superiori, Diaconii și Subdiaconii, în slujirea altarului, și au însărcinarea de a-i ajuta. În plus, ei poartă și păzesc lumânări aprinse în timpul Liturghiei, și mai ales în timpul citirii Evangheliei, ceea ce le-a adus și numele de ceroferari; iar iată ritul pe care Episcopul obișnuiește să-l păzească la hirotonirea lor. Mai întâi îi instruiește asupra îndatoririlor slujirii lor, apoi dă fiecăruia dintre ei un sfeșnic aprins, spunând: „Primește acest

sfeșnic cu această lumânare, în numele Domnului, și să știi că ești însărcinat să aprinzi lumânările Bisericii." Apoi le prezintă goale ampulele în care se pune vinul și apa jertfei și adaugă: „Primiți, în numele Domnului, aceste ampule, pentru a sluji apa și vinul necesare Consacrării Euharistiei Domnului nostru."

§ VI. — DESPRE ORDINELE MAJORE

De la Ordinele minore și nesacre despre care tocmai am vorbit, se poate urca în chip legitim și se poate ajunge la Ordinele majore și sacre. La prima treaptă a acestor Ordine se află Subdiaconul, ale cărui funcții, după cum o arată numele, sunt de a-l sluji pe Diacon la altar. El trebuie să pregătească rufele sacre, vasele, pâinea și vinul necesare celebrării Jertfei. Astăzi, el este acela care prezintă apa Episcopului și Preotului, când aceștia își spală mâinile la Liturghie. Tot lui îi revine și citirea Epistolei, care odinioară era citită de Diacon. El asistă la sfintele Taine ca martor și este însărcinat să vegheze ca nimeni să nu vină să-l tulbure pe Celebrant.

Aceste diferite funcții care aparțin Subdiaconului sunt toate indicate în ceremoniile sacramentale ale hirotonirii sale. Mai întâi, Episcopul îl avertizează că Subdiaconatului îi este impusă castitatea perpetuă; el declară că nimeni nu trebuie admis la acest Ordin fără a avea voința sinceră de a se supune obligației Celibatului; apoi, după ce a recitat solemn Litania Sfinților, el enumeră și expune obligațiile și sarcinile Subdiaconului.

Apoi, fiecare dintre Ordinanzi primește din mâinile Episcopului Potirul și Patena; iar pentru a-i face să înțeleagă că Subdiaconul trebuie să-l slujească pe Diacon, Arhidiaconul îi face să atingă ampulele pline cu vin și apă, un lighean cu un ștergar pentru ștergerea mâinilor. În același timp, Episcopul rostește aceste cuvinte: „Vedeți ce slujire vă este încredințată. Vă conjur să vă arătați vrednici de a plăcea lui Dumnezeu."

Se adaugă încă și alte rugăciuni. Și, în sfârșit, după ce Episcopul l-a îmbrăcat pe Subdiacon cu ornamentele sacre, pentru fiecare dintre acestea existând cuvinte și ceremonii particulare, îi dă Cartea Epistolelor, spunând: „Primește Cartea Epistolelor, împreună cu puterea de a le citi în sfânta Biserică a lui Dumnezeu, atât pentru cei vii, cât și pentru cei morți."

Al doilea dintre Ordinele sacre este Diaconatul, ale cărui funcții sunt mult mai întinse și au fost întotdeauna socotite mult mai sfinte. Diaconul trebuie să fie întotdeauna alături de Episcop; să-i păzească persoana în timp ce predică; să-l slujească, pe el și pe Preot, atât în celebrarea jertfei, cât și în administrarea Sacramentelor, și, în plus, să citească Evanghelia la Liturghie. Odinioară, el îi avertiza din când în când pe Credincioși să fie atenți la sfintele Taine. El distribuia, de asemenea, Sângele Domnului în Bisericile în care Creștinii aveau obiceiul de a primi Euharistia sub cele două specii. Totodată, administrarea bunurilor ecleziastice îi era încredințată și el trebuia să dea fiecăruia ceea ce îi era necesar pentru întreținere. Tot Diaconului îi revine, ca un fel de ochi al Episcopului, să vadă cine sunt aceia care, la timpurile

rânduite, merg la Jertfe și la Predici și cine lipsește de la ele; apoi trebuie să dea seamă Episcopului, pentru ca acesta să poată îndemna, avertiza, mustra, dojeni, fie în particular, fie în public, după cum va judeca mai folositor și mai potrivit.

Diaconul citește, de asemenea, numele Catehumenilor și îi prezintă Episcopului pe aceia care trebuie să fie admiși la sacramentul Ordinului. În sfârșit, în lipsa Episcopului și a Preotului, el poate încă explica Evanghelia, dar nu de la amvon, pentru ca să se înțeleagă bine că această funcție nu aparține propriu-zis slujirii sale.

Trebuie, de altfel, să se ia cele mai mari precauții pentru a nu ridica pe cei nevrednici la această treaptă a Ordinului. Sfântul Paul ne arată aceasta în Epistola sa către Timotei, expunându-i care trebuie să fie moravurile, virtutea și integritatea Diaconului. O vedem și din riturile și ceremoniile solemne care se practică la hirotonirea lui. Rugăciunile Episcopului sunt mai lungi și mai auguste decât pentru hirotonirea Subdiaconului. El adaugă pentru acesta noi ornamente sacre. Îi impune mâinile, după cum citim că au făcut Apostolii, instituind pe primii Diaconi. În sfârșit, îi înmânează Cartea Evangheliilor, spunând: „Primește, în numele Domnului, puterea de a citi Evanghelia în Biserica lui Dumnezeu, pentru cei vii și pentru cei morți."

§ VII. — DESPRE PREOȚIE

Al treilea și cel mai înalt dintre Ordinele sacre este Preoția. Cei care sunt învestiți cu ea sunt desemnați în mod obișnuit sub două nume distincte de către Părinții primelor veacuri. Uneori sunt numiți Preoți, dintr-un cuvânt grec care înseamnă bătrâni; și aceasta nu numai din pricina maturității vârstei, atât de necesară pentru acest Ordin, ci mult mai mult încă din pricina științei, prudenței și gravității moravurilor lor. Căci este scris: „Bătrânețea vrednică de cinstire nu este aceea care se numără prin numărul anilor și lungimea timpului; prudența este bătrânețea omului, iar viața fără pată este o viață îndelungată."

Alteori sunt numiți Sacerdotes, cuvânt latin care înseamnă fie că sunt consacrați lui Dumnezeu, fie că administrează Sacramentele și sunt însărcinați cu toate lucrurile sacre și dumnezeiești.

Dar, deoarece Sfintele Scripturi disting două Preoții, una interioară și alta exterioară, este necesar să le caracterizăm pe amândouă, pentru ca Păstorii să poată explica despre care Preoție este aici vorba.

Astfel, când se spune despre Credincioșii curățiți prin apa Botezului că sunt preoți, se vorbește despre o Preoție interioară. În același sens, toți cei drepți sunt preoți, aceia care au Duhul lui Dumnezeu în ei și care au devenit, printr-o binefacere a Harului, mădulare vii ale suveranului Preot, care este Domnul nostru Isus Hristos. Într-adevăr, ei jertfesc lui Dumnezeu, pe altarul inimii lor, ostii spirituale, ori de câte

ori, luminați de Credință și aprinși de Caritate, fac fapte bune și cinstite, pe care le raportează la slava lui Dumnezeu. De aceea citim în Apocalipsă: „Isus Hristos ne-a spălat de păcatele noastre în Sângele Său și ne-a făcut regi și preoți pentru Dumnezeu, Tatăl Său." Tot aceasta l-a făcut pe prințul Apostolilor să spună: „Sunteți așezați pe El ca niște pietre vii, pentru a forma o zidire spirituală și o Preoție sfântă, ca să oferiți lui Dumnezeu jertfe spirituale care să-I fie plăcute prin Isus Hristos." Tot pentru acest motiv Apostolul ne îndeamnă „să oferim lui Dumnezeu trupurile noastre ca o ostie vie, sfântă și plăcută ochilor Săi, și să-I aducem un cult spiritual." În sfârșit, cu mult timp înainte, David spusese: „Jertfa pe care Dumnezeu o cere este un suflet zdrobit de durere; o inimă căită și smerită, Dumnezeule, Tu nu o vei disprețui." Toate acestea se raportează, în chip vădit, la Preoția interioară.

Cât despre Preoția exterioară, ea nu aparține tuturor Credincioșilor, ci numai anumitor bărbați care au primit impunerea mâinilor în chip legitim; care au fost hirotoniți și consacrați lui Dumnezeu prin ceremoniile solemne ale Sfintei Biserici și care, prin aceasta, se află dăruiți unei slujiri sacre și de o natură cu totul particulară.

Această distincție a celor două Preoții se poate observa deja în Legea veche. David, după cum tocmai am arătat, a vorbit despre Preoția interioară. Pe de altă parte, nimeni nu ignoră câte rânduieli a făcut Domnul privitoare la Preoția exterioară, prin slujirea lui Moise și a lui Aaron. Mai mult, El a atașat slujirii templului întregul trib al lui Levi și a interzis prin Lege

admiterea la aceste funcții sacre a oricărui om dintr-un alt trib. Astfel, regele Ozia, uzurpând slujirea sacerdotală, a fost lovit de lepră de către Domnul, ca pedeapsă pentru temeritatea și sacrilegiul său. Și, deoarece descoperim în Legea Evanghelică aceeași distincție a unei duble Preoții, este important să-i avertizăm pe Credincioși că aici este vorba despre Preoția exterioară, conferită numai anumitor bărbați. Ea singură, într-adevăr, aparține sacramentului Ordinului.

§ VIII. — TREPTELE ȘI FUNCȚIILE PREOȚIEI

Funcțiile Preotului sunt de a oferi lui Dumnezeu Sfânta Jertfă a Liturghiei și de a administra Sacramentele Bisericii. Acest lucru este ușor de văzut chiar din ceremoniile hirotonirii sale.

Mai întâi, când Episcopul hirotonește un Preot, îi impune mâinile, precum și toți ceilalți preoți care sunt prezenți la ceremonie.

Apoi îi pune pe umeri o stolă, pe care o aduce și o așază pe pieptul lui în formă de cruce, pentru a-l face să înțeleagă că este învestit cu Puterea de sus, cu care va putea purta Crucea lui Isus Hristos și jugul, plin de dulceață, al Legii divine, precum și să învețe această Lege nu numai prin cuvintele sale, ci încă și prin exemplul unei vieți foarte sfinte și foarte curate.

După aceea, face asupra mâinilor lui Ungerea cu Uleiul sfânt; apoi îi înmânează Potirul cu vin și Patena cu o ostie, spunând: „Primește puterea de a oferi lui Dumnezeu Jertfa și de a

celebra Liturghia atât pentru cei vii, cât și pentru cei morți." Aceste ceremonii și aceste cuvinte îl fac pe Preot interpretul și mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: ceea ce este funcția sa principală.

În sfârșit, Episcopul își impune a doua oară mâinile asupra capului său, spunându-i: „Primește pe Duhul Sfânt; păcatele vor fi iertate acelora cărora le vei ierta și vor fi ținute acelora cărora le vei ține." Prin aceasta îi comunică puterea dumnezeiască de a ierta și de a ține păcatele, pe care Domnul nostru a dat-o Apostolilor Săi.

Acestea sunt funcțiile proprii și principalele apanaje ale Ordinului sacerdotal. Acest Ordin este unul în sine. Totuși, această unitate nu exclude diferite trepte de demnitate și de putere.

Prima dintre aceste trepte este aceea a Preoției propriu-zise. Tocmai am vorbit despre ea.

A doua este aceea a Episcopatului. Episcopii sunt așezați în fruntea Diecezelor, pentru a guverna nu numai pe ceilalți slujitori ai Bisericii, ci și poporul credincios, și pentru a se ocupa de mântuirea lor cu o vigilență și o grijă extreme. Aceasta i-a făcut să fie numiți adesea în Scriptură Păstorii oilor; iar Sfântul Paul le-a trasat îndatoririle și funcțiile în acel discurs pe care l-a adresat Efesenilor și pe care îl citim în Faptele Apostolilor. Sfântul Petru însuși a dat, de asemenea, o regulă cu totul dumnezeiască pentru exercitarea slujirii

episcopale; iar dacă Episcopii se străduiesc să-și conformeze purtarea cu ea, este cu neputință să nu fie buni Păstori și să nu fie socotiți ca atare.

Episcopii se mai numesc și Pontifi. Acest nume vine de la păgâni. Așa îi numeau ei pe cei dintâi dintre preoții lor.

A treia treaptă este aceea a Arhiepiscopilor. Ei sunt în fruntea unui anumit număr de Episcopi. Ei poartă și numele de Mitropoliți, deoarece cetățile ale căror Episcopi sunt sunt socotite ca mamele provinciei. Demnitatea lor este mai înaltă și puterea lor mai întinsă decât aceea a Episcopilor, deși hirotonirea lor este absolut aceeași.

În al patrulea rând vin Patriarhii, adică cei dintâi și cei mai înalți dintre Părinți. Odinioară, în afară de Pontiful Romei, nu se numărau decât patru Patriarhi în Biserica universală. Dar ei nu erau toți egali în demnitate. Cel al Constantinopolului, deși nu obținuse această onoare decât după toți ceilalți, avea primul rang, din cauza măreției Capitalei imperiului. Al doilea era cel al Alexandriei, a cărei Biserică fusese întemeiată de Sfântul Marcu Evanghelistul, din porunca prințului Apostolilor. Al treilea era cel al Antiohiei, unde Sfântul Petru își stabilise primul scaun. În sfârșit, al patrulea era cel al Ierusalimului, a cărui Biserică fusese cârmuită mai întâi de Sfântul Iacob, fratele Domnului.

Dar, mai presus de toți, Biserica Catolică l-a așezat întotdeauna pe Pontiful Roman, pe care Sfântul Chiril al

Alexandriei, la Conciliul din Efes, îl numea Părintele și Patriarhul întregului univers. Într-adevăr, el șade pe scaunul Sfântului Petru, pe care este sigur că prințul Apostolilor a rămas până la sfârșitul vieții sale. Și pentru acest motiv Biserica recunoaște în el Primatul de onoare și universalitatea Jurisdicției pe care le ține nu de la decretele Conciliilor sau de la alte constituții omenești, ci de la Dumnezeu Însuși. El este Părintele și Călăuza tuturor Credincioșilor, a tuturor Episcopilor și a tuturor celorlalți Prelați, oricare ar fi demnitățile și funcțiile lor. Și în această calitate, ca succesor al Sfântului Petru, ca Vicar legitim și adevărat al Domnului nostru Isus Hristos, el guvernează întreaga Biserică.

Păstorii se vor folosi de această expunere pentru a-i învăța pe Credincioși care sunt principalele îndatoriri și principalele atribuții ale diferitelor Ordine ecleziastice. Și, de asemenea, care este adevăratul lor Ministru.

Acest Ministru este Episcopul. Căci este sigur că numai lui îi aparține să confere sfintele Ordine. Aceasta se dovedește în modul cel mai ușor și cel mai necontestat prin autoritatea Sfintei Scripturi, prin Tradiție, prin Sfinții Părinți, prin hotărârile Conciliilor și prin uzul și obiceiul Bisericii. Este adevărat că unii Abați, în mănăstirile lor, au fost autorizați uneori să confere ordinele minore, cu excluderea Ordinelor sacre. Dar această funcție nu este mai puțin rezervată în mod absolut Episcopului, care, de altfel, singur poate conferi Ordinele majore sau sacre. Pentru a hirotoni Subdiaconi, Diaconi și Preoți, un singur Episcop este de ajuns; dar pentru

a consacra Episcopi, o tradiție apostolică, păstrată întotdeauna în Biserică, cere să fie trei.

§ IX. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU ORDINE

Ne rămâne acum să vorbim despre aceia care sunt apți să primească sacramentul Ordinului și în mod special Preoția, precum și despre dispozițiile care trebuie cerute de la ei. Ceea ce vom spune despre aceste dispoziții va fi de ajuns pentru a înțelege cu ușurință pe acelea pe care le cer celelalte Ordine, fiecare după rangul și demnitatea sa. Or, ceea ce ne arată cât de multe precauții trebuie luate pentru administrarea Hirotonirii este faptul că toate celelalte Sacramente dau acelora care le primesc Haruri de sfințire și de folos personal, pe când aceia care sunt inițiați în Ordinele sacre participă la Harul ceresc pentru ca slujirea lor să folosească mântuirii Bisericii și a tuturor oamenilor.

Pentru aceasta au existat în toate timpurile în Biserică zile special rânduite pentru Hirotoniri și chiar, după un uz străvechi, posturi solemne legate de acele zile. S-a voit ca prin aceasta Credincioșii să fie îndemnați să ceară de la Dumnezeu, prin rugăciuni sfinte și fierbinți, slujitori sacri capabili să exercite cu vrednicie și spre binele Bisericii puterea pe care o dă o slujire atât de sublimă.

Prima calitate cerută la cel care aspiră la Preoție este curăția vieții și a moravurilor. Într-adevăr, acela care s-ar face

hirotonit sau numai s-ar lăsa hirotonit în stare de păcat de moarte s-ar face vinovat de o crimă nouă și foarte gravă. Dar, în plus, Preotul este obligat să dea altora exemplul unei vieți virtuoase și nevinovate. Păstorii vor avea deci grijă să facă cunoscute regulile pe care Sfântul Paul le prescria în această privință lui Tit și lui Timotei. Ei vor învăța în același timp că defectele trupești care excludeau de la slujirea Altarelor, după prescripțiile Domnului în Legea veche, trebuie înțelese, în Legea Evanghelică, despre viciile sufletului. De aceea, acest sfânt obicei s-a stabilit în Biserică: de a nu admite la Ordinele sacre decât pe aceia care, mai înainte, își curățâ cu grijă conștiința în sacramentul Pocăinței.

În al doilea rând, Preotul este obligat nu numai să cunoască ceea ce privește folosirea și administrarea Sacramentelor, ci și să fie destul de versat în știința Sfintelor Scripturi, pentru a putea învăța poporul Tainele Credinței creștine împreună cu poruncile Legii divine, a-l îndemna la Evlavie și la Virtute, a-l retrage și a-l îndepărta de viciu. Căci Preotul are două mari îndatoriri de împlinit: una de a produce și administra Sacramentele, cealaltă de a-i învăța pe Credincioșii încredințați grijii sale lucrurile și regulile de purtare necesare mântuirii. Așa cere Prorocul Maleahi: „Buzele Preotului", spune el, „vor fi păstrătoare ale științei; din gura lui se va aștepta explicarea Legii, pentru că el este îngerul Domnului oștirilor."

Pentru a împlini prima dintre aceste îndatoriri, nu este nevoie, este adevărat, de o știință extraordinară; dar, pe de altă parte, o

știință comună nu este de ajuns pentru a se achita cum se cuvine de cea de-a doua. Totuși, nu se cere în mod egal tuturor Preoților să cunoască ultimul cuvânt asupra punctelor celor mai obscure. Este de ajuns ca fiecare să cunoască ceea ce este indispensabil pentru exercitarea sarcinii și slujirii sale. Sfintele Ordine nu trebuie conferite copiilor, nici freneticiilor, nici celor lipsiți de minte, fiindcă toți sunt privați de uzul rațiunii. Totuși, dacă ar ajunge să le primească, ar primi și caracterul lor, care ar rămâne imprimat în ei.

Cât despre vârsta precisă care trebuie avută pentru a se apropia de fiecare dintre aceste Ordine, trimitem la decretele sfântului Conciliu din Trento.

Nu sunt hirotoniți nici sclavii, căci nu pot fi închinați slujirii divine aceia care nu-și aparțin și care sunt în puterea altuia; nici ucigașii și oamenii de sânge, Legea Bisericii îi respinge și îi declară iregulari; nici aceia ai căror părinți nu au fost căsătoriți după legile Bisericii; se cuvine ca aceia care sunt atașați slujirii divine să nu aibă în ei nimic care i-ar putea expune în vreun fel desconsiderării și disprețului public.

În sfârșit, nu sunt hirotoniți nici cei schilodiți, nici aceia care au vreo diformitate trupească însemnată. O urâțenie și o infirmitate de această natură au, una, ceva șocant, iar cealaltă, ceva stânjenitor în administrarea Sacramentelor.

§ X. — DESPRE EFECTELE ORDINULUI

După ce au fost date aceste explicații, Păstorii nu mai au decât să facă cunoscute efectele acestui Sacrament. Or, este sigur că Ordinul, deși destinat direct, după cum am spus, binelui și folosului Bisericii, produce totuși în sufletul celui care îl primește Harul sfințirii, care îl face potrivit și capabil să-și împlinească funcțiile și să administreze Sacramentele în mod cuvenit, după cum harul Botezului îl face potrivit să primească toate celelalte Sacramente.

Mai este încă un alt Har pe care Ordinul îl conferă: o putere particulară în raport cu preasfântul sacrament al Euharistiei; putere deplină și desăvârșită în Preot, fiindcă el singur poate consacra Trupul și Sângele Domnului nostru Isus Hristos; dar mai mare sau mai mică în Ordinele inferioare, după cum slujirea lor îi apropie mai mult sau mai puțin de sacramentul Altarului. Acest har este numit caracter spiritual, fiindcă este ca un semn imprimat în sufletul celor care au fost hirotoniți, care servește la a-i distinge de simplii Credincioși și care îi consacră slujirii divine. Acest Har îl avea, fără îndoială, în vedere Apostolul când îi scria lui Timotei: „Nu neglija Harul care este în tine, care ți-a fost dat după o revelație profetică, prin impunerea mâinilor Preoților"; și încă: „Îți aduc aminte să înflăcărezi Harul lui Dumnezeu care este în tine prin impunerea mâinilor mele."

Am spus destul despre sacramentul Ordinului, nevoind să prezentăm aici decât punctele principale ale doctrinei care se raportează la el și să oferim Păstorilor un mijloc de a-i instrui

pe Credincioşi în această privinţă, formându-i la Evlavia creştină.

Capitolul al douăzeci și șaptelea — Despre sacramentul Căsătoriei

Dacă este adevărat că Păstorii nu trebuie să-și propună decât fericirea și desăvârșirea Credincioșilor, dorința lor cea mai arzătoare pentru ei ar trebui să fie aceea a Apostolului scriind Corintenilor: „Aș voi ca toți oamenii să fie ca mine", adică aș voi să-i văd trăind întotdeauna curați. Într-adevăr, nu există fericire mai mare în această lume decât aceea de a avea sufletul liniștit, desprins de grijile și preocupările acestei lumi, în pace din partea concupiscenței și a poftelor vinovate, ocupat numai cu evlavia și cu meditația lucrurilor cerești.

Dar, spune același Apostol: „Fiecare a primit de la Dumnezeu un dar particular, unul într-un fel, altul în alt fel." De altfel, Căsătoria posedă haruri și bunuri cu totul cerești; ea a devenit unul dintre cele șapte Sacramente ale Bisericii Catolice; Domnul nostru a voit într-o zi să cinstească prin prezența Sa solemnitatea nunții. Toate aceste motive ne dovedesc îndeajuns că Păstorii trebuie să-i instruiască pe Credincioși

asupra acestei materii, mai ales văzându-i pe Sfântul Paul și pe Prințul Apostolilor consemnând cu cea mai mare grijă, în mai multe locuri ale scrierilor lor, ceea ce privește nu numai demnitatea, ci și îndatoririle Căsătoriei. Inspirați amândoi de Duhul Sfânt, ei înțelegeau foarte bine imensele avantaje care s-ar revărsa asupra societății creștine dacă Credincioșii ar cunoaște și ar păstra fără pată sfințenia acestei stări, după cum puteau prevedea și cât de funeste ar fi pentru Biserică ignoranța și greșelile în această privință și cât de mari calamități ar atrage asupra ei.

§ I. — CE ESTE CĂSĂTORIA

Să vorbim mai întâi despre natura și proprietățile Căsătoriei. Viciul se ascunde adesea sub aparențele virtuții și este de temut ca nu cumva Credincioșii, înșelați de o falsă aparență de Căsătorie, să trăiască în păcat, urmând pornirea capriciilor lor. Dar, pentru a da aceste explicații, trebuie să vedem mai întâi ce înseamnă acest cuvânt: Căsătorie.

Căsătoria se numește în latină *matrimonium*, de la cuvântul *mater*, mamă, fiindcă femeia se căsătorește mai ales pentru a deveni mamă; sau de la aceste două cuvinte: *matris munus*, funcția mamei, fiindcă, din pricina maternității, ea trebuie să poarte cele mai grele sarcini pe care i le impun copiii.

Ea se mai numește și *conjugium*, unire conjugală, de la un cuvânt latin care înseamnă: a pune sub jug, fiindcă același jug îi leagă între ei pe femeia și pe bărbatul legitimi.

În sfârșit, se mai numește și *nuptiae*, nuntă, ceea ce înseamnă a acoperi cu văl, fie pentru că tinerele fete, căsătorindu-se, se acopereau cu văl din modestie, după cum spune Sfântul Ambrozie; fie pentru a arăta prin aceasta ascultarea și supunerea pe care femeia o datorează soțului.

Iată acum definiția obișnuită pe care Teologii ne-o dau: Căsătoria este unirea conjugală a bărbatului și a femeii, contractată după Legile Bisericii și constituind o comunitate de viață inseparabilă.

Pentru a înțelege bine toate părțile acestei definiții, trebuie remarcat că, dacă într-o Căsătorie desăvârșită se găsește mai întâi consimțământul interior al persoanelor, apoi un pact sau convenție exterioară exprimată prin cuvinte, apoi obligația și legătura care se nasc din convenție și, în sfârșit, raporturile Soților care desăvârșesc Căsătoria, nimic din toate acestea totuși nu cuprinde natura și esența ei, afară de această obligație, această legătură care este indicată în cuvântul unire.

Se adaugă cuvântul conjugală, deoarece celelalte contracte sau convenții prin care bărbatul și femeia se obligă să-și dea unul altuia ajutor reciproc, prin bani sau altfel, nu au nimic comun cu Căsătoria.

Aceste cuvinte care urmează, contractată după legi, sau între persoane legitime, ne arată că există persoane cărora legile le interzic în mod absolut Căsătoria și care, prin urmare, nu pot contracta în mod valid această specie de unire; iar aceea pe

care ar încerca să o facă ar fi nulă. Astfel, de pildă, Căsătoria nu poate fi contractată nici legitim, nici valid între persoane înrudite până la al patrulea grad, nici între acelea care nu ar avea vârsta fixată de legile care reglementează această materie și care trebuie întotdeauna păzite cu fidelitate.

În sfârșit, am spus că Căsătoria îi obligă pe bărbat și pe femeie să trăiască într-o comunitate inseparabilă, deoarece legătura pe care ea o stabilește între ei este absolut indisolubilă.

De unde urmează în mod necesar că însăși esența Căsătoriei se află în această legătură despre care vorbim. Și dacă unii teologi, și nu dintre cei mai mici, par să o facă să constea în consimțământ, atunci când spun că unirea conjugală este consimțământul bărbatului și al femeii, aceasta trebuie înțeleasă în sensul că acest consimțământ este cauza eficientă a Căsătoriei. Așa au învățat Părinții Conciliului din Florența. Și, într-adevăr, nu există nici obligație, nici legătură posibile fără consimțământ și fără pact.

Dar este esențial ca acest consimțământ să fie exprimat prin cuvinte care arată timpul prezent. Căsătoria nu este o simplă donație, ci un pact reciproc; prin urmare, consimțământul unuia singur nu ar putea fi de ajuns pentru a o forma, ci este necesar consimțământul celor două părți. Or, este limpede că vorbirea este necesară pentru a manifesta consimțământul reciproc al inimilor.

Dacă Căsătoria ar putea exista printr-un consimțământ pur interior și fără niciun semn sensibil, ar urma, de pildă, că dacă două persoane locuind în țări foarte îndepărtate și foarte diferite ar ajunge să aibă voința de a se căsători, ar exista între ele cu adevărat Căsătorie din acel moment, și Căsătorie reală și solidă, chiar înainte de a-și fi făcut cunoscută reciproc voința, prin scrisoare sau altfel. Ceea ce este contrar rațiunii, obiceiului și rânduielilor Bisericii.

Dar, în plus, este necesar ca acest consimțământ reciproc să fie dat în termeni care indică prezentul. Cuvintele care ar marca viitorul ar promite doar Căsătoria, dar nu ar forma-o. De altfel, ceea ce este viitor nu există încă; iar ceea ce nu există încă trebuie socotit ca având puțină sau nicio consistență și stabilitate. De aceea, acela care doar a făgăduit să ia de soție o femeie nu a dobândit încă față de ea drepturile Căsătoriei, deoarece ceea ce a făgăduit nu este executat. Totuși, el trebuie să-și țină cuvântul; altfel ar săvârși crima sperjurului.

Cât despre acela pe care pactul Căsătoriei l-a unit o dată cu o altă persoană, el nu mai poate, după aceea, nici schimba, nici invalida, nici anula această alianță, chiar dacă s-ar căi că a contractat-o. Obligația Căsătoriei nu este deci o simplă promisiune; este o cedare adevărată pe care bărbatul și femeia și-o fac reciproc de ei înșiși; și, prin urmare, ea trebuie să fie în mod necesar formulată prin cuvinte care indică prezentul, cuvinte al căror efect subzistă apoi în mod permanent, fiindcă ele îi țin pe Soț și pe Soție înlănțuiți într-o legătură indisolubilă. Totuși, aceste cuvinte pot fi înlocuite prin semne

și mișcări care ar exprima limpede consimțământul interior. Chiar și tăcerea ar fi de ajuns dacă, de pildă, o tânără fată nu ar răspunde din modestie, iar părinții ei ar vorbi pentru ea în prezența ei.

Păstorii îi vor învăța deci pe Credincioși, după cele ce tocmai am spus, că Căsătoria constă în mod esențial în obligația sau legătura care îi unește pe Soți; că acest consimțământ, exprimat după cum am spus, este de ajuns pentru a produce o Căsătorie adevărată și că nu este necesar pentru aceasta ca Căsătoria să fie împlinită prin fapt. Înainte de păcatul lor, primii noștri părinți erau cu siguranță uniți printr-o Căsătorie reală, și totuși această Căsătorie nu primise împlinirea ei. Aceasta este învățătura formală a Sfinților Părinți. De aceea, ei nu ezită să spună că Căsătoria constă nu în uz, ci în consimțământ. Așa repetă, între alții, Sfântul Ambrozie în Cartea despre Fecioare.

După aceste explicații, va trebui să se remarce că Căsătoria are un dublu caracter: ea poate fi considerată ca o unire naturală, căci nu este o invenție a oamenilor, ci o instituție a naturii, sau ca un Sacrament, a cărui virtute este superioară lucrurilor pur naturale. Și, deoarece harul desăvârșește natura și, după mărturia Apostolului, „spiritualul nu precede ceea ce este animal, ci vine numai după aceea", ordinea logică cere să tratăm mai întâi despre Căsătorie în măsura în care este întemeiată pe natură și produce obligații naturale. Vom expune apoi ce este ea ca Sacrament.

§ II. — DESPRE CĂSĂTORIE CONSIDERATĂ ÎN RAPORT CU NATURA

Credincioșii trebuie să știe mai întâi că Căsătoria a fost instituită de Dumnezeu. Într-adevăr, citim în Geneză: „Dumnezeu i-a creat pe bărbat și pe femeie. I-a binecuvântat și le-a zis: creșteți și vă înmulțiți.” Și încă: „Nu este bine ca omul să fie singur; să-i facem un ajutor asemenea lui.” Apoi, puțin mai departe: „Nu se găsea pentru Adam ajutor care să fie asemenea lui. Domnul a trimis asupra lui un somn dulce și, pe când dormea, i-a scos o coastă și a pus carne în locul ei; iar din coasta pe care tocmai o luase din Adam, a format femeia, pe care i-a prezentat-o; iar Adam, văzând-o, a strigat: aceasta este os din oasele mele și carne din carnea mea. Ea va fi numită cu un nume luat de la bărbat, fiindcă a fost luată din bărbat. De aceea omul va părăsi pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și cei doi vor fi într-un singur trup.”

Aceste cuvinte, după însăși mărturia Mântuitorului nostru la Sfântul Matei, dovedesc că Dumnezeu Însuși este Autorul Căsătoriei. Și nu numai că Dumnezeu este Autorul Căsătoriei, ci încă, după cum învață Conciliul din Trento, El a voit ca această unire să aibă o legătură perpetuă și indisolubilă. „Ceea ce Dumnezeu a unit”, spune Mântuitorul Însuși, „omul să nu despartă!” Deși indisolubilitatea se potrivește desăvârșit Căsătoriei ca lucrare a naturii, ea o datorează mai ales titlului său de Sacrament. Tot acest titlu este acela care ridică la înalta lor desăvârșire toate proprietățile ei naturale. Totuși, educarea

copiilor și celelalte scopuri ale Căsătoriei se împotrivesc desfacerii legăturii care o constituie.

Cât despre aceste cuvinte ale Domnului: „Creșteți și vă înmulțiți", ele au ca scop să facă cunoscută cauza instituirii Căsătoriei, iar nu să impună tuturor obligația ei. Neamul omenesc fiind înmulțit precum este, nu numai că nimeni nu este ținut prin vreo lege să se căsătorească, ci încă fecioria este înalt celebrată și sfătuită în Sfintele noastre Cărți, ca superioară stării Căsătoriei, adică mai desăvârșită și mai sfântă. Astfel a învățat Însuși Domnul nostru Isus Hristos prin aceste cuvinte: „Cine poate înțelege, să înțeleagă." Iar Sfântul Paul a spus după El: „Nu am primit poruncă de la Domnul cu privire la fecioare; dar iată sfatul pe care îl dau, ca unul care am primit de la Dumnezeu harul de a fi slujitorul Său credincios."

§ III. — DESPRE MOTIVELE ȘI SCOPURILE CĂSĂTORIEI

Acum trebuie să expunem motivele care trebuie să-i determine pe bărbat și pe femeie să se căsătorească.

Primul este instinctul natural, care poartă cele două sexe să se unească, în nădejdea de a se ajuta reciproc și de a afla în această reciprocitate a ajutorului mai multe puteri pentru a suporta neplăcerile vieții și neputințele bătrâneții.

Al doilea este dorința de a avea copii, mai puțin, este adevărat, pentru a lăsa moștenitori ai bunurilor și bogățiilor sale, cât

pentru a da lui Dumnezeu slujitori credincioși și fideli. Aceasta era, înainte de toate, intenția sfinților Patriarhi ai Legii vechi atunci când își luau soții. Sfintele noastre Cărți nu ne lasă nicio îndoială asupra acestui punct. Și de aceea Îngerul Rafael, învățându-l pe Tobie mijlocul de a se apăra împotriva violențelor demonului, îi spunea: „Îți voi arăta cine sunt aceia asupra cărora demonul are putere. Sunt aceia care intră în căsătorie fără să se gândească la Dumnezeu și la iubirea Sa, numai pentru a-și satisface patimile, ca niște animale fără rațiune. Demonul este atotputernic împotriva lor." — Apoi Îngerul adăuga: „Dar tu vei lua această tânără fată cu frica Domnului, în dorința de a avea copii, iar nu de a-ți satisface patimile, pentru ca să dobândești în copiii tăi binecuvântarea făgăduită seminției lui Abraham."

Și acesta este, într-adevăr, scopul adevărat pentru care Dumnezeu a instituit Căsătoria la început. De aceea, aceia care se opun în mod voit acestui scop al Căsătoriei săvârșesc o greșeală foarte gravă; el a fost voit și rânduit de Dumnezeu, care unește în chip inseparabil drepturile și datoriile.

La aceste două prime motive, un al treilea s-a adăugat după păcatul primului om, după ce acesta a pierdut nevinovăția în care fusese creat și după ce concupiscența a început să se răzvrătească împotriva dreptei rațiuni. De atunci, cel care are conștiința slăbiciunii sale și care nu voiește să lupte împotriva răzvrătirilor trupului trebuie să afle în Căsătorie un ajutor pentru mântuirea sa. Și aceasta l-a făcut pe Apostol să spună: „De teama păcatului, fiecare bărbat să trăiască împreună cu

femeia sa, și fiecare femeie împreună cu bărbatul său." Apoi, după ce a spus „că este bine să nu se uzeze întotdeauna de toate drepturile, pentru a se consacra mai liber datoriei rugăciunii", el adaugă încă „că Soții nu trebuie să înceteze, în viața lor comună, să-și dea unul altuia sprijin reciproc împotriva ispitelor și a slăbiciunii de aici de jos."

Iată deci motivele care trebuie, unul sau altul, să-i determine pe aceia care voiesc să contracteze Căsătoria în chip sfânt și evlavios, după cum se cuvine copiilor Sfinților. Dar dacă unii ar fi purtați de alte cauze să se căsătorească și dacă, în alegerea unei soții, ar avea în vedere mai ales speranța de a lăsa moștenitori, sau încă bogățiile, frumusețea, strălucirea nașterii, asemănarea caracterelor, asemenea motive nu ar fi pentru aceasta vrednice de osândă, fiindcă nu sunt contrare sfinției Căsătoriei. Astfel, Sfânta Scriptură nu ne spune că patriarhul Iacob ar fi fost vinovat pentru că a preferat-o pe Rahela Liei, din pricina frumuseții ei.

§ IV. — DESPRE SACRAMENTUL CĂSĂTORIEI

După ce s-a explicat ceea ce privește Căsătoria considerată ca unire naturală, trebuie acum să fie studiată ca Sacrament și să se arate că, sub acest raport, ea este mult mai excelentă și tinde spre un scop mult mai înalt. Scopul Căsătoriei, ca unire naturală, este propagarea neamului omenesc. Dumnezeu o voise astfel de la început; dar apoi Căsătoria a fost ridicată la demnitatea de Sacrament, pentru ca din ea să iasă un popor născut și format pentru cultul și religia adevăratului

Dumnezeu și a lui Isus Hristos, Mântuitorul nostru. De aceea această sfântă unire a bărbatului și a femeii este dată de Însuși Domnul nostru Isus Hristos ca semnul vizibil al acelei uniri atât de strânse care există între El și Biserica Sa și al imensei Caritați pe care o are pentru noi. Astfel a simbolizat El dumnezeirea unui atât de mare mister.

Și, într-adevăr, această alegere era cu totul potrivită, deoarece, dintre toate legăturile care îi înlănțuie pe oameni între ei și îi apropie unii de alții, nu există niciuna mai strânsă decât Căsătoria; Soțul și Soția sunt legați unul de altul prin cea mai mare caritate și bunătate. Iată de ce Sfintele noastre Cărți ne reprezintă atât de des Unirea dumnezeiască a lui Isus Hristos cu Biserica Sa sub chipul nunții sau al Căsătoriei.

Acum, că Căsătoria este un Sacrament, Biserica, sprijinită pe autoritatea Apostolului, a ținut aceasta întotdeauna ca sigur și necontestat. Iată, într-adevăr, ce scria Sfântul Paul Efesenilor: „Bărbații trebuie să-și iubească soțiile ca pe propriile lor trupuri. Cel care își iubește soția se iubește pe sine însuși. Căci nimeni nu-și urăște propriul trup, ci îl hrănește și îl îngrijește, precum face Isus Hristos pentru Biserica Sa, fiindcă noi suntem mădularele trupului Său, formate din Carnea Sa și din oasele Sale. De aceea omul va părăsi pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de soția sa; și cei doi vor fi într-un singur trup. Acest Sacrament este mare; eu spun aceasta în Isus Hristos și în Biserică." Or, aceste cuvinte: acest Sacrament este mare, se raportează cu siguranță la Căsătorie; fiindcă unirea bărbatului și a femeii, al cărei Autor este Dumnezeu, este tocmai

Sacramentul, adică semnul sacru al acelei alte legături atât de sfinte care îl unește pe Isus Hristos cu Biserica Sa. Și toți vechii Părinți care au interpretat acest pasaj demonstrează că acesta este sensul său propriu și adevărat. Iar Sfântul Conciliu din Trento îl explică în același fel. Este deci sigur că Apostolul îl compară pe „bărbat cu Isus Hristos" și pe femeie cu Biserica; că bărbatul este capul femeii, precum Isus Hristos este Capul Bisericii; că, pentru acest motiv, bărbatul trebuie să-și iubească femeia, iar femeia să-și iubească și să-și respecte bărbatul, căci „Isus Hristos", spune Apostolul, „a iubit Biserica Sa și S-a dat pe Sine pentru ea"; iar Biserica, la rândul ei, după doctrina aceluiași Apostol, este supusă lui Isus Hristos. În plus, acest Sacrament semnifică și produce harul; două proprietăți care constituie, propriu-zis, însăși esența Sacramentului. Aceasta ne învață aceste cuvinte ale Conciliului din Trento: „Isus Hristos Însuși, Autorul și Instituitorul Sacramentelor, ne-a meritat, prin Pătimirea Sa, harul propriu pentru a desăvârși iubirea naturală a Soților, pentru a întări unirea indisolubilă care există între ei și pentru a-i sfinți." Trebuie deci învățat că efectul harului produs de acest Sacrament este acela de a fixa și de a opri în dulcețile unei fericiri liniștite tandrețea mutuală și iubirea reciprocă a celor doi Soți, de a le păstra inima și de a o feri de orice afecțiune dezordonată, pentru ca „în toate lucrurile Căsătoria să fie cinstită, iar patul nupțial întotdeauna vrednic".

Este ușor de judecat acum cât de mult întrece Căsătoria creștină acele uniri care se făceau fie înainte, fie după Legea

lui Moise. Fără îndoială, Neamurile erau convinse că există ceva dumnezeiesc în Căsătorie; de aceea osândeau ca potrivnice naturii unirile care aveau loc în afara Căsătoriei și chiar socoteau vrednice de pedeapsă adulterul, violența și celelalte feluri de desfrânare; cu toate acestea, Căsătoria nu a avut niciodată la ei caracterul de Sacrament.

Iudeii, este adevărat, păzeau legile Căsătoriei cu un respect cu adevărat religios și nu este îndoielnic că aliațele lor aveau un grad de sfințenie mult mai înalt. Deoarece primiseră de la Dumnezeu făgăduința „că într-o zi toate neamurile vor fi binecuvântate în semința lui Abraham", ei considerau pe bună dreptate ca o datorie de înaltă evlavie să aibă copii și să contribuie la creșterea poporului ales, din care Isus Hristos, Mântuitorul nostru, după natura Sa omenească, trebuia să-Și tragă originea. Dar nici aceste uniri nu cuprindeau adevărata esență a Sacramentului.

Trebuie adăugat la aceasta că, sub Legea naturii, după păcatul primilor noștri părinți, ba chiar sub Legea lui Moise, Căsătoria degenerase în chip deosebit de la sfințenia ei dintâi și de la curăția ei originară. Astfel, sub Legea naturii, vedem că mulți Patriarhi aveau mai multe femei în același timp; iar sub Legea lui Moise era îngăduit să fie repudiată o femeie pentru anumite motive, dându-i-se un act de divorț. Dar Legea Evanghelică a suprimat această dublă libertate și a readus astfel Căsătoria la starea ei dintâi.

Nu că acești vechi Patriarhi ar putea fi învinuiți că au avut mai multe femei, căci nu au lucrat astfel decât cu îngăduința dumnezeiască. Dar Isus Hristos a arătat limpede că poligamia este contrară însăși naturii Căsătoriei, când a spus: „Omul va părăsi pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de soția sa, iar cei doi vor fi una." Astfel, adaugă El, „ei nu mai sunt doi, ci unul singur."

Aceste cuvinte arată în chip vădit că Dumnezeu a instituit Căsătoria pentru a face din ea unirea a două persoane, și nu mai multe. De altfel, Domnul nostru Isus Hristos învață aceasta foarte limpede în același pasaj de la Sfântul Matei: „Oricine își lasă femeia și ia alta săvârșește adulter; iar dacă o femeie își părăsește bărbatul și ia pe altul, este adulteră." Căci, dacă i-ar fi îngăduit bărbatului să aibă mai multe femei, nu se vede pentru ce motiv ar fi mai puțin adulter luând o altă femeie împreună cu cea pe care o are deja decât dacă ar lua o a doua după ce a alungat-o pe cea dintâi.

De aceea, dacă un necredincios care, după moravurile și obiceiurile țării sale, a luat mai multe femei, vine să se convertească la adevărata Religie, Biserica îi poruncește să le lase pe toate, afară de aceea pe care a avut-o cea dintâi, și voiește ca pe aceasta să o țină drept adevărata și legitima sa soție.

Aceeași mărturie a Domnului nostru Isus Hristos dovedește de asemenea că niciun divorț nu ar putea rupe legătura Căsătoriei. Căci dacă divorțul ar elibera femeia de Legea care

o leagă de bărbatul ei, ea ar putea fără adulter să se căsătorească cu altul. Or, Domnul nostru spune în mod pozitiv că „oricine își lasă femeia și ia pe alta săvârșește adulter." Este deci evident că numai moartea poate rupe legătura Căsătoriei. Apostolul vine să confirme aceasta când spune: „Femeia este legată de Lege cât timp bărbatul ei este viu; dacă el moare, ea este eliberată și poate atunci să se căsătorească cu cine voiește, numai să fie în Domnul." Și încă: „Cât despre cei căsătoriți, poruncesc nu eu, ci Domnul, ca soția să nu se despartă de bărbatul ei; iar dacă este despărțită, trebuie să rămână fără bărbat sau să se împace cu cel dintâi." Apostolul lasă deci femeii care și-a părăsit bărbatul pentru o cauză legitimă această alternativă: fie să trăiască precum una care nu este căsătorită, fie să se împace cu el. Se spune: pentru o cauză legitimă, căci Sfânta Biserică nu le îngăduie bărbatului și femeii să se despartă fără motivele cele mai grave.

Și pentru ca nimeni să nu găsească prea aspră această Lege care face Căsătoria absolut indisolubilă, trebuie să arătăm acum care sunt avantajele ei.

§ V. — DESPRE AVANTAJELE ȘI BUNURILE CĂSĂTORIEI

Primul este acela de a-i face pe Credincioși să înțeleagă că, într-o Căsătorie ce urmează a fi încheiată, trebuie să se ia în seamă virtutea și conformitatea moravurilor mai mult decât bogățiile și frumusețea. Nimic nu este, în chip vădit, mai

potrivit pentru a întreține buna armonie între bărbat și femeie.

De altfel, dacă Căsătoria ar putea fi desfăcută prin divorț, Soților aproape niciodată nu le-ar lipsi motive pentru a se despărți. Vechiul vrăjmaș al păcii și al virtuții le-ar furniza în fiecare zi altele noi. Dar când ajung să reflecteze că, chiar încetând viața comună și toate raporturile unirii conjugale, ei rămân totuși înlănțuiți prin legăturile Căsătoriei, fără nicio speranță de a se putea căsători vreodată cu alții, acest gând îi face mai puțin grabnici să se dezbine și să se mânie unul împotriva celuilalt. Dacă se întâmplă chiar să se despartă și să nu poată suporta multă vreme lipsirea de Căsătorie, ei se lasă împăcați de prieteni și reiau viața comună.

Păstorii nu trebuie să omită aici îndemnul atât de mântuitor al Sfântului Augustin. Pentru a le arăta Credincioșilor că nu trebuie să întâmpine prea multe greutăți în a se împăca cu soțiile lor atunci când se despărțiseră de ele din pricina infidelității și când acestea se căiau de crima lor, el spunea: „De ce bărbatul credincios nu ar primi o soție pe care Biserica o primește? Și de ce soția nu i-ar ierta bărbatului vinovat, dar căit, lui căruia Însuși Isus Hristos i-a iertat?" — Când Scriptura îl numește nebun pe acela care păstrează o femeie adulteră, ea o are în vedere pe aceea care, după greșeala ei, refuză să se căiască și să iasă din rușinea și din păcatul ei.

Din toate cele ce tocmai am spus, este foarte limpede că Căsătoria creștinilor este infinit mai desăvârșită și mai vrednică decât aceea a necredincioșilor și chiar decât aceea a Iudeilor.

Există, în plus, trei bunuri particulare proprii Căsătoriei, despre care trebuie vorbit Credincioșilor, și anume: copiii, fidelitatea și Sacramentul, care sunt ca o compensație pentru durerile și supărările despre care vorbește Apostolul când spune: „Persoanele căsătorite vor avea necazuri de tot felul." De aici rezultă încă faptul că unirea bărbatului și a femeii, care ar fi osândită pe bună dreptate în afara Căsătoriei, este îngăduită și legitimă între Soți.

Primul bun al Căsătoriei este familia, adică copiii născuți dintr-o soție legitimă și adevărată. Apostolul Sfântul Paul o înalță atât de sus încât merge până la a spune: „Femeia se va mântui prin copiii pe care îi va aduce pe lume." Cuvinte care trebuie înțelese nu numai despre nașterea copiilor, ci încă și despre educarea lor și despre grija de a-i forma la evlavie; căci el adaugă îndată: „dacă ei stăruie în Credință." De altfel, Scriptura spune în mod limpede: „Ai copii? Să știi să-i instruiești și să-i pleci sub jug încă din copilăria lor." Apostolul Sfântul Paul învață aceeași doctrină, iar Istoria sfântă ne arată în sfântul om Iob, în Tobie și în mai mulți alți sfinți Patriarhi, exemple admirabile ale educației pe care părinții trebuie să o dea copiilor lor. — De altfel, vom expune mai pe larg, la a patra Poruncă a lui Dumnezeu, îndatoririle părinților și ale copiilor.

Al doilea bun al Căsătoriei este Credința; nu acea virtute a Credinței pe care o primim și care ne pătrunde, într-un fel, la Botez, ci acea credință reciprocă ce îl leagă atât de strâns pe soț de soție și pe soție de soț, încât ei se dăruiesc pe deplin unul altuia, cu făgăduința de a nu încălca niciodată sfânta alianță a Căsătoriei. Această concluzie se deduce cu ușurință din cuvintele rostite de primul nostru părinte când a primit-o pe Eva ca soție, cuvinte pe care Domnul nostru Însuși le-a confirmat în Evanghelie, repetându-le: „Omul va părăsi pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de soția sa, iar cei doi vor fi una."

Tot astfel, Apostolul declară că „femeia nu-și aparține sieși, ci aparține soțului ei; și că bărbatul nu-și aparține sieși, ci aparține femeii sale." Așadar, cu o dreptate desăvârșită, în Legea veche Domnul rânduise pedepse atât de aspre împotriva vinovaților care ar fi încălcat credința conjugală.

Fidelitatea Căsătoriei mai cere ca soțul și soția să se iubească printr-o iubire particulară, cu totul castă și cu totul curată, foarte deosebită de iubirea dezordonată, ci printr-o iubire asemenea aceleia a lui Isus Hristos pentru Biserica Sa. Aceasta este regula pe care o prescrie Apostolul când spune: „Soților, iubiți-vă soțiile precum Isus Hristos a iubit Biserica Sa." Or, dacă Isus Hristos a avut pentru Biserica Sa o iubire atât de mare și atât de întinsă, aceasta nu a fost, desigur, pentru folosul Său propriu, ci numai pentru binele soției Sale.

Al treilea bun al Căsătoriei este Sacramentul, adică legătura indisolubilă care îi unește pe Soți. După cum citim la Apostol: „Domnul a poruncit soției să nu se despartă de Soțul ei; iar dacă ajunge să se despartă, să rămână fără soț sau să se împace cu cel dintâi, iar soțului să nu-și alunge soția." Într-adevăr, dacă Căsătoria, ca Sacrament, reprezintă Unirea lui Isus Hristos cu Biserica Sa, nu este oare necesar ca, după cum Isus Hristos nu-Și părăsește niciodată Biserica, nici soția să nu poată fi vreodată despărțită de Soțul ei, din punctul de vedere al legăturii conjugale?

Dar pentru a păstra mai ușor pacea în această sfântă societate, va fi potrivit să se facă cunoscute îndatoririle soțului și ale soției, așa cum ne-au fost transmise de Sfântul Paul și de Sfântul Petru, principele Apostolilor.

§ VI. — ÎNDATORIRILE RECIPROCE ALE SOȚILOR

Prima îndatorire a soțului este de a-și trata soția cu blândețe și într-un mod onorabil. El trebuie să-și amintească faptul că Adam a numit-o pe Eva tovarășa sa, atunci când a spus: „Femeia pe care mi-ai dat-o drept tovarășă." Din acest motiv, spun unii sfinți Părinți, femeia nu a fost luată din picioarele bărbatului, ci din coasta lui; după cum nici nu a fost luată din capul lui, pentru ca ea să înțeleagă bine că nu trebuie să domine asupra soțului ei, ci mai degrabă să-i fie supusă.

În al doilea rând, se cuvine ca soțul să fie ocupat cu o muncă cinstită, atât pentru a-i procura familiei sale cele necesare întreținerii, cât și pentru a nu lâncezi într-o trândăvie moleșită, izvor al tuturor viciilor.

În sfârșit, el trebuie să-și rânduiască familia, să îndrepte și să formeze moravurile tuturor celor care o compun și să-l țină pe fiecare în datoria sa.

Cât despre femeie, iată care sunt obligațiile ei, după Apostolul Sfântul Petru: „Femeile să fie supuse soților lor, pentru ca, dacă unii nu cred Cuvântului, să fie câștigați fără Cuvânt prin viața bună a femeilor lor, când vor privi curăția moravurilor voastre unită cu respectul pe care îl aveți față de ei. Nu vă împodobiți pe dinafară prin arta pieptănăturii, prin podoabe de aur sau prin frumusețea veșmintelor; ci împodobiți omul nevăzut ascuns în inimă, prin curăția nestricăcioasă a unui spirit de blândețe și de pace: ceea ce este o podoabă bogată înaintea lui Dumnezeu. Căci astfel se împodobeau odinioară sfintele femei care nădăjduiau în Dumnezeu și care ascultau de soții lor. Astfel era Sara, care asculta de Abraham, pe care îl numea Domnul ei."

O altă îndatorire esențială a femeilor este educația religioasă a copiilor și grija stăruitoare pentru lucrurile casnice. Ele vor iubi, de asemenea, să rămână acasă, afară numai dacă necesitatea le-ar obliga să iasă; și chiar atunci, ele vor trebui să aibă învoirea soților lor.

În sfârșit — și acesta este punctul capital în Căsătorie — ele își vor aminti că, după Dumnezeu, nu trebuie să iubească și să prețuiască pe nimeni mai mult decât pe soții lor și că sunt obligate, în tot ceea ce nu este contrar evlaviei creștine, să le fie supuse și să le asculte cu bucurie și râvnă.

§ VII. — DESPRE FORMALITĂȚILE CĂSĂTORIEI

Ca o completare firească a explicațiilor precedente, Păstorii vor trebui să facă cunoscute formalitățile care trebuie observate la contractarea Căsătoriei.

Dar nu trebuie să se aștepte ca noi să vorbim aici despre aceste reguli, căci Conciliul din Trento le-a determinat în amănunt și cu cea mai mare exactitate, cel puțin în punctele lor principale. Iar Păstorii nu pot ignora ceea ce a prescris el în această privință. Este de ajuns, deci, să-i avertizăm acum că trebuie să se aplice la studiul doctrinei Sfântului Conciliu asupra acestei materii și apoi să o expună Credincioșilor cu grija pe care o merită.

Și pentru a-i împiedica pe tineri și pe tinere — care reflectează atât de puțin — să se lase înșelați de o falsă aparență de Căsătorie și să ridice la rang de alianță legături care nu ar fi legitime, ei nu vor înceta să repete că nu poate exista Căsătorie legitimă și adevărată decât aceea care este contractată în prezența propriului Paroh sau a unui alt Preot delegat de el ori de Ordinariu și înaintea unui anumit număr de martori.

Nu trebuie uitate nici impedimentele Căsătoriei. Este un subiect care a fost tratat cu atâta grijă de cei mai mulți dintre Doctorii cei mai învățați, care au scris despre vicii și despre virtuți, încât fiecare se va putea folosi aici cu ușurință de ceea ce ei au lăsat asupra acestui punct, cu atât mai mult cu cât cărțile lor trebuie să rămână în mâinile Păstorilor. Ei le vor citi deci cu aceeași atenție serioasă ca și decretele Conciliului din Trento asupra impedimentelor care se nasc din rudenia spirituală, din onestitatea publică sau din adulter, pentru a-i putea apoi instrui pe Credincioși.

Din cele ce tocmai am spus, este ușor de văzut în ce dispoziții trebuie să fie cineva pentru a se angaja în Căsătorie. Credincioșii trebuie să-și amintească faptul că această unire nu este un lucru pur omenesc. Nu, Căsătoria este o alianță cu totul dumnezeiască, ce cere o mare curăție a inimii și o evlavie cu totul particulară. Aceasta ne arată limpede exemplele Patriarhilor din Legea veche. Căci, deși Căsătoriile lor nu erau ridicate la demnitatea de Sacrament, totuși ei nu le celebrau decât cu o religiozitate profundă și cu o curăție desăvârșită.

Trebuie încă, între alte recomandări, să-i îndemnăm pe fiii de familie să arate părinților lor sau celor care le țin locul destulă considerație, încât să nu contracteze niciodată Căsătorii fără știrea lor, nici, cu atât mai mult, împotriva voinței lor și în ciuda opoziției lor. Vedem că în Vechiul Testament părinții erau întotdeauna aceia care își căsătoreau ei înșiși copiii. Iar Apostolul lasă bine să se înțeleagă că voința lor în această materie merită cea mai mare deferență atunci când spune:

„Cel care își mărită fiica face bine; iar cel care nu o mărită face mai bine."

În sfârșit, ne rămâne să vorbim despre uzul Căsătoriei. Tratând acest articol, Păstorii vor avea mare grijă să nu lase să cadă de pe buzele lor niciun cuvânt nevrednic de un auditoriu creștin, capabil să rănească sufletele curate sau să stârnească râsul. După cum cuvintele Domnului sunt cuvinte curate, tot astfel se cuvine ca acela care este însărcinat să instruiască poporul creștin să nu țină decât discursuri care arată o gravitate a spiritului și o curăție a inimii cu totul particulare. Iată deci, asupra acestui subiect, dubla recomandare care trebuie făcută Credincioșilor.

Mai întâi, ei nu trebuie să uzeze de drepturile lor numai pentru propria lor satisfacție, ci potrivit scopurilor pe care Dumnezeu Însuși le-a prescris, după cum am spus mai sus. De asemenea, ei nu trebuie să uite acest îndemn al Sfântului Paul: „Cei care au soții să fie ca și cum nu ar avea." „Omul înțelept", spune Sfântul Ieronim, „își va iubi soția după rațiune, iar nu după patimă; el va stăpâni pornirile naturii și nu se va lăsa purtat de o orbire vinovată; căci nu este nimic mai onorabil decât a-ți iubi soția cu o iubire întotdeauna vrednică."

Pe de altă parte, deoarece toate bunurile se dobândesc de la Domnul prin sfinte rugăciuni, trebuie să-i învățăm pe Credincioși că este potrivit să trăiască în starea lor astfel încât să-și împlinească exercițiile religioase și în chip special frecventarea Sacramentelor. Se cuvine, de asemenea, să nu

piardă din vedere legile Pocăinței și ale timpurilor care îi sunt consacrate. Aceasta este sfânta și excelenta inspirație adesea sugerată de Părinții Bisericii.

Soții credincioși acestor recomandări vor vedea sporind din zi în zi bunurile Căsătoriei printr-o mai mare abundență de Haruri divine. Și, împlinindu-și îndatoririle cu o adevărată evlavie, nu numai că vor petrece această viață în liniște și pace, ci se vor odihni încă în acea nădejde adevărată și tare, care nu înșală, de a dobândi de la bunătatea lui Dumnezeu fericirea veșnică.

PARTEA A TREIA
DESPRE DECALOG

Capitolul al douăzeci și optulea — Despre Poruncile lui Dumnezeu în general

Sfântul Augustin nu s-a temut să spună că Decalogul este suma și prescurtarea tuturor Legilor. Deși Dumnezeu dăduse poporului Său un mare număr de prescripții, totuși El nu-i dă lui Moise decât cele două table de piatră, numite tablele mărturiei, pentru a fi așezate în Chivot. Și, într-adevăr, este ușor de constatat că toate celelalte Porunci ale lui Dumnezeu depind de cele zece care au fost gravate pe tablele de piatră, dacă sunt examinate de aproape și dacă sunt înțelese cum se cuvine. Iar aceste zece Porunci depind ele însele de cele două precepte ale iubirii de Dumnezeu și ale iubirii aproapelui, în care sunt cuprinse Legea și Profeții.

§ I. — Necesitatea de a studia și de a explica Decalogul

Decalogul fiind prescurtarea tuturor îndatoririlor, Păstorii sunt obligați să-l mediteze zi și noapte, nu numai pentru a-și

conforma propria viață cu el, ci încă și pentru a instrui în Legea Domnului poporul care le este încredințat. Căci „buzele Preotului sunt păstrătoare ale științei, iar popoarele vor primi din gura lui explicarea Legii, fiindcă el este îngerul Domnului oștirilor." Aceste cuvinte se aplică în chip admirabil Preoților Legii celei noi, deoarece, fiind mai apropiați de Dumnezeu decât cei ai Legii vechi, ei trebuie „să se transforme din claritate în claritate, ca prin Duhul Domnului." De altfel, deoarece Isus Hristos Însuși le-a dat numele de „lumină", datoria și rolul lor este de a fi „lumina celor care sunt în întuneric, învățătorii celor neștiutori, povățuitorii copiilor; iar dacă cineva cade prin surprindere în vreun păcat, celor duhovnicești le revine să-l ridice."

La tribunalul Pocăinței, ei sunt adevărați judecători, iar sentința pe care o dau este potrivită cu felul și mărimea greșelilor. Dacă deci nu voiesc nici să se înșele pe ei înșiși, nici să-i înșele pe alții prin neștiința lor, este necesar să studieze Legea lui Dumnezeu cu cea mai mare grijă și să știe să o interpreteze cu înțelepciune, pentru a putea da asupra oricărei greșeli, acțiuni sau omisiuni, o judecată conformă cu această regulă dumnezeiască și, încă, după cum spune Apostolul, pentru a putea da „Doctrina sănătoasă", adică o doctrină lipsită de orice eroare și capabilă să vindece bolile sufletului, care sunt păcatele, și să facă din Credincioși „un popor plăcut lui Dumnezeu prin practicarea faptelor bune."

§ II. — DUMNEZEU, AUTORUL DECALOGULUI

Dar, în aceste feluri de explicații, Păstorul trebuie să caute, atât pentru sine, cât și pentru alții, motivele cele mai potrivite pentru a obține ascultarea de această Lege. Or, printre aceste motive, cel mai puternic pentru a determina inima omenească să păzească prescripțiile despre care vorbim este gândul că Dumnezeu Însuși este Autorul lor. Deși se spune că „Legea a fost dată prin slujirea Îngerilor", nimeni nu se poate îndoi că ea Îl are pe Dumnezeu Însuși drept autor. Avem o dovadă mai mult decât suficientă nu numai în cuvintele Legiuitorului pe care le vom explica, ci și într-o mulțime de pasaje ale Sfintelor Scripturi, destul de cunoscute Păstorilor.

Nu există, într-adevăr, nimeni care să nu simtă în adâncul inimii o Lege pe care Dumnezeu Însuși a gravat-o acolo și care îl face să deosebească binele de rău, dreptul de nedrept, cinstitul de ceea ce nu este astfel. Or, natura și întinderea acestei Legi nu diferă cu nimic de Legea scrisă; prin urmare, este necesar ca Dumnezeu, Autorul celei de-a doua, să fie în același timp Autorul celei dintâi.

Trebuie deci să se învețe că această Lege lăuntrică, în momentul în care Dumnezeu i-a dat lui Moise Legea scrisă, era întunecată și aproape stinsă în toate spiritele prin corupția moravurilor și printr-o depravare învechită; de aici se înțelege că Dumnezeu a voit să reînnoiască și să facă să reînvie o Lege deja existentă, mai degrabă decât să aducă o Lege nouă. Credincioșii nu trebuie deci să-și închipuie că nu sunt ținuți să împlinească Decalogul fiindcă au auzit spunându-se că Legea lui Moise a fost abrogată. Căci este foarte sigur că

trebuie să ne supunem acestor precepte dumnezeiești, nu pentru că Moise le-a promulgat, ci pentru că sunt gravate în toate inimile și au fost explicate și confirmate de Domnul nostru Isus Hristos Însuși.

Totuși, acest gând va avea o mare putere de convingere: va fi foarte folositor să-i îndemnăm pe Credincioși să-și amintească faptul că Dumnezeu Însuși este Autorul Legii; Dumnezeu, a Cărui Înțelepciune și Dreptate nu le putem pune la îndoială; Dumnezeu, în sfârșit, a Cărui Tărie și Putere sunt astfel încât ne este cu neputință să-I scăpăm. De aceea, când El poruncește prin Profeții Săi păzirea Legii Sale, Îl auzim spunând: „Eu sunt Domnul Dumnezeu." Iar la începutul Decalogului: „Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru"; și în alt loc: „Dacă Eu sunt Domnul, unde este frica pe care o aveți de Mine?"

Dar acest gând nu îi va îndemna pe Credincioși numai să păzească Poruncile lui Dumnezeu, ci îi va purta încă și să-I mulțumească pentru că a făcut cunoscute voințele Sale, care ne dau mijloacele de a lucra mântuirea noastră. Scriptura, în multe locuri, amintește oamenilor această mare binefacere și îi îndeamnă să simtă totodată propria lor demnitate și bunătatea lui Dumnezeu, ca în acest pasaj din Deuteronom: „Aceasta va fi Înțelepciunea și Priceperea voastră înaintea tuturor popoarelor, încât toți cei care vor lua cunoștință de aceste porunci vor spune: iată un popor înțelept și priceput, iată un neam mare." Și în acesta al Psalmistului: „El nu a făcut astfel cu toate neamurile; nu le-a arătat astfel judecățile Sale."

Dacă Păstorul va avea grijă să relateze și să descrie apoi, după autoritatea Sfintei Scripturi, felul în care Legea a fost dată, Credincioșii nu vor avea greutate să înțeleagă cu ce evlavie și cu ce supunere trebuie să împlinească Porunci care le vin de la Dumnezeu.

Cu trei zile înainte de promulgarea Decalogului, din porunca expresă a lui Dumnezeu, toți Evreii au fost obligați să-și spele veșmintele și să păzească înfrânarea, pentru a fi curați și mai pregătiți să primească Legea Domnului. Când cele trei zile de pregătire au trecut, au venit toți la poalele muntelui, unde Dumnezeu hotărâse să le dea Legea Sa prin mijlocirea lui Moise. Căci Moise singur a fost chemat pe Munte. Atunci Dumnezeu i S-a arătat în toată strălucirea Maiestății Sale. El a început să vorbească cu el și i-a dat preceptele Decalogului în mijlocul tunetelor, al focurilor, al fulgerelor și al unui nor gros care acoperea tot Muntele. Or, ce voia Înțelepciunea dumnezeiască prin toate aceste minuni? Nimic altceva decât să arate cu ce curăție a inimii și cu ce umilință trebuie să primim Legea Sa și ce pedepse cumplite ne rezervă dreptatea Sa dacă nu luăm aminte la ea.

Nu este de ajuns; Păstorul va trebui să arate de asemenea că această Lege nu este greu de împlinit. Îi va fi de ajuns pentru aceasta să aducă acest motiv dat de Sfântul Augustin: „Cum", spune el, „ar putea fi cu neputință omului să-L iubească pe Creatorul său, care îl copleșește cu atâtea bunuri, să iubească un Tată care l-a iubit atât de mult, să-și iubească propriul trup în frații săi? Or, cel care iubește împlinește Legea." Aceasta îl

făcea pe Apostolul Sfântul Ioan să spună: „Poruncile lui Dumnezeu nu sunt grele." Într-adevăr, spune la rândul său Sfântul Bernard, „nu i se putea cere omului nimic mai drept, nimic mai vrednic, nimic mai folositor pentru el." De aici și această exclamație a Sfântului Augustin, admirând Bunătatea infinită a lui Dumnezeu: „Ce este omul, Dumnezeul meu, ca Tu să-i poruncești să Te iubească și să-l amenințI cu cele mai mari pedepse dacă nu Te iubește? Nu este oare deja o pedeapsă destul de mare faptul de a nu Te iubi?"

Dacă cineva s-ar scuza că nu poate să-L iubească pe Dumnezeu, invocând slăbiciunea naturii sale, ar trebui să i se învețe că Dumnezeu, care cere să-L iubim, aprinde El Însuși focul Iubirii Sale în inimile noastre prin Duhul Sfânt și că Tatăl ceresc comunică întotdeauna acest spirit de bunătate și de iubire celor care I-l cer. Sfântul Augustin avea deci mare dreptate să spună: „Doamne, dă-mi tot ceea ce ceri și cere tot ceea ce voiești." Așadar, deoarece Dumnezeu este întotdeauna dispus să ne ajute, mai ales de când dumnezeiescul Său Fiu, Domnul nostru Isus Hristos, a murit pentru noi și a alungat departe de noi, prin Moartea Sa, pe principele întunericului, nimeni nu mai poate să se îndepărteze de Legea lui Dumnezeu din pricina greutății de a o păzi. Nimic nu este greu pentru cel care iubește.

§ III. — NECESITATEA DE A PĂZI PORUNCILE

Păstorul va avea un mijloc foarte puternic pentru a dobândi ceea ce cere aici, dacă va avea grijă să arate bine că păzirea

Poruncilor lui Dumnezeu este de o necesitate absolută. Și va stărui cu atât mai mult asupra acestui punct cu cât astăzi nu lipsesc oameni care nu se tem să susțină, spre nenorocirea lor, că această Lege, fie ușoară, fie grea, nu este necesară pentru mântuire. Pentru a combate această doctrină nelegiuită și criminală, nu va avea decât să invoce mărturia Sfintei Scripturi, și mai ales a aceluiași Apostol pe a cărui autoritate se străduiesc să sprijine această eroare funestă. Ce spune, într-adevăr, Apostolul? „Puțin înseamnă a fi tăiat împrejur sau netăiat împrejur; ceea ce este absolut necesar este păzirea Poruncilor lui Dumnezeu." Când apoi repetă în alt loc aceeași maximă și ne spune că „numai făptura cea nouă în Isus Hristos are vreo valoare", el ne face limpede să înțelegem că prin această făptură nouă în Isus Hristos voiește să însemne pe acela care păzește Poruncile lui Dumnezeu. Căci a fi primit Poruncile lui Dumnezeu și a le păzi înseamnă a-L iubi, după această mărturie a Însuși Domnului nostru Isus Hristos la Sfântul Ioan: „Cel care Mă iubește va păzi cuvântul Meu." Într-adevăr, deși omul poate înceta să fie nelegiuit înainte de a fi împlinit actele exterioare ale fiecărui precept al Legii, totuși este cu neputință ca acela care are uzul rațiunii să treacă de la nelegiuire la dreptate fără a avea inima dispusă să păzească toate Poruncile lui Dumnezeu.

§ IV. — FOLOSUL LEGII LUI DUMNEZEU

În sfârșit, pentru a nu omite nimic din ceea ce poate aduce poporul creștin la practicarea Legii, Păstorul va avea grijă să

arate cât de numeroase și mângâietoare sunt roadele pe care ea le poartă. În acest scop nu va avea decât să citeze Psalmul al optsprezecelea, care celebrează meritele Legii lui Dumnezeu. Iar cel mai mare dintre meritele acestei Legi este acela de a descoperi slava Autorului ei și de a face să strălucească dumnezeiasca Sa Maiestate, cu mult mai bine chiar decât corpurile cerești înseși, a căror frumusețe strălucitoare și ordine magnifică umplu de admirație popoarele cele mai barbare și le silesc să recunoască Slava, Înțelepciunea și Puterea Artistului fără asemănare, Creatorul tuturor lucrurilor.

Această Lege înalță și întoarce sufletele către Dumnezeu; ea ne instruiește asupra Căilor Sale, ne descoperă Preasfânta Sa Voință și ne face să mergem pe drumul pe care El Însuși ni l-a trasat. Dar, deoarece numai aceia care se tem de Dumnezeu sunt cu adevărat înțelepți, Psalmistul atribuie încă Legii această virtute deosebită: „de a da înțelepciune celor mici." Și, în sfârșit, spune el, aceia care o păzesc cu fidelitate posedă bucurii curate, mângâieri îmbelșugate scoase din contemplarea dumnezeieștilor Taine, răsplăți nesfârșite în această viață și în cealaltă.

Totuși, să luăm seama să împlinim această sfântă Lege mai puțin pentru folosul nostru decât pentru iubirea pe care o datorăm lui Dumnezeu, tocmai fiindcă El a binevoit să ne exprime Voința Sa dându-ne-o. Și, de vreme ce toate celelalte făpturi Îi sunt supuse, nu este oare cu mult mai drept ca noi înșine să-I ascultăm în toate?

Dar nu trebuie trecută sub tăcere o reflecție care ne face să simțim viu Clemența lui Dumnezeu față de noi și să prețuim comorile infinitei Sale Bunătăți. Acest Dumnezeu putea să ne oblige să slujim intereselor Slavei Sale fără nicio răsplată; totuși I-a plăcut să apropie atât de mult Slava Sa de folosul nostru, încât ceea ce slujește spre a-L glorifica slujește și spre propriul nostru bine. Această considerație este foarte puternică și foarte izbitoare. Păstorul nu va lipsi să le arate Credincioșilor, împreună cu Profetul, că „în împlinirea Legii se află răsplătiri îmbelșugate." Dumnezeu nu ne făgăduiește numai binecuvântările care par să se raporteze mai ales la fericirea pământească, precum „binecuvântările cetăților și ale câmpiilor noastre", ci ne propune încă „o comoară nemărginită în cer" și „acea măsură plină, îndesată, clătinată, revărsându-se peste margini", pe care o merităm, cu ajutorul milostivirii Sale dumnezeiești, prin fapte de dreptate și de evlavie.

Capitolul al douăzeci și nouălea — Despre prima Poruncă

„Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, care te-am scos din pământul Egiptului, din casa robiei; să nu ai dumnezei străini înaintea Mea; să nu-ți faci idoli" etc.

Această Lege, pe care Dumnezeu a dat-o Iudeilor pe muntele Sinai, natura o imprimase și o gravase cu mult timp înainte în inima tuturor oamenilor, și toți oamenii, pentru acest motiv, erau obligați să o împlinească. Dumnezeu a voit astfel. Va fi deci foarte folositor să se explice cu grijă Credincioșilor înșiși termenii în care ea a fost promulgată de Moise, care i-a fost slujitor și interpret, și să li se facă cunoscută istoria atât de plină de taine a poporului evreu.

§ I. — Relatare prescurtată a istoriei sacre

Păstorii vor începe prin a povesti că, dintre toate națiunile care trăiau pe pământ, Dumnezeu a ales una care cobora din Abraham. Acest sfânt Patriarh, pentru a asculta de Dumnezeu, locuise ca străin în pământul Canaanului, iar Dumnezeu îi făgăduise să-i dea acest pământ; dar nici el, nici urmașii lui nu l-au stăpânit decât după ce au pribegit mai bine de patru sute de ani. În timpul acestui lung pelerinaj, Dumnezeu nu i-a părăsit niciodată. Ei mergeau din neam în neam, din popor în popor, dar nicăieri El nu a îngăduit să li se facă vreun rău, ba chiar i-a pedepsit pe regii care voiau să le vateme. Înainte ca ei să coboare în Egipt, El a trimis în acea țară un om a cărui înțelepciune trebuia să-i ferească, pe ei și pe Egipteni, de urmările foametei. I-a înconjurat atât de mult cu Bunătatea Sa ocrotitoare, încât, în ciuda împotrivirii lui Faraon și a înverșunării lui de a-i pierde, ei s-au înmulțit în chip minunat. Apoi, când i-a văzut în suferință și supuși celei mai aspre robii, a ridicat un conducător în persoana lui Moise, pentru a-i scoate din Egipt prin puterea brațului Său. Despre această eliberare face Dumnezeu pomenire la începutul Legii, când spune: „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, care te-am scos din pământul Egiptului, din casa robiei."

Aici Păstorul va face să se observe cu grijă că, dacă Dumnezeu a ales această națiune dintre toate, pentru a o numi poporul Său și pentru a fi mai deosebit cunoscut și slujit de ea, aceasta nu a fost pentru că ea era mai numeroasă sau mai dreaptă decât celelalte, după cum Dumnezeu nu încetează să-i amintească; ci pentru că El a voit astfel, spre a face mai simțită

și mai strălucitoare înaintea ochilor tuturor Puterea și Bunătatea Sa, copleșind cu binefaceri și bogății o națiune atât de puțin numeroasă și atât de săracă. Oricât de nenorocită ar fi fost starea Evreilor, Dumnezeu S-a atașat de ei și i-a iubit, până într-atât încât Stăpânul cerului și al pământului nu S-a rușinat să fie numit Dumnezeul lor. Scopul Său era de a provoca celelalte popoare să-i imite și de a-i aduce pe toți oamenii să îmbrățișeze cultul Său, prin fericirea cu care îi copleșea pe Israeliți sub ochii lor. Tot astfel Apostolul Sfântul Paul avea să declare mai târziu că El a stârnit emulația poporului Său, înfățișându-i fericirea Neamurilor și cunoașterea adevăratului Dumnezeu pe care le-o dăduse.

Apoi Păstorul îi va învăța pe Credincioși că Dumnezeu i-a lăsat mult timp pe Patriarhii evrei să rătăcească asemenea unor călători într-o țară străină, iar pe urmașii lor să geamă sub apăsarea și povara celei mai aspre robii, pentru a ne învăța că nu se poate fi prieten al lui Dumnezeu fără a fi vrăjmaș al lumii și străin pe pământ și că, prin urmare, cu atât este mai ușor de câștigat prietenia Sa cu cât cineva este mai desprins și mai separat de lume. În același timp, El voia să ne facă să înțelegem, nouă, care Îi aducem cultul pe care îl merită, că este nesfârșit mai multă fericire în a-I sluji Lui decât în a sluji lumii. Aceasta ne amintește Scriptura când spune: „Fiii lui Iuda vor fi supuși lui Șișac, ca să învețe ce deosebire este între slujirea Mea și slujirea regilor pământului."

Va explica, de asemenea, că Dumnezeu nu Și-a împlinit făgăduința decât după mai bine de patru sute de ani, pentru

a-Și ține poporul în Credință și în Speranță. Într-adevăr, Domnul voiește ca fiii Săi să depindă neîncetat de El și să-și pună toată nădejdea în bunătatea Sa, după cum vom spune dezvoltând prima Poruncă.

În sfârșit, va arăta timpul și locul în care poporul lui Israel a primit de la Dumnezeu această Lege. A fost după ieșirea sa din Egipt și îndată ce a intrat în pustiu, pentru ca amintirea recentei sale eliberări și privelișteа unei regiuni atât de sălbatice să-l facă mai potrivit pentru a primi Poruncile Sale. Căci oamenii se atașează cu tărie de aceia a căror bunătate tocmai au încercat-o și se refugiază sub ocrotirea lui Dumnezeu atunci când se văd lipsiți de orice ajutor omenesc. Și aceasta ne face să conchidem că suntem cu atât mai bine dispuși să primim Adevărurile dumnezeiești cu cât fugim mai mult de atracțiile lumii și de plăcerile rele. Astfel este scris la Profet: „Pe cine va învăța Domnul Legea Sa? Cui îi va da înțelegerea cuvântului Său? Copiilor înțărcați și smulși de la sânul mamelor lor."

§ II. — APLICAREA ACESTEI ISTORII LA CREȘTINI

Păstorul să se străduiască deci, pe cât va putea, să-i aducă pe Credincioși la a avea mereu prezente în minte aceste cuvinte atât de grave: Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru. Ele îi vor face să înțeleagă că Îl au drept legiuitor pe Însuși Creatorul, pe Acela care le-a dat viața și care le-o păstrează, și le vor îngădui să repete în tot adevărul: „Da, El este Domnul nostru și

Dumnezeul nostru; noi suntem poporul păşunilor Sale, turma dreptei Sale." Aceste cuvinte, repetate adesea şi cu sfântă ardoare, vor avea virtutea de a-i face mai grabnici în ascultarea Legii şi de a-i îndepărta de păcat.

Cât despre următoarele: „Care v-am scos din pământul Egiptului, din casa robiei", deşi ele par să se aplice numai Evreilor eliberaţi de stăpânirea Egiptenilor, totuşi, dacă se consideră în sine lucrarea mântuirii tuturor, este uşor de văzut că ele se raportează nesfârşit mai bine la Creştini, care au fost smulşi de Dumnezeu Însuşi nu din robia Egiptului, ci din ţinutul păcatului şi din puterea întunericului, pentru a fi introduşi în cele din urmă în Împărăţia Fiului Său preaiubit. Această mare binefacere o avea în vedere Profetul Ieremia când spunea: „Iată că vin zile, spune Domnul, când nu se va mai zice: Viu este Domnul, care a scos pe fiii lui Israel din pământul Egiptului! ci: Viu este Domnul, care a chemat înapoi pe fiii lui Israel din Miazănoapte şi din toate părţile pământului unde fuseseră risipiţi, pentru a-i aduna în pământul care fusese dat părinţilor lor! Iată, spune Domnul, că voi trimite pescari în mare număr, şi ei îi vor pescui pe fiii lui Israel."

Într-adevăr, acest Părinte nesfârşit de bun a adunat, prin Fiul Său, pe copiii Săi risipiţi, pentru ca, de acum înainte, robi ai dreptăţii şi nu ai păcatului, să-I slujim mergând înaintea Lui în toate zilele vieţii noastre în sfinţenie şi dreptate.

Astfel, la toate ispitele să știm să opunem, ca pe un scut, aceste cuvinte ale Apostolului: „Fiind morți păcatului, cum am mai putea trăi încă în păcat?" Noi nu mai suntem ai noștri, ci ai Aceluia care a murit și a înviat pentru noi. Domnul Dumnezeul nostru Însuși ne-a cumpărat cu prețul Sângelui Său. Cum am mai putea păcătui încă împotriva Lui și să-L pironim din nou pe cruce? De vreme ce suntem cu adevărat liberi, cu acea libertate pe care Însuși Isus Hristos ne-a redat-o, să facem ca mădularele noastre să slujească dreptății și propriei noastre sfințiri, după cum le-am făcut să slujească nedreptății și nelegiuirii.

§ III. — OBIECTUL PRIMEI PORUNCI

„Să nu ai dumnezei străini înaintea Mea." Păstorul va face să se observe că în Decalog primul loc este pentru lucrurile care îl privesc pe Dumnezeu, iar al doilea pentru cele care îl privesc pe aproapele. Căci, într-adevăr, Dumnezeu este cauza îndatoririlor pe care le împlinim față de aproapele. Iar pe acest aproape noi nu îl iubim potrivit rânduielii lui Dumnezeu decât dacă îl iubim pentru Dumnezeu. — Se știe că prima dintre cele două table de piatră cuprindea Poruncile care Îl au pe Dumnezeu drept obiect. — Păstorul va arăta apoi că vorbele care exprimă prima Poruncă conțin două precepte, dintre care unul are ca scop de a porunci, iar celălalt de a opri.

Căci, folosind aceste cuvinte: să nu ai dumnezei străini înaintea Mea, Dumnezeu spunea cu alte cuvinte: Mă vei adora

pe Mine, Dumnezeul cel adevărat, iar cult pentru dumnezei străini nu vei avea.

Cel dintâi dintre aceste precepte cuprinde Credința, Speranța și Caritatea. Cine spune Dumnezeu, într-adevăr, spune o ființă statornică, neschimbătoare, mereu aceeași, fidelă, perfect dreaptă. De unde urmează că trebuie în mod necesar să acceptăm oracolele Sale și să avem în El o Credință și o încredere întregi. El este Atotputernic, blând, nesfârșit de înclinat să facă bine. Cine ar putea să nu-și pună în El toate speranțele? Și cine ar putea să nu-L iubească, contemplând comorile de bunătate și de tandrețe pe care le-a revărsat asupra noastră? De aici acea formulă pe care Dumnezeu o folosește în Sfânta Scriptură, fie la începutul, fie la sfârșitul preceptelor Sale: Eu sunt Domnul.

Iată a doua parte a preceptului: să nu ai dumnezei străini înaintea Mea. Dacă Legiuitorul a formulat-o și pe aceasta, nu este fiindcă voința Sa nu ar fi fost destul de limpede explicată în partea imperativă și pozitivă a Poruncii Sale: Mă vei adora pe Mine, singurul Dumnezeu. Căci, dacă există un Dumnezeu, nu există decât unul singur. Ci era pentru a risipi orbirea unui mare număr de oameni care, deși făceau profesiune de a adora pe adevăratul Dumnezeu, aduceau totuși omagii unei mulțimi de divinități; și se aflau câțiva Iudei în acest caz, după cum se vede din mustrările pe care le făcea Profetul Ilie: „Până când veți șchiopăta de amândouă părțile?" Aceasta a fost și crima Samaritenilor, care adorau în același timp și pe Dumnezeul lui Israel, și divinitățile neamurilor.

La aceste explicații va trebui adăugat că această Poruncă este cea dintâi și cea mai mare dintre toate, nu numai prin rangul pe care îl ocupă, ci încă prin natura, demnitatea și excelența ei. Îi datorăm lui Dumnezeu nesfârșit mai multă iubire, respect și supunere decât superiorilor noștri și celor care ne guvernează. El este Cel care ne-a creat; El este Cel care ne păstrează, care ne-a hrănit încă din sânul mamelor noastre, care apoi ne-a chemat la lumină; El este, în sfârșit, Cel care ne dă toate lucrurile necesare vieții și întreținerii noastre.

Aceia păcătuiesc deci împotriva acestei prime Porunci care nu au nici Credință, nici Speranță, nici Caritate. Iar numărul lor, vai!, este nespus de mare. Aceștia sunt cei care cad în erezie, care nu cred ceea ce Sfânta Biserică, mama noastră, ne propune spre a fi crezut; cei care dau crezare viselor, augurilor și tuturor superstițiilor deșarte de acest fel; cei care deznădăjduiesc de mântuirea lor, care nu au încredere în milostivirea dumnezeiască; cei care nu se sprijină decât pe bogății, pe sănătate și pe puterile trupului. Pentru mai multe detalii, se pot vedea Autorii care au scris despre vicii și virtuți.

§ IV. — DESPRE CULTUL ȘI INVOCAREA ÎNGERILOR ȘI A SFINȚILOR

Explicând această Poruncă, Păstorul va face să se observe cu grijă Credincioșilor că cultul și invocarea Sfinților, a Îngerilor și a Sufletelor fericite care se bucură de Slava cerului, precum și respectul pentru trupurile înseși și relicvele Sfinților, așa cum Biserica l-a practicat întotdeauna, nu sunt nicidecum

contrare spiritului acestei prime Porunci. Este oare vreun om atât de lipsit de minte încât să-și închipuie că un suveran care le-ar interzice supușilor săi să ia titlul de rege și să ceară omagiile și onorurile care nu sunt datorate decât acestei demnități supreme ar interzice prin aceasta și cinstirea magistraților? Deși se spune că Creștinii, după pilda Sfinților din Vechiul Testament, îi adoră pe Îngeri, totuși acest cult pe care li-l aduc diferă în mod esențial de acela pe care îl oferă lui Dumnezeu. Și dacă uneori vedem Îngerii refuzând onorurile care le erau aduse de oameni, aceasta înseamnă pur și simplu că nu voiau să ia pentru ei slava care nu se cuvine decât lui Dumnezeu. Căci același Duh Sfânt care a spus: „Numai lui Dumnezeu cinste și slavă", ne poruncește totuși să-i cinstim pe părinții noștri și pe bătrâni. Sfinții nu-L adorau decât pe Dumnezeu singur și totuși, după cum observă Scriptura, aveau pentru regi un fel de adorație, în sensul că îi cinsteau destul pentru a se prosterna înaintea lor. Or, dacă regii prin care Dumnezeu guvernează lumea au dreptul la asemenea onoruri, spiritele îngerești pe care Dumnezeu le-a făcut slujitorii Săi, pe care le întrebuințează nu numai în cârmuirea Bisericii Sale, ci încă și în aceea a întregului univers, și a căror ocrotire ne scapă în fiecare zi de cele mai mari primejdii ale sufletului și ale trupului, aceste spirite fericite nu vor primi oare de la noi, deși nu se arată în chip văzut ochilor noștri, onoruri cu atât mai mari cu cât ele însele întrec în demnitate pe toți regii pământului?

Adăugați la aceasta Caritatea pe care o au față de noi. Această Caritate îi face să se roage, după cum vedem în Sfânta Scriptură, pentru provinciile ale căror ocrotitori sunt. Și nu este îngăduit să ne îndoim că ei fac la fel față de aceia ai căror Păzitori sunt, deoarece ei prezintă lui Dumnezeu rugăciunile și lacrimile noastre. Iată de ce Domnul ne învață în Evanghelie: „Să nu scandalizăm nici măcar pe cei mai mici copii, fiindcă Îngerii lor, care sunt în ceruri, văd neîncetat fața Tatălui care este în ceruri."

Trebuie deci invocați Îngerii, atât pentru că ei Îl văd neîncetat pe Dumnezeu, cât și pentru că primesc cu bucurie grija care le este încredințată de a veghea asupra mântuirii noastre. Sfânta Scriptură ne relatează exemple ale acestor invocări. Astfel, Iacob îl roagă pe Îngerul cu care se luptase să-l binecuvânteze. Îi face chiar un fel de silire, căci declară că nu-l va lăsa să plece înainte de a fi primit binecuvântarea lui. Și nu numai că a invocat Îngerul pe care îl vedea, ci a invocat și un altul pe care nu-l vedea, în ziua în care spunea: „Îngerul care m-a izbăvit de tot răul să binecuvânteze pe copiii mei!"

De aici se poate conchide, de asemenea, că onorurile aduse Sfinților care au murit în Domnul, invocările care le sunt adresate, venerația cu care sunt înconjurate relicvele și cenușa lor sacră, toate aceste practici evlavioase, departe de a diminua Slava lui Dumnezeu, dimpotrivă o sporesc, fiindcă ele înalță și întăresc speranțele oamenilor și îi îndeamnă să meargă pe urmele Sfinților. De altfel, acest cult este aprobat de al doilea

Conciliu de la Niceea, de cele de la Gangra și Trento, precum și de autoritatea Sfinților Părinți.

Dar, pentru ca Păstorul să fie în stare să-i combată mai bine pe adversarii acestui adevăr, va trebui să citească mai ales pe Sfântul Ieronim împotriva lui Vigilantiu și pe Sfântul Ioan Damaschin. Și încă, la motivele pe care ei le aduc, trebuie unită o considerație care le întrece pe toate celelalte: suntem aici în prezența unui obicei care urcă până la Apostoli și care s-a menținut și păstrat fără întrerupere în Biserica lui Dumnezeu. Totuși, nicio altă dovadă nu poate fi mai evidentă și mai solidă decât însăși mărturia Sfintei Scripturi, care celebrează în chip admirabil laudele Sfinților. Există Sfinți, într-adevăr, a căror slavă Cuvântul lui Dumnezeu Însuși a publicat-o cu glas înalt în Cărțile noastre sacre. Prin urmare, de ce oamenii nu le-ar aduce onoruri particulare? — În sfârșit, un alt motiv încă mai puternic de a-i cinsti și invoca pe Sfinți este că ei se roagă neîncetat pentru mântuirea oamenilor și că datorăm meritelor și trecerii lor un mare număr dintre binefacerile pe care Dumnezeu ni le acordă.

Dacă este mare bucurie în cer pentru un păcătos care face pocăință, se poate oare îndoi cineva că Sfinții vin în ajutorul penitenților care îi invocă, că răspund rugăciunilor lor dobândind iertarea păcatelor și harul împăcării cu Dumnezeu?

Dacă se pretinde, după cum au făcut unii, că ocrotirea Sfinților este inutilă, dat fiind că Dumnezeu nu are nevoie de interpret pentru a primi rugăciunile noastre, aceasta este o

afirmație falsă și nelegiuită, combătută de altfel prin acest cuvânt al Sfântului Augustin: „Sunt multe lucruri pe care Dumnezeu nu le-ar acorda fără ajutorul și bunele oficii ale unui mijlocitor și ale unui mijlocitor prin rugăciune." Observație pe deplin justificată prin vestitele exemple ale lui Abimelec și ale prietenilor lui Iob. Căci numai prin rugăciunile acestor doi Patriarhi au dobândit iertarea păcatelor lor.

Ar mai voi cineva să invoce faptul că slăbirea sau lipsa Credinței ne fac să recurgem la patronajul și la mijlocirea Sfinților? Dar ce răspuns se poate da atunci exemplului Centurionului? Cunoaștem lauda admirabilă pe care Domnul nostru o face Credinței sale. Și totuși acest om îi trimisese pe câțiva bătrâni dintre Iudei pentru a-L ruga să-i vindece slujitorul bolnav.

Fără îndoială, trebuie să recunoaștem „că nu avem decât un singur Mijlocitor, pe Domnul nostru Isus Hristos, care ne-a împăcat prin Sângele Său cu Tatăl ceresc și care, răscumpărându-ne pentru veșnicie, a intrat o singură dată în Sanctuar, unde nu încetează să mijlocească pentru noi." Dar aceasta nu dovedește nicidecum că nu trebuie să recurgem la mijlocirea Sfinților. Dacă nu am avea dreptul să implorăm ocrotirea lor, numai pentru faptul că Îl avem pe Isus Hristos drept Avocat, Apostolul Sfântul Paul nu ar fi arătat niciodată atâta râvnă să fie recomandat și ajutat înaintea lui Dumnezeu prin rugăciunile Fraților săi încă vii. Căci este foarte evident că rugăciunile Drepților care sunt încă în această lume nu ar

diminua mai puțin decât cele ale Sfinților din cer slava și demnitatea Mijlocitorului nostru, Domnul nostru Isus Hristos.

Dar cine este acela care, la relatarea minunilor săvârșite pe mormintele Sfinților, nu ar voi să recunoască cultul care le este adus și nu ar avea deplină încredere în ocrotirea lor? Acolo orbii și-au recăpătat vederea, bolnavii și paraliticii și-au reluat folosirea mădularelor; acolo viața a fost redată morților, iar demonii au fost izgoniți din trupurile pe care le posedau. Și aceste minuni ne sunt atestate de martori vrednici de credință. Oameni precum Sfântul Ambrozie și Sfântul Augustin ni le povestesc în scrierile lor, nu pentru că ar fi auzit vorbindu-se despre ele, nu chiar, precum un număr și mai mare, pentru că le-ar fi citit, ci pentru că le-au văzut cu propriii lor ochi.

În sfârșit, ce vom mai spune? Dacă veșmintele și chiar umbrele Sfinților puteau, înainte de ieșirea lor din această lume, să alunge bolile și să redea puterile pierdute, cine ar îndrăzni să susțină că Dumnezeu nu poate săvârși aceleași minuni prin mijlocirea cenușii lor sacre, a oaselor lor și a celorlalte relicve ale lor? S-a avut într-o zi o dovadă a ceea ce spunem, când cadavrul aruncat din întâmplare în mormântul lui Elisei a revenit deodată la viață, la simpla atingere a trupului Profetului.

§ V. — LUCRURILE OPRITE PRIN PRIMA PORUNCĂ

„Să nu vă faceți chipuri cioplite, nici figuri ale făpturilor care sunt în cer și pe pământ, în ape și sub pământ; să nu adorați toate aceste lucruri și să nu le cinstiți."

Unii au văzut în aceste cuvinte un al doilea precept diferit de primul și, în același timp, au pretins că ultimele două Porunci ale Decalogului nu fac decât una. Dimpotrivă, Sfântul Augustin menține separarea acestor două ultime precepte și susține că textul nostru face parte din primul. Noi ne raliem cu bucurie opiniei sale, fiindcă ea este consacrată în Biserică. De altfel, avem un motiv excelent de a gândi astfel: acela că era potrivit să se unească primei Porunci răsplățile și pedepsele care se raportează la ea.

Dar nimeni să nu-și închipuie că Dumnezeu oprește prin această Poruncă pictura, sculptura și gravura. Căci citim în Sfânta Scriptură că, din porunca lui Dumnezeu Însuși, Evreii au făcut figuri și imagini, de pildă Heruvimii și șarpele de aramă. Imaginile erau oprite numai pentru a împiedica să se retragă ceva din cultul datorat lui Dumnezeu, spre a-l atribui lor ca unor adevărate divinități.

Or, există în mod evident, în raport cu acest precept, două moduri principale de a aduce ofensă Maiestății lui Dumnezeu. Primul este de a adora idoli și imagini așa cum este adorat Dumnezeu Însuși, de a crede că există în ele un fel de divinitate și de virtute specială care merită să li se aducă un cult, sau încă de a le adresa rugăciunile noastre și de a ne pune în ele încrederea, după cum odinioară păgânii își puneau

speranțele în idolii lor. Sfânta Scriptură le face adesea acest reproș.

Al doilea este de a voi să-L reprezentăm pe Dumnezeu sub o formă sensibilă, ca și cum Dumnezeirea ar putea fi văzută cu ochii trupului sau exprimată prin culori și figuri. „Cine ar putea", după cum spune Sfântul Ioan Damaschin, „să-L reprezinte pe Dumnezeu, care nu cade sub simțul vederii, care nu are trup, care nu poate fi limitat în niciun fel, nici zugrăvit prin nicio figură?" Această idee este dezvoltată în amănunt în al doilea Conciliu de la Niceea. De aceea Apostolul a spus foarte bine despre Neamuri „că au mutat slava unui Dumnezeu nestricăcios în chipuri de păsări, de patrupede și de șerpi." Căci ei adorau toate aceste animale ca pe Dumnezeirea însăși în imaginile pe care le făceau din ele. Pentru aceasta sunt numiți idolatri Israeliții care strigau înaintea statuii vițelului de aur: „Israele, iată dumnezeii, iată pe cei care te-au scos din pământul Egiptului"; căci prin aceasta „ei schimbau Dumnezeul slavei cu chipul unui viței care mănâncă iarba câmpurilor."

Așadar, după ce a interzis adorarea dumnezeilor străini, Dumnezeu, voind să distrugă orice idolatrie, a interzis și a scoate din aramă sau din orice altă materie o imagine a Dumnezeirii. Aceasta l-a făcut pe Isaia să spună: „Cu cine Îl veți asemăna pe Dumnezeu? Ce formă și ce chip Îi veți da?"

Este sigur că acesta este sensul acestei Porunci. Căci, pe lângă Sfinții Părinți care o interpretează în acest fel, după cum se

poate vedea în actele celui de-al șaptelea Conciliu general, cuvintele următoare pe care le citim în Deuteronom și pe care Moise le-a adresat poporului pentru a-l abate de la idolatrie ne dau o altă dovadă: „Nu ați văzut ca Dumnezeu să fi luat vreo formă în ziua în care, pe muntele Horeb, v-a vorbit în mijlocul fulgerelor." Acest înțelept legiuitor le ținea acest limbaj pentru a-i împiedica să se lase înșelați și seduși și să ajungă să reprezinte Dumnezeirea prin imagini și să dea făpturii onoarea care nu este datorată decât lui Dumnezeu.

§ VI. — TOTUȘI, LA CREȘTINI DUMNEZEIREA POATE FI REPREZENTATĂ PRIN SIMBOLURI

Totuși nu trebuie să se creadă că se păcătuiește împotriva Religiei și a Legii lui Dumnezeu atunci când una dintre cele trei Persoane ale Sfintei Treimi este reprezentată prin anumite figuri sub care Ele au apărut în Vechiul și în Noul Testament. Nimeni nu este destul de neștiutor pentru a crede că aceste imagini sunt expresia reală a Dumnezeirii. Păstorul va avea grijă să declare că ele slujesc numai la a aminti anumite proprietăți și anumite lucrări care sunt atribuite lui Dumnezeu. Astfel, Profetul Daniel Îl zugrăvește „ca pe un bătrân, Cel Vechi de zile, șezând pe un tron, cu cărți deschise înaintea Lui." Prin aceasta voia să ne reprezinte Eternitatea Sa și acea Înțelepciune infinită care cercetează toate gândurile și toate faptele oamenilor pentru a le judeca.

Îngerilor li se dă, de asemenea, forma omenească, la care se adaugă aripi. Aceasta este pentru a ne face să înțelegem toată

bunăvoința lor față de neamul omenesc și toată promptitudinea lor în a executa poruncile lui Dumnezeu. „Ei sunt toți duhuri în slujba Domnului, trimiși să împlinească o slujire în folosul celor care trebuie să moștenească mântuirea." Porumbelul și limbile de foc, care figurează pe Duhul Sfânt în Evanghelie și în Faptele Apostolilor, indică atribute care Îi sunt proprii și care sunt prea familiare tuturor pentru a fi necesar să ne oprim mai mult asupra lor.

§ VII. — IMAGINILE LUI ISUS HRISTOS, ALE SFINTEI FECIOARE ȘI ALE SFINȚILOR SUNT ÎNGĂDUITE

În ceea ce-L privește pe Domnul nostru Isus Hristos, pe Preasfânta și preacurata Sa Mamă și pe toți ceilalți Sfinți, întrucât au fost îmbrăcați cu natura omenească, nu numai că nu este interzis prin această Poruncă să fie reprezentate și cinstite imaginile lor, ci, dimpotrivă, aceste acte au avut întotdeauna un caracter de evlavie sinceră și de vie recunoștință. De altfel, monumentele timpurilor apostolice, conciliile ecumenice și un mare număr de Sfinți Părinți și Doctori sunt de acord să depună mărturie în favoarea lor.

Păstorul nu se va mulțumi deci să învețe că este îngăduit să avem imagini în biserici și să le aducem onoruri și un cult, de vreme ce acest cult se raportează la persoana însăși a Sfinților; ci va stabili încă marile avantaje pe care această practică le-a adus Credincioșilor până în ziua de astăzi, după cum se vede

în cartea Sfântului Ioan Damaschin, care are titlul Despre cultul imaginilor, și după cum învață al șaptelea Conciliu general, adică al doilea Conciliu de la Niceea.

Totuși, deoarece vrăjmașul neamului omenesc caută neîncetat să corupă prin vicleniile și înșelătoriile sale instituțiile cele mai sfinte, dacă Păstorul va observa că s-a strecurat asupra acestui punct vreo eroare în popor, va face toate eforturile pentru a o îndrepta, potrivit decretului Conciliului din Trento. Și chiar, dacă împrejurările o îngăduie, va trebui să explice decretul însuși. Astfel îi va învăța pe cei neștiutori și pe aceia care nu înțeleg scopul instituirii imaginilor că ele au ca obiect să ne facă să cunoaștem istoria celor două Testamente și să ne reînnoiască din când în când amintirea ei, pentru ca gândul binefacerilor lui Dumnezeu să ne îndemne să-L cinstim mai mult și să sporească în inimile noastre focul iubirii pe care o avem pentru El. Păstorul va arăta, de asemenea, că dacă imaginile Sfinților sunt așezate în templele noastre, este pentru ca noi să-i cinstim pe aceia pe care ele îi reprezintă și pentru ca, avertizați prin exemplul lor, să fim în stare să ne formăm viața și moravurile după ei.

§ VIII. — MOTIVE DE A PĂZI LEGEA: RĂSPLĂȚI ȘI PEDEPSE

„Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru, Dumnezeul tare și gelos, care urmăresc nelegiuirea părinților în copii până la a treia și a patra generație a celor care Mă urăsc; și care fac

milostivire până la o mie de generații celor care Mă iubesc și păzesc preceptele Mele."

Sunt două lucruri, în această ultimă parte a primei Porunci, care cer să fie explicate cu mare grijă.

Primul este că amenințarea însoțește aici foarte pe drept preceptul, deoarece încălcarea acestei prime Porunci este cea mai mare dintre crime și fiindcă oamenii sunt foarte înclinați să o comită. Totuși, chestiunea pedepselor este apendicele necesar al tuturor preceptelor. Într-adevăr, nu există lege care să nu aibă pedepsele și răsplățile ei, pentru a-i aduce pe oameni să-i observe prescripțiile. Iată de ce întâlnim atât de des în Sfânta Scriptură atâtea făgăduințe din partea lui Dumnezeu. Și, fără să ne oprim la mărturiile aproape nenumărate pe care le-am găsi în Vechiul Testament, să le meditățm pe acelea pe care Evanghelia ni le face să le citim: „Dacă voiți să intrați în viață, păziți Poruncile." Și în alt loc: „Acela va intra în Împărăția Cerurilor care face voința Tatălui Meu care este în ceruri." „Tot pomul care nu aduce rod bun va fi tăiat și aruncat în foc." „Oricine se va mânia împotriva fratelui său va merita să fie condamnat la judecată." „Dacă nu iertați păcatele altora, nici Tatăl vostru nu vi le va ierta pe ale voastre."

Al doilea lucru este că trebuie explicate aceste cuvinte într-un mod foarte diferit celor desăvârșiți și celor care sunt încă trupești.

Oamenii desăvârșiți, care se lasă conduși de Duhul lui Dumnezeu și care Îi ascultă cu bucurie și râvnă, primesc amenințarea acestor pedepse ca pe o veste foarte plăcută și ca pe o mare dovadă a bunăvoinței dumnezeiești față de ei. Ei văd în aceasta grija unui Părinte plin de tandrețe, care îi obligă, ca să spunem astfel, pe oameni, când prin răsplăți, când prin pedepse, să-L adore și să-I slujească. Ei recunosc, în această Poruncă pe care El binevoiește să le-o dea, un efect al acelei bunătăți infinite a Domnului care se folosește de făpturile Sale pentru a procura slava numelui Său. Și nu numai că recunosc în aceasta bunătatea Sa, ci au încă și speranța fermă că, poruncind ceea ce voiește, El le va acorda puterile necesare pentru a împlini ceea ce cere.

Oamenii trupești, dimpotrivă, care nu sunt încă eliberați de spiritul robiei și care se abțin de la a face răul mai degrabă prin frica de pedepse decât prin iubirea virtuții, găsesc apendicele despre care vorbim foarte dur și foarte sever. Păstorul nu va lipsi să le înalțe sufletele prin îndemnuri evlavioase și să-i conducă, ca de mână, la împlinirea Legii. De altfel, ori de câte ori va avea ocazia să explice vreun precept, va trebui să țină seama de aceste observații.

Să mai remarcăm că în aceste cuvinte care încheie prima Poruncă se află ceea ce am putea numi două bolduri, capabile să-i îndemne atât pe oamenii trupești, cât și pe oamenii spirituali la păzirea Legii.

Mai întâi, aceste cuvinte: „Dumnezeul tare", trebuie explicate cu atât mai multă grijă cu cât adesea trupul, prea puțin înfricoșat de amenințările dumnezeiești, inventează pentru uzul său diferite motive care îl vor face să scape sigur de mânia lui Dumnezeu și să evite pedepsele Sale. Dar oricine este încredințat că Dumnezeu este Dumnezeul tare spune din nou împreună cu David: „Unde voi merge ca să mă îndepărtez de Duhul Tău? Unde voi fugi ca să mă ascund de privirea Ta?" Alteori, trupul se îndoiește de făgăduințele dumnezeiești, exagerează puterile vrăjmașului și își închipuie că nu va putea niciodată rezista eforturilor lui. Dimpotrivă, aceia care au o Credință vie, fermă și solidă, o Credință care se sprijină pe însăși Tăria și Virtutea lui Dumnezeu, își simt curajul însuflețindu-se și întărindu-se, căci își spun lor înșiși: „Domnul este lumina mea și mântuirea mea. De cine mă voi teme?"

Al doilea bold este gelozia dumnezeiască. Foarte adesea oamenii își închipuie că Dumnezeu nu se ocupă nicidecum de lucrurile omenești, nici măcar de fidelitatea sau de neglijența noastră în a păzi Legea Sa. De aici se nasc mari dezordini în viața lor. Dar când cineva este convins că Dumnezeu este un Dumnezeu gelos, acest gând îl reține cu ușurință în datorie.

Totuși, gelozia pe care o atribuim lui Dumnezeu nu este aceea care agită și tulbură spiritul. Gelozia lui Dumnezeu este această Iubire, această Caritate pe care El o are pentru noi și care Îl împiedică să lase vreodată pe cineva să se îndepărteze

de El nepedepsit. Într-adevăr, spune Profetul David: „El îi pierde pe toți cei care Îl reneagă."

Astfel, gelozia despre care vorbim nu este altceva decât acea dreptate mereu calmă și senină, care respinge sufletul corupt de eroare și de patimi și îl alungă fiindcă este nevrednic să rămână mireasa Dumnezeului său. Cu siguranță, această gelozie a lui Dumnezeu trebuie să ne pară foarte dulce și foarte plăcută, fiindcă ea este o dovadă sigură a imensei, a necrezutei Iubiri pe care El o are pentru noi. Și, fiindcă între oameni nu există iubire mai vie, unire mai puternică și mai strânsă decât aceea care este cimentată prin căsătorie, Dumnezeu ne arată cât de mult ne iubește atunci când Se compară atât de des, față de sufletele noastre, cu un logodnic sau cu un Soț și Se numește El Însuși un Soț gelos. De aceea Preotul nu va lipsi să-i învețe pe Credincioși că trebuie să fie atât de înflăcărați pentru tot ceea ce privește cultul și onoarea lui Dumnezeu, încât să se poată spune cu adevărat despre ei că nu numai că Îi sunt atașați, ci chiar Îl iubesc cu o iubire de gelozie, după exemplul aceluia care spunea despre sine însuși: „Am fost plin de zel pentru Domnul Dumnezeul oștirilor", și asemenea lui Isus Hristos Însuși, despre care este scris: „Zelul Casei Tale mă mistuie."

Cât despre amenințarea care încheie acest precept, ea înseamnă că Dumnezeu nu-i va lăsa pe păcătoși nepedepsiți, ci îi va pedepsi ca un bun Părinte sau îi va osândi cu asprime și fără milă ca un judecător. Aceasta ne-o declară în mod limpede Moise: „Și veți ști că Domnul Dumnezeul vostru este

un Dumnezeu tare și credincios, care păstrează legământul Său făcând milostivire celor care Îl iubesc și păzesc preceptele Sale până la o mie de generații și pedepsind îndată pe cei care Îl urăsc." Aceasta o spune și Iosue: „Nu veți putea sluji Domnului, căci El este un Dumnezeu sfânt, un Dumnezeu tare și gelos, și nu va ierta crimele voastre, nici păcatele voastre. Dacă Îl părăsiți pe Domnul și dacă slujiți dumnezeilor străini, El Se va întoarce împotriva voastră, vă va lovi și vă va nimici."

Dar trebuie arătat bine poporului că, dacă Dumnezeu, la sfârșitul acestui prim precept, amenință să pedepsească pe cei răi și nelegiuiți până la a treia și a patra generație, aceasta nu înseamnă că toți urmașii poartă întotdeauna pedeapsa crimelor strămoșilor lor, ci că, dacă vinovații și copiii lor păcătuiesc nepedepsiți, niciodată întreaga lor posteritate nu va scăpa de mânia lui Dumnezeu și nu va evita pedepsele Sale. Aceasta s-a întâmplat cu regele Iosia. Din pricina evlaviei sale extraordinare, Dumnezeu îl cruțase. Îi îngăduise să moară în pace, să fie îngropat în mormântul părinților săi și să nu fie martor al nenorocirilor care trebuiau să cadă curând asupra Ierusalimului și asupra tribului lui Iuda din pricina nelegiuirilor lui Manase. Dar abia murise el, că răzbunarea lui Dumnezeu s-a exercitat împotriva posterității sale și nu i-a cruțat nici măcar pe copiii săi.

Cum se pot împăca acum aceste cuvinte pe care tocmai le-am explicat cu ceea ce se spune la profetul Ezechiel: „Sufletul care a păcătuit, acela va muri"? Sfântul Grigorie, în acord asupra

acestui punct cu toți Părinții vechimii, răspunde în chip admirabil: „Oricine imită nelegiuirea unui tată corupt este legat de soarta lui; dar oricine nu imită această nelegiuire nu este apăsat de greutatea crimelor tatălui său. Astfel, fiul pervers al unui tată pervers asemenea lui plătește nu numai pentru greșelile sale, ci încă și pentru cele ale tatălui său, fiindcă, la crimele acestuia, despre care știa că provocaseră mânia Domnului, nu s-a temut să adauge propria sa perversitate. Și este drept ca acela care, în fața unui Judecător neînduplecat, îndrăznește totuși să urmeze căile nelegiuite ale tatălui său, să fie silit să ispășească greșelile acestui tată în viața de acum."

În sfârșit, Păstorul va avea mare grijă să amintească cât de mult bunătatea și milostivirea lui Dumnezeu întrec dreptatea Sa. Căci, dacă mânia Sa se întinde până la a treia și a patra generație, milostivirea Sa merge până la a mia.

Aceste cuvinte, „ale celor care Mă urăsc", ne arată toată gravitatea păcatului celor care încalcă această primă Poruncă. Ce este, într-adevăr, mai detestabil și mai odios decât a urî bunătatea suverană, adevărul suveran? Or, aceasta fac toți păcătoșii. Căci, după cum „cel care a primit Poruncile și le păzește Îl iubește pe Dumnezeu", tot astfel cel care disprețuiește Legea lui Dumnezeu și nu păzește Poruncile Sale trebuie socotit pe bună dreptate drept un om care Îl urăște pe Dumnezeu.

Cât despre cuvintele de la sfârșit, „celor care Mă iubesc", ele ne învață în ce fel și pentru ce motiv trebuie să păzim Legea.

Este necesar ca acesta să fie motivul Caritățiii, adică al iubirii înseși pe care o avem pentru Dumnezeu. Aceasta va trebui amintit în explicarea fiecărei Porunci.

Capitolul al treizecilea — Despre a doua Poruncă

Să nu iei în zadar Numele Domnului Dumnezeului tău

Prima Poruncă, pe care tocmai am explicat-o și care ne poruncește să-I aducem lui Dumnezeu un cult sfânt și plin de respect, cuprinde în mod necesar Porunca despre care trebuie să vorbim acum și care este a doua. Căci cine voiește să fie cinstit voiește, prin aceasta însăși, să se vorbească despre el cu o deferență desăvârșită și interzice chiar contrariul. Aceasta ne-o arată limpede aceste cuvinte ale Domnului la Maleahi: „Fiul trebuie să-și cinstească tatăl și slujitorul pe stăpânul său; dacă deci Eu sunt Tatăl vostru, unde sunt onorurile care Mi se cuvin?" Dar Dumnezeu, pentru a ne face să înțelegem măreția datoriei pe care ne-o impune aici, a voit să ne prescrie, cu privire la onoarea care trebuie să înconjoare sfințenia Numelui Său dumnezeiesc, un precept special, pe care l-a exprimat în termeni foarte clari și foarte formali. Iar acest motiv trebuie să fie de ajuns pentru a-i arăta Păstorului că nu este suficient să

vorbească despre această Poruncă într-un mod general, ci că trebuie, dimpotrivă, să se oprească asupra ei destul de mult, pentru a putea da Credincioșilor explicațiile particulare, clare și precise de care au nevoie. Și nu poate aduce prea multă diligență și zel în această lucrare, fiindcă, din nefericire, există oameni atât de orbiți de eroare încât nu se tem să-L blesteme pe Acela pe care Îngerii Îl glorifică. Departe de a fi reținuți de Legea dată de Dumnezeu Însuși, ei au îndrăzneala și temeritatea de a înjosi Maiestatea dumnezeiască prin blasfemiile lor de fiecare zi și aproape de fiecare clipă. Cine nu vede, într-adevăr, că se afirmă totul cu jurământ? Că se pun imprecații și blesteme peste tot? Aproape toți cei care vând, cumpără sau tratează vreo afacere recurg la jurământ și iau de o mie de ori în zadar Numele Domnului, chiar în lucrurile cele mai ușoare și cele mai frivole. Este deci o adevărată datorie pentru Păstor să-și dubleze grija și zelul, pentru a le aminti adesea Credincioșilor cât de enormă și detestabilă este această crimă.

Primul lucru care trebuie remarcat în explicarea acestui precept este că, dacă sunt anumite lucruri pe care le interzice, sunt și altele pe care le poruncește și pe care oamenii sunt obligați să le împlinească. Aceste două puncte trebuie tratate separat. Și pentru ca această învățătură să fie mai ușoară și mai limpede, trebuie început cu lucrurile pe care Legea le poruncește, pentru a vorbi apoi despre cele pe care le interzice. Or, ceea ce ea poruncește este de a cinsti sfântul Nume al lui Dumnezeu și de a jura pe acest Nume numai cu

un respect religios. Ceea ce interzice este ca nimeni să nu îndrăznească să disprețuiască acest Nume sacru, să nu-L ia în zadar și să nu jure strâmb pe El, cu temeritate sau fără motiv.

§ I. — CEEA CE ESTE PORUNCIT PRIN A DOUA PORUNCĂ

În partea acestui precept care ne poruncește să cinstim sfântul Nume al lui Dumnezeu, Păstorul nu va lipsi să-i facă pe Credincioși să observe că nu literele, nici silabele trebuie considerate, nici numele în sine, ci lucrul exprimat prin acest nume, adică Atotputernicia și veșnica Maiestate a unui singur Dumnezeu în trei Persoane. Această declarație ne arată îndată cât de deșartă era superstiția unui anumit număr de Iudei care voiau bine să scrie Numele lui Dumnezeu, dar care nu îndrăzneau să-L pronunțe, ca și cum virtutea acestui Nume ar fi fost în literele care îl compun, iar nu în lucrul pe care îl înseamnă. Și deși în Lege este scris la singular: „Să nu iei Numele lui Dumnezeu în zadar", aceasta nu trebuie înțeleasă despre un singur nume, ci despre toate cele care se dau în mod obișnuit Dumnezeirii. Căci adevărul este că Îi dăm multe nume, precum acelea de Domn, Atotputernic, Domn al oștirilor, Rege al Regilor, Cel Tare și multe altele de acest fel pe care le citim în Sfânta Scriptură și care sunt toate deopotrivă vrednice de respect.

Apoi trebuie să-i învățăm pe Credincioși cum se dă Numelui adorabil al lui Dumnezeu onoarea pe care El o cere; căci nu este îngăduit unor Creștini, care trebuie să aibă neîncetat pe

buze laudele lui Dumnezeu, să ignore un lucru atât de folositor și atât de necesar mântuirii.

Or, există mai multe feluri de a lăuda acest Nume dumnezeiesc; totuși se poate spune că ele sunt toate cuprinse, în ceea ce au esențial, în cele pe care le vom explica.

Mai întâi, Îl lăudăm pe Dumnezeu atunci când mărturisim cu îndrăzneală înaintea tuturor că El este Domnul nostru și Dumnezeul nostru și când, recunoscându-L pe Isus Hristos drept Autorul mântuirii noastre, Îl proclamăm Mântuitorul nostru.

Îl lăudăm încă atunci când studiem cu respect și atenție Cuvântul Său sfânt, expresie a sfintei Sale Voințe; când medităm cu stăruință acest Cuvânt; când căutăm cu tot zelul posibil să ne instruim din el, fie citindu-l, fie ascultându-l, după cum îndeletnicirile și starea noastră ne îngăduie.

În sfârșit, cinstim și venerăm acest Nume sacru atunci când, din datorie sau din devoțiune, celebrăm laudele Sale și Îi aducem Acțiuni de mulțumire particulare pentru tot ceea ce ni se întâmplă, atât în adversitate, cât și în prosperitate. Astfel spunea regele Profet: „Suflete al meu, binecuvântează pe Domnul și nu uita niciodată harurile pe care le-ai primit de la El." Și în mai mulți alți Psalmi, același Profet celebrează laudele lui Dumnezeu în cântările cele mai suave și cu accentul iubirii și al recunoștinței. Astfel Iob, acel admirabil model de răbdare, fiind căzut în cele mai mari și mai cumplite

nenorociri, nu a încetat niciodată să-L laude pe Dumnezeu cu o măreție sufletească uimitoare și cu un curaj nebiruit. Astfel și noi înșine, dacă suferim crunt în trupul și în sufletul nostru, dacă mizeriile și necazurile vieții ne copleșesc, să ne grăbim să folosim ceea ce ne rămâne din voință și curaj pentru a-L lăuda totuși pe Dumnezeu și a repeta împreună cu Iob: „Fie binecuvântat Numele Domnului!"

Dar nu cinstim mai puțin acest Nume adorabil atunci când implorăm cu încredere ajutorul Său, fie pentru a fi eliberați de relele noastre, fie pentru a dobândi de la El statornicia și tăria de care avem nevoie pentru a le suporta fără a slăbi. Dumnezeu Însuși voiește să lucrăm astfel: „Chemați-Mă", spune El, „în ziua necazului; Eu vă voi elibera și voi Mă veți glorifica." Există în Scriptură, și mai ales în Psalmii 26, 43 și 118, numeroase și mărețe exemple ale acestei invocări.

A trata acest Nume dumnezeiesc cu onoare înseamnă încă a-L lua drept martor pentru a face să se creadă cuvântul nostru. Dar acest mod diferă mult de cele precedente. Căci acelea despre care tocmai am vorbit sunt prin natura lor atât de excelente și atât de vrednice de dorit, încât nimic nu poate fi mai folositor omului, iar ceea ce trebuie să caute cu cea mai mare râvnă este să se exercite în ele ziua și noaptea. „Voi binecuvânta pe Domnul în tot timpul", spunea David, „lauda Lui va fi pururea în gura mea." Dimpotrivă, deși jurământul este bun în sine, folosirea lui frecventă nu poate fi lăudabilă.

Iar iată motivul acestei deosebiri. Jurământul nu a fost instituit decât pentru a servi drept remediu slăbiciunii omenești și ca un mijloc necesar pentru a dovedi ceea ce afirmăm. După cum nu trebuie date trupului decât remediile necesare și după cum aplicarea prea frecventă a acestor remedii ar fi primejdioasă, tot astfel nu este folositor să jurăm fără motiv grav și legitim. Iar dacă se recurge prea des la jurământ, departe de a fi folositor, el aduce cu sine cele mai grave neajunsuri.

De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur spune foarte bine că folosirea jurământului nu urcă până la începutul lumii, ci la timpuri mult mai târzii, când răutatea oamenilor, răspândită în toate părțile, acoperea întregul univers; când nimic nu mai era nici în rânduiala, nici la locul său; când tulburarea și confuzia erau pretutindeni; când sus și jos totul era purtat de-a valma într-o dezordine universală și când, pentru culmea tuturor relelor, aproape toți oamenii se dedaseră cultului rușinos al idolilor. Numai după acest interval, foarte lung fără îndoială, jurământul s-a strecurat în raporturile oamenilor între ei. Perfidia și corupția au devenit astfel încât oamenii se hotărau cu greu să creadă cuvântului unii altora și au fost siliți să-L ia pe Dumnezeu drept martor al celor pe care le spuneau.

§ II. — DESPRE JURĂMÂNT

Punctul capital în această parte a celei de-a doua Porunci pe care o explicăm este de a-i învăța pe Credincioși felul de a jura în mod religios și sfânt. Păstorul va trebui deci să învețe că a jura înseamnă pur și simplu a-L lua pe Dumnezeu drept

martor, oricare ar fi, de altfel, formula și cuvintele care se folosesc. Astfel, a spune: Dumnezeu îmi este martor, și a spune: pe Dumnezeu, este unul și același lucru. Este, de asemenea, jurământ a lua drept martori, pentru a fi crezut, făpturi precum sfintele Evanghelii, Crucea, Relicvele Sfinților, numele lor și alte lucruri de acest fel. Căci nu aceste obiecte luate în ele însele dau jurământului putere și autoritate, ci numai Dumnezeu, a Cărui suverană Maiestate strălucește în făpturile Sale. Astfel, a jura pe Evanghelie înseamnă a jura pe Dumnezeu Însuși, al Cărui Adevăr este cuprins și exprimat în Evanghelie. La fel este și când se jură pe Sfinții care sunt templele lui Dumnezeu, care au avut Credință în Adevărul Evanghelic, care L-au înconjurat cu tot respectul lor, care L-au răspândit pe tot pământul și în sânul neamurilor celor mai îndepărtate.

Același lucru trebuie spus despre jurământul făcut cu imprecație, precum Sfântul Paul prin aceste cuvinte: „Îl iau pe Dumnezeu drept martor, asupra vieții mele." Un jurământ de această natură ne predă judecății lui Dumnezeu, ca răzbunător al minciunii. Totuși, recunoaștem că mai multe dintre aceste formule nu pot fi socotite drept adevărate jurăminte; dar este bine să se observe față de ele ceea ce s-a spus despre jurământ și să li se aplice exact aceleași principii și aceleași reguli.

Există două feluri de jurăminte. Cel dintâi este jurământul de afirmație. El constă în a afirma prin jurământ un lucru prezent sau trecut. Apostolul ne dă un exemplu în Epistola sa către Galateni, când spune: „Îl iau pe Dumnezeu drept martor că nu

mint." — Al doilea este jurământul de promisiune sau de amenințare. El se raportează în întregime la viitor. Este folosit pentru a promite — și a confirma promisiunea — că un lucru se va face într-un fel sau altul. Acesta a fost jurământul lui David. Jurând pe Domnul Dumnezeul său, el i-a făgăduit Betșabeei, soția sa, că Solomon, fiul său, va fi moștenitorul său și succesorul său pe tron.

§ III. — CONDIȚIILE NECESARE PENTRU CA JURĂMÂNTUL SĂ FIE ÎNGĂDUIT

Deși este de ajuns, pentru ca să existe jurământ, a lua pe Dumnezeu drept martor, totuși, pentru ca acest jurământ să fie legitim și sfânt, sunt cerute mai multe condiții, care trebuie explicate cu grijă.

Proorocul Ieremia le enumeră, după cum observă Sfântul Ieronim, în puține cuvinte, atunci când spune: „Veți jura prin aceste cuvinte: Viu este Domnul! dar în adevăr, în judecată și în dreptate." Și trebuie recunoscut că acest text este un adevărat rezumat a tot ceea ce face un jurământ desăvârșit, adică tocmai adevărul, judecata și dreptatea.

Prima condiție a jurământului este, așadar, adevărul.

Trebuie ca ceea ce se afirmă să fie adevărat și ca acela care jură să considere lucrul astfel, nu în chip temerar și pe simple presupuneri zadarnice, ci sprijinindu-se pe temeiurile cele mai solide. — Aceeași condiție este cerută și pentru jurământul

care însoțește o făgăduință. Cel care făgăduiește trebuie să fie hotărât să-și țină cuvântul și să împlinească ceea ce a promis atunci când va veni vremea. Și fiindcă nu se poate presupune că un om de bine s-ar angaja vreodată să facă un lucru pe care l-ar socoti împotriva Poruncilor și a preasfintei Voințe a lui Dumnezeu, tot ceea ce va fi putut făgădui și întări prin jurământ nu va lipsi să împlinească; afară numai dacă împrejurările s-au schimbat atât de mult, încât el nu și-ar mai putea păstra cuvântul și rămâne credincios făgăduințelor sale fără a atrage asupra sa nemulțumirea și indignarea lui Dumnezeu. David arată foarte bine cât de necesar este adevărul pentru jurământ, când spune: „Cel ce jură aproapelui său și își ține cuvântul."

În al doilea rând, trebuie să se jure cu judecată.

Adică nu trebuie recurs la jurământ în chip temerar și necugetat, ci numai după cercetare și chibzuință matură. Astfel, înainte de a jura, trebuie cercetat dacă există sau nu necesitate; trebuie cântărită cu atenție pricina pentru a se vedea dacă are nevoie să fie întărită prin jurământ; trebuie luate în seamă locul, timpul și toate celelalte împrejurări legate de aceasta; să nu ne lăsăm târâți nici de ură, nici de prietenie, nici de vreo mișcare dezordonată a sufletului, ci numai de necesitatea și importanța lucrului aflat în discuție. Dacă se neglijează aceste reflecții și aceste precauții scrupuloase, se va face în mod necesar un jurământ pripit și temerar. Astfel sunt jurămintele sacrilege ale acelor oameni care, pentru lucrurile cele mai ușoare și mai neînsemnate, jură fără motiv și fără

cercetare, numai dintr-o deprindere vinovată. Acest lucru îl vedem în fiecare zi și pretutindeni, între vânzători și cumpărători. Unii, pentru a vinde mai scump, ceilalți, pentru a cumpăra mai ieftin, nu se tem să folosească jurământul pentru a lăuda sau a disprețui marfa. — Tocmai pentru că judecata și prudența sunt necesare pentru a jura și fiindcă copiii nu au încă destulă pătrundere și discernământ în asemenea cazuri, Papa Sfântul Corneliu a interzis prin decret să li se ceară jurământ înainte de vârsta pubertății, adică înainte de vârsta de paisprezece ani.

A treia şi cea din urmă condiţie este dreptatea.

Și această dreptate este cerută mai ales atunci când este vorba despre făgăduințe. Dacă cineva făgăduiește cu jurământ un lucru nedrept și necinstit, păcătuiește mai întâi jurând, iar apoi săvârșește un al doilea păcat împlinindu-și făgăduința. Evanghelia ne oferă un exemplu al acestei duble crime în persoana regelui Irod. Acest nenorocit s-a legat mai întâi printr-un jurământ temerar, apoi, pentru a-și ține jurământul, a îndrăznit să dea unei dansatoare, drept răsplată pentru dansul ei, capul Sfântului Ioan Botezătorul. Astfel a fost și jurământul acelor iudei despre care vorbesc Faptele Apostolilor, care „au jurat să nu mănânce nimic până ce nu-l vor ucide pe Sfântul Pavel."

După aceste explicații, nu mai încape nici o îndoială că se poate jura cu siguranță de conștiință atunci când se păzesc cu religiozitate toate condițiile despre care am vorbit și care,

într-adevăr, înconjoară jurământul ca un fel de pavăză. — De altfel, nu ne lipsesc argumentele pentru a dovedi ceea ce afirmăm. Astfel, Legea Domnului, „sfântă și fără prihană", cuprinde această poruncă: „Să te temi de Domnul Dumnezeul tău, numai Lui să-I slujești și pe numele Lui să juri." Proorocul David ne spune: „Cei ce jură pe Domnul vor fi lăudați."

Vedem, de asemenea, în Noul Testament, că Sfinții Apostoli, aceste lumini strălucitoare ale Bisericii, au făcut ei înșiși uz de jurământ în anumite împrejurări. Epistolele Sfântului Pavel nu ne lasă nici o îndoială asupra acestui punct.

Se cuvine să adăugăm că și Îngerii fac uneori jurăminte. Este scris în Apocalipsa Sfântului Ioan că „Îngerul a jurat pe Cel ce trăiește în vecii vecilor."

În sfârșit, Dumnezeu Însuși, Regele Îngerilor, recurge la jurământ. În mai multe locuri din Vechiul Testament, El se folosește de acesta pentru a întări făgăduințele făcute lui Avraam și lui David. Acesta din urmă spune în Psalmul 109: „Domnul a jurat și nu-I va părea rău: Tu ești Preot în veac după rânduiala lui Melchisedec." — Dacă se ia în considerare ceea ce este jurământul în sine, în cauza și în scopul său, este ușor de arătat că el este un act foarte vrednic de laudă. El își are cauza și principiul în Credință, care îi face pe oameni să creadă că Dumnezeu este Izvorul oricărui adevăr, că, prin urmare, El nu poate nici să Se înșele, nici să înșele pe cineva, că toate sunt goale și descoperite înaintea ochilor Săi, că

admirabila Sa Providență veghează asupra tuturor lucrurilor și cârmuiește întreaga lume. Sub stăpânirea acestor sentimente Îl chemăm pe Dumnezeu martor al adevărului. Ar fi deci nelegiuit și criminal să nu avem încredere în El. — Scopul jurământului, ținta specială pe care și-o propune, este de a dovedi dreptatea și nevinovăția, de a pune capăt proceselor și neînțelegerilor. Astfel învață însuși Apostolul în Epistola către Evrei.

Și această doctrină nu este nicidecum contrară acestor cuvinte ale Mântuitorului nostru în Sfântul Matei: „Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu juri strâmb, ci să împlinești înaintea Domnului jurămintele tale. Iar Eu vă spun să nu jurați nicidecum: nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu; nici pe pământ, fiindcă este așternutul picioarelor Sale; nici pe Ierusalim, fiindcă este cetatea marelui Împărat; nici pe capul tău să nu juri, fiindcă nu poți face un singur fir de păr alb sau negru. Ci cuvântul vostru să fie: ceea ce este, este; și ceea ce nu este, nu este. Iar ceea ce trece peste acestea vine de la cel rău." Într-adevăr, nu s-ar putea susține că aceste cuvinte condamnă jurământul în general și în mod absolut, deoarece, după cum am văzut mai sus, Însuși Domnul nostru Isus Hristos și Apostolii au jurat, și încă adeseori. Domnul nostru n-a avut deci alt scop vorbind astfel decât acela de a combate eroarea vinovată a iudeilor, care își închipuiau că în jurământ nu era decât un singur lucru de evitat, și anume minciuna, și care, din această pricină, jurau și făceau pe alții să jure pentru orice și pentru lucrurile cele mai zadarnice și mai

neînsemnate. Acest obicei îl mustră și îl osândește Mântuitorul; și iată de ce învață că trebuie să ne abținem cu totul de la jurământ, afară numai dacă necesitatea îl cere.

De altfel, jurământul este un efect al slăbiciunii omenești și, din acest punct de vedere, el provine într-adevăr din rău. Este un semn al nestatorniciei celui care jură sau al încăpățânării celui care cere jurământul, fiindcă nu vrea să se lase convins altfel. Totuși, repetăm, jurământul își găsește scuză în necesitate. Iar atunci când Mântuitorul nostru ne spune: „mărginiți-vă la aceste cuvinte: aceasta este, aceasta nu este", El ne arată destul de limpede, prin acest fel de a vorbi, că ceea ce vrea să oprească este deprinderea de a jura în convorbirile obișnuite și pentru lucruri de mică însemnătate. În concluzie, El ne avertizează să nu fim prea ușuratici și prea înclinați spre a face jurăminte. Și tocmai aceasta trebuie învățată cu cea mai mare grijă și repetată adeseori credincioșilor, căci, după Scriptură și mărturia Părinților, prea marea ușurință de a jura dă naștere unei mulțimi nesfârșite de rele. Este scris în Ecleziasticul: „Nu-ți deprinde gura cu jurământul, căci din aceasta vor urma mari rele." Și încă: „Omul care jură adeseori va fi plin de fărădelegi și nenorocirea nu se va depărta de casa lui." Se poate citi în Sfântul Vasile și în Sfântul Augustin tot ceea ce au scris asupra acestui subiect în cărțile lor împotriva minciunii.

Dar destul despre ceea ce poruncește această poruncă; să vedem acum ceea ce oprește.

§ IV. — CEEA CE ESTE OPRIT PRIN PORUNCA A DOUA

Ne este oprit prin această Poruncă a lua în deșert numele Domnului. Cel care se lasă dus să jure fără reflecție și cu temeritate se face în chip vădit vinovat de un păcat greu, iar gravitatea acestui păcat se poate dovedi cu ușurință prin aceste cuvinte: „Să nu iei în deșert numele Domnului." Se pare într-adevăr că Dumnezeu Însuși vine să ne spună, cu alte cuvinte, că ceea ce face această greșeală atât de odioasă și de nelegiuită este faptul că ea micșorează într-un anumit fel Maiestatea Sa, Maiestatea Aceluia pe care Îl recunoaștem drept Domnul și Dumnezeul nostru.

Această poruncă ne oprește, de asemenea, să jurăm strâmb, adică împotriva adevărului. Cel care nu se înfioară înaintea unei asemenea crime și îndrăznește să-L ia pe Dumnezeu martor al unei minciuni Îi aduce o insultă nemărginită. Îl acuză, nici mai mult nici mai puțin, fie de neștiință, socotind că există adevăruri care I-ar putea scăpa, fie de răutate și nelegiuire, ca și cum Dumnezeu ar fi capabil să întărească minciuna prin propria Sa mărturie. Or, se jură strâmb nu numai atunci când se jură că un lucru este adevărat, știind bine că este fals, ci și atunci când se afirmă sub jurământ adevărul unui lucru pe care îl credem fals, chiar dacă în sine este adevărat. A minți înseamnă a vorbi împotriva gândului și a simțămintelor lăuntrice; prin urmare, în cazul de față există în mod evident minciună și sperjur.

Din aceeași pricină există sperjur și atunci când cineva afirmă prin jurământ un lucru pe care îl crede adevărat, dar care totuși este fals, afară numai dacă și-a dat toată osteneala și toată silința pentru a se asigura și a-l verifica. Deși aici cuvintele sunt în acord cu gândul, totuși există încălcarea poruncii.

Există încă sperjur în acela care a făcut o făgăduință cu jurământ fără intenția de a o împlini sau care, chiar dacă a avut această intenție, nu împlinește ceea ce a făgăduit. Acesta este păcatul acelora care s-au legat față de Dumnezeu prin voturi pe care nu le împlinesc.

O altă modalitate de a păcătui împotriva acestei porunci este aceea de a face un jurământ care să nu fie însoțit de dreptate, una dintre condițiile necesare ale jurământului legitim. Astfel, cel care făgăduiește cu jurământ să săvârșească un păcat de moarte, de pildă o ucidere, încalcă fără îndoială porunca, chiar dacă ar vorbi cu seriozitate și din adâncul inimii și chiar dacă jurământul său ar avea pentru el adevărul, una dintre cele trei condiții cerute, căreia i-am dat primul loc.

La aceste jurăminte oprite trebuie adăugate și acelea care se nasc dintr-un anumit dispreț, precum jurămintele de a nu asculta de sfaturile Evangheliei, de pildă acelea care îndeamnă la celibat și la sărăcie. Desigur, nimeni nu este ținut cu strictețe să urmeze aceste sfaturi, însă a jura că nu voiește să se supună lor înseamnă a disprețui și a încălca sfaturile lui Dumnezeu prin acest nevrednic jurământ.

Încalcă de asemenea a doua poruncă și păcătuiește împotriva judecății acela care jură pentru un lucru adevărat și pe care îl crede astfel, dar sprijinindu-se numai pe simple presupuneri și pe motive prea îndepărtate. Deși adevărul însoțește un asemenea jurământ, se amestecă totuși în el un fel de falsitate, deoarece acela care jură cu temeritate se expune foarte mult la a face sperjur.

Acela jură încă împotriva adevărului care jură pe dumnezei falși. Căci ce poate fi mai opus adevărului decât a lua drept martori niște divinități mincinoase și închipuite, ca și cum ar fi adevăratul Dumnezeu Însuși?

Dar dacă Scriptura ne spune, interzicând sperjurul: „Să nu necinstești numele Dumnezeului tău", ea condamnă prin aceasta orice fel de neglijență în toate îndatoririle pe care ni le impune această poruncă și mai ales în ceea ce privește Cuvântul lui Dumnezeu, a cărui Maiestate este infinit vrednică de respect nu numai din partea oamenilor evlavioși, ci uneori chiar și din partea celor nelegiuiți, după cum ne învață exemplul lui Eglon, regele Moabiților, în Cartea Judecătorilor. Or, a trata Cuvântul lui Dumnezeu într-un mod cu totul injurios înseamnă a abate Sfânta Scriptură de la sensul ei drept și firesc, pentru a-i da un înțeles potrivit doctrinei celor nelegiuiți și a ereticilor. Principele Apostolilor ne pune în gardă împotriva acestei crime prin acest text care trebuie citat: „În ele sunt unele lucruri greu de înțeles, pe care oamenii neștiutori și nestatornici le răstălmăcesc, ca și celelalte Scripturi, spre propria lor pierzare."

Înseamnă încă a necinsti în chip rușinos Scriptura a întrebuința maximele și cuvintele ei, vrednice de toată venerația noastră, pentru lucruri pur profane, precum și a ne servi de ele în povești, în fabule ridicole și zadarnice, pentru lingușiri, defăimări, farmece, scrieri calomnioase și alte lucruri de acest fel. Conciliul de la Trento osândește aceste practici detestabile și voiește ca ele să fie pedepsite.

În sfârșit, după cum cei care cer și imploră ajutorul lui Dumnezeu în nenorocirile lor Îl cinstesc și Îi aduc omagiu, tot astfel cei care nu-I invocă sprijinul Îl lipsesc de o cinste care I se cuvine. Despre acești nenorociți vrea David să vorbească atunci când spune: „Nu au chemat pe Domnul; de aceea au tremurat de frică acolo unde nu era nimic de temut."

Dar sunt unii legați în lanțurile unei crime și mai detestabile încă; aceștia sunt cei care, cu gură necurată și întinată, îndrăznesc să blasfemieze și să blesteme adorabilul nume al lui Dumnezeu, acest nume vrednic de toate binecuvântările și de toate laudele făpturilor, precum și numele Sfinților care domnesc împreună cu El în cer. Această crimă este atât de oribilă și monstruoasă, încât uneori Sfintele noastre Cărți, pentru a o numi, se folosesc de cuvântul opus, acela de binecuvântare.

§ V. — PEDEPSELE CELOR CARE ÎNCALCĂ PORUNCA A DOUA

Frica de pedepse și de osândă este de obicei un mijloc excelent pentru a înfrâna înclinarea pe care o avem de a nu asculta de Dumnezeu. De aceea, Păstorul, pentru a atinge mai adânc inimile și pentru a-i dispune mai ușor pe credincioși la păzirea acestei porunci, va trebui să le explice cu grijă aceste cuvinte care sunt ca o urmare necesară a ei: „Domnul nu va socoti nevinovat pe cel ce va lua în deșert numele Domnului Dumnezeului său." Și mai întâi le va arăta cât de îndreptățit a fost Dumnezeu să unească amenințări cu această Poruncă. Aceste amenințări ne fac într-adevăr să cunoaștem atât gravitatea păcatului, cât și bunătatea lui Dumnezeu, Care, departe de a Se bucura de pierzarea noastră, caută prin amenințări mântuitoare să ne abată de la rău, pentru ca să nu devenim obiect al mâniei Sale, ci mai degrabă al blândeții și milostivirii Sale. Se cuvine ca Păstorul să insiste cu putere asupra acestui punct, pentru ca credincioșii, cunoscând enormitatea acestei crime, să capete o oroare mai vie față de ea și să pună toată grija pentru a o evita.

Va arăta apoi că înclinarea oamenilor spre a săvârși acest păcat este atât de mare, încât nu ar fi fost de ajuns să fie doar interzis, ci Legea avea nevoie să fie însoțită de amenințări. Nu s-ar putea crede cât de folositor poate fi acest gând pentru credincioși. Căci, după cum nimic nu ne este mai dăunător decât o încredere temerară în propriile noastre puteri, tot astfel simțământul slăbiciunii noastre ne este de un folos foarte mare.

Păstorul va adăuga, în sfârșit, că, dacă Dumnezeu nu a hotărât o pedeapsă anume împotriva acestei crime, El a afirmat totuși în mod general că cei care se vor face vinovați de ea nu vor rămâne nepedepsiți.

Avem deci temei să credem că relele de care suferim în fiecare zi sunt pentru noi un avertisment asupra neascultărilor noastre în această privință. Este îngăduit să se creadă, într-adevăr, că oamenii sunt supuși unor atât de mari nenorociri tocmai pentru că încalcă această Poruncă. Și ne putem aștepta ca, punând înaintea ochilor lor tabloul acestor nenorociri, ei să devină mai înțelepți și mai prevăzători pentru viitor. Așadar, credincioșii, pătrunși de o sfântă teamă, să evite acest păcat cu toată grija cu putință! Căci dacă este adevărat că la judecata de apoi va trebui să dăm socoteală pentru orice cuvânt zadarnic, ce va fi atunci de aceste crime înfricoșătoare care arată un atât de mare dispreț față de adorabilul nume al lui Dumnezeu?

Capitolul al treizeci și unulea — Despre a treia Poruncă

„Adu-ți aminte să sfințești ziua Sabatului; șase zile vei lucra și îți vei face toate lucrările tale; iar ziua a șaptea este Sabatul Domnului Dumnezeului tău. Să nu faci în acea zi nici o lucrare servilă, nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici sluga ta, nici slujnica ta, nici animalele tale de povară, nici străinul care este în mijlocul tău; căci Domnul a făcut în șase zile cerul și pământul, marea și toate cele ce sunt într-însele și S-a odihnit în ziua a șaptea. De aceea Domnul a binecuvântat ziua Sabatului."

A treia Poruncă are drept obiect cultul exterior pe care Îl datorăm lui Dumnezeu. Acest cult este o consecință firească a obligațiilor impuse prin cea dintâi. El vine deci aici foarte potrivit la locul său. Căci dacă Îl cinstim pe Dumnezeu cu evlavie în adâncul inimilor noastre, cum am putea, având Credința și Nădejdea pe care le avem în El, să nu-L înconjurăm cu un cult exterior și să nu-I arătăm în chip vădit

recunoștința noastră? Dar fiindcă aceste îndatoriri sunt greu de împlinit pentru cei ocupați cu treburile lumii, trebuia ca această obligație să fie făcută mai ușoară prin fixarea ei la vremuri hotărâte.

Această Poruncă, dacă este bine păzită, este de natură să producă roade și avantaje minunate. Este deci de cea mai mare însemnătate ca Păstorul să pună, pentru explicarea ei, tot zelul de care este în stare. Și un prim și puternic motiv care să-i aprindă acest zel va fi în aceste cuvinte: „adu-ți aminte"; căci dacă credincioșii sunt obligați să-și aducă aminte de această poruncă, Păstorul este dator să le-o readucă în minte prin avertismente și învățături adeseori repetate.

Și ceea ce arată cât de important este pentru credincioși să păzească această Poruncă este faptul că, împlinind-o cu grijă, își vor face ușoară și lesnicioasă practica tuturor celorlalte. Astfel, una dintre obligațiile pe care le au de împlinit în zilele de sărbătoare este aceea de a se aduna în Biserică pentru a asculta acolo Cuvântul lui Dumnezeu. Or, este foarte sigur că, cu cât vor înainta mai mult în cunoașterea Legii dumnezeiești, cu atât vor fi mai dispuși să o păzească din toată inima. Iată de ce solemnitatea și cultul Sabatului sunt foarte adeseori recomandate în Sfintele noastre Cărți. Ieșirea, Leviticul, Deuteronomul, Proorocii Isaia, Ieremia și Iezechiel pomenesc în mod expres porunca sfințirii Sabatului.

§ I. — COMPARAȚIE ÎNTRE PORUNCA A TREIA ȘI CELELALTE

Trebuie, de asemenea, să fie avertizați și îndemnați principii și magistrații să sprijine cu toată autoritatea lor pe Păstorii Bisericii în tot ceea ce privește menținerea și dezvoltarea acestui cult, și chiar să facă legi pentru a asigura păzirea preceptului bisericesc.

În explicarea acestei porunci, nu trebuie neglijat a-i învăța pe credincioși în ce se aseamănă ea cu celelalte și în ce se deosebește de ele. Acesta va fi un mijloc de a le face cunoscute limpede motivele pentru care noi nu mai sfințim ziua Sabatului, ci ziua Duminicii.

Există această deosebire capitală între această Poruncă și celelalte: acelea, fiind întemeiate pe însăși natura, sunt din toate timpurile și nu se pot schimba niciodată. De aceea, deși Legea lui Moise este abrogată, poporul creștin continuă să păzească toate preceptele celor două table ale Legii. Și aceasta nu pentru că Moise a poruncit-o, spre a-i asculta lui, ci pentru că ele țin de natură, iar oamenii sunt obligați să se conformeze celor pe care ea le cere.

Dar preceptul sfințirii Sabatului, dacă este privit numai în raport cu această zi, nu este nici fix, nici constant. Dimpotrivă, el se poate schimba și este mai degrabă o lege ceremonială decât o lege morală. El nu-și are temeiul nici în natură; căci nu ea ne învață și ne dispune să alegem o zi mai degrabă decât alta pentru a aduce lui Dumnezeu un cult exterior. De altfel, israeliții nu au sfințit ziua Sabatului decât după ce au fost eliberați din robia lui Faraon. Dar acest precept trebuia să fie

abolit în momentul în care cultul și ceremoniile mozaice urmau să cadă în desuetudine, adică la moartea Domnului nostru Isus Hristos. Aceste ceremonii nu erau, într-adevăr, decât chipuri și umbre ale luminii și ale adevărului; trebuia în mod necesar ca ele să dispară înaintea acestei Lumini, a acestui Adevăr Însuși, care este Isus Hristos. De aceea Sfântul Pavel îi mustra pe galateni pentru că erau încă atașați de ceremoniile Legii: „Voi păziți zilele și lunile, le spunea el, săptămânile și anii; dar mă tem pentru voi să nu fi lucrat în zadar printre voi." El vorbește în același fel colosenilor.

Iată în ce se deosebește această poruncă de celelalte: ea privește direct cultul și ceremoniile. Dar are acest lucru comun cu toate celelalte: dintr-un alt punct de vedere, ea se raportează la morală și la dreptul natural. Căci cultul dumnezeiesc și virtutea religiei, prescrise prin această Poruncă, sunt de drept natural, deoarece natura voiește ca noi să întrebuințăm anumite ceasuri din timpul nostru pentru lucrurile care privesc cultul Domnului. Iar dovada este că la toate neamurile găsim sărbători, și sărbători publice, rânduite în cinstea Dumnezeirii. Și după cum este firesc omului să rezerve un anumit timp pentru funcțiile necesare vieții trupului, precum odihna, somnul și alte lucruri asemenea, tot astfel natura cere să existe anumite momente determinate în care sufletul să se poată întări din nou în contemplarea lui Dumnezeu. Dacă deci o anumită parte a timpului nostru trebuie întrebuințată pentru cultul pe care îl datorăm lui Dumnezeu, preceptul care o poruncește aparține în chip vădit legii morale.

Pentru acest motiv Apostolii au hotărât să consacre cultului lui Dumnezeu prima dintre cele șapte zile ale săptămânii și au numit-o ziua Domnului. Sfântul Ioan, în Apocalipsa sa, face pomenire de această zi; iar Apostolul voiește să se strângă milosteniile credincioșilor în prima zi după Sabat, adică, după cum explică Sfântul Ioan Gură de Aur, în ziua Duminicii. Aceasta ne arată că, încă din acea vreme, ziua Domnului era o zi sfântă în Biserică. — Dar pentru ca credincioșii să știe în chip desăvârșit ce au de făcut și ce au de evitat în această zi, nu va fi nepotrivit ca Păstorul să explice cu grijă fiecare dintre cuvintele întregii porunci, care se împarte foarte bine în patru părți.

§ II. — ADUCEȚI-VĂ AMINTE SĂ SFINȚIȚI ZIUA SABATULUI

Primul lucru care trebuie explicat aici este sensul precis al acestor cuvinte: aduceți-vă aminte să sfințiți ziua Sabatului. Cuvântul aduceți-vă aminte, așezat nu fără motiv în fruntea poruncii, ne arată că sfințirea acestei zile aparține legilor ceremoniale. Acesta era un punct pe care părea folositor să-l amintim poporului; căci, deși legea naturală ne învață că suntem obligați să consacrăm un anumit timp pentru a aduce lui Dumnezeu un cult exterior, ea nu prescrie ziua în care se cuvine cel mai bine să o facem.

În al doilea rând, trebuie arătat credincioșilor că aceleași cuvinte ne avertizează în ce fel trebuie să lucrăm în timpul săptămânii; cu alte cuvinte, ele ne amintesc obligația în care

ne aflăm de a nu pierde niciodată din vedere ziua de sărbătoare în timpul muncii noastre. Duminica fiind o zi în care avem, într-un anumit fel, să dăm seamă lui Dumnezeu de faptele și de lucrările noastre, este de cea mai mare importanță ca aceste fapte și aceste lucrări să fie astfel încât Dumnezeu să nu le respingă și ca ele să nu devină niciodată pentru noi, după cum spune Scriptura, prilej de plâns și de remușcare.

În sfârșit, aceste cuvinte, aduceți-vă aminte etc., ne readuc în minte un adevăr foarte izbitor: anume că nu ne vor lipsi prilejurile de a uita această poruncă. Vom fi îndemnați la aceasta când de exemplul celor care nu țin nici o seamă de ea, când de iubirea spectacolelor și a jocurilor, care ne abat atât de adeseori de la cultul religiei și al evlaviei pe care îl datorăm lui Dumnezeu în această zi sfântă. — Să trecem acum la ceea ce trebuie înțeles prin Sabat.

Sabat este un cuvânt ebraic care înseamnă în latină cessatio, adică odihnă. Astfel, a sabatiza, în limba latină, se numește cessare și requiescere, adică a înceta de a lucra, a se odihni. Ziua a șaptea a primit numele de Sabat fiindcă Dumnezeu, după ce a încheiat pe deplin lucrarea creației lumii, S-a odihnit în această zi de toate lucrările Sale. De altfel, Domnul Însuși îi dă acest nume în Ieșire. Mai târziu, numele de Sabat a fost atribuit nu numai zilei a șaptea, ci, datorită demnității sale, și săptămânii însăși. În acest sens trebuie înțelese cuvintele fariseului: „Postesc de două ori în timpul Sabatului." Iată semnificația cuvântului.

Cât despre sfințirea Sabatului, după Sfânta Scriptură, ea este încetarea lucrărilor trupului și a treburilor vremelnice. Acest adevăr este limpede exprimat în următoarele cuvinte ale poruncii: Nu veți lucra. Dar mai este și altceva; fără aceasta ar fi fost de ajuns să se spună în Deuteronom: „Păziți ziua Sabatului." Și fiindcă în același loc se adaugă „pentru a o sfinți", aceasta ne arată bine că Sabatul este o zi sfântă, consacrată actelor religioase și slujirii Domnului. Așadar, noi celebrăm Sabatul în chip deplin și desăvârșit atunci când aducem lui Dumnezeu îndatoririle de evlavie și de religie. Acesta este cu adevărat Sabatul pe care Isaia îl numește „ziua desfătărilor", fiindcă, într-adevăr, zilele de sărbătoare sunt zile de desfătare pentru Domnul și pentru oamenii evlavioși. Iar dacă acestui cult religios și sfânt al Sabatului îi unim faptele de milostenie, același Prooroc ne făgăduiește în același loc răsplățile cele mai frumoase și mai prețioase.

Astfel, sensul propriu și precis al acestei Porunci este ca omul, într-un timp hotărât, să-și întrerupă treburile obișnuite și lucrările mâinilor, pentru a se aplica, cu mintea și cu trupul, la cinstirea lui Dumnezeu și la aducerea tuturor omagiilor pe care El le cere.

§ III. — VEȚI LUCRA TIMP DE ȘASE ZILE ETC.

A doua parte a poruncii ne spune în chip pozitiv că Dumnezeu a consacrat ziua a șaptea cultului Său. Căci este scris: „Veți lucra timp de șase zile, veți face toate lucrările voastre în acest timp, dar ziua a șaptea este Sabatul Domnului

Dumnezeului vostru." Aceste cuvinte ne poruncesc, cu alte cuvinte, să considerăm Sabatul ca fiind consacrat Domnului, să împlinim în această zi îndatoririle religioase care Îi sunt datorate și, în sfârșit, să vedem în această zi a șaptea un memorial al odihnei Domnului.

Această zi a fost deci închinată cultului dumnezeiesc, fiindcă nu se cuvenea să fie lăsată unui popor grosolan facultatea de a fixa acest timp după bunul său plac. Se putea teme ca, pentru a-L cinsti pe adevăratul Dumnezeu, el să nu imite sărbătorile sacre ale egiptenilor. Astfel, Dumnezeu a voit ca ziua a șaptea, care este cea din urmă a săptămânii, să fie rezervată cultului Său. Și era aici mai mult de un mister. Iată pentru ce, în Ieșire și în Iezechiel, El numește această zi semn: „Aveți grijă, spune El, să păziți Sabatul Meu, fiindcă el este semnul legământului care există între Mine, voi și toată posteritatea voastră, ca să știți că Eu sunt Cel ce vă sfințește."

Era un semn, fiindcă, văzând această zi consacrată slujirii dumnezeiești, oamenii trebuiau să învețe prin aceasta să se consacre ei înșiși lui Dumnezeu și să se sfințească înaintea Lui. Căci ceea ce face ca o zi să fie cu adevărat sfântă este faptul că ea este întrebuințată în chip special pentru practica Sfințeniei și a Religiei.

Era, de asemenea, un semn și ca un monument al creației acestui univers admirabil.

Încă un semn, destinat să le amintească israeliților că nu fuseseră dezlegați și eliberați de jugul atât de aspru al robiei Egiptului decât prin ajutorul lui Dumnezeu. Acest lucru îl atestă Domnul Însuși prin aceste cuvinte: „Adu-ți aminte că ai fost rob în Egipt și că ai fost scos din robie prin mâna puternică a Dumnezeului tău și prin tăria brațului Său. De aceea El ți-a poruncit să păzești ziua Sabatului."

În sfârșit, această zi era semnul Sabatului spiritual și ceresc. Or, Sabatul spiritual constă într-o sfântă și tainică odihnă în care se află credincioșii atunci când, dezbrăcați de omul cel vechi îngropat împreună cu Isus Hristos, revin la o viață nouă și se aplică cu grijă la săvârșirea faptelor conforme evlaviei creștine: „Căci cei care odinioară nu erau decât întuneric, deveniți lumină în Domnul nostru, trebuie să umble ca niște fii ai luminii pe calea oricărui bine și a oricărei dreptăți și să nu aibă nimic comun cu lucrările neroditoare ale întunericului."

Dar Sabatul ceresc, după cum observă Sfântul Chiril, explicând aceste cuvinte ale Apostolului: „mai rămâne încă un Sabat pentru poporul lui Dumnezeu", constă în cealaltă viață, unde, uniți cu Isus Hristos, vom fi umpluți de tot felul de bunuri și eliberați cu totul de păcat. Acest lucru ni-l învață Proorocul prin aceste cuvinte: „Nu va fi în acel loc nici leu, nici altă fiară primejdioasă, ci totul va fi curat și sfânt." Căci, într-adevăr, când aleșii se vor bucura de vederea lui Dumnezeu, vor fi plini de tot felul de bunuri. Acesta este ceea ce trebuie să-i îndemne pe Păstori să-i zorească pe credincioși

prin aceste cuvinte: „Să ne grăbim să intrăm în această odihnă."

Pe lângă ziua a șaptea, poporul iudeu mai avea și alte zile de sărbătoare care aparțineau lui Dumnezeu și pe care El le rânduise pentru a nu lăsa să se piardă amintirea nemăsuratelor Sale binefaceri.

§ IV. — DUMINICA ÎNLOCUITOARE A SABATULUI. SĂRBĂTORILE BISERICII

Biserica a socotit potrivit să transfere cultul și solemnitatea Sabatului în ziua Domnului, adică în Duminică. După cum în această zi lumina a început să lumineze lumea, tot astfel tot în această zi Răscumpărătorul nostru, deschizându-ne intrarea în Viața Veșnică prin Învierea Sa, ne-a făcut să trecem din întuneric la viața cea adevărată. Pentru aceasta Apostolii au numit-o ziua Domnului.

În plus, vedem în Sfintele noastre Cărți că această zi este mare și solemnă, fiindcă marchează începutul creației lumii și ne amintește coborârea Sfântului Duh asupra Apostolilor.

În primele timpuri ale Bisericii și în veacurile următoare, Apostolii și Părinții noștri au rânduit alte zile de sărbătoare, pentru a celebra cu evlavie și sfințenie amintirea binefacerilor lui Dumnezeu. Dintre aceste Sărbători, cele mai solemne sunt acelea care au fost instituite în cinstea misterelor Răscumpărării noastre. Apoi vin cele care au fost rânduite

pentru a cinsti pe Preasfânta Fecioară, pe Apostoli, pe martiri și pe toți ceilalți sfinți care domnesc împreună cu Isus Hristos. În ele lăudăm puterea și bunătatea lui Dumnezeu, care a dat biruința aleșilor Săi. Le aducem cinstirile pe care le merită, iar exemplele lor ne îndeamnă să-i imităm.

Și fiindcă unul dintre cele mai puternice motive pentru păzirea acestui precept este cuprins în aceste cuvinte: „Veți lucra șase zile, dar ziua a șaptea este Sabatul Domnului Dumnezeului vostru", Păstorul va avea grijă să le explice cu toată precizia cu putință. Meditându-le, el va vedea fără greutate că trebuie să-i îndemne pe credincioși să nu ducă o viață trândavă și leneșă, ci dimpotrivă să-și amintească Porunca Apostolului, care voiește ca „fiecare să lucreze cu mâinile sale, după starea sa".

În sfârșit, dacă Domnul ne poruncește prin această Poruncă să ne facem lucrarea timp de șase zile, este pentru ca noi să nu fim ispitiți să amânăm pentru ziua de sărbătoare ceea ce trebuie făcut în timpul celor șase zile ale săptămânii și, de asemenea, pentru ca mintea noastră să nu fie abătută Duminica de la grija și atenția pe care trebuie să le acorde lucrurilor dumnezeiești.

§ V. — DESPRE LUCRĂRILE SERVILE

Iată-ne ajunși la a treia parte a poruncii, care descrie într-un anumit fel maniera în care trebuie să sfințim ziua Sabatului, dar care se aplică mai ales la expunerea celor ce ne este interzis

să facem în această zi. Astfel spune Domnul: „Să nu faceți nici o lucrare servilă în această zi, nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici slujitorul tău, nici slujitoarea ta, nici animalele tale de povară, nici străinul care este în mijlocul tău." Aceste cuvinte ne arată mai întâi că trebuie să evităm tot ceea ce poate împiedica cultul dumnezeiesc. De aici este ușor de încheiat că lucrările servile de orice fel sunt interzise în această zi, nu fiindcă ar fi nevrednice sau rele prin natura lor, ci fiindcă ar fi în stare să abată mintea noastră de la slujirea lui Dumnezeu, care este scopul poruncii.

Cu atât mai mult trebuie să evităm păcatul, care nu numai că îndepărtează mintea noastră de gustul lucrurilor sfinte, ci ne desprinde cu totul de iubirea lor.

Acțiunile și lucrările, deși servile, care privesc cultul, precum, de pildă, împodobirea unui altar sau a unei biserici pentru o zi de sărbătoare și alte lucrări de același fel, nu sunt interzise prin această Poruncă. De aceea Domnul nostru a spus: „Preoții în templu calcă Sabatul și totuși nu sunt vinovați."

Nu trebuie socotite ca oprite prin această Lege nici lucrările săvârșite pentru a salva lucruri care altfel ar fi în primejdie de a se pierde. Sfintele Canoane le-au permis în mod expres. Și mai sunt încă multe alte lucrări pe care Domnul nostru, în Evanghelie, le-a declarat licite pentru zilele de sărbătoare. Păstorul le va putea observa cu ușurință în Sfântul Matei și în Sfântul Ioan.

Pentru a nu omite nimic din ceea ce ar putea împiedica celebrarea Sabatului, Dumnezeu, în porunca Sa, a făcut pomenire chiar și de animalele de povară. Lucrările lor, într-adevăr, l-ar abate pe om de la sfințirea acestei zile sfinte. Căci dacă în timpul Sabatului animalele sunt întrebuințate la orice lucrare, este necesar ca omul să fie acolo pentru a le conduce. Ele nu pot face nimic prin ele însele, ci doar îl ajută pe om. Or, acesta din urmă nu are dreptul să lucreze în această zi; prin urmare, nici animalele aflate în slujba lui nu îl vor avea. — Și apoi, dacă Dumnezeu voiește prin această interdicție să ne facă să cruțăm animalele în muncă, cu atât mai mult voiește să evităm a fi neomenoși față de cei care sunt în slujba noastră.

§ VI. — CARE SUNT LUCRĂRILE PORUNCITE DUMINICA?

Păstorul va avea grijă să nu uite că trebuie să facă foarte atent cunoscute credincioșilor lucrările și acțiunile pe care sunt ținuți să le împlinească în zilele de sărbătoare. Acestea sunt: să meargă la Biserică, să asiste la preasfântul sacrificiu al Liturghiei cu evlavie sinceră și atenție susținută și să primească frecvent dumnezeieștile Sacramente instituite pentru a vindeca rănile sufletului nostru și pentru a ne ajuta să lucrăm la Mântuirea noastră.

Dar fiindcă nu este nimic mai bun și mai folositor creștinilor decât a-și mărturisi adeseori păcatele preoților, Păstorul nu va lipsi să-i îndemne să împlinească această datorie. El va putea,

de altfel, să-și scoată dovezile și temeiurile din ceea ce am învățat și am prescris în această privință, vorbind despre sacramentul Pocăinței. Dar nu se va mărgini să-i îndemne la Spovada frecventă, ci își va înmulți stăruințele cele mai presante pentru a-i face să primească cât mai des cu putință preasfântul sacrament al Euharistiei.

Ei trebuie, de asemenea, să asculte cu atenție și exactitate învățăturile religioase. Nu este nimic mai de nesuferit și mai nevrednic decât a disprețui Cuvântul lui Isus Hristos sau a-l asculta cu nepăsare. — În sfârșit, ei vor voi să se exerseze și să se aplice frecvent la rugăciune și la lauda lui Dumnezeu, să pună toată grija în a se instrui în regulile vieții creștine și să practice, cât mai bine, toate lucrările adevăratei evlavii, precum milostenia față de săraci și nevoiași, vizitarea bolnavilor, mângâierile aduse celor întristați și celor care gem sub loviturile durerii. Căci este scris în Sfântul Iacob: „Religia curată și fără prihană înaintea lui Dumnezeu Tatăl nostru constă în a veni în ajutorul orfanilor și văduvelor care sunt în necaz.” — Va fi ușor de încheiat din cele spuse care sunt acțiunile contrare acestei Porunci.

§ VII. — PRINCIPALELE FOLOASE ALE SFINȚIRII DUMINICII

Este, de asemenea, datoria Păstorului să aibă la îndemână un anumit număr de Autori de unde să poată lua argumentele și motivele cele mai potrivite pentru a-i convinge pe credincioși că trebuie să păzească această a treia Poruncă cu tot zelul și cu

toată exactitatea cu putință. Or, cel mai bun argument este acesta: să-i facă să simtă și să înțeleagă pe deplin cât de drept și de rațional este să existe anumite zile în întregime consacrate cultului dumnezeiesc și în timpul cărora să ne aplicăm în chip special la a cunoaște, a iubi și a adora pe Dumnezeu, Care ne-a copleșit cu mari și nenumărate binefaceri. Dacă El ne-ar fi poruncit să-I aducem în fiecare zi un cult religios, nu ar trebui oare să facem toate eforturile pentru a împlini o asemenea poruncă cu bucurie și grabnică râvnă, mai ales luând în considerare binefacerile nemăsurate și neprețuite pe care le-am primit de la El? Dar fiindcă El nu a rezervat cultului Său decât un mic număr de zile, am putea oare să ne arătăm neglijenți sau să găsim dificultăți în păzirea unei datorii pe care, de altfel, nu o putem omite fără a ne face vinovați de un păcat foarte grav?

Păstorul va face apoi cunoscută cât de mare este excelența acestei Porunci, fiindcă aceia care o împlinesc cu fidelitate par să se bucure de Prezența lui Dumnezeu și să vorbească cu El. Când ne rugăm, într-adevăr, contemplăm Maiestatea dumnezeiască și ne întreținem în chip real cu Dumnezeu. Ascultându-i pe predicatorii care ne vorbesc cu evlavie și sfințenie despre adevărurile religioase, tot Glasul lui Dumnezeu îl auzim prin organul lor. În sfârșit, în Sacrificiul Liturghiei Îl adorăm pe Domnul nostru Isus Hristos cu adevărat prezent pe Altar. — Acestea sunt avantajele de care se bucură în principal cei care păzesc această Poruncă cu fidelitate.

Dar cei care o neglijează cu totul, prin faptul că nu ascultă de Dumnezeu și de Biserică, disprețuind această Poruncă, devin dușmanii lui Dumnezeu și ai sfintelor Sale Legi; cu atât mai mult cu cât acest precept este dintre acelea a căror împlinire nu impune nici o trudă. Într-adevăr, Dumnezeu nu ne poruncește nimic apăsător, El pentru care ar trebui să suportăm chiar și ceea ce ar fi mai greu, dacă ne-ar porunci-o. Dimpotrivă, El voiește să petrecem zilele de sărbătoare în odihnă și fără nici o preocupare pentru lucrurile pământului. Prin urmare, a refuza să ne supunem unei Legi atât de dulci nu ar însemna oare a da dovadă de o temeritate insolentă? Să ne gândim deci la acele pedepse cumplite cu care Dumnezeu i-a lovit pe cei care au călcat-o în picioare, după cum putem vedea în Cartea Numerilor. Acest exemplu ne va fi de folos.

Și pentru a nu cădea într-un păcat atât de mare, ne va fi foarte avantajos să avem adeseori în minte primele cuvinte ale acestei a treia Porunci: „aduceți-vă aminte". Apoi ne vom pune înaintea ochilor tabloul avantajelor și privilegiilor pe care ni le asigură păzirea Duminicii, precum am spus mai sus, și nu vom lipsi să ne oprim asupra unei mulțimi de alte considerații de acest fel, pe care un Păstor înțelept și aplicat va ști să le dezvolte, la vreme potrivită, cu toată amploarea necesară.

Capitolul al treizeci și doilea — Despre a patra Poruncă

Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să trăiești mult pe pământul pe care Domnul Dumnezeul tău ți-l va da.

Cele trei Porunci pe care tocmai le-am explicat sunt cele dintâi din pricina demnității și a excelenței obiectului lor. Cele pe care le abordăm acum nu ocupă decât al doilea rang, dar se poate spune că nu sunt mai puțin necesare. Cele dintâi se raportează direct la scopul nostru, care este Dumnezeu; celelalte au ca obiect imediat Caritatea față de aproapele, dar în chip logic, adică dacă își ating scopul, ne conduc și ele la Dumnezeu, acest scop suprem pentru care îl iubim pe aproapele însuși. Aceasta L-a făcut pe Domnul nostru Isus Hristos să spună că preceptul de a-L iubi pe Dumnezeu și preceptul de a-l iubi pe aproapele sunt două Porunci asemenea. Cât despre aceea pe care o explicăm aici, abia dacă se pot spune și enumera foloasele nemăsurate pe care le cuprinde. Roadele ei sunt îmbelșugate și alese. Ea este ca

semnul care face să strălucească supunerea și alipirea noastră față de prima Poruncă. „Cel care nu-l iubește pe fratele său pe care îl vede, spune Apostolul Sfântul Ioan, cum poate să-L iubească pe Dumnezeu pe care nu-L vede?" Se poate spune la fel: dacă nu avem nici respect, nici iubire pentru părinții noștri, pe care trebuie să-i iubim după Dumnezeu, pe ei pe care îi avem aproape necontenit sub ochii noștri, ce onoare și ce cult vom avea pentru Dumnezeu, care este de asemenea Tatăl nostru — Tată atotputernic și infinit de bun, dar care nu cade niciodată sub privirile noastre? Se vede de aici cât de multe raporturi au aceste două Porunci una cu alta.

Această a patra poruncă are o aplicare foarte întinsă. Pe lângă cei care ne-au dat viața, există un mare număr de persoane pe care ea ne face datori să le cinstim ca pe părinții și mamele noastre, din pricina autorității lor, a demnității lor, a trebuinței pe care o avem de ele sau a excelenței funcțiilor lor. Ea face, de asemenea, mai puțin grea povara părinților și a superiorilor, a căror grijă principală este de a-i aduce pe cei așezați sub autoritatea lor să trăiască în chip vrednic și într-un mod conform Legii dumnezeiești. Or, este vădit că această sarcină le va deveni foarte ușoară dacă inferiorii lor sunt convinși că Însuși Dumnezeu le impune obligația de a-și cinsti părinții și mamele.

Pentru a atinge acest scop, este necesar să se cunoască deosebirea care există între preceptele primei table și cele ale celei de-a doua.

§ I. — DEOSEBIREA DINTRE CELE TREI DINTÂI PORUNCI ȘI CELE URMĂTOARE

Iată ce va explica Păstorul mai întâi. El va învăța că preceptele dumnezeiești ale Decalogului au fost gravate pe două table diferite. Prima, după cum ne învață Sfinții Părinți, cuprindea cele trei Porunci pe care tocmai le-am comentat, iar a doua pe celelalte șapte. Această rânduială este absolut logică și ne face să înțelegem dinainte importanța relativă a preceptelor, prin locul însuși pe care îl ocupă. Tot ceea ce Legea dumnezeiască, într-adevăr, poruncește sau oprește în Sfintele noastre Cărți se raportează întotdeauna la două categorii. Iubirea lui Dumnezeu sau iubirea aproapelui: iată temeiul tuturor prescrierilor ei. Or, cele trei Porunci precedente ne învață ce iubire Îi datorăm lui Dumnezeu, iar cele șapte care urmează cuprind datoriile de Caritate pe care oamenii sunt obligați să le practice unii față de alții. Nu fără motiv, așadar, au fost împărțite în precepte ale primei table și precepte ale celei de-a doua.

Cele trei dintâi Porunci despre care am vorbit Îl au ca obiect pe Dumnezeu, adică binele suveran. Obiectul celorlalte este binele aproapelui. Cele dintâi propun iubirea suverană, celelalte, iubirea cea mai mare după iubirea suverană. Unele privesc însuși scopul suprem, celelalte numai ceea ce se raportează la acest scop.

De altfel, iubirea lui Dumnezeu nu depinde decât de El Însuși, fiindcă pentru El Însuși, și nu din pricina altuia, trebuie

Dumnezeu iubit în mod suveran. Iubirea aproapelui, dimpotrivă, își are izvorul în iubirea lui Dumnezeu, care trebuie să fie într-adevăr regula ei invariabilă. Căci dacă îi iubim pe părinții noștri, dacă ascultăm de superiorii noștri, dacă îi respectăm pe cei care sunt deasupra noastră, aceasta trebuie să fie în principal fiindcă Dumnezeu este Creatorul, fiindcă El a voit să-i ridice deasupra noastră și fiindcă, prin mijlocirea lor, El veghează asupra celorlalți oameni, îi cârmuiește și îi păstrează. Și fiindcă Dumnezeu Însuși ne poruncește să-i cinstim, trebuie să o facem tocmai pentru motivul care i-a făcut vrednici de această cinste. De unde urmează că onoarea pe care o aducem părinților și mamelor noastre pare să se raporteze mai degrabă la Dumnezeu decât la ei personal. Aceasta se poate vedea în Sfântul Matei, când este vorba despre respectul față de superiori: „Cel care vă primește pe voi, pe Mine Mă primește." Apostolul Sfântul Pavel, în Epistola sa către Efeseni, nu se teme să spună: „Slujitorilor, ascultați de cei care sunt stăpânii voștri după trup, cu teamă, cu respect și în simplitatea inimii voastre, ca de Isus Hristos Însuși. Nu-i slujiți numai când au ochii asupra voastră, ca și cum ați voi doar să plăceți oamenilor, ci ca adevărați slujitori ai lui Isus Hristos."

Dar să observăm bine: nici omagiile noastre, nici evlavia noastră, nici cultul pe care îl aducem lui Dumnezeu nu vor fi vreodată desăvârșite, căci iubirea pe care I-o datorăm nu are hotare și poate crește la nesfârșit. Este chiar necesar ca această iubire să devină din zi în zi mai arzătoare și mai puternică,

deoarece El Însuși voiește ca noi să-L iubim din toată inima noastră, din tot sufletul nostru și din toate puterile noastre. Dimpotrivă, iubirea pe care o avem pentru aproapele își are limitele sale, de vreme ce Domnul ne poruncește să-l iubim ca pe noi înșine. Așadar, cel care ar depăși aceste hotare și ar ajunge să-L iubească pe Dumnezeu și pe aproapele cu o iubire egală ar săvârși o mare crimă. „Dacă cineva vine la Mine, spune Domnul, și nu urăște pe tatăl său, pe mama sa, pe femeia sa, pe copiii săi, pe frații săi, pe surorile sale și chiar propria sa viață, acela nu poate fi ucenicul Meu."

Și în același spirit i-a spus unui tânăr care voia mai întâi să-și îngroape tatăl și apoi să-L urmeze: „Lăsați morții să-și îngroape morții." Dar acest adevăr devine și mai limpede prin aceste cuvinte pe care Sfântul Matei le pune în gura Domnului nostru: „Cel care iubește pe tatăl său sau pe mama sa mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine."

Nu ne putem îndoi totuși că suntem obligați să avem față de părinții noștri o iubire foarte mare și un respect foarte profund. Dar, înainte de toate, evlavia cere ca primele noastre omagii și principalul nostru cult să aparțină lui Dumnezeu, care este Principiul și Creatorul tuturor lucrurilor. Ea cere, de asemenea, să-i iubim pe părinții noștri muritori de aici de jos în așa fel încât totul, în această iubire, să aibă drept scop ultim pe Tatăl nostru ceresc și veșnic. — Dacă, uneori, ei ne poruncesc lucruri potrivnice preceptelor dumnezeiești, este mai presus de orice îndoială că trebuie să preferăm în mod absolut voința lui Dumnezeu capriciilor lor. Atunci este

momentul să ne amintim acest oracol al Duhului Sfânt: „Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni.”

§ II. — CINSTEȘTE PE TATĂL TĂU ȘI PE MAMA TA

După aceste preliminarii, Păstorul va explica termenii acestei Porunci și mai întâi ce înseamnă primul: cinstește. A cinsti pe cineva înseamnă a avea pentru el sentimente de stimă și a pune mare preț pe tot ceea ce se raportează la el. Această onoare presupune în mod necesar iubirea, respectul, ascultarea și slujirea. Nu fără motiv Dumnezeu, dându-ne această Lege, a folosit cuvântul cinstește, în loc de iubește sau teme-te, deși suntem totuși obligați să-i iubim puternic și să ne temem de părinții noștri. Căci cel care iubește nu cinstește întotdeauna, iar cel care se teme nu cinstește nici el în mod necesar. Dar cel care cinstește din adâncul inimii posedă prin aceasta însăși iubirea și teama.

După ce va fi dat aceste explicații, Păstorul va trebui să spună cine sunt cei desemnați prin numele de părinți în această Poruncă.

Or, deși Legea îi înțelege aici în principal pe cei care ne-au dat viața, totuși acest nume de părinți se aplică și altora pe care Legea pare, de asemenea, să-i aibă în vedere, după cum se poate ușor conchide din mai multe locuri ale Sfintei Scripturi. Într-adevăr, pe lângă părinții noștri naturali, Cărțile noastre

sfinte, după cum am văzut mai sus, ne dau și alți părinți pe care trebuie să-i respectăm și să-i cinstim într-un mod special. Astfel sunt conducătorii Bisericii, Păstorii și Preoții, după cum o atestă aceste cuvinte ale Apostolului către Corinteni: „Nu vă scriu aceste lucruri ca să vă fac rușine, ci vă povățuiesc ca pe copiii mei cei mai iubiți. Chiar dacă ați avea zece mii de învățători în Isus Hristos, n-ați avea mai mulți părinți, fiindcă eu v-am născut în Isus Hristos prin Evanghelie." Se spune încă în Ecleziasticul: „Să cinstim memoria bărbaților iluștri și a părinților noștri în urmașii lor."

Cei care exercită o comandă, o magistratură, o autoritate, cei care cârmuiesc lucrul public, primesc de asemenea numele de părinți. Astfel Naaman era numit părinte de către slujitorii săi.

Numim încă părinți persoanele grijii, fidelității, probității și înțelepciunii cărora le sunt încredințați alții, precum tutorii, curatorii, preceptorii, învățătorii. Astfel fiii profeților îi numeau pe Ilie și pe Elisei părinții lor.

În sfârșit, dăm de asemenea acest nume bătrânilor, celor foarte înaintați în vârstă, pe care trebuie să-i respectăm în chip deosebit.

Păstorul, în învățăturile sale, va insista deci asupra acestui punct: trebuie să-i cinstim pe toți cei cărora li se dă numele de părinți, dar mai ales pe cei care sunt părinți după trup, fiindcă despre ei vorbește înainte de toate Legea. Ei sunt, într-adevăr, pentru noi ca o personificare a Dumnezeului nemuritor;

contemplăm în ei chipul originii noastre. Ei sunt cei care ne-au transmis viața. De ei S-a folosit Dumnezeu pentru a ne da un suflet și o inteligență. Ei sunt cei care ne-au deschis poarta Sacramentelor, care ne-au instruit în Religie, care au format în noi omul și cetățeanul, care ne-au crescut în curăția moravurilor și în adevărata Viață creștină. — Păstorul nu va uita să facă aici observația că numele de mamă a fost introdus foarte pe drept în această Poruncă. Dumnezeu voia să ne amintească prin aceasta toate slujirile și toate binefacerile de care suntem datori mamelor noastre, grijile și solicitudinea cu care ne-au purtat, ostenelile și durerile în mijlocul cărora ne-au adus pe lume și ne-au crescut.

§ III. — ÎN CE CONSTĂ ONOAREA DATORATĂ PĂRINȚILOR

Dacă vrem să practicăm această Poruncă așa cum ne-o cere Dumnezeu, trebuie ca onoarea și considerația pe care le arătăm părinților și mamelor noastre să izvorască din iubirea pe care o avem pentru ei, adică dintr-un simțământ sincer și profund al sufletului. Și, desigur, le-o datorăm cu prisosință, din pricina gingășiei pe care o au pentru noi; gingășie atât de mare încât nu dau înapoi de la nici o oboseală, de la nici un efort, de la nici un pericol pentru a ne-o dovedi, și nimic nu le poate fi mai plăcut decât să se simtă iubiți de copiii pe care, la rândul lor, îi iubesc atât de viu. Iosif, care, după Faraon, era cel mai puternic și cel mai cinstit din tot Egiptul, l-a primit pe tatăl său, la sosirea lui în această țară, cu cele mai mari semne

de onoare. Solomon, văzând într-o zi pe Mama sa venind la el, s-a ridicat, a salutat-o cu un respect profund și a pus-o să șadă la dreapta sa pe tronul regal.

Mai sunt și alte datorii pe care trebuie să le împlinim față de părinții noștri, dacă vrem să le aducem toată onoarea la care au dreptul. Astfel îi cinstim atunci când cerem cu smerenie lui Dumnezeu ca toate să le izbutească în chip foarte fericit, ca ei să fie înconjurați de favoarea și considerația publică și mai ales iubiți de Dumnezeu și plăcuți Sfinților care sunt în cer.

Îi cinstim, de asemenea, atunci când ne potrivim dispozițiile după judecata și voința lor. Acesta este sfatul lui Solomon: „Ascultă, fiul meu, învățăturile tatălui tău și nu părăsi legea mamei tale. Aceste învățături și această ascultare vor fi o podoabă pentru capul tău și ca un colier la gâtul tău." Sfântul Pavel are recomandări de același fel: „Copii, spune el, ascultați de părinții voștri în Domnul, căci aceasta este drept." Și încă: „Copii, ascultați în toate de părinții voștri, căci aceasta este plăcut lui Dumnezeu." De altfel, aceste maxime își găsesc confirmarea în exemplul celor mai sfinte personaje. Când Isaac a fost legat de tatăl său pentru a fi jertfit, el a ascultat cu smerenie și fără împotrivire. Iar Recabiții, pentru a nu-l neasculta niciodată pe tatăl lor, s-au abținut pentru totdeauna de la folosirea vinului.

Îi cinstim încă pe părinții noștri atunci când imităm faptele lor bune și purtarea lor virtuoasă. Într-adevăr, cea mai mare

dovadă de stimă pe care o putem da cuiva este să voim a ne asemăna lui.

Înseamnă, de asemenea, a-i cinsti atunci când le cerem sfatul și mai ales când îl urmăm.

Îi cinstim, în sfârșit, dacă avem grijă să venim în ajutorul trebuințelor lor, procurându-le cele cerute pentru hrană și întreținere. Aceasta ne învață Însuși Domnul nostru Isus Hristos, când le reproșează fariseilor nelegiuirea lor. „Pentru ce și voi, le spune El, călcați Porunca lui Dumnezeu pentru a urma tradiția voastră? Căci Dumnezeu a spus: cinstește pe tatăl tău și pe mama ta; cel care va blestema pe tatăl său și pe mama sa va fi pedepsit cu moartea. Dar voi spuneți: oricine va zice tatălui său sau mamei sale: orice dar pe care îl voi aduce vă va fi de folos, acela nu-și va cinsti tatăl și mama; și ați făcut zadarnică Porunca lui Dumnezeu din pricina tradiției voastre."

A ne împlini datoriile față de părinții și mamele noastre este pentru noi o obligație de fiecare clipă, dar mai ales în bolile lor grave și primejdioase. Atunci trebuie să facem cele necesare pentru ca ei să nu fie lipsiți de Spovadă și de celelalte Sacramente pe care creștinii sunt datori să le primească la apropierea morții. Trebuie, de asemenea, să veghem foarte îndeaproape ca ei să primească frecvent vizita unor oameni evlavioși și temători de Dumnezeu, capabili să-i întărească dacă sunt slabi și să-i ajute prin sfaturile lor, iar dacă sunt deja bine dispuși, să le înalțe tot mai mult sufletul prin nădejdea

nemuririi, pentru ca, în întregime dezlipiți de lucrurile omenești, să se încredințeze numai lui Dumnezeu. Astfel întăriți și ca înconjurați de acest măreț alai al virtuților Credinței, Caritații și Religiei, nu numai că nu se vor teme de moarte, fiindcă ea este inevitabilă, dar chiar o vor dori, fiindcă ea deschide nemijlocit veșnicia.

În cele din urmă, îi cinstim încă pe părinții noștri după moartea lor, făcându-le funeralii vrednice de ei, dându-le o înmormântare cuviincioasă, punând să se celebreze pentru ei Sacrificii aniversare și împlinind cu fidelitate ultimele lor voințe.

§ IV. — CINE SUNT CEI PE CARE TREBUIE SĂ-I CINSTIM ÎNCĂ ÎMPREUNĂ CU PĂRINȚII ȘI ÎN CE FEL?

Nu numai față de cei care ne-au transmis viața naturală suntem datori cu îndatoririle despre care tocmai am vorbit, ci și față de cei care poartă numele de părinți, adică Episcopii, Preoții, regii, principii, magistrații, tutorii, curatorii, învățătorii, preceptorii, bătrânii și alții asemenea. Toți merită să simtă efectele caritații noastre, ale ascultării noastre și ale strădaniilor noastre, dar nu în același grad.

Iată ce este scris despre Episcopi și Preoți: „Preoții care cârmuiesc bine să fie cinstiți cu îndoită cinste, mai ales cei care lucrează la predicare și la instruire.” Și ce semne de afecțiune profundă nu i-au dat galatenii Apostolului Sfântul Pavel,

pentru ca el să poată aduce bunăvoinței lor această mărturie de necrezut: „Da, o mărturisesc, erați gata atunci, dacă lucrul ar fi fost cu putință, să vă smulgeți ochii și să mi-i dați?"

Trebuie, de asemenea, să li se procure Preoților cele necesare pentru trai. „Care este ostașul, întreabă Apostolul, care merge la război pe cheltuiala sa?" Și nu este oare scris în Ecleziasticul? „Cinstește pe Preoți; curățește-te prin oblațiunile aduse de mâinile tale; dă-le partea din pârga roadelor și din jertfele de ispășire, precum s-a poruncit." Apostolul învață că trebuie, de asemenea, să li se dea ascultare: „Ascultați, spune el, de conducătorii voștri și fiți-le supuși, căci ei veghează asupra sufletelor voastre, ca unii care vor avea să dea seamă." Mai mult încă, Domnul nostru Isus Hristos poruncește să ascultăm chiar și de Preoții răi, atunci când spune, vorbind despre Cărturari și Farisei: „Ei șed pe scaunul lui Moise; prin urmare, faceți tot ceea ce vă poruncesc, dar nu faceți ceea ce fac ei; căci ei spun ce trebuie făcut și nu fac."

Același lucru trebuie spus despre regi, principi, magistrați și toți cei cărora trebuie să le fim supuși. Apostolul Sfântul Pavel, în Epistola sa către Romani, se întinde pe larg asupra onoarei, considerației și respectului care le sunt datorate. În alt loc, ne avertizează că trebuie să ne rugăm pentru ei. Sfântul Petru ne spune la rândul său: „Fiți supuși, pentru iubirea lui Dumnezeu, oricărei făpturi investite cu putere, fie regelui ca suveran, fie guvernatorului, ca trimis de el." — Căci dacă le aducem onoare, această onoare se adresează lui Dumnezeu. Demnitățile omenești, oricât de înalte ar fi, nu obțin respectul

și omagiile noastre decât în măsura în care vedem în ele chipul însăși al puterii lui Dumnezeu. Și, acționând astfel, venerăm în același timp Providența dumnezeiască, aceea care încredințează unor oameni sarcina funcțiilor publice și care se folosește de ei ca de tot atâția slujitori ce își țin puterea de la Ea.

Dacă se întâlnesc uneori magistrați nevrednici, nu perversitatea lor, nici răutatea lor o cinstim, ci autoritatea dumnezeiască ce este în ei. Și chiar — ceea ce poate va părea de necrezut — vrăjmășiile, mâniile, urile neîmpăcate pe care le pot nutri în inimile lor împotriva noastră nu sunt motive suficiente pentru a ne scuti de datoriile noastre față de ei. David nu i-a adus oare lui Saul cele mai mari servicii, deși acesta era cel mai crud dușman al său? El însuși ne amintește aceasta prin cuvintele: „Eram pașnic cu cei ce urăsc pacea."

Totuși, dacă ar avea nefericirea să poruncească ceva rău sau nedrept, atunci, întrucât nu ar mai acționa prin acea autoritate legitimă pe care au primit-o de la Dumnezeu, ci urmându-și simțirile nedrepte și perverse, nu am fi în nici un fel obligați să le dăm ascultare.

Când Păstorul va fi expus succesiv diferitele puncte pe care tocmai le-am tratat, nu va lipsi să arate cât de frumoasă și potrivită este răsplata rezervată celor care păzesc această a patra Poruncă a lui Dumnezeu. Or, primul rod al ascultării lor este o viață lungă. Într-adevăr, cine păstrează cu fidelitate amintirea unei binefaceri merită să se bucure de ea vreme

îndelungată. Așadar, cei care își cinstesc părinții și le arată o vie recunoștință pentru binefacerea vieții și a luminii au dreptul să se bucure de viață până la cea mai înaintată bătrânețe. Dar această făgăduință dumnezeiască trebuie explicată mai pe larg. Trebuie știut că ea nu are ca obiect numai Viața veșnică și fericită, ci și această viață pe care o avem de petrecut pe pământ. Sfântul Pavel exprimă foarte bine acest adevăr când spune: „Evlavia este folositoare la toate: ea are făgăduințele vieții de acum și pe cele ale vieții viitoare."

Și să se creadă bine: această răsplată nu este nici de rând, nici vrednică de dispreț, deși personaje foarte sfinte precum Iov, David și Sfântul Pavel au dorit moartea, iar prelungirea vieții nu este prea plăcută atunci când omul este copleșit de întristare și de nenorocire. Căci aceste cuvinte care însoțesc făgăduința dumnezeiască: „pe care Domnul Dumnezeul tău ți-l va da", nu asigură numai lungimea vieții, ci și odihna, liniștea și sănătatea necesare pentru a trăi fericit. De altfel, Deuteronomul nu spune numai: „ca să trăiți mult", ci adaugă: „ca să fiți fericiți pe pământ." Iar Apostolul, mai târziu, repetă același lucru.

Dumnezeu acordă aceste bunuri acelora a căror evlavie voiește să o răsplătească; altfel El nu ar fi nici credincios, nici statornic în făgăduințele Sale, de vreme ce se întâmplă uneori ca fiii care se disting cel mai mult prin evlavia filială să nu se bucure totuși de o existență îndelungată. Dacă Dumnezeu îngăduie astfel, aceasta este cu siguranță spre cel mai mare bine al lor. Ei ies din viață înainte de a fi părăsit calea virtuții și a datoriei.

„Sunt răpiți, spun Sfintele noastre Cărți, de teamă ca răutatea să nu le strice mintea și amăgirea să nu le seducă sufletul." Sau încă, pentru că, în momentul în care ruina și răsturnarea tuturor lucrurilor amenință lumea, ei sunt dezlegați de legăturile trupului pentru a scăpa de calamitățile publice. Dreptul, spune Profetul, „a fost sustras răutății oamenilor", de teamă ca nevinovăția lui și însăși mântuirea lui să nu fie în primejdie atunci când Dumnezeu, prin pedepsele Sale, va pedepsi crimele oamenilor; sau, în sfârșit, pentru a-i cruța, în vremuri de mare pustiire, de durerile, doliile și amărăciunile pe care ni le pricinuiește moartea prietenilor și a apropiaților noștri. Acesta este motivul pentru care trebuie să fim cuprinși de teamă atunci când Dumnezeu îi cheamă la El pe oamenii de bine printr-o moarte prematură.

§ VI. — PEDEAPSA REZERVATĂ CELOR CARE ÎNCALCĂ AL PATRULEA PRECEPT

Dar dacă Dumnezeu făgăduiește răsplată și avantaje fiilor care sunt recunoscători față de părinții lor, El rezervă pedepse cumplite fiilor nerecunoscători și denaturați. Este scris: „Cel care va fi blestemat pe tatăl său sau pe mama sa va fi pedepsit cu moartea"; și: „cel care își întristează tatăl și își alungă mama este un nenorocit și un infam"; apoi încă: „Cel care blestemă pe tatăl său sau pe mama sa își va vedea candela stingându-se în mijlocul întunericului." Și, în sfârșit: „ochiul care își insultă tatăl și ia în râs nașterea mamei sale să fie smuls de corbii pâraielor și devorat de puii vulturului." Vedem în Scriptură că

adeseori mânia lui Dumnezeu s-a îngreunat asupra copiilor care și-au ultragiat părinții. David nu rămâne fără răzbunare. Fiul său răzvrătit, Absalom, moare străpuns de trei lovituri de lance: dreaptă pedeapsă a crimei sale. Tot astfel este scris despre cei care nu dau ascultare Preoților: „Cel care se va mândri, nevoind să asculte porunca Preotului care în vremea aceea va fi slujitorul Domnului Dumnezeului nostru, nici sentința judecătorului, acela va muri."

§ VII. — DATORIILE PĂRINȚILOR ȘI ALE SUPERIORILOR FAȚĂ DE COPIII ȘI INFERIORII LOR

Dacă Legea dumnezeiască le poruncește copiilor să-și cinstească părinții, să le dea ascultare și să-i respecte, ea pune de asemenea asupra părinților o obligație și o sarcină specială: de a-și crește copiii în principii desăvârșite și în moravuri curate, de a le da reguli excelente de conduită, de a-i obișnui cu practica datoriilor Religiei și de a le inspira față de Dumnezeu un respect profund și inviolabil. Astfel au făcut, ne spune Scriptura, părinții casteii Suzana.

Păstorul să aibă deci grijă să le amintească taților și mamelor că sunt obligați să le dea copiilor lor lecții de virtute, de dreptate, de continență, de modestie și de sfințenie. Ei trebuie mai ales să evite trei defecte, care nu sunt decât prea comune.

Primul este acela de a-i trata prea aspru, fie prin cuvinte, fie prin fapte. Oare nu spune Sfântul Pavel, în Epistola sa către

Coloseni: „Voi, părinților, nu-i provocați pe copiii voștri la mânie, ca să nu cadă în descurajare”? Căci, dacă se tem de toate, ei sunt în mare primejdie de a-și pierde orice curaj. Păstorul le va recomanda deci să evite o severitate prea mare și să-și îndrepte copiii mai degrabă decât să se răzbune pe ei.

Al doilea defect este acela de a se folosi de o îngăduință moale atunci când copiii au săvârșit vreo greșeală și ar trebui mustrați și pedepsiți cu asprime. Se întâmplă adeseori ca prea marea blândețe și prea marea ușurință a părinților să-i strice pe copii. Pentru a-i îndepărta de această îngăduință rea, Păstorul nu va ezita să le citeze exemplul marelui preot Eli, care, pentru că a fost prea bun față de fiii săi, a fost lovit de Dumnezeu cu pedeapsa cea mai de pe urmă.

Al treilea, în sfârșit, și cel mai rușinos, este acela de a-și propune, în educația și instruirea copiilor lor, planuri condamnabile, precum fac, vai, prea mulți părinți, care nu au alt gând și altă grijă decât aceea de a le lăsa copiilor bogății, bani, un patrimoniu vast și măreț. Ei nu-i formează pentru religie, pentru evlavie, nici măcar pentru exercitarea unei îndeletniciri onorabile, ci dimpotrivă pentru avariție și pentru sporirea averii lor, puțin preocupați de considerația și de mântuirea copiilor lor, numai să fie bogați și opulenți. Se poate spune, se poate imagina ceva mai deplorabil? Astfel îi fac mai degrabă moștenitorii crimelor și dezordinilor lor decât ai opulenței lor; și, în loc să-i călăuzească spre cer, îi târăsc la supliciile veșnice ale iadului.

Preotul să facă deci auzite părinților cele mai bune învățături! Să-i îndemne să-l imite pe sfântul Tobie și virtuțile sale, pentru ca, după ce își vor fi format copiii cum se cuvine pentru slujirea lui Dumnezeu și pentru sfințenie, să culeagă la rândul lor roadele cele mai îmbelșugate de iubire, respect și ascultare.

Capitolul al treizeci și treilea — Despre a cincea Poruncă

SĂ NU UCIZI.

Marea fericire făgăduită făcătorilor de pace, fiindcă ei vor fi numiți fii ai lui Dumnezeu, este pentru păstori un motiv foarte puternic de a face cunoscută această Poruncă credincioșilor cu toată grija și cu toată claritatea cu putință. Căci, pentru a statornici concordia între oameni, nu există mijloc mai eficace decât a-i aduce pe toți, printr-o explicație desăvârșită, să o păzească în chip religios, așa cum trebuie. Atunci va fi îngăduit să se spere că, trăind într-o desăvârșită conformitate de simțiri, se vor aplica la a întreține între ei unirea și pacea.

Ceea ce mai arată cât este de necesar să se insiste asupra acestui precept este faptul că, îndată după potop, prima și unica interdicție pe care Dumnezeu le-a făcut-o oamenilor a fost călcarea acestei Porunci: „Voi cere socoteală de sângele vostru

oricui îl va fi vărsat, fie om, fie fiară." Iar în Evanghelie, atunci când Domnul nostru amintește Poruncile Legii lui Moise, prima pe care o explică, ne spune Sfântul Matei, este tocmai aceasta: „S-a zis celor de demult: să nu ucizi", și restul care este relatat în același loc.

La rândul lor, credincioșii trebuie să asculte cu atenție și grabnică râvnă ceea ce li se spune despre acest precept, fiindcă el este făcut pentru a ocroti viața fiecăruia dintre noi în particular, iar aceste cuvinte: „Să nu ucizi", interzic în mod absolut omuciderea. Așadar, fiecare om trebuie să primească această Poruncă cu tot atâta bucurie ca și cum Dumnezeu i-ar interzice, sub pedepsele și amenințările cele mai cumplite, să atenteze la propria sa viață. Dar dacă trebuie să iubim a auzi vorbindu-se despre acest precept, trebuie de asemenea să iubim a evita răul pe care îl interzice.

Explicând El Însuși această Lege, Domnul nostru Isus Hristos a arătat că ea cuprinde două lucruri: unul care ne este interzis, acela de a ucide; celălalt care ne este poruncit, acela de a avea caritate și iubire sincere față de vrăjmașii noștri, de a trăi în pace cu toată lumea și de a suporta cu răbdare toate suferințele vieții.

§ I. — CARE SUNT UCIDERILE CARE NU SUNT OPRITE AICI

În partea preceptului care interzice uciderea, trebuie mai întâi să li se arate credincioșilor că există ucideri care nu sunt

cuprinse în această interdicție. Astfel, nu este interzis a ucide animalele; fiindcă Dumnezeu ne-a îngăduit să ne hrănim cu ele, El ne-a îngăduit prin aceasta însăși să le ucidem. Aceasta l-a făcut pe Sfântul Augustin să spună: „Când citim aceste cuvinte: Să nu ucizi, aceasta nu se poate înțelege despre copacii care nu au nici o simțire, nici despre animalele fără rațiune, fiindcă ele nu ne sunt unite prin nici o legătură socială."

Există o altă specie de ucidere care este de asemenea îngăduită: sunt omuciderile poruncite de magistrații care au drept de viață și de moarte, pentru a pedepsi criminalii pe care tribunalele îi condamnă și pentru a-i ocroti pe cei nevinovați. Așadar, când își împlinesc funcțiile cu echitate, nu numai că nu sunt vinovați de omucidere, ci dimpotrivă păzesc cu foarte mare fidelitate Legea lui Dumnezeu care o interzice. Scopul acestei Legi este, într-adevăr, de a veghea la păstrarea vieții oamenilor; prin urmare, pedepsele aplicate de magistrați, care sunt răzbunătorii legitimi ai crimei, nu tind decât să pună viața noastră în siguranță, reprimând prin suplicii îndrăzneala și nedreptatea. Aceasta îl făcea pe David să spună: „Încă de dimineață mă gândeam să-i nimicesc pe toți vinovații, pentru a-i stârpi din cetatea lui Dumnezeu pe lucrătorii fărădelegii."

Din aceeași pricină, cei care, într-un război drept, iau viața vrăjmașilor lor nu sunt vinovați de omucidere, cu condiția să nu asculte de cupiditate și de cruzime, ci să nu caute decât binele public. Uciderile care se fac prin voința formală a lui Dumnezeu nu sunt nici ele păcate. Fiii lui Levi, care au făcut

să piară într-o singură zi atâtea mii de oameni, nu au săvârșit nici o greșeală. După măcel, Moise le-a spus: „Astăzi v-ați consacrat mâinile Domnului." Cel care, fără voie și fără premeditare, dă moartea cuiva nu este, de asemenea, vinovat. Iată ce spune Deuteronomul asupra acestui subiect: „Cel care, fără să se gândească la aceasta, va fi lovit pe altul cu care nu avusese nici o ceartă în cele două zile precedente și care, mergând cu el într-o pădure doar pentru a tăia lemne, i-a dat o lovitură și l-a ucis cu securea care i-a scăpat din mâini sau care a ieșit din coadă, nu va fi vinovat de moartea acestui om." Aceste feluri de uciderи nu sunt nici voluntare, nici săvârșite cu intenție; ele nu pot, așadar, să fie puse în numărul păcatelor. Aceasta ne-o confirmă Sfântul Augustin: „Dacă împotriva voinței noastre, spune el, se întâmplă rău din faptele pe care le săvârșim în mod licit și spre bine, acest rău nu trebuie să ni se impute."

Totuși, există două cazuri în care putem fi vinovați de omucidere fără să fi existat premeditare din partea noastră.

În primul rând, dacă cineva ajunge să-l ucidă pe semenul său făcând o faptă nedreaptă; de pildă, lovind cu piciorul sau cu pumnul o femeie însărcinată, în așa fel încât să pricinuiască moartea copilului ei; fără îndoială, el nu este în mod voluntar cauza acestei morți, dar este vinovat de ea, pentru motivul că îi este cu totul interzis să lovească o femeie însărcinată. În al doilea rând, dacă cineva dă moartea cuiva din imprudență și din lipsa de a fi luat precauțiile și grijile necesare pentru a evita o asemenea nenorocire.

Tot astfel, acela care, apărându-și propria viață, îl ucide pe agresorul său, în pofida precauțiilor pe care le ia pentru a nu-l lovi mortal, nu este nicidecum vinovat de omucidere. Toate aceste uciderii despre care tocmai am vorbit nu cad sub prescripțiile Legii. Dar celelalte sunt absolut interzise, fie că le considerăm din partea celui care dă moartea, fie din partea celui care o primește, fie, în sfârșit, după diferitele moduri în care omuciderea poate fi săvârșită.

§ II. — UCIDERILE OPRITE

Și mai întâi, Legea interzice uciderea tuturor. Ea nu exceptează pe nimeni: nici bogați, nici săraci, nici puternici, nici stăpâni, nici părinți. Ea nu face nici o deosebire. Tuturor le este interzis să ucidă.

Este interzis a ucide pe oricine ar fi! Legea se întinde asupra tuturor. Nu este nimeni, oricât de josnică ar fi condiția lui, care să nu fie ocrotit de ea.

Mai mult încă, este interzis a te ucide pe tine însuți. Nimeni nu are atâta putere asupra propriei vieți, încât să-și dea moartea când îi place. Pentru aceasta Legea nu spune: să nu ucizi pe alții, ci simplu: să nu ucizi.

Dacă cercetăm acum diferitele moduri de a săvârși o ucidere, nu este nici unul care să nu fie interzis prin acest precept. Nu numai că nu îi este îngăduit nimănui să ia viața semenului său cu propriile mâini, sau cu fierul, piatra, bâta, lațul ori otrava,

dar este încă interzis să contribuie la aceasta prin sfaturile, mijloacele, ajutorul său sau în orice alt chip. De aceea iudeii au dat dovadă de o orbire foarte stranie, închipuindu-și că păzeau acest precept numai dacă nu săvârșiseră uciderea cu mâinile lor.

§ III. — ALTE LUCRURI OPRITE PRIN ACEST PRECEPT

Un Creștin care știe, prin interpretarea Domnului nostru Isus Hristos Însuși, că Legea despre care vorbim este spirituală, adică ne poruncește să avem nu numai mâinile curate, ci și inima dreaptă și ireproșabilă, acest Creștin, spunem noi, nu se poate mulțumi cu ceea ce iudeii socoteau prisositor. Astfel, după învățătura Evangheliei, nu avem nici măcar dreptul să ne mâniem împotriva fratelui nostru. Domnul nostru nu spune oare? „Dar Eu vă spun: oricine se mânie pe fratele său va fi osândit de judecată; cel care va spune fratelui său: Raca, va fi osândit de sinedriu; iar cel care îl va numi nebun va merita să fie osândit la focul veșnic al iadului."

Aceste cuvinte ne arată limpede că acela care se mânie împotriva fratelui său, chiar dacă își ține mânia închisă în inima sa, nu încetează de a fi vinovat; că acela care o face să izbucnească în afară în orice chip săvârșește un păcat grav, iar păcatul lui este cu mult mai grav dacă nu se teme să-l trateze pe fratele său cu asprime și să-l încarce cu insulte.

Aceasta este adevărat atunci când ne mâniem fără motiv. Dar există o mânie legitimă și după Dumnezeu: aceea care ne face să mustrăm, atunci când sunt în greșeală, persoanele așezate sub porunca noastră și care ne datorează ascultare. Mânia Creștinului nu purcede din simțuri, nici din mișcările patimii; ea vine de la Duhul Sfânt, ale Cărui temple suntem, și trebuie ca Isus Hristos să locuiască în aceste temple.

Mai sunt încă multe alte lucruri pe care Domnul nostru ni le-a recomandat și care țin de păzirea desăvârșită a acestei Porunci. De pildă: „Nu vă împotriviți celor care vă maltratează. Dacă cineva v-a lovit peste obrazul drept, întoarceți-i-l și pe celălalt. Dacă cineva voiește să se judece cu voi ca să vă ia tunica, lăsați-i și mantia. Iar dacă cineva vă silește să mergeți cu el o mie de pași, mergeți două mii."

Din toate cele ce am spus, este ușor de încheiat cât sunt oamenii de înclinați spre păcatele oprite prin această Poruncă și, prin urmare, câți se află, vai!, care sunt ucigași nu cu mâna, ci cu inima.

§ IV. — MIJLOACE DE A EVITA GREȘELILE POTRIVNICE PORUNCII A CINCEA

Scriptura nu duce lipsă de leacuri pe care să le opună unui rău atât de funest. Datoria Păstorului va fi, așadar, să le arate cu grijă credincioșilor. Or, leacul cel mai eficace este să-i facă să înțeleagă cât de enormă crimă este omuciderea; iar acest adevăr se poate dovedi prin mai multe pasaje foarte

importante din Sfintele noastre Cărți, unde vedem că Dumnezeu urăște atât de mult omuciderea, încât ne asigură că va răzbuna moartea omului chiar și asupra animalelor și că poruncește să fie ucis animalul care numai a rănit un om. Și dacă Dumnezeu a voit să insufle omului o atât de mare oroare față de sânge, aceasta este numai pentru a-l îndepărta prin toate mijloacele de crima înfricoșătoare a omuciderii și pentru a-i feri de ea atât inima, cât și mâinile.

Ucigașii sunt cei mai înverșunați dușmani ai neamului omenesc și chiar ai naturii; căci ei distrug, atât cât stă în puterea lor, lucrarea lui Dumnezeu, distrugând omul pentru care El ne mărturisește că a făcut toate lucrurile. Mai mult: fiindcă în Geneză este oprit a ucide omul pentru că Dumnezeu l-a creat după chipul și asemănarea Sa, acela Îi aduce o insultă vădită, care ridică, ca să spunem astfel, asupra Lui o mână criminală, făcând să dispară chipul Său din mijlocul lumii. Meditând înaintea lui Dumnezeu acest trist adevăr, David se plânge atât de amar de oamenii sângeroși: „Picioarele lor, spune el, sunt iuți spre vărsarea sângelui." El nu spune simplu: ei ucid, ci: ei varsă sânge. Or, folosește aceste cuvinte pentru a scoate mai mult în relief enormitatea acestei crime abominabile și cruzimea nesăbuită a celor care o săvârșesc. Tot astfel, pentru a arăta cu ce grabă sunt împinși spre rău de un fel de violență diabolică, spune: picioarele lor sunt iuți.

§ V. — CEEA CE ESTE PORUNCIT PRIN ACEST PRECEPT

Această a doua parte a preceptului nu interzice, ci poruncește. Iar ceea ce Domnul nostru Isus Hristos cere de la noi este să trăim în pace cu toată lumea. Iată, de altfel, cum explică El această poruncă: „Dacă, atunci când îți aduci darul la Altar, îți amintești că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă acolo darul tău înaintea Altarului și mergi mai întâi să te împaci cu fratele tău, apoi vei veni să-ți aduci darul." Păstorul va avea grijă să explice aceste cuvinte astfel încât să se înțeleagă că Caritatea noastră trebuie să se întindă la toți oamenii fără excepție. Și își va înmulți îndemnurile pentru a-i purta pe credincioși spre această mare virtute a iubirii aproapelui, atât de vădit cuprinsă în acest precept.

Într-adevăr, ura fiind aici limpede oprită, deoarece „cel care urăște pe fratele său este ucigaș", urmează în mod necesar că iubirea și caritatea față de aproapele sunt aici poruncite. Nu este totul, căci, în același timp în care acest precept ne face o datorie din Caritatea universală, el ne poruncește de asemenea toate obligațiile și toate faptele care sunt urmarea ei firească. Astfel, „Caritatea este îndelung-răbdătoare", spune Sfântul Pavel; deci răbdarea ne este poruncită, acea răbdare în care Domnul nostru ne asigură că ne vom dobândi sufletele. La fel este și binefacerea, care este prietena și însoțitoarea Carității, căci Caritatea este binefăcătoare. Or, binefacerea și bunătatea merg foarte departe. Ele sunt mai ales acelea care ne fac să-i

ușurăm pe săraci în cele de care au nevoie, să dăm de mâncare celor flămânzi, de băut celor însetați, haine celor goi; într-un cuvânt, să ne facem dărniciile cu atât mai mari cu cât constatăm trebuințe mai întinse.

Toate aceste fapte de bunătate și de binefacere, deja foarte frumoase și foarte meritorii prin ele însele, devin încă și mai mult atunci când le exercităm față de vrăjmași. Căci Mântuitorul nostru ne spune: „Iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor care vă urăsc." Iar Sfântul Pavel adaugă: „Dacă vrăjmașul tău flămânzește, dă-i să mănânce; dacă îi este sete, dă-i să bea; lucrând astfel, vei grămădi cărbuni aprinși pe capul lui. Nu vă lăsați biruiți de rău, ci căutați să biruiți răul prin bine."

Dacă, în sfârșit, considerăm legea Caritații, tot în raport cu bunăvoința, nu ne va fi greu să înțelegem că ea ne obligă să practicăm în toate lucrurile blândețea, reținerea, rezerva și toate celelalte virtuți de acest fel.

Dar datoria care întrece cu mult toate celelalte, datoria de Caritate prin excelență, aceea în care trebuie să ne deprindem cel mai mult, este de a ierta și de a ierta din inimă injuriile care ni s-au făcut. Pentru a ne aduce la practica acestei virtuți, Sfânta Scriptură, după cum am spus mai sus, înmulțește recomandările și îndemnurile. Nu numai că îi numește fericiți pe cei care iartă cu toată sinceritatea, dar le făgăduiește din partea lui Dumnezeu iertarea păcatelor lor; pe când această

iertare este refuzată celor care neglijează sau refuză să împlinească această datorie.

Dar fiindcă dorința de răzbunare este, ca să spunem astfel, înnăscută în inima omului, Păstorul își va pune toată grija nu numai să le amintească credincioșilor că trebuie să uite și să ierte injuriile, ci și să facă în așa fel încât să-i convingă de aceasta. Și, fiindcă Sfinții Părinți au vorbit mult despre această materie, nu va lipsi să-i consulte, pentru a birui încăpățânarea celor care voiesc să stăruie și să se împietrească în hotărârea de a se răzbuna. El va trebui să țină întotdeauna pregătite argumentele atât de concludente pe care evlavia lor le-a sugerat și pe care ei le-au potrivit atât de bine la această chestiune.

El se va putea folosi cu folos de următoarele trei considerații:

Mai întâi, este de mare însemnătate să-l convingă bine pe cel care se crede ofensat că autorul principal al injuriei sau al pagubei pe care a primit-o nu este acela asupra căruia dorește să se răzbune. Așa a înțeles Iov, acest om admirabil, care, copleșit de cele mai crude tratamente din partea sabeenilor, a caldeenilor și a diavolului, nu ține seama de ei, ci se mulțumește, ca om drept și cu adevărat evlavios, să rostească aceste cuvinte, atât de vrednice de virtutea și de Credința sa: „Domnul mi-a dat toate, Domnul mi-a luat toate."

Astfel de cuvinte și un asemenea exemplu de răbdare sunt foarte potrivite pentru a-i convinge pe Creștini că tot ceea ce

suferim în această viață vine de la Dumnezeu, Tatăl și Autorul oricărei dreptăți și al oricărei milostiviri. Iar bunătatea Sa față de noi este atât de mare, încât El nu ne pedepsește ca pe niște dușmani, ci ne îndreaptă și ne pedepsește ca pe fiii Săi.

Și, într-adevăr, dacă voim să reflectăm la aceasta, trebuie să recunoaștem că oamenii, în relele pe care le suferim, nu sunt decât slujitorii și executorii dreptății dumnezeiești. Se poate ajunge să se zămislească împotriva cuiva o ură criminală și chiar să i se dorească cel mai mare rău, dar nu i se poate face rău decât cu îngăduința lui Dumnezeu. Iată pentru ce Iosif a suportat cu răbdare tratamentele nelegiuite ale fraților săi, iar David insultele lui Șimei. Mai este încă un raționament care se aplică foarte bine subiectului nostru: acela al Sfântului Ioan Gură de Aur, pe care l-a dezvoltat cu atâta fericire și iscusință.

„Nimeni, spune el, nu suferă rău decât cel pe care și-l face lui însuși. Căci cei care cred că au fost tratați în chip injurios nu vor avea greutate să înțeleagă, dacă se gândesc cu toată sinceritatea, că nu au primit de la alții nici o injurie, nici o pagubă pentru sufletul lor, chiar dacă li s-au făcut unele rele care sunt pur exterioare. Dimpotrivă, ei își fac lor înșiși cel mai mare rău, atunci când își întinează sufletul prin ură, cupiditate și gelozie."

În al doilea rând, există două mari avantaje pentru cei care, din dorința de a plăcea lui Dumnezeu, iartă de bunăvoie injuriile ce li s-au făcut. Primul este iertarea greșelilor noastre pe care Dumnezeu ne-a făgăduit-o dacă iertăm greșelile altora

față de noi; de unde este ușor de încheiat cât de plăcut Îi este acest act de Caritate. Al doilea este că ne ridicăm la un nou grad de demnitate și de desăvârșire, căci iertând devenim, într-un anumit fel, asemenea lui Dumnezeu, Care face să răsară soarele Său peste cei buni și peste cei răi și Care face să plouă peste păcătoși ca și peste cei drepți.

În sfârșit, trebuie avut grijă să se arate bine neajunsurile care ne așteaptă dacă nu voim să iertăm injuriile pe care le-am primit. Păstorul va arăta, așadar, celor care nu se pot hotărî să-i ierte pe vrăjmașii lor, că ura nu este numai un păcat grav, ci încă un păcat care își trage din însăși durata lui o gravitate mereu crescândă. Căci cel care are nefericirea să hrănească această patimă în sufletul său însetează, într-un anumit fel, după sângele vrăjmașului său. Își va petrece zilele și nopțile, în vederea răzbunării sale, frământând în mintea lui vreun plan rău, mereu ocupat cu gânduri de ucidere și cu lucruri detestabile. De aceea devine cu neputință, sau cel puțin foarte greu, să fie adus la iertarea, în întregime sau în parte, a injuriilor pe care le-a primit. Astfel, ura a fost comparată pe bună dreptate cu o rană în care săgeata rămâne înfiptă.

Mai sunt încă multe alte neajunsuri și păcate al căror legământ și centru devine, ca să spunem astfel, ura. Aceasta l-a făcut pe Sfântul Ioan să spună: „Cel care urăște pe fratele său este în întuneric, umblă în întuneric și nu știe încotro merge, fiindcă întunericul i-a orbit ochii." Prin urmare, el este condamnat la căderi frecvente; căci cum ar putea aproba cuvintele sau faptele cuiva pe care îl detestă? De aici se nasc judecăți

temerare și nedrepte, mânii, gelozii, defăimări și alte păcate asemănătoare, care nu-i cruță nici măcar — ceea ce se vede prea adeseori — pe cei uniți prin legăturile sângelui sau ale prieteniei. Astfel, un singur păcat naște multe altele.

Și, desigur, nu fără motiv acest păcat al urii este numit păcat diabolic, fiindcă „diavolul este ucigaș de la început". Iată de ce Domnul nostru Isus Hristos, văzând că fariseii voiau să-L omoare, le spunea: „Diavolul este tatăl vostru și voi sunteți de la el."

Pe lângă cele ce tocmai am spus și toate temeiurile pe care le-am adus pentru a face detestabilă această crimă, Sfintele noastre Cărți ne mai propun împotriva ei mai multe leacuri de mare eficacitate.

Primul și cel mai bun dintre toate este exemplul Domnului nostru Isus Hristos, pe care trebuie să ne străduim să-L imităm. El, Care nu putea fi bănuit nici de cel mai mic păcat, El, însăși nevinovăția, după ce a fost bătut în chip nevrednic cu vergi, încununat cu spini și pironit pe cruce, lasă să cadă de pe buzele Sale această rugăciune atât de plină de Caritate: „Părinte, iartă-i, căci nu știu ce fac", deși sângele Său vărsat vorbea deja, după mărturia Apostolului, mai elocvent decât cel al lui Abel.

Ecleziasticul ne propune un alt leac. Este gândul morții și al judecății. „Adu-ți aminte de cele din urmă ale tale, spune el, și nu vei păcătui niciodată." Cu alte cuvinte, gândiți-vă adeseori,

sau mai bine aveți neîncetat în minte că trebuie să muriți curând. Și fiindcă atunci va fi foarte de dorit și chiar foarte necesar pentru voi să dobândiți foarte marea milostivire a lui Dumnezeu, trebuie încă de acum și întotdeauna să vă puneți înaintea ochilor această milostivire de care aveți atâta nevoie. Acesta este mijlocul de a stinge în sufletul vostru focul infernal al urii și al răzbunării. Nimic nu este mai potrivit, într-adevăr, să vă facă să dobândiți dumnezeiasca milostivire decât uitarea injuriilor și iubirea celor care v-au ofensat, pe voi sau pe ai voștri, fie prin cuvinte, fie prin fapte.

Capitolul al treizeci și patrulea — Despre a șasea Poruncă

SĂ NU FII ADULTER.

Legătura care unește pe bărbat și pe femeie este foarte strânsă. Prin urmare, nimic nu le poate fi mai plăcut decât să se simtă iubiți unul de altul cu o iubire duioasă și loială. Dimpotrivă, nimic nu le-ar putea fi mai dureros decât să vadă această iubire, pe care și-o datorează și care este atât de legitimă, îndreptându-se în chip rușinos către alții. Era deci drept și cu totul potrivit rânduielii ca, după Legea care apără viața omului împotriva uciderii, Dumnezeu să așeze îndată pe aceea care oprește adulterul, pentru ca nimeni să nu îndrăznească să violeze sau să distrugă această unire atât de sfântă și atât de cinstită a Căsătoriei, acest focar atât de arzător de Caritate și de iubire.

Dar, tratând această materie, Păstorul nu va trebui să ducă lipsă nici de circumspecție, nici de prudență. El va trata acest

subiect cu cea mai măsurată rezervă. Căci nu este oare de temut ca, voind să explice pe larg și în amănunt diferitele moduri de a încălca acest precept, să ajungă să spună lucruri care ar putea tulbura sufletele delicate în loc să le lumineze?

Or, această Poruncă este foarte întinsă și foarte complexă. Și totuși Păstorul nu trebuie să treacă nimic sub tăcere. Fiecare lucru trebuie să vină la locul său.

Ea se împarte în două părți: una care interzice formal adulterul, cealaltă care ne poruncește implicit curăția sufletului și a trupului.

Să începem mai întâi cu ceea ce este oprit.

§ I. — DESPRE ADULTER

Adulterul este încălcarea dreptului celui mai sfânt care îi unește prin jurământ inviolabil pe Soți unul cu altul. Soțul care ar lipsi de fidelitate Soției sale ar săvârși o greșeală foarte gravă; oricine, fiind liber, ar păcătui cu o persoană neliberă, s-ar face grav vinovat înaintea lui Dumnezeu.

După Sfântul Ambrozie și Sfântul Augustin, această Poruncă dată împotriva adulterului se întinde la tot ceea ce este necinstit și necurat. Iar Sfintele noastre Cărți, cele ale Vechiului ca și cele ale Noului Testament, nu ne îngăduie să avem o părere diferită. Astfel, pe lângă adulter, alte feluri de desfrânare sunt încă pedepsite la Moise. Geneza ne relatează o judecată a lui Iuda împotriva nurorii sale, iar Deuteronomul

oprește în mod pozitiv ca vreo fiică a lui Israel să se dedea răului. Tobie îi făcea fiului său acest îndemn: „Păzește-te, fiul meu, de orice necurăție"; iar Ecleziasticul ne spune: „Rușinează-te de a-ți arunca ochii asupra unei femei de viață rea."

În Evanghelie, Domnul nostru Isus Hristos ne asigură „că din inimă ies adulterele și gândurile rele care îl fac pe om vinovat." Cât despre Sfântul Pavel, el înfierează acest păcat într-o mulțime de pasaje și în termenii cei mai severi. Aici spune: „Voia lui Dumnezeu este ca voi să fiți sfinți și să vă feriți de necurăție"; acolo: „Fugiți de acest viciu"; în alt loc: „Feriți-vă de cei necurați"; apoi: „Să nu se audă nici măcar vorbindu-se între voi despre acest păcat, nici despre vreo necurăție de orice fel, nici despre avariție"; și încă: „nici necurații, nici adulterii, nici efeminații, nici cei abominabili nu vor fi moștenitori ai Împărăției lui Dumnezeu."

Motivul principal pentru care adulterul este interzis în mod expres în această Poruncă este că, pe lângă turpitudinea care îi este comună cu toate celelalte feluri de necurății, el este în același timp un act de nedreptate vădită nu numai împotriva aproapelui, ci chiar împotriva societății civile.

Este sigur, de altfel, că acela care nu știe să se abțină de la celelalte păcate de necurăție va fi foarte curând târât până la adulter.

Este deci ușor de înțeles că, interzicând adulterul, Dumnezeu a interzis în același timp orice fel de necurăție capabilă să întineze trupul. În plus, desfrânarea lăuntrică a inimii este de asemenea interzisă, căci această Lege este în mod esențial spirituală. Avem dovada în aceste cuvinte ale Domnului nostru Isus Hristos: „Știți că s-a zis celor de demult: să nu fii adulter; iar Eu vă spun că oricine privește o femeie cu intenție rea a și săvârșit adulterul cu ea în inima sa."

Iată ceea ce ni s-a părut că Păstorul ar putea spune în public asupra acestei materii, adăugând totuși ceea ce Sfântul Conciliu de la Trento a decretat împotriva adulterilor și împotriva celor care se expun să trăiască în deprinderea răului și a frecventărilor rele. El va lăsa deoparte toate celelalte varietăți de păcate împotriva acestei Porunci, pentru a nu vorbi despre ele decât în particular, și încă numai după cum împrejurările și starea persoanelor îi vor face din aceasta o datorie.

Rămâne acum să explicăm partea preceptului care poruncește.

§ II. — CEEA CE ESTE PORUNCIT PRIN PORUNCA A ȘASEA

Trebuie deci ca credincioșii să fie învățați și îndemnați foarte viu să practice cu toată grija cu putință virtutea curăției, „să se curățească de tot ceea ce întinează trupul și spiritul, ducând mai departe lucrarea sfințirii lor în frica de Dumnezeu." Trebuie mai ales să li se facă observația că, dacă virtutea

castității strălucește cu o lumină deosebită în cei care păzesc cu religiozitate excelenta și dumnezeiasca virtute a fecioriei, ea poate fi practicată și de cei care trăiesc în celibat, și chiar de persoanele căsătorite care știu să se păstreze curate și nevinovate de toate excesele oprite.

Sfinții Părinți ne arată un mare număr de leacuri pentru a ne învăța să înfrânăm și să stăpânim patimile noastre. Păstorul nu va lipsi să le facă cunoscute credincioșilor, explicându-le cu toată grija cu putință.

§ III. — LEACURI ÎMPOTRIVA GÂNDURILOR RELE

Aceste leacuri sunt de două feluri: unele țin de domeniul gândirii, celelalte aparțin acțiunii.

Leacurile care purced din gândire constau mai ales în a înțelege foarte bine tot ceea ce este rușinos și pierzător în păcatul necurăției. Odată dobândită această cunoaștere, ne va fi mai ușor să-l urâm. Or, ceea ce ne face să simțim cât de funestă este această crimă este faptul că aceia care au nefericirea de a o săvârși sunt, prin însuși acest fapt, respinși și excluși din Împărăția lui Dumnezeu. Iată, cu adevărat, cel din urmă dintre toate relele.

Fără îndoială, această nenorocire este comună tuturor păcatelor de moarte, dar păcatul despre care vorbim are ceva particular: aceia care se fac vinovați de el păcătuiesc împotriva

propriului lor trup. Aceasta este învățătura Apostolului. El spune în mod expres: „Fugiți de necurăție; toate celelalte păcate se săvârșesc în afara noastră; dar cel care se abandonează necurăției păcătuiește împotriva lui însuși", adică își face sieși injurie profanându-și sfințenia. Iată de ce Sfântul Pavel le spune încă tesalonicenilor: „Voia lui Dumnezeu este ca voi să deveniți Sfinți, să evitați necurăția și fiecare dintre voi să știe a-și stăpâni trupul în sfințenie și cinste, neurmând pornirile patimii, precum fac neamurile care nu-L cunosc pe Dumnezeu."

Apoi, ceea ce este încă mai criminal, este că Creștinul care păcătuiește în chip rușinos cu o femeie de viață rea profanează mădularele sale, care sunt mădularele Domnului nostru Isus Hristos. „Nu știți, spune Apostolul, că trupurile voastre sunt mădularele lui Isus Hristos? Se pot oare preface mădularele lui Isus Hristos în instrumente ale păcatului? Ferească Dumnezeu! Nu știți că acela care păcătuiește cu o femeie de viață rea se reduce la cea mai rușinoasă robie?" De altfel, după mărturia aceluiași Apostol, Creștinul este Templul Duhului Sfânt, iar a viola acest templu nu înseamnă oare a alunga din el acest Duh al lui Dumnezeu?

În ceea ce privește adulterul, nu trebuie uitat că el cuprinde în sine o nedreptate foarte mare. Căci, după doctrina Sfântului Pavel, cei pe care căsătoria îi unește sunt atât de supuși puterii unuia asupra celuilalt, încât nu mai sunt singurii stăpâni ai lor înșiși. Ei sunt, dimpotrivă, legați între ei și supuși unul altuia, până într-atât încât bărbatul trebuie să se conformeze voinței

femeii, iar femeia voinței bărbatului. Și, prin urmare, acela dintre cei doi care violează un drept legitim devenind necredincios jurământului său săvârșește o nedreptate foarte criminală. Și, fiindcă teama de infamie este un motiv foarte puternic pentru a-i purta pe oameni la împlinirea celor poruncite și pentru a-i abate de la cele oprite, Păstorul va avea mare grijă să le arate credincioșilor că adulterul imprimă pe fruntea celui care îl săvârșește un stigmat de ignominie. Sfintele noastre Cărți ne spun în mod expres: „Cel care este adulter își va pierde sufletul prin nebunia inimii sale. Va aduna asupra capului său ocară și rușine, iar infamia lui nu se va șterge niciodată."

În sfârșit, severitatea pedepselor rezervate adulterilor ne dovedește îndeajuns mărimea crimei lor. Se știe că Legea lui Moise îi condamna să fie uciși cu pietre. Mai mult, nu citim oare că, pentru crima unuia singur, Dumnezeu a lovit nu numai pe cel vinovat, ci o cetate întreagă, aceea a sihemiților? Sfânta Scriptură ne oferă încă mai multe alte exemple ale pedepselor exercitate de Dumnezeu împotriva celor care încalcă această Poruncă. Păstorul va face bine să le adune și să le istorisească credincioșilor, pentru a-i îndepărta tot mai mult de aceste excese abominabile. Astfel au fost distruși locuitorii Sodomei și ai cetăților vecine, israeliții care păcătuiseră cu fiicele lui Moab în pustiu și beniaminiții.

Și chiar aceia care scapă de moarte nu scapă nici de dureri, nici de chinurile crude ale căror victime sunt adeseori. Ei sunt pedepsiți cu cea mai cumplită dintre pedepse: orbirea

spiritului. Din acel moment nu mai țin seamă de nimic. Dumnezeu, reputație, demnitate, copii, ei înșiși — totul este uitat. Devin astfel atât de perverși și incapabili, încât nu li se mai poate încredința nimic important și nu mai sunt aproape buni pentru nici o funcție serioasă. Exemplul lui David și al lui Solomon ne-o dovedește bine. Cel dintâi, după adulterul său, s-a aflat dintr-odată atât de schimbat față de sine însuși, încât, din foarte blând cum era, a devenit crud și barbar și a făcut să fie expus la o moarte sigură unul dintre cei mai zeloși slujitori ai săi, credinciosul Urie. Cel de-al doilea, dedat cu totul patimilor sale rușinoase, a ajuns la acest exces de a-și abandona religia și de a adora dumnezei falși. Atât de adevărat este că acest păcat, după cum spune Profetul Osea, „răpește inima omului" și, cel mai adesea, „o face oarbă".

§ IV. — ALTE LEACURI ÎMPOTRIVA NECURĂȚIEI

Să trecem acum la leacurile care țin de domeniul acțiunii.

Primul este a fugi de trândăvie. În moleșirea din acest viciu, după cum spune Iezechiel, sodomiții s-au prăvălit în dezordinile atât de rușinoase ale înfricoșătoarelor lor desfrânări.

Al doilea este a evita necumpătarea cu cea mai mare grijă. „I-am săturat, spune Profetul, și ei au săvârșit adulterul." Într-adevăr, a lua hrană în exces este o cauză de necurăție. Aceasta voiește Domnul nostru să ne facă să înțelegem atunci

când ne spune: „Luați seama să nu vi se îngreuieze inimile în necumpătare și beție." Sfântul Pavel ne spune de asemenea: „Nu vă îmbătați cu vin, din care se naște desfrânarea."

Dar ceea ce aprinde cel mai obișnuit patima necurată în inimi sunt privirile. De aceea Domnul nostru ne spune: „Dacă ochiul tău te smintește, scoate-l și aruncă-l departe de tine." Profeții vorbiseră în același sens. „Am făcut legământ cu ochii mei, spune Iov, pentru a evita orice gând primejdios." Și, de altfel, avem exemple aproape nenumărate ale dezordinilor care și-au avut izvorul în curiozitatea rea a privirilor. Nu trebuie decât să ne amintim păcatul lui David, pe cel al regelui Sihemului și, în sfârșit, pe cel al bătrânilor care s-au făcut calomniatorii Suzanei.

Podoabele prea elegante, atât de potrivite, din nefericire, pentru a atrage privirile, sunt încă una dintre izvoarele cele mai obișnuite ale necurăției. De aici vine avertismentul pe care ni-l dă Ecleziasticul: „Întoarce-ți ochii de la o femeie împodobită." Și fiindcă femeile sunt de obicei prea atașate de ornamentele trupului, este necesar ca Păstorul să le avertizeze din când în când să evite acest defect și chiar să le facă să audă asupra acestui punct limbajul sever al Apostolului Sfântul Petru: „Femeile să nu se împodobească pe dinafară prin meșteșugul părului lor, prin podoabe de aur, nici prin frumusețea hainelor." Iar Sfântul Pavel, la rândul său, le interzice „părul încrețit, podoabele de aur, pietrele prețioase, veșmintele somptuoase." Adeseori, într-adevăr, aceste

podoabe exterioare au făcut să se piardă adevărata podoabă a sufletului și a trupului.

Dar dacă prea marea căutare în podoabe duce în mod obișnuit la păcatul necurăției, vorbirile și convorbirile necinstite nu conduc mai puțin la el. Cuvintele obscene sunt ca o flacără arzătoare care aprinde în inima tinerilor focul necurăției. „Convorbirile rele strică moravurile bune", spune Apostolul. La fel sunt și cântările prea gingașe și prea efeminate, dansurile, cărțile licențioase sau prea puțin caste, precum și tablourile care reprezintă ceva rușinos. Toate aceste lucruri trebuie evitate cu cea mai mare grijă, căci ele sunt capabile să trezească simțăminte primejdioase în inima tinereții și să o expună pericolului. Asupra acestui punct, Păstorul trebuie mai ales să recomande credincioșilor să păzească cu religiozitate ceea ce Sfântul Conciliu de la Trento a rânduit cu atâta înțelepciune și evlavie.

Dacă se pune toată grija în a evita tot ceea ce tocmai am amintit, nu se mai lasă aproape nici un loc patimii necurate. Dar nu trebuie uitat că mijloacele cele mai puternice pentru a o comprima și a o reduce sunt Spovada frecventă și Împărtășania frecventă, împreună cu rugăciuni stăruitoare și fierbinți, milostenia și postul. Castitatea este un dar al lui Dumnezeu, pe care El nu-l refuză niciodată celor care îl cer așa cum se cuvine. „El nu îngăduie să fim ispitiți peste puterile noastre."

În sfârșit, trebuie exercitat trupul nu numai prin posturi, și în mod special prin cele pe care le prescrie Biserica, ci și prin privegheri, prin pelerinaje evlavioase și prin alte mortificări. Acesta este mijlocul de a ne stăpâni poftele rele și de a produce acte foarte meritorii ale virtuții cumpătării. „Cei care se luptă în arenă, spune Sfântul Pavel, se înfrânează de la toate, și totuși aceasta numai pentru a dobândi o cunună pieritoare, pe când a noastră este nepieritoare." Puțin după aceea adaugă: „Îmi pedepsesc trupul și îl reduc la robie, de teamă ca, după ce am predicat altora, să nu fiu eu însumi osândit." În alt loc mai spune: „Nu căutați să vă mulțumiți trupul în poftele sale."

Capitolul al treizeci și cincilea — Despre a șaptea Poruncă

SĂ NU FURI.

Este o practică foarte veche în Biserică aceea de a căuta să-i pătrundem pe credincioși de natura și de importanța acestei Porunci. Avem drept dovadă mustrarea adresată de Apostol unor oameni care îi abăteau pe alții de la viciile de care ei înșiși erau cu totul acoperiți. „Tu îi instruiești pe alții și nu te instruiești pe tine însuți. Tu predici că nu trebuie furat și furi tu însuți." Datorită acestei învățături, nu numai că se izbutea a-i îndrepta pe oameni de acest păcat, atunci foarte frecvent, ci se reușea chiar a potoli certurile, procesele și toate celelalte rele pe care furtul le aduce de obicei cu sine.

Dar fiindcă, din nefericire, epoca în care trăim ne dă spectacolul acelorași greșeli, cu aceleași neajunsuri și aceleași nenorociri care sunt urmarea lor, Păstorii își vor face o datorie, după exemplul Sfinților Părinți și al Învățătorilor

disciplinei creștine, să insiste cu putere asupra acestui punct și să explice în amănunt, cu tot zelul cu putință, natura și întinderea acestei Porunci. Prima lor ocupație și primele lor griji vor fi să scoată bine în relief iubirea nemăsurată a lui Dumnezeu față de noi. Căci acest Dumnezeu infinit de bun nu S-a mulțumit să pună în siguranță viața noastră, trupul nostru, onoarea și reputația noastră prin aceste două precepte: „Să nu ucizi"; „Să nu fii adulter". Ci a voit, de asemenea, prin această altă poruncă: „Să nu furi", să înconjoare cu un fel de pază, să ocrotească și să apere toate bunurile noastre exterioare. Căci ce idee trebuie legată de aceste cuvinte, dacă nu aceea pe care am arătat-o mai sus, tratând Poruncile precedente, și anume că Dumnezeu oprește a lua sau a vătăma bunurile altuia, ale căror Protector Se declară? Or, cu cât binefacerea Legii dumnezeiești este mai întinsă, cu atât mai recunoscători trebuie să fim față de Dumnezeu, Care este Autorul ei. Și fiindcă cea mai bună manieră de a avea această recunoștință și de a I-o dovedi este nu numai de a primi cu bucurie preceptele Sale, ci și de a le practica cu fidelitate, va trebui ca credincioșii să fie îndemnați și aprinși să păzească întocmai pe cel despre care vorbim.

A șaptea Poruncă — ca și cele precedente — se împarte în două părți: cea dintâi, care interzice furtul și care este formulată explicit; cea de-a doua, care este conținută și cuprinsă implicit în cea dintâi și care ne poruncește să fim binefăcători și generoși față de semenii noștri. Să vorbim mai întâi despre cea dintâi: „Să nu furi."

§ I. — CE ESTE FURTUL?

Trebuie făcută mai întâi observația că a fura nu înseamnă numai a lua ceva cuiva pe ascuns și împotriva voinței lui, ci și a reține un lucru împotriva voinței aceluia căruia îi aparține. Căci este cu neputință chiar și numai a ne opri la gândul că Dumnezeu, Care interzice furtul, ar putea aproba răpirea, care este un furt săvârșit cu violență și ocară. Și oare nu a spus Sfântul Pavel, în termeni proprii: „Răpitorii bunului altuia nu vor stăpâni Împărăția lui Dumnezeu"? De aceea adaugă că trebuie să evităm cu grijă a-i frecventa și a-i imita.

Totuși, deși răpirea este un păcat mai grav decât simplul furt — fiindcă nu numai că ia, ci ia cu violență și insultă — nu fără un motiv adânc Dumnezeu, în această Poruncă, S-a folosit de cuvântul furt, care este un termen mai blând și, în același timp, mai general și mai cuprinzător decât acela de răpire; căci răpirea nu poate fi săvârșită și dusă la capăt decât de ființe mai puternice și mai îndrăznețe decât victima lor. De altfel, toată lumea va înțelege că acolo unde sunt interzise greșelile ușoare, greșelile grave de aceeași specie sunt, de asemenea, interzise în mod necesar.

Posesiunea și folosirea nedreaptă a bunului altuia primesc nume diferite, după diversitatea lucrurilor care sunt sustrase proprietarilor lor, împotriva voinței lor și fără știrea lor. Astfel, a lua ceva de la un particular se numește furt. A lua bunul public este peculat. A reduce la servitute o persoană liberă sau a-ți însuși sclavul altuia este plagiat. A fura un lucru sacru este

sacrilegiu. Acesta este păcatul cel mai enorm și cel mai detestabil care se poate săvârși împotriva acestei Porunci: și totuși, vai!, este foarte comun în zilele noastre. Bunuri pe care înțelepciunea și evlavia voiseră să le consacre în mod absolut slujirii dumnezeiești, Slujitorilor Bisericii și ușurării săracilor nu sunt oare deturnate prea adesea pentru a satisface patimile și plăcerile vinovate ale celor care le-au răpit?

Dar acest precept nu interzice numai furtul propriu-zis, adică acțiunea exterioară a furtului; el interzice și dorința și voința lui. Căci există, într-adevăr, o lege spirituală care atinge inima, izvorul gândurilor și hotărârilor noastre. „Căci din inimă, spune Domnul nostru în Sfântul Matei, vin gândurile rele, omuciderile, necurățiile, furturile și mărturiile mincinoase."

§ II. — FURTUL ESTE UN MARE PĂCAT

Luminile naturale și numai rațiunea sunt de ajuns pentru a ne face să înțelegem gravitatea acestui păcat. Într-adevăr, furtul este cu totul contrar dreptății, care atribuie fiecăruia ceea ce îi aparține. Distribuirea și împărțirea bunurilor, stabilite de la început prin dreptul neamurilor și confirmate, de altfel, prin Legile dumnezeiești și omenești, trebuie să fie atât de inviolabile încât fiecare să poată stăpâni în pace ceea ce îi aparține de drept; altminteri societatea este cu neputință. De aceea, după cum spune Apostolul: „Nici hoții, nici avarii, nici bețivii, nici clevetitorii, nici răpitorii bunului altuia nu vor stăpâni Împărăția lui Dumnezeu."

Enormitatea acestui păcat și oroarea pe care trebuie să o inspire se arată încă prin urmările funeste pe care le trage după sine. El este izvorul unei mulțimi de judecăți indiscrete și temerare asupra unui mare număr de persoane; el produce uri, vrăjmășii și uneori chiar condamnări cumplite ale unor persoane nevinovate.

De altfel, nu face oare Dumnezeu o obligație riguroasă din a repara paguba pricinuită aproapelui prin furtul bunului său? „Nu există iertare a păcatului, spune Sfântul Augustin, fără restituirea lucrului luat." Dar această restituire, pentru persoanele obișnuite să se îmbogățească pe seama aproapelui, nu prezintă oare cele mai mari dificultăți? Fiecare poate judeca aceasta prin sine însuși și prin conduita obișnuită a celorlalți. În orice caz, iată ce gândește despre aceasta Profetul Habacuc: „Vai de cel care adună bunuri care nu-i aparțin și nu încetează să se înconjoare cu un noroi gros!" Acest noroi gros este posesiunea bunului altuia. Este foarte greu să ieși din el și să te eliberezi de el.

§ III. — DIFERITE SPECII DE FURT

Există atât de multe specii diferite de furturi, încât ar fi foarte greu să fie enumerate toate. Va fi de ajuns să explicăm cu grijă furtul și răpirea, care sunt cele două specii la care se raportează tot ceea ce vom spune asupra acestui subiect. Păstorul va face deci toate eforturile și nu va neglija nimic pentru a le inspira credincioșilor o vie oroare față de această crimă și pentru a-i îndepărta de ea. Să vorbim mai întâi despre prima specie.

Cineva se face vinovat de furt atunci când cumpără lucruri furate sau când păstrează lucruri găsite, luate ori ridicate în orice fel ar fi. „A găsi și a nu restitui, spune Sfântul Augustin, înseamnă a lua." Totuși, dacă nu se poate descoperi în nici un fel acela căruia îi aparține lucrul găsit, trebuie ca acesta să fie spre folosul săracilor. Cel care nu voiește să restituie în acest caz arată bine că ar fi gata să fure tot ceea ce i-ar cădea sub mână, dacă ar putea să ducă lucrul cu sine.

Se săvârșește aceeași crimă atunci când, vânzând sau cumpărând, se recurge la fraudă și la cuvinte mincinoase. Aceste fraude și aceste minciuni sunt întotdeauna pedepsite de Dumnezeu. Dar cei mai vinovați și cei mai nedrepți în acest fel de furt sunt aceia care vând ca bune și perfecte mărfuri falsificate și stricate sau care îi înșală pe cumpărători asupra greutății, măsurii, numărului și regulii. Se citește în Deuteronom: „Să nu ai în sacul tău două greutăți diferite"; iar în Levitic: „Să nu faceți nedreptate în judecățile voastre, în greutățile și măsurile voastre. Balanțele voastre, greutățile voastre, setierii și banițele voastre să fie drepte!" Se citește, de asemenea, în alt loc: „Greutatea dublă este o urâciune înaintea lui Dumnezeu; balanța frauduloasă nu este bună."

Există încă furt vădit atunci când muncitorii și meșteșugarii nu au lucrat într-un mod suficient și așa cum se cuvenea, și totuși își cer salariul întreg. Același lucru trebuie spus despre slujitorii și paznicii necredincioși. Și chiar aceste feluri de hoți sunt mult mai condamnabile decât ceilalți, căci cheile apără cel

puțin împotriva hoților obișnuiți, în vreme ce nu există nimic ascuns, nici închis pentru hoțul domestic.

Sunt, de asemenea, probabil vinovați de furt cei care, prin discursuri pline de prefăcătorie și viclenie sau printr-o sărăcie prefăcută, izbutesc să stoarcă bani; iar greșeala lor este cu atât mai gravă cu cât unesc minciuna cu furtul.

În sfârșit, trebuie puși și în numărul hoților aceia care, fiind plătiți pentru a îndeplini vreo funcție particulară sau publică, îi dau puțin sau deloc timp, își neglijează sarcina, dar nu uită să-i încaseze profiturile și emolumentele.

Există o mulțime de alte feluri de a fura. Toate vin din avariția atât de iscusită în a descoperi mijloacele de a avea bani. Ar fi prea lung și chiar aproape cu neputință, după cum am spus, să le facem enumerarea.

§ IV. — DESPRE RĂPIRE

Răpirea este a doua specie de furt. Dar înainte de a o explica credincioșilor, este de foarte mare însemnătate ca Păstorul să le amintească aceste cuvinte ale Apostolului: „Cei care voiesc să devină bogați cad în ispită și în lațul diavolului.” Să nu lase niciodată să fie uitat nici acest precept: „Tot ceea ce voiți să vă facă oamenii vouă, faceți-le și voi lor”; nici pe celălalt: „Nu faceți altuia ceea ce nu ați voi să vi se facă vouă înșivă.”

Răpirea se întinde foarte departe. Astfel, aceia care nu plătesc salariul muncitorilor sunt adevărați răpitori. Sfântul Iacob îi

cheamă la pocăință în acești termeni: „Haideți acum, bogaților, plângeți, scoateți strigăte și urlete din pricina nenorocirilor care trebuie să se năpustească asupra voastră.” Și le dă motivul, spunând: „Iată că salariul pe care îl furați muncitorilor care au secerat câmpiile voastre strigă împotriva voastră, iar aceste strigăte au urcat până la urechile Dumnezeului oștirilor.” Acest fel de răpire este în mod absolut osândit în Levitic, în Deuteronom, în Maleahi și în Tobie.

Sunt de asemenea vinovați de răpire: cei care nu plătesc Bisericii și principilor impozitele, tributurile, zeciuielile și tot ceea ce li se datorează, sau care le deturnează spre folosul lor; cămătarii, acești răpitori atât de aspri și de cruzi, care jefuiesc poporul sărac și îl strivesc cu dobânzile lor exorbitante. — Cămătăria este tot ceea ce se percepe peste ceea ce a fost împrumutat, fie bani, fie alt lucru care poate fi cumpărat și prețuit în bani. — Este scris în Profetul Iezechiel: „Să nu primiți nici camătă, nici ceva peste împrumutul vostru.” Iar Domnul nostru ne spune în Sfântul Luca: „Împrumutați fără să nădăjduiți nimic de acolo.” Această crimă a fost întotdeauna foarte gravă și foarte odioasă, chiar și la păgâni. De aici această maximă: Ce este a împrumuta cu camătă? Ce este a ucide un om? Pentru a arăta că, în ochii lor, nu era nici o deosebire. Într-adevăr, a împrumuta cu camătă nu înseamnă oare, într-un anumit fel, a vinde de două ori același lucru sau a vinde ceea ce nu există?

Sunt vinovați și de răpire acei judecători cu suflet venal, care vând dreptatea, care se lasă corupți prin bani și daruri și fac să fie pierdute cele mai bune cauze ale celor mici și ale săracilor.

La fel sunt cei care își înșală creditorii, care își neagă datoriile sau care, dobândind timp pentru plată, cumpără mărfuri pe cuvântul lor ori pe cuvântul altuia, iar în cele din urmă nu plătesc. Greșeala lor este cu atât mai gravă cu cât negustorii iau prilej din necredința și înșelăciunile lor pentru a vinde totul mult mai scump, spre paguba tuturor. Lor pare să li se aplice această plângere a lui David: „Păcătosul va împrumuta și nu va plăti."

Ce vom spune despre acești bogați care urmăresc datornici insolvabili, le cer cu cea mai mare rigoare ceea ce au împrumutat și nu se tem să rețină drept zălog, împotriva interdicției lui Dumnezeu, chiar lucrurile care le sunt necesare acestor nenorociți? „Dacă iei în zălog, spune Domnul, haina aproapelui tău, i-o vei da înapoi înainte de apusul soarelui, căci este singura pe care o are ca să se acopere și pe care să doarmă. Dacă strigă către Mine, îl voi asculta, fiindcă Eu sunt milostiv." Nu greșim deci dacă numim rapacitate și, prin urmare, răpire, asprimea unor creditori atât de cruzi.

Sfinții Părinți îi pun, de asemenea, în numărul răpitorilor, sau al oamenilor de pradă, pe cei care, într-o lipsă de hrană, acaparează grâul și sunt cauza pentru care viața devine scumpă și foarte grea. La fel este și pentru toate celelalte lucruri necesare hranei și subzistenței. Asupra lor cade blestemul lui

Solomon: „Oricine ascunde grâul va fi blestemat de popor.” Păstorii nu se vor teme să-i avertizeze asupra răului enorm pe care îl fac, să-i mustre fără cruțare și să le pună înaintea ochilor toate pedepsele rezervate unor asemenea crime.

Iată ceea ce ne interzice a șaptea Poruncă. Să venim acum la ceea ce ne poruncește.

§ V. — DESPRE RESTITUIRE

Primul lucru pe care această Poruncă ni-l poruncește este restituirea. Să ne amintim cuvântul Sfântului Augustin: „Nu există iertare a păcatului fără restituirea lucrului furat.” Și fiindcă obligația de a restitui nu îl atinge numai pe cel care a săvârșit furtul cu propriile mâini, ci și pe toți cei care au participat la el în orice fel ar fi, este necesar ca Păstorii să învețe limpede cum se poate lua parte la furt și la răpire, pentru ca să se știe bine care sunt persoanele ce nu se pot sustrage acestei legi a satisfacției și a restituirii.

Ne aflăm aici în fața mai multor categorii.

Cea dintâi îi cuprinde pe cei care poruncesc în mod expres să se fure. Aceștia nu numai că sunt complicii și autorii furtului, ci, la drept vorbind, sunt mai vinovați decât toți ceilalți.

A doua îi cuprinde pe cei care se mărginesc să fie sfătuitorii și instigatorii furtului, fiindcă nu au destulă autoritate pentru a-l porunci; ei sunt la fel de vinovați ca primii și trebuie puși pe aceeași linie, deși acțiunea lor nu este aceeași.

A treia se compune din cei care sunt în înțelegere cu hoții.

A patra, din cei care participă la furt și scot din el vreun folos, dacă totuși este permis a numi folos ceea ce le va aduce un supliciu veșnic, dacă nu vor ajunge la căință. Despre această specie de hoți vrea David să vorbească atunci când spune: „Când vedeai un hoț, alergai cu el."

A cincea îi numără pe cei care, putând foarte bine să împiedice furtul, îl suferă și îl îngăduie, departe de a i se opune și de a-l face cu neputință.

A șasea, pe cei care, știind foarte bine că un furt a fost săvârșit și unde a fost săvârșit, nu numai că nu spun nimic, ci merg până acolo încât se prefac că nu știu nimic.

A șaptea și cea din urmă, pe toți cei care se fac ajutoarele hoților, paznicii lor, protectorii lor, care la nevoie le oferă adăpost și locuință. — Toți cei care participă la furt într-unul sau altul dintre aceste feluri sunt ținuți să dea satisfacție celor care au fost furați și nu trebuie neglijat a-i îndemna cu putere la împlinirea acestei datorii indispensabile.

Este greu să fie scutiți cu totul de păcatul furtului cei care îl laudă și îl aprobă. Și același lucru trebuie spus despre copiii de familie și despre femeile care nu se tem să fure bani de la părinții și soții lor.

§ VI. — DESPRE FAPTELE DE MILOSTENIE

A șaptea Poruncă ne impune încă o altă obligație. Ea voiește să avem compasiune față de săraci și de cei nefericiți și să știm să folosim resursele și mijloacele noastre pentru a-i ușura în nevoile și strâmtorarea lor. Or, acest subiect fiind unul dintre acelea care cer să fie tratate foarte frecvent, într-un mod foarte întins, Păstorii își vor lua dezvoltările din operele unor Autori foarte sfinți, precum Sfântul Ciprian, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigore de Nazianz și încă alții care au scris pagini atât de frumoase despre milostenie. Astfel nu vor avea nici o greutate să-și împlinească datoria. Ei vor căuta să aprindă în credincioși dorința și ardoarea de a-i ajuta pe cei care nu trăiesc decât din caritatea altora.

Dar mai ales vor voi să le arate limpede cât de necesar este pentru ei să facă milostenie — adică să vină cu generozitate în ajutorul celor nefericiți, atât prin banii, cât și prin grijile lor — amintindu-le acest adevăr cu neputință de negat: că Dumnezeu, în ziua supremă a judecății, îi va respinge în chip rușinos și îi va trimite în focul veșnic al Iadului pe cei care vor fi omis și neglijat datoria milosteniei, în timp ce, dimpotrivă, îi va copleși de laude și îi va introduce în cer pe cei care vor fi făcut bine celor lipsiți. Domnul nostru Isus Hristos Însuși a rostit această dublă sentință: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, stăpâniți Împărăția care v-a fost pregătită" și „Depărtați-vă de Mine, blestemaților, mergeți în focul veșnic!"

În plus, Preoții vor avea grijă să citeze credincioșilor alte texte ale Sfintei Scripturi, foarte potrivite pentru a-i convinge: „Dați și vi se va da!"

Vor insista asupra acestei alte făgăduințe a lui Dumnezeu, cea mai bogată și cea mai măreață care se poate imagina: „Nimeni nu va părăsi pentru Mine ceea ce are fără să primească însutit în această viață și mântuirea veșnică în cealaltă."

Nu va lipsi să adauge aceste alte cuvinte ale Mântuitorului: „Folosiți bogățiile nedreptății pentru a vă dobândi prieteni, pentru ca, atunci când veți ajunge să duceți lipsă, ei să vă primească în corturile veșnice."

Apoi, dezvoltând diferitele părți ale acestei datorii sfinte, se vor aplica să facă bine înțeles că aceia care nu sunt în situația de a da săracilor trebuie cel puțin să le împrumute cu bunăvoință, după această Poruncă a Domnului: „Împrumutați fără să nădăjduiți nimic din împrumutul vostru." Iar David a exprimat în acești termeni meritul unei asemenea conduite: „Fericit cel care are compasiune față de săraci și le împrumută!"

§ VII. — TREBUIE SĂ NE PUNEM ÎN STARE DE A FACE MILOSTENIE

Dacă cineva nu are mijloacele de a veni în ajutorul celor care își așteaptă viața de la compasiunea altora, evlavia creștină voiește să se pună în stare de a le ușura strâmtorarea, ocupându-se pentru ei, lucrând cu mâinile sale, dacă trebuie. Acesta va fi, în același timp, un mijloc excelent de a fugi de trândăvie. La aceasta îi îndeamnă Apostolul Sfântul Pavel pe toți credincioșii prin propriul său exemplu, când le scrie

tesalonicenilor: „Știți bine că sunteți obligați să ne imitați.” Și într-o altă Epistolă le spune încă acelorași: „Aplicați-vă să trăiți în pace, faceți ceea ce este datoria voastră și lucrați cu propriile mâini, precum v-am poruncit.” Iar efesenilor: „Cel care fura să nu mai fure de acum înainte, ci mai degrabă să se ocupe lucrând cu mâinile la vreo lucrare folositoare, ca să aibă din ce să-l ușureze pe cel care este în nevoie.”

În sfârșit, trebuie trăit cu frugalitate și făcut în așa fel încât să cruțăm bunul altuia, pentru a nu fi povară, nici de nesuferit celorlalți. Această virtute, care este cumpătarea, strălucește în chip admirabil în persoana tuturor Apostolilor, dar ea izbucnește mai ales în Sfântul Pavel, care are dreptul să le scrie în acești termeni tesalonicenilor: „Vă aduceți aminte, fraților mei, de ostenelile și trudele pe care le-am îndurat, lucrând zi și noapte, pentru a nu fi povară nici unuia dintre voi, în timp ce vă vesteam Evanghelia lui Dumnezeu”, și care repetă în alt loc: „Am fost copleșiți de muncă ziua și noaptea, pentru a nu fi povară nimănui.”

§ VIII. — PEDEPSELE FURTULUI: RĂSPLĂȚILE FAPTELOR DE MILOSTENIE

Dar, pentru a inspira credincioșilor o oroare încă și mai vie față de orice fel de furturi, Păstorii vor avea grijă să le arate, în Profeți și în ceilalți Autori sacri, cât de detestabile sunt aceste fapte criminale înaintea lui Dumnezeu și ce amenințări înfricoșătoare a voit El să facă acelora care le săvârșesc: „Ascultați aceasta, strigă Profetul Amos, voi care îl devorați pe

sărac și îi faceți să lâncezească pe toți cei lipsiți; voi care spuneți: când va trece neomenia, ca să putem vinde recoltele noastre? când se va sfârși Sabatul, ca să putem deschide hambarele noastre? Voi care micșorați efa, măriți greutatea siclului și vă folosiți de balanțe înșelătoare."

Aceleași amenințări se găsesc în Ieremia, în Proverbe și în Ecleziastic. Și nu ne putem îndoi că cele mai multe dintre relele de care suferă veacul nostru nu se întorc la aceste cauze.

De altfel, pentru a-i obișnui pe Creștini să exercite față de săraci și cei nefericiți toate oficiile de liberalitate și binefacere care se raportează la această a doua parte a celei de-a șaptea Porunci, Păstorii nu vor lipsi să facă să strălucească înaintea ochilor lor splendidele răsplăți pe care Dumnezeu le rezervă, în această viață și în cealaltă, celor care se vor fi arătat buni și caritabili față de săraci.

§ IX. — SCUZELE HOȚILOR

Nu lipsesc oameni care caută să-și scuze chiar și furturile. De aceea trebuie să li se declare în mod pozitiv că păcatul lor va fi fără scuză înaintea lui Dumnezeu. Mai mult: departe de a-și diminua greșeala, ei o agravează în mod deosebit voind să o justifice. Nu trebuie deci tolerat luxul și plăcerile unor nobili, care socotesc că își atenuează crima susținând că, dacă pun stăpânire pe bunul altuia, nu este nici din cupiditate, nici din avariție, ci numai pentru a păstra măreția familiei și a strămoșilor lor, a căror considerație și demnitate ar pieri dacă

nu le-ar mai putea menține cu bunul altora. Trebuie nimicită această eroare primejdioasă, arătându-li-se că nu există decât un singur mijloc legitim de a-și păstra și spori bunurile, puterea și gloria strămoșilor: acela de a asculta voința lui Dumnezeu și de a păzi Poruncile Sale. Disprețul față de aceste Porunci poate pricinui ruina familiilor celor mai bogate și mai bine statornicite, îi poate prăbuși pe regi de pe tronul lor și din culmea onorurilor, și Îl poate obliga pe Dumnezeu, într-un anumit fel, să ridice în locul lor oameni de obârșie joasă și pe care ei nu-i aveau decât în ură și dispreț. Astfel, acești trufași aprind împotriva lor mânia lui Dumnezeu, și într-un chip înfricoșător. Să ascultăm mai degrabă aceste cuvinte pe care Profetul Isaia le pune în însăși gura lui Dumnezeu: „Prinții tăi sunt necredincioși; ei sunt în înțelegere cu hoții; iubesc darurile; caută răsplăți; de aceea, iată ce spune Domnul, Dumnezeul oștirilor, Dumnezeul cel tare al lui Israel: vai lor; va veni vremea când Mă voi bucura de pierderea dușmanilor Mei și Mă voi răzbuna pe ei; iar pe tine te voi lua sub ocrotirea Mea și te voi curăți de toate întinăciunile tale."

Alții, pentru a încerca să se justifice, nu vorbesc despre splendoarea și gloria casei lor; ei nu iau bunul altuia, spun ei, decât pentru a duce o viață mai ușoară și mai elegantă. Trebuie respinși și aceștia și trebuie să li se arate cât de nelegiuite sunt cuvintele și faptele lor, de vreme ce nu se tem să pună avantajele și dulcețile vieții mai presus de voința și de gloria lui Dumnezeu, pe Care Îl ofensăm în chip straniu

neglijând preceptele Sale. De altfel, ce avantaje pot exista în furt, care are urmări atât de funeste? „Hoțul, spune Ecleziasticul, va fi acoperit de rușine și mistuit de remușcări." Dar chiar presupunând că nu ar fi nimic asemănător de temut, oare furtul nu dezonorează numele adorabil al lui Dumnezeu? Nu este el contrar preasfintei Sale voințe? Nu disprețuiește el preceptele Sale cele mai mântuitoare? Și, prin însăși aceasta, nu devine el izvorul tuturor erorilor, al tuturor crimelor, al tuturor nelegiuirilor?

Trebuie oare adăugat că uneori se aud hoți susținând că nu sunt nicidecum vinovați, fiindcă, dacă iau ceva, o fac de la oameni bogați și în abundență, atât de bogați încât nu suferă nici o pagubă, chiar dacă își dau seama? Această scuză nu este o scuză. Ea este tot atât de mizerabilă pe cât este de criminală.

Un altul ajunge până la a-și închipui că este pe deplin scuzat, fiindcă, spune el, a contractat o atât de mare obișnuință de a lua bunul altuia încât nu se mai poate împiedica. Dar dacă acest nenorocit nu ascultă sfatul Apostolului, care îi spune: „Cel care fura să nu mai fure", va trebui, vrând-nevrând, să se obișnuiască să îndure supliciile veșnice.

Mai mulți, pentru a-și scuza larcinele, aruncă vina asupra ocaziei. Este într-adevăr un proverb banal, tocit de atâta repetare, că „ocazia face hoțul". Dar trebuie neapărat să fie dezamăgiți, amintindu-li-se că suntem obligați să rezistăm înclinațiilor noastre dezordonate. Căci, cu adevărat, dacă ar trebui să punem îndată în executare tot ceea ce patima inspiră,

unde ne-am opri în crimă, dezordine și infamie? Este deci o scuză atât de rușinoasă, încât este mai degrabă mărturisirea unei extreme slăbiciuni a voinței și a unei nedreptăți strigătoare. Pe de altă parte, a pretinde că nu păcătuim fiindcă nu ne aflăm în ocazie, nu înseamnă oare a mărturisi, ca să spunem astfel, că am păcătui neîncetat dacă ocazia nu ar înceta să se prezinte?

Sunt și unii care susțin că au dreptul să fure pentru a se răzbuna pentru nedreptățile ale căror victime au fost. Trebuie să li se răspundă, mai întâi, că nimănui nu îi este îngăduit să se răzbune; apoi, că nimeni nu este judecător în propria cauză și că, prin urmare, este și mai puțin îngăduit să pedepsească pe cineva pentru nedreptăți pe care alții le-ar fi săvârșit împotriva voastră.

În sfârșit, se întâlnesc unii care cred că furtul lor este destul de justificat și nu este vrednic de mustrare, fiindcă îl săvârșesc pentru a plăti datorii copleșitoare de care nu s-ar putea elibera altfel. Unor asemenea oameni trebuie să li se arate că, dintre toate datoriile, cea mai grea, cea mai apăsătoare pentru neamul omenesc este aceea despre care Îi vorbim lui Dumnezeu în fiecare zi în Rugăciunea domnească: „Iartă-ne nouă datoriile noastre"; că, prin urmare, este o nebunie vădită a-ți mări datoria față de Dumnezeu, adică păcatele, pentru a te achita față de oameni; că este infinit mai bine să fii aruncat într-o temniță decât să fii într-o zi predat focurilor veșnice ale iadului; că este mult mai cumplit să fii condamnat la tribunalul lui Dumnezeu decât la tribunalul oamenilor; și, în sfârșit, că

trebuie să recurgă cu încredere la bunătatea aceluiași Dumnezeu, întotdeauna gata să-i ajute și să le acorde tot ceea ce le este necesar.

Nu lipsesc alte pretexte de care oamenii se folosesc pentru a încerca să justifice furtul. Păstorii zeloși, iscusiți și aplicați le vor respinge fără greutate, astfel încât să formeze și să aibă un popor „credincios în practicarea faptelor bune".

Capitolul al treizeci și șaselea — Despre a opta Poruncă

SĂ NU ADUCI MĂRTURIE MINCINOASĂ ÎMPOTRIVA APROAPELUI TĂU.

Iată un motiv capabil să ne facă să înțelegem că este nu numai folositor, ci și necesar să explicăm foarte adesea acest precept și să amintim tuturor datoriile pe care le impune. Voim să vorbim despre declarația atât de autorizată a Apostolului Sfântul Iacob, care nu se teme să afirme că „acela care nu păcătuiește în cuvinte este un om desăvârșit" și, puțin mai departe, adaugă: „Limba nu este decât o mică parte a trupului și totuși ce efecte nu produce! Este de ajuns o scânteie pentru a aprinde o pădure mare", și restul care este în același sens. — Aceste cuvinte ne învață două lucruri: primul, că păcatul limbii este extrem de răspândit. Aceasta ne-o confirmă, la rândul său, Profetul David: „Tot omul este mincinos", spune el, ca și cum acest păcat ar fi singurul care s-ar putea întinde la toți oamenii. Al doilea, că el este izvorul unor rele

nenumărate. Căci adeseori lovitura de limbă a clevetitorului pricinuiește pierderea averii, a reputației, a vieții, chiar a mântuirii, fie pentru cel atins de clevetire, fiindcă suportă rău injuria care i se face și îi lipsește curajul de a nu se răzbuna pentru ea, fie pentru cel care este autorul ofensei, fiindcă, victimă a unei rușini rele și a fricii exagerate de „ce va spune lumea", nu se poate hotărî să dea satisfacție celui pe care l-a rănit. De aceea nu trebuie să se lipsească a-i îndemna pe credincioși să-I aducă lui Dumnezeu cele mai vii acțiuni de har pentru faptul că a interzis în mod expres mărturia mincinoasă, dându-ne un precept foarte mântuitor, care nu ne interzice numai să-i injuriem pe alții, ci ne și ocrotește, dacă este păzit, împotriva injuriilor pe care alții ar fi ispitiți să ni le facă.

Pentru a păstra, în explicarea acestui precept, aceeași rânduială și același mers ca în cele precedente, trebuie să observăm că el cuprinde două prescrieri distincte: una negativă, care ne interzice să aducem mărturie mincinoasă; cealaltă pozitivă, care ne poruncește să îndepărtăm cu hotărâre din conduita noastră orice prefăcătorie și orice minciună și să ne măsurăm cuvintele și faptele după adevărul simplu. Dublă datorie pe care Apostolul Sfântul Pavel le-o amintea efesenilor când le spunea: „Să nu despărțim adevărul de caritate, pentru a crește în Isus Hristos în toate lucrurile."

§ I. — DESPRE MĂRTURIA MINCINOASĂ

Prin mărturie mincinoasă se înțelege de obicei tot ceea ce este afirmat și susținut despre cineva împotriva adevărului, fie în bine, fie în rău, înaintea justiției sau nu. Totuși mărturia mincinoasă care ne este în mod special interzisă prin acest precept este aceea care se face în justiție, cu jurământ, împotriva adevărului. Căci dacă martorul jură pe însuși numele lui Dumnezeu, aceasta se întâmplă fiindcă o mărturie care se sprijină pe acest nume sacru nu dobândește decât mai multă greutate și autoritate. Dar, pe de altă parte, fiindcă această mărturie este foarte primejdioasă în consecințele ei, Dumnezeu o interzice cu atât mai puternic. Căci, într-adevăr, judecătorul însuși nu are dreptul să respingă martori care afirmă cu jurământ, dacă nu cad sub excepțiile prevăzute de Lege sau dacă nu sunt recunoscuți ca oameni de rea-credință și fără nici o probitate. Iar motivul este că Legea dumnezeiască ne poruncește în mod expres să ținem „ca statornică și adevărată mărturia a două sau trei persoane." — Dar, pentru ca credincioșii să înțeleagă desăvârșit natura și întinderea acestui precept, este important, înainte de toate, să li se învețe bine ce trebuie înțeles prin aproapele, împotriva căruia este interzisă aducerea mărturiei mincinoase.

Or, aproapele, după învățătura Domnului nostru Isus Hristos, este orice om care are nevoie de noi, fie că ne este apropiat sau depărtat, concetățean sau străin, prieten sau dușman.

Este într-adevăr o crimă a gândi că se poate aduce o mărturie mincinoasă împotriva dușmanilor, atunci când Dumnezeu și Domnul nostru ne fac un precept din a-i iubi.

Dar este mai mult; fiindcă fiecare dintre noi, într-un anumit sens, este aproapele său însuși, nimeni nu are dreptul să aducă împotriva sa o mărturie mincinoasă. Cei care au nefericirea de a săvârși o asemenea crimă, defăimându-se și acoperindu-se de rușine, se vatămă mai întâi pe ei înșiși și, în același timp, aduc prejudiciu Bisericii, după cum cei care se sinucid vatămă societatea. Aceasta este învățătura formală a Sfântului Augustin: „Persoanele puțin luminate, spune el, ar putea crede că nu este interzis să te porți ca martor mincinos împotriva ta însuți, fiindcă în formula Poruncii se spune numai: împotriva aproapelui; dar acela care a făcut împotriva sa o depoziție falsă să nu se creadă nevinovat, deoarece regula iubirii aproapelui este a-l iubi ca pe tine însuți."

Și fiindcă ne este interzis să-i facem rău aproapelui prin mărturie mincinoasă, trebuie să ne ferim bine să încheiem de aici că sperjurul ne este îngăduit pentru a aduce vreun serviciu sau a procura vreun avantaj celor care ne sunt uniți prin legăturile sângelui sau ale Religiei. Nu trebuie să fim folositori nimănui prin minciună, cu atât mai puțin prin sperjur. De aceea Sfântul Augustin, într-o scrisoare către Crescențiu despre minciună, nu se teme să spună, sprijinindu-se pe autoritatea Apostolului Sfântul Pavel, că minciuna trebuie pusă în numărul mărturiilor mincinoase, chiar când ar acorda cuiva laude false. El relatează mai întâi cuvintele Apostolului: noi înșine vom fi dovediți că am fost martori mincinoși, fiindcă am adus mărturie împotriva lui Dumnezeu Însuși, spunând că L-a înviat pe Isus Hristos, pe Care totuși nu L-a

înviat, dacă morții nu învie; apoi adaugă: Apostolul privește ca mărturie mincinoasă faptul de a spune un lucru fals despre Isus Hristos, chiar dacă este spre Slava Lui.

Nu se întâmplă oare foarte adeseori, de altfel, ca acela care favorizează pe cineva prin mărturia sa mincinoasă să aducă, prin aceasta chiar, prejudiciu altuia? Nu îl pune el pe judecător într-un fel de eroare invincibilă? Și atunci ce se întâmplă? Judecătorul, înșelat prin jurăminte false, este silit să pronunțe împotriva dreptului în favoarea nedreptății. Uneori chiar, acela care și-a câștigat cauza în justiție datorită mărturiei mincinoase a unui complice, și aceasta fără pedeapsă, acela, spunem noi, este cu totul mândru de victoria sa; de atunci își face obiceiul de a corupe martori, în speranța că, prin ajutorul lor, va reuși în toate întreprinderile sale.

Mărturia mincinoasă este de asemenea foarte funestă martorului însuși. În ochii aceluia pe care l-a slujit în chip criminal prin jurământul său, el nu mai este decât un sperjur și un impostor josnic; dar, pe de altă parte, văzând că minciuna lui a reușit, se simte încurajat spre rău și își ia din zi în zi deprinderi tot mai mari de îndrăzneală și nelegiuire.

Dar dacă falsitatea, minciuna și sperjurul sunt interzise în mod net martorilor, ele sunt la fel de interzise acuzatorilor, acuzaților, protectorilor, părinților, procuratorilor, avocaților, într-un cuvânt tuturor celor care iau parte la judecăți.

În sfârşit, Dumnezeu interzice nu numai înaintea judecătorilor, ci chiar pretutindeni, orice mărturie capabilă să aducă prejudiciu sau să pricinuiască vreo pagubă aproapelui. Căci este scris în Levitic, chiar în locul unde aceste interdicţii sunt făcute de mai multe ori: „Să nu furaţi, să nu mînţiţi; şi nimeni să nu-şi înşele aproapele." Cuvinte atât de limpezi nu îngăduie să ne îndoim că Dumnezeu, prin acest precept, nu ar respinge şi nu ar condamna în mod absolut orice minciună, oricare ar fi ea. David ne-o atestă şi în Psalmii săi, foarte limpede: „Vei pierde, spune el, pe toţi cei care rostesc minciuna."

§ II. — DESPRE CLEVETIRE ŞI CALOMNIE

A opta Poruncă a lui Dumnezeu nu ne interzice numai mărturia mincinoasă; ea ne opreşte, pe deasupra, viciul şi deprinderea detestabilă a clevetirii, această adevărată ciumă, care dă naştere unei mulţimi de necrezut de neajunsuri foarte supărătoare şi de rele de orice fel. Această deprindere criminală de a-l sfâşia şi de a-l ultraja în ascuns pe aproapele este condamnată cu tărie în multe locuri din Sfintele noastre Cărţi. David ne spune: „Nu-l primeam pe clevetitor la masa mea." Iar Apostolul Sfântul Iacob adaugă, la rândul său: „Fraţii mei, nu vorbiţi de rău unii despre alţii."

Dar Sfânta Scriptură nu se mărgineşte să condamne clevetirea; ea ne oferă exemple care pun în plină lumină toată enormitatea acestei crime. Astfel, Aman, prin infamele sale calomnii, aprinde într-atât mânia lui Assuerus împotriva

iudeilor, încât acest principe poruncește să fie făcuți toți să piară. Istoria sfântă este plină de fapte asemănătoare. Păstorii nu vor lipsi să le amintească credincioșilor, pentru a-i îndepărta de acest păcat înfricoșător.

Pentru a înțelege și a pătrunde toată răutatea clevetirii, trebuie știut că se rănește reputația aproapelui nu numai folosind împotriva lui calomnia, ci și mărind și exagerând greșelile lui reale. Și chiar dacă cineva a săvârșit un păcat foarte secret, a cărui descoperire trebuie în mod necesar să-i fie prejudiciabilă onoarei și să-l acopere de rușine, acela care face cunoscut acest păcat într-un loc, într-un timp și unor persoane care nu sunt obligate să-l știe, trebuie pe bună dreptate socotit calomniator și clevetitor.

Dar, dintre toate calomniile, cea mai vinovată, fără îndoială, este aceea care se ia de Doctrina catolică și de cei care o predică. Și oricine acordă elogii propagatorilor erorii și ai principiilor rele săvârșește aceeași greșeală. Același lucru trebuie spus despre cei care, auzind detractarea și clevetirea, nu numai că nu îi mustră pe calomniatori, ci îi ascultă cu plăcere. Aceasta i-a făcut pe Sfântul Bernard și pe Sfântul Ieronim să spună că nu este ușor de deosebit care este mai vinovat: cel care clevetește sau cel care ascultă clevetirea; „căci", spun ei, „nu ar exista clevetitor dacă nu ar fi nimeni care să asculte clevetirea."

Se calcă de asemenea acest precept dacă, prin vicleșugurile sale, cineva pune dezunirea și neînțelegerea între oameni;

dacă îi place să semene disensiuni, să mineze și să distrugă, prin relatări mincinoase, legăturile și societățile cele mai bine întemeiate, să-i împingă pe cei mai buni prieteni la vrăjmășii ireconciliabile și chiar să-i înarmeze unii împotriva altora. Ciumă detestabilă, pe care Dumnezeu o condamnă și o oprește când spune: „Să nu fii nici delator, nici detractor în mijlocul poporului Meu." Aceasta era crima unui mare număr dintre sfetnicii lui Saul, care se străduiau să-l despartă de David și îl aţâţau împotriva lui.

§ III. — LINGUȘIREA, MINCIUNA ȘI PREFĂCĂTORIA

Îi găsim încă, printre cei care păcătuiesc împotriva acestei a opta Porunci, pe lingușitori, pe adulteri, care, prin complăceri și laude ipocrite, caută să se strecoare în mintea și inima celor de la care așteaptă favoare, bani și onoruri. Josnici complăcători care numesc, după cum spune Profetul, „rău ceea ce este bine și bine ceea ce este rău". Triste persoane pe care David ne avertizează să le îndepărtăm și să le alungăm din societatea noastră, atunci când ne spune: „Să mă mustre cel drept cu caritate și să mă îndrepte, dar păcătosul să nu-și reverse parfumurile pe capul meu!" Deși lingușitorii despre care vorbim nu spun rău despre aproapele lor, totuși nu încetează să-i fie foarte dăunători, deoarece, lăudându-l chiar și în greșelile sale, sunt cauza pentru care el stăruie în rău până la sfârșitul vieții sale.

Lingușirea sau adulația cea mai vinovată în acest fel este aceea care nu are în vedere decât nenorocirea și ruina altora. Astfel Saul, pentru a-l expune pe David furiei și sabiei filistenilor, adică, după gândul său, pentru a-l trimite la o moarte sigură, îl lingușea prin aceste frumoase cuvinte: „Iată pe Merob, fiica mea cea mare; ți-o voi da de soție. Fii numai om cu inimă tare și poartă luptele Domnului!" Astfel iudeii, pentru a-L surprinde pe Domnul nostru în cuvintele Sale, Îi spuneau cu viclenie: „Învățătorule, știm că ești sincer și că înveți Calea lui Dumnezeu după Adevăr."

Și totuși există ceva încă și mai primejdios: sunt acele cuvântări pe care prietenii, aliații, rudele nu se rușinează să le țină unui bolnav atins de moarte și deja gata să-și dea ultima suflare, cuvântări în care îi afirmă acestui muribund că nu este în primejdie, îi poruncesc să fie vesel și zâmbitor, îl îndepărtează de Spovada păcatelor sale ca de un gând prea trist și, în sfârșit, alungă din mintea lui orice grijă și orice idee despre primejdiile cumplite în care se află.

Trebuie deci evitat orice fel de minciună și, înainte de toate, aceea care poate pricinui aproapelui o pagubă însemnată. Dar a nu se teme să minți împotriva Religiei sau în lucruri care se raportează la ea înseamnă a uni nelegiuirea cu viclenia.

Nu trebuie uitat că Dumnezeu este încă grav ofensat prin injuriile și ocările răspândite în libele defăimătoare și în alte producții de același fel.

Este chiar nevrednic de un creștin să caute să-și înșele aproapele printr-o minciună veselă sau oficioasă, chiar dacă această minciună nu aduce nimănui nici folos, nici pierdere. Avertismentul Sfântului Pavel asupra acestui punct este formal: „Evitați minciuna, spune el, fiecare dintre voi să vorbească după adevăr!" Căci, într-adevăr, de la minciuna în glumă la minciuna gravă, panta este foarte rapidă. Minciuna veselă face să se contracteze obiceiul de a minți. De atunci, omul trece drept unul care nu este sincer și este obligat să afirme neîncetat cu jurământ pentru a i se crede cuvântul.

În sfârșit, această Poruncă ne interzice orice fel de ipocrizie sau prefăcătorie. Prefăcătoria în cuvinte, ca și în fapte, este la fel de condamnabilă, deoarece unele și celelalte sunt ca semnul și marca a ceea ce avem în inimă. Iată de ce Domnul nostru, în mustrările Sale frecvente către farisei, îi numește ipocriți.

Am explicat ceea ce a opta Poruncă interzice. Să vedem acum ceea ce poruncește.

§ IV. — LA CE SUNTEM OBLIGAȚI PRIN ACEASTĂ PORUNCĂ

Obiectul propriu al acestei a doua părți a preceptului este ca tribunalele să judece cu echitate și potrivit Legilor; ea are, de asemenea, drept scop să împiedice ca cineva să atragă cauzele la sine, încălcând jurisdicțiile. „Căci nu este îngăduit, după cum spune Apostolul, să judeci slujitorul altuia", de teamă să nu pronunți fără o cunoaștere suficientă a cauzei. Aceasta a

fost tocmai crima acelei adunări a preoților și cărturarilor care l-au condamnat pe Sfântul Ștefan, după cum a fost și păcatul acelor magistrați din Filipi, despre care Apostolul a spus: „După ce ne-au bătut public cu vergi și fără judecată prealabilă, pe noi care suntem cetățeni romani, ne-au aruncat în închisoare, iar acum ne scot pe ascuns."

Nu trebuie nici să-i condamnăm pe cei nevinovați, nici să-i lăsăm liberi pe cei vinovați, nici să ne lăsăm seduși de daruri sau de favoare, de ură sau de prietenie. De aceea Moise nu omite să le adreseze bătrânilor pe care îi rânduise judecători ai lui Israel acest celebru avertisment: „Judecați întotdeauna după dreptate pe cetățean ca și pe străin; nu faceți deosebire între indivizi; ascultați pe cel mic ca și pe cel mare; nu faceți acceptare de persoane, fiindcă judecați pentru Dumnezeu."

Cât despre acuzați și criminali, Dumnezeu le face o datorie din a mărturisi adevărul atunci când sunt întrebați după formele justiției. Această mărturisire este un omagiu strălucit adus Gloriei lui Dumnezeu. Acesta este gândul lui Iosua: când îl îndeamnă pe Acan să spună adevărul, îi vorbește astfel: „Fiul meu, dă slavă Domnului, Dumnezeul lui Israel."

Și fiindcă acest precept se adresează în mod special martorilor, Păstorul va avea mare grijă să vorbească despre el cum se cuvine. Căci, într-adevăr, această a opta Poruncă nu are numai scopul de a interzice mărturia mincinoasă, ci și de a ne porunci să spunem adevărul. În treburile omenești, mărturia conformă cu adevărul este extrem de importantă. Există o

mulțime de lucruri pe care nu le putem cunoaște decât pe buna credință a martorilor. Nimic nu este, așadar, mai necesar decât o mărturie veridică în acele lucruri pe care nu le știm și pe care totuși nu avem dreptul să le ignorăm. De aici acest cuvânt al Sfântului Augustin: „Cel care tace adevărul și cel care rostește minciuna sunt la fel de vinovați: cel dintâi fiindcă nu voiește să fie de folos, cel de-al doilea fiindcă încearcă să dăuneze."

Uneori poate fi îngăduit să tăcem adevărul, dar trebuie ca aceasta să fie în afara tribunalelor. În justiție, un martor întrebat de un judecător competent trebuie să facă cunoscut adevărul întreg, dar cu condiția să nu se încreadă prea mult în memoria sa și să ia seama să nu afirme ca sigur ceea ce nu este absolut sigur.

Celelalte persoane pe care acest precept le obligă de asemenea să spună adevărul sunt avoué-ii și avocații, procuratorii și acuzatorii.

Avoué-ii și avocații nu vor refuza nici serviciile, nici sprijinul lor celor care au nevoie de ele; se vor însărcina cu generozitate de apărarea săracului; nu vor lua cauze rele pentru a le susține; nu vor face să dureze procesele prin calomnie sau prin avariție și vor avea grijă să-și rânduiască onorariile după drept și dreptate.

La rândul lor, procuratorii și acuzatorii vor trebui să ia bine seama să nu se lase târâți de afecțiune, de ură sau de vreo altă

patimă, spre a urmări pe cineva pe baza unor imputări nedrepte.

În sfârșit, Legea lui Dumnezeu poruncește tuturor persoanelor evlavioase să fie întotdeauna sincere și veridice în convorbirile și discursurile lor și să nu spună niciodată nimic care ar putea răni reputația altuia, nici măcar a celor care le-au ofensat sau le-au maltratat. Ele nu trebuie să uite, într-adevăr, că există între ele și acești nefericiți unirea și raporturile care există între mădularele aceluiași trup.

§ V. — MOTIVE DE A DETESTA MINCIUNA

Pentru ca credincioșii să se îndepărteze mai ușor de viciul abject al minciunii, Păstorul le va arăta toată rușinea și enormitatea ei. În Sfintele noastre Cărți, diavolul este numit tatăl minciunii. „Fiindcă nu a rămas în adevăr, ne spune Apostolul Sfântul Ioan, el este mincinos și tatăl minciunii."

Pentru a încerca să distrugă o dezordine atât de funestă, Păstorul va adăuga acestui cuvânt al Sfântului Ioan toate relele pe care minciuna le aduce cu sine; și, fiindcă aceste rele sunt nenumărate, îi va fi de ajuns să facă cunoscute acelea dintre ele care sunt ca niște izvoare din care derivă toate celelalte.

Și mai întâi, pentru a arăta cât de grav Îl ofensează pe Dumnezeu omul fals și mincinos și în ce măsură atrage asupra sa ura Lui, va cita acest cuvânt al lui Solomon în Proverbe: „Sunt șase lucruri pe care Domnul le urăște și un al șaptelea

care este urâciune înaintea Lui: ochi trufaşi, limbă calomniatoare, mâini care varsă sânge nevinovat, inimă care urzeşte gânduri rele, picioare grabnice să alerge spre rău, om mincinos, martor fals." De atunci, cine ar putea păzi de cele din urmă pedepse pe acela pe care Dumnezeu îl urmăreşte cu o ură atât de cumplită?

Şi apoi, după cum spune Apostolul Sfântul Iacob: „Ce poate fi mai odios şi mai infam decât a folosi aceeaşi limbă pentru a-L binecuvânta pe Dumnezeu, Tatăl vostru, şi pentru a-i blestema pe oamenii care sunt creaţi după chipul şi asemănarea Sa, ca şi cum un izvor ar putea, prin aceeaşi deschizătură, să dea apă dulce şi apă amară!" Şi, într-adevăr, această limbă care adineauri Îl lăuda pe Dumnezeu şi Îl glorifica nu Îl acoperă acum de ruşine şi de ocară, pe cât îi stă în putinţă, prin minciunile pe care le rosteşte? De aceea mincinoşii sunt excluşi din fericirea cerească. Căci la această întrebare pe care David I-o face lui Dumnezeu: „Doamne, cine va locui în corturile Tale?", Duhul Sfânt răspunde: „Cel care spune adevărul în sinceritatea inimii sale şi a cărui limbă nu cunoaşte viclenia."

Ceea ce face încă din minciună un rău foarte mare este faptul că ea constituie o boală a sufletului aproape incurabilă. Căci păcatul pe care îl săvârşeşte cineva acuzând pe altul de o crimă falsă sau rănindu-i onoarea şi reputaţia nu poate fi iertat decât în măsura în care calomniatorul şi-a reparat nedreptatea faţă de victima sa. Dar tocmai această reparaţie, după cum am observat deja, este foarte greu de făcut, fiindcă omul se vede

reținut de o falsă rușine sau de un fals punct de onoare. De unde urmează că acela care este vinovat de acest păcat este, ca să spunem astfel, sortit supliciilor veșnice ale iadului. Nimeni, într-adevăr, nu are dreptul să spere că va dobândi iertarea calomniilor și defăimărilor sale atâta vreme cât nu va fi dat satisfacție aceluia a cărui onoare și reputație le-a întinat, fie în public și în justiție, fie în convorbiri private și familiare.

În sfârșit, urmările funeste ale minciunii se întind foarte departe și ne ating pe toți. Falsitatea și minciuna fac să dispară adevărul și încrederea, care sunt legăturile necesare ale societății și fără de care raporturile dintre oameni cad într-o asemenea confuzie încât lumea seamănă cu un adevărat iad.

Păstorul va înțelege de aici că trebuie să-i îndemne pe credincioși să evite a vorbi prea mult. Moderația în cuvinte face să fugă celelalte păcate și, mai ales, este un mijloc sigur de pază împotriva minciunii, viciu de care scapă cu greu cei care vorbesc prea mult.

§ VI. — SCUZELE DEȘARTE ALE MINCINOȘILOR

Păstorul se va aplica, de asemenea, să distrugă eroarea acelora care se scuză prin puțina importanță a conversațiilor și care pretind să-și autorizeze minciunile prin exemplul acelor înțelepți ai lumii care au drept maximă, spun ei, a ști să minți la vreme potrivită. El le va face observația, foarte adevărată, că „prudența cărnii este moartea sufletului". Îi va îndemna să-și

pună încrederea în Dumnezeu, în mijlocul dificultăților și al extremităților celor mai supărătoare, și să nu recurgă niciodată la artificiul grosolan al minciunii; căci cei care se folosesc de acest subterfugiu lasă să se vadă limpede că se bizuie mai mult pe prudența lor personală decât pe Providența lui Dumnezeu.

Cei care aruncă pricina minciunii lor asupra mincinoșilor care i-au înșelat cei dintâi au nevoie să li se amintească faptul că omului nu îi este îngăduit să se răzbune singur; că nu trebuie să întoarcă răul pentru rău, ci, dimpotrivă, să caute „să biruiască răul prin bine"; și că, chiar dacă răzbunarea ar fi îngăduită, ea nu poate fi niciodată de folos cuiva dacă se face pe propria sa pagubă, ceea ce s-ar întâmpla cu siguranță și cu un prejudiciu însemnat dacă s-ar recurge la minciună.

Dacă se găsesc unii care aduc drept scuză infirmitatea și fragilitatea firească, trebuie să li se readucă în memorie obligația în care se află de a implora ajutorul dumnezeiesc și de a nu se lăsa învinși de natură. Alții vor spune că au contractat obiceiul de a minți. Trebuie îndemnați să-și înmulțească eforturile pentru a contracta obiceiul contrar, acela de a spune întotdeauna adevărul, cu atât mai mult cu cât cei care păcătuiesc din obișnuință sunt mai vinovați decât ceilalți. Cât despre aceia — și nu sunt puțini — care pretind să se justifice prin exemplul altor oameni care, după ei, mint și jură strâmb la tot pasul, trebuie dezamăgiți prin această considerație: că nu trebuie să-i imităm pe cei răi, ci mai degrabă să-i mustrăm și să facem în așa fel încât să-i îndreptăm; că, dacă, din nefericire, mințim noi înșine,

cuvântul nostru va avea cu mult mai puțină autoritate pentru a face primite mustrările și bunele noastre sfaturi.

Pe cei care își apără minciunile susținând că au avut adeseori neplăceri grave fiindcă au spus adevărul, Preoții îi vor respinge arătându-le că, prin asemenea cuvinte, ei se acuză mult mai mult decât se scuză. Căci datoria adevăratului Creștin nu este oare să sufere toate mai degrabă decât să mintă?

În sfârșit, mai avem încă două feluri de persoane care voiesc să-și scuze minciunile: acelea care pretind că nu mint decât în glumă și acelea care o fac pentru folosul lor, fiindcă, spun ele, nu ar putea nici să vândă bine, nici să cumpere bine dacă nu ar recurge la minciună. Păstorii le vor scoate din eroare pe unele și pe celelalte. Pe cele dintâi le vor îndepărta de acest viciu arătându-le că nimic nu mărește mai mult obișnuința minciunii decât a minți fără nici o reținere. Vor adăuga „că vor trebui să dea socoteală pentru orice cuvânt deșert". Iar pe cele din urmă nu se vor teme să le mustre cu tărie și să le arate că o scuză de un asemenea fel nu face decât să le mărească greșeala, deoarece ele dovedesc bine prin aceasta că nu acordă nici autoritate, nici încredere acestor cuvinte ale Domnului nostru Isus Hristos: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate celelalte vi se vor da pe deasupra."

Capitolul al treizeci și șaptelea — Despre a noua și a zecea Poruncă

Să nu poftești casa aproapelui tău și să nu dorești femeia lui, nici slujitorul lui, nici slujnica lui, nici boul lui, nici asinul lui, nici nimic din ceea ce îi aparține.

Primul lucru de observat în aceste două ultime Porunci este că ele ne dau, ca să spunem astfel, mijlocul infailibil de a le păzi pe toate celelalte. Căci ele au drept obiect și scop să-i prescrie aceluia care voiește să păzească fidel Poruncile precedente să evite cu cea mai mare grijă dorințele dezordonate. Cel care nu poftește nimic este mulțumit de ceea ce posedă, nu dorește bunul altora, se bucură de avantajele lor, dă slavă Dumnezeului nemuritor și Îi aduce cele mai vii acțiuni de har; el păzește Sabatul, adică se bucură de o odihnă neîncetată, își respectă superiorii și, în sfârșit, nu rănește pe nimeni nici prin cuvinte, nici prin fapte, nici în vreun alt mod. Pofta este rădăcina și izvorul tuturor relelor, iar cei ale căror patimi le aprinde se prăvălesc în toate dezordinile și în toate crimele.

Aceste reflecții nu pot decât să-l facă pe Păstor mai zelos în explicarea acestor două Porunci, iar pe credincioși mai atenți să-l asculte și să-l urmeze.

Am unit aceste două precepte fiindcă se aseamănă din partea obiectului lor, iar felul de a le explica este același; totuși Păstorul le va putea trata împreună sau separat, după cum va găsi mai potrivit pentru îndemnurile și învățăturile sale. Dar dacă a întreprins să explice în amănunt Decalogul, va trebui să arate deosebirea reală dintre aceste două Porunci și dintre cele două feluri de poftă pe care le condamnă. Aceasta o pune foarte bine în lumină Sfântul Augustin în Cartea Întrebărilor asupra Ieșirii.

§ I. — DEOSEBIREA ȘI NECESITATEA ACESTOR DOUĂ PORUNCI

Una dintre poftele despre care vorbim nu vede și nu caută decât ceea ce este folositor și avantajos; cealaltă aleargă după plăcere și voluptate. Cel care dorește casa sau pământul vecinului său urmărește ceea ce este util și profitabil mai degrabă decât voluptatea. Dimpotrivă, cel care dorește femeia altuia caută plăcerea, iar nu utilitatea.

Aceste două Porunci erau necesare. Iată dubla rațiune: prima este că trebuia explicat sensul celui de-al zecelea și al celui de-al șaptelea precept. Fără îndoială, văzând adulterul interzis, se putea conchide, numai cu luminile naturale, că este interzis de asemenea a dori femeia altuia; căci este îngăduit să te

folosești de ceea ce poți dori fără crimă. Totuși cei mai mulți dintre iudei, orbiți de păcat, nu se puteau convinge că Dumnezeu ar fi făcut această interdicție. Și chiar un mare număr dintre ei, care se dădeau drept interpreți ai Legii și care, prin urmare, trebuiau să o cunoască bine, căzuseră în această eroare, după cum se poate vedea din aceste cuvinte ale Domnului nostru în Sfântul Matei: „Știți că s-a zis celor de demult: să nu săvârșiți adulter; dar Eu vă spun... etc."

A doua rațiune a necesității acestor două Porunci este că ele interzic în chip limpede și distinct lucruri pe care a șasea și a șaptea nu le interziceau decât într-un mod general. Astfel, de pildă, a șaptea Poruncă interzice a dori pe nedrept sau a răpi bunul altuia; dar aici este interzis a-l dori în orice fel ar fi, chiar dacă cineva l-ar putea dobândi în mod drept și legitim, de îndată ce această dobândire ar putea pricinui vreo pagubă aproapelui.

Înainte de a ajunge la explicarea acestui al nouălea și al zecelea precept, va trebui, înainte de toate, să li se atragă atenția credincioșilor nu numai că ele ne obligă să ne reprimăm poftele, ci și să recunoaștem bunătatea infinită a lui Dumnezeu față de noi. Prin Poruncile precedente, El ne înconjurase ca de un fel de pază, pentru a ne pune pe noi și bunurile noastre la adăpost de violențele aproapelui; prin aceste două din urmă, El ne apără împotriva noastră înșine și împotriva poftelor noastre rele, care nu puteau să nu ne vatăme, dacă ne-ar fi fost îngăduit să dorim și să poftim orice. Prin urmare, prin însuși faptul că Dumnezeu ne interzice pofta, boldul patimilor

nesănătoase, care ne împinge de obicei la tot felul de acțiuni vrednice de osândă, se află, ca să spunem astfel, tocit; el ne apasă mai puțin și, eliberați de solicitările lui supărătoare, avem mai mult timp pentru a împlini datoriile numeroase și atât de importante pe care Religia și evlavia ni le prescriu față de Dumnezeu.

Și nu numai aceasta ne învață aceste două Porunci. Ele ne mai arată că Legea lui Dumnezeu, pentru a fi păzită așa cum se cuvine, nu cere numai împlinirea exterioară a datoriei, ci și simțămintele lăuntrice ale sufletului. Și tocmai aceasta pune o mare deosebire între legile omenești și legile dumnezeiești. Cele dintâi se mulțumesc cu actele exterioare; cele din urmă, prin chiar faptul că „Dumnezeu vede în adâncul inimii", cer, împreună cu pregătirea sufletului, o mare curăție și integritate a inimii. Legea lui Dumnezeu este deci ca o oglindă în care zărim viciile naturii noastre. Aceasta l-a făcut pe Apostol să spună: „Nu aș fi cunoscut concupiscența dacă Legea nu mi-ar fi spus: să nu poftești." Într-adevăr, concupiscența, care este ca focarul păcatului și care își trage originea din păcatul însuși, rămâne neîncetat fixată în noi; și aceasta ne face să simțim că ne naștem în păcat. Prin urmare, recurgem ca niște rugători la Acela care singur poate spăla întinăciunile lui.

De altfel, aceste două Porunci au acest lucru comun cu celelalte opt: ele sunt în același timp pozitive și negative; poruncesc și opresc. Iar pentru a le face bine înțelese, Păstorul trebuie să le explice separat.

§ II. — CE ESTE CONCUPISCENȚA

Nu trebuie să ne închipuim că acest precept condamnă toate dorințele, nici că socotește vicioasă o concupiscență care nu este astfel. „Spiritul poftește împotriva trupului", spune Sfântul Pavel; David „dorea în tot timpul rânduielile lui Dumnezeu cu cea mai vie ardoare". Păstorul va trebui deci să le facă cunoscut credincioșilor care este acea concupiscență care este aici oprită.

Prin acest cuvânt trebuie înțeles un fel de mișcare, un avânt al sufletului care ne poartă cu putere să dorim lucrurile plăcute pe care nu le avem. Și după cum celelalte mișcări ale sufletului nostru nu sunt în mod necesar și neîncetat rele, tot astfel ardoarea concupiscenței nu este în mod necesar vicioasă. Astfel, nu este un rău a dori să mănânci și să bei, a te încălzi când îți este frig sau a căuta răcoarea când îți este cald. Trebuie spus, dimpotrivă, că aceste dorințe sunt bune în sine, căci Dumnezeu le-a pus în noi. Dar păcatul primilor noștri părinți a depravat aceste dorințe legitime; ele s-au avântat dincolo de hotarele naturale, iar acum ne împing prea adeseori să poftim lucruri pe care spiritul și rațiunea le condamnă.

Totuși, dacă știm să moderăm această ardoare și să o ținem în limitele drepte, ea ne devine adeseori foarte folositoare. Mai întâi, ea este cauza pentru care Îi adresăm lui Dumnezeu rugăciuni stăruitoare, pentru a-I cere cu smerenie și insistență ceea ce dorim cel mai mult. Rugăciunea este interpretul firesc

al dorințelor noastre, iar dacă acest avânt legitim nu ar exista, rugăciunile nu ar fi atât de numeroase în Biserica lui Dumnezeu.

Apoi, ea ne face darurile lui Dumnezeu mai dragi și mai prețioase; căci cu cât dorim un lucru mai arzător, cu atât obiectul dorinței noastre ne devine mai drag și mai plăcut atunci când l-am dobândit.

În sfârșit, însăși plăcerea pe care ne-o procură lucrul dorit atunci când îl posedăm ne poartă să-I mulțumim lui Dumnezeu cu o evlavie mult mai mare. Dacă deci uneori este îngăduit să poftim, suntem obligați să mărturisim că orice avânt al poftei nu este oprit. Și, deși Apostolul Sfântul Pavel spune că „pofta este păcat", trebuie înțeles acest cuvânt în sensul pe care i-l dă Moise, de vreme ce îi citează mărturia. De altfel, el însuși lasă să se vadă limpede că gândește la fel. În Epistola sa către Galateni, el numește această poftă „pofta trupului". „Purtați-vă, spune el, după mișcarea spiritului și nu veți împlini dorințele trupului."

Nu se oprește deci aici acea dorință naturală și moderată care nu iese din limitele ei, și cu atât mai puțin acea poftă cu totul spirituală a unui suflet curat, care ne face să suspinăm după lucrurile care luptă împotriva trupului. Înseși Sfintele noastre Cărți ne îndeamnă la aceasta. „Doriți convorbirile mele", și încă: „Veniți la Mine, voi toți care Mă doriți cu ardoare." Astfel, ceea ce Dumnezeu ne interzice în această Poruncă nu este însăși această putere de a pofti, de care putem uza spre

bine și spre rău, ci exercitarea acelei pofte dezordonate care se numește concupiscența trupului și focarul păcatului; poftă care ne face întotdeauna vinovați de îndată ce inima noastră îi dă consimțământul.

§ III. — CARE ESTE POFTA CARE ESTE OPRITĂ AICI

Dumnezeu interzice deci aici numai această ardoare a poftei pe care Apostolul o numește concupiscența trupului, adică acele avânturi ale dorințelor care nu sunt moderate de rațiune și care nu rămân în limitele pe care Dumnezeu le-a stabilit.

Această poftă este condamnată fie pentru că dorește răul, precum adulterul, necumpătarea, omuciderea și alte crime abominabile despre care Apostolul a spus: „Să nu ne lăsăm pradă dorințelor rele, precum s-au lăsat iudeii"; fie pentru că, deși lucrurile dorite nu sunt rele prin natura lor, este totuși interzis să fie dorite pentru alte motive.

Astfel sunt lucrurile pe care Dumnezeu și Biserica ne opresc să le posedăm. Căci nu ne poate fi îngăduit să dorim ceea ce nu ne este îngăduit să posedăm. Astfel erau, în Legea lui Moise, aurul și argintul din care erau făcuți idolii și pe care Dumnezeu, în Deuteronom, le interzicea iudeilor să le poftească.

O a treia rațiune care face această poftă vinovată și cu totul interzisă este atunci când ea dorește lucruri care aparțin altuia,

precum casa lui, slujitorul lui, slujnica lui, câmpul lui, femeia lui, boul lui, asinul lui și toate celelalte bunuri pe care Legea lui Dumnezeu ne oprește să le poftim, numai fiindcă nu sunt ale noastre.

Dorința tuturor acestor lucruri este criminală și este numărată printre păcatele cele mai însemnate atunci când inima îi dă consimțământul formal. Căci păcatul, stârnit de dorințele dezordonate ale concupiscenței, își află plăcerea în rău, fie că îl aprobă, fie numai că nu i se împotrivește. Astfel învață Apostolul Sfântul Iacob în acel text celebru în care ne arată originea și progresul păcatului: „Fiecare este ispitit de propria sa concupiscență, care îl poartă și îl atrage. Apoi, când concupiscența își produce efectul, acest efect este păcatul, iar păcatul, când este împlinit, produce moartea."

Așadar, când Legea ne spune: „Să nu pofteşti", ea ne spune, cu alte cuvinte, să ne îndepărtăm dorințele de la tot ceea ce nu ne aparține. Căci setea după bunul aproapelui este imensă, nesfârșită și niciodată săturată, precum este scris: „avarul nu se va sătura niciodată de argint", ceea ce l-a făcut pe Isaia să spună: „Vai vouă, care uniți casă cu casă și câmp cu câmp!"

Dar fiecare dintre termenii preceptului trebuie explicat separat. Astfel se va înțelege mai bine urâțenia și enormitatea păcatului despre care vorbim.

§ IV. — DIFERITE SPECII DE BUNURI ALE ALTUIA PE CARE NU TREBUIE SĂ LE DORIM

Păstorul îi va învăța pe credincioși că acest cuvânt, casă, desemnează nu numai locul în care se locuiește, ci, în general, toate bunurile pe care cineva le posedă. În acest sens l-au folosit cel mai adesea Scriitorii sacri. Astfel se spune în Ieșire: „Dumnezeu a zidit case moașelor." Aceste cuvinte înseamnă în mod evident că Dumnezeu le-a întins și le-a sporit bunurile. Această interpretare a cuvântului casă ne arată că Legea lui Dumnezeu ne oprește să dorim cu aviditate bogățiile și să invidiem averea, puterea și noblețea altora. Dumnezeu voiește să fim mulțumiți de starea noastră, oricare ar fi ea, joasă sau înaltă. Trebuie să vedem, de asemenea, în acest cuvânt interdicția de a dori gloria aproapelui, căci gloria face parte din casă.

Cuvintele care urmează, boul, asinul, arată că ne este interzis să poftim nu numai lucrurile însemnate, precum casa, noblețea, gloria, fiindcă aparțin altuia, ci chiar și pe cele mici, oricare ar fi ele, însuflețite sau neînsuflețite.

Urmează apoi cuvântul slujitor. El trebuie înțeles atât despre captivi, cât și despre slujitorii de orice fel și, odinioară, despre sclavi; nu avem dreptul să-i poftim, nu mai mult decât ceea ce aparține altuia. Cât despre oamenii liberi care slujesc de bunăvoie, fie din interes, fie din afecțiune sau din devotament, nu trebuie folosit nimic, nici cuvinte, nici temeri, nici promisiuni, nici bani, pentru a-i corupe și a-i determina să-i părăsească pe cei de care s-au legat în mod spontan. Și chiar dacă ajung să-i părăsească înainte de timpul pe care făgăduiseră să-l rămână în slujba lor, trebuie să fie avertizați că

acest precept le impune obligația formală de a se întoarce la stăpânii lor.

Iar dacă, în același precept, se face pomenire de aproapele, aceasta este pentru a face mai vădită înclinația rea a oamenilor care au obiceiul de a-și arunca dorințele asupra pământurilor, caselor sau oricărui alt lucru care îi atinge. Și, într-adevăr, vecinătatea, care este de obicei unul dintre elementele prieteniei, devine adeseori izvor de uri prin dezordinea cupidității.

Totuși, nu înseamnă a încălca această Poruncă a dori să cumperi obiecte pe care vecinii noștri le au de vânzare sau a le cumpăra la prețul lor drept. Nu numai că nu facem nedreptate aproapelui lucrând astfel, ci îi aducem un mare serviciu, deoarece banii pe care îi primește îi vor fi mai avantajoși și mai comozi decât ceea ce pune în vânzare.

§ V. — ESTE INTERZIS A DORI FEMEIA APROAPELUI TĂU

După Legea care ne oprește să dorim în general bunul altuia, vine aceea care ne interzice să poftim femeia lui. Această Lege nu atinge numai patima vinovată care face să fie dorită femeia altuia în vederea adulterului, ci și simpla dorință de a o lua în căsătorie. Căci, atunci când era îngăduit să-ți repudiezi femeia, se putea întâmpla cu ușurință ca aceea care era repudiată de unul să fie luată în căsătorie de altul. Și de aceea Domnul nostru a voit să dea această interdicție, pentru ca

bărbații să nu fie ispitiți să-și lase femeile, nici femeile să nu se arate dificile și supărătoare, pentru a-și pune bărbații în necesitatea de a le da actul de repudiere.

Dar astăzi acest păcat este mult mai grav, deoarece este interzis să iei în căsătorie o femeie chiar repudiată, atâta timp cât bărbatul ei nu a murit. Acela care va avea nefericirea de a dori femeia aproapelui său va cădea cu ușurință într-una dintre aceste două crime: fie de a dori moartea bărbatului, fie de a dori adulterul.

Același lucru trebuie spus despre femeile logodite. Legea lui Dumnezeu interzice a le pofti, fiindcă a căuta să rupi asemenea promisiuni înseamnă a călca în picioare cel mai sfânt dintre angajamente.

Totuși, dacă cineva ar dori să aibă de soție o femeie măritată, dar pe care ar crede-o liberă, și ar fi hotărât să nu o ceară în căsătorie în cazul în care ar ști că este deja soția altuia, acest om, cu asemenea intenții, cu siguranță nu ar încălca preceptul pe care îl explicăm. Acesta a fost cazul, după cum vedem în Scriptură, al lui Faraon și al lui Abimelec, care doreau să o ia pe Sara de femeie, fiindcă nu o credeau măritată, ci o socoteau sora, iar nu soția lui Avraam.

§ VI. — CEEA CE DUMNEZEU PORUNCEȘTE PRIN ACESTE DOUĂ PORUNCI

Pentru a le face cunoscute credincioșilor leacurile pe care Dumnezeu le-a pregătit pentru a nimici efectul poftelor noastre rele, Păstorul va trebui să le explice a doua dispoziție a Legii. Or, după această dispoziție, „dacă bogățiile prisosesc în casa noastră, nu trebuie să ne lipim inima de ele". Dimpotrivă, trebuie să fim gata să le sacrificăm în interesul Credinței și al Mântuirii noastre. De asemenea, trebuie să ne folosim de ele cu generozitate pentru a veni în ajutorul strâmtorării săracului. Dar dacă bunurile averii ne lipsesc, vom ști să suportăm de bunăvoie și chiar cu bucurie sărăcia noastră. De altfel, dacă ne dezbrăcăm cu caritate de ceea ce ne aparține, vom fi stins curând în noi dorința pentru ceea ce nu ne aparține.

Să adăugăm că Păstorul va găsi cu ușurință, fie în Sfânta Scriptură, fie în Părinți, tot ceea ce se poate spune poporului despre lauda sărăciei și despre disprețul bogățiilor.

Această Lege ne poruncește, de asemenea, să dorim din toată inima și cu cea mai vie ardoare împlinirea nu a propriilor noastre dorințe, ci a voinței lui Dumnezeu, precum se spune în Rugăciunea Domnească. Or, voința lui Dumnezeu este ca noi să lucrăm într-un chip cu totul deosebit pentru a deveni sfinți; să păstrăm sinceritatea inimii, împreună cu o curăție desăvârșită; să ne exercităm în acele lucrări ale spiritului care sunt contrare celor ale simțurilor; după ce ne-am stăpânit poftele, să urmăm întotdeauna calea dreaptă în toate lucrurile, cu lumina și judecata rațiunii sănătoase; și, în sfârșit, să știm să

reprimăm cu vigoare orice simțământ care ar putea deveni un prilej funest pentru poftele și patimile noastre.

Or, pentru a stinge această ardoare a patimilor, ne va fi foarte folositor să considerăm cu atenție neajunsurile care sunt urmarea ei.

Primul dintre aceste neajunsuri este că, dacă ascultăm de poftele noastre dezordonate, păcatul va domni în sufletul nostru cu toată puterea și toată tirania sa. Iată de ce Apostolul ne face această recomandare: „Să nu domnească păcatul în trupul vostru muritor, astfel încât să ascultați de dorințele lui rele." Căci, după cum rezistând patimilor se distruge puterea păcatului, tot astfel, cedându-le, Îl alungăm pe Domnul din împărăția Sa, pentru a instala păcatul în locul Lui.

Al doilea neajuns este că concupiscența este ca un izvor nesecat care dă naștere tuturor celorlalte păcate, după cum ne învață Apostolul Sfântul Iacob; iar Sfântul Ioan spune, la rândul său: „Tot ceea ce este în lume este concupiscența trupului, concupiscența ochilor și trufia vieții."

Al treilea este că patimile rele întunecă rațiunea și falsifică judecata. Oamenii sunt orbiți de întunericul poftei; de atunci, tot ceea ce doresc devine pentru ei cinstit și desăvârșit.

În sfârșit, aceeași poftă înăbușă în noi cuvântul pe care Dumnezeu Însuși — acest mare cultivator — l-a depus în sufletele noastre. „Sămânța semănată între spini, spune Sfântul

Marcu, este chipul celor care aud cuvântul și îl lasă să fie înăbușit de relele vieții, de amăgirea bogățiilor și de toate efectele patimilor; ceea ce face ca el să nu aducă nici un rod."

§ VII. — CINE SUNT CEI CARE PĂCĂTUIESC ÎMPOTRIVA ACESTOR DOUĂ PORUNCI

Păstorul nu va lipsi să spună, încheind această explicație, cine sunt cei care au cel mai mult de luptat împotriva poftelor lor criminale și pe care, prin urmare, trebuie să-i îndemne cel mai mult să păzească acest precept.

Sunt cei care își găsesc plăcerea în distracții indecente sau care se dedau fără măsură chiar și jocurilor îngăduite; negustorii care doresc lipsa ori scumpirea mărfurilor, care văd cu supărare că nu sunt singurii care cumpără și vând, ceea ce le-ar îngădui să vândă mai scump și să cumpere mai ieftin; cei care doresc ca semenii lor să fie în mizerie, pentru a realiza câștig fie vânzându-le, fie cumpărând de la ei; militarii care cer războiul pentru a avea libertatea de a fura și de a jefui; medicii care doresc bolnavi; oamenii legii care cer cauze și procese importante și numeroase; lucrătorii care ar voi să fie raritate și lipsă a tot ceea ce este necesar pentru hrană și întreținere, ca să câștige mai mult.

Sunt încă foarte vinovați în acest gen cei care sunt dornici și avizi de gloria și considerația altora și care nu se lipsesc de a-i ataca prin calomnie, mai ales dacă ei înșiși sunt ființe lașe și

fără merit, căci considerația și gloria sunt prețul virtuții și al talentului, iar nu al lașității sau al lenei.

PARTEA A PATRA
DESPRE
RUGĂCIUNE

Capitolul al treizeci și optulea — Despre Rugăciune în general

Una dintre datoriile cele mai sfinte ale slujirii pastorale, una dintre cele mai indispensabile pentru mântuirea poporului, este, fără îndoială, învățătura despre Rugăciunea creștină. Dacă un Păstor evlavios și zelos nu pune toată grija să-i instruiască pe credincioși în privința ei, mulți dintre ei nu-i vor cunoaște niciodată natura și importanța. De aceea Preotul vrednic de acest nume se va aplica din toate puterile să facă bine înțeles ascultătorilor săi religioși ce trebuie cerut de la Dumnezeu și cum se cuvine să fie cerut.

Toate calitățile Rugăciunii desăvârșite se află reunite în această formulă dumnezeiască pe care Domnul nostru Isus Hristos a binevoit să o învețe pe Apostolii Săi și, prin ei sau prin urmașii lor, pe toți cei care aveau să îmbrățișeze mai târziu Religia creștină; formulă ale cărei cuvinte și gânduri trebuie să fie gravate atât de adânc în mintea și în inima noastră, încât să ne fie întotdeauna prezente. Și pentru a înlesni Păstorilor

mijloacele de a-i instrui pe credincioși asupra acestei Rugăciuni particulare, am adunat, în această ultimă parte a Catehismului nostru, tot ceea ce ni s-a părut că se raportează mai mult la subiectul nostru. În acest scop, am împrumutat pe larg de la Autorii cei mai învățați și cei mai celebri în această materie. Pentru rest, Păstorii, dacă vor avea nevoie, îl vor putea lua ei înșiși din aceleași izvoare.

§ I. — DESPRE NECESITATEA RUGĂCIUNII

Primul lucru care trebuie învățat în acest subiect este necesitatea Rugăciunii, căci recomandarea care ni se face nu este un simplu sfat, ci un precept riguros și formal. Domnul nostru Isus Hristos a declarat-o în mod expres: „Trebuie să ne rugăm întotdeauna."

Această necesitate a Rugăciunii reiese, de asemenea, din mica Prefață pe care Biserica ne face să o spunem la Liturghie înainte de Rugăciunea Domnească: Domnul nostru, poruncindu-ne să ne rugăm și dându-ne El Însuși un model de rugăciune, îndrăznim să spunem etc. Așadar, fiindcă Rugăciunea este necesară, pe de o parte, și fiindcă, pe de altă parte, ucenicii Săi Îi spuseseră: „Doamne, învață-ne să ne rugăm", Fiul lui Dumnezeu le-a prescris o formulă de rugăciune, dându-le nădejdea că vor dobândi tot ceea ce vor cere. Mai mult, El a voit să-Și întărească preceptul prin propriul Său exemplu, nu numai rugându-Se cu stăruință, ci chiar petrecând nopți întregi în rugăciune.

Apostolii nu au lipsit să transmită acest precept al lui Isus Hristos acelora care îmbrățișau Credința creștină. Astfel, Sfântul Petru și Sfântul Ioan își fac o datorie din a-l aminti cu foarte mare exactitate sufletelor credincioase; iar Apostolul Sfântul Pavel se grăbește să-i imite, îndemnându-i frecvent pe Creștini la această obligație mântuitoare a Rugăciunii.

Pe lângă aceasta, sunt atât de multe bunuri și ajutoare de care avem nevoie, atât pentru suflet, cât și pentru trup, încât trebuie neapărat să recurgem la Rugăciune. Numai ea, într-adevăr, este capabilă să expună cu fidelitate lui Dumnezeu strâmtorarea noastră. Numai ea poate dobândi de la El tot ceea ce ne lipsește. Să nu uităm: Dumnezeu nu datorează nimic nimănui și, prin urmare, dacă voim ca El să ne acorde cele de care avem nevoie, trebuie neapărat să I le cerem prin Rugăciune. Rugăciunea este ca un instrument pe care El ni l-a dat, pentru ca să ne slujim de el spre a dobândi ceea ce dorim. Fără Rugăciune — aceasta este prea sigur — sunt lucruri pe care nu le-am avea niciodată. Astfel, unul dintre efectele ei cele mai extraordinare este că ea posedă virtutea de a izgoni demonii. Căci, spune Domnul nostru în Sfântul Matei: „Există un fel de demoni care nu poate fi izgonit decât prin post și prin Rugăciune."

Așadar, înseamnă a te lipsi de un mare număr de favoruri particulare a neglija acest exercițiu evlavios al Rugăciunii, a nu-ți face din el o deprindere, a nu-l împlini cu toată grija pe care o merită. Pentru a dobândi, dimpotrivă, ceea ce se cere, nu trebuie numai o Rugăciune potrivită, ci o rugăciune

perseverentă. După cum spune foarte bine Sfântul Ieronim, este scris: „Se dă oricui cere. Dacă deci nu vi se dă, este pentru că nu cereți. Cereți, așadar, și veți primi."

§ II. — FOLOSUL ȘI ROADELE RUGĂCIUNII

Dacă Rugăciunea este necesară, ea este și extrem de folositoare. Roadele ei sunt foarte plăcute și foarte îmbelșugate. Păstorii vor găsi amănuntul lor în Sfinții Părinți atunci când vor avea să le explice credincioșilor. Cât despre noi, ne-am mărginit să alegem câteva, care ni s-au părut potrivite nevoilor timpului de față.

Primul rod pe care îl dobândim din Rugăciune este că Rugăciunea noastră Îl cinstește pe Dumnezeu, căci ea este un Act de religie pe care Sfintele Scrieri îl compară cu un parfum. „Să se înalțe Rugăciunea mea către Tine, spune Profetul, ca fumul tămâii!" Rugându-ne, recunoaștem că depindem de Dumnezeu, mărturisim și proclamăm că El este Autorul tuturor bunurilor, nu nădăjduim decât în El și Îl privim ca pe singurul refugiu și unicul sprijin al existenței noastre prezente și al vieții noastre viitoare. De altfel, acest rod al Rugăciunii este arătat limpede în aceste cuvinte: „Cheamă-Mă în ziua necazului; Eu te voi scoate din el, iar tu Mă vei cinsti!"

Un al doilea rod al Rugăciunii — rod infinit de folositor și mângâietor, pe care îl dobândim atunci când Dumnezeu o ascultă — este că ea deschide cerul, a cărui cheie este, după Sfântul Augustin. „Rugăciunea se înalță, spune el, iar

milostivirea dumnezeiască coboară. Oricât de jos ar fi pământul, oricât de înalt ar fi cerul, Dumnezeu aude totuși cuvântul omului."

Rugăciunea este de o virtute și de un folos atât de mari, încât prin ea dobândim plinătatea darurilor cerești. Din pricina Rugăciunilor noastre Dumnezeu ne dă pe Duhul Sfânt drept călăuză și sprijin. Prin ea încă păstrăm curăția Credinței noastre, îndepărtăm primejdiile, evităm pedepsele, suntem ocrotiți de Dumnezeu în ispită și triumfăm asupra demonului. Într-un cuvânt, Rugăciunea este izvorul celor mai curate bucurii. De aceea Domnul nostru spunea: „Cereți și veți primi, pentru ca bucuria voastră să fie deplină."

De altfel, nu este cu putință să ne îndoim nici măcar o clipă că Dumnezeu, în Bunătatea Sa, răspunde și Se pleacă la chemarea Rugăciunii. Găsim dovada în multe locuri din Sfintele noastre Cărți. Și fiindcă aceste texte sunt la îndemâna tuturor, ne vom mărgini să citățm următoarele cuvinte ale lui Isaia: „Atunci veți chema, spune el, și Domnul vă va asculta; veți striga, și Domnul va spune: Iată-Mă!" Și în alt loc: „Mai înainte ca ei să strige, Eu îi voi auzi; ei încă vor vorbi, și Eu deja îi voi fi ascultat." Cât despre exemplele celor care au dobândit de la Dumnezeu ceea ce cereau, ele sunt atât de numeroase și atât de cunoscute, încât nu avem nevoie să le relatăm aici.

Se întâmplă totuși uneori să nu dobândim de la Dumnezeu ceea ce Îi cerem. Este adevărat. Dar Dumnezeu nu voiește mai puțin binele nostru. Sau ne acordă haruri mai mari și mai

prețioase decât acelea pe care le solicităm, sau obiectul Rugăciunii noastre nu este nici necesar, nici folositor, sau poate chiar, dacă Dumnezeu ni l-ar fi acordat, ne-ar fi devenit funest și vătămător. „Căci, spune Sfântul Augustin, sunt lucruri pe care Dumnezeu le refuză în bunătatea Sa și pe care le acordă în mânia Sa." Alteori, de asemenea, Rugăciunea noastră este atât de căldicică și atât de nepăsătoare, încât nici nu ne gândim la ceea ce spunem. Totuși Rugăciunea este înălțarea sufletului nostru către Dumnezeu. Dar dacă, rugându-ne, spiritul care ar trebui să se ocupe numai de Dumnezeu rătăcește asupra a tot felul de obiecte și dacă rostim fără atenție, fără evlavie, aproape la întâmplare, formulele pe care le recităm, cum să dăm numele de Rugăciune creștină acestui zgomot zadarnic de cuvinte? Este oare de mirare atunci că Dumnezeu Se arată nesimțitor la dorințele noastre, de vreme ce, prin însăși neglijența și indiferența noastră, părem să dovedim că nu ținem deloc la ceea ce cerem sau că solicităm lucruri care ne-ar fi vătămătoare?

Dimpotrivă, când cineva se roagă cu atenție și ardoare, dobândește de la Dumnezeu mult mai mult decât cere. Sfântul Pavel ne-o atestă în Epistola sa către Efeseni. Avem dovada, de asemenea, în Parabola fiului risipitor. Acest tânăr nefericit s-ar fi socotit foarte bine tratat dacă tatăl său ar fi voit numai să-l admită în rândul mercenarilor.

Uneori chiar Dumnezeu pune culmea favorurilor Sale, acordându-ne darurile Sale nu numai din belșug, ci încă și cu

promptitudine, nu numai la cererea noastră, ci la simpla noastră dorință.

Aceasta vedem în Sfintele noastre Cărți, unde găsim formule de acest fel: „Dumnezeu a ascultat dorințele săracului." Da, cu adevărat, Dumnezeul nostru răspunde dorințelor intime și tainice ale celor lipsiți, chiar înainte ca ei să-I fi expus strâmtorarea lor.

Un al treilea rod al Rugăciunii este că ea este un exercițiu și o sporire a tuturor virtuților, în mod deosebit a Credinței. Căci cum să se roage cineva, și să se roage bine, dacă nu are credință în Dumnezeu? Acesta este cuvântul Apostolului Sfântul Pavel: „Cum Îl vor chema pe Acela în care nu cred?" Prin urmare, cu cât credincioșii pun mai multă ardoare în rugăciune, cu atât au o credință mai mare și mai tare în Bunătatea și Providența lui Dumnezeu și, prin urmare, cu atât sunt mai dispuși să-I dea ascultare, adică să se încredințeze Lui pentru toate nevoile lor și să-I ceară toate lucrurile.

Dumnezeu ar putea, fără îndoială, să reverse asupra noastră toate darurile Sale fără rugăciuni și chiar fără dorințe din partea noastră. Astfel lucrează El față de animalele lipsite de rațiune, cărora le dă tot ceea ce este necesar existenței lor. Dar acest Părinte de o Bunătate desăvârșită voiește să fie rugat de copiii Săi. El voiește ca, invocându-L în fiecare zi, Rugăciunea noastră să se înalțe în fiecare zi până la El cu o încredere mai mare. Într-un cuvânt, El voiește, ascultând Rugăciunile

noastre, să afirme din ce în ce mai mult și să proclame, ca să spunem astfel, nesfârșita Sa Bunătate față de noi.

Rugăciunea sporește și Caritatea. Într-adevăr, când Îl recunoaștem pe Dumnezeu ca Autor al tuturor bunurilor și al tuturor avantajelor de care ne bucurăm aici jos, ne alipim de El cu toată iubirea de care este capabilă inima noastră. Afecțiunile omenești cresc și se aprind prin convorbiri, vizite și raporturi frecvente. La fel este și cu Iubirea lui Dumnezeu. Cu cât oamenii evlavioși își înmulțesc rugăciunile, implorând Bunătatea lui Dumnezeu și întreținându-se cu El, cu atât simt crescând în ei înșiși o bucurie pătrunzătoare, în același timp în care sunt purtați să-L iubească și să-L slujească pe Dumnezeu din toată inima.

Dacă deci Dumnezeu ne obligă să-L rugăm, este pentru ca noi să fim mai arzători în a-I cere ceea ce dorim; este și, după gândul Sfântului Augustin, „pentru ca numai statorniciei și vioiciunii dorințelor noastre să fim datori pentru acele favoruri însemnate de care inima noastră, mai înainte uscată și strâmtorată, nu ar fi fost vrednică".

El voiește, de asemenea, să ne facă să înțelegem și să atingem cu mâna, ca să spunem astfel, acest adevăr capital: că dacă ajutorul Harului ceresc ne-ar lipsi, nu am putea absolut nimic prin noi înșine. Ce motiv, prin urmare, de a ne aplica rugăciunii cu toată ardoarea cu putință!

Rugăciunea este încă o armă foarte puternică împotriva celor mai primejdioși dușmani ai naturii noastre: „împotriva demonului și a atacurilor sale, spune Sfântul Ilarie, să luptăm prin sunetul rugăciunilor noastre."

Un alt rod foarte prețios pe care ni-l asigură Rugăciunea este că, în pofida degradării noastre originare și, prin urmare, a înclinației noastre spre rău și spre diferitele apetituri dezordonate ale concupiscenței, Dumnezeu ne îngăduie totuși să ne înălțăm gândurile până la El. Și dacă ne îngăduie să lucrăm astfel, este pentru că voiește prin aceasta să ne facă vrednici de binefacerile Sale, să ne sfințească voința, să ne curățească întinăciunile și să distrugă în noi efectele nefericite ale păcatului.

În sfârșit, Rugăciunea, după gândul Sfântului Ieronim, rezistă mâniei dumnezeiești însăși. „Lasă-Mă", îi spunea Dumnezeu lui Moise, care Îl oprea prin Rugăciunea sa în clipa în care voia să-Și pedepsească poporul. Căci, într-adevăr, pentru a potoli mânia lui Dumnezeu iritat, pentru a-L face să-Și suspende loviturile atunci când Se pregătește să lovească pe cel vinovat și chiar pentru a-L face să Se întoarcă de la „furia" Sa, nimic nu este mai eficace decât Rugăciunea sufletelor evlavioase.

§ III. — DESPRE DIFERITELE PĂRȚI ALE RUGĂCIUNII

După ce li s-a vorbit credincioșilor despre necesitatea și folosul Rugăciunii Creștinilor, trebuie, de asemenea, să li se învețe care sunt diferitele părți care o compun. După mărturia Apostolului, această știință este extrem de importantă pentru împlinirea desăvârșită a datoriei Rugăciunii. În epistola sa către Timotei, unde îl îndeamnă pe ucenicul său să se roage cu sfințenie și evlavie, el distinge cu grijă diferitele părți ale acestui exercițiu. „Vă recomand înainte de toate, spune el, să se facă supplicații, rugăciuni, cereri și acțiuni de har pentru toți oamenii." Și fiindcă deosebirea dintre aceste patru cuvinte folosite de Apostol este destul de greu de stabilit, Păstorii care vor crede folositor să o explice ascultătorilor lor nu vor lipsi să consulte, între alții, pe Sfântul Ilarie și pe Sfântul Augustin.

La drept vorbind, cele două părți principale ale Rugăciunii sunt cererea și acțiunea de har. Celelalte derivă din ele ca din izvorul lor. Iată de ce nu am socotit că trebuie să le trecem sub tăcere. Mergem la Dumnezeu și Îi aducem un cult de omagiu și de respect, fie pentru a dobândi de la El vreo binefacere nouă, fie pentru a-I mărturisi recunoștința noastră pentru toate acelea cu care Bunătatea Sa nu încetează să ne îmbogățească și să ne copleșească. Orice Rugăciune îmbracă în mod necesar acest dublu caracter. Dumnezeu Însuși ni l-a arătat în acești termeni prin gura lui David: „Cheamă-Mă în ziua necazului, Eu te voi elibera, iar tu Mă vei cinsti."

Și mai întâi, este oare cu putință să ignorăm cât de mult avem nevoie de Liberalitatea și de Bunătatea lui Dumnezeu, dacă luăm în considerare, fie și puțin, excesul mizeriilor și al

sărăciei noastre? Pe de altă parte, toți cei care văd și cugetă își dau bine seama că inima lui Dumnezeu este foarte favorabil dispusă față de neamul omenesc și că Îi place să reverse asupra noastră darurile Sale. Oriîncotro ne-am purta privirile și gândurile, pretutindeni vedem strălucind dovezile cele mai admirabile ale Bunătății și ale Generozității dumnezeiești. Ce avem noi, într-adevăr, pe care să nu-l fi primit din Liberalitatea lui Dumnezeu? Și dacă toate bunurile pe care le posedăm nu sunt decât daruri ale Mărinimiei Sale, pentru ce nu L-am înălța cu toții, după măsura puterilor noastre, prin laude pe un Dumnezeu atât de infinit de bun, pentru ce nu am face să urce către El neîncetate acțiuni de har?

Dar, fie că se cere, fie că se mulțumește, în Rugăciune există diferite trepte, unele mai înalte și mai desăvârșite decât altele. Pentru ca, așadar, credincioșii să poată nu numai să se roage, ci încă să se roage foarte bine și cum se cuvine, Păstorii vor avea grijă să le propună metoda cea mai bună și cea mai desăvârșită și îi vor îndemna din toate puterile să o pună în practică.

Dar care este, mai precis, cea mai bună manieră de a se ruga? Care este treapta cea mai înaltă în materie de Rugăciune? Evident, aceea a sufletelor evlavioase și drepte care, sprijinite pe temelia neclintită a adevăratei Credințe, ajung treptat, prin curăția conștiinței lor și prin ardoarea dorințelor lor, la acel punct de înălțare în care pot contempla Puterea infinită a lui Dumnezeu, împreună cu Bunătatea Sa nemăsurată și cu Înțelepciunea Sa supremă. Acolo dobândesc speranța sigură de

a primi tot ceea ce vor cere în prezent și acel belșug incalculabil de bunuri pe care Dumnezeu a făgăduit să-l acorde celor care vor ști să implore ajutorul Său cu o evlavie sinceră și fierbinte.

Astfel, purtat ca pe două aripi, sufletul își ia zborul spre cer și se înalță până la Dumnezeu, pentru a-L lăuda și a-I mulțumi totodată pentru binefacerile atât de prețioase pe care le-a primit. Apoi, cu o evlavie arzătoare și o venerație profundă, Îi vorbește cu deplină încredere despre toate nevoile sale, așa cum ar face un fiu unic față de cel mai iubit dintre părinți.

Această manieră de a se ruga primește în Sfânta Scriptură numele de revărsare sau vărsare a inimii. „Îmi revărs Rugăciunea înaintea Lui, spune Profetul, și îmi arăt înaintea Lui necazul." Aceasta înseamnă că acela care se înfățișează înaintea lui Dumnezeu pentru a-L ruga nu trebuie să tacă nimic, să ascundă nimic, ci să-și reverse toată inima în a Sa și să se refugieze cu încredere în sânul Aceluia care este cel mai iubitor dintre Părinți. Astfel, într-adevăr, Duhul Sfânt Însuși ne rânduiește purtarea asupra acestui punct: „Revărsați inimile voastre înaintea lui Dumnezeu, spune Psalmistul, și puneți durerile voastre în sânul Domnului." Despre această treaptă de Rugăciune voiește să ne vorbească și Sfântul Augustin în Enchiridionul său, când spune: „Ceea ce Credința crede, Speranța și Caritatea cer."

O altă treaptă a Rugăciunii este aceea în care se află anumite persoane pe care greutatea păcatelor lor de moarte le apasă,

dar care totuși fac toate eforturile pentru a se ridica din nou cu acea Credință care se numește moartă și a urca din nou până la Dumnezeu. Dar, deoarece puterile lor sunt aproape nimicite, iar Credința lor foarte slăbită, ele nu se pot ridica de la pământ. Totuși își recunosc greșelile, remușcarea le sfâșie, căința este în inima lor și, deși sunt atât de depărtate de Dumnezeu, se smeresc și se coboară înaintea Lui, implorând harul iertării și al păcii. O asemenea rugăciune își dobândește întotdeauna efectul înaintea lui Dumnezeu, care nu numai că o ascultă, ci Își împinge milostivirea față de aceste suflete păcătoase până la a le chema la El prin aceste cuvinte: „Veniți la Mine, spune El, voi toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi ușura." Din acest număr era acel Vameș care nu îndrăznea nici măcar să-și ridice ochii spre cer și care totuși a ieșit din templu, spune Evanghelia, mai îndreptățit decât Fariseul.

O a treia treaptă de Rugăciune se află în cei care nu au încă Credința. Prin Bunătatea dumnezeiască, care reaprinde în ei slabele rămășițe ale luminii naturale, se simt atrași cu mare ardoare spre studiul și iubirea adevărului și cer prin Rugăciuni fierbinți favoarea de a fi instruiți în el. Dacă stăruie în aceste bune dispoziții, Clemența dumnezeiască nu va respinge nicidecum cererile lor. Avem o dovadă remarcabilă în exemplul centurionului Corneliu. De altfel, cine a făcut vreodată această Rugăciune din adâncul inimii și a găsit închise porțile Milostivirii dumnezeiești?

În sfârșit, ultima treaptă a Rugăciunii este aceea a acelor păcătoși care nu numai că nu se căiesc de faptele lor rele și de

infamiile lor, ci încă adună crime peste crime. Și totuși nu se rușinează să solicite de la Dumnezeu iertarea acestor păcate în care vor să stăruie! Desigur, într-o asemenea dispoziție, ei nu ar îndrăzni să ceară oamenilor o iertare asemănătoare. Așadar, ce se întâmplă? Rugăciunea lor nu este ascultată. „Acest nelegiuit, spune Sfânta Scriptură, vorbind despre Antioh, Îl ruga pe Domnul de la care nu trebuia să dobândească milostivire." De aceea Păstorii nu vor lipsi să-i îndemne cu tărie pe cei care sunt în această tristă stare să renunțe definitiv la voința de a păcătui și să se convertească la Dumnezeu în toată sinceritatea inimii lor.

§ IV. — CE TREBUIE CERUT ÎN RUGĂCIUNE

Când vom explica în amănunt Rugăciunea Domnească, vom spune exact ce trebuie cerut în Rugăciune și ce nu trebuie cerut. Pentru moment, este de ajuns să le amintim credincioșilor, într-un mod general, că nu trebuie să ceară de la Dumnezeu decât lucruri drepte și cinstite. Dacă ar cere ceea ce nu se cuvine, ar avea de temut să fie respinși cu acest răspuns: „Nu știți ce cereți." Or, tot ceea ce poate fi dorit în mod legitim poate fi, de asemenea, cerut. Făgăduința atât de întinsă a Domnului nostru nu ne îngăduie să ne îndoim de aceasta: „Veți cere tot ceea ce veți voi și vi se va da." El Se angajează, într-adevăr, să acorde totul.

Așadar, în primul rând, ne vom îndrepta dorințele și năzuințele în așa fel încât Dumnezeu, care este cel mai mare Bine al nostru, să fie și obiectul iubirii și al dorințelor noastre

celor mai mari. Vom dori apoi tot ceea ce ne poate uni mai strâns cu Dumnezeu. Dar vom îndepărta cu grijă din inima și din afecțiunile noastre tot ceea ce ne-ar putea despărți de El sau numai ar slăbi unirea noastră mutuală.

Luând drept regulă supremă acest Bine suveran și desăvârșit, este ușor să determinăm în ce măsură trebuie dorite și cerute lui Dumnezeu, Tatăl nostru, celelalte lucruri care se numesc și ele bunuri. Astfel, bunurile trupului, ca și celelalte bunuri exterioare, adică sănătatea, puterea, frumusețea, bogățiile, onorurile, gloria, nu sunt decât prea adeseori prilejuri și instrumente ale păcatului și, prin urmare, este greu să fie cerute într-un mod conform evlaviei și mântuirii. De aceea trebuie redusă cererea lor în asemenea limite încât să nu dorim aceste avantaje ale vieții prezente decât în măsura în care ne sunt necesare. Atunci Rugăciunea noastră se raportează la Dumnezeu. Ne este îngăduit, într-adevăr, să cerem ceea ce făcea obiectul rugăciunii lui Iacob și a lui Solomon. Cel dintâi spunea: „Dacă Domnul îmi dă pâine ca să mă hrănesc și haine ca să mă acopăr, El va fi întotdeauna Dumnezeul meu." Iar cel de-al doilea: „Dă-mi numai ceea ce este necesar vieții."

Dar, deoarece Dumnezeu, în Bunătatea Sa, binevoiește să poarte grijă hranei și întreținerii noastre, nu este oare foarte drept să nu pierdem niciodată din vedere această recomandare a Apostolului: „Cei care cumpără să fie ca și cum nu ar poseda! Cei care se folosesc de lucrurile acestei lumi să fie ca și cum nu s-ar folosi de ele; căci chipul acestei lumi trece"; și această alta

a Profetului David, pe care am citat-o deja: „Dacă bogățiile ne vin din belșug, să nu ne lipim inima de ele.” Dumnezeu Însuși a voit să ne învețe aceasta: nu avem asupra lor decât uzufructul, și încă sub condiția de a-i asocia și pe alții. Dacă avem sănătatea, dacă posedăm din belșug celelalte bunuri ale trupului și ale averii, să ne amintim că Dumnezeu nu ni le-a dat decât pentru a ne ajuta să-L slujim mai bine și să-l ușurăm mai mult pe aproapele.

Cât despre bunurile și podoabele spiritului, precum artele și științele, le putem cere, dar numai cu condiția ca, în mâinile noastre, ele să se întoarcă spre Slava lui Dumnezeu și spre mântuirea sufletului nostru. Singurul lucru pe care îl putem dori, căuta și cere în mod absolut, fără condiție și restricție, este, după cum am spus deja, Slava lui Dumnezeu, și apoi tot ceea ce ne poate lega și uni cu acest Bine suveran, precum Credința, frica de Domnul și iubirea Lui; virtuți despre care vom vorbi mai pe larg când vom explica toate cererile Rugăciunii Domnești.

Nu este totul; după ce credincioșii au învățat ce trebuie să ceară, trebuie să li se facă cunoscut și pentru cine trebuie să ceară. Or, Rugăciunea se compune tocmai din cerere și acțiune de har. Să vorbim mai întâi despre cerere.

§ V. — PENTRU CINE TREBUIE SĂ NE RUGĂM

Trebuie să ne rugăm pentru toți oamenii fără excepție: dușmani, străini sau de o religie diferită de a noastră. Căci

dușmanul, străinul, necredinciosul sunt deopotrivă aproapele nostru. Or, după porunca formală a lui Dumnezeu, trebuie să-l iubim pe aproapele nostru și, prin urmare, să ne rugăm pentru el, deoarece Rugăciunea pentru alții este una dintre datoriile Carității. Această recomandare a Apostolului: „Să se facă, vă rog, Rugăciuni pentru toți oamenii", nu are alt scop.

Nu este inutil să se facă observația că în Rugăciune trebuie cerut mai întâi ceea ce privește mântuirea sufletului, apoi ceea ce se raportează la binele trupului.

Cei dintâi pentru care suntem obligați să ne rugăm sunt Păstorii sufletelor. Apostolul Sfântul Pavel ne învață aceasta prin propriul său exemplu; el le scrie colosenilor „să se roage pentru el, ca Dumnezeu să-i deschidă o intrare pentru a predica cuvântul Său". El lucrează la fel cu tesalonicenii. Citim în Faptele Apostolilor „că o rugăciune continuă se făcea în Biserică pentru Petru"; iar Sfântul Vasile, în tratatele sale despre Moravuri, ne amintește că „trebuie să ne rugăm pentru cei care prezidează Cuvântului adevărului".

În al doilea rând, trebuie să ne rugăm pentru Principi. Aceasta este iarăși învățătura Sfântului Pavel. Nimeni nu ignoră, într-adevăr, cât de mult contează pentru binele public să avem Principi evlavioși și zeloși pentru dreptate. Trebuie deci să cerem lui Dumnezeu să-i facă așa cum trebuie să fie pentru a porunci altora.

Mai multe personaje sfinte ne avertizează prin exemplele lor să ne rugăm și pentru cei buni și drepți. Ei au nevoie, într-adevăr, de Rugăciunile altora. Dumnezeu a voit astfel pentru a preveni în inimile lor mișcările orgoliului, făcându-i să simtă că au nevoie de sufragiile inferiorilor lor.

Domnul nostru ne poruncește, de asemenea, să ne rugăm pentru cei „care ne persecută și ne calomniază".

După mărturia Sfântului Augustin — și această mărturie are o mare valoare — Biserica a primit de la Apostoli obiceiul de a face Rugăciuni și dorințe pentru cei care sunt în afara adevăratei Religii, pentru ca necredincioșii să dobândească Credința, adoratorii idolilor să fie smulși din erorile lor nelegiuite; iudeii să rupă vălul gros care le ascunde adevărul și să-l recunoască în sfârșit; ereticii, revenind la rațiunea sănătoasă, să se instruiască, precum se cuvine, în Doctrina catolică; schismaticii, care s-au despărțit de Comuniunea preasfintei Biserici, mama lor, să se lege din nou de ea prin legăturile unei adevărate Caritați. Rugăciunile care sunt făcute astfel, cu o Credință arzătoare, pentru toate aceste feluri de persoane, au o mare eficacitate. Aceasta se poate constata prin acea mulțime de oameni de toate condițiile pe care Dumnezeu îi smulge în fiecare zi din puterea întunericului, pentru a-i face să intre în Împărăția Fiului Său prea iubit și din care face vase ale milostivirii, din vase ale mâniei ce erau mai înainte. Orice Creștin inteligent și evlavios va fi întotdeauna convins că Rugăciunile sufletelor drepte au o parte foarte largă în aceste convertiri.

Rugăciunile care se adresează lui Dumnezeu pentru sufletele răposaților, spre a le face să iasă din Purgatoriu, sunt o tradiție și o consecință a doctrinei Apostolilor. Am spus tot ceea ce trebuia amintit asupra acestui punct, tratând despre sfântul Sacrificiu al Liturghiei.

Cât despre cei care au nefericirea de a fi în stare de păcat de moarte, abia dacă pot scoate vreun folos din Rugăciunile și dorințele lor. Totuși Caritatea creștină cere să ne rugăm pentru ei și să ajungem la lacrimi și suspine înaintea lui Dumnezeu pentru a le dobândi iertare și milostivire.

Dacă deci Sfinții au făcut uneori imprecații împotriva nelegiuiților, Părinții Bisericii voiesc ca noi să le privim ca pe niște preziceri ale sorții care îi așteaptă sau ca pe niște dorințe de moarte adresate numai păcatului, pentru a-l distruge și, prin aceasta, a-i mântui pe păcătoși.

În a doua parte a Rugăciunii, Îi aducem lui Dumnezeu cele mai vii acțiuni de har pentru dumnezeieștile și nemuritoarele binefaceri cu care El a copleșit neîncetat și cu care copleșește încă în fiecare zi neamul omenesc.

Dar mai ales Îi mulțumim, și într-un mod special, pentru toți Sfinții; Îl lăudăm și Îl binecuvântăm, pe cât ne stă în putință, pentru victoria și triumful pe care Bunătatea Sa părintească le-a făcut să le dobândească asupra tuturor dușmanilor lor, lăuntrici și exteriori.

§ VI. — CUI TREBUIE SĂ-I ADRESĂM RUGĂCIUNI

Aceasta este ceea ce facem îndeosebi în Salutarea Îngerească, atunci când îi spunem Sfintei Fecioare, sub formă de rugăciune: Bucură-te, Marie, cea plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei. Prin aceste cuvinte, într-adevăr, aducem lui Dumnezeu un strălucit omagiu de laudă și de mulțumire pentru toate darurile cerești cu care a binevoit să o împodobească pe Preasfânta Fecioară și, în același timp, o felicităm pe ea însăși pentru fericirea sa fără asemănare.

Și nu fără temei a adăugat Sfânta Biserică, la această mulțumire, rugăciuni și invocări către Preasfânta Maică a lui Dumnezeu. Ea voiește ca noi să alergăm la dânsa cu o încredere evlavioasă și cu o adâncă smerenie, pentru a obține, prin mijlocirea ei, ca Dumnezeu să binevoiască a Se împăca cu noi, în ciuda tuturor greșelilor noastre, și să ne dăruiască bunurile de care avem nevoie pentru viața aceasta și pentru cealaltă. Da, noi trebuie, fii ai Evei izgoniți în această vale a lacrimilor, să o chemăm neîncetat pe aceea care este Maica milostivirii, apărătoarea poporului credincios, pentru ca ea să se roage pentru noi, sărmanii păcătoși; într-un cuvânt, trebuie să cerem fără încetare, prin rugăciunile noastre, ajutorul și ocrotirea aceleia ale cărei merite sunt atât de înalte înaintea lui Dumnezeu și ale cărei voință desăvârșită și hotărâtă de a ne

veni în ajutor nu poate fi pusă la îndoială fără nelegiuire și fără crimă.

Faptul că este pentru noi o datorie să ne rugăm lui Dumnezeu și să invocăm sfântul Său nume este nu numai ceea ce ne învață Sfintele noastre Cărți, ci și ceea ce proclamă instinctul firesc al inimii noastre, care nu încetează să ne amintească această poruncă a lui Dumnezeu: „Cheamă-Mă în ziua necazului."

De altfel, spunând că trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu, înțelegem prin aceasta cele trei Persoane dumnezeiești.

În al doilea rând, alergăm la Sfinții care sunt în cer. Este un articol de credință în Biserica lui Dumnezeu că trebuie să-i rugăm. Și un adevărat creștin nu poate avea nici cea mai mică îndoială în această privință. Dar, întrucât am tratat deja această chestiune la locul ei, îi trimitem acolo pe Păstori și pe Credincioși. Totuși, pentru a preveni erorile în care ar putea cădea cei neștiutori, va fi necesar să le arătăm creștinilor deosebirea care există între rugăciunea făcută lui Dumnezeu și aceea adresată Sfinților. Căci, într-adevăr, nu ne rugăm lui Dumnezeu și Sfinților în același fel. Lui Dumnezeu îi cerem ca El însuși să ne dăruiască bunurile sau să ne izbăvească de rele; iar Sfinților le cerem, ca unora care se bucură de favoarea și prietenia lui Dumnezeu, să ne ia sub ocrotirea lor și să ne dobândească lucrurile de care avem nevoie. De aici provin două formule de rugăciune foarte diferite. Lui Dumnezeu îi spunem în chip propriu: miluiește-ne, ascultă-ne; Sfinților:

rugați-vă pentru noi. Totuși, am putea și într-un alt sens să cerem Sfinților să aibă milă de noi, fiindcă sunt foarte milostivi. Astfel, ne este îngăduit să-i rugăm să se îndure de nenorocirile noastre și să ne ajute prin trecerea și mijlocirea lor înaintea lui Dumnezeu.

Dar aici să luăm bine seama, cu toții, să nu atribuim nimănui ceea ce aparține numai lui Dumnezeu. De pildă, dacă cineva rostește Rugăciunea Domnească înaintea imaginii unui sfânt, să nu uite că îi cere acelui sfânt numai să se roage împreună cu el și să dobândească pentru el lucrurile cuprinse în această formulă; într-un cuvânt, să binevoiască a-i fi tâlcuitor și mijlocitor înaintea lui Dumnezeu. Sfântul Ioan, în Apocalipsă, ne învață, într-adevăr, că Sfinții din cer împlinesc această slujire înaintea lui Dumnezeu.

§ VII. — DESPRE PREGĂTIREA PENTRU RUGĂCIUNE

Sfintele noastre Cărți ne spun: „Înainte de rugăciune, pregătește-ți sufletul și nu fi ca un om care ispitește pe Dumnezeu.” Într-adevăr, a ispiti pe Dumnezeu înseamnă a te ruga bine și a lucra rău sau a lăsa mintea să rătăcească atunci când vorbești cu El.

Așadar, fiindcă dispozițiile cu care trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu sunt atât de importante, Păstorii nu vor lipsi să-i învețe pe evlavioșii lor ascultători regulile rugăciunii.

Prima dintre aceste reguli sau dispoziții este o adevărată smerenie, împreună cu zdrobirea inimii și recunoașterea greșelilor săvârșite. Aceste greșeli trebuie să-l facă pe cel care vine la Dumnezeu pentru a-L ruga să înțeleagă că nu numai că nu merită să obțină ceva, dar nici măcar nu este vrednic să se înfățișeze înaintea Lui. Sfânta Scriptură vorbește foarte adesea despre această dispoziție. „Domnul a privit rugăciunea celor smeriți, spune Psalmistul, și nu a disprețuit cererile lor." Iar Ecclesiasticul spune, la rândul său: „Rugăciunea celui care se smerește va străbate norii."

De altfel, Păstorii instruiți în Sfânta Scriptură vor găsi ei înșiși o mulțime de pasaje care se referă la acest adevăr și pe care nu avem nevoie să le citățm aici. Totuși, nu voim să trecem sub tăcere două exemple pe care le-am pomenit în altă parte, dar care sunt pe deplin potrivite cu subiectul nostru. Cel dintâi, pe care toată lumea îl cunoaște, este acela al vameșului care stătea atât de departe de sanctuar și care nu îndrăznea nici măcar să-și ridice ochii. Al doilea este acela al femeii păcătoase care, pătrunsă de durere, a venit să ude cu lacrimile sale picioarele Domnului. Amândouă ne arată limpede cât de mare greutate adaugă smerenia creștină rugăciunii.

O a doua dispoziție este durerea pentru păcatele noastre sau cel puțin un anumit sentiment de mâhnire văzând că nu suntem îndeajuns de căiți. Fără această dublă dispoziție lăuntrică sau cel puțin fără una dintre ele, este cu neputință să dobândim iertarea păcatelor noastre.

Și, deoarece există crime care prin ele însele împiedică, într-un anumit fel, pe Dumnezeu să asculte rugăciunile noastre, precum omorul și violența, mâinile noastre trebuie să se abțină cu totul de la orice fel de cruzime și rele tratamente; într-un cuvânt, de la acele crime despre care Dumnezeu ne vorbește astfel prin gura lui Isaia: „Când vă veți întinde mâinile către Mine, Îmi voi întoarce ochii de la voi; și când veți înmulți rugăciunea voastră, nu vă voi asculta, pentru că mâinile voastre sunt pline de sânge."

Trebuie să fugim, de asemenea, de mânie și de dezbinare, care sunt mari piedici pentru izbânda rugăciunilor noastre. Iată ce spune Apostolul despre aceasta: „Voiesc ca bărbații să se roage în orice loc, ridicând către Dumnezeu mâini curate, fără mânie și fără ceartă."

Să luăm seama și să nu rămânem neîmpăcați față de cei care ne-au greșit. În această stare sufletească, rugăciunile noastre nu L-ar putea îndupleca pe Dumnezeu să ne ierte. „Când vă veți înfățișa spre a vă ruga, spune El Însuși, iertați dacă aveți ceva împotriva cuiva." Și încă: „Dacă nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vi le va ierta pe ale voastre."

Este de asemenea indispensabil să nu avem nici împietrire, nici lipsă de omenie față de săraci. Împotriva acestor oameni cu inimă împietrită s-a spus în Sfintele noastre Cărți: „Cel care își astupă urechea la strigătul celui nenorocit va striga și el la rândul său și nu va fi ascultat."

Ce vom spune despre mândrie? Ea Îi displace atât de mult lui Dumnezeu! De aceea este scris: „Dumnezeu stă împotriva celor mândri, iar celor smeriți le dă har." Ce vom spune, în sfârșit, despre acela care disprețuiește oracolele dumnezeiești? Solomon aruncă împotriva lui această anathemă: „Rugăciunea celui care își întoarce urechea ca să nu asculte Legea va fi urâciune."

Aceasta nu înseamnă însă că Dumnezeu condamnă și respinge rugăciunea unui om vinovat de insulte față de aproapele, de omor, de ură, de împietrire față de săraci, de mândrie, de dispreț pentru Cuvântul sfânt și, în sfârșit, de toate păcatele, oricare ar fi ele, dacă acel om se roagă pentru a obține iertarea greșelilor sale.

Credința este, de asemenea, un element esențial al acestei pregătiri. Fără ea, într-adevăr, nu putem cunoaște nici atotputernicia Tatălui nostru suprem, nici milostivirea Sa, care sunt tocmai cele două izvoare ale încrederii. De aceea Însuși Domnul nostru Isus Hristos a avut grijă să ne spună: „Toate câte veți cere în rugăciune cu credință le veți dobândi." Iar Sfântul Augustin, vorbind despre aceste cuvinte ale Mântuitorului, nu se teme să spună: „Dacă lipsește credința, nu mai există rugăciune."

Așadar, condiția esențială pentru a ne ruga bine este să fim tari și neclintiți în credință. Sfântul Pavel dovedește aceasta indirect, spunând: „Cum Îl vor chema pe Acela în care nu cred?" Prin urmare, trebuie să credem atât pentru a ne putea

ruga, cât și pentru ca acea credință care ne face să ne rugăm cu folos să nu ne lipsească niciodată. Căci credința naște rugăciunea, dar rugăciunea ridică, la rândul ei, toate îndoielile și face credința statornică și nebiruită.

În această convingere, Sfântul Ignatie îi îndemna pe cei care merg la Dumnezeu pentru a-L ruga: „Păziți-vă bine, le spunea el, de a purta în rugăciune un duh de îndoială. Fericit cel care nu se va îndoi niciodată!" Prin urmare, pentru a obține de la Dumnezeu ceea ce Îi cerem, credința și speranța sigură de a fi ascultați trebuie să fie mai presus de toate celelalte. Căci Apostolul Sfântul Iacob ne amintește aceasta prin aceste cuvinte: „Credinciosul să ceară cu credință și fără a șovăi."

Și, într-adevăr, sunt multe motive în stare să trezească în noi încrederea în rugăciune.

Mai întâi, este bunăvoința și bunătatea desăvârșită pe care Dumnezeu ne-o arată, deoarece El ne poruncește să-L numim Tatăl nostru, pentru a ne arăta că noi suntem fiii Săi.

Este apoi numărul aproape nesfârșit al celor care au obținut rodul rugăciunilor lor.

Este, de asemenea, acel Mijlocitor suprem care stă neîncetat la îndemâna noastră, Domnul nostru Isus Hristos, despre care Sfântul Ioan a spus: „Dacă cineva a păcătuit, avem la Tatăl un Avocat, pe Isus Hristos cel drept; și El Însuși este ispășire

pentru păcatele noastre." Sfântul Pavel, la rândul său, spune Romanilor: „Isus Hristos, care a murit, care a înviat, care este la dreapta Tatălui și care mijlocește acolo pentru noi;" iar apoi lui Timotei: „Este un singur Dumnezeu și un singur Mijlocitor între Dumnezeu și oameni, Isus Hristos Omul;" și, în sfârșit, Evreilor: „A trebuit să Se facă asemenea în toate fraților Săi, pentru ca să fie un Pontif milostiv și credincios înaintea lui Dumnezeu."

De aceea, deși nevrednici prin noi înșine de a dobândi ceva, totuși, din pricina meritelor infinite ale dumnezeiescului nostru Mijlocitor și Intercesor, Isus Hristos, trebuie să nădăjduim, cu deplină încredere, că Dumnezeu va binevoi să ne acorde tot ceea ce Îi vom cere în chip legitim prin mijlocirea Lui.

În sfârșit, este însuși sufletul rugăciunilor noastre, adică Duhul Sfânt care ni le inspiră și care face ca ele să fie întotdeauna primite. „Căci, spune Apostolul Sfântul Pavel, Dumnezeu ne-a trimis Duhul înfierii fiilor Săi, în care strigăm: Tată, Tată!" Acest Duh vine în ajutor slăbiciunii și neștiinței noastre în datoria rugăciunii sau, mai degrabă, spune iarăși Sfântul Pavel: „El este Duhul care Se roagă pentru noi cu suspine negrăite."

Iar dacă unii încă șovăie și nu se simt destul de tari în credință, să spună împreună cu Apostolii: „Doamne, mărește-ne credința;" sau împreună cu orbul: „Ajută necredinței mele."

Însufleţiţi de o credinţă vie şi de o speranţă statornică, vom obţine negreşit de la Dumnezeu tot ceea ce dorim, dacă vom avea grijă să ne conformăm Legii şi voinţei Sale toate gândurile noastre, toate faptele noastre şi toate rugăciunile noastre. „Dacă rămâneţi în Mine, spune Domnul nostru, şi cuvintele Mele rămân în voi, veţi cere tot ceea ce veţi voi şi vi se va da."

Să nu uităm totuşi că, pentru a obţine de la Dumnezeu toate harurile pe care le cerem, este nevoie înainte de toate, aşa cum am spus deja, de uitarea jignirilor, de bunăvoinţă şi de voinţa de a face bine aproapelui.

§ VIII. — FELUL DE A NE RUGA: CALITĂŢILE RUGĂCIUNII

Este de cea mai mare însemnătate să ştim a ne ruga bine. Căci, deşi rugăciunea, în sine, este un lucru foarte mântuitor, totuşi, dacă nu este făcută cum se cuvine, ea nu aduce niciun rod. Adesea, după cum spune Apostolul Sfântul Iacob, nu dobândim ceea ce cerem, pentru că cerem rău. Păstorii vor avea deci grijă să-i înveţe pe Credincioşi care este cel mai bun fel de a cere şi de a se ruga, fie în particular, fie în public; într-un cuvânt, le vor învăţa regulile rugăciunii creştine, după Însuşi Domnul nostru Isus Hristos.

Trebuie deci să ne rugăm în spirit şi în adevăr; căci Tatăl ceresc caută adoratori în spirit şi în adevăr. Or, a te ruga astfel înseamnă a vorbi lui Dumnezeu cu toată ardoarea spiritului şi

cu toată afecțiunea inimii. Desigur, suntem departe de a spune că rugăciunea vocală nu poate avea și ea această calitate. Totuși, socotim că trebuie să dăm primul loc rugăciunii care pornește dintr-o inimă aprinsă de iubire și pe care Dumnezeu — care cunoaște cele mai tainice gânduri ale oamenilor — știe întotdeauna să o audă, chiar fără ca gura să o rostească. Astfel a auzit și a ascultat El rugăciunea lăuntrică a Anei, mama lui Samuel, despre care Sfintele noastre Cărți ne spun că plângea rugându-se și că buzele ei abia se mișcau. Tot astfel se ruga și David: „Inima mea Ți-a vorbit, spune el lui Dumnezeu, ochii mei Te-au căutat." Sfânta Scriptură este plină de asemenea exemple.

Rugăciunea vocală are și ea folosul ei propriu și chiar necesitatea ei. Ea trezește fervoarea sufletului și aprinde evlavia celui care se roagă. Aceasta îi scria Sfântul Augustin Probei, în acești termeni: „Uneori cuvintele sau alte semne trezesc mai viu și sporesc dorințele noastre sfinte. Uneori suntem siliți, de ardoarea care ne însuflețește și de evlavia care ne aprinde, să exprimăm prin cuvinte ceea ce se petrece în inima noastră. Căci atunci când inima este plină de bucurie și o arată, este drept ca și gura însăși să se bucure. Prin acest mijloc aducem lui Dumnezeu, deopotrivă, jertfa trupului și a sufletului nostru, și îi imităm pe Apostoli, care se rugau în acest fel, după cum se vede în Fapte și în Sfântul Pavel, în mai multe locuri."

Fiindcă există două feluri de rugăciuni, una particulară, cealaltă publică, putem, în rugăciunea particulară, să rostim

acele cuvinte care ne plac, spre a sprijini simțămintele noastre lăuntrice și evlavia noastră. Cât despre rugăciunea publică instituită de Biserică pentru a spori evlavia Credincioșilor, nu ne putem nicidecum abține de la folosirea cuvintelor, și aceasta în timpurile pe care ea le-a statornicit.

Este propriu numai creștinilor să se roage în spirit, iar necredincioșii nu cunosc acest obicei. Despre ei ne spune Domnul nostru Isus Hristos: „Când vă rugați, nu înmulțiți cuvintele ca păgânii, care cred că vor fi ascultați vorbind mult. Nu-i imitați; căci Tatăl vostru cunoaște trebuințele voastre mai înainte ca voi să-I fi cerut ceva." Totuși, condamnând cuvintele prea înmulțite, Domnul nostru nu osândește rugăciunile lungi, atunci când ele sunt rodul unui simțământ adânc și statornic; dimpotrivă, El ne îndeamnă la ele prin propriile Sale exemple. Căci nu numai că petrecea nopți în rugăciune, dar a repetat de trei ori la rând aceeași cerere. Trebuie deci să reținem din acest cuvânt al Domnului nostru că nu zgomotul deșert al cuvintelor atinge Inima lui Dumnezeu.

Nici fățarnicii nu se roagă din adâncul inimii lor, iar Isus Hristos ne pune în gardă împotriva deprinderilor lor detestabile. „Când vă rugați, ne spune El, nu fiți ca fățarnicii, cărora le place să se roage stând în picioare în sinagogi și la colțurile piețelor, ca să fie văzuți de oameni. Adevărat vă spun: și-au primit răsplata. Tu însă, când te rogi, intră în cămara ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău în ascuns, iar Tatăl tău, care vede în ascuns, îți va împlini cererea." Cuvântul cămară,

pe care Domnul nostru îl folosește în acest pasaj, poate fi foarte bine înțeles despre inima omului. Și nu este de ajuns să intri în inima ta pentru a te ruga, ci trebuie, pe deasupra, să o închizi, de teamă să nu se strecoare și să nu pătrundă acolo ceva din afară, care ar putea altera curăția rugăciunii. Dacă vom fi credincioși acestei recomandări a Fiului Său dumnezeiesc, Tatăl ceresc, care cunoaște desăvârșit inima noastră și cele mai tainice gânduri ale ei, va binevoi să asculte cererile noastre.

Rugăciunea cere, de asemenea, stăruință. Prin aceasta mai ales este ea eficace. Însuși Domnul nostru Isus Hristos a voit să ne arate aceasta prin exemplul acelui judecător care, netemându-se nici de Dumnezeu, nici de oameni, s-a lăsat totuși biruit de stăruința și insistențele văduvei și i-a împlinit cererea. Să ne rugăm deci cu asiduitate. Să nu-i imităm pe cei care, după ce s-au rugat o dată sau de două ori fără a fi ascultați, obosesc de rugăciune. O datorie pe care autoritatea Domnului nostru și a Apostolilor ne-o recomandă atât de expres nu trebuie să cunoască oboseala și lâncezeala. Dacă uneori simțim vreo slăbiciune în voința noastră, să ne adresăm lui Dumnezeu, să-L rugăm să ne dea tăria de a stărui.

Fiul lui Dumnezeu voiește, de asemenea, ca rugăciunea noastră să ajungă la Dumnezeu Tatăl Său în numele Său. Numai prin meritul și trecerea unui asemenea Mijlocitor putem fi ascultați. Să ascultăm ceea ce spune El Însuși în Sfântul Ioan: „Adevărat, adevărat vă spun: dacă veți cere ceva Tatălui Meu în numele Meu, El vă va da. Până acum n-ați

cerut nimic în numele Meu; cereți și veți primi, pentru ca bucuria voastră să fie deplină." Și încă: „Tot ce veți cere Tatălui Meu în numele Meu, Eu voi face."

Să imităm râvna și fervoarea Sfinților în rugăciune. Să unim mulțumirea cu cererea, după exemplul Apostolilor, care au păstrat cu fidelitate această practică, după cum vedem la Sfântul Pavel.

Să adăugăm rugăciunii Postul și Milostenia. Postul se potrivește foarte bine cu rugăciunea. Când trupul este îngreunat de hrană, spiritul nu mai este liber; el nu poate nici să-L contemple pe Dumnezeu, nici să se cufunde în rugăciune. Milostenia se unește și ea în chip admirabil cu rugăciunea. Căci cum ar îndrăzni cineva să spună că este însuflețit de o adevărată Caritate, atunci când are mijloacele de a face bine celor lipsiți și neglijează să-și ajute aproapele și fratele? Sau cum va îndrăzni cel lipsit de Caritate să ceară ajutorul dumnezeiesc? Afară numai dacă, cerând iertare pentru greșeala sa, cere totodată, cu multă smerenie, lui Dumnezeu să-i acorde Caritatea.

Iată deci întreitul leac pe care Dumnezeu, în clemența Sa, l-a pregătit pentru a-i mântui pe oameni. Păcatele noastre sunt întotdeauna fie jigniri aduse Lui, fie nedreptăți față de aproapele, fie atentate împotriva noastră înșine. Ei bine! El ne-a dat Rugăciunea pentru a-L îmbuna, Milostenia pentru a repara nedreptățile noastre față de alții și Postul pentru a șterge întinăciunile greșelilor noastre personale. Se poate spune, este

adevărat, că aceste trei leacuri pot sluji tuturor păcatelor, oricare ar fi ele. Dar trebuie recunoscut că fiecare dintre ele se aplică mai cu seamă uneia dintre cele trei feluri de greșeli pe care tocmai le-am arătat.

CAPITOLUL AL TREIZECI ȘI NOUĂLEA — DESPRE RUGĂCIUNEA DOMNEASCĂ

Această formulă de rugăciune creștină ne vine de la Însuși Domnul nostru Isus Hristos. Și ea este alcătuită în așa fel încât, înainte de a ne da să ne exprimăm dorințele și cererile, ne obligă să rostim un fel de Prefață, al cărei scop este de a spori încă și mai mult încrederea noastră față de Dumnezeu și evlavia noastră, în clipa în care urmează să-I vorbim în rugăciune. Este deci o adevărată datorie pentru Păstor să explice fiecare dintre cuvintele acestei Prefețe, cu toată claritatea și cu toată precizia cu putință, pentru ca Credincioșii să se îndrepte spre rugăciune cu bucurie și grabnică râvnă, știind bine că vor trata cu un Dumnezeu care este și Tată.

Această Prefață este foarte scurtă, dacă luăm seama numai la numărul cuvintelor pe care le întrebuințează. Dar dacă pătrundem în adâncul lucrurilor pe care le exprimă, ea este de cea mai mare însemnătate și cu totul plină de taine.

§ I. — TATĂL NOSTRU

Primul cuvânt pe care îl rostim în această rugăciune, prin porunca și instituirea însăși a lui Dumnezeu, este acesta: Pater, Tată.

Mântuitorul nostru ar fi putut începe această dumnezeiască Rugăciune printr-o expresie care ar fi avut mai multă măreție, de pildă aceea de Creator și Domn. El nu a voit aceasta, pentru că asemenea expresii ar fi putut să ne insufle simțăminte de teamă. A ales un termen care inspiră în mod necesar încredere și iubire celor care se roagă și cer ceva de la Dumnezeu. Ce este, într-adevăr, mai dulce decât acest nume de Tată, care amintește deopotrivă îngăduința și iubirea? Dar cum se potrivește lui Dumnezeu acest nume de Tată? Este ușor de învățat aceasta Credincioșilor, vorbindu-le despre tainele Creației, ale Providenței și ale Răscumpărării.

Dumnezeu l-a creat pe om după chipul Său și nu a acordat această favoare celorlalte ființe însuflețite. Prin urmare, pe bună dreptate, pentru acest privilegiu unic cu care a cinstit omenirea, Sfânta Biserică Îl numește Tatăl tuturor, atât al Credincioșilor, cât și al necredincioșilor.

Cârmuirea acestei lumi ne dă un argument asemănător. Veghind asupra intereselor oamenilor, fără a-i pierde vreodată din vedere, Dumnezeu, prin aceste griji mișcătoare și prin această Providență neobosită, nu ne dă oare dovada unei Iubiri cu adevărat părintești?

Dar, pentru a pune mai mult în lumină această veghe părintească a lui Dumnezeu asupra tuturor oamenilor și pentru a o face mai simțită, ni se pare că este potrivit să spunem aici ceva despre Îngerii Păzitori care sunt dați fiecăruia dintre noi.

Căci, într-adevăr, Providența dumnezeiască a încredințat Îngerilor paza neamului omenesc. Ea i-a însărcinat să-i ocrotească neîncetat pe toți oamenii, pentru a-i feri de primejdiile care i-ar putea amenința. După cum părinții dau păzitori și apărători copiilor lor atunci când îi văd pornind într-o călătorie grea și primejdioasă, tot astfel, în această călătorie pe care o facem cu toții către Patria cerească, Dumnezeu, Tatăl nostru, ne-a încredințat pazei unui Înger, pentru ca ajutorul și vegherea lui să ne facă să evităm cursele pregătite pe ascuns de vrăjmașii noștri, să respingem cele mai cumplite atacuri îndreptate împotriva noastră, să umblăm neîncetat pe calea cea dreaptă și să împiedice ca vreo cursă întinsă de potrivnicul nostru perfid să ne scoată din calea care duce la cer.

Iar ceea ce dovedește cât de folositoare este oamenilor această grijă, această Providență specială a lui Dumnezeu, a cărei exercitare și aplicare sunt încredințate Îngerilor — care sunt adevărați mijlocitori între Dumnezeu și noi — este acea mulțime de exemple pe care Sfintele noastre Cărți ni le relatează și care ne arată limpede că Bunătatea dumnezeiască a îngăduit adesea Îngerilor să săvârșească minuni sub ochii oamenilor. Or, de ce aceleași exemple nu ne-ar convinge că

Îngerii noștri Păzitori fac în fiecare zi, spre folosul și mântuirea noastră, o mulțime de lucruri tot atât de extraordinare, deși noi nu le vedem?

Astfel, Îngerul Rafael, pe care Dumnezeu i l-a dat lui Tobie ca însoțitor și călăuză în călătoria sa, l-a condus și l-a adus înapoi fără să i se fi întâmplat vreun rău. El l-a împiedicat să fie devorat de un pește uriaș și i-a făcut cunoscute virtuțile tainice ale ficatului, fierii și inimii acelui monstru. El a alungat demonul, i-a legat puterea și l-a păzit pe Tobie de loviturile lui. El l-a învățat pe acest tânăr drepturile legitime și folosirea Căsătoriei. El, în sfârșit, i-a redat tatălui lui Tobie vederea de care fusese lipsit.

La fel este și cu acel alt Înger care l-a eliberat pe principele Apostolilor. Istoria acestei minuni este o temă admirabilă pentru a-i convinge pe evlavioșii Credincioși de efectele extraordinare ale vegherii și ocrotirii Îngerilor noștri Păzitori. Păstorii nu vor lipsi să-l arate pe Îngerul Sfântului Petru luminând întunericul închisorii sale, atingându-i coasta și scuturându-l oarecum pentru a-l trezi, apoi dezlegându-i lanțurile, rupându-i legăturile, poruncindu-i să se ridice, să-și ia încălțămintea și veșmintele și să-l urmeze, apoi, în sfârșit, conducându-l și făcându-l să treacă fără piedică prin mijlocul străjerilor, deschizându-i porțile închisorii și nepărăsindu-l decât după ce l-a scos afară și l-a pus în siguranță.

Sfintele noastre Cărți, după cum am observat deja, sunt pline de exemple asemănătoare și foarte potrivite pentru a ne face să

înțelegem măreția binefacerilor pe care le primim de la Dumnezeu prin slujirea Îngerilor. Și nu numai pentru vreo treabă particulară și determinată ne încredințează Dumnezeu lor sau îi trimite către noi. Nu; încă de la nașterea noastră, El îi așază spre paza noastră și îi rânduiește fiecăruia în parte pentru a veghea asupra mântuirii fiecăruia dintre noi.

Această doctrină explicată limpede va avea drept urmare să trezească curajul ascultătorilor și să-i aducă la recunoașterea și venerarea, cu mai mare respect, a grijilor părintești și a Providenței lui Dumnezeu față de ei.

Aici Păstorul va pune în deplină lumină și va preamări din toate puterile imensa Bunătate a lui Dumnezeu față de oameni. El va spune că, de la păcatul primului nostru părinte până astăzi, Dumnezeu nu a încetat să fie ultragiat prin tot felul de dezordini și crime, și că, totuși, El ne păstrează toată iubirea Sa și nu părăsește niciodată acea grijă atât de mișcătoare pe care o are pentru noi. A gândi că El ne uită ar fi o nebunie și, în același timp, cea mai crudă ofensă. Dumnezeu Se mânie împotriva lui Israel, pentru că acest popor Îl hulise, închipuindu-și că ajutorul cerului îi fusese retras. Să ascultăm ce ne spune Exodul despre aceasta: „L-au ispitit pe Domnul zicând: Este Dumnezeu cu noi sau nu este?" Iar în Ezechiel, mânia dumnezeiască se aprinde din nou împotriva aceluiași popor, pentru că îndrăznise să spună: „Domnul nu ne vede; Domnul ne-a părăsit; Domnul a părăsit această țară." Autoritatea acestor exemple este de ajuns pentru a-i îndepărta pe Credincioși de acest gând abominabil, că Dumnezeu ar

putea vreodată să-i uite pe oameni. În Profetul Isaia citim plângerile nesăbuite ale poporului lui Israel împotriva lui Dumnezeu și răspunsul plin de bunătate pe care Dumnezeu binevoia să-l dea printr-o comparație mișcătoare: „Sionul a zis: Domnul m-a părăsit; Dumnezeul meu m-a uitat. Dar, răspunde Domnul, poate oare o mamă să-și uite copilul și să nu se înduioșeze de fiul pântecelui ei? Și totuși, chiar dacă ea l-ar uita, Eu nu te voi uita niciodată. Te port săpat în mâinile Mele."

Textele pe care tocmai le-am citat stabilesc foarte limpede că Dumnezeu nu-i uită niciodată pe oameni și că, în orice timp, El le risipește mărturiile iubirii Sale părintești. Dar, pentru a convinge și mai mult poporul credincios de acest dublu adevăr, Păstorii vor aduce ca dovadă exemplul atât de cunoscut al primilor noștri părinți: ei disprețuiseră și încălcaseră poruncile formale ale lui Dumnezeu; fuseseră aspru mustrați și osândiți, iar această sentință înfricoșătoare căzuse asupra lor: „Pământul este blestemat în lucrarea ta; numai cu mare osteneală îți vei scoate din el hrana în fiecare zi. El nu va produce pentru tine decât spini și pălămidă; și te vei hrăni cu iarba pământului." Ei fuseseră alungați din paradisul pământesc; iar pentru a le lua orice speranță de a mai intra vreodată acolo, Dumnezeu a așezat la intrarea grădinii desfătărilor un Heruvim de foc, ținând în mână o sabie de flacără pe care o rotea neîncetat; în sfârșit, Dumnezeu, pentru a Se răzbuna împotriva lor pentru ultragiul adus, îi copleșise cu toate relele lăuntrice și exterioare. La vederea acestor

pedepse cumplite, nu s-ar spune oare că s-a sfârșit cu omul? Nu s-ar crede oare că este pentru totdeauna lipsit de orice ajutor dumnezeiesc și sortit tuturor nenorocirilor? Și totuși, în mijlocul atâtor și atât de crude dovezi ale mâniei și răzbunării dumnezeiești, s-a văzut apărând ca o rază a Bunătății lui Dumnezeu față de ei. „Domnul Dumnezeu, ne spune Geneza, a făcut lui Adam și femeii sale tunici de piele și i-a îmbrăcat." Semn vădit, între atâtea altele, că Dumnezeu nu-i va părăsi niciodată pe oameni.

Acest gând, atât de frumos și atât de adevărat, că nelegiuirea omenească nu va istovi niciodată Bunătatea lui Dumnezeu, David îl exprima și el în acești termeni: „Oare mânia lui Dumnezeu va înlănțui îndurările Sale?" Habacuc îl enunța, de asemenea, când spunea, adresându-se lui Dumnezeu: „Chiar în vremea mâniei Tale, Îți vei aduce aminte de milostivirea Ta." Iar Miheia îl reda astfel: „Cine este asemenea Ție, Dumnezeule, care ridici nelegiuirea și uiți păcatele rămășiței moștenirii Tale? Domnul nu-Și va mai trimite de acum furia, pentru că voiește milostivirea."

Da, așa stau cu adevărat lucrurile. Tocmai în clipa în care ne credem pierduți și cu desăvârșire părăsiți de Dumnezeu, atunci El ne caută cu o Bunătate infinită și poartă grijă de noi. El suspendă, în mânia Sa, sabia dreptății Sale și nu încetează să reverse asupra noastră comorile nesecate ale milostivirii Sale.

Creația, pe de o parte, și Providența, pe de alta, sunt deci foarte potrivite pentru a scoate la iveală dispozițiile deosebite

ale lui Dumnezeu de a iubi și a ocroti neamul omenesc. Dar, sub acest raport, lucrarea Răscumpărării noastre le întrece atât de mult pe celelalte două, încât prin această a treia binefacere Dumnezeul nostru infinit de bun, care este în același timp Tatăl nostru, pune cu adevărat culmea tuturor binefacerilor Sale.

Păstorul îi va învăța deci pe Credincioși, care sunt copiii săi spirituali, și le va aminti neîncetat acest efect incomparabil al Caritații dumnezeiești față de noi, pentru ca ei să înțeleagă bine că Răscumpărarea a făcut din ei, într-un chip minunat, adevărați copii ai lui Dumnezeu. „Căci Cuvântul, spune Sfântul Ioan, le-a dat puterea de a deveni copii ai lui Dumnezeu, și ei s-au născut din Dumnezeu." De aceea Botezul, care este primul zălog și primul efect al Răscumpărării noastre, este numit Sacramentul renașterii; căci prin el ne naștem copii ai lui Dumnezeu. „Ceea ce este născut din Spirit, este spirit, spune Însuși Domnul nostru." Și încă: „Trebuie să primiți o nouă naștere." Iar Sfântul Petru spune și el: „V-ați născut din nou, nu dintr-o sămânță stricăcioasă, ci dintr-o sămânță nestricăcioasă, prin cuvântul Dumnezeului celui viu."

Prin meritul acestei Răscumpărări am primit Duhul Sfânt și am fost socotiți vrednici de Harul lui Dumnezeu. Tot acest dar ne-a dobândit și înfierea ca fii ai Săi, după cum Apostolul Sfântul Pavel le scrie Romanilor: „Nu ați primit, spune el, duhul robiei, ca să vă purtați iarăși prin teamă, ci ați primit Duhul înfierii fiilor, prin care strigăm: Tată, Tată!" Iar Sfântul

Ioan explică tăria și eficacitatea acestei înfieri, spunând: „Vedeți ce iubire a avut Tatăl pentru noi, voind ca noi să fim numiți și să fim cu adevărat copii ai lui Dumnezeu."

Aceste explicații fiind date, nu trebuie să se omită a le arăta Credincioșilor ceea ce datorează, la rândul lor, lui Dumnezeu, celui mai iubitor dintre Părinți; adică a-i face să simtă câtă iubire, pietate, ascultare și respect trebuie să mărturisească Aceluia care i-a creat, care îi cârmuiește și care i-a răscumpărat, și cu ce nădejde și cu ce încredere trebuie să-L invoce. Dar, pentru a-i lumina pe cei neștiutori și pentru a îndrepta ideile greșite ale acelora care ar putea socoti prosperitatea și cursul unei vieți fericite drept singura dovadă că Dumnezeu ne păstrează iubirea Sa, iar adversitatea și nenorocirile care ne încearcă drept semn că El ne-a retras cu totul ataşamentul Său și că are față de noi dispoziții potrivnice, va fi necesar să se demonstreze că, atunci când mâna Domnului ne lovește, ea nu lovește niciodată ca vrăjmașă; că ea vindecă lovind și că o rană venită de la Dumnezeu este un adevărat leac.

Căci, într-adevăr, El îi pedepsește pe cei care păcătuiesc, pentru ca pedeapsa să-i facă mai buni și ca pedeapsa de acum să-i izbăvească de pedeapsa veșnică. „El cercetează, este adevărat, nelegiuirile noastre cu varga în mână și lovește păcatele noastre, dar nu ne retrage milostivirea Sa."

Trebuie deci să li se recomande Credincioșilor să vadă în aceste feluri de pedepse efectul Bunătății părintești a lui

Dumnezeu și, prin urmare, să aibă și în inimă, și pe buze, aceste cuvinte ale lui Iov, cel mai răbdător dintre oameni: „El rănește și El vindecă; El lovește și mâna Lui pune leacul"; să-și repete adesea ceea ce Ieremia scria sub numele fiilor lui Israel: „M-ai lovit și m-am învățat, ca un vițel tânăr neîmblânzit; întoarce-mă și mă voi întoarce, pentru că Tu ești Domnul Dumnezeul meu"; să-și propună, în sfârșit, exemplul lui Tobie, care, ajuns orb, a recunoscut în această nenorocire mâna părintească a lui Dumnezeu și a strigat: „Te binecuvântez, Doamne, Dumnezeul lui Israel, pentru că m-ai pedepsit și m-ai mântuit."

În sfârșit, Credincioșii trebuie să se păzească bine de a crede că, oricare ar fi înfrângerile sau nenorocirile lor, Dumnezeu ar putea să nu le cunoască. Desigur, El Însuși a spus: „Nu va cădea niciun fir de păr din capul vostru" fără știrea Mea. Să se mângâie deci mai degrabă prin acel oracol dumnezeiesc pe care îl citim în Apocalipsă: „Pe cei pe care îi iubesc, Eu îi mustru și îi pedepsesc." Să rămână în pace, recitind acest îndemn al Sfântului Pavel către Evrei: „Fiul meu, nu nesocoti certarea Domnului și nu te lăsa abătut când El te mustră. Căci pe cel pe care îl iubește, El îl pedepsește și lovește cu varga pe toți cei pe care îi primește între fiii Săi. Dacă nu sunteți pedepsiți, sunteți deci copii străini de Dumnezeu și pe care El nu i-a adoptat. Noi am avut respect pentru părinții trupurilor noastre atunci când ne îndreptau; cu cât mai mult nu trebuie să avem supunere față de Acela care este Tatăl sufletelor noastre, ca să avem viață?"

§ II. — DE CE FIECARE SPUNE TATĂL NOSTRU

Atunci când ne rugăm lui Dumnezeu Tatăl, fiecare în parte, Îl numim totuși Tatăl nostru; suntem deci bine înștiințați prin aceasta că privilegiul și drepturile adopției dumnezeiești fac ca toți Credincioșii să fie frați și că ei trebuie să se iubească precum frații. „Voi toți sunteți frați, spune Isus Hristos, și nu aveți decât un singur Tată în ceruri." De aceea, în Epistolele lor, Apostolii le dau Credincioșilor numele de frați.

O altă consecință necesară a acestei adopții este că nu numai toți Credincioșii sunt uniți între ei prin legăturile fraternității, ci, Fiul lui Dumnezeu fiind om, ei sunt încă numiți frați ai Săi și sunt într-adevăr astfel. În Epistola sa către Evrei, Apostolul Sfântul Pavel, vorbind despre Domnul nostru Isus Hristos, scrie aceste cuvinte vrednice de luare-aminte: „El nu S-a rușinat să-i numească pe oameni frații Săi, zicând: Voi vesti numele Tău fraților Mei." Și cu multă vreme înainte, David pusese aceste cuvinte în gura Lui. De altfel, nu știm noi în ce termeni Se adresează Isus Hristos Însuși sfintelor Femei: „Mergeți, vestiți fraților Mei să meargă în Galileea; acolo Mă vor vedea."

Or, fiecare știe că Domnul nostru a rostit aceste cuvinte după Învierea Sa, când devenise deja nemuritor. Astfel, nimeni nu ar avea dreptul să creadă că legăturile de fraternitate care ne uneau cu El au fost rupte prin Învierea și Înălțarea Sa. Și nu numai că aceste legături nu au fost rupte, nu numai că unirea noastră cu El și Caritatea frățească pe care o are pentru noi nu

au fost nimicite, ci știm că într-o zi, când, de pe tronul Său de slavă și de măreție, îi va judeca pe toți oamenii adunați înaintea Lui, în acea zi El va da acest dulce nume de frați celor mai mici dintre Credincioși.

Pe deasupra, cum s-ar putea face ca noi să nu fim frații lui Isus Hristos, noi despre care se spune că suntem împreună-moștenitori cu El? Fără îndoială, El este întâiul născut, Moștenitorul rânduit al tuturor lucrurilor; dar noi am fost născuți după El, pentru a fi împreună-moștenitori cu El, după măsura darurilor lui Dumnezeu și după întinderea Carității cu care vom fi conlucrat cu virtutea Duhului Sfânt și cu lucrarea harului. Căci, să nu uităm, Duhul Sfânt este Cel care ne poartă spre virtute, care ne împinge la fapte bune, care ne aprinde râvna, care ne întărește prin harul Său și ne dă curajul de a coborî în arenă pentru luptele mântuirii. El este Cel care ne ajută să le purtăm până la capăt cu statornicie și pricepere. El este, în sfârșit, Cel care, după această viață, ne face să dobândim de la Tatăl ceresc dreapta răsplată a cununii făgăduite tuturor acelora care vor fi străbătut aceeași alergare. „Căci, spune Apostolul, Dumnezeu nu este nedrept ca să uite faptele noastre bune și iubirea noastră pentru El."

Sfântul Ioan Gură de Aur ne spune în termeni foarte frumoși cu ce simțăminte ale inimii trebuie să rostim cuvântul nostru. „Dumnezeu, spune el, îl ascultă cu bunăvoință pe creștinul care nu se roagă numai pentru sine, ci și pentru alții. A te ruga pentru tine este insuflarea firii; a te ruga pentru alții este insuflarea harului. Rugându-te pentru tine, asculți de

necesitate; rugându-te pentru alții, cedezi îndemnurilor Carității frățești." Or, adaugă el, „rugăciunea care vine din Caritatea frățească este mai plăcută lui Dumnezeu decât aceea care purcede din necesitate."

Tratând o materie atât de importantă, Păstorul nu va lipsi să-i îndemne, și chiar să-i îndemne cu tărie, pe toți Credincioșii, fără deosebire de vârstă, rang și stare, să nu uite niciodată că sunt uniți între ei prin legăturile unei fraternități universale și că, prin urmare, trebuie să se poarte unii cu alții ca prieteni și frați, și să nu caute a se ridica cu trufie unii deasupra altora. Într-adevăr, deși există în Biserica lui Dumnezeu slujiri de diferite trepte, totuși această diversitate de demnități și de însărcinări nu nimicește în niciun fel raporturile de unire frățească ce există între noi. Astfel, în trupul omenesc, varietatea funcțiilor și a menirilor fiecărui mădular nu împiedică nicidecum ca toate părțile trupului să fie adevărate mădulare ale lui. Să luăm un om învestit cu autoritate regală. Dacă este creștin, nu este el fratele tuturor acelora care, ca și el, fac parte din Comuniunea creștină? Da, fără nicio îndoială; și de ce? Pentru că nu există un Dumnezeu pentru săraci și un Dumnezeu pentru bogați și regi, un Dumnezeu care i-a făcut pe săraci și un Dumnezeu care i-a creat pe regi și le-a dat puterea. Nu; nu există decât un singur Dumnezeu, un singur Tată, un singur Domn al tuturor oamenilor.

De aici, pentru toți fără excepție, în ordinea spirituală, aceeași noblețe de origine, aceeași demnitate, aceeași strălucire a neamului, fiindcă toți am fost renăscuți prin același Spirit,

fiindcă toți am devenit copii ai lui Dumnezeu prin același Sacrament al Credinței și împreună-moștenitori ai aceleiași moșteniri cu Isus Hristos. Nu există un Hristos Răscumpărător pentru cei bogați și puternici și un altul pentru cei săraci și mici. Toți iau parte la aceleași Sacramente, toți așteaptă aceeași moștenire, adică Împărăția cerească. Noi toți suntem frați și, după cum spune Apostolul Sfântul Pavel Efesenilor: „Suntem mădularele trupului lui Isus Hristos, făcute din carnea și din oasele Lui." Adevăr pe care același Apostol îl exprimă încă în acești termeni, în Epistola sa către Galateni: „Voi toți sunteți copii ai lui Dumnezeu prin Credința în Isus Hristos; căci voi toți, care ați fost botezați în Isus Hristos, v-ați îmbrăcat în Isus Hristos. Nu mai este nici iudeu, nici grec, nici sclav, nici om liber, nici bărbat, nici femeie; voi toți nu sunteți decât una în Isus Hristos."

Acest punct trebuie tratat și stabilit cu cea mai mare grijă. De aceea, Păstorii vor trebui să revină adesea asupra lui, ca asupra unui adevăr foarte potrivit pentru a-i ridica și a-i încuraja pe cei săraci și nefericiți și, în același timp, capabil să înfrâneze și să doboare aroganța celor bogați și puternici. Tocmai pentru a remedia acest rău, Apostolul Sfântul Pavel revenea atât de des și cu atâta tărie și stăruință asupra acestei Caritați frățești pe care voia să o facă să pătrundă în inima Credincioșilor.

Adu-ți deci aminte, o creștine, în clipa de a adresa această Rugăciune Domnului, că trebuie să vorbești lui Dumnezeu ca un copil tatălui său. De atunci, începând-o și rostind aceste cuvinte: Tatăl nostru, gândește-te la ce demnitate Dumnezeu,

în Bunătatea Sa infinită, a voit să te înalțe! El îți poruncește să te înfățișezi înaintea Lui nu prin constrângere și tremurând, ca un sclav înaintea stăpânului său, ci să te refugiezi lângă El în toată libertatea și cu desăvârșită încredere, ca un copil lângă tatăl său. Această amintire și acest gând să te facă să înțelegi cu ce fervoare și cu ce pietate trebuie să te rogi. Străduiește-te să fii așa cum se cuvine unui copil al lui Dumnezeu, adică rugăciunile și faptele tale să nu fie niciodată nevrednice de originea dumnezeiască pe care Bunătății Lui I-a plăcut să ți-o dea. Aceasta este, într-adevăr, ceea ce ne recomandă Apostolul când spune: „Fiți deci imitatori ai lui Dumnezeu, ca niște copii preaiubiți." Atunci se va putea spune despre noi cu adevăr ceea ce același Apostol le scria Tesalonicenilor: „Voi toți sunteți copiii luminii și fiii zilei."

§ III. — CARE EȘTI ÎN CERURI

Toți cei care au despre Dumnezeu ideea pe care trebuie să o aibă sunt de acord să recunoască faptul că El este pretutindeni și în toate locurile. Aceasta nu înseamnă însă că El este în toate locurile într-un chip parțial, ca și cum substanța Sa ar fi împărțită și distribuită, într-un anumit fel, între toate părțile spațiului, pentru a le ocupa și a le ocroti. Nu; Dumnezeu este spirit și nu suferă împărțire. Cine ar îndrăzni să-I atribuie un loc particular și să-L circumscrie în anumite hotare, când El spune despre Sine Însuși: „Oare nu umplu Eu cerul și pământul?" Cuvinte care, la rândul lor, trebuie înțelese în sensul că Dumnezeu, prin Puterea și Imensitatea Sa, cuprinde

cerul și pământul și tot ceea ce cerul și pământul închid în ele, fără a fi El Însuși cuprins în vreun loc. El este prezent la toate, fie pentru a crea, fie pentru a păstra; dar nu este nici circumscris, nici mărginit într-un ținut oarecare sau în anumite hotare; El este prezent pretutindeni prin substanța Sa și prin puterea Sa. Aceasta exprima Sfântul rege David în acești termeni: „Dacă mă voi sui la cer, Tu ești acolo."

Dar, deși Dumnezeu este prezent pretutindeni, în orice loc și în toate lucrurile, fără a fi mărginit, după cum am spus, de nicio limită, totuși Sfintele noastre Cărți ne repetă adesea că El Își are sălașul în cer. Motivul este că cerurile pe care le vedem deasupra capetelor noastre sunt partea cea mai nobilă a lumii, că ele rămân nestricăcioase, că întrec toate celelalte corpuri prin putere, mărime și frumusețe și că sunt înzestrate cu anumite mișcări regulate și statornice. Prin urmare, pentru a-i îndemna pe oameni să contemple Puterea Sa infinită și Maiestatea Sa, care strălucesc mai ales în lucrarea cerurilor, El ne adevărește în Sfânta Scriptură că cerul este sălașul Său. Totuși, El declară adesea și că nu există în realitate nicio parte a lumii în care să nu fie prezent prin natura și prin Puterea Sa.

De altfel, meditând aceste lucruri, Credincioșii vor căuta să și-L înfățișeze pe Dumnezeu nu numai ca pe Părintele comun al tuturor oamenilor, ci și ca pe Acela care domnește în ceruri. De atunci, la ceasul Rugăciunii, își vor aminti că trebuie să-și poarte spre cer spiritul și inima; și cu cât numele de Tată le va insufla mai multă nădejde și încredere, cu atât simțămintele de smerenie și de respect vor crește în ei la vederea Ființei

suveran de desăvârșite și a Maiestății infinite a Tatălui nostru care este în ceruri.

Aceleași cuvinte determină încă ceea ce trebuie să cerem de la Dumnezeu în Rugăciune. Orice cerere care ar privi trebuințele și necesitățile vieții, fără a avea niciun raport cu trebuințele spirituale și cu bunurile cerului, ar fi deșartă și nevrednică de un creștin. De aceea, Păstorii își vor face o datorie din a-i învăța pe evlavioșii lor ascultători acest fel de a se ruga și se vor putea sprijini în aceasta pe autoritatea Apostolului Sfântul Pavel, care spunea: „Dacă ați înviat împreună cu Isus Hristos, căutați cele de sus, unde Isus Hristos șade de-a dreapta lui Dumnezeu; gustați numai cele ale cerului, și nu cele ale pământului."

CAPITOLUL AL PATRUZECILEA — PRIMA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI

SFINȚEASCĂ-SE NUMELE TĂU

§ I. — DE CE ACEASTĂ CERERE ESTE CEA DINTÂI?

Domnul nostru Isus Hristos, Învățător și Domn universal, a voit să ne învețe și să ne prescrie El Însuși ceea ce trebuie să cerem de la Dumnezeu și ordinea în care trebuie să cerem. Rugăciunea, într-adevăr, nu este decât expresia dorințelor noastre și manifestarea năzuințelor noastre. De atunci, pentru ca ea să fie bine făcută, într-un chip cuvenit și rațional, cererile noastre, adică dorințele și năzuințele noastre, trebuie să urmeze însăși ordinea în care lucrurile sunt vrednice de dorit.

Or, adevărata Caritate ne face o datorie din a raporta întreaga noastră inimă și toate afecțiunile noastre la Dumnezeu. Căci

Dumnezeu nu este oare, în Sine Însuși, singurul și suveranul Bine? Și, cu acest titlu, nu merită El oare să fie iubit cu o iubire superioară și cu totul deosebită?

Pe de altă parte, ne este cu neputință să-L iubim din toată inima noastră și mai presus de toate lucrurile, dacă nu preferăm cinstea și gloria Sa înaintea a tot ceea ce există. Căci toate bunurile, oricare ar fi ele, ale noastre, ale aproapelui, în sfârșit tot ceea ce numim cu acest nume de bunuri, toate vin de la El și sunt infinit mai prejos de El, suveranul Bine. De aceea, pentru a pune ordine în rugăciunile noastre, Mântuitorul a făcut din cererea suveranului Bine cea dintâi și cea mai de seamă dintre cererile noastre. El a voit să ne învețe că, înainte de a cere ceea ce ne este necesar nouă sau aproapelui nostru, trebuie să cerem ceea ce se raportează la Gloria lui Dumnezeu și să-I înfățișăm lui Dumnezeu Însuși afecțiunile și dorințele noastre în această privință. În acest fel vom rămâne în regulile Caritații, care ne poruncește să-L iubim pe Dumnezeu mai mult decât pe noi înșine și să cerem mai întâi ceea ce dorim pentru El, înaintea celor pe care le dorim pentru noi.

§ II. — CE ESTE GLORIA LUI DUMNEZEU?

Nu se dorește și nu se cere decât ceea ce nu se are. Dar lui Dumnezeu nu-I lipsește nimic; El nu poate primi nici creștere, nici sporire, fiind infinit și desăvârșit sub toate raporturile. Și, prin urmare, ceea ce cerem lui Dumnezeu pentru El Însuși nu privește nici desăvârșirile Sale, nici natura

Sa, ci numai Gloria Sa exterioară. Dorim și cerem ca numele Său să fie cunoscut mai mult în lume; ca Împărăția Sa să se întindă; și ca în fiecare zi noi slujitori să asculte de sfânta Sa Voință. Or, aceste trei lucruri, numele, Împărăția, Ascultarea, nu fac parte din binele lăuntric însuși al lui Dumnezeu: dimpotrivă, sunt lucruri cu totul exterioare Lui.

Dar, pentru a face mai bine înțelese puterea și valoarea acestei cereri, Păstorul va avea mare grijă să le arate Credincioșilor că aceste cuvinte: pe pământ precum în cer, se pot aplica și extinde la fiecare dintre cele trei prime părți ale Rugăciunii Domnești și pot însemna: sfințească-se Numele Tău pe pământ precum în cer; vie Împărăția Ta pe pământ precum în cer; facă-se Voia Ta pe pământ precum în cer.

Astfel deci, când spunem: sfințească-se Numele Tău, dorim să vedem sporind sfințenia și gloria numelui dumnezeiesc. Aici Păstorul nu va uita să-i învețe pe evlavioșii săi ascultători că Domnul nostru Isus Hristos, folosind aceste expresii, nu a voit să spună că acest nume trebuie sfințit pe pământ așa cum este în cer, adică sfințirea pământească să egaleze, în intensitate, sfințirea cerească — lucru radical cu neputință — ci numai că ea trebuie să purceadă din Caritate și din cele mai adânci simțăminte ale sufletului. Fără îndoială, este foarte adevărat a spune, căci lucrul este real, că acest nume vrednic de adorare nu are nevoie, în El Însuși, de sfințire, fiindcă este Sfânt și înfricoșător, precum Dumnezeu Însuși este Sfânt prin natura Sa, și fiindcă nu poate primi din afară nicio sfințenie pe care să nu o posede deja din toată veșnicia. Dar trebuie spus că, pe

pământ, El este departe de a fi cinstit precum merită; uneori chiar, vai! El este ultragiat prin blesteme și blasfemii. Și iată de ce dorim și cerem ca El să fie aici jos lăudat, cinstit, glorificat, precum este cinstit, lăudat și glorificat în cer. Într-un cuvânt, voim ca cinstea și cultul pe care I le aducem să fie deopotrivă în inima noastră și pe buzele noastre, pentru ca să-I putem oferi omagiile venerației noastre lăuntrice și exterioare, să celebrăm din toate puterile noastre, după exemplul Sfinților și al Îngerilor, măreția, sfințenia și gloria numelui Său.

§ III. — OBIECTUL PRIMEI CERERI

După cum locuitorii cerului înalță Gloria și laudele lui Dumnezeu într-o armonie desăvârșită, tot astfel cerem ca întreg pământul să aibă aceeași fericire, ca toate națiunile să-L cunoască, să-L cinstească și să-L slujească pe Dumnezeu, ca nicăieri să nu se afle nici măcar un singur om care să nu fie creștin, ca toți să se consacre în întregime lui Dumnezeu, să fie convinși că toată sfințenia vine de la El ca de la izvorul ei și că nu este curat și sfânt decât ceea ce purcede din sfințenia numelui dumnezeiesc. Într-adevăr, după mărturia Apostolului Sfântul Pavel: „Biserica a fost curățită prin apă, în Cuvântul vieții; or, Cuvântul vieții este numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh", în care suntem botezați și sfințiți.

Astfel, fiindcă nu există nici ispășire, nici curăție, nici sfințenie în cel asupra căruia numele vrednic de adorare al lui Dumnezeu nu a fost invocat, dorim și cerem ca întregul neam omenesc să părăsească întunericurile necurate ale necredinței,

să fie luminat de strălucirile Luminii dumnezeiești și să recunoască atât de bine virtutea acestui nume, încât să caute în El adevărata sfințenie și, în sfârșit, după ce a primit Botezul în numele Sfintei și nedespărțitei Treimi, să ajungă, cu ajutorul lui Dumnezeu, la plinătatea acestei sfințenii, care trebuie să fie obiectul tuturor dorințelor sale.

Dorințele și rugămințile noastre se întind de asemenea asupra celor care sunt întinați de dezordini și crime, care au pierdut curăția Botezului și haina nevinovăției și care au fost destul de nefericiți pentru a cădea din nou sub puterea demonului. Dorim — și cerem lui Dumnezeu — ca numele Său să fie sfințit în ei, adică să se întoarcă în ei înșiși, să revină la simțăminte mai bune, să-și recâștige prin Pocăință vechea nevinovăție și să redevină, în sfârșit, adevărate temple sfinte, locuințe vrednice ale lui Dumnezeu, fără pată și fără întinăciune.

Cerem, în plus, ca Dumnezeu să binevoiască a lumina toate mințile cu Lumina Sa, pentru ca ele să poată vedea și constata că „tot binele desăvârșit și tot darul perfect, coborând de la Părintele luminilor, vine de la El" și ajunge până la noi prin Voința Sa dumnezeiască; că Lui Îi sunt datoare cu cumpătarea, Dreptatea, viața, mântuirea, în sfârșit, în general, cu toate bunurile trupului și ale sufletului, bunuri exterioare și bunuri lăuntrice. Și tot ceea ce au primit astfel nu trebuie să uite să raporteze „la Acela de la care toate purced", după cum proclamă Biserica. Căci dacă soarele, cu lumina sa, dacă ceilalți aștri, cu mișcarea și cursul lor regulat, ne sunt de un folos

minunat; dacă aerul care ne înconjoară slujește la hrănirea noastră; dacă pământul, cu belșugul recoltelor și al roadelor sale, asigură subzistența tuturor oamenilor; dacă magistrații, prin vegherea lor, ne îngăduie să ne bucurăm de odihnă și liniște, Bunătății infinite a lui Dumnezeu îi datorăm toate aceste avantaje și o mulțime nenumărată de altele de același fel. Și chiar cauzele secunde, așa cum le numesc filosofii, nu trebuie să fie în ochii noștri decât ca tot atâtea mâini alcătuite în chip minunat și pregătite în vederea trebuințelor noastre, prin care Dumnezeu ne împarte binefacerile Sale și le revarsă cu prisosință în toate părțile universului.

Dar ceea ce cerem mai ales prin această primă parte a Rugăciunii Domnești este ca toți să recunoască și să venereze pe Preasfânta Mireasă a lui Isus Hristos, Biserica, Mama noastră. Căci numai ea posedă acel izvor supraabundent și nesecat al Harului dumnezeiesc, capabil să curețe și să spele toate întinăciunile păcatului, acel izvor supranatural din care izvorăsc toate Sacramentele sfințirii și ale mântuirii, care, ca tot atâtea canale sfinte, fac să curgă în sufletele noastre roua cerească, apa dătătoare de viață a sfințeniei. Numai ea, în sfârșit, împreună cu copiii pe care îi ține uniți în brațele și la sânul ei, are dreptul de a invoca acest nume vrednic de adorare, care „este singurul sub cer prin care le este dat oamenilor să-și lucreze mântuirea."

§ IV. — UN ADEVĂRAT CREȘTIN TREBUIE SĂ CINSTEASCĂ ACEST SFÂNT NUME PRIN FAPTELE SALE

Păstorii vor avea grijă să insiste în chip cu totul special asupra acestui punct: că este propriu unui fiu bun să nu se roage lui Dumnezeu, Tatăl său, numai prin cuvinte, ci să facă astfel, prin purtarea și faptele sale, încât sfințirea numelui dumnezeiesc să strălucească în toată persoana sa.

Și ar da Dumnezeu să nu se afle creștini care, cerând în rugăciunea lor sfințirea acestui nume binecuvântat, Îl dezonorează prin faptele lor, pe cât le stă în putință, și uneori chiar sunt pricina blestemelor care se rostesc împotriva Lui! Despre ei a spus Apostolul: „Numele lui Dumnezeu este blasfemiat din pricina voastră între neamuri"; iar mai înainte Ezechiel scrisese: „Ei s-au amestecat cu neamurile și au locuit cu ele și au făcut numele Meu vrednic de dispreț; ceea ce a făcut ca acele neamuri să spună despre ei: acest popor este poporul Domnului și a ieșit din țara care Îi aparținea." Într-adevăr, așa cum sunt viața și moravurile celor care mărturisesc o religie, tot așa sunt, de obicei, și această religie, și întemeietorul ei, în judecata mulțimii neștiutoare.

De aceea, cei care trăiesc potrivit Religiei creștine pe care au îmbrățișat-o și care își rânduiesc rugăciunile și faptele după preceptele ei, le oferă celorlalți unul dintre cele mai mari mijloace de a lăuda, de a cinsti și de a glorifica numele Tatălui

ceresc. Este o datorie pe care Însuși Domnul nostru ne-a impus-o; El a voit ca, prin acte strălucite de virtute, să-i purtăm pe toți oamenii să laude și să glorifice numele vrednic de adorare al lui Dumnezeu. Nu spune El oare, într-adevăr, în Evanghelie: „Să strălucească Lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre bune și să-L glorifice pe Tatăl vostru care este în ceruri"; iar Sfântul Petru, după El: „Purtați-vă între neamuri în chip curat, pentru ca, judecându-vă după faptele voastre sfinte, ei să-L glorifice pe Dumnezeu."

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI UNULEA — A DOUA CEREA A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI

VIE ÎMPĂRĂȚIA TA

§ I. — DESPRE ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU

Împărăția lui Dumnezeu, care face obiectul acestei a doua cereri, este scopul și sfârșitul întregii Predicări evanghelice. Prin aceasta a început Sfântul Ioan Botezătorul să predice Pocăința. „Faceți pocăință, spunea el, pentru că Împărăția cerurilor este aproape." Acesta a fost și începutul Predicării Mântuitorului lumii. Și atunci când, în acea admirabilă Predică de pe Munte, El le arată ucenicilor Săi căile fericirii, le vorbește mai întâi despre Împărăția cerurilor ca despre subiectul fundamental al cuvântării Sale. „Fericiți cei săraci cu spiritul, spune El, pentru că a lor este Împărăția cerurilor." Ba mai mult, într-o zi când mulțimea voia să-L rețină, iată motivul pe care îl dă pentru necesitatea plecării Sale: „Trebuie să vestesc și altor cetăți Împărăția lui Dumnezeu, căci pentru

aceasta sunt trimis." Mai târziu, tot această Împărăție le poruncește Apostolilor Săi să o predice; iar celui care voia să meargă să-l îngroape pe tatăl său: „Mergi, spune El, și vestește Împărăția lui Dumnezeu." Și după Învierea Sa, în timpul acelor patruzeci de zile în care Se arată Apostolilor Săi, despre Împărăția lui Dumnezeu le vorbește.

Păstorii vor voi deci să explice această a doua cerere cu toată grija cu putință, pentru ca Credincioșii să-i înțeleagă bine importanța și necesitatea.

Și pentru a atinge acest scop, ei se vor putea folosi cu îndemânare și folos de această considerație atât de izbitoare, anume că Domnul nostru Isus Hristos a voit și a poruncit în mod formal ca această cerere, deși legată de celelalte, să fie separată și distinctă în exprimarea ei, și aceasta pentru a ne face să dorim și să căutăm mai arzător ceea ce cerem. Căci El ne spune: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate celelalte vi se vor da pe deasupra."

§ II. — CE ESTE CUPRINS ÎN ACEASTĂ CERERE

Darurile cerești cuprinse în această cerere sunt atât de prețioase și atât de îmbelșugate, încât îmbrățișează chiar tot ceea ce este necesar pentru susținerea vieții trupului, precum și a celei a sufletului. L-am socoti noi vrednic de numele de rege pe acela care nu ar avea nicio grijă de binele și de mântuirea Statului? Dar dacă oamenii au atâta solicitudine pentru a păstra un regat pământesc, cu ce veghere, cu ce

Providență părintească nu trebuie să credem că Regele regilor Se ocupă de viața și de mântuirea făpturilor Sale?

Cerând Împărăția lui Dumnezeu, cerem deci, prin însuși faptul acesta, tot ceea ce ne este de trebuință în pelerinajul nostru sau, mai degrabă, în exilul nostru. Și rugăciunea noastră se sprijină pe această făgăduință atât de mângâietoare și atât de categorică a Domnului: „și toate celelalte vi se vor da pe deasupra."

Asemenea cuvinte dovedesc bine că Dumnezeu este cu adevărat Regele neamului omenesc și că revarsă asupra lui toate bunurile Sale cu îmbelșugare și cu dărnicie. Și tocmai gândul la această infinită Bunătate a lui Dumnezeu punea pe buzele lui David acest cânt de recunoștință: „Domnul este Regele meu și nimic nu-mi va lipsi."

Dar, să nu uităm, nu este de ajuns să cerem cu stăruință Împărăția lui Dumnezeu; trebuie încă să unim cu această cerere toate mijloacele necesare pentru a o căuta și pentru a o găsi. Vai! Cele cinci fecioare nebune o cereau și ele cu stăruință: „Doamne, Doamne, deschide-ne!" Și totuși, fiindcă nu aveau tot ceea ce trebuia pentru a însoți rugăciunea lor și pentru a fi ascultate, nu au fost primite. Și aceasta nu a fost o nedreptate. Căci Însuși Domnul nostru Isus Hristos a pronunțat această sentință: „Nu toți cei care Îmi spun: Doamne, Doamne, vor intra în Împărăția cerurilor."

§ III. — DESPRE MIZERIILE ACESTEI VIEȚI

Preoții însărcinați cu grija sufletelor, Parohii, nu vor lipsi să scoată cu îmbelșugare din izvoarele roditoare ale Sfintelor noastre Cărți adevărurile cele mai potrivite pentru a trezi în inima Credincioșilor dorința și gustul Cerului. În același timp, vor avea grijă să pună înaintea ochilor lor apăsătoarele mizerii ale vieții noastre muritoare și vor face astfel încât să-i miște îndeajuns pentru ca ei să se reculeagă, să intre în ei înșiși și să-și amintească faptul că cerul, casa lui Dumnezeu, casa Tatălui lor, este sălașul fericirii supreme și posesia bunurilor infinite.

Aici jos, într-adevăr, nu suntem decât niște exilați. Locuim pe același pământ cu demonii, însuflețiți împotriva noastră de o ură pe care nimic nu o poate potoli, vrăjmașii noștri neîmpăcați și veșnici.

Și ce să spunem despre aceste lupte domestice, despre aceste lupte lăuntrice pe care le poartă neîncetat în noi trupul și sufletul, carnea și spiritul? Lupte cumplite, în care avem întotdeauna a ne teme că vom cădea, în care am cădea chiar pe loc, dacă mâna Domnului nu ar fi acolo ca să ne apere. Ah! Cu siguranță, Apostolul Sfântul Pavel simțea bine toată povara acestor mizerii când striga: „Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de acest trup al morții?"

Aceste mizerii ale neamului nostru, deja atât de vădite prin ele însele, ies și mai viu în relief prin compararea stării noastre cu aceea a celorlalte făpturi. Căci aceste făpturi, fie că sunt lipsite de rațiune sau chiar de simțire, rareori se întâmplă ca unele

dintre ele să se îndepărteze atât de mult de acțiunile, simțirile și mișcările care le sunt proprii, încât să-și rateze scopul care le-a fost rânduit. Lucrul este atât de evident la animalele pământului, la pești și la păsări, încât nu are nevoie de nicio explicație. Iar dacă ne îndreptăm privirile spre cer, nu simțim oare îndată adevărul acestui Cânt al lui David: „Cuvântul Tău, Doamne, rămâne pe veci în cer." Cerul, într-adevăr, este purtat de o mișcare care nu se oprește niciodată; dar această mișcare este atât de statornică și atât de rânduită, încât nu iese niciodată din linia pe care Dumnezeu i-a trasat-o. Dacă privim pământul și tot restul universului, vom recunoaște cu ușurință că ele nu suferă nicio alterare în starea lor.

Dar cât de mare este mizeria omului! Cât de adânci și de dese sunt căderile sale! Dacă își face planuri bune, rareori le aduce la îndeplinire. Adesea părăsește și disprețuiește binele pe care tocmai l-a început. Ceea ce îi plăcea cu puțin timp înainte și i se părea excelent îi displace dintr-odată. Îl respinge și se lasă târât spre hotărâri rușinoase și vătămătoare.

Care este deci cauza acestei nestatornicii și a acestei mizerii? În chip vădit, este disprețuirea inspirației dumnezeiești. Ne închidem urechea la avertismentele pe care Dumnezeu ni le dă; refuzăm să deschidem ochii la luminile supranaturale pe care El ni le oferă și nu ascultăm preceptele mântuitoare ale Tatălui nostru din cer.

Aici deci Păstorii vor trebui să se aplice a pune sub ochii Credincioșilor acest tablou al mizeriilor omenești. Se vor

strădui să explice cauzele lor și să indice remediile. Aceasta le va fi ușor dacă vor avea grijă să meargă să scoată din operele marilor Doctori, Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Augustin, și mai ales din ceea ce am spus noi înșine vorbind despre Simbolul Apostolilor. Căci, odată cunoscute aceste adevăruri, care om, oricât de vinovat și de pervers ar fi, nu ar voi să se străduiască, cu Harul prevenitor al lui Dumnezeu și după exemplul fiului risipitor, să se ridice și să se întoarcă plin de încredere, aruncându-se în brațele Regelui său, ale Tatălui său ceresc?

§ IV. — CARE ESTE OBIECTUL CELEI DE-A DOUA CERERI

După ce vor fi arătat, prin aceste explicații, toate avantajele pe care le cuprinde această Rugăciune a Credincioșilor, Păstorii vor arăta apoi ce cerem prin aceste cuvinte: vie Împărăția Ta. Ele au mai multe semnificații diferite, a căror determinare va fi foarte folositoare pentru înțelegerea celorlalte pasaje ale Sfintei Scripturi și necesară mai ales pentru cel care ne preocupă aici. Or, prima semnificație a Împărăției lui Dumnezeu — semnificație obișnuită și frecventă în Sfintele noastre Cărți — este de a exprima nu numai acea putere pe care Dumnezeu o exercită asupra tuturor oamenilor și asupra întregului univers, ci și acea Providență specială prin care El îndrumă și cârmuiește toate lucrurile. „El ține în mâinile Sale, spune Profetul, pământul cu cele mai îndepărtate margini ale lui.” Aceasta trebuie înțeleasă chiar și despre lucrurile ascunse în

adâncurile pământului și în toate părțile cele mai tainice ale lumii. După această idee spunea Mardoheu: „Doamne Dumnezeule, Rege atotputernic, toate lucrurile sunt în Puterea Ta și nu este nimeni care să poată sta împotriva Voinței Tale. Tu ești Stăpânul tuturor și nimic nu se împotrivește Maiestății Tale."

În al doilea rând, aceste cuvinte, Împărăția lui Dumnezeu, înseamnă acea Providență particulară și foarte specială prin care Dumnezeu poartă grijă de oamenii evlavioși și credincioși și îi acoperă cu ocrotirea Sa: Providență minunată și unică, ce-l făcea pe David să spună: „Domnul poartă grijă de mine și nimic nu-mi va lipsi"; iar pe Profetul Isaia: „Domnul este Regele nostru, El ne va mântui."

Or, deși Dumnezeu Își exercită puterea în această lume asupra sfinților și a oamenilor de bine, totuși Însuși Domnul nostru Isus Hristos îl avertizează pe Pilat că Împărăția Sa nu este din această lume, adică ea nu-și trage nicidecum originea din această lume, care a fost creată și este pieritoare, și că El nu domnește în felul împăraților, al regilor, al republicilor, al președinților și al tuturor celor pe care voința generală sau alegerea îi cheamă să cârmuiască statele și provinciile, sau care pun mâna pe putere prin forță și violență. Nu; pe Domnul nostru Isus Hristos, Dumnezeu L-a rânduit Rege, spune Profetul, iar după mărturia Apostolului, Împărăția Lui este dreptatea, căci el spune: „Împărăția lui Dumnezeu este dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt."

Or, Isus Hristos domnește în noi prin Virtuțile lăuntrice ale Credinței, Speranței și Carității. Prin aceste Virtuți devenim, într-un anumit fel, parte a acestei Împărății și, în același timp, supușii privilegiați ai lui Dumnezeu. Ele ne consacră cultului și slujirii Sale, astfel încât, dacă Apostolul Sfântul Pavel a putut spune: „Trăiesc, sau mai curând nu mai trăiesc eu, ci Isus Hristos trăiește în mine", fiecare dintre noi poate spune și el: „Domnesc, sau mai curând nu eu domnesc, ci Isus Hristos domnește în mine."

Această Împărăție este numită dreptate, fiindcă este întemeiată pe dreptatea lui Isus Hristos. Despre ea vorbește Mântuitorul în Sfântul Luca, atunci când spune: „Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru."

Deși Domnul nostru Isus Hristos domnește prin Credință în toți cei pe care Biserica, Preasfânta noastră Mamă, îi socotește copiii săi, totuși El este în chip mai special Regele acelora care, plini de darurile Credinței, Speranței și Carității, au devenit într-un anumit fel ca niște mădulare vii și sfințite ale lui Dumnezeu Însuși. În acești creștini desăvârșiți domnește cu adevărat Harul lui Dumnezeu.

Împărăția lui Dumnezeu este încă și Împărăția Gloriei. Despre ea vorbește Domnul nostru în Sfântul Matei, când spune: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, stăpâniți Împărăția care v-a fost pregătită de la începutul lumii." Tot această Împărăție o cerea tâlharul pocăit lui Isus pe cruce, spunând: „Adu-Ți aminte de mine când vei fi în Împărăția Ta." Iar următoarele

cuvinte ale Sfântului Ioan se raportează la același obiect: „Dacă cineva nu se va naște din apă și din Spirit, nu va putea intra în Împărăția lui Dumnezeu."

Aceasta este de asemenea gândirea Sfântului Pavel în acest pasaj din Epistola sa către Efeseni: „Nici cei necurați, nici cei avari, care sunt idolatri, nu au moștenire în Împărăția lui Isus Hristos și a lui Dumnezeu." Trebuie înțelese în același sens și unele dintre parabolele Domnului nostru Isus Hristos, atunci când vorbea despre Împărăția cerurilor.

Dar este necesar ca Domnia Harului să fie mai întâi statornicită în sufletele noastre. Căci este cu neputință să domnești într-o zi în Glorie dacă nu ai avut grijă, mai întâi, să faci să domnească Harul în tine însuți. Or, Harul, după mărturia Domnului nostru Însuși, „este un izvor de apă vie care țâșnește până la Viața Veșnică."

Gloria, la rândul ei, nu este altceva decât Harul desăvârșit și dus la perfecțiune.

Câtă vreme suntem îmbrăcați cu acest trup fragil și muritor, câtă vreme trăim în întunericurile de aici jos, pelerini, exilați, rătăcitori, fără puteri și departe de Dumnezeu, suntem văzuți adesea, vai! slăbind și căzând, pentru că respingem ajutorul Harului de sus, care ne susținea. Dar când lumina Împărăției Gloriei, care este Împărăția desăvârșită, va străluci ochilor noștri, vom fi pe veci tari și neschimbători în bine și în perfecțiune. Toate viciile și toate neputințele vor fi încetat.

Slăbiciunea noastră va fi schimbată într-o putere neschimbătoare. Dumnezeu, în sfârșit, Dumnezeu Însuși va domni în sufletul și în trupul nostru, după cum am explicat cu dezvoltările cuvenite în Simbolul Apostolilor, vorbind despre Învierea trupului.

Acestea sunt diferitele semnificații ale cuvintelor Împărăția lui Dumnezeu. Să vedem acum spre ce tinde în chip deosebit această cerere.

Mai întâi, Îi cerem lui Dumnezeu ca Împărăția lui Isus Hristos, care este Biserica, să se întindă departe; ca necredincioșii și evreii să se convertească la Credința creștină și la cunoașterea adevăratului Dumnezeu; ca schismaticii și ereticii să se întoarcă în ei înșiși și să revină la Comuniunea Bisericii de care s-au despărțit, pentru ca să fie împlinit și realizat acest cuvânt al Domnului în Profetul Isaia: „Lărgește incinta cortului tău și întinde pânzele locuințelor tale; lungește-ți frânghiile; întărește-ți țărușii; vei pătrunde la dreapta și la stânga, pentru că Acela care te-a creat va fi Domnul tău"; și acesta: „Neamurile vor umbla în lumina ta, iar regii în strălucirea splendorii tale. Ridică-ți ochii împrejur și vezi: toate aceste popoare înaintează spre tine; fiii tăi vor veni de departe; fiicele tale se vor ridica lângă tine."

Dar există în Biserică creștini care Îl mărturisesc pe Dumnezeu cu gura și Îl tăgăduiesc prin faptele lor, creștini a căror Credință este desfigurată și moartă, în care demonul locuiește, din pricina păcatelor lor, și domnește în propria sa

casă. Cerem ca Împărăția lui Dumnezeu să vină și la ei, pentru ca, smulgându-se din întunericurile răului și luminați de Lumina dumnezeiască, să fie restabiliți în prima lor demnitate de copii ai lui Dumnezeu; cerem ca Tatăl ceresc, izgonind din Împărăția Sa ereziile, schismele, păcatul și toate cauzele păcatului, să curețe aria Bisericii Sale și să-i îngăduie să se bucure de o pace dulce și liniștită, slujindu-I lui Dumnezeu în pietate și nevinovăție.

Cerem, în sfârșit, ca Dumnezeu să trăiască și să domnească singur în noi, pentru ca moartea să nu mai aibă asupra noastră niciun drept, să fie nimicită prin victoria Domnului nostru Isus Hristos și astfel, după ce va fi răsturnat și nimicit autoritatea, stăpânirea și puterea vrăjmașilor Săi, El să rămână singurul și unicul Suveran al tuturor lucrurilor.

Păstorii nu vor lipsi să-i învețe pe Credincioși care este spiritul și sensul acestei cereri și, prin urmare, cu ce gânduri și cu ce dispoziții trebuie să-I adreseze lui Dumnezeu această Rugăciune. Îi vor îndemna mai întâi să cântărească bine toată puterea și întinderea acestei parabole a Mântuitorului: „Împărăția cerurilor este asemenea unei comori ascunse într-un ogor. Dacă un om ajunge să o găsească, o ascunde din nou și, în bucuria sa, merge, vinde tot ce are și cumpără acel ogor." Astfel, cel care va cunoaște bogățiile Domnului nostru Isus Hristos va disprețui pentru ele toate celelalte lucruri. Bunuri, avere, putere, toate vor fi josnice în ochii lui. Nimic nu s-ar putea compara cu acest suveran Bine sau, mai curând, nimic nu ar putea sta înaintea Lui. De aceea, cei care vor avea

fericirea de a cunoaște aceste bogății ale Împărăției lui Dumnezeu vor striga împreună cu Apostolul: „M-am despuiat de toate, socotesc toate lucrurile ca noroi, pentru a-L câștiga pe Isus Hristos." Aceasta este perla prețioasă a Evangheliei. Cel care va fi cheltuit, pentru a o cumpăra, toți banii pe care îi dobândise din vânzarea tuturor bunurilor sale se va bucura de o fericire veșnică. Fericiți am fi, dacă Domnul nostru Isus Hristos ar binevoi să ne lumineze îndeajuns pentru a ne face să vedem această perlă a Harului dumnezeiesc, prin care El domnește în toți cei care Îi aparțin! Am fi gata să vindem și să dăm totul, până și pe noi înșine, pentru a o dobândi și pentru a o păstra. Atunci am putea spune fără cea mai mică teamă: „Cine ne va putea despărți de Caritatea lui Isus Hristos?" Iar dacă vrem să știm care este excelența gloriei Împărăției cerești și cât de mult întrece ea toate celelalte lucruri, să ascultăm ceea ce spune Profetul Isaia și, după el, Apostolul Sfântul Pavel: „Ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit, inima omului nu a conceput niciodată ceea ce Dumnezeu a pregătit pentru cei care Îl iubesc."

§ V. — CU CE SIMȚĂMINTE TREBUIE FĂCUTĂ ACEASTĂ CERERE

Dar, pentru a dobândi mai sigur efectul cererii noastre, va fi foarte folositor să ne repetăm nouă înșine cine suntem, adică fiii lui Adam, pe drept prea bine izgoniți din paradis, condamnați la exil și vrednici, prin mizeriile și păcatele noastre, de toată ura lui Dumnezeu și de pedepsele veșnice.

Atunci ne vom ține în coborâre și în umilință. Rugăciunea noastră va fi plină de smerenie. Ne vom neîncrede în noi înșine, pentru a ne arunca, asemenea Vameșului din Evanghelie, în sânul Milostivirii lui Dumnezeu. Vom raporta totul la Bunătatea Sa și Îi vom aduce nemuritoare mulțumiri pentru că a binevoit „să ne dea Duhul Său, în care avem încrederea de a striga: Tată, Tată!"

Căutăm apoi să cunoaștem bine ce trebuie făcut și ce trebuie evitat pentru a ajunge la Împărăția cerească. Căci Dumnezeu nu ne-a chemat la nelucrare și la lene; dimpotrivă, El ne spune: „Împărăția cerurilor suferă silire și cei silitori o răpesc." Și în altă parte: „Dacă voiești să intri în viață, păzește Poruncile."

Nu este deci de ajuns să cerem Împărăția lui Dumnezeu dacă, în același timp, nu lucrăm cu grijă și cu râvnă pentru a o merita. Trebuie să ajutăm harul și să devenim împreună-lucrători ai lui Dumnezeu pe drumul de urmat pentru a ajunge la cer. Dumnezeu nu ne părăsește niciodată. El ne-a făgăduit că va fi pururea cu noi. Nouă ne revine să luăm seama să nu-L părăsim pe Dumnezeu și să nu ne părăsim pe noi înșine. Dumnezeu a pus în Biserica Sa, care este Împărăția Sa aici jos, tot ceea ce este necesar pentru a ocroti viața noastră muritoare și pentru a asigura Mântuirea noastră veșnică: și aceste legiuni de Îngeri nevăzuți, și această comoară văzută a Sacramentelor, atât de bogate în haruri cerești. Cu asemenea ajutoare, pe care bunătatea lui Dumnezeu ni le-a rânduit, nu numai că nu avem nimic de temut de la puterea

vrăjmașilor noștri înverșunați, ci chiar putem să-l doborâm pe tiranul infernului și să-l călcăm în picioare împreună cu cruzii săi slujitori.

Să cerem deci cu foarte mare stăruință Duhului Sfânt să ne învețe să facem toate lucrurile după voința Sa; să nimicească imperiul Satanei, pentru ca în ziua de pe urmă acesta să nu aibă nicio putere asupra noastră. Să cerem ca Isus Hristos să fie biruitor și să triumfe; ca legile Sale să fie în vigoare pe întreg pământul, ca decretele Sale să fie pretutindeni împlinite, ca între ai Săi să nu fie nici trădător, nici dezertor, și ca toți să se arate astfel încât să se poată înfățișa cu încredere înaintea lui Dumnezeu, Suveranul lor, și să intre apoi în stăpânirea Împărăției cerești care le-a fost pregătită din toată veșnicia și unde se vor bucura împreună cu Isus Hristos de o fericire care nu va avea sfârșit.

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI DOILEA — A TREIA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI

FACĂ-SE VOIA TA, PRECUM ÎN CER AȘA ȘI PE PĂMÂNT

Fiindcă Domnul nostru Isus Hristos ne asigură că „nu toți cei care Îi spun: Doamne, Doamne, vor intra în Împărăția cerurilor; ci numai acela care face Voia Tatălui Său care este în cer", este deci de o necesitate absolută ca toți cei care doresc să ajungă la această Împărăție cerească să-I ceară lui Dumnezeu ca Voia Sa să fie făcută. Iată de ce această cerere vine îndată după aceea a Împărăției cerurilor.

Dar pentru a-i face pe Credincioși să înțeleagă mai bine cât de indispensabil este pentru noi ceea ce cerem prin această Rugăciune și ce belșug de favoruri mântuitoare ne dobândește ea, Păstorii vor avea grijă să arate bine toate mizeriile și toate calamitățile care au apăsat asupra neamului omenesc de la păcatul primilor noștri părinți.

§ I. — MIZERIILE NEAMULUI OMENESC, CAUZA LOR

Încă de la început, Dumnezeu a dat fiecărei creaturi dorința binelui care îi este propriu; astfel încât, printr-o înclinație naturală, orice creatură dorește și caută scopul său, de la care, de altfel, nu o vedem niciodată îndepărtându-se, decât dacă vreun obstacol străin vine să o abată. Pentru omul ieșit din mâinile Creatorului său, această înclinație care îl împingea spre Dumnezeu, Principiul și Autorul fericirii sale, era cu atât mai nobilă și mai arzătoare cu cât era înzestrat cu rațiune și judecată.

Dar, în timp ce celelalte creaturi care nu se bucurau de rațiune păstrau această dispoziție a naturii și această bunătate dintâi pe care Dumnezeu le-o dăduse creându-le și pe care o posedă încă și acum, nefericitul neam omenesc a ieșit din calea sa. Și nu numai că a pierdut bunurile dreptății originare cu care Dumnezeu îl împodobise și îl îmbogățise printr-un privilegiu ce depășea natura sa, ci a slăbit încă și acel gust al virtuții care fusese gravat în inima sa. „Toți s-au îndepărtat, spune Profetul, s-au stricat; nu mai este niciunul care să facă binele, nu mai este nici măcar unul singur."

Într-adevăr, „spiritul și inima omului sunt înclinate spre rău încă din tinerețea sa." De aici este ușor de văzut că nimeni, prin sine însuși, nu ar putea avea gustul lucrurilor mântuirii, ci, dimpotrivă, toți oamenii sunt purtați spre rău; că patimile lor dezordonate sunt nenumărate și îi târăsc și îi prăvălesc cu o

forță de necrezut în mânie, în ură, în orgoliu, în ambiție, într-un cuvânt, în tot felul de vicii.

Toate aceste mizerii nu sunt decât prea reale; le simțim neîncetat în noi. Și totuși, cea mai mare mizerie a noastră este că un mare număr dintre aceste rele sunt departe de a ni se părea adevărate rele. Mărturie înfricoșătoare a nefericitei noastre condiții! Orbiți de patimile și excesele noastre, nu vedem că ceea ce ni se pare bun și mântuitor este prea adesea detestabil. Ba mai mult, alergăm cu grabă după aceste bunuri funeste ca și cum ar fi cu adevărat vrednice de dorit și desăvârșite; iar față de ceea ce constituie adevăratul Bine și Virtutea însăși nu simțim decât depărtare și aversiune, ca și cum acestea ar fi potrivnice fericirii noastre. Dar Dumnezeu nu poate suferi aceste gânduri false, aceste judecăți stricate. El le condamnă și le blestemă prin gura lui Isaia: „Vai vouă, celor care numiți răul bine și binele rău; care luați lumina drept întuneric și întunericul drept lumină; care alegeți amarul drept dulce și dulcele drept amar!"

De asemenea, pentru a ne face să înțelegem mai bine enormitatea mizeriilor noastre, Sfintele noastre Cărți nu se tem să ne compare cu cei care și-au pierdut simțul gustului și care resping hrana sănătoasă și întăritoare pentru a-i prefera mâncăruri vătămătoare. Ne compară, de asemenea, cu niște bolnavi care, atâta vreme cât le durează boala, sunt incapabili să împlinească datoriile și să îndeplinească funcțiile persoanelor care se bucură de puterile și de sănătatea lor. Tot

astfel și noi, fără ajutorul Harului lui Dumnezeu, nu putem face nimic care să-I fie plăcut.

Iar dacă în această stare întreprindem sau facem vreun bine, acest bine va fi fără însemnătate și abia ne va sluji pentru cer. Dar a-L iubi pe Dumnezeu și a-I sluji cum se cuvine este ceva prea nobil și prea sublim pentru ca, în starea de slăbiciune și de coborâre în care ne aflăm, să putem face aceasta prin noi înșine. Pentru a ajunge la această înălțime, trebuie să fim ridicați, într-un anumit fel, de Harul lui Dumnezeu.

Iată încă o comparație foarte potrivită pentru a scoate în relief mizeria condiției noastre. Se poate spune că semănăm cu niște copii care, părăsiți lor înșiși, se îndreaptă fără chibzuință spre tot felul de lucruri. Da, suntem adevărați copii, ființe nechibzuite, cu totul dedate vorbirilor frivole și faptelor zadarnice, dacă ajutorul lui Dumnezeu ne părăsește. De aici acest reproș pe care ni-l adresează Înțelepciunea: „Până când veți iubi deșertăciunea ca niște copii? Până când cei nesocotiți vor dori ceea ce le este vătămător?" Și această recomandare a Apostolului: „Nu vă faceți copii, fără prudență și fără discernământ."

Pe deasupra, vanitatea și orbirea noastră întrec cu mult iluziile copiilor. Căci lor nu le lipsește decât înțelepciunea omenească, pe care o pot dobândi cu timpul. Noi însă, fără ajutorul și harul lui Dumnezeu, nu putem nici măcar aspira la acea prudență dumnezeiască, ce este totuși necesară mântuirii. Iar dacă acest ajutor încetează să ne susțină fie și o singură clipă,

respingem îndată bunurile adevărate și ne prăvălim singuri în moarte.

Dar dacă, datorită Luminii dumnezeiești care risipește întunericurile spiritului, un creștin zărește mizeriile noastre prea reale; dacă, scuturându-și nesimțirea, își dă seama de împotrivirea patimilor noastre și de legea mădularelor împotriva legii spiritului; dacă, în sfârșit, ia în considerare violența înclinării noastre firești spre rău, cum ar putea el să nu caute cu cea mai vie grabă leacul pentru aceste rele atât de mari cu care natura ne apasă și să nu dorească arzător să găsească, în sfârșit, o regulă mântuitoare după care să-și conformeze purtarea și viața?

§ II. — CEREM LEACUL MIZERIILOR NOASTRE PRIN ACESTE CUVINTE: FACĂ-SE VOIA TA ETC.

Or, tocmai aceasta Îi cerem lui Dumnezeu atunci când Îi spunem: Facă-se Voia Ta! Prin neascultarea de Dumnezeu și prin disprețuirea Voinței Sale am căzut în toate aceste mizerii; de atunci, singurul, adevăratul leac pentru toate relele noastre, acela pe care Dumnezeu Însuși ni l-a dat, va fi să trăim, în sfârșit, după această Voință dumnezeiască pe care am călcat-o în picioare dându-ne păcatului și să rânduim de acum înainte toate gândurile și toate faptele noastre după ceea ce ea prescrie. Pentru a ajunge la acest scop Îi spunem cu smerenie lui Dumnezeu în rugăciunea noastră: Facă-se Voia Ta!

Și drepții înșiși, cei în care Dumnezeu domnește deja și care au fost luminați de razele Luminii dumnezeiești, trebuie să ceară cu ardoare harul de care au nevoie pentru a rămâne supuși sfintei Sale Voințe. Căci, în ciuda bunelor lor dispoziții actuale, ei nu au mai puțin de luptat împotriva propriilor patimi, din pricina înclinării spre rău pe care o purtăm cu toții înlăuntrul nostru. Și aceasta este atât de adevărat, încât, chiar dacă am fi cu adevărat drepți, am fi încă pentru noi înșine un foarte mare pericol aici jos. Da, ar trebui să ne temem ca nu cumva, „târâți și amăgiți de poftele care luptă în mădularele noastre", să părăsim calea mântuirii. Pentru a ne feri de acest pericol, Domnul nostru Isus Hristos ne spune: „Vegheați și rugați-vă, ca să nu intrați în ispită; căci spiritul este prompt, dar carnea este slabă."

Căci, într-adevăr, nu-i este dat omului, nici chiar celui care a fost justificat prin Harul lui Dumnezeu și îl posedă, să domolească poftele cărnii până într-atât încât ele să nu se mai răscoale niciodată. Harul lui Dumnezeu, în adevăr, vindecă sufletul celor care au fost justificați prin el, dar nu vindecă trupul. Și aceasta l-a făcut pe Apostolul Sfântul Pavel să spună: „Știu că binele nu locuiește în mine, adică în carnea mea." Din clipa însăși în care primul om a pierdut dreptatea originară, care, ca un frâu, ținea toate patimile sale în rânduială, rațiunea a devenit radical neputincioasă să le țină în datorie și să le împiedice să dorească ceea ce ea însăși respinge. De aceea Apostolul ne spune că păcatul, adică un focar al păcatului, locuiește în carnea omului, pentru a ne face să înțelegem bine

că el nu este în noi pentru o vreme și ca un oaspete trecător, ci că, atâta timp cât trăim, el rămâne în noi ca în propria și perpetua sa locuință.

Astfel deci, fiindcă suntem fără încetare în luptă cu vrăjmași domestici și lăuntrici, ne este ușor să înțelegem că trebuie să căutăm și să aflăm în Dumnezeu ajutorul nostru, cerându-I ca Voia Sa să se facă în noi.

§ III. — CE ESTE VOINȚA LUI DUMNEZEU

Nu trebuie lăsat Credincioșilor necunoscut care este întinderea acestei cereri. Fără a intra în toate explicațiile pe care Doctorii scolastici le-au dat asupra acestei chestiuni cu atâta folos și belșug, să spunem că Voința lui Dumnezeu despre care este vorba aici este aceea care se numește îndeobște voința de semn, adică ceea ce Dumnezeu ne-a poruncit sau ne-a sfătuit să facem ori să evităm.

Astfel, sub numele de voință, cuprindem tot ceea ce a fost statornicit, fie în ordinea Credinței, fie în ordinea moravurilor, pentru a ne dobândi fericirea cerească; în sfârșit, tot ceea ce Domnul nostru Isus Hristos ne-a poruncit sau ne-a oprit, fie prin El Însuși, fie prin Biserica Sa. Despre această voință Apostolul ne spune: „Nu fiți nechibzuiți, ci înțelegeți care este Voia lui Dumnezeu."

Așadar, atunci când în Rugăciunea noastră Îi spunem lui Dumnezeu: facă-se Voia Ta, cerem mai întâi de toate Tatălui

nostru ceresc să ne dea puterea de a asculta de Poruncile Sale și de a-I sluji în sfințenie și dreptate în toate zilele vieții noastre.

De a face toate după voința și buna Sa plăcere. De a ne împlini toate datoriile care ne sunt prescrise în Sfintele noastre Cărți.

De a împlini sub cârmuirea și prin impulsul Său tot ceea ce se cuvine celor care sunt născuți nu din carne, ci din Dumnezeu, urmând exemplul lui Isus Hristos, care S-a făcut ascultător până la moarte, și încă moartea Crucii. În sfârșit, de a fi gata să suferim orice, mai degrabă decât să ne abatem în ceva de la Voia Sa.

Dar nimeni nu ar putea rosti această cerere cu o iubire mai intensă și cu o ardoare mai vie decât acela căruia i-a fost dat să înțeleagă demnitatea sublimă a creștinului care ascultă de Dumnezeu. Acela simte întreg adevărul acestui cuvânt: a-I sluji lui Dumnezeu și a-I asculta este a domni; și al acestuia al Domnului nostru: „Oricine va face Voia Tatălui Meu care este în ceruri, acela va fi fratele Meu, sora Mea și mama Mea", adică: Eu îi voi rămâne atașat prin legăturile cele mai strânse ale bunăvoinței și ale iubirii.

Între sfinți nu este aproape niciunul care să nu fi făcut din favoarea prețioasă cuprinsă în această cerere obiectul rugăciunilor sale celor mai stăruitoare. Foarte adesea chiar s-au folosit pentru aceasta de cuvinte pe cât de frumoase, pe atât de variate. Dar unul dintre cei mai admirați și mai

mișcători în această diversitate de rugăciuni este David. Când spune: „Faceți ca drumurile mele să se îndrepte spre păzirea Poruncilor Voastre"; când: „Conduceți-mă pe calea Poruncilor Voastre"; alteori: „Îndreptați pașii mei după cuvântul Vostru și nu îngăduiți ca nedreptatea să domnească în mine"; sau: „Dați-mi pricepere, ca să cunosc preceptele Voastre. Învățați-mă judecățile Voastre și dați-mi pricepere ca să înțeleg mărturiile Voastre." El repetă și întoarce același gând într-o mulțime de alte locuri, pe care va fi bine să le semnalăm și să le explicăm cu grijă credincioșilor, pentru ca ei să înțeleagă desăvârșit măreția și belșugul tuturor bunurilor cuprinse în această cerere.

În al doilea rând, atunci când spunem: facă-se Voia Ta, detestăm lucrările cărnii, despre care Apostolul a spus: lucrările cărnii, adică tot felul de necurății, sunt vădite etc. Și: dacă trăiți după carne, veți muri. De atunci, Îi cerem lui Dumnezeu să nu ne lase să împlinim ceea ce simțurile, patimile și slăbiciunea noastră ne-ar putea sfătui, ci să rânduiască voința noastră după a Sa.

Desfrânații, ale căror gânduri și afecțiuni sunt absorbite cu totul de iubirea plăcerii, sunt foarte departe de această sfântă Voință a lui Dumnezeu. Purtați de patimile lor, se aruncă spre cucerirea a ceea ce au dorit și își așază fericirea în satisfacerea poftelor lor criminale. Și ajung la acest exces, încât îl socotesc fericit pe oricine posedă tot ceea ce dorește. Noi, dimpotrivă, Îi cerem lui Dumnezeu, după cum spune Apostolul, „să nu ne lase să ne îngrijim de carne spre poftele ei, ci să facem Voia lui

Dumnezeu." Totuși, trebuie să convenim că este un lucru greu pentru noi să-I cerem lui Dumnezeu să nu ne mulțumească patimile. Sub acest raport, spiritul nostru este greu de convins. Pe de o parte, făcând această cerere, părem a avea ură față de noi înșine; iar, pe de altă parte, cei care sunt cu totul atașați de trupurile lor ne socotesc vinovați și nebuni. Dar să primim de bunăvoie acest reproș de nebunie pentru iubirea Domnului nostru Isus Hristos, care ne spune limpede: „Dacă cineva voiește să vină după Mine, să se lepede de sine." Nu știm oare, de altfel, că este infinit mai bine să dorim ceea ce este drept și rațional decât să atingem și să posedăm ceea ce este contrar rațiunii, virtuții și Legii lui Dumnezeu? Și nu este oare mult mai vrednic de plâns acela care a dobândit ceea ce căuta nechibzuit și sub impulsul patimii, decât acela care rămâne lipsit chiar și de lucrurile legitime pe care le dorea? De altfel, nu numai că Îi cerem lui Dumnezeu să ne refuze obiectul dorințelor noastre naturale, fiindcă este statornic că dorințele noastre sunt dezordonate, ci și să nu ne acorde ceea ce uneori cerem ca pe un lucru ce ni se pare bun, sub inspirația și sugestia demonului, care se preface atunci în înger de lumină.

Desigur, Principele Apostolilor părea însuflețit de râvna cea mai curată și de iubirea cea mai adevărată atunci când se străduia să-L abată pe Domnul nostru de la acea călătorie care nu putea decât să-L ducă la moarte. Și totuși, fiindcă era mișcat de simțăminte prea omenești, iar nu de o rațiune supranaturală, este mustrat aspru de Isus Hristos.

Și s-ar fi putut, se pare, face o cerere dictată de o iubire mai sinceră față de Domnul nostru decât aceea a Sfântului Iacob și a Sfântului Ioan, atunci când, plini de indignare împotriva samaritenilor care refuzaseră să-L primească pe Învățătorul lor, Îl rugau să facă să coboare foc din cer pentru a-i pedepsi pe acești oameni împietriți și lipsiți de omenie. Și totuși Isus Hristos îi condamnă în acești termeni: „Nu știți cărui spirit îi aparțineți; Fiul Omului nu a venit să piardă sufletele, ci să le mântuiască."

Și nu numai atunci când obiectul dorințelor noastre este rău sau când are o oarecare aparență de rău trebuie să-I cerem lui Dumnezeu ca Voia Sa să fie făcută, ci și atunci când lucrul pe care îl dorim nu este rău în realitate, cum, de pildă, atunci când voința, urmând prima mișcare a naturii, se aruncă spre ceea ce ne poate salva viața și respinge, dimpotrivă, ceea ce pare a-i fi vătămător.

Dacă deci ne aflăm în situația de a-I cere lui Dumnezeu ceva de acest fel, să-I spunem din adâncul inimii: Facă-se Voia Ta! Să-L imităm pe Acela care ne-a dat mântuirea și știința mântuirii. Atunci când natura I-a inspirat acea teamă atât de vie de moartea crudă care Îl aștepta și când sufletul Său a fost pradă celei mai copleșitoare tristeți, El Și-a supus în întregime Voia aceleia a lui Dumnezeu, Tatăl Său, spunând: „Facă-se Voia Ta, și nu a Mea."

Dar, vai! Natura noastră a fost atât de profund atinsă de păcatul lui Adam, încât, chiar după ce am rezistat cu curaj

patimilor noastre, chiar după ce ne-am supus cu smerenie voința aceleia a lui Dumnezeu, ne este cu neputință să evităm păcatul fără un ajutor supranatural care să ne ocrotească împotriva răului și să ne îndrepte spre bine. Avem deci nevoie să recurgem la această Rugăciune și să-I cerem lui Dumnezeu să desăvârșească în noi ceea ce a început, să comprime mișcările năvalnice ale inimii noastre, să supună poftele noastre rațiunii și, în sfârșit, să ne facă în toate conforme Voinței Sale.

Cerem, de asemenea, ca întreg pământul să cunoască Voia lui Dumnezeu, pentru ca Misterul dumnezeiesc, care a rămas ascuns atâtor generații și atâtor veacuri, să fie acum revelat și manifestat tuturor oamenilor.

§ IV. — PE PĂMÂNT CA ÎN CER

Cerem, pe deasupra, forma și măsura ascultării noastre, adică ea să fie asemenea acelei reguli pe care sfinții Îngeri și întreg corul Fericiților o păzesc în cer. Cerem, într-un cuvânt, ca, dacă Îngerii și Sfinții se conformează în chip spontan și cu o desfătare suverană Preasfintei Voințe a lui Dumnezeu, și noi, la rândul nostru, să ascultăm de bunăvoie de toate poruncile Sale și în felul care Îi place cel mai mult.

Și, într-adevăr, în tot ceea ce facem și împlinim în slujba Sa, Dumnezeu cere de la noi o adevărată plinătate de Caritate și iubire; astfel încât, dacă ne consacrăm cu totul Lui prin speranța răsplătirilor de dincolo de mormânt, totuși nu trebuie

să le sperăm decât pentru că a plăcut Maiestății Sale dumnezeiești să ne dea această speranță. Trebuie deci ca speranța noastră să fie cu totul întemeiată pe iubirea noastră pentru Dumnezeu, fiindcă El nu a făgăduit decât iubirii fericirea veșnică.

Sunt unii care ascultă cu iubire, dar totuși în vederea răsplătirii care îi așteaptă. Alții, conduși numai de iubire și devotament, nu văd în Acela pe care Îl slujesc decât Bunătatea și desăvârșirile Sale, al căror gând îi răpește în admirație, și se socotesc foarte fericiți că pot să-I arate supunerea lor, consacrându-se slujirii Sale. Acesta este sensul în care spunem: pe pământ ca în cer. Căci trebuie să ne străduim să ascultăm de Dumnezeu pe pământ, precum Fericiții Îl ascultă în cer. Or, să nu uităm că David celebrează desăvârșita lor supunere în acest frumos cânt: „Binecuvântați pe Domnul, voi, cei care sunteți Îngerii și Slujitorii Săi, și care faceți Voia Sa."

Este îngăduit să adoptăm aici interpretarea Sfântului Ciprian, care prin cer înțelege pe cei buni și drepți, iar prin pământ pe cei răi și nelegiuiți. Se poate gândi, de asemenea, ca el, că cerul este spiritul, iar pământul, carnea. Astfel încât rodul acestei cereri este ca toți oamenii și toate creaturile să fie, în toate lucrurile, desăvârșit supuse lui Dumnezeu.

Aceeași cerere cuprinde și o acțiune de mulțumire. Prin ea, într-adevăr, mărturisim venerația noastră pentru Preasfânta Voință a lui Dumnezeu și, în avântul bucuriei noastre, înălțăm toate lucrările Sale prin laudă și prin cea mai vie recunoștință,

noi care știm mai bine decât oricine că El a făcut bine toate lucrurile. Dumnezeu este Atotputernic, aceasta este sigur. De atunci suntem obligați să recunoaștem că toate au fost făcute prin Voia Sa. Și, fiindcă, pe de altă parte, afirmăm fără teamă de a greși că El este infinit de bun, proclamăm prin aceasta însăși că nu este nimic în lucrările Sale care să nu fie bun, fiindcă a trebuit în mod necesar să le comunice Bunătatea Sa. Dar, deși suntem departe de a cuprinde rațiunile lui Dumnezeu în toate lucrurile, trebuie totuși să recunoaștem fără șovăire, și în ciuda obscurității, căile lui Dumnezeu sunt de nepătruns.

Avem încă un alt motiv puternic de a venera Voința lui Dumnezeu: acela că El a binevoit să ne lumineze cu Lumina Sa cerească și să ne smulgă de sub puterea întunericului, pentru a ne strămuta în Împărăția Fiului Său preaiubit.

Dar, pentru a încheia aici ceea ce se referă la explicarea acestei cereri, trebuie să revenim la ceea ce am spus la început și să le amintim Credincioșilor că trebuie să facă această Rugăciune cu o adâncă smerenie a spiritului și a inimii, cugetând în ei înșiși la violența patimilor lor firești, atât de potrivnice Voinței dumnezeiești, și neîndoindu-se că, în omagiile aduse acestei Voințe sfinte, sunt inferiori tuturor creaturilor, despre care Duhul Sfânt a spus: „toate Îi ascultă"; recunoscând, în sfârșit, că trebuie să fii foarte slab pentru a nu putea, fără ajutorul cerului, nu numai să duci la capăt, ci chiar să începi o singură faptă care să poată fi plăcută lui Dumnezeu.

Dar, fiindcă nu este nimic mai mare, nimic mai nobil, după cum am spus, decât a-I sluji lui Dumnezeu și a-ți rândui viața după Poruncile Sale, ce ar putea fi mai vrednic de dorit pentru un creștin decât să umble pe căile Domnului, să nu gândească nimic, să nu facă nimic care să se abată în vreun fel de la dumnezeiasca Sa Voință?

Și, pentru a adopta aceste sfinte deprinderi și a stărui în ele cu mai mare fidelitate, creștinul va avea grijă să caute în Sfintele noastre Cărți exemplele acelora care, nevoind să-și supună toate planurile Voinței lui Dumnezeu, au văzut cum toate se întorc împotriva lor.

În sfârșit, trebuie să li se recomande Credincioșilor să se odihnească numai și în chip absolut în Voința lui Dumnezeu.

Așadar, acela care se socotește într-o situație mai prejos de meritul său să-și suporte cu răbdare condiția. Să nu-și părăsească starea, ci să rămână în aceea în care Dumnezeu l-a așezat. Să-și supună propria judecată Voinței lui Dumnezeu, căci Dumnezeu veghează mai bine asupra tuturor intereselor noastre decât putem noi înșine dori. Dacă sărăcia, dacă boala, dacă persecuțiile, mâhnirile sau alte pedepse ne apasă, să nu uităm niciodată că nimic din toate acestea nu ni se poate întâmpla fără Voința lui Dumnezeu, care este rațiunea suverană și ultimă a tuturor lucrurilor. Și, departe de a fi tulburați de ele sau de a ne întrista peste măsură, să le suportăm pe toate cu un curaj nebiruit și cu aceste cuvinte pe buze: „Facă-se Voia Domnului"; sau cuvântul sfântului Iov:

„După cum a voit Domnul, așa s-a făcut: fie numele Domnului binecuvântat!"

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI TREILEA — A PATRA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI

DĂ-NE NOUĂ ASTĂZI PÂINEA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE

A patra cerere și celelalte care urmează au ca obiect special și limpede exprimat bunurile proprii ale sufletului și ale trupului. Ele se leagă foarte strâns și în chip logic de cele trei precedente. Aceasta este, într-adevăr, ordinea și dispoziția Rugăciunii Domnești: după ce I-am cerut lui Dumnezeu ceea ce se raportează direct la El, trecem apoi la ceea ce privește trupul și păstrarea vieții prezente.

Căci, după cum oamenii trebuie să se îndrepte spre Dumnezeu ca spre scopul lor ultim, tot astfel și, printr-o rațiune identică, bunurile vieții omenești sunt subordonate bunurilor cerului; și nu trebuie să le dorim și să le cerem decât în măsura în care ordinea providențială o îngăduie, sau pentru

că ele ne slujesc drept mijloace pentru a dobândi bunurile dumnezeiești și pentru a atinge scopul pe care trebuie să ni-l propunem întotdeauna. Acest scop este sfârșitul nostru ultim; cu alte cuvinte, Împărăția și Gloria Tatălui ceresc. Iar acest sfârșit nu îl putem dobândi decât prin păzirea Poruncilor lui Dumnezeu și a tuturor voințelor Sale. Astfel, tot ceea ce este cuprins în această cerere, cu toată întinderea pe care o are, trebuie să-l raportăm exclusiv la Dumnezeu și la Gloria Sa.

§ I. — ÎN CE FEL TREBUIE CERUTE BUNURILE VIEȚII

Păstorii vor trebui să se străduiască să-i facă pe Credincioși să înțeleagă bine că, cerând lucruri care țin de folosirea și de bucurarea bunurilor pământești, trebuie să ne îndreptăm întotdeauna inima și dorințele după prescripțiile lui Dumnezeu, fără a ne abate câtuși de puțin de la ele. Căci mai ales cerând aceste bunuri deșarte și fragile cădem în greșeala pe care ne-o reproșează Apostolul: „Nu știm ce trebuie să cerem, nici cum trebuie să o facem." Trebuie deci să cerem aceste lucruri într-un chip cuvenit. Altminteri, dacă le cerem rău, Dumnezeu ne-ar putea răspunde: „Nu știți ce cereți."

Avem un semn sigur pentru a judeca Rugăciunea noastră și pentru a ști dacă este bună sau rea: nu avem decât să consultăm intenția și scopul nostru. Astfel, a cere bunurile pământului ca și cum ar fi bunuri adevărate, a te opri și a te odihni în ele ca în scopul tău ultim, fără a mai dori nimic dincolo de ele, nu este, în mod vădit, a te ruga cum se cuvine.

„Într-adevăr, spune Sfântul Augustin, nu cerem aceste lucruri vremelnice ca bunuri, ci ca trebuințe." Iar Apostolul Sfântul Pavel, scriindu-le Corintenilor, învață limpede că tot ceea ce privește necesitățile vieții trebuie raportat la Gloria lui Dumnezeu. „Fie că mâncați, spune el, fie că beți, fie că faceți altceva, faceți toate spre Gloria lui Dumnezeu."

Pentru a-i face pe Credincioși să simtă extrema necesitate a acestei cereri, Păstorii le vor pune înaintea ochilor, într-un anumit fel, lucrurile de care avem nevoie pentru hrana și păstrarea vieții noastre. Iar pentru a le face această demonstrație mai sensibilă, vor face bine să compare nevoile primului nostru Părinte cu acelea ale urmașilor săi. Este adevărat că, în acea stare de desăvârșită nevinovăție în care fusese creat și de care a fost lipsit prin greșeala sa, împreună cu toată posteritatea lui, el ar fi fost obligat să recurgă la hrană pentru a-și reface puterile; dar ce deosebire între nevoile lui și ale noastre! Lui nu-i trebuiau nici veșminte pentru a se acoperi, nici locuință pentru a se adăposti, nici arme pentru a se apăra, nici leacuri pentru a se vindeca, nici multe alte lucruri care ne sunt necesare nouă pentru a ocroti slăbiciunea și fragilitatea noastră firească. I-ar fi fost de ajuns, pentru a se face nemuritor, să mănânce rodul prețios pe care pomul vieții i l-ar fi procurat fără nicio osteneală a lui sau a urmașilor săi.

Totuși, în mijlocul tuturor desfătărilor acestui paradis, omul nu trebuia să rămână nelucrător. Dumnezeu îl așezase în acest sălaș al fericirii pentru a lucra. Dar nicio ocupație nu i-ar fi fost anevoioasă, nicio datorie neplăcută. El ar fi cules neîncetat

cele mai desfătătoare roade ale cultivării fericitelor sale grădini; nici speranțele, nici munca lui nu l-ar fi înșelat vreodată.

Dar posteritatea lui nu a fost numai lipsită de rodul pomului vieții; ea s-a văzut încă osândită prin această sentință înfricoșătoare: „Pământul este blestemat în lucrarea ta; vei mânca din roadele lui în ostenelile tale, în toate zilele vieții tale; el îți va produce spini și pălămidă, și vei mânca ierburile pământului; în sudoarea frunții tale vei trăi din pâinea ta până când te vei întoarce în pământul din care ai fost luat; căci țărână ești și în țărână te vei întoarce."

Ni s-a întâmplat deci cu totul dimpotrivă față de ceea ce am fi cunoscut, Adam și noi, dacă el ar fi fost credincios Poruncii lui Dumnezeu. Totul a fost răsturnat și schimbat în chipul cel mai vrednic de plâns. Iar ceea ce este mai nefericit pentru noi este că, foarte adesea, cele mai mari cheltuieli, cele mai grele munci, sudoarea însăși, toate rămân zadarnice și fără rezultat. Semințele încredințate unui pământ ingrat sunt înăbușite de buruienile care le acoperă sau pier, nimicite de ploi, de vânt, de grindină, de arșiță sau de rugină, astfel încât se vede osteneala unui an întreg redusă la nimic într-o clipă, prin vreo vătămare a aerului sau a anotimpurilor. Nenorocire prea meritată, prin enormitatea greșelilor noastre, care Îl îndepărtează pe Dumnezeu de noi și Îl împiedică să binecuvânteze strădaniile noastre. Astfel se împlinește cumplita sentință rostită împotriva noastră de la început.

Păstorii vor voi să insiste asupra acestui punct, pentru ca Credincioșii să nu ignore că prin vina lor oamenii suferă aceste rele și aceste calamități; pentru ca ei să înțeleagă și că, dacă pe de o parte trebuie să muncim și să suferim pentru a ne procura lucrurile necesare vieții, pe de altă parte orice speranță va fi înșelătoare, orice efort inutil, dacă Dumnezeu nu binecuvântează muncile noastre. Căci nici cel care plantează nu este ceva, nici cel care udă; ci Dumnezeu, care dă creșterea. Și: dacă Dumnezeu Însuși nu zidește casa, cei care o ridică lucrează în zadar.

De aceea, Păstorii vor învăța că avem nevoie de o mulțime de lucruri, fie pentru a ne păstra viața, fie pentru a o petrece într-un chip plăcut. Când Credincioșii vor avea conștiința acestor nevoi și a infirmității naturii noastre, se vor simți obligați să recurgă la Tatăl ceresc și să-I ceară cu smerenie bunurile pământului și ale cerului. Ei îl vor imita pe fiul risipitor care, apăsat de lipsă într-o țară îndepărtată și negăsind pe nimeni care să-i potolească foamea, nici măcar dându-i cea mai josnică hrană, a intrat în sfârșit în sine însuși și a înțeles că numai lângă Tatăl său va găsi leacul relelor sale.

Dar ceea ce va spori încă încrederea Credincioșilor în această Rugăciune va fi gândul că Dumnezeu, în Bunătatea Sa infinită, este întotdeauna atent la glasul copiilor Săi. Și, într-adevăr, deoarece El ne îndeamnă să-I cerem pâinea noastră, nu ne face oare prin aceasta o adevărată făgăduință că o va da din belșug tuturor celor care o vor cere cum se cuvine? Învățându-ne să ne rugăm, El ne îndeamnă să o

facem; îndemnându-ne, El ne poartă spre aceasta; purtându-ne spre aceasta, El făgăduiește; și făgăduind, face să se nască în noi speranța sigură de a fi ascultați.

După ce va fi trezit și aprins ardoarea Credincioșilor, Păstorul nu va lipsi să le explice apoi ce se solicită ca rod al acestei cereri și, mai întâi, care este această pâine pe care o cerem.

§ II. — PÂINEA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE

Acest nume de pâine, în Sfânta Scriptură, înseamnă multe lucruri, dar mai ales următoarele două: mai întâi, tot ceea ce slujește hranei noastre și, în general, tuturor nevoilor trupului; în al doilea rând, toate harurile pe care Dumnezeu ni le acordă pentru viața sufletului nostru și pentru mântuirea noastră.

Pe autoritatea Sfinților Părinți, foarte afirmativi asupra acestui punct, cerem tot ceea ce este necesar pentru viața noastră pământească. Prin urmare, nu trebuie ascultați cei care pretind că nu este îngăduit creștinilor să ceară de la Dumnezeu bunurile materiale ale acestei vieți. Este o eroare combătută de toți Sfinții Părinți și contrară unui mare număr de exemple din Vechiul și Noul Testament. Astfel Iacob, făcându-și votul, spunea: „Dacă Domnul este cu mine, dacă mă păzește pe drumul pe care îl fac și îmi dă pâine ca să mă hrănesc și veșminte ca să mă îmbrac, și dacă mă întorc cu bine la casa tatălui meu, Domnul va fi Dumnezeul meu, iar această piatră

pe care am ridicat-o ca mărturie se va numi casa lui Dumnezeu și Îi voi oferi zeciuiala din tot ceea ce îmi va da."

Solomon cerea și el ceea ce este necesar vieții materiale, atunci când făcea această Rugăciune: „Nu-mi da nici sărăcie, nici bogății, ci acordă-mi numai lucrurile necesare pentru subzistența mea."

Și Mântuitorul nostru Însuși nu ne poruncește oare să cerem lucruri despre care nimeni nu ar îndrăzni să nege că se raportează la viața trupului? Rugați-vă, spunea El, ca fuga voastră să nu se întâmple iarna, nici în zi de Sâmbătă. Ce vom spune despre Sfântul Iacob, ale cărui cuvinte sunt acestea: „Dacă cineva dintre voi este trist, să se roage; dacă este în bucurie, să cânte." Ce vom spune, în sfârșit, despre Apostolul Sfântul Pavel, care le vorbea astfel Romanilor: „Vă conjur, frații mei, prin Domnul nostru Isus Hristos și prin Caritatea Duhului Sfânt, să mă ajutați în rugăciunile voastre pentru mine către Dumnezeu, ca să fiu izbăvit de necredincioșii care sunt în Iudeea."

Astfel deci, fiindcă Dumnezeu le îngăduie Credincioșilor să-I ceară ajutorul bunurilor vremelnice și fiindcă, pe de altă parte, Domnul nostru ne-a lăsat o formulă de rugăciuni care cuprinde toate nevoile noastre, este cu neputință să ne îndoim că, dintre cele șapte cereri, nu ar fi una pentru aceste feluri de bunuri.

Cerem pâinea cea de toate zilele, adică ceea ce este necesar vieții; iar prin aceasta trebuie să înțelegem veșmintele pentru a ne acoperi și alimentele pentru a ne hrăni, oricare ar fi, de altfel, această hrană: pâine, carne, pește sau orice altceva. În acest sens vedem acest cuvânt folosit de Profetul Eliseu, atunci când îl avertizează pe Regele lui Israel să le dea pâine soldaților asirieni; căci li s-au dat tot felul de alimente din belșug. Iată de asemenea ceea ce citim despre Isus Hristos: „A intrat într-o zi de Sâmbătă în casa unuia dintre cei mai de seamă Farisei pentru a mânca pâine", adică pentru a lua o masă, care se compune din băutură și mâncare.

Dar, pentru a marca bine sensul precis al acestei cereri, nu trebuie să pierdem din vedere că prin aceste cuvinte, pâine, înțelegem a desemna nu mâncăruri și veșminte alese și numeroase, ci numai simplul necesar.

Acesta este gândul Apostolului Sfântul Pavel în acest pasaj: „Având cu ce să ne hrănim și cu ce să ne îmbrăcăm, să fim mulțumiți." Iar Solomon, pe care l-am citat deja, nu cerea altceva: „Dați-mi numai, spunea el, ceea ce este necesar pentru subzistența mea."

Cuvântul noastră, care îl însoțește pe acela de pâine, ne amintește și această moderație și frugalitate despre care vorbim. Într-adevăr, când spunem pâinea noastră, cerem în mod pozitiv pâinea necesității, iar nu pâinea luxului.

Și trebuie remarcat, pe deasupra, că spunem noastră nu pentru că ne-o putem procura prin munca noastră și fără ajutorul lui Dumnezeu — căci toate creaturile, spune David adresându-se lui Dumnezeu, așteaptă ca Tu să le dai hrana lor la timpul rânduit. Tu le-o vei da și ele o vor primi; Îți vei deschide mâna și toate se vor sătura de bunurile Tale. În alt loc, el mai spune: ochii tuturor creaturilor nădăjduiesc în Tine, Doamne, și Tu le dai hrana lor la vreme potrivită — spunem pâinea noastră fiindcă ne este necesară și fiindcă numai Dumnezeu ne-o dă, Dumnezeu care este Tatăl tuturor lucrurilor și care hrănește toate ființele însuflețite prin sfânta Sa Providență.

O mai numim a noastră, această pâine, fiindcă nu trebuie să o dobândim decât prin mijloace legitime și să nu ne-o procurăm prin nedreptate, fraudă sau furt. Ceea ce dobândim pe căi vinovate nu este al nostru, ci al altora; și prea adesea, grele necazuri însoțesc dobândirea lui, sau posedarea lui, sau, cu siguranță, pierderea lui. Dimpotrivă, bogățiile dobândite cinstit prin muncă sunt, după mărturia Profetului, un izvor de pace și de mare mulțumire pentru oamenii virtuoși. „Pentru că te vei hrăni din munca mâinilor tale, spune el, vei fi fericit și copleșit de bunuri." Căci, într-adevăr, Dumnezeu, în Bunătatea Sa, făgăduiește să binecuvânteze și să facă roditoare munca acelora care nu văd în ostenelile lor zilnice decât mijlocul providențial de a-și câștiga viața. „Domnul, se spune în Sfintele noastre Cărți, va revărsa binecuvântările Sale asupra hambarelor voastre și asupra tuturor lucrărilor mâinilor voastre și vă va binecuvânta."

Și nu numai că Îi cerem lui Dumnezeu să ne îngăduie să folosim ceea ce am dobândit datorită Lui, prin sudoarea și energia noastră — și pe care, cu acest titlu, îl numim cu adevărat al nostru — ci Îi cerem încă și buna dispoziție a inimii care ne va face să folosim cu înțelepciune și în chip legitim ceea ce vom fi dobândit în chip legitim.

Cea de toate zilele. Acest cuvânt ne amintește și el această frugalitate și moderație despre care vorbeam adineauri. Nu cerem nici varietatea, nici delicatețea mâncărurilor, ci numai ceea ce este necesar nevoilor naturii. Nu ne temem să-i facem să roșească de rușine pe unii care disprețuiesc o hrană și o băutură comune și sunt mereu în căutarea a ceea ce este mai ales în alimente și în vinuri.

Același cuvânt, cea de toate zilele, nu este oare și condamnarea acelora cărora li se adresează aceste cumplite amenințări ale lui Isaia: „Vai vouă, care alăturați casă lângă casă, ogor lângă ogor, până la marginea țării în care sunteți! Oare veți locui singuri în mijlocul pământului?" Acești oameni, într-adevăr, sunt de o aviditate nesățioasă; și despre ei spunea Solomon: „Avarul nu va fi niciodată săturat de aur", iar Sfântul Pavel: „Cei care vor să devină bogați vor cădea în ispită și în cursele demonului."

Numim încă această pâine cea de toate zilele, fiindcă ne hrănim cu ea pentru a reface principiul vital care se consumă în fiecare zi prin efectul căldurii naturale.

În sfârșit, un ultim motiv de a ne folosi de acest cuvânt, cea de toate zilele, este că trebuie să cerem această pâine în fiecare zi, pentru a ne păstra în deprinderea de a-L iubi și de a-L adora pe Dumnezeu în fiecare zi și pentru a ne convinge în chip absolut de acest adevăr esențial: că viața și mântuirea noastră depind în întregime de Dumnezeu.

§ III. — DĂ-NE NOUĂ ASTĂZI

Dă-ne nouă. În aceste două simple cuvinte, ce materie îmbelșugată li se oferă Păstorilor pentru a-i îndemna pe Credincioși să cinstească și să respecte, cu toată pietatea cu putință, Puterea infinită a lui Dumnezeu, care dispune în chip absolut de toate. Și să deteste crima execrabilă a Satanei, cel orgolios și mincinos, care a îndrăznit să-I spună lui Isus Hristos: „Toate lucrurile mi-au fost date și le dau cui voiesc." Căci numai buna plăcere a lui Dumnezeu distribuie, păstrează și sporește totul.

Dar, se va spune, de ce să li se impună bogaților necesitatea de a-și cere pâinea cea de toate zilele, de vreme ce ei se află în belșug de toate lucrurile? Răspundem: nu pentru ca ei să dobândească bunuri cu care bunătatea lui Dumnezeu i-a copleșit deja, ci pentru ca să nu le piardă. Pe deasupra, pentru ei a scris Apostolul Sfântul Pavel: „Că bogații nu trebuie să fie orgolioși, nici să-și pună încrederea în nestatornicia bogățiilor, ci în Dumnezeul cel viu, care ne dă cu îmbelșugare cele trebuincioase nevoilor noastre." Un alt motiv pe care îl dă Sfântul Ioan Gură de Aur pentru necesitatea acestei Rugăciuni

este acesta: „Trebuie să cerem nu numai ca hrana să ne fie dată, ci ca ea să ne fie dată prin mâna Domnului, care, comunicându-i o virtute binefăcătoare și cu totul mântuitoare, face ca această hrană să folosească trupului, iar trupul să slujească sufletului."

Dar de ce spunem: dă-ne nouă, la plural, și nu: dă-mi mie? Pentru că este propriu Caritații creștine ca fiecare să nu se gândească numai la sine însuși, ci să se intereseze și de aproapele și, ocupându-se de propriile interese, să-și amintească și de ale celorlalți.

Adăugați la aceasta că, atunci când Dumnezeu acordă cuiva avantaje, nu o face pentru ca acela să profite singur de ele sau să se bucure de ele cu necumpătare, ci pentru ca să împartă altora prisosul său. „Căci, spun Sfântul Vasile și Sfântul Ambrozie, pâinea celor flămânzi este aceea pe care o rețineți; haina celor goi este aceea pe care o ascundeți; iar acest argint pe care îl îngropați în pământ este răscumpărarea, este eliberarea celor nenorociți."

Astăzi. Acest cuvânt ne înștiințează pe toți despre slăbiciunea noastră comună. Căci care este omul care, chiar dacă nu speră să-și poată asigura prin singurele sale resurse, pentru un timp ceva mai lung, lucrurile necesare vieții, nu s-ar măguli totuși că își ajunge sieși pentru durata unei zile? Și totuși Dumnezeu nu îngăduie această încredere în noi înșine, fiindcă ne-a poruncit să-I cerem pâinea noastră de toate zilele. Iar aceasta se întemeiază pe această rațiune capitală: având toți și în

fiecare zi nevoie de hrană, în fiecare zi trebuie, de asemenea, să o cerem cu toții în Rugăciunea Domnească.

Iată ceea ce aveam de spus despre pâinea materială, care hrănește și susține trupul, care este comună Credincioșilor și necredincioșilor, drepților și nelegiuiților, și care este împărțită tuturor prin minunata bunătate a lui Dumnezeu, „care face să răsară soarele Său peste cei buni și peste cei răi și face să plouă peste cei drepți și peste cei nedrepți."

§ IV. — DESPRE PÂINEA SPIRITUALĂ

Rămâne Pâinea spirituală, despre care avem de asemenea să vorbim aici. Or, această Pâine înseamnă și cuprinde tot ceea ce ne este de trebuință în această viață pentru mântuirea și sfințirea sufletului nostru. Căci, după cum există diferite feluri de alimente potrivite pentru a hrăni trupul nostru, tot astfel există mai mult de un fel de hrană capabilă să întrețină viața spiritului și a sufletului.

Și, mai întâi, Cuvântul lui Dumnezeu este cu adevărat o hrană a sufletului. „Veniți, spune Înțelepciunea, mâncați Pâinea mea și beți Vinul pe care l-am pregătit pentru voi." Iar atunci când Dumnezeu le ia oamenilor binefacerea Cuvântului Său — ceea ce face de obicei pentru a-i pedepsi pentru vreo mare crimă — se spune atunci că îi lovește cu foamete. Să-l ascultăm pe Profetul Amos: „Voi trimite foamete pe pământ; nu foamete de pâine, nici sete de apă, ci de cuvântul lui Dumnezeu."

Și, după cum este un semn sigur al morții apropiate a nu mai putea primi hrană sau a nu mai suporta hrana primită, tot astfel este un semn aproape sigur al osândirii veșnice a nu căuta Cuvântul lui Dumnezeu, a nu-l suporta atunci când este auzit și a îndrăzni să repeți lui Dumnezeu aceste cuvinte înspăimântătoare: „Retrageți-Vă de la noi; nu avem nevoie să cunoaștem știința căilor Voastre."

Această orbire, această furie nesăbuită se află la cei care își părăsesc conducătorii legitimi, adică pe Episcopi și pe Preoți, care se despart de Sfânta Biserică Romană, pentru a se face discipoli ai ereticilor, care nu știu decât să strice Cuvântul lui Dumnezeu.

Apoi, Însuși Domnul nostru Isus Hristos este această Pâine care este cu adevărat hrana sufletului. Nu a spus El Însuși: „Eu sunt pâinea vie coborâtă din cer"? Și este cu neputință să ne închipuim bucuria și fericirea pe care această Pâine supranaturală le procură sufletelor evlavioase, chiar atunci când ele se află în luptă cu cele mai mari mâhniri și cu cele mai crude dezamăgiri. Vedem aceasta prin exemplul Sfinților Apostoli, despre care se spune „că au ieșit din sinedriu și au plecat plini de bucurie." Viețile Sfinților sunt pline de trăsături asemănătoare; iar Dumnezeu Însuși, vorbind despre aceste desfătări lăuntrice ale sufletelor drepte, ne spune: „Voi da biruitorului o mană ascunsă."

Dar mai ales în Sacramentul Euharistiei, unde este prezent în mod substanțial, Domnul nostru Isus Hristos este, propriu-zis,

Pâinea noastră, Pâinea sufletelor noastre. Și atunci când era pe punctul de a Se întoarce la Tatăl Său ne-a dat acest zălog de neînțeles al iubirii Sale, despre care El Însuși a spus: „Cel care mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne în Mine, iar Eu în el; veniți și mâncați, acesta este Trupul Meu."

Pentru folosul și instruirea Credincioșilor, Păstorii vor face bine, asupra punctului care ne preocupă, să consulte capitolul acestui catehism unde tratăm separat despre natura și virtutea Euharistiei.

Această Pâine, pe care o numim Pâinea noastră, nu este totuși decât Pâinea Credincioșilor, adică a acelora care, plini de Credință și de Caritate, șterg întinăciunile păcatelor lor în sacramentul Pocăinței și care, ferindu-se bine să uite că sunt copiii lui Dumnezeu, cinstesc și primesc acest Sacrament dumnezeiesc cu toată pietatea și respectul de care sunt capabili.

Dar de ce Isus Hristos este Pâinea noastră cea de toate zilele? Iată două rațiuni excelente: prima este că în fiecare zi, în sacrele Mistere ale Bisericii, El este oferit lui Dumnezeu și este împărțit acelora care Îl cer cu nevinovăție și pietate. A doua este că noi ar trebui să luăm în fiecare zi această hrană sau, cel puțin, să trăim în așa fel încât să ne putem hrăni cu ea în fiecare zi, dacă aceasta ne-ar fi cu putință. Ascultați, voi care pretindeți că această hrană a sufletului nu trebuie luată decât la mari intervale; ascultați-l pe Sfântul Ambrozie: „Dacă este o

Pâine de toate zilele, spune el, de ce nu o mâncați decât o dată pe an?"

Dar, explicând această cerere, unul dintre punctele asupra cărora este cel mai important să li se dea Credincioșilor o convingere este acela că, după ce și-au folosit toată înțelepciunea și toată priceperea pentru a-și procura lucrurile necesare vieții, trebuie să încredințeze reușita lui Dumnezeu și să-și rânduiască dorințele după Voința Sa. Căci Dumnezeu, spune Profetul, nu-l va lăsa pe drept într-o veșnică tulburare.

Într-adevăr, ori Dumnezeu le va acorda ceea ce Îi cer, și atunci dorințele lor vor fi satisfăcute; ori nu le va acorda, și atunci vor avea o dovadă vădită că nu era nimic nici mântuitor, nici folositor în ceea ce El va fi refuzat drepților Săi. Căci El are mult mai multă grijă pentru mântuirea lor decât pot avea ei înșiși. Păstorii, pentru a dezvolta mai mult această considerație și a o pune în lumină, vor putea consulta cu folos remarcabila scrisoare a Sfântului Augustin către Proba.

În sfârșit, încheiem ceea ce aveam de spus despre această a patra cerere, amintindu-le bogaților că trebuie să raporteze la Dumnezeu, de la care le au, averea și marile lor resurse, și să nu uite niciodată că nu au fost copleșiți cu toate aceste bunuri decât pentru a le împărți celor lipsiți. Așa învață Apostolul Sfântul Pavel în prima sa epistolă către Timotei. Păstorii nu au decât să o consulte; vor găsi acolo din belșug tot ceea ce le

trebuie pentru a explica limpede Credincioşilor un subiect atât de important.

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI PATRULEA — A CINCEA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI

IARTĂ-NE NOUĂ GREȘELILE NOASTRE, PRECUM ȘI NOI IERTĂM CELOR CARE NE-AU GREȘIT

Nu trebuie decât să deschidem ochii pentru a zări Puterea infinită, Înțelepciunea și Bunătatea lui Dumnezeu. Ele strălucesc din toate părțile, într-o mulțime de lucruri. Oriunde ne-am putea purta privirile și gândirea, ne aflăm înaintea celor mai admirabile și celor mai sigure dovezi ale acestei puteri și ale acestei bunăvoințe fără margini. Totuși, nimic nu manifestă mai bine iubirea nemăsurată pe care Dumnezeu o are pentru noi și neînțeleasa Sa Caritate decât inefabilul mister al Pătimirii Domnului nostru Isus Hristos. Iată Izvorul nesecat care curăță întinăciunile păcatelor noastre și în care Îi cerem

lui Dumnezeu harul de a fi cufundați și curățiți atunci când spunem: iartă-ne nouă greșelile noastre.

Această Rugăciune cuprinde deci, ca într-un fel de rezumat, toate bunurile cu care neamul omenesc a fost copleșit prin Isus Hristos. Aceasta este afirmația formală a lui Isaia: „Nelegiuirea casei lui Iacob, spune el, îi va fi iertată, iar culmea avantajelor pentru ea este că păcatul ei va fi șters." David spune de asemenea același lucru, cântând fericirea acelora care au putut lua parte la această favoare atât de prețioasă: „Fericiți cei ale căror nelegiuiri au fost iertate."

Păstorii vor trebui deci să studieze și să explice cu multă grijă această a cincea cerere, a cărei extremă importanță o cunoaștem din punctul de vedere al Mântuirii.

Aici intrăm într-o nouă ordine a Rugăciunii. Până aici, într-adevăr, I-am cerut lui Dumnezeu nu numai bunurile veșnice și spirituale, ci și avantajele pieritoare care se raportează la această viață. Acum Îl rugăm să îndepărteze de la noi relele sufletului și pe cele ale trupului, relele timpului și pe cele ale veșniciei. Dar, fiindcă este necesar, pentru a fi ascultați, să cerem cum se cuvine, ni se pare folositor să marcăm bine dispozițiile în care trebuie să fim pentru a-I adresa lui Dumnezeu această Rugăciune.

§ I. — DESPRE DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU A FACE ACEASTĂ RUGĂCIUNE. — CĂINȚA

Păstorii trebuie deci să-i prevină pe Credincioși că acela care voiește să se apropie de Dumnezeu pentru a-I face această cerere este obligat mai întâi să-și recunoască propriile greșeli, apoi să simtă o adevărată durere de a le fi săvârșit și, în același timp, să fie bine convins că Dumnezeu are voința de a ierta tuturor păcătoșilor care se află în dispozițiile pe care tocmai le-am amintit. Altfel, amintirea plină de amărăciune și priveliștea înfricoșătoare a tuturor păcatelor noastre ne-ar putea arunca în deznădejdea lui Cain și a lui Iuda, care nu au voit să vadă în Dumnezeu decât un Răzbunător și un Judecător, iar nu Bunătatea însăși a Milostivirii infinite.

Principala dispoziție pe care trebuie să o aducem la această Rugăciune este deci aceea de a ne recunoaște greșelile cu o adevărată Contritione și de a ne adresa lui Dumnezeu ca unui Tată, iar nu ca unui Judecător. Într-un cuvânt, trebuie să-I cerem să ne trateze nu după Dreptatea Sa, ci după Milostivirea Sa.

Or, nu ne va fi greu să mărturisim că suntem niște bieți păcătoși, dacă voim să ascultăm ceea ce Dumnezeu Însuși ne spune în Sfintele noastre Cărți prin gura lui David: „Toți s-au rătăcit; toți s-au stricat. Nu este cine să facă binele, nu, nici măcar unul singur." Solomon spune în același sens: „Nu este drept pe pământ care să facă binele și să nu păcătuiască niciodată"; apoi încă: „Cine poate spune: inima mea este curată; sunt scutit de păcat?" Iar pentru a-i îndepărta pe oameni de orgoliu, Sfântul Ioan a scris: „Dacă ne spunem fără păcat, ne înșelăm pe noi înșine și adevărul nu este în noi"; în

sfârșit, Ieremia: „Ai spus: Sunt fără păcat, sunt nevinovat, îndepărtați deci de la mine mânia Voastră. Ei bine! Iată că voi intra la judecată cu tine, pentru că ai spus: Nu am păcătuit."

Toate aceste mărturii pe care Domnul nostru Isus Hristos le dăduse lumii prin gura Profeților, El a voit să le confirme Însuși, prescriindu-ne o Rugăciune care ne obligă să ne mărturisim greșelile. Este interzis a înțelege această cerere într-un alt sens; decretul Conciliului de la Mileve este formal: „Dacă cineva interpretează aceste cuvinte ale Rugăciunii Domnești: iartă-ne nouă greșelile noastre, ca și cum Sfinții nu le-ar rosti decât din smerenie, iar nu cu sinceritate și adevăr, voim să fie anatema." Și, într-adevăr, cine ar putea suferi un om capabil să mintă nu oamenilor, ci lui Dumnezeu Însuși, afirmând cu gura că voiește să fie iertat, în timp ce în inima sa ar pretinde că nu are nevoie de iertare?

Dar în această recunoaștere necesară a păcatelor noastre nu este de ajuns să ni le amintim ușor; trebuie ca această amintire să ne fie amară, să pătrundă până în adâncul inimii noastre, să trezească acolo remușcarea și să ne inspire o vie durere. De aceea, Păstorii vor avea mare grijă să insiste asupra acestui adevăr, pentru a-i convinge pe Credincioși că sunt obligați nu numai să-și amintească nelegiuirile și dezordinile lor, ci să și le amintească cu o durere adâncă și cu o căință sinceră. Astfel, cu inima cu adevărat zdrobită, se vor arunca în brațele lui Dumnezeu, Tatăl lor, și Îl vor ruga cu toată smerenia să smulgă din sufletele lor cumplitele ace ale păcatului.

Și nu se vor mulțumi să pună sub ochii Credincioșilor toată urâțenia păcatului, ci le vor înfățișa încă nevrednicia și josnicia omului, care, nefiind prin sine însuși decât stricăciune și păcat, nu încetează totuși să ofenseze în chip laș Maiestatea de neînțeles, Excelența infinită a acestui Dumnezeu care l-a creat, care l-a răscumpărat și l-a îmbogățit cu o mulțime nenumărată de haruri și binefaceri.

Și pentru ce? Pentru a se despărți de Dumnezeu, Tatăl său, care este suveranul Bine, și pentru a merge, sedus de rușinoasa răsplată a păcatului, să se închine demonului și celei mai jalnice robii. Căci nu se poate spune cu ce cruzime domnește Satan asupra spiritului celor care au părăsit jugul atât de ușor al Legii lui Dumnezeu și au rupt legătura atât de dulce care ne atașează de El, pentru a trece la acest vrăjmaș înverșunat pe care Sfintele noastre Cărți îl numesc: „principele și stăpânul acestei lumi", „principele întunericului", „regele tuturor fiilor orgoliului." Căci tocmai nefericiților apăsați sub tirania demonului li se pot aplica aceste cuvinte ale lui Isaia: „Doamne Dumnezeul nostru, alți stăpâni decât Tine ne-au stăpânit."

Dacă suntem puțin mișcați de faptul că am pierdut Caritatea lui Dumnezeu și i-am rupt legăturile, să fim cel puțin mișcați de calamitățile și mizeriile în care ne prăvălește păcatul. El violează sfințenia sufletului nostru, despre care știm că este mireasa lui Isus Hristos; el profanează în ea templul Domnului, iar Apostolul rostește împotriva celor care întinează acest templu această cumplită anatema: „Dacă cineva

violează templul Domnului, Domnul îl va pierde." În sfârșit, relele pe care păcatul le atrage asupra omului sunt nenumărate; este ca o ciumă generală pe care David a exprimat-o în acești termeni: „La vederea mâniei Tale, nu mai rămâne nimic sănătos în trupul meu; și nu mai este pace în oasele mele la vederea păcatelor mele." Ar fi putut el caracteriza mai bine gravitatea răului pe care păcatul i-l făcuse, decât mărturisind că nu era nicio parte a trupului său care să nu fi fost rănită de el, că această ciumă pătrunsese până în oasele sale, adică infectase rațiunea și voința sa, care sunt cele două părți cele mai puternice ale sufletului? Sfânta Scriptură ne zugrăvește bine întinderea pustiirilor păcatului atunci când îi dă păcătosului numele de șchiop, de surd, de mut, de orb și de paralitic în toate mădularele.

Dar trebuie spus că, pe lângă durerea pe care David o simțea din pricina mărimii crimei sale, era mai ales cufundat în cea mai crudă întristare la vederea mâniei lui Dumnezeu, pe care știa că o aprinsese prin păcatul său. Căci Dumnezeu, care Se simte ofensat de crimele noastre dincolo de ceea ce putem concepe, declară păcătosului un război neîmpăcat. Sfântul Pavel o spune: „Mânia și indignarea, tribulația și angoasa, iată partea oricărui om care face răul!"

Fără îndoială, actul păcatului trece, dar pata și culpabilitatea rămân; iar mânia lui Dumnezeu, mereu amenințătoare, îl urmează pe păcătos precum umbra urmează trupul. David, simțindu-se apăsat de acele acestei mânii înfricoșătoare, cerea cu ardoare iertarea greșelilor sale. El ne-a lăsat în Psalmul

cincizeci un model de durere, cu rațiunile și motivele acestei dureri. Păstorii vor face bine să-l pună sub ochii Credincioșilor, pentru ca, după exemplul Profetului, să se poată trezi la o adevărată căință, la o durere sinceră pentru păcatele lor, și să conceapă speranța iertării.

Este, într-adevăr, foarte folositor să-i învățăm pe Credincioși mijloacele de a trezi în ei căința pentru greșelile lor; iar Dumnezeu Însuși, prin gura Profetului Ieremia, îndemnându-i pe fiii lui Israel să facă pocăință, le recomanda să mediteze bine asupra efectelor întotdeauna dezastruoase ale păcatului. „Vedeți, le spune El, relele și necazurile care vi se întâmplă pentru că L-ați părăsit pe Domnul Dumnezeul vostru și pentru că nu ați păstrat frica Mea în inima voastră, spune Domnul Dumnezeul oștirilor."

Cei care nu-și recunosc păcatele și nu simt pentru ele o căință sinceră nu au decât o inimă împietrită, o inimă de piatră, o inimă de diamant, după expresiile lui Isaia, Ezechiel și Zaharia. Asemenea pietrei, într-adevăr, nicio durere nu-i înmoaie; nu au niciun simțământ de viață adevărată, tocmai fiindcă le lipsește acest dublu simțământ despre care tocmai am vorbit: mărturisirea și căința pentru păcatele lor.

§ II. — ÎNCREDEREA ÎN DUMNEZEU

Dar, de teamă ca nu cumva Credincioșii, înspăimântați la vederea păcatelor lor, să deznădăjduiască de a dobândi iertarea, Păstorii nu vor lipsi să-i readucă la Speranță prin considerațiile

următoare: mai întâi, Domnul nostru Isus Hristos a dat Bisericii puterea de a ierta păcatele, după cum declară al zecelea articol al Simbolului Apostolilor; apoi, în această cerere însăși, El ne arată limpede cât de bun și generos este Dumnezeu față de neamul omenesc. Căci, dacă El nu ar fi întotdeauna gata și grabnic să ierte celor care se căiesc, nu ne-ar fi impus niciodată această formulă de Rugăciune: iartă-ne nouă greșelile noastre.

Să credem deci cu tărie și fără nicio îndoială că Acela nu va înceta niciodată să-Și întindă asupra noastră Milostivirea părintească, El care ne poruncește să-L implorăm în acești termeni. Căci adevăratul sens atașat acestei cereri este că Dumnezeu are față de noi asemenea simțăminte încât ne iartă cu bunăvoință de îndată ce căința noastră este sinceră.

Fără nicio îndoială, este un Dumnezeu pe care Îl ofensăm prin neascultarea noastră, un Dumnezeu a cărui ordine atât de înțeleaptă, pe care a statornicit-o, o tulburăm pe cât ne stă în putință, un Dumnezeu pe care Îl ultragiem prin cuvintele și faptele noastre; dar acest Dumnezeu este, în același timp, cel mai duios dintre Părinți. El poate să ne ierte totul; și nu numai că ne-a declarat că are Voința aceasta, ci chiar ne obligă să-I cerem iertare și ne învață în ce termeni trebuie să o facem pentru a fi ascultați. Nu este deci îndoielnic că, cu ajutorul lui Dumnezeu, este întotdeauna în puterea noastră să ne împăcăm cu El.

Această certitudine pe care o avem despre dispozițiile statornice ale lui Dumnezeu de a ne ierta nu poate decât să sporească Credința noastră, să hrănească Speranța noastră și să aprindă Caritatea noastră. De aceea este foarte potrivit ca Păstorii, tratând această materie, să relateze câteva dintre mărturiile dumnezeiești și dintre exemplele cele mai izbitoare pentru a dovedi că Dumnezeu a acordat iertarea celor mai mari crime. Dar, această considerație fiind dezvoltată de noi atât cât putea fi în prefața Rugăciunii Domnești și în articolul Simbolului despre iertarea păcatelor, Păstorii vor putea lua din aceste două locuri ceea ce vor avea nevoie pentru explicațiile lor. Restul îl vor scoate din izvoarele înseși ale Sfintei Scripturi.

§ III. — CE SE ÎNȚELEGE PRIN CUVÂNTUL DATORII

Și vor voi să urmeze aceeași ordine pe care le-am indicat-o în cererile precedente. În acest fel, Credincioșii vor înțelege ce trebuie să se înțeleagă prin cuvântul datorii; nu vor fi înșelați de o echivocare și nu vor cere altceva decât ceea ce trebuie să ceară.

Mai întâi, trebuie să fie învățați că nu Îi cerem deloc lui Dumnezeu să ne dispenseze de a-L iubi din toată inima noastră, din tot sufletul nostru și din tot spiritul nostru. Această datorie este iremisibilă. Suntem obligați să o plătim, dacă voim să fim mântuiți.

Acest cuvânt datorie exprimă de asemenea, întrucât le cuprinde, ascultarea, cultul, adorația și toate celelalte datorii de acest fel față de Dumnezeu. Prin urmare, nici aici nu cerem să fim dispensați de ele. Ci Îl rugăm pe Dumnezeu să ne elibereze de păcatele noastre. Astfel a înțeles Sfântul Luca, care s-a folosit de cuvântul păcat în locul celui de datorie. Căci, într-adevăr, prin păcat devenim vinovați înaintea lui Dumnezeu, contractăm o adevărată datorie de pedepse pe care o achităm fie prin satisfacție, fie prin suferință. Despre această datorie vorbea Domnul nostru când spunea prin gura Profetului: „Am plătit ceea ce nu datoram."

Din aceste cuvinte, înțelese în acest sens, urmează că nu numai că suntem debitori față de Dumnezeu, ci chiar debitori insolvabili, fiindcă păcătosul nu ar putea în niciun fel să satisfacă prin sine însuși. Iată de ce avem nevoie să ne refugiem în sânul Milostivirii lui Dumnezeu. Și, deoarece această Milostivire nu merge în Dumnezeu fără o Dreptate nu mai puțin mare și de care Dumnezeu este, de asemenea, foarte gelos, trebuie să folosim în același timp Rugăciunea și sprijinul Pătimirii Domnului nostru Isus Hristos, fără de care nimeni nu dobândește vreodată iertarea păcatelor sale și care este principiul și izvorul tuturor satisfacțiilor noastre.

Prețul pe care Mântuitorul l-a plătit pe Cruce și pe care ni-l însușim prin Sacramente, atunci când le primim în realitate sau chiar atunci când dorim numai să le primim, acest preț este de o valoare atât de înaltă încât dobândește și operează ceea ce cerem aici: Iertarea păcatelor noastre. Și nu numai

Iertarea păcatelor noastre ușoare, a căror iertare este foarte ușor de dobândit, ci și a greșelilor grave și de moarte. Totuși, când este vorba de păcat de moarte, Rugăciunea noastră nu are altă virtute decât aceea care îi vine din sacramentul Pocăinței, primit cel puțin în dorință, dacă nu în realitate.

Dar spunem: datoriile noastre, într-un fel cu totul diferit de cel în care mai sus spuneam: pâinea noastră. Această pâine este pâinea noastră fiindcă Dumnezeu, în Bunătatea Sa, binevoiește să ne-o dea; dar păcatele sunt păcatele noastre fiindcă vinovăția lor se află în noi. Voința noastră este aceea care le face ceea ce sunt. Nu ar fi păcate dacă nu ar fi voluntare.

Așadar, mărturisindu-ne vinovați și asumând responsabilitatea greșelilor noastre, implorăm Clemența dumnezeiască, singura capabilă să ne purifice. Nu aducem nicio scuză, nu aruncăm vina noastră asupra nimănui, precum au făcut Adam și Eva, primii noștri părinți; ci ne acuzăm pe noi înșine, dacă avem adevărata înțelepciune, și împrumutăm de la Profet Rugăciunea sa: „Doamne, nu îngădui ca inima mea să se rătăcească în cuvinte de răutate, pentru a căuta scuze nelegiuirilor mele."

Nu spunem nici: iartă-mă, ci iartă-ne, fiindcă unirea și Caritatea frățească ce trebuie să existe între toți oamenii cer de la fiecare dintre noi să ne interesăm de mântuirea tuturor și ca, rugându-ne pentru noi, să nu uităm să ne rugăm pentru ceilalți. Însuși Domnul nostru Isus Hristos ne-a învățat acest

fel de a ne ruga; apoi Biserica lui Dumnezeu l-a primit și l-a păstrat cu fidelitate, iar Apostolii l-au practicat și l-au predat Credincioșilor. Vechiul și Noul Testament ne oferă două frumoase modele ale acestor Rugăciuni cu adevărat arzătoare de caritate pentru mântuirea aproapelui. Una este a lui Moise: „Ori le iertați această greșeală, ori, dacă nu le-o iertați, ștergeți-mă din cartea Voastră"; cealaltă este a Sfântului Pavel: „Aș fi dorit ca Isus Hristos să mă facă pe mine însumi anatema pentru Frații mei."

§ IV. — PRECUM ȘI NOI IERTĂM CELOR CARE NE-AU GREȘIT

Acest cuvânt precum poate fi înțeles aici în două feluri: mai întâi, în sens de comparație. Îi cerem lui Dumnezeu ca, după cum noi iertăm injuriile și ultragiile celor care ne-au ofensat, tot astfel și El să ne ierte ofensele noastre față de El. În al doilea rând, acest cuvânt marchează o condiție, și tocmai acesta este sensul pe care Domnul nostru i-l dă în aceste cuvinte: „Dacă veți ierta oamenilor greșelile lor față de voi, Tatăl vostru ceresc le va ierta și pe ale voastre împotriva Lui; dar dacă nu veți ierta nimic oamenilor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta păcatele."

Or, aceste două lucruri sunt deopotrivă necesare pentru a dobândi de la Dumnezeu iertarea infidelităților noastre. Dacă voim ca Dumnezeu să ne ierte, este de o necesitate absolută să-i iertăm pe aceia de la care am primit vreo ofensă. Dumnezeu cere de la noi, pe de o parte, uitarea injuriilor, iar

pe de altă parte, simțăminte de Caritate reciprocă; și aceste două lucruri El le cere până într-atât încât respinge și disprețuiește sacrificiile și ofrandele celor care nu voiesc să se împace între ei. Este, de asemenea, o lege a naturii să fim față de ceilalți așa cum dorim ca ei să fie față de noi. Iar acela ar fi cu totul nerușinat care I-ar cere lui Dumnezeu să-i ierte pedeapsa păcatului său, în timp ce ar păstra în inima sa simțăminte de vrăjmășie față de aproapele său.

Astfel deci, trebuie să fim întotdeauna dispuși și gata să iertăm injuriile pe care le-am primit. Rugăciunea pe care o rostim ne face din aceasta o datorie, iar Dumnezeu Însuși ne-o poruncește în Sfântul Luca: „Dacă fratele tău a păcătuit împotriva ta, mustră-l; iar dacă se căiește, iartă-l; și dacă păcătuiește împotriva ta de șapte ori pe zi, și de șapte ori pe zi se întoarce către tine spunând: Mă căiesc, iartă-l." Sfântul Matei ne spune de asemenea: „Iubiți pe vrăjmașii voștri"; iar Sfântul Pavel, după Solomon, voiește „să dăm de mâncare vrăjmașului nostru dacă îi este foame și de băut dacă îi este sete." În sfârșit, Domnul nostru, în Sfântul Marcu, ne spune: „Când veți fi pe punctul de a vă ruga, dacă cineva v-a ofensat, iertați-l, pentru ca și Tatăl vostru care este în ceruri să vă ierte păcatele voastre."

§ V. — MOTIVELE ȘI FELURILE DE A IERTA APROAPELUI

Dar, fiindcă nu este nimic mai greu pentru natura noastră degradată decât a ierta injuriile, Păstorii își vor face o datorie

din a folosi toate resursele zelului și inteligenței lor pentru a schimba inima Credincioșilor și pentru a-i plia la acest spirit de blândețe și de milostivire atât de necesar creștinului. Ei vor insista cât mai mult asupra acestor oracole dumnezeiești în care Dumnezeu Însuși poruncește în mod expres să iertăm vrăjmașilor. Vor proclama acest Adevăr incontestabil: că una dintre cele mai bune dovezi că suntem cu adevărat copiii lui Dumnezeu este faptul că iertăm cu ușurință injuriile și că-i iubim pe vrăjmașii noștri din adâncul inimii. Căci, într-adevăr, iubirea față de vrăjmașii noștri face să strălucească în noi o asemănare deosebită cu Dumnezeu, Tatăl nostru, care S-a împăcat cu oamenii, vrăjmașii Săi înverșunați, răscumpărându-i din osânda veșnică prin moartea propriului Său Fiu. În sfârșit, își vor încheia învățăturile și îndemnurile prin acest precept al Domnului nostru, pe care nu l-am putea respinge fără a ne acoperi de rușine și fără a ne osândi la cele mai mari nenorociri: „Rugați-vă pentru cei care vă prigonesc și vă calomniază, ca să fiți copiii Tatălui vostru care este în ceruri."

Aici Păstorilor le trebuie o prudență desăvârșită pentru a nu duce pe nimeni la descurajare și deznădejde, făcând cunoscute, pe de o parte, dificultatea și, pe de altă parte, necesitatea acestei datorii. Căci sunt unii care, înțelegând foarte bine că trebuie să îngroape injuriile într-o uitare voluntară și să-i iubească pe cei care i-au ofensat, doresc să o facă și o fac, într-adevăr, atât cât pot. Dar totuși se simt în imposibilitatea de a epuiza până la cea din urmă amintire a

injuriilor primite și, fiindcă mai găsesc încă în inima lor anumite resturi de vrăjmășie, se agită și se chinuiesc într-un chip cumplit, temându-se că nu au iertat cu destulă franchețe și sinceritate și că astfel au rezistat poruncii lui Dumnezeu.

Atunci Păstorii vor trebui să explice limpede opoziția statornică dintre carne și spirit. Carnea este înclinată spre răzbunare, dar spiritul este înclinat spre iertare. De aici, între ele, aceste lupte neîncetate, aceste bătălii fără armistițiu. Ei vor spune și îi vor învăța pe Credincioși că nu au nimic de temut pentru Mântuirea lor, în ciuda opoziției și a luptelor naturii corupte împotriva rațiunii, cu condiția ca spiritul să stăruie în datorie și în voința sinceră de a ierta injuriile și de a-l iubi pe aproapele.

Dacă, din întâmplare, s-ar întâlni câțiva care nu s-au putut hotărî încă să uite injuriile primite și să-și iubească vrăjmașii și care, prin urmare, ar neglija să rostească Rugăciunea Domnească tocmai pentru că nu pot împlini dubla condiție cerută, ar trebui, pentru a distruge în ei această eroare funestă, să se folosească de următoarele două rațiuni:

Mai întâi, fiecare Credincios face această Rugăciune în numele întregii Biserici. Or, este sigur că în Biserică există în mod necesar un mare număr de Credincioși care le iartă debitorilor lor aceste feluri de datorii pe care le amintim aici.

În al doilea rând, făcând această cerere, Îl rugăm pe Dumnezeu în același timp să ne acorde tot ceea ce ne este

necesar pentru a merita să fim ascultați. Cerem, într-adevăr, și iertarea păcatelor noastre, și darul unei adevărate pocăințe; cerem durerea lăuntrică, oroarea și detestarea greșelilor noastre și harul de a le face Preotului o mărturisire evlavioasă și sinceră. Și, fiindcă este necesar să-i iertăm pe cei care ne-au făcut vreun rău sau ne-au pricinuit vreo pagubă, atunci când Îl rugăm pe Dumnezeu să ne ierte, Îi cerem în același timp să ne acorde harul de a ne împăca cu cei pe care îi urâm. Există deci motiv de a smulge din opinia lor pe cei care sunt loviți de această teamă neîntemeiată și chiar criminală, că rugându-se astfel nu ar face decât să-L irite pe Dumnezeu și mai mult. Trebuie chiar îndemnați să rostească adesea Rugăciunea Domnească, pentru a cere lui Dumnezeu, Tatăl lor, acest spirit care ne face să iertăm celor care ne ofensează și să-i iubim chiar pe vrăjmașii noștri.

§ VII. — DISPOZIȚIILE NECESARE PENTRU A FACE ACEASTĂ RUGĂCIUNE CU ROD

Dar, pentru a face această Rugăciune cu tot rodul cu putință, trebuie mai întâi să intrăm în ea cu acest gând și cu această preocupare foarte vie: că ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu ca niște rugători și că Îi cerem o iertare care nu se acordă decât adevăratului penitent. De atunci, inima noastră trebuie să fie plină de acea Caritate și de acea pietate care se potrivesc atât de bine cu căința. Și nimic nu se potrivește mai bine penitentului sincer decât să ispășească în lacrimi nelegiuirile și crimele al căror trist tablou îi întristează privirile.

La acest gând trebuie să unim anumite precauții pentru a evita pe viitor ceea ce a fost pentru noi o ocazie de păcat și ceea ce ar putea fi încă, față de Dumnezeu, Tatăl nostru. Acestea erau simțămintele lui David când spunea: „Păcatul meu este pururea înaintea mea"; și în alt loc: „În fiecare noapte patul meu este scăldat în plânsul meu, iar așternutul meu este udat cu lacrimile mele."

Fiecare dintre noi își va putea aminti cu mult folos că cei care au dobândit de la Dumnezeu iertarea păcatelor lor I-au cerut-o cu cele mai arzătoare dorințe. De pildă, acel Vameș care rămânea departe de Altar, cu totul pătruns de rușine și durere, cu ochii plecați cu smerenie, și își bătea pieptul spunând: „Dumnezeule, milostivește-Te de mine, care nu sunt decât un păcătos!" De asemenea, acea păcătoasă care stătea în spatele Mântuitorului, Îi uda picioarele cu lacrimile ei, le ștergea cu părul ei și le săruta. Și, în sfârșit, Petru, Principele Apostolilor, care „ieșind afară, a plâns cu amar."

Trebuie de asemenea să se vadă bine că, cu cât oamenii sunt mai slabi și mai predispuși la bolile sufletului, care sunt păcatul, cu atât au nevoie de leacuri numeroase și frecvente. Or, leacurile sufletului bolnav sunt Pocăința și Euharistia. Credincioșii nu ar putea deci să recurgă la ele prea des.

Apoi Milostenia, după cum ne spun Sfintele noastre Cărți, este de asemenea un leac foarte mântuitor pentru vindecarea rănilor sufletului. De aceea, cei care doresc să rostească această Rugăciune cu o pietate desăvârșită nu vor uita să facă săracilor

tot binele cu putință. Milostenia posedă o virtute minunată pentru a șterge petele păcatului. Acesta este cuvântul îngerului Rafael către tânărul Tobie: „Milostenia izbăvește de moarte; ea spală păcatele și face să se afle milostivirea și Viața Veșnică." Este și cuvântul lui Daniel către Regele Nabucodonosor: „Răscumpărați-vă păcatele prin milostenii și nelegiuirile voastre prin milostivire față de săraci."

Dar cea mai bună Milostenie, cel mai bun fel de a exercita milostivirea, este să uiți injuriile și să voiești binele celor care ne-au făcut rău nouă sau alor noștri, în bunurile noastre, în reputația noastră și în persoana noastră. Oricine voiește să-L afle pe Dumnezeu milostiv față de sine trebuie să-I sacrifice cu generozitate toate vrăjmășiile sale, să ierte orice fel de ofensă, să se roage foarte bucuros pentru vrăjmașii săi și să folosească toate ocaziile pentru a le aduce slujire.

Dar, fiindcă am tratat deja acest subiect vorbind despre omucidere, îi trimitem acolo pe Păstori.

Încheind explicarea acestei cereri, ei nu vor lipsi să arate că nu există nimic, că nici nu se poate imagina nimic mai nedrept decât a-I cere lui Dumnezeu să fie pentru noi plin de blândețe și de milostivire, dacă noi înșine suntem aspri față de aproapele nostru și nu practicăm blândețea față de nimeni.

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI CINCILEA — A ȘASEA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI

ȘI NU NE DUCE PE NOI ÎN ISPITĂ

Atunci când copiii lui Dumnezeu au dobândit Iertarea păcatelor lor, se simt aprinși de dorința de a-I aduce adorarea și cultul pe care El îl merită; suspină după Împărăția cerească; împlinesc cu fidelitate față de Maiestatea dumnezeiască toate datoriile pietății și ajung să fie cu totul supuși Voinței Sale părintești și sfintei Sale Providențe. Dar tocmai atunci, aceasta este bine cunoscut, vrăjmașul neamului omenesc își desfășoară toate artificiile, pune în lucrare toate vicleniile sale și pregătește toate mașinile sale de război pentru a-i ataca. Există deci motiv de teamă ca hotărârile lor să nu fie clătinate și schimbate, ca ei înșiși să nu cadă din nou în rău și să nu devină mai răi decât înainte. Despre ei Principele Apostolilor a putut spune cu dreptate: „Ar fi fost mai bine pentru ei să nu fi cunoscut calea dreptății decât, după ce au cunoscut-o, să se

întoarcă înapoi și să părăsească Legea Sfântă care le fusese dată."

§ I. — DE CE ISUS HRISTOS NE-A PORUNCIT ACEASTĂ A ȘASEA CERERE?

De aceea Domnul nostru Isus Hristos ne-a făcut din această Rugăciune o Poruncă, pentru a ne obliga să implorăm în fiecare zi ajutorul lui Dumnezeu și să ne recomandăm Bunătății Sale părintești. Căci nu este îndoielnic că, dacă El ajunge să ne părăsească, vom fi curând prinși în cursele vrăjmașilor noștri perfizi. Și nu numai în Rugăciunea Domnească ne-a poruncit Isus Hristos să-I cerem lui Dumnezeu să nu ne ducă în ispită; El a dat aceeași Poruncă în acea convorbire pe care a avut-o cu Apostolii Săi cu câteva ceasuri înainte de Moartea Sa. După ce le-a spus, într-adevăr, „că erau toți curați", a adăugat: „rugați-vă ca să nu intrați în ispită." Această dublă Poruncă a Domnului nostru este pentru Păstori un motiv foarte presant de a-i îndemna cu cea mai mare grijă pe Credincioși să rostească frecvent această Rugăciune. Fiindcă demonul, vrăjmașul nostru, seamănă în orice ceas sub pașii noștri cele mai cumplite primejdii, trebuie ca în orice ceas să ne putem adresa lui Dumnezeu, care singur ne poate păzi de ele, și să-I spunem: nu ne duce pe noi în ispită.

Or, Credincioșii vor înțelege desăvârșit toată nevoia pe care o au de asistența dumnezeiască dacă își amintesc de slăbiciunea și de neștiința lor, dacă își reamintesc această maximă a

Domnului nostru Isus Hristos: „Spiritul este prompt, iar carnea este slabă"; și dacă iau în considerare, în sfârșit, căderile noastre, care, prin răutatea și ura demonului, sunt aproape întotdeauna grave și de moarte dacă mâna lui Dumnezeu nu ne susține. Ce exemplu mai sensibil al slăbiciunii omenești decât acela al colegiului sacru al Apostolilor! Ei făcuseră dovada celei mai mari tării și, o clipă mai târziu, la prima primejdie, Îl părăsesc pe Domnul și fug. Exemplu și mai izbitor! Sfântul Petru, Principele Apostolilor, scosese din inima sa o măreață mărturisire de curaj și, în același timp, de cea mai sinceră iubire față de Isus Hristos; spusese, plin de încredere în propriile sale simțăminte: „Chiar dacă ar trebui să mor împreună cu Tine, nu Te voi tăgădui." Și o oră mai târziu, la glasul unei slujnice, se tulbură și ajunge să jure că nu-L cunoaște pe Domnul. Puterile sale, cu siguranță, nu răspundeau vivacității simțămintelor sale.

Dar dacă oamenii cei mai sfinți au fost victimele fragilității omenești, de care nu se fereau îndeajuns, și au căzut în cele mai umilitoare greșeli, ce nu trebuie să se teamă ceilalți, care sunt atât de departe de sfințenia lor?

§ II. — DESPRE ISPITE; DESPRE CAUZELE LOR

Este deci important ca Păstorii să le arate bine Credincioșilor luptele și primejdiile la care suntem neîncetat expuși. Câtă vreme sufletul nostru locuiește în acest trup muritor, carnea, lumea și demonul ne atacă din toate părțile.

Cine este acela care nu cunoaște, spre propria pagubă, efectele mâniei și ale cupidității? Cine nu s-a simțit rănit de săgețile lor, sfâșiat de acele lor și ars de flăcările lor? Și, într-adevăr, loviturile pe care le dau sunt atât de variate, atacurile lor atât de diferite, încât este foarte greu să nu primim vreo rană gravă.

Dar, pe lângă acești vrăjmași care locuiesc și trăiesc împreună cu noi, există alții și mai cumpliți, despre care este scris: „Nu avem de luptat împotriva cărnii și a sângelui, ci împotriva principatelor și puterilor, împotriva stăpânilor întunericului acestei lumi, împotriva spiritelor de răutate răspândite în văzduh." Luptelor lăuntrice li se adaugă atacurile și loviturile demonilor, care uneori se aruncă asupra noastră pe față, iar alteori se strecoară atât de pe furiș în sufletele noastre, încât abia ne putem apăra de ele.

§ III. — DESPRE DEMONI

Apostolul îi numește principi din pricina excelenței naturii lor. Sub acest aspect, ei îl întrec, într-adevăr, pe om și pe toate celelalte creaturi. Îi numește și puteri, fiindcă ne depășesc nu numai prin superioritatea naturii lor, ci și prin puterea lor reală; apoi, stăpâni ai întunericului acestei lumi, fiindcă nu cârmuiesc lumea luminii și a claritații, adică pe cei buni și drepți, ci lumea întunecată și obscură, adică pe cei care trăiesc cufundați în întinăciunile unei vieți criminale, orbiți de patimile lor întunecate și fără altă călăuză decât demonul, acest

principe al întunericului; în sfârșit, spirite de răutate, fiindcă există o răutate a spiritului, după cum există o răutate a cărnii.

Răutatea cărnii aprinde poftele dezordonate ale patimilor și dorința voluptăților sensibile.

Răutatea spiritului se confundă cu patimile și înclinațiile depravate ale sufletului, dar care totuși aparțin părții sale superioare. Ele sunt cu atât mai primejdioase și mai criminale cu cât rațiunea și spiritul sunt deasupra naturii și simțurilor. Și, fiindcă răutatea Satanei are ca scop principal să ne lipsească de moștenirea cerului, Apostolul a adăugat, din această pricină, că sunt „răspândite în văzduh".

Este prea ușor de concluzionat de aici că vrăjmașii noștri sunt puternici și înfricoșători, că au o ardoare nebiruită și sunt însuflețiți împotriva noastră de o ură furioasă și de neînchipuit. De aceea ne duc un război fără încetare, fără pace și fără armistițiu posibil. Îndrăzneala lor este de necrezut; putem judeca aceasta după cuvântul pe care Profetul îl pune în gura Satanei: „Mă voi sui la cer." Pe deasupra, demonul i-a atacat pe primii noștri părinți în paradis, a dus luptă împotriva Profeților, „i-a căutat pe Apostoli ca să-i cearnă ca pe grâu", este însăși expresia Domnului nostru în Evanghelie; nu s-a rușinat nici măcar să-L ispitească pe Isus Hristos. Apostolul Sfântul Petru a exprimat deci bine dorințele sale nesățioase și activitatea sa nemaiauzită când a spus: „Demonul, vrăjmașul vostru, dă târcoale în jurul vostru ca un leu care răcnește, căutând pe cineva să înghită."

Și Satan nu este singur pentru a-i ataca pe oameni; uneori demonii se năpustesc în ceată asupra fiecăruia dintre noi. S-a văzut bine aceasta prin mărturisirea celui căruia Isus i-a cerut: care este numele tău? Și care a răspuns: numele meu este legiune, adică o mulțime de demoni îl chinuiau pe acest nefericit. Iar apoi, Evanghelia nu spune oare despre un alt demon „că ia cu el alte șapte spirite mai rele decât el, că intră în casă, adică în suflet, și locuiesc acolo"?

Nu este rar să întâlnim creștini care, nesimțind în ei înșiși aceste atacuri ale demonului, își închipuie că Doctrina noastră este falsă. Dar ne putem oare mira că demonii nu îi atacă pe oamenii care s-au dat de bunăvoie lor și în care nu se află nici pietate, nici Caritate, nici vreo virtute vrednică de un creștin? Ei aparțin cu totul Satanei. Cum ar avea el nevoie să-i ispitească pentru a-i învinge, de vreme ce, cu consimțământul lor deplin, el domnește deja în inima lor?

Dar cei care s-au consacrat lui Dumnezeu și care duc pe pământ o viață cu totul cerească sunt, mai mult decât toți ceilalți, ținta asalturilor demonului. Pentru ei își rezervă toată ura; împotriva lor întinde, în fiecare clipă, capcane și curse.

Istoria Sfântă este plină de exemple de mari și virtuoase personaje care, chiar stând de veghe, au fost victime ale furiei sau duplicității sale. Adam, David, Solomon și atâția alții, pe care ar fi prea lung să-i citățm, au cunoscut violența atacurilor sale și perfidia vicleniilor sale, cărora nici prudența, nici puterile omenești nu le-ar putea rezista. Cine ar îndrăzni,

după aceasta, să se creadă în siguranță numai cu propriile sale puteri? Să-I cerem deci lui Dumnezeu, cu Credință și curăție a inimii, „să nu îngăduie să fim ispitiți peste puterile noastre și să ne dea, în ispită, ajutorul asistenței Sale, pentru ca să putem rezista."

Dar dacă se întâlnesc Credincioși care, din slăbiciune de spirit sau din neștiință, sunt înspăimântați de puterea demonilor, trebuie să fie convinși să se refugieze în portul Rugăciunii atunci când sunt agitați de valurile ispitei.

Căci Satan, oricare ar fi puterea, îndârjirea și ura lui împotriva noastră, nu ne poate totuși ispiti și chinui nici atât, nici atât de mult timp cât ar voi. Toată puterea lui este subordonată Voinței și bunei plăceri a lui Dumnezeu. Cine nu cunoaște istoria lui Iov, pe care Satan nu l-ar fi atins niciodată dacă Domnul nu i-ar fi spus: „Iată, îți dau pe mână tot ceea ce are"? Dar dacă, dimpotrivă, Dumnezeu nu ar fi adăugat: „numai să nu-ți întinzi mâna asupra lui", Satan l-ar fi pierdut dintr-o singură lovitură, împreună cu copiii și cu toate bunurile sale. Și chiar Dumnezeu a înlănțuit atât de mult puterea demonilor încât, fără îngăduința Sa, ei nu ar fi putut trece în acei porci despre care este vorba în Evanghelie.

Dar, pentru a face mai bine înțelese sensul și întinderea acestei cereri, trebuie să explicăm ce trebuie înțeles prin ispită și prin a fi dus în ispită.

§ IV. — CE ÎNSEAMNĂ A FI ISPITIT ȘI DUS ÎN ISPITĂ

A ispiti înseamnă a pune pe cineva la încercare, pentru a scoate de la el ceea ce dorim să știm și, prin aceasta, a cunoaște adevărul. Nu se poate spune că Dumnezeu ar putea ispiti în acest sens, căci există oare ceva pe care El să-l ignore? „Toate, spune Apostolul, sunt goale și descoperite înaintea ochilor Săi."

Există un alt fel de a ispiti, care merge mult mai departe: a pune pe cineva la încercare fie în vederea binelui, fie în vederea răului.

Un om este ispitit în vederea binelui atunci când este încercat cu scopul de a-i constata și manifesta virtutea, pentru a o răsplăti apoi prin avantaje și cinstiri, pentru a propune exemplul său spre imitare celorlalți și, prin urmare, pentru a-i îndemna pe toți să-L laude și să-L binecuvânteze pe Domnul.

Acest fel de a ispiti este singurul care se potrivește lui Dumnezeu. Și aflăm un exemplu al lui în Deuteronom: „Domnul Dumnezeul vostru vă ispitește, spune Moise Evreilor, pentru ca să se arate în chip vădit dacă Îl iubiți." Se spune încă despre Dumnezeu că îi ispitește pe ai Săi atunci când îi apasă prin sărăcie, boală și alte calamități de acest fel. Dar El nu lucrează astfel față de ei decât pentru a le încerca răbdarea și pentru ca ei să devină pentru ceilalți modele de virtute creștină. Astfel îl vedem pe Avraam ispitit de

Dumnezeu, atunci când primește de la El porunca de a-l jertfi pe propriul său fiu. Dar acest act de ascultare face din el un exemplu nemuritor de supunere și de răbdare.

În același sens se spune despre Tobie în Sfintele noastre Cărți: „Fiindcă erai plăcut lui Dumnezeu, era necesar ca ispita să vină să te încerce."

Oamenii sunt ispitiți în vederea răului atunci când sunt puși la încercare pentru a fi împinși la păcat sau la pierzarea lor. Demonului îi aparține să ne ispitească astfel; căci el nu se adresează nouă decât pentru a ne pierde și a ne arunca în prăpastie. De aceea Sfânta Scriptură îl numește printr-un singur cuvânt: ispititorul.

Când trezește în noi dorințele și mișcările dezordonate ale patimilor noastre și ale afecțiunilor noastre rele; când ne atacă din afară și se folosește de lucrurile exterioare pentru a ne face orgolioși, dacă sunt fericite, sau pentru a ne doborî, dacă sunt nefericite. Alteori, el are ca agenți și emisari oameni pervertiți, și mai ales eretici, care șed pe catedra ciumei și răspândesc otrava mortală a doctrinelor lor nesănătoase, pentru a-i pierde cu totul pe oamenii care nu fac nicio alegere și nicio deosebire între viciu și virtute și care, prin firea lor, nu sunt deja decât prea înclinați spre rău și mereu gata să cadă.

A fi dus în ispită înseamnă a cădea în ispită. Or, suntem duși în ea în două feluri: mai întâi, atunci când, răsturnați de șoc, cădem în răul în care ispititorul nostru voiește să ne arunce. În

acest sens, Dumnezeu nu ispitește și nu a ispitit niciodată pe nimeni, căci El nu este Autorul păcatului pentru nimeni; dimpotrivă, „El îi detestă pe toți cei care săvârșesc nelegiuirea." De aceea spune Apostolul Sfântul Iacob: „Nimeni să nu spună, când este ispitit, că Dumnezeu îl ispitește; căci Dumnezeu nu ispitește spre rău."

În al doilea rând, se spune că suntem duși în ispită de cineva care, fără a ne ispiti el însuși, fără chiar a contribui la ispitirea noastră, pare totuși că ne încearcă realmente, fiindcă nu împiedică nici ispita, nici victoria ispitei asupra noastră, deși ar putea să o facă. În acest fel Dumnezeu îngăduie ca cei buni și drepți să fie ispitiți; dar atunci El îi susține cu Harul Său și nu-i părăsește. Uneori, de asemenea, printr-o judecată tainică și dreaptă, dacă crimele noastre o cer, El ne părăsește nouă înșine, și noi cădem.

Se mai spune că Dumnezeu ne duce în ispită atunci când abuzăm spre nenorocirea noastră de binefacerile pe care El ni le acordase în vederea Mântuirii noastre și când, după exemplul fiului risipitor, risipim moștenirea Tatălui nostru, trăind în desfrâu și ca sclavi ai tuturor patimilor noastre. Atunci putem să ne aplicăm ceea ce Apostolul spunea despre Legea lui Dumnezeu: „S-a întâmplat ca Porunca ce trebuia să slujească spre a ne da viața să slujească spre a ne da moartea."

Ierusalimul este pentru noi un exemplu foarte izbitor. După mărturia lui Ezechiel, Dumnezeu îl îmbogățise și îl împodobise cu tot felul de podoabe, iar El îi spunea prin gura

Profetului Său: „Erai desăvârșit de frumoasă, cu acea frumusețe pe care Eu Însumi ți-o dădusem." Și totuși această cetate copleșită de toate binefacerile dumnezeiești, departe de a-I aduce mulțumiri lui Dumnezeu pentru favorurile pe care le primise de la El, departe de a folosi toate aceste daruri pentru a dobândi fericirea cerului, această cetate, printr-o îngrozitoare nerecunoștință față de Tatăl și Dumnezeul său, respinge speranța și chiar gândul fericirii veșnice și nu se gândește, în belșugul bunurilor pământești, decât să se abandoneze plăcerii și desfrâului! Dar trebuie citit întregul pasaj din Ezechiel.

Se aseamănă cu această cetate nerecunoscătoare cei care, pentru a-L ofensa pe Dumnezeu, se folosesc tocmai de mijloacele atât de numeroase pe care El li le dăduse pentru a face binele.

Dar trebuie semnalat cu grijă un uz al Sfintei Scripturi. Pentru a exprima ceea ce nu este decât o permisiune din partea lui Dumnezeu, ea folosește uneori termeni care, luați literal, ar desemna o acțiune. Astfel se spune în Exod: „Voi împietri inima lui Faraon"; în Isaia: „Orbiți spiritul acestui popor"; în Epistola către Romani: „Dumnezeu i-a lăsat pradă patimilor rușinoase și minții lor reprobate." În aceste pasaje și în altele asemănătoare nu este vorba de o acțiune pozitivă a lui Dumnezeu, ci de o simplă permisiune.

Acest lucru bine înțeles, nu va fi nicidecum greu să știm ce trebuie să-I cerem lui Dumnezeu în această a șasea parte a Rugăciunii Domnești.

§ V. — CE ÎI CEREM LUI DUMNEZEU PRIN ACESTE CUVINTE: NU NE DUCE PE NOI ÎN ISPITĂ

Nu cerem să nu fim niciodată ispitiți. Căci viața omului pe pământ nu este decât o ispită. Și ne este folositor și avantajos să fie astfel. În ispită, într-adevăr, ne cunoaștem pe noi înșine, adică propriile noastre puteri. În ispită, prin urmare, ne smerim sub mâna puternică a lui Dumnezeu și, luptând cu generozitate, merităm cununa de glorie care nu se va veșteji niciodată. Căci, spune Sfântul Pavel, „cel care luptă în arenă nu va fi încununat decât după ce va fi luptat în chip legitim." Sfântul Iacob spune la rândul său: „Fericit omul care suferă ispita, pentru că, după ce va fi fost încercat, va primi cununa vieții pe care Dumnezeu a făgăduit-o celor care Îl iubesc." Iar dacă uneori ispita vrăjmașului este prea apăsătoare, vom gândi, pentru a ne susține curajul, că „avem spre ajutorul nostru un Pontif care poate compătimi infirmitățile noastre, fiind El Însuși ispitit și încercat în toate."

Ce cerem deci aici? Cerem să fim întotdeauna asistați de Ajutorul dumnezeiesc, pentru a nu consimți la ispită lăsându-ne seduși de ea și pentru a nu ceda nici prin slăbiciune. Și, dacă puterile noastre ar ajunge să ne lipsească, cerem ca Harul lui Dumnezeu să fie întotdeauna cu noi pentru a le repara și a le însufleți îndată.

De aceea trebuie să implorăm Ajutorul lui Dumnezeu în chip general în toate ispitele și, când una dintre ele ne chinuie mai mult, să recurgem împotriva ei la Rugăciune și într-un chip foarte expres. Aceasta practica David în aproape toate ispitele sale. Astfel, împotriva minciunii, spunea: „Nu luați din gura mea cuvântul adevărului"; împotriva avariției: „Înclinați inima mea spre preceptele Voastre, iar nu spre avariție." Împotriva futilităților vieții și a atracției patimilor: „Întoarceți ochii mei, ca să nu vadă deșertăciunea." În concluzie, cerem să nu ascultăm de patimile noastre, să nu obosim a rezista ispitelor, să nu ne abatem de la calea Domnului, să păstrăm egalitatea sufletului și statornicia în succese și în nenorociri, să nu fim niciodată, în niciun fel, lipsiți de ocrotirea lui Dumnezeu.

Îl rugăm, în sfârșit, să-l doboare pe Satan sub picioarele noastre.

§ VI. — MOTIVELE ȘI MIJLOACELE DE A REZISTA DEMONULUI

Păstorului nu-i mai rămâne acum decât să-i îndemne pe Credincioși la gândurile și considerațiile care trebuie să însoțească în principal această cerere.

În această ordine de idei, nimic nu este mai folositor, mai întâi, decât să fim bine pătrunși de marea slăbiciune a omenirii, să nu ne încredem în puterile noastre și să punem numai în Dumnezeu și în Bunătatea Sa speranța Mântuirii noastre. Dacă avem înțelepciunea de a ne sprijini pe El, vom

da dovadă, chiar în mijlocul celor mai mari primejdii, de un curaj cu atât mai nebiruit cu cât ne vom putea aminti atunci câți, înaintea noastră, cu același curaj și aceeași încredere ca noi, au fost scoși de Dumnezeu Însuși — trebuie spus cuvântul — din gura căscată a Satanei. Nu l-am văzut oare pe Iosif, ținta patimii nesăbuite a unei femei, smuls de Dumnezeu din această primejdie apăsătoare și înălțat de El pe culmea gloriei? Nu am văzut-o oare pe Suzana, victimă nevinovată a unor adevărați slujitori ai infernului, pe punctul de a pieri printr-o moarte infamă, nu am văzut-o oare redată de El vieții și cinstei? Fără îndoială, așa trebuia să fie, căci inima ei era plină de încredere în Domnul. Este și gloria nemuritoare a sfântului Iov de a fi triumfat asupra lumii, cărnii și demonului. Există încă o mulțime de alte exemple de acest fel, de care Păstorul va ști să se folosească pentru a inspira Credincioșilor această speranță și această încredere.

Este important, de asemenea, să nu pierdem niciodată din vedere Căpetenia pe care trebuie să o urmăm în această luptă înverșunată împotriva ispitelor, adică pe Domnul nostru Isus Hristos, care ne-a arătat cum se dobândește victoria.

Căci, într-adevăr, El l-a învins pe demon. El este „acel om mai puternic care vine, îl doboară pe cel puternic înarmat și îi smulge armele și prăzile." Iată ce spune Sfântul Ioan despre victoria pe care El a dobândit-o asupra lumii: „Aveți încredere, Eu am învins lumea." Iar în Apocalipsă este numit leul biruitor care a ieșit biruitor pentru a birui încă, fiindcă

prin victoria Sa le-a dobândit partizanilor Săi puterea de a birui la rândul lor.

Epistola Sfântului Pavel către Evrei este cu totul plină de victoriile Sfinților care, prin Credință, au biruit împărățiile, au închis gura leilor etc.

Aceste victorii pe care ni le istorisește istoria trebuie să ne facă să ne gândim la acelea pe care oamenii plini de Credință, de Speranță și de Caritate le dobândesc în fiecare zi în aceste lupte lăuntrice și exterioare pe care demonul le poartă împotriva lor. Victorii atât de numeroase și atât de frumoase, încât, dacă le-am putea contempla cu ochii noștri, nu am putea vedea nimic, în același timp, mai frecvent și mai glorios. Vorbind despre aceste feluri de vrăjmași și despre rușinoasa lor înfrângere, Apostolul Sfântul Ioan a spus: „Vă scriu vouă, tinerilor, pentru că sunteți foarte tari, pentru că Cuvântul lui Dumnezeu rămâne în voi și pentru că ați biruit spiritul cel rău."

Or, nu prin lene, somn, vin, îmbuibare și plăceri se biruiește Satan, ci prin Rugăciune, muncă, privegheri, cumpătare și virtutea curăției. „Vegheați și rugați-vă, se spune, după cum am remarcat deja, ca să nu intrați în ispită."

Să folosim aceste arme pentru a lupta, și îi vom pune pe vrăjmașii noștri pe fugă. Căci „cei care se împotrivesc demonului îl vor vedea fugind dinaintea lor."

Totuși, la vederea acestor măreţe triumfuri ale Sfinţilor, să luăm seama să nu ne complăcem în noi înșine. Nimeni dintre noi să nu fie atât de prezumțios încât să-și închipuie că, prin singurele sale puteri, va fi în stare să reziste ispitelor și atacurilor vrăjmașului. Nu, aceste izbânzi nu sunt lucrarea naturii noastre, nici a slăbiciunii omenești; puterile cu care îi doborâm pe slujitorii Satanei Dumnezeu ni le dă, Dumnezeu care face din braţele noastre ca niște arcuri de aramă; care, în Bunătatea Sa, frânge arcul celor tari și îi îmbracă în putere pe cei slabi; care ia Mântuirea noastră sub ocrotirea Sa; a cărui dreaptă ne susține; care ne deprinde braţele pentru lupte și mâinile pentru război.

Numai lui Dumnezeu trebuie deci să-I aducem mulțumiri pentru victoriile noastre, căci numai prin El și cu ajutorul Său putem birui. Sfântul Pavel nu omite aceasta: „Mulțumiri fie aduse lui Dumnezeu, spune el, care ne-a dat victoria prin Isus Hristos Domnul nostru!" După el, glasul ceresc al Apocalipsei celebrează la rândul său triumful Dumnezeului nostru: „Iată timpul Mântuirii, al Puterii și al Împărăției Dumnezeului nostru și al Puterii Hristosului Său, pentru că acuzatorul fraților noștri a fost aruncat și ei l-au biruit prin Sângele Mielului." Să mai remarcăm încă un pasaj din aceeași Carte, care atestă victoria pe care Isus Hristos a dobândit-o asupra cărnii și asupra lumii: „Aceștia vor lupta împotriva Mielului, dar Mielul îi va birui."

Dar aceasta este de ajuns despre motivele și mijloacele de a-l birui pe ispititor.

După aceste explicații, Păstorii nu vor lipsi să le arate Credincioșilor cununile pe care Dumnezeu le pregătește biruitorilor și răsplățile infinite pe care le păstrează pentru ei în veșnicie. Aceeași carte a Apocalipsei le va oferi dovezile. „Cel care va fi biruitor, se spune acolo, nu va fi lovit de moartea a doua"; și în alt loc: „Cel care va fi biruitor va fi astfel îmbrăcat în alb, și nu voi șterge numele lui din Cartea vieții, și voi mărturisi numele lui înaintea Tatălui Meu și înaintea Îngerilor Săi." Apoi, puțin după aceea, Isus Hristos, Dumnezeul nostru, Domnul nostru Însuși, Se adresează în acești termeni Sfântului Ioan: „Cel care va fi biruitor, îl voi face coloană în templul Dumnezeului Meu și nu va mai ieși din el"; apoi încă: „Cel care va fi biruitor, îi voi da să șadă cu Mine pe tronul Meu, precum Eu Însumi am biruit și am șezut cu Tatăl Meu pe tronul Său." În sfârșit, după ce a zugrăvit gloria Sfinților și imensitatea acestor bunuri veșnice de care se vor bucura în cer, adaugă: „Cel care va birui va stăpâni aceste lucruri."

CAPITOLUL AL PATRUZECI ȘI ȘASELEA — A ȘAPTEA CERERE A RUGĂCIUNII DOMNEȘTI

CI NE IZBĂVEȘTE DE CEL RĂU

Această ultimă cerere, prin care Fiul lui Dumnezeu a voit să încheie dumnezeiasca Sa Rugăciune, este ca un rezumat și o rezultantă a tuturor celorlalte. Pentru a-i arăta importanța și virtutea, El Însuși a folosit-o în ajunul morții Sale, rugându-L pe Dumnezeu, Tatăl Său, pentru mântuirea oamenilor. „Te rog, spune El, să-i păzești de rău." Avem deci aici, în această Rugăciune pe care El ne-a învățat-o prin preceptele Sale și pe care a confirmat-o prin exemplele Sale, un fel de rezumat care cuprinde în substanță puterea și spiritul tuturor celorlalte cereri. Când, după mărturia Sfântului Ciprian, am dobândit ceea ce ea cuprinde, nu mai avem nimic de cerut. Prin însuși faptul că am implorat și am dobândit Ocrotirea lui Dumnezeu împotriva răului, suntem liniștiți și în siguranță împotriva tuturor asalturilor lumii și ale demonului.

Dar, dacă această cerere are importanța pe care tocmai am arătat-o, Păstorul își va face o datorie din a o explica Credincioșilor cu cea mai mare grijă.

§ I. — CUM TREBUIE SĂ CEREM SĂ FIM IZBĂVIȚI DE RĂU

În cererea precedentă solicităm harul de a evita greșeala, iar în aceasta Îl rugăm pe Dumnezeu să ne izbăvească de pedeapsă.

Nu pare necesar aici să le amintim Credincioșilor relele de care suferă, necazurile care îi mistuie, calamitățile care îi apasă și, prin urmare, nevoia grabnică pe care o au de ajutorul de Sus. Viața omenească este pradă tuturor mizeriilor; scriitorii sacri și profani sunt de acord asupra acestui trist adevăr, pe care l-au dezvoltat în toate felurile. De altfel, nimeni nu se poate îndoi în mod rezonabil de aceasta, fie că o știe din propria experiență, fie din aceea a altora. Toată lumea este convinsă că Iov, acest admirabil model de răbdare, nu a exagerat nimic: „Omul născut din femeie, spune el, nu trăiește decât puțină vreme, și această puțină vreme este plină de multe mizerii. El este ca o floare care ar fi călcată în picioare chiar la naștere; fuge ca umbra și niciodată nu rămâne în aceeași stare." Într-adevăr, nu putem trece nicio zi fără mâhnire și fără necazuri. Domnul nostru ne avertizează: „Fiecărei zile îi ajunge răul ei." Pe deasupra, nu era oare de ajuns să ne avertizeze asupra mizeriei condiției noastre spunându-ne că în fiecare zi trebuie să ne luăm crucea și să mergem după El?

Dar, fiindcă fiecare simte prin sine însuși toate poverile și toate primejdiile vieții, nu va fi greu să-i convingem pe Credincioși că trebuie să-I ceară lui Dumnezeu să fie izbăviți de relele lor. Și aceasta este cu atât mai adevărat cu cât nimic nu îi poartă mai mult pe oameni la Rugăciune decât dorința și speranța de a fi la adăpost de relele care îi mâhnesc sau care îi amenință. Suntem înclinați în mod firesc să recurgem la Dumnezeu în ceasul încercării, și fără nicio întârziere. Pentru aceasta, fără îndoială, este scris: „Acoperă fața lor de rușine, Doamne, și ei vor invoca Numele Tău."

Dar dacă aproape spontan ne îndreptăm spre invocarea ajutorului lui Dumnezeu în primejdii și în calamități, avem nevoie să fim instruiți, de cei cărora le-a fost încredințată mântuirea noastră, asupra metodei de urmat pentru a o face în chip vrednic.

Nu este rar, într-adevăr, să se găsească creștini care răstoarnă ordinea statornicită de Isus Hristos. Căci, poruncindu-ne să recurgem la El în ziua necazului, El ne-a prescris în același timp ordinea de urmat pentru a face această Rugăciune. Așadar, înainte de a-L ruga să ne izbăvească de rău, El ne obligă să-I cerem ca Numele Său să fie sfințit, ca Împărăția Sa să vină; într-un cuvânt, voiește să facem toate celelalte cereri, care sunt ca tot atâtea trepte pentru a ajunge la aceasta. Dar dacă cineva suferă de cap, de piept sau de altceva, dacă suferă vreo pierdere în bunurile sale, dacă vrăjmașii amenință și îl pun în primejdie, dacă foametea, războiul și ciuma se fac simțite, se văd îndată creștini care nu mai țin seama de treptele

intermediare ale Rugăciunii și care se gândesc numai să solicite izbăvirea de relele lor. O asemenea purtare este contrară Poruncii Domnului nostru Isus Hristos: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu."

Astfel deci, pentru a ne ruga bine, trebuie să raportăm totul la Gloria lui Dumnezeu, chiar atunci când Îi cerem să îndepărteze pedepsele, calamitățile și relele prezente. Când David Îi spunea lui Dumnezeu: Doamne, nu mă mustra în mânia Ta, adăuga îndată la această Rugăciune o rațiune care dovedea bine dorința arzătoare pe care o avea pentru Gloria lui Dumnezeu. Moartea, spunea el, nu păstrează amintirea Ta, și cine va cânta laudele Tale în mormânt? La fel, când implora Milostivirea lui Dumnezeu, avea grijă să adauge: „Voi învăța căile Tale pe păcătoși și nelegiuiții se vor întoarce la Tine."

Trebuie să-i îndemnăm cu tărie pe Credincioși, după exemplul Profetului, să se roage în acest fel cu adevărat mântuitor și să le arătăm bine deosebirea care există între rugăciunea necredincioșilor și aceea a creștinilor. Căci, într-adevăr, necredincioșii se roagă și ei, și cu ardoare. Ei cer Divinității vindecarea rănilor și a bolilor lor, o imploră să-i scoată din relele care îi apasă sau care îi amenință. Dar, în același timp, își pun principala speranță a izbăvirii în leacurile naturii sau ale artei. Merg chiar mai departe, căci primesc fără scrupul leacurile oricui, chiar dacă ar ști că aceste leacuri au fost pregătite cu vrăjitorii, magie și intervenția demonului. Este de ajuns, pentru a-i hotărî, să aibă cea mai mică speranță de a-și recăpăta sănătatea.

Dar purtarea creștinilor este cu totul diferită. În bolile lor, în adversitățile lor, Dumnezeu este principalul lor refugiu și, la drept vorbind, singurul lor sprijin. Tocmai fiindcă Îl recunosc și Îl adoră ca pe Autorul oricărui bine și Izbăvitorul lor, ei nu uită că leacurile nu au altă virtute vindecătoare decât aceea pe care Dumnezeu le-a dat-o și, prin urmare, că nu le sunt folositoare bolnavilor decât în măsura în care Dumnezeu voiește. Medicina, într-adevăr, vine de la Dumnezeu, care a dat-o El Însuși oamenilor pentru a le vindeca bolile. De aici aceste cuvinte ale Ecclesiasticului: „Cel Preaînalt a făcut pământul să producă leacurile, iar omul prudent nu le va disprețui." Astfel, cei care aparțin lui Isus Hristos nu-și pun principala speranță de vindecare în aceste leacuri; ci se încred mai ales în Dumnezeu, care este Însuși Creatorul medicinei.

De aceea Sfintele noastre Cărți îi mustră cu tărie pe cei care au prea multă încredere în știință și nu cer niciun ajutor de la Dumnezeu. Mai mult, cei care duc o viață conformă cu preceptele Domnului se abțin de la toate leacurile pe care Dumnezeu nu le-a destinat acestui scop; chiar dacă ar fi siguri că se vor vindeca prin acest mijloc, nu ar înceta să le aibă în oroare ca pe niște artificii și vrăji ale demonului.

Trebuie deci să-i îndemnăm pe Credincioși să-și pună toată încrederea în Dumnezeu. Poruncindu-ne să-I cerem izbăvirea de relele noastre, acest Tată plin de Bunătate ne dă prin aceasta însăși speranța de a fi ascultați. Aflăm în Sfânta Scriptură un mare număr de exemple în care strălucește această încredere despre care vorbim și care sunt foarte

potrivite să o inspire chiar și celor pe care raționamentul nu i-ar convinge. Nu avem oare, în persoana lui Avraam, a lui Iacob, a lui Lot, a lui Iosif și a lui David, tot atâția prețioși martori ai Bunătății dumnezeiești? Iar Noul Testament nu ne arată oare un foarte mare număr de persoane care au scăpat de cele mai mari primejdii prin virtutea Rugăciunii? De aceea, nu avem să le numim aici. Ne vom mărgini deci să relatăm aceste cuvinte ale Profetului, foarte capabile să ne liniștească pe toți, chiar și pe cei mai slabi: „Drepții au strigat, iar Domnul i-a ascultat; și El i-a izbăvit din toate tribulațiile lor."

§ II. — CARE SUNT RELELE DE CARE CEREM AICI SĂ FIM IZBĂVIȚI

Ne rămâne să vorbim despre sensul și întinderea acestei cereri. Acesta este mijlocul de a-i face pe Credincioși să înțeleagă bine că nu cerem să fim izbăviți în mod absolut de toate relele. Căci există lucruri pe care oamenii le privesc în mod obișnuit ca rele și care, totuși, sunt foarte folositoare celor care le îndură. Astfel, acel ghimpe al cărnii pe care îl simțea atât de viu Sfântul Pavel slujea, cu ajutorul harului, la întărirea virtuții sale în slăbiciune. Iată de ce persoanele evlavioase, cunoscând prețul și avantajele acestor încercări, le suportă cu o foarte mare bucurie, departe de a-I cere lui Dumnezeu să fie izbăvite de ele.

Ne mărginim deci să îndepărtăm prin Rugăciune acele feluri de rele care nu aduc niciun folos sufletului nostru, nicidecum pe acelea care ne pot aduce roade de mântuire.

Adevăratul sens al acestei cereri este deci ca, după ce am fost izbăviți de păcat și de primejdia ispitelor, să fim de asemenea păziți de toate relele, atât lăuntrice, cât și exterioare, de apă, de foc și de fulger; ca grindina să nu atingă recoltele noastre și să nu avem de suferit nici din pricina lipsei, nici a răscoalei, nici a războiului.

Îi cerem lui Dumnezeu să îndepărteze de la noi bolile, ciuma, pustiirile, lanțurile, închisoarea, exilul, trădările, cursele și, în general, toate relele care înspăimântă și pustiesc cel mai mult viața omenească.

În sfârșit, Îi cerem să nimicească toate cauzele nelegiuirilor și ale crimelor.

Dar nu cerem numai să fim păziți de aceste lucruri care, după mărturisirea tuturor, sunt rele adevărate. Cerem și ca ceea ce este privit în general ca bunuri, adică bogățiile, onorurile, sănătatea, puterea, viața însăși, să nu se întoarcă spre nenorocirea noastră, nici spre pierzarea sufletului nostru.

Îl rugăm pe Dumnezeu să nu fim loviți de moarte subită, să nu ridice împotriva noastră mânia Sa, să nu atragem asupra noastră pedepsele rezervate nelegiuiților, să nu trecem prin focul purgatoriului. Îl implorăm în același timp, cu toată pietatea cu putință, să izbăvească sufletele care sunt ținute acolo. În sfârșit, sensul pe care Biserica îl dă acestei cereri, la Liturghie și în Litaniile sale, este ca noi să fim izbăviți de relele trecute, prezente și viitoare.

Dar Dumnezeu, în Bunătatea Sa infinită, ne izbăvește de rele în mai multe feluri. El îndepărtează calamitățile care ne amenință. Astfel îl salvează pe marele Patriarh Iacob de vrăjmașii pe care uciderea sihemiților îi ridicase împotriva lui; căci citim: „Teroarea lui Dumnezeu se răspândi asupra tuturor cetăților dimprejur, și nimeni nu îndrăzni să-i urmărească pe fiii lui Iacob în timpul retragerii lor." Toți Fericiții care domnesc în cer împreună cu Domnul nostru Isus Hristos au fost ei înșiși izbăviți de toate relele prin Milostivirea lui Dumnezeu; pentru noi însă, câtă vreme suntem în pelerinajul nostru, același Dumnezeu nu voiește să fim scutiți de toate mizeriile. El voiește numai să ne păzească de unele dintre ele.

De altfel, mângâierile pe care le acordă uneori celor pe care adversitatea îi apasă sunt ca o adevărată izbăvire de toate relele. Astfel se mângâia David, spunând: „Mângâierile Tale, Doamne, au umplut sufletul meu de bucurie, pe măsura chiar a durerilor cumplite pe care le încercam." Dumnezeu îi izbăvește încă pe oameni de rău atunci când îi scoate teferi și nevătămați din mijlocul celor mai mari primejdii la care se aflau expuși, precum a făcut pentru cei trei tineri în cuptor și pentru Daniel în groapa leilor. Leii l-au respectat, după cum flăcările îi respectaseră pe tineri.

Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Augustin ne spun că răul despre care este vorba în această cerere ar fi în mod deosebit demonul, fiindcă demonul a fost autorul păcatelor și crimelor oamenilor, iar Dumnezeu se servește de el pentru a-i pedepsi pe criminali și pe nelegiuiți.

Căci Dumnezeu este Cel care ne trimite toate relele pe care le suferim pentru păcatele noastre: „Va fi oare în cetate un rău care să nu vină de la Domnul? spune Profetul Amos. Eu sunt Domnul, se spune în Isaia, și nu este altul. Eu formez lumina și creez întunericul, Eu fac pacea și produc răul."

Demonul este numit încă răul, fiindcă, fără nicio agresiune din partea noastră, ne duce un război fără încetare și ne urmărește cu o ură de moarte. Și, deși este incapabil să ne vatăme atunci când avem în mâini armele Credinței și scutul nevinovăției, totuși nu încetează să ne ispitească prin relele exterioare și să ne chinuie prin toate mijloacele cu putință. Iată de ce Îl implorăm pe Dumnezeu să ne izbăvească de rău, adică de cel rău, de cel viclean.

Spunem de rău, iar nu de rele, fiindcă relele care ne vin de la aproapele trebuie imputate demonului. El este, cu siguranță, autorul și instigatorul lor. Astfel, departe de a ne irita împotriva Fraților noștri, trebuie să întoarcem mânia și ura noastră împotriva lui Satan însuși, care i-a împins pe oameni să săvârșească nedreptatea față de noi. Dacă deci aproapele vostru v-a ofensat în vreun fel, atunci când vă rugați lui Dumnezeu, Tatăl vostru, cereți-I nu numai să vă izbăvească de rău, adică de nedreptățile a căror victimă ați fost, ci încă și să-l smulgă pe aproapele vostru din mâinile demonului, care nu caută decât să-i prăvălească pe oameni în viciu.

§ III. — DESPRE RĂBDAREA NECESARĂ ÎN RELE

În sfârșit, este important să știm că, dacă Rugăciunile și dorințele noastre nu ne izbăvesc de relele pe care le suferim, trebuie atunci să le suportăm cu răbdare și, de asemenea, cu această convingere că Dumnezeu dorește foarte mult să ne vadă îndurându-le astfel. Deci nici indignare, nici tristețe, dacă Dumnezeu nu ne ascultă! Nu trebuie oare să supunem totul sfintei Sale Voințe și bunei Sale plăceri? Nu trebuie oare să privim ca folositoare și mântuitoare lucrurile pe care Dumnezeu le aprobă, iar nu pe acelea care ne plac nouă?

Păstorii să se străduiască deci să le înfățișeze bine Credincioșilor că trebuie să fie gata, câtă vreme sunt pe pământ, să suporte neplăcerile și calamitățile de orice fel, nu numai fără să se plângă, ci chiar cu o anumită bucurie. Toți cei care voiesc să trăiască cu pietate în Isus Hristos, se spune în Sfintele noastre Cărți, vor suferi persecuție. Prin multe tribulații trebuie să intrăm în Împărăția lui Dumnezeu. Nu trebuia oare ca Hristos să sufere și astfel să intre în Gloria Sa? Or, nu este drept ca slujitorul să fie mai presus de stăpân; este chiar rușinos, spune Sfântul Bernard, ca mădularele să fie delicate sub un Cap încununat cu spini.

Avem în această privință un frumos exemplu în persoana lui Urie. Îndemnat de David să meargă să se odihnească în casa sa, el răspunse: „Chivotul lui Dumnezeu, Israel și Iuda locuiesc sub corturi, iar eu să merg în casa mea?"

Dacă știm să ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu cu gândurile și dispozițiile pe care tocmai le-am arătat, vom dobândi

negreșit fie să fim cu totul izbăviți de toate relele care ne asaltează, precum cei trei tineri au fost păziți de foc în cuptor, fie cel puțin, asemenea Macabeilor, să suportăm adversitatea cu un curaj neclintit.

În mijlocul disprețurilor și al chinurilor, îi vom imita pe Sfinții Apostoli care, copleșiți de lovituri de bici, se bucurau viu fiindcă fuseseră găsiți vrednici să sufere ocări pentru Isus Hristos. Plini de aceleași simțăminte, vom cânta cu bucurie acest cânt al lui David: „Principii m-au prigonit fără temei, dar inima mea nu s-a temut decât din pricina cuvântului Tău. Mă bucur de oracolele Tale ca acela care a aflat prăzi bogate."

§ IV. — ÎNCHEIEREA RUGĂCIUNII DOMNEȘTI. AMIN. AȘA SĂ FIE!

Sfântul Ieronim, în comentariile sale asupra Sfântului Matei, ne spune — și nu se înșală — că acest cuvânt Amin este ca pecetea Rugăciunii Domnești. De aceea, după cum i-am prevenit pe Credincioși asupra necesității de a se pregăti pentru Rugăciune înainte de a o începe, trebuie să le explicăm acum care este rațiunea și sensul acestei încheieri; căci nu este mai important să începi bine Rugăciunea decât să o sfârșești bine.

Să știe deci Credincioșii că noi dobândim roade numeroase și excelente din Rugăciunea Domnească. Dar cel mai bun și cel mai plăcut dintre toate este siguranța că vom dobândi ceea ce am cerut. Am vorbit îndeajuns mai sus despre acest adevăr

mângâietor, dar trebuie să adăugăm aici că, prin această ultimă parte a Rugăciunii noastre, nu obținem numai ca cererile noastre să fie ascultate, ci dobândim încă avantaje atât de mari și atât de remarcabile încât cuvântul abia le poate da o idee.

Atunci când oamenii vorbesc cu Dumnezeu prin Rugăciune, spune Sfântul Ciprian, Maiestatea dumnezeiască se apropie, într-un chip de neînțeles, de cel care se roagă, mult mai mult decât de toți ceilalți oameni, și îl îmbogățește cu cele mai prețioase daruri. Cel care se roagă cu pietate poate fi asemănat cu un om care se apropie de foc. Focul îl încălzește pe cel căruia îi este frig; îl face să transpire pe cel care este deja cald; tot astfel, cei care se apropie de Dumnezeu prin Rugăciune devin mai arzători, după măsura pietății și Credinței lor. Inima lor se aprinde pentru Gloria lui Dumnezeu; spiritul lor este luminat de o lumină admirabilă; și, pe deasupra, sunt copleșiți de darurile cerești. Sfânta Scriptură ne spune: „L-ai întâmpinat cu binecuvântările dulcеții Tale." Moise, acest ilustru personaj, este unul dintre cele mai remarcabile exemple. Ieșind din convorbirile sale intime cu Dumnezeu, fruntea și chipul său străluceau de o lumină atât de vie, încât Israeliții nu puteau să-l privească. Toți cei care se roagă cu această pietate, cu această sfântă ardoare, iau parte la efectele admirabile ale Bunătății și Maiestății lui Dumnezeu. „Încă de dimineață, spune Profetul, mă voi înfățișa înaintea Ta și voi vedea că Tu nu ești un Dumnezeu care iubește nelegiuirea."

Cu cât cunoaștem mai mult aceste minuni, cu atât suntem mai pătrunși de iubire și respect față de Dumnezeu, cu atât gustăm

mai mult cât de dulce este Domnul și cât de fericiți sunt cei care nădăjduiesc în El.

În lumina acestei claritățiincomparabile care ne înconjoară, începem să înțelegem nimicul care suntem înaintea infinitei Măreții și Maiestăți a lui Dumnezeu. Facem ceea ce cere Sfântul Augustin: „Doamne, fă să Te cunosc și să mă cunosc pe mine însumi!" De atunci avem față de noi înșine și de propriile noastre puteri o dreaptă neîncredere și ne încredem în întregime în Bunătatea lui Dumnezeu, neîndoindu-ne că El ne va primi cu o Caritate cu totul părintească și cu o admirabilă tandrețe și că ne va da din belșug tot ceea ce ne este necesar pentru viață și pentru mântuire. Atunci Îi aducem lui Dumnezeu toate acțiunile de mulțumire de care inima și gura noastră sunt capabile, fericiți să-l imităm în aceasta pe sfântul rege David, care, după ce și-a început Rugăciunea prin aceste cuvinte: „Mântuiește-mă de toți cei care mă prigonesc", o încheie prin acestea: „Voi aduce mulțumiri lui Dumnezeu după dreptatea Sa și voi cânta spre cinstea numelui Domnului celui Preaînalt."

Aproape toate Rugăciunile Sfinților încep prin teamă și se sfârșesc prin speranță și bucurie. Dar cele mai remarcabile în acest gen sunt acelea ale Profetului David. După ce a început să se roage sub stăpânirea fricii și tulburării, spunând: Cât de mulți se ridică împotriva mea! Cât de mulți strigă sufletului meu: nu este mântuire pentru tine în Dumnezeu, curând se liniștește și, în bucuria care îl inundă, adaugă: Nu mă voi teme de miile de vrăjmași care mă înconjoară. Într-un alt Psalm,

după ce și-a deplâns mizeria, îl vedem plin de încredere în Dumnezeu, făcând să izbucnească o bucurie extraordinară în speranța fericirii veșnice. Mă voi culca, spune el, și mă voi odihni în pace. Iar acest strigăt: Doamne, nu mă mustra în mânia Ta, nu mă pedepsi în furia Ta, cu ce teroare, cu ce spaimă nu trebuie să credem că l-a rostit! Dar și cu câtă încredere și bucurie în cuvintele care urmează: Depărtați-vă de mine, voi toți cei care săvârșiți nelegiuirea, căci Domnul a ascultat glasul plânsului meu! În sfârșit, când avea a se teme de mânia și furia lui Saul, cu ce smerenie nu implora ajutorul lui Dumnezeu! Doamne, spunea el, mântuiește-mă prin numele Tău și apără cauza mea prin Puterea Ta. Apoi, încrederea și bucuria revenind, adaugă în același Psalm: Iată că Dumnezeu este ajutorul meu și Domnul este apărătorul vieții mele.

Așadar, cel care, cu inima plină de Credință și de Speranță, se pregătește să se roage, să se înfățișeze înaintea lui Dumnezeu, Tatăl său, cu încrederea fermă că va dobândi ceea ce îi este de trebuință.

Or, acest cuvânt Amin, care încheie Rugăciunea Domnească, conține în germen toate gândurile și toate considerațiile pe care tocmai le-am expus.

Pe de altă parte, Domnul nostru Isus Hristos se folosește atât de des de el în Evanghelie, încât I-a plăcut Duhului Sfânt să-l păstreze în Biserica lui Dumnezeu.

Iată deci, într-un anumit fel, sensul care îi este atașat: Să știți că rugăciunile voastre sunt ascultate. Este ca răspunsul lui Dumnezeu, trimițându-l cu bunăvoință pe cel care se ruga, acordându-i ceea ce cerea.

Această interpretare are în favoarea ei uzanța constantă a Bisericii. Și, într-adevăr, în sfânta Jertfă a Liturghiei, atunci când rostește Rugăciunea Domnească, Biserica nu a lăsat cuvântul Amin asistenților, care trebuie să spună simplu: ci ne izbăvește de rău; ea l-a rezervat Preotului, care, fiind Mijlocitor între Dumnezeu și oameni, răspunde poporului că Domnul este îmbunat.

Această regulă nu este totuși comună tuturor Rugăciunilor, fiindcă în celelalte poporul răspunde: Amin; ea nu se aplică decât Rugăciunii Domnești. Iar motivul este acesta: în toate celelalte Rugăciuni, acest cuvânt exprimă numai un asentiment sau o dorință, pe când aici înseamnă că Dumnezeu ascultă cererile celor care se roagă.

Trebuie spus, de altfel, că interpreții traduc în felurite chipuri acest cuvânt Amin. Septuaginta i-a dat sensul de: așa să fie! Alții au spus: cu adevărat. Aquila îl traduce prin: cu fidelitate. Dar puțin contează dacă este înțeles într-un fel sau altul, cu condiția să se recunoască faptul că, în gura Preotului, la Liturghie, el exprimă bine siguranța că ceea ce s-a cerut este dobândit. Sfântul Pavel autorizează acest sens, spunând Corintenilor: „Toate făgăduințele lui Dumnezeu își au

adevărul în Isus Hristos; și tot prin El spunem și noi: Amin lui Dumnezeu, spre gloria slujirii noastre."

Acest cuvânt este încă pentru noi ca întărirea tuturor cererilor noastre. Simplul fapt de a-l rosti îi face mai atenți pe cei care se îndeletnicesc cu sfântul exercițiu al Rugăciunii, unde se întâmplă prea adesea, vai! ca spiritul să fie distras și târât de tot felul de gânduri străine.

În sfârșit, în acest scurt cuvânt cerem cu o nouă și stăruitoare ardoare ca tot ceea ce tocmai am solicitat să se facă, adică să fie acordat. Sau, mai bine, recunoscând deja că am dobândit totul, prezența ajutorului dumnezeiesc ne pătrunde de bucurie și cântăm împreună cu Profetul: „Iată că Dumnezeu vine în ajutorul meu și Domnul este apărătorul vieții mele."

Nimeni, într-adevăr, nu are dreptul să se îndoiască de faptul că Dumnezeu este mișcat deopotrivă de numele Fiului Său și de un cuvânt pe care El l-a rostit atât de adesea; fiindcă acest Fiu dumnezeiesc, după cum spune Sfântul Pavel, a fost întotdeauna ascultat datorită respectului Său față de Tatăl Său.

Adevărul de Veacuri este o editură dedicată publicării textelor doctrinare catolice provenite din Magisteriu și din tradiția preconciliară. Oferă lucrări recunoscute, cu respectarea surselor și a sensului original al textelor. Activitatea sa urmărește claritatea, fidelitatea și transmiterea învățăturii.

adevaruldeveacuri.ro